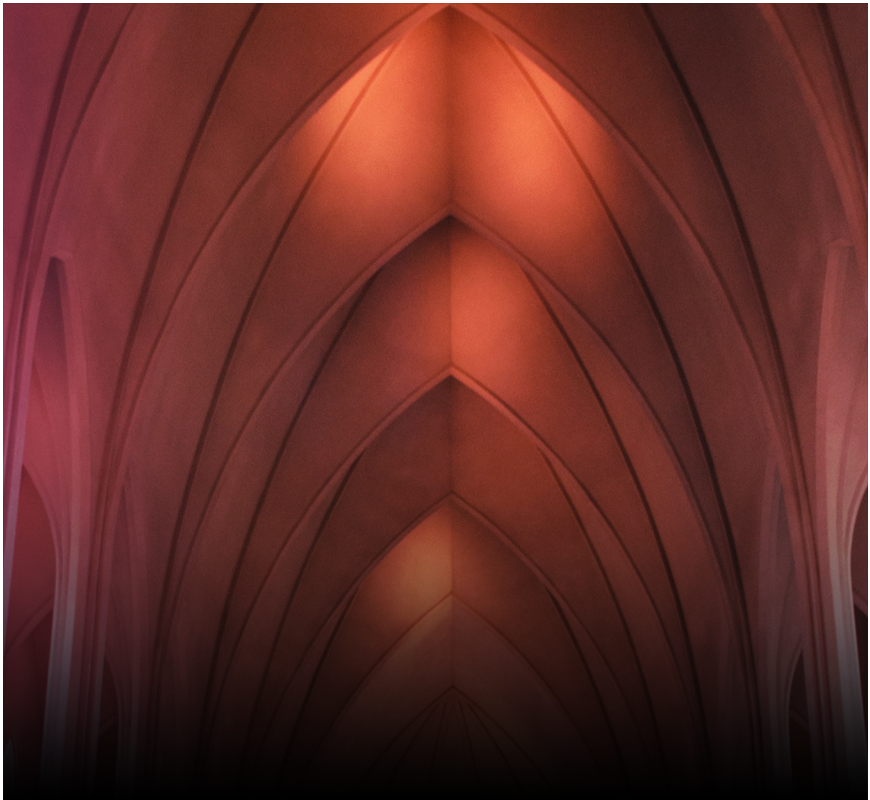

Diza’quë shtë Dios con dizë

Ocotlán Zapotec

Contents

San Mateo 1
San Marcos 45
San Lucas 71
San Juan 116
Hechos 150
Romanos 194
1 Corintios 213
2 Corintios 231
Gálatas 243
Efesios 250
Filipenses 257
Colosenses 262
1 Tesalonicenses 267
2 Tesalonicenses 272
1 Timoteo 275
2 Timoteo 281
Tito 285
Filemón 288
Hebreos 289
Santiago 304
1 San Pedro 309
2 San Pedro 315
1 San Juan 318
2 San Juan 323
3 San Juan 324
San Judas 325
Apocalipsis 327

Diza'quë shtë Dios con dizë
New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Zapotec, Ocotlán
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0738-7

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Diza'quë según San Mateo

Ra shtadë guëlú Jesús
(Lc. 3.23-38)

1 Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlú Jesucristo. Guc më llëbní David nu guc më
llëbní Abraham.
2 Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lḗ'i'
gúqui' shtadë Judá con ra bḗchi'. 3 Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá
bërulḗ Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram.
4 Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón.
Hia lë'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón.
5 Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed
guc Rut. Obed guc shtadë Isaí. 6 Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc
shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tëgulë Urías.
7 Salomón guc shtadë Roboam. Hia lë'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lë'ë Abías
guc shtadë Asa. 8 Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani
Joram gúqui' shtadë Uzías. 9 Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acaz.
Hia na gubani Acaz gúqui' shtadë Esequías.
10 Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu
Amón gúqui' shtadë Josías. 11 Josías guc shtadë Jeconías nu con ra bḗchi'. Tiempë
ni bia'a ra mënë lë'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.
12 Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel.
13 Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu
Eliaquim gúqui' shtadë Azor. 14 Azor guc shtadë Sadoc. Hia iurë na gubani Sadoc
gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud. 15 Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar
gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob. 16 Jacob guc shtadë José, tse'lë María.
Hia lḗ'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.
17 Manërë ni naescritë ndë'ë chidá generación, mënë naná shtadë guëlú Jesús;
gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlú
Jesús naná guc stubi chidá generación entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë
parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generación, ra
naguquëreldë dizdë tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

Bëdchini Jesús lu guḗ'dchiliu
(Lc. 2.1-7)

18 Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsḗ'ai'
con José. Antsë de quë guëquëreldë rai' juntë, hia lë'ë María bëdzéli' nua shíni' por
pudërë shtë Espíritu Santo. 19 José, tse'lë María, na tubi nguiu za'quë. Guc shtu'u
José niasá'ni' lë'ë María sin quë adë niac bḗ'adi'i ra mënë parë adë guërú'udi'i shtu
shtë María. 20 Mientras quëhúni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë
nu repi ianglë:

—José, llëbní David, adë rdzḗbëdi'il gúnël recibir María cumë ziquë tsé'lël
purquë lë'ë shíni' zé'di' por pudërë shtë Espíritu Santo. 21 Lë'ë María gápi' tubi shíni'
nu guërulḗ me'dë Jesús. Zni guërulḗ me'dë purquë lḗ'i' gúni' salvar ra shmënë më de
grë duldë shtë rall.

22 Grḗtë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabiadi'dzë
shti'dzë më guahietë; bëquḗ'ëi':
23 Lë'ë lliguëna'a gua shíni' nu gápi' tubi me'dë naguërulḗ Emanuel.
Lë ni runë cuntienë: Dios con lë'ë hia'a.
24 Iurë lë'ë José gubani lu mbëca'ldë, bḗ'ni' tal cumë guni'i ianglë lúhi'. Bḗ'ni'
recibir María cumë ziquë tsé'li'. 25 Perë adë guquëréldëdi'i rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë
lë'ë shini María bëdchini lu guḗ'dchiliu. Iurní bëdë'ë José lë me'dë; bërulḗhi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

1 Iurë Jesús gulë guë'dchi Belén, tubi guë'dchi shtë Judea, lë'ë Herodes na rëy
naquëgnibë'a guëdubi lugar ni. Iurní bëdchini ra rëy mago hashtë ciudá Jerusalén.
Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu. 2 Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guná na'a lu mbelëgui'i

shtéhi'; por ni zë'pë na'a parë guëdë'në
na'a adorar lé'i'.
3 Iurë lë'ë rëy Herodes bini ra di'dzë ni,
adë bëdzélëdi'i më gúnëll; adë gurëdchídi'i
ldú'ull. Nu grétë' mënë shtë Jerusalén
guzac rall zni. 4 Iurní lë'ë rëy guna'bë grë ra
jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy
nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë.
Guna'bë di'dzë rëy:
—¿Ca galë Cristo?
5 Lë'ë rall bëquebi:
—Guëdchini Cristo Belén shp3 Judea
purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios
guahietë. Naescritë zndë'ë:
6 Lé'ël Belén, guë'dchi shtë Judá.
Nal tubi guë'dchi mitu'në perë nídi'i stubi
guë'dchi más importantë quë lé'ël
entrë ra guë'dchi shtë Judá naná
importantë.
De lé'ël guëdchini tubi më ru'bë nagapë
grétë' shmëna.
7 Iurní lë'ë Herodes guna'bë lë'ë rëy
mago guitsë guitsë. Nu guna'bë dí'dzëll
tubi tiempë namás ecsactë guc bëlua'alú
mbelëgui'i lu rai'. 8 Iurní guni'i Herodes lu
ra mago tsa rai' Belén nu répill:
—Gulë tsagná ndë nu gulë tsagna'bë
di'dzë za'quë za'quë shcuendë me'dë. Iurë
lë'ë të guëdzelë të me'dë, iurní gulë bë'në
visi na purquë rac shtua'a tsaguëna adorar
lé'i'.
9 Gualú bini ra mago shti'dzë rëy, iurní
zia'a rai'. Lë'ë mbelëgui'i naguná rai' nezë
guia'a, ziá'asë delantë lu rai' hashtë por fin
lë'ë mbelëgui'i guzudchí lugar catë nanú
me'dë. 10 Iurë lë'ë mago guná lu mbelëgui'i
guzudchí, nalé bëquitë ldu'u rai' con lëgrë
ru'bë la'ni ldu'u rai'. 11 Iurë guaté rai'
la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dë nu María,
shni'a me'dë. Iurní bëzullibi ra rëy; bë'në
rai' adorar lë'ë me'dë. Lueguë bësha'lë
rai' cajë nanua'a rai' parë bëzëlaa'dchi rai'
orë, gushialë nu mirra. 12 Despuësë guni'i
shca'ldë rai' lu mbëca'ldë de quë guëabrídi'i
rai' lu rëy Herodes. Bëabrí rai' ladzë rai'
perë hia por stubi nezë.

Zia'a shtadë Jesús parë Egipto

13 Despuësë de zëagzé ra mago, tubi ianglë
shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José nu
repi ianglë:
—Guashté; gudëdchi me'dë; gulë gua
con shni'a me'dë. Gulë gua nasesë guë'dchi
shtë Egipto të ndë guëquëreldë të hashtë
iurë lë'ë na guënia'a guëabrí të ladzë të
purquë lë'ë rëy Herodes tsatílill lë'ë me'dë
parë gati me'dë.
14 Iurní guashté José; bëru'unú rai' me'dë
la'ni gue'lë parë Egipto. 15 Nga'li guquëreldë
rai' hashtë iurë lë'ë rëy Herodes guti. Zni
guc cumplir lo quë naguni'i Dios por di'dzë
nabëquë'ë muzë shtë më guahietë. Guní'i':
"Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

Herodes gunibë'a gati ra llguë'në

16 Iurë lë'ë Herodes bëdë'ë cuendë de quë
lë'ë ra mago gulugué rall lë'ë rëy, iurní
nalé bëdchini llanë la'ni ldú'ull. Nu gu-
nibé'all gati grë ra ngulë'në nanapë chupë
izë parë guetë naquëreldë Belén, con ra
me'dë nananú guëdubi alrededurë lugar ni.
Zni bë'në rëy según tiempë ecsactë naguni'i
ra mago bëlua'alú mbelëgui'i lu rai'. 17 Zni
guc cumplir lo quë naescritë por Jeremías,
muzë shtë Dios:
18 Bini tubi bë ru'bë; grétë' ra na'a
naquëreldë regiuni Ramá, bi'ni rai'
nu guá ldu'u rai'.
Raquel rú'ni' por shíni' perë adë nídi'i
mudë parë chu gunë consolar lë'ë
rai' purquë grétë' ra me'dë gunitilú
rai'.
19 Perë despuësë guti Herodes, lë'ë ianglë
shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë lu José catë
quëreldë rai' Egipto nu repi ianglë:
20 —Guashté; gudëdchi me'dë; gulë gua
con shni'a me'dë të guëabrí të naciuni Is-
rael stubi. Hia lë'ë mënë naguc shtu'u quini
lë'ë me'dë, guti rall.
21 Iurní José guashté. Biá'ai' me'dë con
shni'a me'dë parë regiuni Israel. 22 Iurë
José bini de quë Arquelao quëgnibë'a Judea
shlugar shtádëll Herodes, bëdzëbë José
niáhi' ndë, perë lu mbëca'ldë gua tubi visi
de quë guëgzéhi' regiuni shtë Galilea. 23 Iurë
bëdchini rai' nga'li, iurní guquëreldë rai'
guë'dchi Nazaret. Zndë guzac parë guc
cumplir lo quë naguni'i ra muzë shtë Dios
guahietë: "Guërulé më Nazareno".

3

Lo quë naguni'i Juan Baustista
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Tiempë dzë ni Juan Bautista bëd-
chini Judea hashtë tubi shlatë catë adë
quëréldëdi'i mënë. Quëadi'dzë Juan
diza'quë shtë Dios; 2 guní'i':
—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të
purquë hia lë'ë iurë bëga'a parë guënibë'a
Dios shmënë më.
3 Lë'ë Juan na el quë naguni'i Isaías, muzë
shtë Dios. Bëqué'ëi' shti'dzë Dios manërë
rë':
Guini të tubi bë shtë tubi mënë narni'i
fuertë lu tubi shlatë ru'bë: "Gulë
bë'në preparar nezë shtënë Dadë.
Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë
nezë ldi parë iurë guëdchini Dadë.
Gulë gubani tubi vidë za'quë."
4 Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsë
ladi camellë. Hia cinturón shténi' na tubi
gui'di, nu dau shténi' guc shanchi nu dchini
shtë mbee'zë lachi. 5 Iurní glli glli rdchini
ra mënë shtë ciudá Jerusalén con ra mënë
shtë guë'dchi shtë Judea con ra naquëreldë
lugar guëlladchi Jordán; rdchini rall parë
guëqué diaguë rall shti'dzë Juan. 6 Iurë lë'ë
ra mënë rshubë duldë rall duldë shtë rall
lu Dios, Juan bëchu'bë nisë lë'ë rall la'ni
guëë'gu Jordán.
7 Perë iurë guná Juan cantidá mënë re-
ligiusë fariseo nu saduceo, bëdchini rall
parë chubë nisë rall; guni'i Juan lu rall:
—Llëbní mbe'ldë, ¿chull bëtsëbë lë'ë të?
¿Pëzielú dani'i rllu'në të parë guëca'chilú të
lu cashtigu dushë nanapë quë guëdchini?
8 Gulë bë'në obrë za'quë parë guëná mënë
de quë guc cambi mudë nabani të, de quë
bëabrí ldu'u të con Dios. 9 Nu adë rní'idi'i të
la'ni ldu'u të gunë më perdunë lë'ë të sulë
purquë na të llëbní Abraham. Rnia'a lu të
si talë adë gúnëdi'i më recibir lë'ë të, napë
më pudërë parë gunë më llëbní Abraham
de guë'ë rë'. 10 Gunë më cashtigu ra mënë
mal ziquë lë'ë guiubëaguë hia na listë parë
guëchuguin hiaguë. Grétë' ra hiaguë nadë
rné'edi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin
lu gui'i. 11 Guldía, na rchu'bë nisa lë'ë të con
nisë parë guëlua'a de quë bë'në nadzë'ë të
mudë nanabani të, perë el quë naze'dë de-
spuësë de na, më ni guëzunéhi' ldu'u të nu
guëne'e më Espíritu Santo parë cuezënúhi'
lë'ë të. Guëshe'ldë më Espíritu Santo ziquë
be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë
más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni
siquierë guahia rachi shtënë më. 12 Gunë
më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë.
Hia lë'ë më napreparadë con palë guia'a më
të parë guëzuné me trigu të parë guëru'u
gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë
riutsá'uhin perë grétë' gui'lli tsequi lu gui'i.
Lë'ë gui'i nunquë adë rëáldëdi'in.

Bëriubë nisë Jesús
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

13 Iurní Jesús bëdchini de Galilea hashtë
rua' guëë'gu Jordán catë nanú Juan të parë
guëchu'bë nisë Juan lë'ë më. 14 Primërë adë
nédi'i Juan; répi' lu Jesús:
—Runë tucara chubë nisa por lé'ël perë
lé'ël ze'dë lua.
15 Perë Jesús guni'i:
—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të
parë guëdé'na'a cumplir grë cusë za'quë
naquëgnibë'a Dios.
Iurní lë'ë Juan gune 16 nu bëchu'bë nísi'
lë'ë Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nísi',
lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë
bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar
catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Es-
píritu Santo shtë Dios; bëdchíni' ziquë tubi
palumë. Gulezënúhi' lë'ë Jesús. 17 Iurní bini
më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e
naguni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalé rac shtua'a lé'i'.
Nalé rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

4

Niasigué Satanás lë'ë Jesús
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

1 Lueguë lë'ë Espíritu Santo guanú lë'ë
Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të
guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë
voluntá shtë Dios. 2 Guquëreldë më nga'li
sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë
nu cuarenta gue'lë. Despuësë bëdchini
galërldia'në ldu'u më. 3 Bëdchini naná
rsigué; guabí'guëll lu më. Guní'ill:
—Si talë de verdá nal shini Dios, gunibë'a
guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.
4 Perë Jesús bëquebi:
—Sagradas Escrituras rni'i: "Lëdë
niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino
por grë di'dzë narni'i Dios".
5 Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá
Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc iádu'u
tubi partë más guia'a. 6 Iurní répill:

—Si talë gualdí rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lḗ'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guënibë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë
rai' lḗ'ël nu guëldisë rai' lḗ'ël con
guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë
gunënḗdi'i guëa'l.

7 Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Adë rtḗ'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lḗ'i'."

8 Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guḗ'dchiliu; 9 guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grḗtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnël adorar na.

10 Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: "Sulë Dios Shtadë të gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël shtí'dzi'."

11 Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bëdchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

Jesús guzublú guëluá'ai' ra mënë shtë Galilea
(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigui'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea. 13 Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquëreldë më Capernaum, tubi guë'dchi naquḗ guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí. 14 Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lḗhi' Isaías. Naescritë zndë'ë:

15 Guë'dchi Zabulón nu Neftalí, nezë naquḗ
rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë
guëë'gu Jordán,
partë más zitu shtë Galilea catë quëreldë ra
nadë nádi'i më israelitë.
16 Ra mënë narëta' ndë, guquëreldë rall lu
nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë.
Ra mënë naquëreldë regiuni catë nanú
shcaa'l shtë galguti, nga'li bianí tubi
llni ru'bë guná rall.

17 Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guënibë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguiu, gac rai' shmënë më
(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Jesús ziagla'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguiu narḗ nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguiu lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëgldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. 19 Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënú të mënë lua.

20 Mizmë iurní bësa'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

21 Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra më narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'. 22 Mizmë iurní bësëá'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Lc. 6.17-19)

23 Jesús ziagla'guë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iádu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bëdchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsutḗ mënë lugar catë rnibë'a Dios. Nu runë më rumëdi grḗtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u. 24 Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bëdchininú ra mënë grḗtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dulurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grḗtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni. 25 Nalḗ zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquëreldë stubi tëchi guëë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús
(Lc. 6.20-23)

1 Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, güe'pi më lu lumë shtë dani. Guzubë më nga'li. Iurní shini gusë'dë më bëdëá rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më. 2 Jesús guzublú cagla-a'a më zndë'ë:

3 —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú ni-
cidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsuté
rai' catë rnibë'a Dios.
4 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë
shtënë rall, pues Dios gunë consolar lë'ë
mënë ni.
5 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra
mënë ni gunë rall recibir gué'dchiliu catë
guëdë'ë Dios ca'a rall, guëquëreldë rall.
6 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë
gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchí
ldu'u rall por lë'ë më.
7 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall;
pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.
8 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni
guëná rall lu Dios.
9 'Dichusë ra mënë narguté en paz parë ra
mënë; pues Dios gulé më ra mënë ni shini
Dios.
10 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë
quëhunë rall cumplir shti'dzë Dios; pues
tsuté rall catë rnibë'a më.
11 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i
guidzë lë'ë të nu iurë rzunaldë mënë lë'ë të
nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë
të purquë na të shmëna. 12 Mizmë manërë
shtadë guëlú të guzunaldë rall muzë shtë
Dios naguquëreldë más guahietë quë lë'ë
të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u
të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë
lu gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

13 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë
shtë gué'dchiliu rë' të parë adë rshíni-
di'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchíguëdi'i,
¿lla gunë nguiu të guëabrí sabor shtë zedë?
Hia adë rlluí'idi'in sino parë quë guëzebin
nu parë guëlú mënë guëquin.
14 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë
narëta' lu gué'dchiliu. Tubi ciudá nazúbë-
ga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guë-
ca'chiluhin. Adë rca'chi ldú'udi'il lu mënë
llni nanápël. 15 Adë gáquëdi'i subë llni
la'ni tubi tëpë; más bien zubin guia'a të
parë guëzianí të guëná mënë nananú la'ni
hiu'u. 16 Zni zac lë'ë të, gulë bë'në ziquë
llni narabtsë'ë delantë lu ra mënë të parë
guëná mënë cusë za'quë nacanihunë të;
iurní ra mënë gunë rall alabar Shtadë të, më
naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

17 'Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu gué'd-
chiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë
parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë
zéldëdia'a parë guëdé'ëhia fin sino parë
guëluá'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'.
18 Purquë guldía rnia'a lu të, mientras nanú
gube'e nu gué'dchiliu, ni tubi partë shtë
lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në
shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grétë' napë
quë gac cumplirin. 19 Por ni grétë' nadë
rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë
lëy, aunquë más mitu'në partë shtë man-
damientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni,
pues runë tucarë gáquëll më nalasáquëdi'i
catë rnibë'a Dios. Perë grétë' el quë
narzu'bë diaguë nu quëgluá'all gunë mënë
cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë
gáquëll más më lasac lugar catë rnibë'a
Dios. 20 Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i con-
ductë shtënë të más naza'quë quë conductë
shtë ra mënë religiusë fariseo nu ra mësë
shtë lëy, jamás adë tsutédi'i të catë rnibë'a
Dios.

Caglua'a më lla na llanë
(Lc. 12.57-59)

21 'Lë'ë të bini të ra shtadë guëlú hia'a
guni'i rai': "Adë quínidi'il mënë; cualquier
narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar
mënë ni". 22 Perë na rnia'a lu të, grétë' el
quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu na-
gunë juzguë. El quë narushtiá lu sáhi', napë
quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema.
El quë narni'i lu sáhi': shënë, nanú peligrë
tsall lu gui'i shtë gabildi.
23 'Zni si talë lé'ël rac shtú'ul guëdé'ël
ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li rëagná ldú'ul
de quë bëldënul sa'l, 24 bësëa'në ofrendë
shténël cu' bëcu'guë; iurní guagná béchil
të parë tsu en paz con lé'ëll; iurní sí,
zac guëabril lu bëcu'guë të parë guëdé'ël
ofrendë lu Dios. 25 Si talë chu guëdchi'bë
demandë cuntrë lé'ël, iurë zianul mënë ni
nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë
adë gúnëdi'i mënë intriegu lé'ël lu juësi,
purquë iurní juësi gúnëll intriegu lé'ël lu ra
soliar të parë guëldaguë rall lé'ël lachigu-
i'bë. 26 Guldía rnia'a, nga'li guërú'udi'il
hashtë quíllil lúltimë centavë nanazé'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri

27 ’Lë'ë të bini të lo që naguni'i mënë
antsë: “Adë rquënúdi'il tse'lë mënë”.
28 Perë na rnia'a lu të, cualquier lo që
aná rzebi ldu'u ra na'a más që tsé'lëll, hia
bë'në mënë ni duldë adulteri la'ni ldú'ull.
29 Si talë slul ladë ldi napë culpë që hú nël
duldë, gulú slul të parë guërú'ldëlin zitu.
Más mejurë guëniti tubi slul no sea që tsal
guëdubi cuerpë shtënël la'ni gabildi. 30 Si
tubi guiá'al ladë ldi napë culpë que hú nël
duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu;
mejurë guëní'til tubi partë shtë cuerpë,
lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtënël tsal la'ni
gabildi.

Jesús bëlua'a schcuendë divurci
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 ’Nu zac guni'i ra mënë guahietë:
“Grëtë' el që narlë tse'lë, napë që guëdë'ë
nguiu tubi cartë shtë divurci ca'a tsé'li'”.
32 Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguiu
divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë,
quësínill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri.
Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia
bë'nëll duldë adulteri. Por tubsë motivë
tsu divurci, si talë bëdzelënull stubi nguiu.

Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë

33 ’Nu zac bini të de që guni'i ra shtadë
guëlú hia'a: “Jamás adë guësá'nëdi'i të
gunë të cumplir lo që narunë jurar delantë
lu Dadë Dios”. 34 Perë na rnia'a lu të, adë
rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë
rúnëdi'i të jurar por lo që nananú gube'e
purquë gube'e na trunë shtë Dios. 35 Adë
rúnëdi'i të jurar por gë'dchiliu purquë
nahin catë zu guëa' më; ni adë rúnëdi'i
të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi
ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más. 36 Adë
rúnëdi'i të jurar por lo que nananú guëquël
purquë adë gáquëdi'i gúnël gan gac tubi
guitsë guëquël naquichi u nagasë, ni tubi
guítsë'në. 37 Nadë más gulë guni'i: “Aha'”
u “Aquëdi'i” purquë lo que nardchi'bë guëc
di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

Si talë chu cubë tubi ladë lul bëdë'ë stubi ladë
(Lc. 6.29-30)

38 ’Lë'ë të bini të de que guni'i mënë
guahietë: “Gulú slu sa'l, el que nagulú slul,
nu gulú lai' sa'l, el que nagulú lai'l”. 39 Perë
na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hiumbrë
mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë
lul, bëdë'ë stubi ladë. 40 Si talë chu quëgd-
chi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull
manguë shtënël, bëdë'ë manguë shtënël
con shabë guítsël të gua'a mënë ni. 41 Si
talë chu gunë obligar lë'ël guá'al tubi bultë
tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro.
42 Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë,
bëdë'ëin nu adë rdchigrëdi'il nezë tëchil
sino bëdë'ë lo que narac shtu'u mënë.

Gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë të
(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 ’Nu zac bini të lo que naguni'i mënë
antsë: “Gac shtú'ul amigu shtënël perë
guëná túshël lu ra enemigu shtënël”. 44 Perë
na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu
shtënë të. Gulë guna'bë lu Dios parë grë
ra narzunaldë lë'ë të. 45 Si talë quëhunë
të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini
Dios nacabezë gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më
llni ngubidzë parë grëtë' mënë, parë mënë
mal nu mënë za'que. Lë'ë më ldaguë më
guiu parë ra mënë naná tubldí shcuéndi' nu
parë ra mënë nanádi'i tubldí shcuéndi' lu
Dios. 46 Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u
të ra narac shtu'u lë'ël ¿pëllë premi gápël?
purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac
shtu'u rall sa' rall. 47 Si talë nadë más runë
të saludar con cariñi ra mënë bëchi sa' të
¿pë bien canihúnël? Pues ra naná guënëdi'i
Dios runë rall saludar sa' rall. 48 Gulë bë'në
cumplir con grë mënë; gulë gac të ziquë
Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë
nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'que

1 ’Adë rluá'adi'i të obrë za'que delantë
lu ra mënë nadë más parë guëná mënë
lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë
të naquëbezë gube'e adë guëné'edi'i më
premi ca'a të. 2 Por ni lë'ë të iurë rdë'ë
të gu'në ca'a nabënápëdi'i, adë rú'ldëdi'il
damburë parë guëná mënë; adë gúnëdi'il
ziquë mënë falsë, ziquë runë ra mënë naná
ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. La'ni ra
iádu'u shtënë rall nu nezë rdë'ë rall gu'në
të parë rna ra mënë, parë guëni'i za'que
ra mënë de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a
lu të, hia napë rall labansë shtë mënë
naná lúniquë premi nagunë rall recibir.
3-4 Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a
nabënápëdi'i, gulë bë'nin manërë naga'chi.

Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më
grë lo që naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më
guëne'e më tubi premi cá'al.

Jesús bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios
(Lc. 11.2-4)

5 'Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i
të ziquë runë ra mënë naná falsë. Rquitë
ldu'u rall gunë rall orar të guëná mënë
lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall
shquini shtë nezë të parë guëná ra mënë
lo që naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu
të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall
recibir. 6 Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë
guëu' la'ni hiu'u cuartë shtë të. Bësë'au
rua' hiu'u; iurní bë'në orar; guni'i lu Dadë
Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con
lé'ël. Rac bë'a më lo që nanú la'ni ldú'ul;
iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më
lo që naquëgná'bël.

7 'Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni
zihani vueltë ziquë runë ra mënë nanádi'i
më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios
di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani
di'dzë. 8 Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall
purquë lë'ë Dadë hia rac bë'a më grë lo që
narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'. 9 Por ni
rnia'a lu të, gulë bë'në orar lu më zndë'ë:
Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e.
Rac shtu'u na'a gunë grë mënë alabar lé'ël
de verdá.
10 Rac shtu'u na'a guënibé'al grë mënë,
sullibi rall lul.
Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá
shténël lu gube'e, rac shtu'u na'a
grë mënë narëta' lu gué'dchiliu,
gunë rall cumplir lo që narac
shtú'ul.
11 Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.
12 Bë'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë
na'a rdë'në na'a perdunë duldë
narunë ra mënë cuntrë lë'ë na'a.
13 Adë rdé'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë
prëbë lë'ë na'a të ldáguëdi'i na'a lu
duldë.
[Purquë lé'ël rnibé'al gube'e nu lé'ël nápël
grë derechë nu llëru'bë na pudërë
shténël.
Nápëdi'il fin. Amén.]

14 'Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal
nabë'në mënë cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë
naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë
të. 15 Perë si talë adë nédi'i të gunë të
perdunë sa' të duldë narúnëll cuntrë lë'ë të,
tampuquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i
më perdunë duldë shtë të.

Jesús bëlua'a lla gunë mënë ayunë

16 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë
rëá'nëdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë
naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë;
runë rall seri no más parë guëná ra mënë
de që quëhunë rall ayunë. Guldía rnia'a
lu të, hia napë rall grë lo që nagunë rall
recibir ziquë premi. 17 Perë lë'ë të iurë gunë
të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzuné lë'ë
të bien bien 18 të parë iurë guëná mënë lul,
adë guëdé'ëdi'i mënë cuendë de que lé'ël
quëhúnël ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë
Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo que
naquëhúnël. Lë'ë më napë më cuendë nu
gunë më honrar lé'ël.

Galricu lu gube'e
(Lc. 12.33-34)

19 'Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë
lu gué'dchiliu catë lë'ë ra mbichuguë rzalú
ma grétë' ra cusë, catë rna'zi tën gui'bë nu
rllinin; nu riuté nguba'në parë rbaa'nëll ra
cusë. 20 Más bien gulë bë'në muntuni tesurë
lu gube'e catë adë nídi'i ra mbichuguë nu
adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rná'zidi'i
tën gui'bë. Ra nguba'në adë riutédi'i rall
nga'li parë cuanë rall. 21 Catë nacuetsa'u
tesurë shténël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Slu hia'a na ziquë lámpara
(Lc. 11.34-36)

22 'Si talë rdé'ël sí parë guënibë'a Dios
lé'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi
cuerpë shténël quëbezënú llni 23 perë si talë
adë nédi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë
na nacahi la'ni ldú'ul. Nahin ziquë slul naná
mal; guëdubi cuerpë quëbezin nacahi.

Dios nu lë'ë ra cusë shtë gué'dchiliu
(Lc. 16.13)

24 'Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu
chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac
shtú'udi'i mënë lé'ël; stubi lamë rac
shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë
hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë
lamë nápël. Si talë Dios na lamë shténël,
iurní gúnël lo que narac shtu'u më; perë si
talë dumí na lamë shténël, iurní Dios adë
nádi'i' shlámël.

Quëhapë Dios ra shíni'
(Lc. 12.22-31)

25 'Rnia'a lu të iurne', adë rquëdí'nidi'i
ldu'u të por lo që nagáu të u por lo që
nagú të parë guëbani të, ni por shabë të
parë nagacu të. Más lasac vidë që dau;
lë'ë shcuerpë të más lasac que shabë të.
26 Gulë guná lu ra ma'ñi naná riasë, adë
rcabnídi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë
parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëté'dëdi'i,
Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e
më grë́të' nagáu të. Más lasac të que ra
ma'ñi. 27 ¿Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni
ldú'ul, guëbánil tubi dzë más?
28 '¿Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë
të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'ë lachi. 29 Adë
rúnëdi'i guë'ë dchi'ni perë rnia'a lu të,
rëy Salomón con guëdubi galëlujë shtë́ni',
adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'ë.
30 Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë́, quëhunë
Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu tsequin
lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë
të naná rialdí ldu'i du'pë. 31 Por ni rnia'a lu
të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i
të: "¿Pë cha guëdáuha'a?" u "¿Pë cha guëdí
hia'a?" u "¿Ca guëru'u shába'a?" 32 Pues
grë mënë nanadë guënë́di'i Dios, zianaldë
rall tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të
tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a
më grë lo que narquí'nil. 33 Primërë gulë
guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë
rëy. Gulë bë'në cumplir lo que narac shtu'u
më, iurní gunë të recibir grë cusë narqui'ni
të parë guëbani të. 34 ¿Pëzielú rquëdi'ni
ldú'ul nedzë́ por ra cusë naze'dë glli? Nanú
sufsientë problemë parë nedzë́.

7

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 'Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë
gunë më juzguë lë'ë të mizmë manërë ziquë
quëhunë të juzguë sa' të. 2 Gunë më juzguë
lë'ë të mizmë manërë narunë të. Mizmë
varë naguishi të con sa' të, mizmë varë
ni quishi Dadë Dios con lë'ë të. 3 ¿Pëzielú
rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë
adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë
ru'bë? 4 ¿Lla gúnël guëní'il lu sa'l? "Bëne'e
sí guëgúa gui'lli nananú slul" perë nanú
tubi trunquë la'ni slul. 5 Na të falsë; gulú
trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal
bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l.
6 Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuë́ë'.
Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë
Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi
perla nu rëabrí ma të re'dë ca'në ma lul.
Adë ruadí'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanë́di'i
tsasë́ verdá shtë Dios.

Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë
(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 'Gulë guna'bë lu Dios grë́të' lo que narac
shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë
quilin të parë guëdzelë tëhin. Gulë bësëd-
chi rua' puertë të parë guëlla'lin. 8 Grë
mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll
recibirin; grë mënë narguili cusë shtë Dios,
guëdzelin. El que naná ziquë tubi nguiu
narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë
parë lë́'ëll.
9 '¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë
shínil guetështildi gáuhi'; ni mudë guëdë́'ël
tubi guë'ë gáuhi'? 10 ¿Ni mudë guëdë́'ël tubi
mbe'ldë iurë shínil rná'bëll mbeldë gáuhi'?
11 Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të
guëdë'ë të cusë za'quë lo que narna'bë shini
të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e,
guëne'e më cusë za'quë lo que narna'bë
të lu më. 12 Manërë lo que narac shtú'ul
gunë mënë tratë lë́'ël, mizmë manërë ni
gulë bë'në tratë sa'l. Zni si talë quëhúnël
cumplir rëglë ni, canihúnël cumplir lëy nu
lo que nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)

13 'Gulë tsutë́ nezë rua' puertë nu nezë ca
nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti
mënë, nalë́ shlaguin nu napin zihani lugar.
Cantidá mënë riutë́ rall nga'li. 14 Perë puertë
nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë
sin fin, tubldí nahin nu trabaju riutë́ mënë
nga'li. Du'psë mënë riutë́ lu nezë ni.

Nashi naquë́ lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin
(Lc. 6.43-44)

15 'Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë
naná rni'i ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë
rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë
dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma
dushë. 16 Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të
chu na rall por lo que narunë rall. Pues adë
rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tam-
puquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu

hiaguë guitsëbé. 17 Zni nahin, grétë' hiaguë
za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal
rne'e nashi mal. 18 Lë'ë hiaguë za'quë adë
gáquëdi'i gudë'ën nashi mal. Ni tampuquë
tubi hiaguë mal gáquëdi'i guëdë'ën nashi
za'quë. 19 Grétë' hiaguë nadë rdé'ëdi'i nashi
za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. 20 Zni
gac bë'a të mënë za'quë nu mënë mal por
lo quë narunë rall.

Lëdë grédi'i mënë tsuté rall catë rnibë'a Dios
(Lc. 13.25-27)

21 'Lëdë grédi'i narni'i lua: "Dadë, Dadë",
tsuté rall catë rnibë'a Dios sino nadë más
el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë
naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më
lé'ëll. 22 Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni can-
tidá mënë guëni'i rall lua: "Dadë, lë'ë na'a
biadi'dzë na'a shtí'dzël nu por lël gulú na'a
mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në
na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël."
23 Perë iurní guënia'a lu mënë ni: "Jamás adë
guënédia'a lë'ë të. Gulë guabsú lua purquë
na të mënë mal."

Comparaciuni shtë chupë hiu'u
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 'Zni na el quë narqué diaguë nu
quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë
tubi nguiu nariasé nu bëzá'all lídchill lu
cimientë shtë guë'ë. 25 Bëdchini guiu;
guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë;
bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë
guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë
nazubë lu guë'ë. 26 Perë el quë nar-
ini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo
quë narnia'a, nall ziquë tubi nguiu tuntë
nanédi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli.
27 Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu;
bëru'u mbë dushë nu bëdí'ahin guëa' hiu'u.
Gulaguë hiu'u purquë nídi'i cimientë guetë.
Nalé tubi cusë dushë guc nga'li.

28 Iurë Jesús gualú biadi'dzë më lu ra
mënë, nalé bëdzëguëë' ldu'u rall nu guasé
ldu'u rall por ldai' shtë më. 29 Caglua'a më
cumë ziquë el quë nanapë pudërë, lédëdi'i
ziquë ra mësë shtë lëy nananú entrë lë'ë
rall.

8

Jesús bënëac tubi narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Iurë bietë Jesús lu dani, cantidá mënë
zianaldë rall lë'ë më. 2 Iurní guabi'guë tubi
nguiu narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'.
Bëzullíbill lu më. Répill:
—Dadë, si talë rac shtú'ul, nápël pudërë
gunëáquël na; guëzunël ladia.
3 Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më
guéquëll nu guni'i më:
—Rac shtua'a, suné ládil.
Iurë lë'ë më guni'i zndë'ë, grë galguidzë
ru'dzë bëac. 4 Jesús repi:
—Bëqué diaguë, adë chu lu ru-
adí'dzëdi'il; nadë más guaguë'në presentar
lu bëshuzi nu bëdë'ë tubi ofrendë lo quë
narnibë'a Moisés të parë grétë' mënë,
guëdë'ë rall cuendë de quë lé'ël bëáquël
nu guc límpil de galguidzë shténël.

Bënëac Jesús tubi muzë shtë capitán
(Lc. 7.1-10)

5 Iurë guaté Jesús guë'dchi Capernaun,
tubi capitán rumanë guabí'guëll lu më nu
bé'nëll ruëguë. 6 Répill lu Jesús:
—Dadë, shmuza rac llú'ull galguidzë
llunguë. Nagá'all lidcha. Nalé quëhúnëll
sufrir lu galguidzë.
7 Jesús guni'i:
—Na tsahia parë gunëaca lé'i'.
8 Capitán bëquebi:
—Dadë, rúnëdi'i tucara tsal lidcha; adë
chu nádia'a. Nadë más gunibë'a nu bëdë'ë
tubsë di'dzë, iurní guëac shmuza. 9 Mizmë
na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na, nu
napa suldadë bajo ordë shtëna. Iurë rnia'a
lu tubi suldadë, tsall; pues riall. Iurë rnia'a
guídëll, pues lueguë rídëll. Iurë rnibé'ahia
tubi shmuza tsagué'nëll lo quë narac shtu-
a'a, rzu'bë diáguëll shti'dza.
10 Iurë Jesús bini di'dzë ni, nalé guasé
ldu'u më. Guni'i më lu ra nazianaldë lë'ë
më:
—Guldía rnia'a lu të, guëdubi naci-
uni Israel nunquë bëdza'guëlúdia'a tubi
nguiu narialdí ldu'i shti'dza ziquë nguiu rë'.
11 Rnia'a, cantidá mënë guëru'u rall de grë
ladë shtë gué'dchiliu. Guidë rall të parë
subënú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parë
gaunú rall mënë ni catë rnibë'a Dios gube'e.

12 Perë nanú mënë nabini shti'dzë më de
quë guënibë'a më ziquë rëy; guëru'u rall
tëchi fuërë catë nacahi. Nga'li gu'në rall nu
guëchushí lai' rall.
13 Iurní Jesús guní'i' lu capitán:
—Bëagzḗ lídchil; hia shmúzël bëac tal
ziquë gualdí ldú'ul.
Lë'ë muzë ni bëáqui' mizmë iurë ni.

Bënëac Jesús suëgrë Pedro
(Mr. 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná më
naga'a suëgrë Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bë.
15 Iurní guna'zi më guia'a na'a. Lueguë
bëru'u shldi. Iurní suëgrë Pedro guashtḗhi'
nu bḗ'ni' sirvë lu rai'. Bëdḗ'ëi' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Iurë gue'lë gu', be'dënú mënë zihani
sa' rall lu Jesús. Be'dënú rall ra nanapë
mëdzabë la'ni ldu'u rall; con tubsë di'dzë
rgu më grḗtë' ra mëdzabë. Nu zac bë'në më
rumëdi grḗtë' ra nanapë galguidzë. 17 Zndë
guzac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë
muzë shtë Dios guahietë. Guni'i Isaías:
"Lë'ë më bia'a më galguidzë shtḗna'a nu
lë'ë më bia'a më grḗtë' debilidá shtḗna'a".

El quë narac shtu'u tsanaldë lë'ë Jesús
(Lc. 9.57-62)

18 Iurë guná Jesús cantidá mënë bëdëá
rdondë catë zubë më, gunibë'a më parë
tëdë ra shini gusë'dë më stubi tëchi nisë.
19 Tubi mësë shtë lëy guabí'guëll lu Jesús nu
répill:
—Mësë, rac shtua'a sënalda lḗ'ël
cualquier lugar ca tsal.
20 Jesús bëquebi:
—Ra ma lachi napë cuevë shtë ma. Ra
ma'ñi napë bëche'zë llicu hiaguë perë na,
adë nápëdia'a catë guëcu'guë guëca aun-
quë nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu.
21 Stubi nguiu naguanaldë lë'ë Jesús repi
lu më:
—Dadë, bëne'e sí, primërë tsaca'cha
shtada, iurní gue'dë nalda lḗ'ël. Gaca
shmḗnël iurní.
22 Jesús guni'i:
—Gude'e naldë na lueguë. Nanú mënë
nadë rialdídi'i ldu'u shti'dza parë guëca'chi
rall ra tëgulë.

Bëcue'dchí Jesús nisë nu mbë
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Iurní guatḗ Jesús la'ni barcu con ra shini
gusë'dë më 24 perë bëdchini mbë lu nisë.
Nalḗ fuertë bëdchini mbë. Gutḗ zili nisë
la'ni barcu. Jesús naga'si më. 25 Iurní ra
shini gusë'dë më guacua'ñi rai' lë'ë më nu
repi rai':
—Dadë, bëlá lë'ë na'a. Aquë zátia'a
iurne'.
26 Lë'ë më guní'i' lu rai':
—¿Pëzielú nalḗ rdzëbë të? ¿Pë hia adë
rialdídi'i ldu'u të na?
Iurní guashtḗ më nu guni'i më guëc
mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchí
nisë. 27 Hia ra nguiu naná zënú më, nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guasḗ ldu'u rai'.
Guni'i rai':
—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë mbë nu
nisë shtí'dzi'.

Chupë nguiu nananú mëdzabë la'ni ldu'i
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Iurë Jesús bëdchini stubi ladë rua' nisë,
ladzë ra më gadareno, chupë nguiu bëru'u
la'ni catë bëga'chi tëgulë. Guabi'guë rall lu
më. Guërupë rall napë rall mëdzabë la'ni
ldu'u rall. Nalḗ nadushë rall. Ni tubi adë
chu ráquëdi'i rdëdë nezë catë nanú rall.
29 Iurní guzublú gurushtiá rall fuertë:
—¿Pëzielú riutël con lë'ë na'a, Jesús
shini Dios? ¿Gu bëdchínil ndë'ë parë
guëzac zil lë'ë na'a antsë guëga'a tiempë?
30 Zitu rëta' cantidá ra guchi. Quëháu ra
ma gui'lli. 31 Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë
lu Jesús; guni'i rall:
—Si talë guëgul lë'ë na'a la'ni ra nguiu
rë', perë bëne'e permisi të guëdëu' na'a
la'ni ra guchi.
32 Iurní Jesús repi:
—Gulë gua.
Lueguë bëru'u mëdzabë la'ni ra nguiu
ni. Guatḗ rall la'ni guchi. Lueguë grḗtë' ra
guchi zia'a guëllu'në nasesë; gulaguë ra ma
catë rlaguë guiu'u rua' nisë ru'bë. Guatḗ ma
la'ni nisë. Bëlda'u nisë ra ma; lueguë guti ra
ma.
33 Hia naquëhapë guchi bëllu'në rall
hashtë guë'dchi nu guzublú biadi'dzë rall
lo quë naguc, nu shcuendë ra nguiu nagú
mëdzabë la'ni ldu'u rai'. 34 Iurní grë mënë
shtë guë'dchi bëru'u rall; guagná rall catë

quëbezë Jesús. Iurë guná rall lu më, bë'në rall ruëguë de që guëru'u më ladzë rall.

9

Bënëac Jesús tubi narac llunguë
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Iurní Jesús guatḗ la'ni barcu parë tëdë
me stubi tëchi nisë. Iurní bëdchini me
guë'dchi shtë me. 2 Nga'li bëdchininú mënë
tubi narac llu'u galguidzë llunguë. Nagá'all
lu daa'. Iurë Jesús guná rialdí ldu'u rall, repi
me lu narac llu'u:

—Lḗ'ël, adë riádi'i ldú'ul. Naperdunë
duldë shtḗnël.

3 Iurní bëldá mësë narlua'a lëy guni'i rall
la'ni ldu'u rall: "Hiumbrë rë' blac di'dzë
dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios". 4 Perë guc
bë'a Jesús pë llgabë quëbezënú rall. Iurní
repi më:

—¿Pëzielú runë të llgabë mal? 5 ¿Pë más
sencigi guënia'a lu narac llu'u: "Naperdunë
duldë shtḗnël", u guënia'a lull: "Guashtḗ
nu bëagzḗ"? 6 Parë gac bë'a të nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu, nu parë
gac bë'a të napa pudërë parë guna perdunë
duldë shtë mënë.

Iurní repi më lu narac llu'u:

—Guashtḗ; bëtëá shtaa'l nu bëagzḗ líd-
chil.

7 Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill
nu bëagzëll lídchill. 8 Guná mënë lull, iurní
bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na
pudërë shtë Dios. Bë'në rall alabar lë'ë Dios
purquë bëdë'ë më pudërë ru'bë guia'a tubi
nguiu.

Guna'bë Jesús Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Jesús bëru'u më nga'li. Guná më lu tubi
nguiu lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll
cubrë impuestë. Iurní repi më:

—Gude'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë
Jesús.

10 Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hi-
u'u, cantidá mënë narunë cubrë impuestë
nu zihani pecadurë bëdchini rall nga'li parë
gulezënú rall lë'ë më lu mellë. Guzubënú
rall lu mellë con Jesús nu con ra shini
gusë'dë më. 11 Perë ra fariseo iurë guná rall
lu ra mënë ni, guna'bë di'dzë rall lu shini
gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra
pecadurë nu con ra mënë narunë cubrë
impuestë?

12 Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní
guni'i më:

—Adë rquí'nidi'i ra mënë ducturë si rac
llú'udi'i rall perë mënë narac llu'u, sí, ni
rqui'ni rall ducturë. 13 Gulë gua; gulë bëdë'ë
cuendë lo që narunë cuntienë lo që naná
escritë: "Na rac shtua'a de që gac të mënë
narga'a ldu'u sáhi'; ni más mejurë që gunë
të ofrecer ma lua ziquë ofrendë". Zeldë
guëna'ba ra pecadurë të guëabrí ldu'u rall
con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mënë
narni'i: "Nápëdia'a duldë".

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista,
guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë
rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në
na'a ayunë zihani vueltë perë ra shmḗnël
adë rúnëdi'i rall ayunë?

15 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë
gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a, gacu
rall lari nagasë ziquë mënë narunë velar
guëc tëgulë mientras quëbezënú lliguë lë'ë
rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu
guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li;
iurní sí, gunë rall ayunë.

16 'Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu
tubi lari gushë con lari nardëá purquë si
talë guëguëu'l lari nardëá lu lari gushë,
más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë.
Iurní más fier rlua'a lari. 17 Ni tubi adë rgut-
sa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë
gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini
cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë
lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rqui'ni
tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë
vini nu ra bulsë adë guënítidi'in. Shti'dza
adë rgá'adi'i con custumbrë shtënë të.

Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Mientras Jesús quëadí'dzi' ra cusë rë',
tubi narnibë'a mënë bëdchini; bëzullíbill lu
më nu guní'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si
talë guídël lidcha; si talë guëdchi'bë guiá'al
guëc shinia, guëbáni' stubi.

19 Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lḗ'ëll
con ra shini gusë'dë më. 20 Iurë guanaldë
më lḗ'ëll, tubi na'a narac llu'u rllë'ë rḗni';
guabí'guëll lu Jesús. Guc chi'bë chupë
izë rac llú'ull. Iurní guabí'guëll lu Jesús
nezë tëchi më. Guná'zill rua' shabë më.
21 Rúnëll llgabë: "Si talë guëna'zia shabë më,
guëaca". 22 Jesús bëdchigrḗ lu më nezë tëchi
më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldú'ul, Nanë. Hia lḗ'ël
bëáquël purquë gualdí ldú'ul na.

Mizmë iurní bëáquëll.

23 Iurë Jesús bëdchíni' lidchi më impor-
tantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra
musiquë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bë'në
rall. 24 Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguë-
na'a rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

Perë ra mënë bëllidchinú rall lë'ë
më. 25 Jesús guní'i' de quë guëru'u rall.
Iurní guatḗ më la'ni hiu'u nu guna'zi
më guia'a tëgulë. Iurní guashtḗ tëgulë
nga'li. 26 Guëdubi lugar catë rnibë'a regiuni
ni, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më.
Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tëgulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

27 Jesús bëru'u lugar ni; chupë ciegu gua-
naldë rall lë'ë më; guni'i rall fuertë:

—Bëga'a ldú'ul lë'ë na'a, llëbní David.

28 Iurë Jesús guatḗ la'ni hiu'u, bëdchini ra
ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u të de quë zac gunëaca
lë'ë të?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

29 Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi
më:

—Gaquin según fe nanapë të.

30 Hia slu ra mënë ni bëaquin. Iurní Jesús
gunibḗ'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu
gac bḗ'adi'i lo quë nabḗ'ni'.

31 Perë niá'asë gualú bëru'u rall nga'li,
iurní guzublú ruadi'dzë rall guëdubi
regiuni lo quë nabë'në Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

32 Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më zi-
agru'u rai' nga'li, bëldá ra mënë be'dënú
rall tubi gu'pë nanapë mëdzabë la'ni ldu'i.
33 Lueguë Jesús gulú hia'ldë lë'ë mëdzabë
ni; hia lë'ë gu'pë guzublú biadí'dzëll. Nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u ra mënë. Guni'i rall:

—Nunquë la'di gunádi'ia'a guëdubi
mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë
më.

34 Perë guni'i ra fariseo:

—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll ra mëdzabë por
pudërë shtë mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

35 Jesús ziagla'guë më grë ra guë'dchi
naná rëta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më
la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë
rdchini më. Biadi'dzënú më mënë cusë
za'quë lla guëdchini mieti catë rnibë'a Dios.
Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë
ra naquëhunë sufrir ra dulurë. 36 Iurë guná
më ra mënë zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë rall
purquë nalḗ rzac zi rall nu adë rbedchídi'i
ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i
vëquërë. 37 Iurní repi më lu ra shini gusë'dë
më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë
perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni
perë rnia'a lu të, 38 gulë guna'bë lu Dios naná
nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más
mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

10

Jesús gulḗ ra chi'bë chupë shini gusë'dë më
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini
gusë'dë më nu bëdë'ë më autoridá nu
pudërë parë guëgú rai' ra mëdzabë la'ni
ldu'u ra mënë nu parë gunëac rai' grë ra
narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

2 Ndë'ë na lë ra poshtë; guëzá chi'bë
chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi lḗhi'
Pedro. Nu bë'në më nombrar Andrés bëchi
Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bḗchi' Juan,
shini Zebedeo. 3 Guna'bë më Felipe, Bar-
tolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë
impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo.
Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi lḗhi' Tadeo.
4 Guna'bë më Simón naná miembrë shtë
partidë cananista, nu guna'bë më Judas
Iscariote el quë nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Jesús gunibë'a guëzá chi'bë chupë nguiu
ni; guni'inú më lë'ë rai' lla guzia'a rai'. Repi
më lu rai':

—Adë tsádi'i të regiuni catë quëreldë ra
nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutḗdi'i
të guë'dchi Samaria. 6 Más bien tsa të lu ra

mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel. 7 Gulë biadi'dzë lu mënë
lla tsuté mënë catë rnibë'a Dios purquë hia
lë'ë iurë ziagdchini të guënibë'a më. 8 Gulë
bënëac ra narac llu'u. Gulë bëcua'ñi ra
tëgulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë
ládi'. Gulë cu grétë' mëdzabë la'ni ldu'u ra
mënë. Lë'ë të bë'në të recibir pudërë ndigá;
gulë bëdë'ë sin quë gúnëdi'i të cubrë.
9 'Adë guá'adi'i të orë, ni bëdchichi, ni
dumí mitu'në. 10 Adë guá'adi'i të panitë
parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë man-
guë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il
bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë
derechë parë gaull lidchi shlámëll.
11 'Iurë lë'ë të guëdchini të tubi guë'dchi
u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë
naná runë tucarë guëqué diaguë shti'dza.
Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'ë
të guëbi' të. 12 Iurë lë'ë të tsuté të lidchi
mënë ni, gulë bë'në saludar lé'i' con tubi
diza'quë. 13 Si talë ra mënë ni runë tucarë
guëqué diáguëll shti'dza, gulë bëdë'ë ben-
dición shtë të nga'li; perë si talë adë guëqué
diáguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'i
ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con
grë diza'quë shtë të. 14 Si talë nédi'i mënë
ni gunë recibir diza'quë nu nédi'ill guëqué
diáguëll shti'dzë të, iurní gulë bëru'u hiu'u
ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi
gushëguiu'u nadchi'bë guëa' të ziquë sëñi
de quë adë gualdídi'i ldu'u rall. 15 Guldía
rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cash-
tigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë
Sodoma u Gomorra.

Guëzac zi mënë lë'ë të

16 'Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë të cumë
ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac
nasini cumë ziquë serpientë, nu gulë gac
nadu'u ziquë palumë. 17 Gulë gapë cuidadë
ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu
lë'ë të lu ra gubiernë nu hashtë guëne'e
rall galné lë'ë të la'ni iádu'u. 18 Tsanú rall
lë'ë të lu ra gubernadurë nu lu rëy purquë
na të shmëna. Zni gac të testigu shtëna
delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra
nanádi'i më israelitë. 19 Perë iurë lë'ë rall
gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubiernë, adë
rquëdí'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i
të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra
mënë, purquë iurë lë'ë iurë guëga'a, Dios
guësëdchini më di'dzë parë guadi'dzë të
20 purquë lëdë lé'ëdi'i të guadi'dzë të sino
lë'ë Espíritu Santo naze'dë de Shtadë të,
guadí'dzi' por lë'ë të.
21 'Ra nguiu gunë rall traicionar ra bëchi
sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë
gunë rall traicionar shini rall. Shini rall
guëásëll guëc shtadë rall hashtë quini rall
shtadë rall. 22 Grétë' mënë shtë gué'dchiliu
guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të
shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë
fin, ndë'ë gac salvar. 23 Iurë lë'ë mënë
guëzunaldë rall lë'ë të cualquier tubi guë'd-
chi catë guëdchini të, gulë bëru'u nga'li;
gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë
guldía rnia'a, lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu guëdchíni' antsë quë lë'ë të
guadi'dzënú të diza'quë lu mënë guëdubi
guë'dchi shtë Israel.
24 'Ni tubi narsë'dë lu shmési',
lasáquëdi'ill más quë mësë shténëll. Ni
tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'.
25 El quë narsë'dë, tsull cunformë según
el quë naquëglua'a, hashtë despuësë iurní
tsalú studi shténëll, iurní gáqui' ziquë lë'ë
mësë. Zni na tubi muzë parë lu shlámëll.
Ziquë tubi nguiu con shíni', cagni'i ra
mënë rnibë'a mëdzabë Beelzebú na, nu zac
guëni'i rall rnibë'a mëdzabë lë'ë të.

Chu guëdzéba'a
(Lc. 12.2-9)

26 'Por ni rnia'a lu të, adë rdzébëdi'i të
ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë
guëá'nëdi'in sin adë guërú'udi'in lu llni. Nu
grë cusë naga'chi, napë quë guëdë'ë mënë
cuendë de ni. 27 Lo quë narnia'a lu të apartë,
gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo
quë nabëluá'ahia lu të apartë, gulë guni'i
fuertë dizdë guëc hiu'u. 28 Adë rdzébëdi'i
të ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i
quini rall almë. Más bien gulë bëdzëbë el
quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë
la'ni gabildi.
29 'Rdu' ra ma'ñi, chupë ma por tubi cen-
tavë, perë ni tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i
sino quë lë'ë Dadë Dios adë guëdë'ë më sí;
Dios rdë'ë më cuendë. 30 Napë më cuendë
bëldá guitsë guéquël. 31 Adë rdzébëdi'i të;
pues más lasac të quë ra ma'ñi.

Pë gac con ra shmënë Jesús
(Lc. 12.8-9)

32 'Grétë' el që naguëquebi favurë de na
delantë lu ra mënë, na guëquebia favurë de
lé'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.
33 Perë si talë nanú el që narni'i nádi'ill
shmëna delantë lu ra mënë, na guna negar
lé'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

Por Jesús nanú divisioni
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 'Adë rúnëdi'i të shgabë të de që
zeldënúa paz lu gué'dchiliu rë'. Pues adë
zeldënúdia'a parë cuedchí ldu'u mënë con
sa'll lu gué'dchiliu sino parë gac dividir
mënë por shti'dza. 35 Na zelda parë grë ra
nguiu guëasë rall guëc shtadë rall, shtsa'pë
rall guëasë rall guëc shni'a rall. Nu ra lli'lli
guëasë rall guëc suëgrë rall. 36 De mudë de
cadë tubi rall gac rall enemigu parë famili
shtënë rall.
37 'El që narac shtu'u shtádi' u shní'ai'
más që rac shtú'ull na, adë rlluí'idi'i gáqui'
shmëna. El që narac shtu'u llgá'ni' u
shtsápi' más që rac shtú'ull na, adë rl-
lúi'idi'i gáquëll shmëna. 38 El që nadë
gúnëdi'i renunci prupi deseo shténëll, si
talë adë nédi'i gátill por na; si talë adë
tsanáldëdi'ill shneza, nguiu ni nasáquëdi'ill
gáquëll shmëna. 39 El që narac shtu'u gac
salvar vidë shténëll, guënítill vidë shténi',
perë el që naguëniti vidë shténi' por na,
ni gac salvárëll.

Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)

40 'El që narunë recibir cualquier tubi de
lë'ë të, mënë ni también rúnëll recibir na.
El që narunë recibir na, mënë ni rúnëll
recibir el që nabëshe'ldë na. 41 El që
narunë recibir tubi shmuzë Dios purquë
ze'dë mënë ni de Dios, ni gúnëll recibir
mizmë premi nardë'ë Dios parë ra shmuzë
më nabiadi'dzë shti'dzë më. El që narunë
recibir tubi nguiu za'që purquë nall më
za'që, mënë ni gúnëll recibir premi shtë
më za'que. 42 Cualquier el que naguëdë'ë
tubi vasë nisë galë, të gu tubi más humildë
shmëna, guldía rnia'a lu të, segurë guëdë'ë
Dios tubi premi cá'all.

11

Ra nabëshe'ldë Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)

1 Iurë Jesús gualú guni'i më lla mudë
guzia'a ra chi'bë chupë shini gusë'dë më,
bëru'u më nga'li parë zia'a më. Bëlua'a
më diza'que lu ra mënë gué'dchi narëta'
guëlladchi.
2 Juan nanú lachigui'bë perë bíni' lo que
naquëhunë Cristo. Iurní bëshé'ldi' bëldá
shméni'; tsagná rall lë'ë Jesús 3 parë guag-
na'bë di'dzë rall lu më:
—¿Gu lé'ël nal Cristo, el que napë que
guëdchini por partë shtë Dadë Dios, u napë
que guëlezë na'a stubi naguëdchini?
4 Jesús repi:
—Gulë tsaguëchi lu Juan lo que naguná
të nu lo que nabini të. 5 Gulë biadi'dzë
grétë' lo que naguná të: ra ciegu rna; ra
cujë rzë; ra narac galguidzë ru'dzë ládi',
guzuné rall; grë ra cue'të bëabrí rini rall.
Ra tëgulë gubani rall stubi. Grë ra prubi
quëqué diaguë rall diza'que parë gac salvar
rall. 6 Guëquitë ldu'u ra naná tsagla'que
tsaldí ldu'i na, grë ra nartúdi'i lúhi' gáquëll
shmëna.
7 Iurë lë'ë shmënë Juan zëagzé, iurní Jesús
guzublú quëadi'dzë më shcuendë Juan.
Repi më lu ra mënë:
—¿Pë guagná të lu shlatë; tubi ziquë
gui'lli narni'bi mbë? 8 Aquëdi'i. ¿Pë
guagná të lu tubi nguiu nanacu lari chulë?
Aquëdi'i. Lë'ë të nané të de que grë
ra naracu con lari nalasac zihani dumí,
quëreldë rall lidchi rëy. 9 Por fin ¿pë guagná
të lu tubi muzë shtë Dios? Perë sí, de verdá
guná të tubi muzë shtë më mayurë que ra
nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. 10 Juan na
el que narni'i Sagradas Escrituras:

Na guëshe'lda tubi naguadi'dzë por na
antsë guëlua'alul lu mënë.

11 Guldía rnia'a, grétë' ra mënë nagubani
tiempë guahietë, nápëdi'i rai' más hunurë
que Juan. Perë rnia'a lu të, el que namás hu-
mildë entrë ra mënë narialdí ldu'i diza'que
shtëna, napë rall más hunurë que Juan.
12 'Dizdë Juan Bautista hashtë iurne', ra
mënë mal rac shtu'u rall guëzalú rall diza-
'que shtë Dios parë adë tsutédi'i mënë
catë rnibë'a Dios. Ra narac shtu'u tsuté
nezë za'que, runë rall llëru'bë fuersë parë
tsuté rall. 13 Grétë' lo que nabëquë'ë
ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu lo
que nabëquë'ë Moisés, guni'i rai' lo que
narac shtu'u Dios hashtë tiempë shtë Juan
Bautista. 14 Si talë lë'ë të rac shtu'u të tsaldí
ldu'u të lo que narnia'a de Juan, náhi' ziquë

Elías. Juan náhi' el què muzë shtë Dios
guni'i guahietë napë què guëdchini. [15] Si
talë rac shtu'u të tsasḗ të, gulë bëquḗ diaguë
bien lo què narnia'a.
[16] 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na
mënë tiempë ne'. Lë'ë rall na rall ziquë
llguë'në nacaguitë. Zúbëga'a rall lu llguëa'
nu rni'i rall fuertë lu sa' rall: [17] "Bëdi'ldi
na'a musiquë lëgrë perë adë bëguí'idi'i të.
Bëdi'ldi na'a cantë tristë perë adë bí'nidi'i
të." [18] Bëdchini Juan; adë gudáudi'i' zihani
cusë nu adë bii'di'i' licor, perë lë'ë të rni'i
të de què nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i';
por ni adë guanáldëdi'i të lḗ'i'. [19] Lueguë
bëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios; rni'i të
rau sha'ta nu rni'i të ruhia vini. Rni'i
të nahia amigu shtë pecadurë nu amigu
shtë ra narunë cubrë impuestë, por ni adë
rialdídi'i ldu'u të shti'dza. Manërë nacani-
hunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë
shtë ra naná riasḗ shti'dzë më de verdá.

Ra mënë adë guasḗdi'i rall shti'dzë më
(Lc. 10.13-15)

[20] Iurní lë'ë Jesús guzublú quëgni'i më lu
ra mënë guë'dchi catë bë'në më más mila-
grë ru'bë purquë ra mënë ni, adë bëabrídi'i
ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i më:
[21] —Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi
Corazín. Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'd-
chi Betsaida; purquë si talë mënë shtë Tiro
nu Sidón nianá rall grë ra milagrë naguná
të, pues hia niac cambi mudë nanabani rall;
niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubë rall lu
dë nu niacu rall lari nagasë ziquë señi de
què bë'në nadzë'ë mudë nanabani rall. [22] Na
rnia'a lu të, dzë guëshe'ldë Dios juici guëc
mënë shtë guḗ'dchiliu, ra mënë shtë Tiro
nu Sidón gunë rall sufrir menos què lë'ë
të. [23] Nu rnia'a lu të naquëreldë guë'dchi
Capernaum, runë nadchini të por tantë llni
nabë'në të recibir, perë tsalú të lugar catë
quëbezë ra tëgulë purquë mënë shtë ciudá
Sodoma, si talë nianá rall milagrë cumë
ziquë guná të, pues todavía nianá quëbezë
guë'dchi Sodoma iurne'. [24] Perë rnia'a lu të,
dzë shtë juici lë'ë të gunë të recibir más
cashtigu dushë què ra mënë shtë regiuni
shtë Sodoma.

Gulë te'e lua parë cuedchí ldu'u të
(Lc. 10.21-22)

[25] Tiempë ni Jesús biadi'dzënúhi' Shtádi':
—Dadë, dushquíllil, rnibḗ'al gube'e nu
guḗ'dchiliu. Quëhuna alabar lḗ'ël, Dadë;
bëluá'al shtí'dzël lu mënë humildë, rac bë'a
rallin. Perë nacahi shtí'dzël bḗ'nël parë
ra mënë narni'i na rall më ru'bë, ra mënë
narianaldë tëchi llgabë nguiu. [26] Zni bḗ'nël
Dadë purquë zni rac shtú'ul gac.
[27] 'Lë'ë Shtada bëne'e grḗtë' cusë rë' parë
na; ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de
verdá, sulamëntë Shtada runguë bḗ'ai'. Ni
tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de
verdá, sulamëntë na runguë bḗ'ahia chu
náhi'. Nahia shini më; gunguë bë'a mënë
Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia
nguiu ni Shtada. [28] Gulë te'e lua grḗtë' el què
narbedchídi'i ldu'i, grë të nariashac ldu'i
por duldë shtë të, guënehia paz parë lë'ë të.
[29] Gulë bëca'a yuguë naguëdchi'ba guëc të
nu gulë bësë'dë shti'dza. Nadú'uhia nu nalḗ
pacënci nahia. Gulë te'e lua të guëdzelë
të descansë parë almë shtë të. [30] Ldai'
nabëluá'ahia lu të, nalḗ sencigi nahin parë
gua'a të ziquë tubi yuguë shashu. Lo què
narnibḗ'ahia adë nagánëdi'in.

12

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u dzë
narzi'i ldu'u mënë
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

[1] La'ni ra dzë ni Jesús ziá'ai' nezë shtënë
më catë rgabní trigu. Tubi dzë narzi'i ldu'u
mënë, ra shini gusë'dë më bëdchini galërl-
dia'në ldu'u rai'. Iurní guzublú caniashi
rai' du'u shtë trigu parë quëháu rai' bë'dchi
trigu. [2] Iurë lë'ë ra fariseo guná rall lo què
nabë'në rai', repi rall lu Jesús:
—Guná, ra shini gusḗ'dël quëhunë rall lo
què naprovidë según lëy. Caniashi rall du'u
dzë narzi'i ldu'u mënë.
[3] Jesús repi:
—¿Pë adë bí'ldidi'i të histuri lo què
nabë'në David guahietë con ra narianaldë
tḗchi'? Bëldia'në David nu guatḗhi' lidchi
Dios. [4] Guna'zi David guetështildi sagradë.
David gudáuhi' guetështildi ni, perë según
lëy shtë Dios sulë bëshuzi napë rall derechë
gau rai' guetështildi sagradë, lḗdëdi'i David
con ra mënë nananú con lḗ'i'. [5] Hia bi'ldi të
lëy shtë Moisés. Ra bëshuzi shtë iádu'u adë
rzí'idi'i ldu'u rall dzë descansë por trabaju
nanapë rai'; nu nádi'in duldë. [6] Na rnia'a

lu të, zuga'a tubi nguiu ndë'ë naná más
importantë që iádu'u. 7 Lë'ë të, ¿që adë
riasédi'i të lo që narni'i Sagradas Escrituras? "Na rac shtua'a güëga'a ldu'u të sa'
të más që ra ma narne'e të lu bëcu'güë
ziqué ofrendë". Si talë riasé të di'dzë ni, adë
gúnëdi'i të condenar ra nanápëdi'i faltë.
8 Lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu,
nápi' autoridá nu pudërë parë güëní'i' që
gunë mënë dzë narzi'i ldu'u mënë.

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Iurní Jesús bëru'u lugar ni. Guaté më
la'ni iádu'u shtë ra mënë. 10 Nga'li zuga'a
tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'. Perë ra
fariseo rac shtu'u rall güëdzelë rall manërë
parë gunë rall acusar lë'ë Jesús. Iurní
guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Según lëy ¿gu nanú permisi gunëac
mënë narac llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u
mënë?

11 Repi Jesús:

—¿Chu de lë'ë të si talë güënítil tubi lli'li,
si talë ldaguë ma la'ni guërzú dzë descansë,
që adë tsaldúdi'i të ma? 12 Pues más nasac
vidë shtë nguiu që lli'li. Zni nanú permisi
gunë mieti bien dzë narzi'i ldu'u ra mënë.

13 Iurní repi më lu nguiu nagubidchi
guiá'ai':

—Bëldí guiá'al.

Lë'ë nguiu bëldí guiá'ai'. Lueguë bëac
guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziqué na stubi
guiá'ai'. 14 Iurní bëru'u ra fariseo. Guzublú
rall quili rall manërë parë quini rall lë'ë
Jesús.

Lo që nabëqué'ë Isaías

15 Iurë guc bë'a Jesús që quëhunë ra
fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi lugar.
Perë cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më.
Jesús bënëac gré'ë' narac llu'u. 16 Nu bëdë'ë
më ordë de që adë guadí'dzëdi'i ra mënë
chu na më. 17 Zndë'ë guc parë gac cumplir
lo që nabëqué'ë Isaías, muzë shtë Dios:

18 Ndë'ë lë'ë shmuza naguléa;
el që nalé rac shtua'a nu el që narquitë
ldua'a.
Guëdé'ëhia Espíritu Santo cuezënúhi' më
ni.
Güëni'i më lu mënë nanádi'i më israelitë de
që ze'dë güëdchini juici shtë Dios.
19 Adë guadí'dzëdi'i më tantë. Na më nadu'u.
Adë rtá'lëdi'i më di'dzë; adë güëní'idi'i më
fuertë nezë.
20 Na më pacënci; adë nádi'i më ziqué el que
narguitsu gui'lli.
Nádi'i më ziqué el que narsëaldë mëchi
narqué gui'i.
Cuezë më hashtë cueshté gubiernë shtéhi';
güënibë'a më manërë justë.
21 Mënë nanádi'i më israelitë, tsaldí ldu'u
rall shti'dzë më parë gac salvar rall.

Guni'i ra mënë napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Iurní bëdchininú mënë tubi nguiu lu
Jesús. Nall ciegu nu gu'pë. Bë'në mëdzabë nananú la'ni ldu'u nguiu ni parë adë
rnádi'ill nu rní'idi'ill. Jesús bënëac lé'i'.
Iurní guná nguiu, nu clarë biadi'dzë nguiu.
23 Gré'ë' ra mënë narëta' nga'li, guasé ldu'u
rall nu bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pë lé'ëdi'i llëbní David ndë'ë, el que
nacabéza'a?

24 Perë ra fariseo bini rall lo que naguni'i
mënë; guni'i rall:

—Perë hiumbrë rë' rgull mëdzabë por
pudërë shtë Beelzebú, jëfë shtë ra mëdzabë.

25 Perë guc bë'a Jesús lo que narunë rall
shgabë rall. Iurní repi më:

—Si talë grë mënë shtë gubiernë rdildi
cuntrë mizmë sa' rall, tsalú gubiernë. Igual
gac con tubi guë'dchi nu si talë tubi famili
rdildi entrë lë'ë rall, güëdchini tiempë tsalú
famili ni. 26 Nu Satanás, si talë Satanás nadivididë mizmë lé'ëll, tsalú pudërë shténëll;
güënibé'adi'ill shménëll iurní. 27 Si talë
rguhia mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú,
¿chu runë compañi ra mënë sa' të nargú
mëdzabë la'ni ldu'u mënë? Mizmë nguiu
ni gunë rall juzguë lë'ë të. 28 Perë si talë
con pudërë shtë Dios rguhia mëdzabë, hia
bëga'a iurë; güëlladchi zuga'a Dios parë
güënibé'ai' lë'ë të.

29 '¿Llallë gac tsuté tubi nguba'në lidchi
tubi nguiu fuertë të parë güëdchisull që
shtënë mënë? Primërë napë que güëlí'bill
nguiu ni, iurní sí, zac güëdchisull që shtënë
mënë ni.

30 'El que nané'di'i güëni'i favurë de na,
nall cuntrë de na. El que nadë rtëádi'i mënë
lua, na ziqué tubi narsëllu'në mënë lua.

31 'Rnia'a lu të de që zac perdunë grë
duldë shtë ra nguiu nu grẽtë' didzabë
narni'i rall, gunë më perdunë, perë si
talë guni'i mënë di'dzë mal cuntrë Es-
píritu Santo, ni sí, jamás adë nídi'i per-
dunë. 32 Cualquier narni'i didzabë güëc
nguiu nabëshe'ldë Dios, zac perdúnëll perë
el që naruadi'dzë cuntrë Espíritu Santo,
jamás adë gáquëdi'i perdunë parë güëdubi
tiempë lu gue'dchiliu rë', nilẽ lu stubi
gue'dchiliu nanadë tsalúdi'i.

Nashi shtë hiaguë rlua'a pë hiaguin
(Lc. 6.43-45)

33 'Si talë hiaguë nahin cusë za'që, zni
rne'ein nashi za'që. Si talë hiaguë nahin
mal, pues nashi mal rne'ein. Shnashi hi-
aguë rlua'a pë hiaguin. 34 Lë'ë të llëbní
mbe'ldë, ¿llallë gac güëni'i të cusë za'që?
hia që lë'ë të mizmë lë'ë të na të mal. Pues
ruadi'dzë të zihani di'dzë dzabë naze'dë
la'ni ldu'u të. 35 Nguiu za'que ruadí'dzëll
cusë za'que purque cusë za'que nanú la'ni
ldú'ull. Perë ra nguiu mal ruadí'dzëll cusë
mal purque cusë mal nanú la'ni ldu'u rall.
36 Perë na rnia'a lu të, dzë shtë juici grë mieti
güëdë'ë rall cuendë lu Dios por grë ra di'dzë
nagúpëdi'i rall cuidadë. 37 Purque según
di'dzë nabiadi'dzë të, gunë më juzguë lë'ë
të; gac salvar të u gac condenadë të.

Ra mënë mal rac shtu'u rall güëná rall tubi milagrë
(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lëy
lu Jesús:
—Mësë, rac shtu'u na'a güëná na'a tubi
señi, tubi milagrë ru'bë gúnël.
39 Jesús bëquebi:
—Mënë mal nalẽ rac shtu'u rall güëná
rall tubi sëñi nu milagrë ru'bë, perë hia
jamás adë chu güené'eru'u más sëñi, sulë
sëñi ziquë naguc con Jonás. 40 Ziquë Jonás
gua la'ni mbeldë durantë tsunë dzë nu
tsunë gue'lë, zni zac con nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gue'dchiliu; güëca'chi ra mënë lẽ'i'
la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunë dzë nu tsunë
gue'lë. 41 Grë ra naguquëreldë ciudá shtë
Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mënë
naquëreldë ne', nu güëni'i ra mënë shtë
Nínive ra mënë nanabani ne' na rall culpa-
blë purque ra mënë shtë Nínive, iurë bini
rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con
Dios. Gulë guná, hia bëdchini tubi más
më importantë que Jonás. 42 Iurë gac juici
shtë Dios, lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur,
tsasuldill nu gúnëll juzguë mënë nanabani
ne'; na rall culpablë purque na'a ni bidë
güënall lu Salomón të güëquẽ diáguëll ll-
gabë shtë Salomón; perë gulë guná, hia
bëdchini tubi más më importantë que Sa-
lomón.

Mëdzabë mal nabëabrí ldu'u mënë
(Lc. 11.24-26)

43 'Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguiu,
rzëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll
perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill:
44 "Güëabría ldu'u mënë catë bërua'a".
Bëdzélëll nguiu ziquë tubi hiu'u bien ar-
regladë nu limpi. 45 Iurní tsaglli'i mëdzabë
gadchi mëdzabë más mal que lẽ'ëll; riutẽ
rall la'ni ldu'u nguiu ni. Por fin bëa'në
nguiu peor que antsë. Zni gac suceder con
ra mënë mal rë'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Nianá Jesús ziagla'guë quëadí'dzi' lu
ra mënë zihani, iurní bëdchini shni'a më
con ra bëchi më. Rëta' rai' tëchi fuërë
nu rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai' lë'ë më.
[47 Bëdchini tubi nabëdchininú rsunë lu
Jesús. Guní'ill:
—Lë'ë shní'al nu ra bẽchil zuga'a rai'
tëchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënú rai'
lẽ'ël.]
48 Perë lë'ë më repi lu naguanú rsunë:
—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?
49 Iurní bë'në më sëñi con guia'a më;
guni'i më shcuendë ra shini gusë'dë më:
—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha
50 purque grẽtë' el que narunë según vol-
untá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na
bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Mizmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní
guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë
bëdëá rall lugar catë quëbezë më. 2 Por ni
Jesús guatẽ la'ni tubi barcu; iurní guzubë
më parë guëlua'a më. Grẽtë' ra mënë
bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u. 3 Caglua'a më
zihani cusë por comparaciuni. Guni'i më:
—Tubi nguiu guagtẽ'tsëll bë'dchi. 4 Iurë
bëtẽ'tsëll bë'dchi, du'pë bë'dchi gulaguë lu

nezë, hia nga'li bëdchini ra ma'ñi. Gudáu
ma ra bë'dchi. 5 Stu'pë bë'dchi gulaguë
lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú.
Hia bë'dchi ni nasesë gualdanin purquë
du'pë guiu'u nanú 6 perë iurë lë'ë ngubidzë
bëru'u, güe'qui plantë purquë nápëdi'in
llëru'bë shlu'chi; gubidchin. 7 Stu'pë bë'd-
chi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Gualdanin
la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin.
8 Perë stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za-
'quë. Nga'li bëdë'in cusechë. Bëldá bë'dchi
bëdë'ë tubi gahiu'a por tubi. Sëbëldahin
bëdë'ë sesenta por tubi bë'dchi. Stubi
bëdë'ë galdë bi chi por tubi. 9 Si talë rac
shtu'u të tsasḗ të, gulë bëquḗ diaguë bien
shti'dza.

Pëzielú guni'i më comparaciuni
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai'
lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':
—¿Pëzielú ruadí'dzël lu ra mënë por
comparaciuni?
11 Lë'ë më bëquebi:
—Dios bëshe'ldë llni guëc të parë riasḗ
të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë
adë bëshé'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë
gac bë'a rall manërë narnibë'a më. 12 El
quë narac shtu'u tsasḗ shti'dzë më, guëdë'ë
më más llni, perë el quë nanḗdi'i tsasḗ
shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll. 13 Por
ni quëadi'dza por comparaciuni purquë lë'ë
rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë
riasḗdi'i rall. 14 Zni na rall. Guc cumplir
shti'dzë Isaías el quë nabiadi'dzë shti'dzë
Dios guahietë. Bëquḗ'ëi':
Lë'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasḗdi'i
të.
Segurë guëná të perë adë guëdḗ'ëdi'i të
cuendë
15 purquë nalḗ naguëdchi ldu'u mënë. Adë
nḗdi'i rall tsasḗ rall; adë nḗdi'i
guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.
Nḗdi'i rall guëdchini llni guëc rall.
Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të.
Nḗdi'i rall tsasḗ rall parë guëabrí ldu'u rall
con na
parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar
rall.
16 'Dichusë të purquë riasḗ të lo quë narná
të nu rdë'ë të cuendë shti'dza. 17 Guldía
rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë
nu mënë za'quë naguquëreldë antsë, guc
shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë
gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë
shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

Jesús biadi'dzë shcuendë bë'dchi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Gulë bëquḗ diaguë iurne' lo quë narunë
cuntienë comparaciuni shtë naquëgtë'tsë
bë'dchi. 19 Grë ra nabini díza'quë narni'i
lla rnibë'a Dios ziquë rëy perë riasḗdi'ill,
nall ziquë bë'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë
mëdzabë; rdchisú mëdzabë diza'quë nabë-
cabní më la'ni ldú'ull. 20 Bë'dchi nagulaguë
lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini diza-
'quë; rëuu' ldu'u rall diza'quë; lueguë rca'a
rallin con gustë. 21 Perë cumë ziquë plantë
nanápëdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guëdi'i rall
shnezë më. Iurë lë'ë ra mënë rzac zi
rall lḗ'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunaldë
mënë lḗ'ëll, lueguë rëazë guétëll. 22 Bë'dchi
nagulaguë ladi gui'lli guitsë, na ziquë el
quë narini diza'quë perë por tantë rac
ldu'u rall por ra cusë shtë guḗ'dchiliu nu
rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë ri-
análdëdi'i rall tëchi diza'quë. Grë deseo
mal na ziquë gui'lli guitsë narte'e ra plantë
nu adë rdḗ'ëdi'in cusechë. 23 Perë bë'dchi
nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra
mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasḗ rall
pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë
plantë nardë'ë cusechë. Bëldá rall rdë'ë
tubi gahiu'a por tubi bë'dchi. Sëbëldahin
rdë'ë sesenta por tubi, nu stubi rdë'ë galdë
bi chi por tubi.

Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu

24 Jesús guni'i stubi comparaciuni:
—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi
nguiu nabëcabní bë'dchi za'quë lu guiu'u
shtḗni'. 25 Perë iurë lë'ë rall naga'si rall,
bëdchini tubi enemigu. Hia hiumbrë ni
bëcabní gui'lli mal ladi trigu. Lueguë
ziá'all. 26 Iurë lë'ë trigu guaru'bin nu lë'ë
du'u bëru'u, también lë'ë gui'lli guaru'bin
ladi trigu. 27 Iurní muzë shtë lamë repi
rall: "Dadë, bë'dchi nabëcabnil lu lachi ¿pë
bë'dchi za'quin? ¿Callë bëru'u gui'lli mal
gualdani ladi trigu?" 28 Lë'ë nashtënë guiu'u
guni'i: "Aquë, tubi enemigu bëcabní bë'd-
chi gui'lli". Iurní ra muzë guna'bë di'dzë
rall: "¿Gu rac shtú'ul guiá na'a të guëdashi
na'a grḗtë' ra gui'lli mal?" 29 Perë lë'ë lamë
guni'i: "Aquëdi'i purquë si talë gashi të

gui'lli mal, nu zac trigu gashi të. 30 Mejurë
ziaru'bin juntë hashtë tiempë shtë cusechë.
Iurní guënibḗ'ahia ra muzë të parë guëtëá
rall gui'lli mal primërë nu guëli'bin, gac
manullin të parë tsequin. Hia despuësë
guëdëá trigu të parë tsutsá'uhin."

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Jesús guni'i stubi comparaciuni:
—Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi
bë'dchi mitu'në. Tubi nguiu guacabní bë'd-
chi lu shguiú'ull. 32 Bë'dchi ni na más mi-
tu'në quë grë ra bë'dchi, perë iurë ra plantë
riaru'bë, llëru'bë na hiaguë más quë grë
plantë shtë lachi. Hia iurní ridë ra ma'ñi;
bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Lc. 13.20-21)

33 Guni'i më stubi comparaciuni:
—Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi
ldë levadurë nabëdchi'bë na'a con tsunë
medidë harinë. Bëshepi levadurë hashtë
bëdë'ëin fuersë grë nacubë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni
(Mr. 4.33-34)

34 Guni'i Jesús grḗtë' ra cusë rë' lu ra
mënë con comparaciuni. Ni tubi cusë adë
guní'idi'i më sin comparaciuni. 35 Zndë guc
parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë
shtë Dios guahietë:
Guadi'dza por comparaciuni.
Guadi'dza ra cusë naga'chi dizdë iurë lë'ë
Dios bëcue'shtḗ guḗ'dchiliu.

Jesús biadi'dzë shcuendë gui'lli mal

36 Iurní bëtë'tsë Jesús mënë. Guatḗ më
tubi hiu'u. Iurní ra shini gusë'dë më
guabi'guë rai' lu më nu repi rai':
—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë
comparaciuni shtë gui'lli mal.
37 Iurní Jesús repi:
—El quë narcabní bë'dchi za'quë,
quëhúni' representar nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu. 38 Hia lachi runë
significar guḗ'dchiliu. Bë'dchi za'quë
quëhunë representar ra mënë nabë'në
recibir Dios ziquë rëy. Hia lë'ë gui'lli
mal runë significar mënë narzu'bë diaguë
shti'dzë mëdzabë. 39 Enemigu nabëcabní
bë'dchi mal, na mëdzabë. Ra cusechë runë
significar fin shtë guḗ'dchiliu. Hia narca'a
cusechë ni, na ra ianglë. 40 Ziquë ra gui'lli
mal guëdëahin të parë tsahin lu gui'i, zni
gac iurë guëdchini fin shtë guḗ'dchiliu.
41 Guënibḗ'ahia tsa ra ianglë parë guëtëá
rai' ra mënë narunë mal nu grë narsini
sáhi' lu duldë. Na rall ziquë tubi guë'ë catë
rreldë mënë. 42 Grḗtë' ra hiumbrë ni tsa
rall lu gui'i shtë gabildi catë gu'në rall nu
hashtë guëchushí lai' rall. 43 Iurní ra shini
Dios guëcabtsë'ë rai' ziquë ngubidzë catë
rnibë'a Dios, Shtadë rai'. Si talë rac shtu'u
të tsasḗ të, gulë bëquḗ diaguë bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurë nabëga'chi

44 'Lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë tubi
tesurë nabëca'chi mënë lu tubi guiu'u lachi,
perë tubi nguiu bëdzelë tesurë ni. Iurní
bëquitë ldú'ull. Bëcá'chill tesurë ni la'ni
guiu'u stubi. Bëtuu'll grḗtë' shtḗnëll parë
sí'ill guiu'u catë nanú tesurë.

Comparaciuni shtë perla nalasac

45 'También lugar catë rnibë'a Dios, na
ziquë tubi narzi'i perla fini. Ziatílill perla
namás lasac. 46 Iurë lḗ'ëll bëdzélëll perla
namás lasac, iurní guëtuu'll grḗtë' lo quë
nanápëll të parë sí'ill perla ni.

Comparaciuni shtë guë'shu

47 'Nu zac lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë
tubi guë'shu nabëtia'a mënë lu nisë të guë-
na'zi guë'shu grḗtë' clasë mbeldë. 48 Iurë
lë'ë guë'shu guadzḗ, mënë narna'zi mbeldë
rgu rall guë'shu rua' nisë. Hia nga'li zubë
rall parë rbë rall mbeldë. Rgutsa'u rall ra
mbeldë za'quë la'ni tubi tëpë. Hia grë ra
mbeldë nadë rlluí'idi'i rru'ldë rall tubi ladë.
49 Zni gac fin shtë guḗ'dchiliu. 50 Guëdchini
ra ianglë lu guḗ'dchiliu parë cuë rai' ra
mënë narunë mal ladi ra mënë narunë bien
të parë tsa ra hiumbrë mal gabildi catë
nanú be'lë. Nga'li gu'në rall nu guëchushí
lai' rall.

Tesurë cubi nu nagushë

51 Iurní Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Gu riasḗ të grḗtë' cusë rë'?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Aha, Dadë. Riasḗ na'a.
52 Iurní repi më:
—Tubi mësë shtë lëy naná bësë'dë
shcuendë lugar catë rnibë'a Dios, iurë
rluá'all stubi sa'll, nall ziquë tubi lamë shtë
hiu'u. Rac rgu lamë cusë cubi nu rac rgull

ra cusë guahietë. Zni lë'ë mësë rac rluá'all
enseñansë cubi nu enseñansë antigu.

Jesús bëabrí guë'dchi Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Iurë Jesús gualú guni'i më grë ra com-
paraciuni, iurní gubi' më nga'li. 54 Bëabrí
më guë'dchi shtënë më. Nga'li guzublú
quëglua'a më la'ni iádu'u shtë rall. Nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u ra mënë nu guni'i rall:
—¿Callë guagsë'dë nguiu rë'? ¿Chull
bëdë'ë tantë llni? ¿Llallë rúnëll milagrë
ru'bë? 55 Nu ndë'ë lë'ë shini carpintërë
José, nu shní'all María. Bḗchill Jacobo nu
José, Simón nu Judas. 56 Nu ra zánëll tam-
bién quëreldënú rall lë'ë hia'a. ¿Callë nezë
guagsḗ'dëll grḗtë' cusë rë'?
57 Adë bëgá'adi'i guzac mënë shtë guë'd-
chi; bḗ'nëdi'i rall cuendë de lë'ë më. Jesús
repi:
—Adë rúnëdi'i mënë rëspëti tubi muzë
shtë Dios ladzë muzë, nilḗ por shfamílill.
Stubi lugar sí, runë ra mënë rëspëti lë'ë
muzë shtë Dios.
58 Adë bḗ'nëdi'i më zihani milagrë nga'li
purquë adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më.

14

Guti Juan Bautista
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Tiempë dzë ni, Herodes guc rëy shtë
Galilea. Bínill famë shtë Jesús. 2 Iurní répill
lu ra narunë sirvë lull:
—Jesús na Juan Bautista naguashtḗ ladi
ra tëgulë; por ni nápëll pudërë; rúnëll mi-
lagrë ru'bë.
3 Perë Herodes hia nanëll de quë antsë
lḗ'ëll gunibḗ'all tsa Juan lachigui'bë lí'bi'
con cadënë. Bë'në Herodes zni por causë
Herodías naná tse'lë bëchi Herodes. Felipe
lë bḗchill. 4 Zihani vueltë Juan guni'i lu
Herodes:
—Adë nádi'i bien cuá'al tse'lë bḗchil
ziquë tsé'lël.
5 Herodes guc shtu'u quínill lë'ë Juan
perë bëdzḗbëll por ra mënë purquë casi grë
mënë guni'i rall de quë Juan na tubi nagu-
ni'i shti'dzë Dios. 6 Perë guc lë Herodes; sht-
sa'pë Herodías bëguí'ill lu grë ra invitadë
shtë Herodes. Nu bëquitë ldu'u Herodes
bëgui'i lliguëna'a ni. 7 Bë'në Herodes prome-
ter con juramentu guëdḗ'ëll cualquier
cusë naguëna'bë lliguëna'a. 8 Iurní lë'ë
lliguëna'a guagni'i lu shní'ai' nia'a pë
guëná'bëll lu Herodes. Shní'all bëquili
guëni'i shtsá'pëll të guëná'bëll lu Herodes:
—Ne' guëné'el guëc Juan Bautista tsu
la'ni tubi platë.
9 Nalḗ gulaguë tristë ldu'u Herodes, perë
hia cumë bḗ'nëll jurar delantë lu ra invi-
tadë shtḗnëll, 10 iurní gunibḗ'all de quë gati
Juan nu guëdë'ë ra suldadë lo quë nagu-
na'bë lliguëna'a. Gunibë'a Herodes guri-
uguë guëc Juan lachigui'bë. 11 Iurní be'dënú
suldadë guëc Juan la'ni platë; bëdë'ë rall
cua'a lliguëna'a. Nu lḗ'ëll bëdë'ëin cua'a
shní'all.
12 Iurní bini ra naguanaldë lë'ë Juan; bëd-
chini rai' nga'li parë bia'a rai' cuerpë shtë
Juan parë guaca'chi rallin. Hia despuësë
guaguëchi mënë lu Jesús de quë lë'ë Juan
guti.

Jesús bëdë'ë nagudáu ga'i mili nguiu
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Iurë lë'ë Jesús bini naguni'i Herodes de
lë'ë më, bëru'u më nga'li, sulë lë'ë më con
ra shini gusë'dë më. Güe'pi rai' tubi barcu;
zia'a rai' tubi lugar catë chu nádi'i. Perë
iurë bini ra mënë nu guc bë'a rall ca zia'a
më, bëru'u rall guë'dchi parë zia'a rall lugar
ni. 14 Bëdchini më rua' nisë; bëru'u më la'ni
barcu; guná më cantidá mënë. Iurní bëga'a
ldu'u më lë'ë ra mënë nu bënëac më grë ra
narac llu'u. 15 Iurë riu' gue'lë, iurní ra shini
gusë'dë Jesús bëdchini rai' lu më nu repi
rai':
—Hia guadze'. Ni tubi adë chu
quëréldëdi'i lugar ndë'ë. Guchi lu ra mënë
të guzëá rall; tsa rall lu ra guë'dchi naquḗ
guëlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.
16 Jesús repi:
—Rquí'nidi'i guzëá rall; gulë bëdë'ë
nagáu rall.
17 Lë'ë rai' repi rai':
—Adë chu nápëdi'i nagáu rai', niétiquë
ga'i guetështildi con chupë mbeldë.
18 Jesús guni'i:
—Gulë gude'enuhin ndë'ë.
19 Iurní gunibë'a më subë ra mënë lu
gui'lli. Iurní guna'zi më guetështildi, guëzá
ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Iurní
gubi'a më lu gube'e. Bëdë'ë më graci lu
Dios nu bëshullë më guetështildi. Iurní
bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më.
Lë'ë rai' gudi'dzin cua'a ra mënë. 20 Grḗtë'

ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. Despuësë guadzḗ chi'bë chupë tëpë grë ra pedasë nabë'në subrë. 21 Grë ra naná gudáu guetështildi na rall ziquë ga'i mili nguiu sin adë nagábëdi'i ra na'a nilë ra llguë'në.

Jesús ziazú më lu nisë
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Iurní Jesús gunibë'a më parë guzia'a ra shini gusë'dë më la'ni barcu parë quiblú rai' lu më stubi ladë rua' nisë. Quëgni'i më lu ra mënë parë guzëá ra mënë. 23 Despuësë de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parë guëni'inú më Shtadë më. Iurë lë'ë gue'lë gu', Jesús zuga'a më lḗ'ësë më nga'li. 24 Lë'ë barcu ziazú casi guëruldë nisë. Mbë con nisë nalḗ nadushë runin parë barcu purquë mbë ze'dë al contrari con zihani fuersë. 25 Hia ze'dë grëgue'lë; Jesús ze'dë guëdchíni' catë ziazú rai'. Ziazú më lu nisë. 26 Iurë shini gusë'dë më guná rai' rzë më lu nisë, bëdzëbë rai'. Gurushtiá rai' fuertë:

—Aquë tu fantasmë ze'dë.

27 Perë lueguë guni'i Jesús lu rai':

—Gulë gapë valurë. Na ndë'ë. Adë rdzḗbëdi'i të.

28 Iurní lë'ë Pedro repi lu Jesús:

—Dadë si talë lḗ'ël ni'i, gunibë'a të nu na sëa lu nisë parë guelda catë zul.

29 Jesús repi:

—Gude'e pë.

Iurní lë'ë Pedro bietë la'ni barcu. Guzublú rzëhi' lu nisë parë tsáhi' catë zuga'a më 30 perë iurë bëdë'ë Pedro cuendë por tantë fuersë nanapë mbë, bëdzḗbëi' nu rḗ'azi' la'ni nisë. Iurní guní'i' fuertë:

—Bëlá na, Dadë.

31 Mizmë iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi më:

—¿Pë du'psë fe nápël? ¿Pëzielú adë rialdídi'i ldú'ul na?

32 Iurní lë'ë rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbë. 33 Grë ra nazúbëga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mr. 6.53-56)

34 Gudëdë rai' stubi tëchi nisë. Bëdchini rai' tubi regiuni nalë Genesaret. 35 Ra mënë shtë lugar ni bënguë bë'a rall lë'ë Jesús. Bëshe'ldë rall rsunë guëdubi regiuni shtë lugar de quë bëdchini më ndë. Be'dënú ra mënë lu më grḗtë' ra mënë narac llu'u. 36 Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më, bëac rall.

15

Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu
(Mr. 7.1-23)

1 Iurní bëldá fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, guabi'guë rall lu Jesús. Ze'dë rall ciudá Jerusalén. Guna'bë di'dzë rall:

2 —¿Pëzielú shini gusḗ'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a? sino rau rall guetështildi sin quë riétidi'i guia'a rall.

3 Perë Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Pëzielú lë'ë të también adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë Dios? Mejurë zianaldë të custumbrë shtë të 4 purquë Dios guni'i: "Gulë gapë rëspëti lu shtádël nu lu shní'al". Nu guni'i Dios: "El quë nargué guëc shtádëll u guëc shní'all, napë quë zu rátill". 5 Perë lë'ë të rni'i të stubi cusë. Rni'i të: "Si talë guëni'i nguiu lu shtádëll u lu shní'all: Gáquëdi'i guna compañi lë'ë të purquë grë lo quë naniaca'a të de na, nahin ofrendë parë Dios". 6 Rni'i të cualquier nguiu narni'i zni, hiadë rquí'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí ca'a shtádëll. Zni cagni'i të lasáquëdi'i mandamientë shtë Dios. Más tsanaldë të tëchi custumbrë shtë të. 7 Na të falsë. Bien guni'i Isaías guahietë shcuendë të; bëquḗ'ëi' lo quë naguni'i Dios zdë'ë:

8 Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall perë ldu'u rall nalḗ zitu zuga'a parë na.

9 Adë rlluí'idi'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.
Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguiu.

10 Iurní guna'bë më ra mënë nu repi më:

—Gulë bëquḗ diaguë nu gulë tsasḗ lo quë narnia'a. 11 Grë ra nariutḗ rua' nguiu, lëdë nídi'i rshí'nidi'i lë'ë nguiu. Más bien lo quë narru'u rua' nguiu, ze'din de la'ni ldu'u nguiu, ni sí rshi'nin ldu'u nguiu.

12 Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pë adë nanël de quë ra fariseo bëldënú rall lḗ'ël por di'dzë rë'?

13 Perë Jesús repi:

—Cualquier plantë nabëcabnídi'i Shtada, më naquëbezë gube'e, guie'shi ni

con grë shlu'chin. [14] Adë gúnëdi'i të meter
con lë'ë rall. Na rall ziquë ciegu nu rlua'a
rall shti'dzë rall lu los de más ciegu. Si talë
tubi ciegu guësëll sa'll, guërupë rall ldaguë
rall la'ni guëru.
[15] Iurní Pedro repi:
—Biadi'dzë lu na'a pë runë cuntienë
comparaciuni rë'.
[16] Jesús repi:
—¿Pë nu lë'ë të adë riasédi'i të? ¿Pë
na të ziquë los de más mënë? [17] ¿Pë adë
rac bé'adi'i të, grétë' lo quë naráu mënë
zia'a la'ni nguiu; despuësë rrú'uhin la'ni
cuerpë? [18] Perë lo quë narru'u rua' mënë,
ze'dë de la'ni ldu'u nguiu. Ni sí, rshi'ni
lë'ë nguiu lu Dios [19] purquë la'ni ldu'u nguiu
rru'u grétë' cusë mal: mal llgabë, rguini rall
sa'll; rquënú rall sa'll; nu napë nguiu zihani
na'a nu napë na'a zihani nguiu; rbaa'në
rall pë shtë mënë; nu ruadi'dzë rall bishi;
nu rni'i rall didzabë cuntrë Dios. [20] Grë ra
cusë rë' rshi'ni ldu'u nguiu, perë parë gaul
sin gúnëdi'il cumplir ra custumbrë ziquë
guíbidi'il guiá'al, lëdë nídi'i narshi'ni ldu'u
nguiu lu Dios.

Tubi na'a nagualdí ldu'i Jesús
(Mr. 7.24-30)

[21] Jesús bëru'u lugar ni; zia'a më parë
regiuni shtë Tiro nu Sidón. [22] Tubi na'a më
Cananea quëréldëll regiuni ni; bëdchíni' lu
Jesús nu guní'ill fuertë:
—Dadë, llëbní David, bëga'a ldú'ul na.
Lë'ë shtsa'pa nanú tubi mëdzabë la'ni
ldú'ull. Nalé rzac zi shtsa'pa.
[23] Perë Jesús adë bëquébidi'i ni tubi
di'dzë. Iurní ra shini gusë'dë më bëdchini
rai' lu më nu bë'në rai' ruëguë lu më:
—Bë'në lo quë narna'bë na'a rë' të guz-
iá'all purquë nalé cagní'ill nezë técha'a;
ze'dë náldëll lë'ë hia'a.
[24] Iurní repi Jesús:
—Dios bëshe'ldë na nadë más parë guna
sirvë ra më israelitë purquë na rall ziquë
lli'li nabëniti lu Dios.
[25] Perë lë'ë na'a guabi'guë nu bëzullíbill lu
më. Guní'ill:
—Dadë bë'në compañi na.
[26] Jesús repi:
—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi
shtë ra shini mënë parë gau ra mbécu'në.
[27] Perë lë'ë na'a guni'i:
—Nia Dadë, perë ra mbécu'në nananú
guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë
rua' llguë'në.
[28] Iurní Jesús repi:
—Nanë, llëru'bë na fe shténël. Gaquin
según rac shtú'ul.
Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

[29] Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua'
nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi
më lu tubi lumë nu guzubë më nga'li.
[30] Cantidá mënë bëdchini rall catë quëbezë
më. Be'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu,
nu cantidá ra narac llu'u. Bëdchininú rall
lë'ë narac llu'u lu Jesús. Lë'ë më bënëac më
lë'ë rall. [31] Nalé bëdzëguëë' ldu'u ra mënë
iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra
mancu bëac rall, ra cujë bëabrí guzé rall,
ra ciegu bëabrí guná rall. Ra mënë bë'në
alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë
shtë Dios de Israel.

Jesús bëdë'ë nagáu tapë mili nguiu
(Mr. 8.1-10)

[32] Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më
nu repi më:
—Nalé rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë
hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na.
Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda
lë'ë rall lidchi rall sin quë gáudi'i rall, sca'a
mbee'zë rall lu nezë.
[33] Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:
—¿Perë llallë gac guëdzelë dau parë blac
zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu
nádi'i.
[34] Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Bëldá guetështildi napë të?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë
mitu'në.
[35] Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë
lu guiu'u. [36] Iurní guna'zi më guëzá gad-
chi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë.
Bëdë'ë më graci lu Dios. Lueguë lë'ë më
bëshullë mëhin. Bëdë'ë mëhin cua'a ra
shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë
rai' parë ra mënë. [37] Grétë' ra mënë gudáu
hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu
rai', guadzé gadchi tëpë ra pedasë nabë'në
subrë. [38] Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë
mili nguiu sin nagábëdi'i na'a nilë ra ll-
guë'në. [39] Despuësë Jesús bë'në më despedir

ra mënë. Iurní guatḗ më la'ni barcu parë zia'a më regiuni nalë Magdala.

16

Ra fariseo guna'bë guëná rall tubi milagrë
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 Ra fariseo nu ra saduceo bëdchini rall
lu Jesús parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më
nihunë më nanádi'i voluntá shtë Dios. Gu-
na'bë rall guëlua'a më tubi milagrë con
pudërë shtë Dios. 2 Perë lë'ë më bëquebi:
—Guadze' rni'i të: "Glli gac tubi dzë
za'quë purquë lu gube'e nalḗ nallní rlu-
a'a". 3 Nu rsili rni'i të: "Nedzḗ gac tubi
mal tiempë purquë lu gube'e nallní nu
rëta' shcahi". Lë'ë të na të falsë; runguë
bë'a të lla rlua'a shcahi lu gube'e perë adë
ráquëdi'i riasḗ të sëñi shtë tiempë ne'. 4 Ra
mënë mal nu mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë Dios, rac shtu'u rall guëná rall tubi
milagrë ru'bë perë adë guënádi'i rall lu más
sëñi; niétiquë guëná rall tubi sëñi ziquë guc
con Jonás, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë.
Iurní bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo
(Mr. 8.14-21)

5 Iurní lë'ë ra shini gusë'dë Jesús gudëdë
rai' stubi ladë rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u
rai' niua'a rai' guetështildi. 6 Iurní Jesús
guni'i:
—Gulë gupë cuidadë con levadurë shtë
ra fariseo nu saduceo.
7 Ra shini gusë'dë më guzublú guni'i lu sa'
rai':
—Aquë por adë chu nuá'adi'i
guetështildi, por ni guni'i më zni.
8 Perë Jesús guc bë'a shgabë rall nu repi
më:
—¿Pëzielú ruadi'dzë lu sa' të adë
nuá'adi'i të guetështildi? Du'psë fe napë
të. 9 ¿Pë todavía runë fáltëru'u tsasḗ të
chu nahia? ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u të
ga'i guetështildi nagudi'dza parë ga'i mili
nguiu? ¿Bëldá tëpë bëca'a të? 10 ¿Pë adë
rëagnádi'i ldu'u të gadchi guetështildi
nagudi'dza gudáu parë tapë mili mënë?
¿Bëldá tëpë bëca'a të? 11 ¿Pëzielú adë rac
bḗ'adi'i të adë quëadí'dzëdia'a shcuendë
shtë guetështildi? Gulë gupë cuidadë
levadurë shtë ra fariseo nu ra saduceo.
12 Iurní guc bë'a ra shini gusë'dë më
de quë Jesús adë quëgní'idi'i' shcuendë
levadurë, sino shcuendë enseñansë narlu-
a'a ra fariseo nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Iurní guzia'a Jesús parë regiuni shtë Ce-
sarea nanaquḗ Felipo. Iurní guna'bë di'dzë
më lu ra shini gusë'dë më:
—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu.
14 Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Bëldá ra mënë rni'i rall nal Juan
Bautista. Sëbëldá ra mënë rni'i rall nal
Elías. Stubi tantë rni'i rall nal Jeremías u
stubi naná biadi'dzë shti'dzë Dios.
15 Iurní repi më:
—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?
16 Simón Pedro repi iurní:
—Lḗ'ël nal Cristo. Nal shini Dios nana-
bani.
17 Jesús bëquebi:
—Dichusë nal Simón shini Jonás, purquë
ni tubi nguiu bëluá'adi'i lḗ'ël chu nahia sino
quë Shtada naquëbezë gube'e; ni bëluá'ai'
lul chu nahia. 18 Perë na rnia'a lul; lḗ'ël
Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë guna for-
mar grupë shtë shmënë Dios naná rianaldë
tëchi ldai' shtëna. Nu ni siquierë pudërë
shtë galguti gúnëdi'i gan lu ra mënë nari-
aldí ldu'i na. 19 Na guënehia shti'dza ziquë
liahi parë tsagní'il lu ra mënë të guëdchini
mënë lu Shtada catë rnibë'a më. Lo quë
narúnël permitir es quë hia bë'në më per-
mitirin más antsë. Nápël autoridá; guëní'il
napë mënë libertá. Lo quë narúnël pro-
hibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë
más antsë. Guëní'il chu naperdunë nu chu
nádi'i perdunë.
20 Iurní guni'i Jesús tubldí; gunibḗ'ai' adë
chu lu guadí'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na
më Cristo.

Guni'i më gati më
(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

21 Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më
lu shini gusë'dë më de quë lë'ë më napë
quë guzia'a më Jerusalén nu de quë ra më
guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë
ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac
zi rall lë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë
lë'ë më. Nu repi më de quë quini rall lë'ë
më perë dzë tsunë tsashtḗ më ladi ra tëgulë.

22 Iurní lë'ë Pedro bia'a lë'ë më tubi ladë nu
guzublú gudíldill lë'ë më. Guni'i Pedro:
—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë
adë guëdchínidi'i tédël cusë rë'.
23 Perë Jesús bëdchigré lu më nu repi më
lu Pedro:
—Guabsú lua, Satanás, lé'ël nal ziquë
guë'ë narreldë mënë. Adë riasédi'il lo quë
narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë
shtë gué'dchiliu.
24 Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:
—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u
gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci
prupi vidë shténëll. Napë quë gáquëll dis-
puestë gátill por na nu guidë náldëll na.
25 El quë nadë rac shtú'udi'i gati por na,
zátill. Perë el quë naguëniti vidë shténi' por
na nu por diza'quë, guëbánill parë siem-
prë; gac salvárëll. 26 Adë pë rlluí'idi'i gunë
nguiu gan grétë' cusë lu gué'dchiliu nu
despuësë guënítill vidë shténëll, adë nídi'i
fin parë lé'ëll. ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguiu
lu Dios parë gac salvárëll? 27 Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëdchinia
con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con
ra ianglë shtënë më. Iurní quilla cadë tubi
nguiu según lo quë nabé'nëll. 28 Guldía
nabani bëldá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall
hashtë guëná rall lua; iurní napa pudërë
ziquë rëy. Guëdchinia parë guënibé'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

1 Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro
nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai'
lu tubi dani catë más guia'a. 2 Iurní guc
cambi Jesús stubi formë delantë lu rai'. Lu
më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më
bëaquin naquichi como llni. 3 Mizmë iurní
guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías;
quëadi'dzënú rai' Jesús. 4 Iurní Pedro guni'i
lu më:
—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si
talë rac shtú'ul guëdëntsa'u na'a tsunë
ranchi, tubin parë lé'ël, tubin parë Moisés,
stubin parë Elías.
5 Nianá lë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bëd-
chini tubi shcahi narabtsë'ë nabësë'au lë'ë
rai'. La'ni shcahi bëdchini tubi bë. Nu bini
rai' tubi voz narni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a. Nalé
rquitë ldua'a con lé'i'. Gulë bëqué diaguë
shtí'dzi'.
6 Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë
ni, bëzullibi rai' hashtë bëdia'a luqué rai'
lu guiu'u nu bëdzëbë rai'. 7 Iurní Jesús
guabi'guë lu rai'. Bëdchi'bë guia'a më guëc
rai' nu répi':
—Gulë tsasuldí; adë rdzébëdi'i të.
8 Iurë lë'ë rai' gubi'a rai' stubi vueltë, hia
ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús
zuga'a.
9 Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunibë'a:
—Adë chu lu guadí'dzëdi'i të shcuendë
lo quë naguná të hashtë iurë nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu tsashtéhi'
ladi ra tëgulë.
10 Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:
—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë
Elías napë quë guídi' primërë, antsë guëd-
chini Cristo?
11 Jesús bëquebi:
—Verdá Elías guidë primërë. Gúni' rëglë
grë cusë. 12 Hia bidë Elias perë ra mënë adë
bënguë bé'adi'i rall lé'i' sino quë bë'nënú
rall lé'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë
manërë el quë nabëshe'ldë Dios lu gué'd-
chiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.
13 Iurní ra shini gusë'dë më bëdë'ë rai'
cuendë de quë Jesús quëadí'dzi' shcuendë
Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi llguë'në narati zini
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Iurë bëdchini rai' catë rëta' los de más
mënë, iurní guabi'guë tubi nguiu lu Jesús
nu bëzullíbill lu më. Répill:
15 —Dadë, bëga'a ldú'ul shinia. Ráquëll
galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani
vueltë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll
la'ni nisë. 16 Na ze'dënúa lé'ëll lu ra shini
gusé'dël perë adë bé'nëdi'i rall gan nëac
shinia.
17 Jesús guni'i:
—Lë'ë të mënë narialdídi'i ldu'i na, siem-
prë rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc
guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të
shti'dza? ¿Blac tiempë guëquëreldënúa lë'ë
të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.
18 Iurní Jesús guní'i' guëc mëdzabë ni. Nu
gunibë'a më guëru'u mëdzabë la'ni ldu'u
ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

19 Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më
biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë
di'dzë rai':
—¿Pëzielú adë bé'nëdi'i na'a gan niagú
na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?
20 Jesús repi:
—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía
rnia'a, si talë napë të fe masiá zucsë du'pë,
guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë
súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac
gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios.
[21 Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u
rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë
quëhunë të ayunë.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gati më
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Mientras ziazú rai' juntë regiuni
shtë Galilea, Jesús guní'i' de quë nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, gac
intriégui' guia'a ra mënë mal 23 nu quini
rall lé'i' perë dzë tsunë gac resucitári'.
Di'dzë rë' nalé bësëdchini tristë ldu'u ra
shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

24 Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bëdchini
rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë
impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu
guna'bë di'dzë rall lu Pedro:
—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë
iádu'u?
25 Pedro bëquebi:
—Aha'.
Iurní guaté bëabrí Pedro lídchi'; guni'i
Jesús primërë lu Pedro:
—¿Pë llgabë quëhúnël, Simón? ¿Chu
mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra con-
tribución ca'a rëy shtë gué'dchiliu rë'? ¿Gu
rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu
nanádi'i shmënë rëy?
26 Simón bëquebi:
—Ra më zitu rguilli rall impuestë.
Jesús repi:
—Por ni ra shini rëy adë rguíllidi'i rall
impuestë. 27 Perë parë adë ldaguë llánëdi'i
rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shté'nël
la'ni nisë. Primërë mbeldë naná guëná'zil,
bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí.
Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

1 Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më
guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë
rai':
—¿Chu gac más më ru'bë iurë guënibë'a
Dios ziquë Rëy?
2 Iurní Jesús guna'bë tubi llguë'në; bëzú
më llguë'në guëláu de lë'ë rai'. 3 Nu repi më:
—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë
gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë
llguë'në rë', adë gáquëdi'i të tsuté të lugar
catë rnibë'a Dios. Napë quë gac të mënë
humildë. 4 Nguiu namás lasac lugar catë
rnibë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na
ziquë ra llguë'në, adë runë llërú'bëdi'i
rall. 5 Si talë ra mënë gunë rall recibir
tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë,
también quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'il duldë
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

6 'Perë cualquier el quë naná guëldaguë
sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë
humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë
narlua'a tubi më humildë mal nezë të
gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi
guichi ru'bë iénill, tsagrú'ldëll lé'ëll la'ni
nisëdu'u. 7 Prubi mënë shtë gué'dchiliu iurë
ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë quë
guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë
mënë parë gunë rall duldë perë prubi el quë
naquëglua'a sáhi' mal nezë.
8 'Por ni rnia'a lu të; si talë guiá'al u
guëa'l rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë,
bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëd-
chínil catë nápël vidë sin fin ziquë cujë u
ziquë narunë faltë guiá'all u guëa'll quë
guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë
rëáldëdi'i be'lë. 9 Si talë slul rac shtu'u
guëldaguë lé'ël lu duldë, gulú slul, bëru'ldin
zitu. Más mejurë tsutël catë rnibë'a Dios
tubsë slul lédëdi'i tsal gabildi con guërupë
slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti
(Lc. 15.3-7)

10 'Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë
llguë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gube'e, ra
ianglë shtë rai' siemprë napë rai' entradë
catë quëbezë Dios. [11 Nguiu nabëshe'ldë
Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë
nabëniti.]
12 '¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguiu
nápël tubi gahiu'a lli'li nu gunítill tubi
lli'li, tsatíllil lë'ë ma. Guësá'nëll noventa

y nueve lli'li lu dani parë tsatílill lli'li na-
guniti. 13 Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa
segurë de që guëquitë ldú'ull por lli'li ni
más që ra noventa y nueve nadë gunítidi'i.
14 Zni zac Shtadë të naquëbezë gube'e, rac
shtu'u më guënítidi'i ni tubi shmënë më
naná humildë.

Gulë bë'në perdunë sa'l
(Lc. 17.3)

15 'Si talë bĕchil quëhúnëll mal cuntrë
lĕ'ël, guni'inú lĕ'ëll, sulë lĕ'ëll të parë gac
bĕ'all guadë faltë nanápëll. Si talë guëdĕ'ëll
cuendë shtí'dzël, guëabrí ldú'ull con Dios.
Zni lĕ'ël bĕ'nël compañi sa'l të tsaglá'guëll
shnezë Dios. 16 Perë si talë adë rúnëdi'ill
cuendë shtí'dzël, iurní bia'a tubi testigu u
chupë testigu të parë gac bë'a rall shcuendë
ra cusë rë'. 17 Si talë adë rúnëdi'ill cuendë
lë'ë ra mënë ni, iurní guchi lu grë ra nardëá
la'ni iádu'u faltë nanapë bĕchil. Si adë
rúnëdi'ill cuendë grupë shtë shmënë Dios,
iurní bë'në tratë lĕ'ëll cumë ziquë tubi adë
guënĕdi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë
cubrë impuestë.
18 'Guldía rnia'a, grë lo që narunë të
permitir es që hia bë'në më permitirin
más antsë. Napë të autoridá të guëni'i
të napë mënë libertá. Lo që narunë të
prohibë es që hia bë'në më prohibin dizdë
más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu
chu nádi'i perdunë.
19 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë
të cue të lu guĕ'dchiliu de acuerdë subrë
lo që naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë
gube'e, grĕtë' guëne'e më 20 purquë catë
rdëá chupë u tsunë mënë por nombre shtë
na nu rialdí ldu'u rall na, nga'li quëbezënúa
lë'ë rall.
21 Iurní bëdchini Pedro nu guna'bë dí'dzi'
lu më:
—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë
bëcha, el që narunë duldë cuntrë na,
hashtë gadchi vueltë?
22 Jesús bëquebi:
—Guëní'idia'a gadchi vueltë perë sino
gadchi vësë setenta, bë'në perdunë bĕchil.

Comparaciuni tubi mënë adë nĕdi'i gúnëll perdunë sa'll

23 'Lugar catë rnibë'a Dios nahin ziquë
tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë
ra muzë. 24 Iurë guzublú quëgna'bë rëy
lë'ë ra muzë, bëdchini tubi naze'bi tubi
millón bëllë. 25 Cumë muzë ni adë nápëdi'ill
parë quíllill, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu'
mënë muzë ni con tsé'lëll nu shínill. Guë-
tuu' rëy grë lo që nanapë muzë parë
quilli muzë lo që nazé'bill. 26 Iurní lë'ë
muzë bëzullíbill lu lamë nu bĕ'nëll ruëguë:
"Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla grĕtë'
lo que naze'bia". 27 Lë'ë lamë bëga'a ldú'ull
muzë nu bë'në lamë perdunë grë lo que
naze'bi muzë. 28 Perë lueguë lë'ë muzë
bëdia'guëlull stubi sa'll naze'bi tubi dumí
mitu'në. Iurní guná'zill ieni sa'll parë
bëté'ell ieni sa'll. Iurní répill: "Gudilli lo
que nazé'bil". 29 Lë'ë prubi nguiu bëzul-
líbill lull nu bĕ'nëll ruëguë lull: "Gupë
pacënci con na. Quilla grë lo que naná
ze'bia." 30 Perë lĕ'ëll adë nĕdi'ill sino que
bëtiá'all sa'll lachigui'bë hashtë quíllill lo
que nazé'bill. 31 Iurë stubi sa' muzë shtë
lamë gunall pë guc, iurní gulaguë tristë
la'ni ldu'u muzë ni. Biadí'dzëll lu shlámëll
grë lo que nabë'në primërë muzë. 32 Iurní
lë'ë lamë gunibë'a parë gue'dë guëzĕ muzë
lu lamë. Iurní repi lamë: "Muzë mal, na
bëna perdunë grĕtë' dumí nazé'bil purquë
bĕ'nël ruëguë lua. 33 Zni lĕ'ël niápël pacënci
con sa'l cumë ziquë napa pacënci lĕ'ël."
34 Iurní lë'ë lamë bëldëll nu gunibë'a lamë
tsa muzë lu cashtigu hashtë quíllill grĕtë'
lo que nazé'bill.
35 Jesús gualú guni'i më grĕtë' ndë'ë nu
guni'i më:
—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më
ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë gúnëdi'il
perdunë sa'l con guëdubinú ldú'ul.

19

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Despuësë de guni'i Jesús grë ra di'dzë
rë', bëru'u më Galilea. Bëdchini më regiuni
shtë Judea nanaquĕ ladi guia'a guëë'gu
Jordán. 2 Cantidá mënë guanaldë rall lë'ë
më. Nga'li bënëac më zihani ra narac llu'u.
3 Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu
Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi
trampë. Guna'bë di'dzë rall:
—¿Gu nanú mudë según lëy parë guëlĕ
tse'lë mënë por cualquier cusë?
4 Lë'ë më bëquebi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de që iurë nabëcue'shtḗ Dios guḗ'dchiliu, bëntsa'u më nguiu nu na'a? [5] Nu guni'i më: "Lë'ë nguiu guësá'nëll shtádi' nu shní'ai' parë guëquëreldënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë." [6] Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo që nabë'në Dios unir, adë chu guëldḗdi'i lë'ë rall.

[7] Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú bë'në Moisés permitir guëdë'ë nguiu tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëlḗ tsé'lëll?

[8] Jesús repi:

—Purquë nalḗ naguëdchi ldu'u të; por ni bëdë'ë Moisés permisi parë guëlḗ tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë guḗ'dchiliu, adë gúquëdi'in voluntá shtë Dios guësa'në nguiu tse'lë nguiu. [9] Nanú tubsë motivë parë guëlḗ tse'lë nguiu, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguiu. Perë si ca'a mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. [Nu el që naguëtsë'a con lë'ë na'a divurciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]

[10] Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Si talë nídi'i permisi guëlḗ tse'lë nguiu, mejurë adë cá'adi'i nguiu na'a.

[11] Jesús repi:

—Lḗdëdi'i grë mënë riasḗ nacagnia'a lu të, sino nadë más el që nagunë Dios compañi parë gac bḗ'allin. [12] Nanú nguiu nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguiu nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë nḗdi'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'që shtë Dios lu los de más mënë. El që nariasḗ di'dzë rë', gúnëll recibirin.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

[13] Iurní bëdchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në. [14] Perë Jesús repi:

—Bëdë'ë sí, guidë bi'guë ra llguë'në lua, adë guëcádi'i të lu ra ni'i purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në, tsutḗ rall catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.

[15] Bëdchi'bë guia'a më guëc ra llguë'në; iurní zia'a më stubi lugar.

Tubi sultërë ricu
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

[16] Tubi sultërë guagná lë'ë Jesús nu répill:

—Mësë za'që, ¿pë cusë za'që guna parë gapa vidë eternë?

[17] Jesús repi:

—¿Pëzielú rni'i lua, mësë za'que? purquë ni tubi adë chu naza'que, sulë Dios. Perë si talë rac shtú'ul gac salvárël, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

[18] Repi sultërë:

—¿Guadë naná ra mandamientë ni?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquënúdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi. [19] Bëzu'bë diaguë shti'dzë shní'al nu shtádël, nu guc shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtú'ul lḗ'ël.

[20] Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' dizdë nabi'cha. ¿Pë runë faltë?

[21] Jesús guni'i:

—Si talë rac shtú'ul gac tubldí shcuéndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënáldël na.

[22] Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalḗ gulaguë tristë la'ni ldú'ull; ziagzëll purquë nalḗ ricu nall.

[23] Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsutḗ tubi ricu lugar catë rnibë'a Dios. [24] Rnia'a lu të, más sencigi tsutḗ tubi camellë ichi tubi iagullë quë tubi ricu tsutëll gube'e, lu lugar catë rnibë'a Dios.

[25] Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalḗ guasḗ ldu'u rai' nu bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar?

[26] Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar mizmë lḗ'i', perë Dios napë pudërë gunë më grḗtë' ra cusë.

[27] Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grḗtë' lo que nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lḗ'ël. ¿Pë guëdë'në na'a recibir?

[28] Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu súbi' lu trunë shténi' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na cuezënú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel. [29] Grétë' narsëa'në lídchi' u béchi' u záni' u shtádi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguiu'u rai' purquë rac shtú'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápëll vidë sin fin. [30] Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

[1] 'Lugar catë rnibë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabní. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatílill muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë. [2] Primërë guagnëll muzë de quë quíllill tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibé'all tsaguënë ra muzë dchi'ni. [3] Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra muzë nazuga'a shquini llguëa'. Adë pë quëhúnëdi'i rall. [4] Iurní repi lamë lu mënë ni: "Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë." Iurní lë'ë rall zia'a rall. [5] Lë'ë nashtënë guiu'u bërú'ull casi guëruldë dzë, nu guall rquë tsunë guadze'; mizmë zni bé'nëll con másru'u muzë. [6] Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguëa'. Bëdzélëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: "¿Pëzielú rëta' të ndë'ë casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të". [7] Repi rall: "Purquë ni tubi adë chu bëne'e dchi'ni". Iurní repi lamë: "Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë." [8] Iurë lë'ë gue'lë bëdchini, lë'ë nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: "Guagna'bë grétë' muzë të parë gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguaté lu dchi'ni rquë ga'i nu hashtë ra naguaté lu dchi'ni tumpranë." [9] Iurní bëdchini ra naguaté lu dchi'ni rquë ga'i guadze'; cadë tubi rall bë'në rall recibir pagu completë, tubigá dumí denario. [10] Despuësë bë'në tucarë naguaté primërë; bë'në rall llgabë de quë gunë rall recibir más dumí quë naguaté guadze'. Perë mizmë pagu bëdë'ë lamë, lë'ë quë lë'ë tubigá denario. [11] Naguté ra tumpranë iurë bë'në rall recibirin, iurní guzublú bë'në rall reclamë lu lamë. [12] Repi rall: "Ra nabëdchini lúltimë, bë'në rall dchi'ni tubsë iurë nu gudíllil igual ziquë lë'ë na'a, nu lë'ë na'a bëdë'në na'a dchi'ni doblë; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzë gua'të dzë". [13] Perë lë'ë nashtënë guiu'u bëquebi lu tubi rall: "Amigu, adë quëhúnëdia'a ni tubi cusë mal. Hia bëdé'na'a tratë gáshtël tubi denario. [14] Guna'zi shtumil nu bëagzé. Na rac shtua'a quilla mizmë pagu ca'a naguaté rquë ga'i ziquë narunë tucarë të. [15] Napa derechë rnibé'ahia shtumía; guna lo quë narac shtua'a. ¿Pë nal mbidi purquë nahia naza'quë?" [16] Zihani mënë nalasac delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani mënë naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios. [Guna'bë Dios zihani mënë perë du'psë mënë gulé më parë gac rall shmënë më.]

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

[17] Jesús ziazú më nezë parë Jerusalén. Bia'a më ra shini gusë'dë më tubi cu' nu repi më:

[18] —Hia nané të ziagdchínia'a Jerusalén catë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, gac intriégui' lu jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy parë gunë rall condenar lé'i' lu galguti. [19] Nu gunë rall intriegu lé'i' lu guia'a mënë nanádi'i israelitë të parë gunë rall burnë lë'ë nguiu ni, nu guëdë'ë rall galné nu guëquë'ë rall lé'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtéhi' ladi ra tëgulë.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bëll tubi favurë
(Mr. 10.35-45)

[20] Iurní guabi'guë shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bëdchini rai' lu Jesús. Iurní bëzullibi na'a ni delantë lu Jesús parë guëná'bëll tubi favurë lu më. [21] Guna'bë di'dzë më:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguiu ni répill:

—Gunibë'a guërupë shinia subënú rall lé'ël iurë guënibé'al ziquë Rëy, túbill ladë ldi shténël, stúbill ladë rubësë.

[22] Perë Jesús bëquebi:

—Lë'ë të adë rac bé'adi'i të lo që narna'bë të. ¿Zëzac zi të ziquë na? ¿Më zac tëdë
 [23] të cusë durë natëda, cusë demasiadë durë?
Lë'ë rai' bëquebi:
—Zac na'a, Dadë.
[23] Iurní repi më:
—Verdá gunë të sufrir demasiadë ziquë guna sufrir. Gu të mizmë vasë shtë sufrimientë; perë subë të cula'nia, tubi de lë'ë të ladë ldi nu stubi ladë rubësë, adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí, subë të ndë. Shtada bë'në preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.
[24] Iurë lë'ë ra stubi chi'i ra shini gusë'dë
 [25] me bini lo që naguna'bë Juan nu Jacobo, bëldé rai'. Perë Jesús guna'bë lë'ë rai' nu
 [26] guni'i më:
—Lë'ë të nané të ra jëfë shtë naciuni nanádi'i israelitë, nalé nadushë rnibë'a rall; rdchi'bë rall lëy naná dushë gunë mënë cumplir perë gáquëdi'in entrë de lë'ë të. Al contrari, el që narac shtu'u gac më ru'bë entrë de lë'ë të, napë que gúnëll sirvë lu los de más sáhi'. Cualquier de
 [27] lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë entrë grë ra sa'l, napë que gáquël muzë shtë grë rai'. Nahia nguiu nabëshe'ldë
 [28] Dios lu gué'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua. Guënehia vidë shtëna ziquë prëci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús chupë mënë ciegu
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

[29] Iurë lë'ë rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mënë zianaldë rall lë'ë Jesús.
[30] Nga'li zúbëga'a chupë ciegu. Zúbëga'a rall guëlladchi rua' nezë. Iurë bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertë:
—Dadë llëbní David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.
[31] Ra mënë guni'i guëc ra ciegu parë guëac dchi rall, perë lë'ë rall más ziagla'guë guni'i rall fuertë:
—Dadë llëbní David, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a.
[32] Iurní guzudchí Jesús nu guna'bë më ra ciegu nu guna'bë di'dzë më:
—¿Më rac shtu'u të guna?
[33] Lë'ë rall bëquebi:
—Dadë, rac shtu'u na'a guëná na'a.
[34] Iurní Jesús bëga'a ldu'u më lë'ë rall. Bëshá guia'a më slu rall. Lueguë iurní ra ciegu guná rall llni. Bëac slu rall nu guanaldë rall lë'ë Jesús.

21

Guaté Jesús Jerusalén
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

[1] Hia ziagdchini rai' Jerusalén; bëdchini rai' guë'dchi Betfagé. Betfagé quëhin guëlladchi tubi dani nalë Olivos. Bëshe'ldë Jesús chupë shini gusë'dë më [2] nu repi më:
—Tsa të guë'dchi naná que delantë. Nga'li guëdzelë të tubi burrë quëdú con shini ma. Gulë bësha'que ma të gue'dënú të ma ndë'ë. [3] Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de que lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshé'ldëll nague'dënú ra ma.
[4] Zndë guzac parë guc cumplir lo que nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Gunî'i':
[5] Gulë guchi lu ra mënë naquëreldë guë'dchi
Sión: "Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të
ze'dë guëdchíni'.
Nadú'ui'; dchí'bi' tëchi tubi burrë, shini
tubi ma narua'a carguë."
[6] Iurní lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bë'në rai' tal cumë guni'i Jesús lu rai'.
[7] Be'dënú rai' burrë con shini ma. Iurní gudchi'bë rai' shabë rai' tëchi ma nu gudchibë Jesús tëchi ma. [8] Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guiu'u parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë. [9] Hia ra mënë nazia'a delantë también naná ze'dë trasë, guzublú guni'i rall:
—Gunë Dios salvar llëbní David. Benditë el que naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'e gunë më salvar llëbní David.
[10] Iurë Jesús bëdchini Jerusalén, guëdubi ciudá bëdzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë di'dzë rall:
—¿Chu ndë'ë?
[11] Ra mënë rni'i rall:
—Léhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

Jesús bësëllu'në mënë mal la'ni iádu'u
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

[12] Despuësë de ni, Jesús guaté la'ni iádu'u ru'bë. Iurní gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë.

Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu'
ra palumë. 13 Iurní guni'i më:
—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë:
"Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios"
perë lë'ë të bë'në të cambi lugar ni ziquë
cuevë shtë nguba'në.
14 Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu
nu ra cujë lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall.
15 Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë
shtë lëy, guná rall lu milagrë naquëhunë
më. Iurë lë'ë rall bini rall lo quë naguni'i
ra llguë'në, bëldé rall. Fuertë guni'i ra
llguë'në la'ni iádu'u:
—Gunë Dios salvar llëbní David ndë'ë.
16 Bëldé ra bëshuzi; repi rall lu Jesús:
—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra llguë'në
rë'?
Jesús bëquebi:
—Aha'. Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të
Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë
zndë'ë:
Dios bé'ni' të rua' llguë'në nu ra me'dë
radchi guëru'u labansë parë Dios;
nahin labansë más chulë parë lë'ë më.
17 Iurní bësëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më
parë guë'dchi Betania. Hia nga'li gudëdë
gue'lë më.

Jesús guludé hiaguë bëlda'u
(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Hia brëgue'lë rsili iurní ziagdchini rai'
Jerusalén. Bëldia'në ldu'u më. 19 Guná më
lu tubi hiaguë bëlda'u nazubë rua' nezë.
Iurní guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi
nashi perë adë bëdzélëdi'i më nashi; purë
ndiaguë nua'a hiaguë. Iurní Jesús repi lu
hiaguë:
—Nunquë jamás adë guëabrídi'i quë
nashi lul.
Mizmë iurní lë'ë hiaguë bëlda'u gubid-
chi. 20 Iurë guná ra shini gusë'dë më zndë'ë,
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Guni'i rai':
—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?
21 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a lu të, si talë napë të
fe nu adë rzádi'i ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i
gunë të ziquë bëna con hiaguë bëlda'u sino
guëni'i të lu dani: "Guabsú ndë'ë; tsal la'ni
nisëdu'u". Pues zni gaquin. 22 Grétë' lo quë
naguëna'bë të con oraciuni, si talë rialdí
ldu'u të Dios, pues gunë të recibirin.

Pudërë nanapë Jesús
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Iurní Jesús guaté la'ni iádu'u. Mientras
quëglua'a më nga'li, bëdchini ra jëfë shtë
ra bëshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi.
Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:
—¿Chu bëshe'ldë lé'ël nu bëne'e derechë
nu pudërë parë rúnël cusë rë'?
24 Jesús bëquebi:
—Nu na runa tubi preguntë lu të. Si talë
guëquebi të lua, guënia'a lu të chu bëne'e
pudërë runa grë ra cusë rë'. 25 ¿Chu gunibë'a
lë'ë Juan parë bëchu'bë nísi' ra mënë? ¿Pë
Dios u nguiu?
Iurní guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall;
repi rall:
—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lë'ë
Juan, iurní guëquebi nguiu rë': "¿Pëzielú
adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë Juan?" 26 Si
talë guëni'i hia'a ra nguiu bëshe'ldë lë'ë
Juan, pues rdzéba'a ra mënë purquë grë
rall rialdí ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan
shti'dzë Dios.
27 Iurní repi rall lu Jesús:
—Adë rdé'ëdi'i na'a cuendë chu
bëshe'ldë lë'ë Juan.
Iurní lë'ë më repi:
—Pues ni na tampuquë adë guëquébidi-
a'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuna ra
cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë shini mënë

28 Jesús repi:
—¿Pë runë të shgabë të zndë'ë? Tubi
nguiu napë chupë shínill. Repi dadë
lu shíni': "Llga'në, tsaguénël dchi'ni
shtë cusechë catë nanú hiaguë uvë".
29 Lë'ë shini më bëquébill: "Tsaguénëdia'a
dchi'ni", perë despuësë bé'nëll cambi
shgábëll; guagué'nëll dchi'ni. 30 Lueguë lë'ë
dadë ni guagná lë'ë stubi shíni'; guní'ill:
"Tsaguénël dchi'ni". Nguiu ni bëquebi
lu shtádi': "Aha' Dadë, tsaguëna dchi'ni"
perë adë guádi'ill. 31 ¿Guadë de guërupë ra
llguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi'?
Iurní repi rall:
—Lë'ë primërë.
Iurní Jesús repi:
—Guldía rnia'a, ra cubradurë shtë im-
puestë nu ra na'a mal, tsuté rall lugar catë
rnibë'a Dios antsë de lë'ë të 32 purquë Juan
Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac
salvar të, perë lë'ë të adë gualdídi'i ldu'u të
shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë
shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u

rall shtí'dzi'. Lë'ë të guná të lo që nabë'në
Juan perë adë bḗ'nëdi'i të cambi mudë nan-
abani të; adë gualdídi'i ldu'u të shtí'dzi'.

Comparaciuni shtë ra muzë mal
Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'Gulë bëqué diaguë stubi comparaci-
uni. Gu' tubi nguiu nanapë tubi ldë guiu'u
lachi nargabní. Bëcabnill hiaguë uvë nu
bëntsá'ull tubi lu' alrededurë; bëntsá'ull
catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all
tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra
plantë.

'Iurní bëdë'ë mënë ni guiu'u parë ra
trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní
ziá'all zitu.

34 'Iurë lë'ë tiempë shtë cusechë bëdchini,
gunibë'a lamë shtë guiu'u bëldá muzë parë
tsaglli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë.
35 Ra trabajadurë guna'zi rall lë'ë ra muzë
ni; tubi muzë bëdë'ë rall galnḗ. Stubi
muzë gudini rall. Stubi muzë bëdë'ë guë'ë
rall. 36 Iurní lë'ë nashtënë guiu'u bëshé'ldëll
másru'u muzë perë ra trabajadurë bë'në
rall tratë muzë ni mizmë manërë.

37 'Por fin gunibë'a nashtënë guiu'u tsa
llgá'ni'. Bë'në shgábi': "Zunë rall rëspëti
shinia". 38 Perë iurë guná trabajadurë lu
shini nashtënë guiu'u, repi rall: "Ndë'ë
na el që nagunë recibir herenci. Cha
guëdínia'a lḗ'ëll të parë guëa'në guiu'u rë'
ca'a hia'a." 39 Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú
hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini
rall shini lamë.

40 Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'ë nashtënë guiu'u gue'dë
guëzḗ, ¿pë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

41 Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu
guëgá'adi'i ldu'u lë'ë rall. Iurní ca'a stubi
mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra
cusechë cadë izë.

42 Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras
narni'i zndë'ë?
Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.
Zni bë'në më, el që narnibë'a lë'ë hia'a.
Guná hia'a pudërë shtë më; nalḗ nasa'a
nahin.
43 Por ni rnia'a lu të, Dios adë guëné'edi'i lu-
gar tsutḗ të catë rnibë'a më. Lo që nanapë
të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë
naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'ë
cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [
44 El que narreldë guëc guë'ë rë', gac chupë
ldëll perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë,
gáquëll ziquë pulvë.]

45 Iurë lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra
fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë
naguni'i Jesús, bëdë'ë rall cuendë de quë
quëadi'dzë më shcuendë rall. 46 Iurní guc
shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë më prësi perë
bëdzëbë rall los de más mënë purquë guni'i
mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë
Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

1 Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por
comparaciuni. Repi më:

2 —Lë'ë lugar catë rnibë'a Dios, na ziquë
tubi rëy nabë'në tubi laní shtë sa'a parë
shíni'. 3 Gunibë'a rëy ni ra muzë parë
tsagna'bë rai' ra invitadë lu sa'a, perë adë
nḗdi'i ra mënë niagdchini rall lu sa'a. 4 Iurní
guna'bë rëy stubi shcua'a muzë. Guni'i rëy:
"Gulë guni'i lu ra invitadë hia napreparadë
dau; hia ngunë nandchú con los de más ra
ma hia gu'i; grḗtë' nahin listë. Nadë más
guëdchini rall parë cuezë rall lu sa'a." 5 Perë
ra invitadë adë bḗ'nëdi'i rall cuendë. Tubi
de lë'ë rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi
guagnall ra neguci shtḗnëll. 6 Hia stubi ra
invitadë guna'zi rall muzë shtë rëy; bë'në
rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lë'ë
muzë. 7 Iurní lë'ë rëy bëldëll. Gunibḗ'all ra
suldadë parë tsatini rall lë'ë narguini mënë.
Nu tsa quëgui'i ra suldadë guë'dchi ni.
8 Lueguë repi rëy lu muzë stubi: "Hia grë na
listë parë sa'a; perë ra invitadë bëlua'a rall
de quë adë rúnëdi'i tucarë rall invitación
shtëna. 9 Gulë tsa iurne' ra nezë principal.
Gulë bë'në invitar lë'ë mënë lu sa'a, grë
ra naguëdia'guëlú të; tsutḗ rall." 10 Iurní
bëru'u ra muzë nezë; guagtëá rall grḗtë' lo
quë nabëdia'guëlú rall, tantë hiumbrë mal
nu nguiu za'quë. Iurní sí, guadzḗ hiu'u catë
na preparadë parë sa'a.

11 Iurní rëy guatḗ catë nanú ra mënë.
Guná rëy lu tubi nguiu naquëbezë nga'li,
perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a. 12 Repi rëy:
"Amigu, ¿lla guatël ndë'ë sin adë nuá'adi'il
lari shtë sa'a cumë ziquë na custumbrë?"
Perë nguiu ni adë pë guní'idi'ill. 13 Iurní lë'ë

rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: “Gulë
bëldi'bi guëa'll nu guia'a nguiu rë'. Gulë
bëtia'a lḗ'ëll parë lu nacahi catë gu'në mënë
nu hashtë guëchushí lai' rall.” 14 Rnia'a lu të,
zihani mënë guëna'bë Dios parë tsutḗ rall
catë rnibë'a më, perë du'psë mënë gulḗ më
parë gac rall shmënë më.

Shcuendë impuestë
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Iurní ra fariseo zia'a rall parë gurḗ rall
de acuerdë lla tsu mudë guësiguḗ rall lë'ë
më të nini'i më cusë mal. 16 Nu bëshe'ldë
rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë
Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë de quë lḗ'ël
rní'il verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin
adë rúnëdi'il cuendë lo quë narni'i mënë.
Adë rúnëdi'il juzguë según el quë narná
mënë. 17 Guni'i lu na'a ¿pë na bien según
lëy guëdíllia'a impuestë lu rëy César, u
guëdíllidi'ia'a impuestë?

18 Perë Jesús bëdë'ë cuendë de quë
cabezënú rall mal llgabë. Repi më lu rall:

—Na të falsë. ¿Pëzielú ze'dë guësiguḗ të
na? 19 Gulë bëlua'a dumí denario naquilli të
impuestë.

Iurní be'dënú rall tubi monedë. 20 Guná
Jesús lu monedë; iurní guna'bë di'dzë më:

—¿Chu lu nu chu lë naquḗ lu dumí rë'?

21 Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquḗ lu dumí.

Iurní Jesús repi:

—Gulë bëdë'ë naca'a César lo quë naná
shtë César nu gulë bëdë'ë naca'a Dios lo quë
naná shtë Dios.

22 Iurë bini rall ra di'dzë rë', bëa'në dchi
rall nu guasḗ ldu'u rall. Iurní bësëa'nëgá
rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtḗ ra tëgulë
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Mizmë dzë ni bëldá ra saduceo guagná
rall lë'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë
tsashtḗdi'i ra tëgulë. Guna'bë di'dzë rall lu
më:

24 —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si
tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tëgulë napë
quë cá'all tse'lë tëgulë të gapë rai' shini
parë adë tsalúdi'i shfamili tëgulë. 25 Guc
gadchi bëchi; primërë nguiu bëtsḗ'all perë
gútill sin ni tubi shíni'. Bësëá'nëll viudë
parë segundë bḗchill. 26 Segundë bëchi
tëgulë cuá'all lë'ë viudë perë gútill sin ni
tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë
tëgulë perë gútill sin ni tubi shíni'. Guëzá
bëchi tëgulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë
gúpëdi'i rai' shíni'. 27 Despuësë lë'ë na'a ni
gúti'. 28 Iurë tsashtḗ ra tëgulë ¿chu gac tse'lë
na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë na'a.

29 Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë
adë riasḗdi'i të lo quë narni'i Sagradas Es-
crituras; nu adë guënḗdi'i të pudërë shtë
Dios. 30 Iurë ra tëgulë tsashtḗ rai' stubi, adë
guëtsḗ'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsë'a
shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios
nacabezë gube'e. 31 Perë shcuendë tsashtḗ
ra tëgulë ¿pë adë bí'ldidi'i të lo quë narni'i
Dios? Guni'i më zndë'ë: 32 “Nahia Dios shtë
Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios
shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai'
aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.
Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë
nanápëdi'i vidë sin fin.

33 Iurë bini mënë zndë'ë, nalḗ bëdzëguëë'
ldu'u rall nu guasḗ ldu'u rall lo quë
naquëglua'a më.

Lë'ë mandamientë namás lasac
(Mr. 12.28-34)

34 Iurë ra fariseo guc bë'a rall de quë Jesús
bësëac dchi më ra saduceo, iurní bëdëá
rall. 35 Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy.
Guc shtú'ull ldaguë më lu trampë; guna'bë
dí'dzëll:

36 —Mësë, ¿guadë mandamientë namás
lasac de grë mandamientë?

37 Jesús repi:

—“Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guë-
dubinú ldú'ul nu guëdubi almë shtḗnël nu
guëdubi shgábël”. 38 Ndë'ë namás lasac nu
nahin primërë mandamientë lu grë man-
damientë. 39 Hia nachupë na cumë ziquë
primërë. Rni'in: “Gulë guc shtu'u sa'l cumë
ziquë rac shtú'ul mizmë lḗ'ël”. 40 Si talë
rzu'bë diaguë të mandamientë rë' también
canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë
Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë
Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

41 Mientras lë'ë ra fariseo nianá rëta' rall
lu Jesús, 42 lë'ë më guna'bë di'dzë:

—¿Pë runë të shgabë të? ¿Chu na Cristo?
¿Chu shini lë'ë më?
Iurní repi rall:
—Llëbní David.
43 Iurní guna'bë di'dzë Jesús:
—Espíritu Santo quëbezënúhi' lë'ë David
nu por pudërë shtë Espíritu Santo guni'i
David shcuendë llëbní David:
44 Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë
narnibë'a na:
"Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu
enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë
rall shtí'dzël".
45 ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David
cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a
lë'ë David?
46 Iurní ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall
lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë
gúpëdi'i rall valurë niana'bë di'dzë rall lu
më.

23

Bëlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

1 Iurní guni'i Jesús lu ra mënë nu lu ra
shini gusë'dë më:
2 —Ra mësë shtë lëy nu ra fariseo rzubë
rall shlugar Moisés iurë rlua'a rall ra
mënë. 3 Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rall.
Gulë bë'në grëtë' lo quë narni'i rall perë
adë tsanáldëdi'i të tëchi manërë nanabani
rall. Bien rni'i rall perë adë rúnëdi'i rall
cumplir. 4 Bien rlua'a rall lëy shtë Dios
perë ra cusë naquëhunë rall obligar gunë
mënë, na ziquë tubi carguë në'ë; adë chu
típëdi'i guëldisin. Rnibë'a rall mënë të
parë gua'a ra mënë carguë ni, perë lë'ë
rall ni siquierë más zucsë tubi shcuënë rall
guëldisë rallin. 5 Grëtë' devociuni narunë
rall quëhunë rallin të guëná mënë. Luquë
rall nu rua' llicu rall nua'a rall partë di'dzë
shtë Sagradas Escrituras të guëná mënë de-
vociuni narunë rall. Chulë zutsa'u lu shabë
duni shtë rall. 6 Nu rac shtu'u rall subë rall
lugar más lasac catë rau mënë shtse nu catë
zubë më ru'bë la'ni iádu'u. 7 Nu rac shtu'u
rall grë mënë gunë saludar lë'ë rall con
zihani rëspëti iurë lë'ë rall ziazú rall nezë.
Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall
con di'dzë rë': "Mësë".
8 'Perë lë'ë të adë rúnëdi'i të ziquë lë'ë
mënë ni. Adë rac shtú'udi'i të guëni'i mënë
na të mësë, purquë napë të tubsë mësë;
náhi' Cristo. Grë të na të bëchi la sa' të.
9 Adë rní'idi'i të lu tubi sa' të: "Dadë" parë lu
guë'dchiliu rë', purquë nanú tubsë Shtadë
të, më naquëbezë gube'e. 10 Nu adë rní'idi'i
të: "Lamë" lu sa' të, purquë Jesucristo náhi'
lúniquë lamë nanapë të. 11 Mënë narunë
sirvë parë los de más sa' hia'a, ni más më
ru'bë entrë lë'ë të 12 purquë grëtë' narunë
naru'bë, gac nasáquëdi'i rall. El quë narunë
lasáquëdi'i, ni nasac iurní.
13 'Prubi të mësë shtë lëy nu fariseo, na
të mënë falsë purquë rta'u të rua' nezë
shtë Dios të parë adë chu tsutëdi'i, nu nilë
mizmë lë'ë të adë nëdi'i të tsutë të. Nu
adë rdë'ëdi'i të lugar parë grë narac shtu'u
tsutë nezë za'quë.
[14 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu
fariseo; na të mënë falsë purquë rdchisú të
lidchi ra viudë; iurní parë guësiguë të ra
mënë, runë të orar zihani vueltë. Lë'ë të
gunë të recibir más cashtigu dushë.]
15 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu
fariseo; na të falsë. Ria të stubi guë'dchi
namás zitu parë tsagtë'tsë të shldai' të lu
ra mënë, perë iurë lë'ë të runë të gan tubi
shmënë të, nall chupë vueltë más shini
gabildi quë lë'ë të purquë riuguëll bishi
shtë të.
16 'Prubi de lë'ë të, na të ziquë mësë
ciegu. Rni'i të si talë quëhunë mënë jurar
por iádu'u ru'bë, pues adë rúnëdi'i obligar
gunë mënë cumplirin, perë si talë runë
mënë jurar por orë shtë iádu'u, ni sí, runë
mënë comprumisi; napë quë gunë mënë
cumplirin. Zni cagni'i të. 17 Tuntë nu ciegu
na të. ¿Pë más lasac orë u lë'ë iádu'u?
Iádu'u nu orë na santu. 18 Nu también caglu-
a'a të si talë chu runë jurar por bëcu'guë
la'ni iádu'u, adë rúnëdi'i obligar gunë mënë
cumplir juramentu ni, perë rni'i të si talë
runë mënë jurar por ofrendë nadchi'bë lu
bëcu'guë, ni sí, napë quë gúnëll cumplir.
19 Tuntë nu ciegu ¿pë más lasac ofrendë nad-
chi'bë lu bëcu'guë u lë'ë bëcu'guë nabëdë'ë
Dios ziquë lugar santu? 20 Pues rnia'a lu
të, el quë narunë jurar por bëcu'guë, adë
quëhúnëdi'ill jurar por bëcu'guë sulamëntë
perë también por grë ofrendë nadchi'bë
lu bëcu'guë. 21 El quë narunë jurar por
iádu'u, adë quëhúnëdi'ill jurar sulamëntë
por iádu'u sino quë también por lë'ë Dios
nacabezë la'ni iádu'u. 22 También el quë

narunë jurar por gube'e, quëhúni' jurar
por trunë shtë Dios nu por mizmë Dios
narnibë'a lugar ni.
23 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu
fariseo; na të falsë. Lë'ë të rdë'ë të ofrendë
narunë tucarë Dios, cadë chi'i ra cusë rdë'ë
të tubi parë Dios. Correctë nahin; perë
adë rúnëdi'i të cuendë ra enseñansë más
lasac shtënë më. Adë rúnëdi'i të cumplir;
adë rgá'adi'i ldu'u të sa' të. Nádi'i të
justë. Adë rúnëdi'i të cumplir shti'dzë të.
Cagnia'a lu të, rqui'ni gunë mieti cumplir
grë mandamientë ru'bë nu también los de
más mandamientë shtë Dios. 24 Lë'ë të
na të ziquë mësë ciegu; rdchi'bi të vini
parë guëru'u rëshë antsë gul vini, perë adë
rdé'ëdi'i të cuendë de quë nanú tubi ma
ru'bë ziquë camellë guti naga'a la'ni vini.
25 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu ra
fariseo; na të falsë. Zuné të por fuërë vasë
nu ra platë perë nezë la'ni, nalé suci nahin.
Zni na të; na të nguba'në nu quëhunë të
cumplir deseo mal. 26 Fariseo ciegu, primërë
gulë bëzuné nezë la'ni ldu'u të, iurní napë
të conductë za'quë. Iurní na të ziquë vasë
narie'ti guëdubi partë.
27 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu
fariseo; na të falsë. Na të ziquë ba'a. Nalé
cusë za'quë naquichi rlua'a fuërë nu chulë
rlua'ain, perë nezë la'ni gadzé ra ba'cu shtë
tëgulë nu grë cusë ziquë narru'ldë mënë
rua' guë'dchi. 28 Zni na të, lë'ë të; por fuërë
rlua'a të cusë za'quë. Lu ra mënë rlua'a të
bien, perë nezë la'ni të nalé gadzé ra bishi
nu adë quëhúnëdi'i të cumplir lëy shtë Dios.
29 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy nu
fariseo; na të falsë; rza'a të capillë shtë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, nu rzut-
sa'u të rua' ba'a shtë ra mënë naguc më
za'quë lu gué'dchiliu con guë'ë iarë. 30 Iurní
lueguë rni'i të: "Si talë lë'ë na'a niaquëreldë
na'a tiempë shtë ra shtadë guëlú na'a, adë
chu nihúnëdi'i compañi ra nagudini ra pro-
fetë". 31 Por mizmë di'dzë shtënë të quëgni'i
të na të llëbní shtë ra nagudini ra profetë.
Na të testigu cuntrë mizmë lë'ë të; na të
tubsë rënë con shtadë guëlú të. 32 Gulë
bë'në cumplir lo quë narac shtu'u të, maldá
nananú la'ni ldu'u të ziquë bë'në shtadë
guëlú të con ra muzë shtë Dios.
33 'Serpientë, llëbní mbe'ldë, ¿llallë gunë
të parë guëca'chilú të lu cashtigu shtë
gabildi? 34 Cashe'lda mënë za'quë naru-
adi'dzë shti'dza, perë lë'ë të quini të
sëbëldá rai'. Nu gunë të crucificar lë'ë
rai'. Sëbëldá rai' guëdë'ë të galné la'ni
iádu'u shtë të nu sunaldë të lë'ë rai' guë'd-
chi por guë'dchi. 35 Zni na të culpablë.
Ldaguë cashtigu guëc të por grë duldë
nabë'në mënë guahietë iurë gudini rall
Abel hashtë tiempë gudini mënë Zacarías,
shini Berequías. Gudini të lé'i' entrë
bëcu'guë nu iádu'u. 36 Guldía rnia'a lu të,
culpë shtë grë mënë ni ldaguë subrë guëc
ra mënë naquëreldë lu gué'dchiliu iurne'.

Bi'ni Jesús por guë'dchi Jerusalén
(Lc. 13.34-45)

37 'Mënë shtë Jerusalén, lë'ë të rguini të
ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios; rdë'ë guë'ë të
grë ra naze'dënú diza'quë shtë më. Zihani
vueltë guc shtua'a niatëahia lë'ë të cumë
ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë,
perë adë nédi'i të guëdchini të lua. 38 Gulë
guná, lë'ë të con lidchi të guëa'në ziquë tubi
hiu'u dachi; adë chu gúnëdi'i compañi lë'ë
të. 39 Rnia'a lu të, hiadë guëabrídi'i guëná
të lua hashtë guëdchini tiempë iurë lë'ë
të guëni'i të: "Benditë na el quë naze'dë
guëdchini por nombre shtë Dios. Bë'në
ldai' më lé'i'."

24

Jesús guni'i guëchili iádu'u ru'bë
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Bëru'u Jesús iádu'u. Iurë zëagzé më,
ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më
nu guzublú bëlua'a rai' ra guë'ë ru'bë shtë
iádu'u. 2 Jesús bëquebi:
—¿Gu rna të lu gré'të' ra cusë rë'? Guldía
rnia'a lu të, lugar rë' ni tubi guë'ë adë
guëá'nëdi'i guëc sa' guë'ë. Gré'të' tsaluhin.

Sëñi shtë iurë tsalú gué'dchiliu
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Iurní zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús
guzubë nga'li. Iurní ra shini gusë'dë më
guagni'i lu më guitsë guitsë:
—Rac shtu'u na'a guëní'il lu na'a, guc gac
grë ra cusë naquëgní'il. ¿Guadë naná sëñi
shtë tiempë naguëabril stubi? ¿Guc gac fin
shtë gué'dchiliu?
4 Iurní Jesús repi:
—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu
cuguédi'i lë'ë të 5 purquë cantidá mënë

guëdchini rall; guëni'i rall: “Na nahia
Cristo”, nu guëgugué rall cantidá mënë.
6 Nu lë'ë të guini të nutici shtë ra guërru
naze'dë guëlla' nezë rë' nu zitu, perë adë
rdzébëdi'i të purquë zni napë quë gac.
Perë todavía lédëdi'i fin shtë gué'dchiliu
7 purquë tubi naciuni tildinú stubi naciuni;
tubi guë'dchi tildinú stubi guë'dchi. Nu
guidë ra gubini, galguidzë, nu guëllú zihani
lugar. 8 Con cusë ni na principi shtë cusë
durë naze'dë.

9 ’Iurní gunë ra mënë intriegu lë'ë të parë
gunë rall mal tratë lë'ë të nu hashtë quini
rall lë'ë të. Nu grétë' mënë shtë gué'd-
chiliu, guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë
na të shmëna. 10 Tiempë dzë ni cantidá
mënë guëniti rall fe shtë rall. Lë'ë rall
guëná zá'quëdi'i rall lu sa' rall. Nu gunë
rall traicionar sa' rall. 11 Guëdchini can-
tidá naguëgugué lë'ë ra mënë. Guëni'i rall
de quë ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Can-
tidá mënë guëgugué rall. 12 Zihani cusë
mal tsadalë, por ni cantidá mënë hiadë
gac shtú'udi'i rall sa' rall 13 perë grétë' el
quë nagac firmë hashtë fin, ni gac salvar.
14 Lë'ë diza'quë narni'i shcuendë lugar catë
rnibë'a Dios, napë quë gac predicarin guë-
dubi gué'dchiliu. Guadi'dzë mënë diza'quë
parë grétë' naciuni parë gunguë bë'a mënë
lë'ë më. Iurní guëga'a iurë shtë fin.

15 ’Lë'ë muzë shtë Dios nabërulé Daniel,
bëqué'ëi' lla na tiempë natsuté cusë mal
iádu'u ru'bë. Iurë lë'ë të guëná të lu cusë
narunë manchar iádu'u santu, lë'ë iurë bë-
ga'a; guëlladchi na fin shtë gué'dchiliu. El
quë naquëhu'ldë shti'dza, gulë tsasé lo quë
narnia'a. 16 El quë narëta' guë'dchi Judea
iurní, guëllu'në rall parë dani. 17 Grë el
quë nazubë guëc hiu'u lídchi', adë gáquëdi'i
tsaldú rall pë shtënë rall la'ni hiu'u; mejurë
guëllu'në rall lueguë. 18 Grë el quë nananú
lachi iurní, adë gáquëdi'i guëabrí rall parë
tsaglli'i rall shabë rall. 19 Prubi ra na'a
tiempë dzë ni, grë ra na'a nanua'a shíni'
u grë ra narca'a me'dë. 20 Gulë guna'bë lu
Dios të gáquëdi'i ra cusë durë tiempë naldë,
nilë por dzë narzi'i ldu'u mënë 21 purquë
tiempë ni gac suceder cusë demasiadë durë
nanadë gunádi'i mënë dizdë principi shtë
gué'dchiliu, nu nunquë jamás gáquëdi'i sa'
ra cusë ni. 22 Si talë adë bé'nëdi'i Dios menos
ra dzë shtë sufrimientë, adë chu nádi'i gac
salvar perë por ra mënë nagulé Dios, gac
menos ra dzë ni.

23 ’Si talë guëni'i tubi nguiu lu të: “Gulë
guná, ndë'ë lë'ë Jesucristo”, u “Gulë tsagná
ndë; lë'ë më nanú”, adë tsaldídi'i ldu'u
të shti'dzë mënë ni. 24 Guëdchini ra
naguëgugué lë'ë mënë. Guëni'i rall na rall
Cristo. Sëbëldá rall guëni'i rall na rall
naruadi'dzë shti'dzë Dios. Gunë rall sëñi
ru'bë nu milagrë parë guëgugué rall mënë
hashtë si na posiblë guëgugué rall ra nagulé
Dios. 25 Hia gunia'a lu të antsë 26 por ni,
si talë chu guëni'i lu të: “Gulë guná, lë'ë
më nanú më lu shlatë catë chu nádi'i”,
adë tsádi'i të nga'li; u si talë chu guëni'i:
“Gulë guná, nanú më la'ni tubi hiu'u”, adë
tsaldídi'i ldu'u të 27 purquë ziquë ra'a tubi
gui'i shtë nguzi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a
hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, guëdchíni'
stubi. 28 Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëá ra
bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchini Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 ’Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë
durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcahi lúhi'
nu mbehu hiadë guëné'edi'in llni. Ra
mbelëgui'i ldaguë. Grétë' fuersë shtë
gube'e guëni'bi. 30 Iurní lu gube'e guëná të
sëñi shtë nguiu nabëshe'ldë Dios. Grétë' ra
mënë shtë gué'dchiliu, gu'në rall nu guëná
rall lu nguiu nabëshe'ldë Dios; guëdchíni'
rua' shcahi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë
pudërë nu llni shtënë më. 31 Nu guëshé'ldi'
ianglë shténi' con gu'ldë trompetë parë
guëdëá grétë' nagulé Dios guëdubi gué'd-
chiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

32 ’Gulë bësë'dë tubi comparaciuni shtë
tubi hiaguë bëlda'u. Iurë guëná të luhin,
rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llícuhin,
hia rac bë'a të bëdchini tiempë shtë gal-
na'i. 33 Mizmë manërë ni, iurë guëná të ra
cusë rë', gulë bëdë'ë cuendë lë'ë më ze'dë
guëdchíni'. 34 Guldía rnia'a, grétë' ndë gac
cumplir antsë quë gati ra mënë nanabani
iurne'. 35 Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin
perë shti'dza adë tsalúdi'in.

36 ’Perë dzë nu iurë adë chu rac bé'adi'i, ni
por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini

Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bë'a më
dzë shtë fin.
37 ’Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac
iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guëdchíni'.
38 Tiempë dzë ni antsë lë'ë juici shtë nisë
bëdchini, nabani ra mënë lu guẽ'dchiliu;
gudáu rall nu bii' rall; bëtsë'a rall, nu
bëdë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i,
hashtë lë'ë Noé gutẽ la'ni barcu. 39 Todavía
adë bëdẽ'ëdi'i rall cuendë hashtë iurë lë'ë
juici bëdchini. Bia'a nisi grẽtë' ra mënë.
Zni gac iurë nguiu nabëshe'ldë Dios guëd-
chíni' stubi. 40 Tiempë dzë ni chupë nguiu
nanú lachi; tubi nguiu tsabsú, stubi nguiu
guëa'në. 41 Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú,
stubi guëa'në.
42 ’Gulë cue nasini purquë adë rac bẽ'adi'i
të ca iurë guëdchini el quë naguënibë'a lë'ë
të. 43 Perë gulë bësë'dë ndë'ë, si talë tubi
nashtënë hiu'u rac bẽ'all ca iurë guëdchini
nguba'në, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsal-
danë nguba'në. 44 Por ni gulë cue nasini nu
gulë gac preparadë ldu'u të purquë menos
runë të shgabë të, iurní guëná të lu nguiu
nabëshe'ldë Dios; hia bëdchíni'.

Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal
(Lc. 12.41-48)

45 ’¿Chu na muzë namás riasẽ nu namás
obedientë? Na ziquë el quë nabë'në recibir
dchi'ni. Lamë shtë nguiu ni gunibẽ'all
guëdë'ë nguiu nagáu iurë bë'në tucarë gau
lamë. 46 Dichusë muzë si talë quëhúnëll
bien iurë lë'ë lamë guëdchini. Guëdzelë
lamë lë'ë muzë; quëhúni' cumplir. 47 Guldía
rnia'a, lë'ë lamë guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll
encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë.
48 Perë si talë muzë nall tubi nguiu mal,
gúnëll llgabë de quë shlámëll gac ldë'ë parë
gue'dë guëzẽ 49 nu gúnëll tratë mal stubi
sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll
con lë'ë rall. 50 Iurë lë'ë lamë guëabrí,
lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgábëll ca iurë
gue'dë guëzẽ lamë. 51 Perë lë'ë lamë guëdë'ë
tubi cashtigu ru'bë parë muzë ni; gac con-
denárëll mizmë manërë cumë ziquë mënë
naná falsë. Iurní gú'nëll nga'li hashtë
rchushí lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

1 ’Iurë guëdchini tiempë, manërë
naguënibë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a
naguna'zi lámpara nariú sëiti parë
quëgui'in; bëru'u rall të parë gunë rall
recibir lë'ë lliguë iurë guëdchíni' lidchi
sa'a. 2 Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i
rall guẽquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall
listë. 3 Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara
shtë rall perë adë biá'adi'i rall sëiti parë
tsadzẽ lámpara. 4 Perë ra lliguëna'a listë
bia'a rall bëtẽi sëiti nu gadzẽ ra lámpara.
5 Lë'ë lliguë guc ldë'ë parë guëdchínill;
iurní mbëca'ldë bëdchini lu ra lliguëna'a.
Por fin lë'ë rall gu'të ga'si. 6 Iurní cumë
ziquë guëruldë gue'lë, bini rall tubi naguni'i
fuertë: “Hia lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u të
parë gunë të recibir lë'ë lliguë.” 7 Grẽtë'
lliguëna'a guashtẽ rall parë bë'në rall
preparar lámpara shtë rall. 8 Hia zëga'i ra
naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë:
“Denú du'pë sëiti purquë lë'ë lámpara
shtënë na'a guëaldin”. 9 Perë lliguëna'a
naná listë bëquebi rai': “Aquëdi'i, purquë
iurní guëbidchi sëiti shtënë na'a. Parë lë'ë
të adë gáldëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sëiti
catë rduhin. Gulë tsasí'ihin të parë iurní
napë tëhin.” 10 Perë mientras ga'i na'a
guasi'i rall sëiti, lë'ë lliguë be'dë guëzẽ.
Ra lliguëna'a naná preparadë guatënú rall
lliguë lu sa'a. Iurní bë'au rua' puertë.
11 Despuësë bëdchini ra zëga'i lliguëna'a;
iurní guni'i rall: “Dadë, bësha'lë puertë”.
12 Perë naná shtënë hiu'u bëquebi: “Guldía
rnia'a de quë adë guënẽdia'a lë'ë të”.
13 Iurní Jesús repi:
—Gulë gac preparadë. Gulë gac nasini
purquë adë rac bẽ'adi'i të pë dzë, ni pë iurë
guëdchini nguiu nabëshe'ldë Dios.

Comparaciuni shtë dumí

14 ’Lugar catë rnibë'a Dios nu tiempë gunë
më juzguë ra mënë, na ziquë tubi nguiu
naguzia'a parë stubi naciuni. Guna'bë
nguiu ni ra shmúzëll. Bẽ'nëll incarguë
shtumill lu ra muzë ni.
15 ’Tubi de lë'ë ra muzë bëdẽ'ëll ga'i mili
bëllë. Stúbill cua'a chupë mili dumí. Stúbill
cua'a tubi mili bëllë, según narac cadë tubi
rall. Iurní lë'ë nguiu ni guzia'a viajë. 16 Hia
lë'ë muzë nabë'në recibir ga'i mili bëllë,
lueguë bẽ'nëll neguci con dumí. Bẽ'nëll gan
stubi zëga'i mili bëllë de guëc ra nabẽ'nëll

recibir. 17 Mizmë manërë ni nabë'në recibir
chupë mili bëllë, bé'nëll gan stubi chupë
mili más. 18 Perë el që nabë'në recibir
tubi mili bëllë, bëcá'chill dumí shtë lamë.
Guatánill tubi guëru catë guacá'chill dumí.
19 'Hia llëru'bë tiempë gudëdë; bëabrí
lamë shtë muzë ni. Iurní guzublú guna'bë
lamë shcuendë dumí. 20 Primërë bëdchini
nabë'në recibir ga'i mili bëllë. Bé'nëll in-
triegu lu shlámëll stubi zëga'i mili. Répill:
"Dadë, lë'ë ga'i mili nabëné'el cuahia ndë'ë;
perë guná, stubi zëga'i mili bëna gan subrë
guëc ga'i mili". 21 Lë'ë lamë repi: "Bien
nahin; lé'ël nal tubi muzë za'që. Rac
bé'ahia gúnël lo që narac shtua'a. Hia
që lé'ël bé'nël bien de lo du'pë, guënehia
másru'u cusë za'që të guënibé'al. Guaté;
bëquitë ldú'ul con na." 22 Despuësë bëdchini
stubi muzë nabë'në recibir chupë mili bëllë.
Répill lu lamë: "Dadë, bëné'el chupë mili
bëllë cuahia; lë'ë ndë'ë. Perë chupë mili
bëllë más bëna gan subrë guëc chupë mili."
23 Lë'ë lamë repi: "Bien nahin. Nal tubi
muzë za'që. Napa confiansë lé'ël. Hia që
lé'ël nal muzë za'që de lo du'pë nabëna
incarguë guiá'al; bé'nël gan más. Guaté;
bëquitënú ldú'ul na." 24 Perë iurë bëd-
chini muzë nabë'në recibir tubi mili bëllë,
répill lu shlámëll: "Dadë, nané̠a që lé'ël
nal tubi nguiu naná rzac zi muzë. Rcá'al
cusechë catë adë bëcabnídi'il, nu rtëal catë
adë bëté'tsëdi'il bë'dchi. 25 Por ni bëdzëba;
guaca'cha shtumil la'ni guiu'u perë iurne'
lë'ë shté̠nël ndë'ë." 26 Lë'ë lamë bëquebi:
"Muzë mal nal, nu nabé̠chil. Rní'il de de
që rcahia cusechë catë adë rcabnídia'a,
nu rtëáhia catë adë rté'tsëdia'a bë'dchi.
27 Por ni niagutël dumí lu bancu parë iurná
nihuna recibir shini dumí lo që narunë
tucara." 28 Iurní repi lamë lu ra narëta'
nga'li: "Gulë bëdchisú mili bëllë de muzë
mal nu bëdë'ëin ca'a naná bë'në recibir
chi'i mili. 29 Si talë guëqué diaguë të bien,
Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë
të perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza,
guëdchisú më llni narní'il nápël. 30 Nu lë'ë
muzë mal, gulë bëtia'a lé'ëll tëchi fuërë
catë nacahi, catë gu'në mënë nu rchushí lai'
rall."

Juici shtë ra naciuni

31 'Iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios guëd-
chíni' stubi, guëdchíni' con llni nu pudërë
nu con ra ianglë shtë Dios. Subë më lu trunë
shtënë më con llëru'bë pudërë. 32 Ra mënë
shtë grë naciuni guëdëá rall delantë lu më.
Hia lë'ë më cuë më ra mënë cumë ziquë rbë
vëquërë ra lli'li con ra chivë. 33 Cue'e za'që
më ra më za'que nagulé Dios ziquë lli'li ladë
ldi shtënë më, nu ra më mal, ra nagualdídi'i
ldu'i lë'ë më, cue rall ladë rubësë. 34 Iurní
lë'ë rëy guëni'i lu naquëbezë ladë ldi: "Gulë
te'e guëdchini të lua, lë'ë të el që naná
gulé Shtada. Gulë bë'në recibir lugar za-
'que naná preparadë parë lë'ë të dizdë Dios
bëcue'shté gué'dchiliu. 35 Pues bëldí'ana,
nu lë'ë të bëne'e të nagudáuha. Gubid-
cha, nu bëne'e të nabia'. Guca ziquë më
zitu, nu lë'ë të bëne'e të catë gu'të ga'sia.
36 Bë'në faltë shaba perë bëne'e të lo që
nabëqui'nia. Guc llú'uhia; bidë guëná të na;
guahia lachigui'bë, nu be'dë guëná të na."
37 Iurní lë'ë ra naná justë guëni'i rall lu më:
"Dadë, ¿guc guná na'a lul; bëldiá'nël, nu
bëne'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubíd-
chil, nu bëne'e na'a nabii'l? 38 ¿Guc guná
na'a lul ziquë më zitu, nu bëne'e na'a catë
guquërëldël? ¿Guc guná na'a bë'në faltë
shábël, nu bëne'e ná'ahin? 39 ¿Guc guná
na'a guc llú'ul u gual lachigui'bë, nu be'dë
guëná na'a lé'ël?" 40 Iurní rëy guëquebi:
"Guldía rnia'a, gré̠të' lo që nabë'në të por
tubi ra bëcha namás mitu'në, ziquë bë'në
të tratë grë ra shmëna hashtë el që namás
lasáquëdi'i, pues mizmë na bë'në të tratë".

41 'Iurní lë'ë rëy guepi lu naná rëta' ladë
rubësë: "Gulë guabsú lua, lë'ë të hia nanudé
të parë gabildi. Tsa të lu be'lë nanápëdi'i
fin, preparadë parë mëdzabë nu parë ra
ianglë shté̠nëll. 42 Pues bëldí'ana perë adë
bëné'edi'i të nagudáuha. Gubidcha perë
adë bëné'edi'i të nabia'. 43 Guca ziquë më
zitu perë adë bëné'edi'i të catë naquërelda.
Runë faltë shaba perë lë'ë të adë bëné'edi'i
të niétiquë. Guc llú'uhia; guahia lachigu-
i'bë perë adë be'dë guënádi'i të na." Iurní
lë'ë ra më mal guepi rall: 44 "Dadë, ¿guc
guná na'a bëldí'anël u gubídchil u ziquë
më zitu u bë'në faltë shábël u guc llú'ul u
gual lachigui'bë, nu adë chu be'dë guënádi'i
lé'ël?" 45 Lë'ë rëy guëquebi iurní: "Guldía
rnia'a, manërë mal bë'në të tratë shmëna
naná más humildë, zni bë'në të tratë mizmë
na". 46 Lueguë iurní lë'ë ra nguiu guzia'a rall
lu cashtigu nanápëdi'i fin perë gré̠të' naná

tubldí shcuéndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e
catë cabezë Dios catë nídi'i fin.

26

Quëguili mënë mudë parë guëna'zi rall Jesús
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Iurë Jesús gualú biadi'dzë më grẽtë' ra
cusë ni, repi më lu ra shini gusë'dë më:
2 —Lë'ë të hia rac bë'a të dentrë de chupë
dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios gac intriégui' guia'a mënë mal nu gac
crucificári'.
3 Tiempë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu
ra mësë shtë lëy nu ra më gushë entrë ra
israelitë, bëdëá rall lu rualdëa' shtë palaci
shtë Caifás, jefë shtë ra bëshuzi. 4 Nga'li
bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall
Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë më
5 perë guni'i lu sa' rall:
—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzát-
sudi'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sëiti nashi guëc Jesús
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Jesús nanú Betania lidchi Simón el që
naguc llu'u ládi'. 7 Iurní guabi'guë tubi na'a;
nuá'all tubi bëtẽi guë'ë shtë sëiti nashi nu
nalẽ lasaquë sëiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu
mellë, lë'ë na'a ni bëté'bi' sëiti guëc Jesús.
8 Iurë lë'ë ra shini gusë'dë më guná rai' pë
bë'në na'a, bëldẽ rai' nu guzublú guni'i rai':
—¿Pëzielú bë'në na'a rë' desperdici sëiti
nashi guëc më? 9 purquë bien niatuu' na'a
sëiti por zihani dumí nu niadẽ'ëll dumí ca'a
ra prubi.
10 Perë guc bë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i
më:
—¿Pëzielú cagni'i të cuntrë na'a rë'?
El që nabẽ'ni' nahin tubi cusë za'që
parë na. 11 Pues ra prubi guëdubi tiempë
quëbezënú rall lë'ë të perë na lëdë guë-
dubi tiémpëdi'i quëbezënúa të. 12 Lo që
nabë'në na'a nabëte'bi sëiti guëdubi cuerpë
shtëna, bẽ'ni' parë gac preparar iurë gatia
nu guëga'cha. 13 Guldía rnia'a, guëdubi
lugar catë guadi'dzë ra mënë diza'që guë-
dubi guẽ'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo që
nabë'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo
që nabẽ'ni'.

Judas bë'në prometer gúnëll intriegu Jesús
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Iurní tubi naná chi'bë chupë poshtë
nabërulẽ Judas Iscariote, guagní'ill lu ra
jëfë shtë ra bëshuzi 15 nu répill:
—¿Blac guëne'e të talë guna intriegu
Jesús guia'a të?
Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi
bëllë bëdchichi. 16 Dizdë iurní Judas gudílill
manërë parë gúnëll intriegu lë'ë më guia'a
ra contrari shtë më.

La Santa Cena
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Primërë dzë shtë laní naráu mënë
guetështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë
më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë
rai':
—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a
preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?
18 Jesús repi:
—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguiu nu
gulë guchi: "Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia
lë'ë iurë zia guëdchini. Lídchil guna laní
Pascu con ra shini gusë'da."
19 Ra shini gusë'dë më bë'në rai' cumë
ziquë gunibë'a Jesús. Bë'në rai' preparar
shtse shtë Pascu.
20 Iurë lë'ë gue'lë gu', quëbezënú Jesús
lë'ë chi'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë.
21 Mientras caniháu rai', repi më:
—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë të
intriegu na.
22 Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' de-
masiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:
—Dadë ¿ni mudë guna intriegu lẽ'ël?
23 Jesús repi:
—El që naraunú na la'ni el mizmë
platë, ni lë'ë nagunë intriegu na. 24 Lë'ë
nguiu nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë
según narni'i Sagradas Escrituras, perë
prubi de lë'ë nguiu el që nagunë intriegu
na. Mejurë adë niálëdi'i nguiu ni.
25 Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:
—Mësë ¿ni mudë na guna intriegu lẽ'ël?
Jesús bëquebi:
—Aha', lẽ'ël la la'.
26 Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', gu-
na'zi më guetështildi nu bëdë'ë më graci lu
Dios. Despuësë de bëshullë mëhin, bëdë'ë
më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më;
nu repi më:
—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuerpa.

27 Iurní guna'zi më copë. Bëdë'ë më graci
lu Dios nu bëdë'ë mëhin cua'a ra shini
gusë'dë më. Repi më:
—Gulë bii' grétë' të copë rë'; 28 ndë'ë
lë'ë shrëna narunë sellar tëstë cubi purquë
nahin tubi favurë parë cantidá mënë; bël-
lë'ë rënë ni parë perdunë shtë ra duldë.
29 Perë rnia'a, hiadë guëbrídi'i gunúhia lë'ë
të juguë shtë uvë rë' hashtë dzë naná
guëbezënúhia lë'ë të gube'e. Iurní guhia
vini cubi lu gube'e catë rnibë'a Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro negar lë'ë më
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi cantë,
iurní gua rai' lu dani shtë Olivos. 31 Iurní
Jesús repi:
—Grétë' të guëtú lu të de na nu
guësëa'në të na gue'lë ne' purquë rni'i la'ni
Sagradas Escrituras: "Tsatinia lë'ë vëquërë;
hia ra lli'li guërë'tsë". 32 Perë despuësë iurë
tsashtéa ladi ra tëgulë, tsahia delantë lu të
hashtë Galilea.
33 Iurní Pedro bëquebi:
—Aunquë nilë grétë' rai' guësëa'në rai'
lé'ël, perë na jamás adë guësëá'nëdia'a lé'ël.
34 Jesús repi:
—Guldía rnia'a, mizmë gue'lë ne' antsë
lë'ë gay guëllidchí, lé'ël gúnël negar na
tsunë vueltë.
35 Perë Pedro repi:
—Masiá quini mënë na, adë gúnëdia'a
negar lé'ël.
Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo
mizmë.

Biadi'dzënú më Dios la'ni Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Iurní Jesús bëdchini con ra shini
gusë'dë më tubi lugar lë Getsemaní. Repi
më lu rai':
—Gulë guzubë ndë'ë mientras tsahia
ndë. Guadi'dzënúa Dios.
37 Iurní bia'a më Pedro nu ra shini Zebe-
deo; guzublú riá ldu'u më; guasënú ldu'u
më. 38 Guni'i më:
—Nalé rbini la'ni ldua'a por tristë shtë
galguti. Gulë cuezë ndë'ë nu gulë cue nasini
con na.
39 Gua Jesús stu'pë delantë. Bëzullibi më
nu bëa'chi guëc më hashtë lu guiu'u. Iurní
bë'në më orar lu Dios; répi':
—Dadë shtëna, si talë nahin posiblë bëlá
na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in
según lo quë narac shtua'a sino según vol-
untá shténël.
40 Iurní bëabrí më catë cabezë ra shini
gusë'dë më. Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si rai'.
Iurní repi më lu Pedro:
—¿Pë adë gáquëdi'i cue nasini të du'pë
tiempë, ni siquierë tubi iurë? 41 Gulë
bëtë'tsë mbëca'ldë; gulë cue nasini nu gulë
guna'bë lu Dios parë adë ldáguëdi'i të lu
prëbë shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá;
perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.
42 Hia narrupë zia'a më; guaguë'në më
orar zndë'ë:
—Dadë, si talë na imposiblë tsalú vasë
shtë sufrimientë, bë'nin según voluntá
shténël.
43 Iurní bëabrí më stubi; bëdzelë më ra
shini gusë'dë më hia naga'si rai' purquë
nalé bëdchini mbëca'ldë lu rai'. 44 Iurní
bësëa'në më lë'ë rai'; zia'a më; bë'në më
orar stubi natsunë vësë. Guni'i më mizmë
di'dzë ni. 45 Bëabrí më catë rëta' ra shini
gusë'dë më; repi më:
—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa des-
cansë. Hia lë'ë iurë bëga'a de quë lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios, gac intriégui' guia'a ra
nanapë zihani duldë. 46 Gulë tsasuldí; gulë
cha purquë hia el quë nagunë intriegu na
zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Nianá quëadi'dzë Jesús, bëdchini Judas
naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më;
ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu
hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë
ra bëshuzi nu ra më gushë shtë guë'dchi.
48 Judas lë'ë traidor, bëdé'ëll tubi sëñi; répill:
—El quë naguna saludar, tsagruahia
lé'ëll; gulë bia'a nguiu ni prësi.
49 Iurní guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:
—Shtsanë, Mësë.
Nu bëtsagrua'll lë'ë më. 50 Jesús guni'i lu
Judas:
—¿Pë zé'dël? amigu.
Iurní guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall
lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.
51 Mizmë iurní tubi sa' Jesús gulú spadë;
bëchúgui' diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë
shtë bëshuzi. 52 Iurní Jesús repi:
—Gulútsa'u spadë shténël shlugarin
purquë grétë' el quë narguini con spadë,
zni gati rall con spadë. 53 ¿Pëllë adë rac
bé'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë

më mizmë iurne' más që chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compañi na? 54 Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë që gaquin zni?

55 Iurní Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grẽtë' dzë gulezënúa lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtënë të perë nunquë adë guná'zidi'i të na prësi. 56 Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir lo që nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurní ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëá nga'li. 58 Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guatẽ Pedro nga'li; guzubënú Pedro ra soliar të parë guënáhi' nia'a lla tsalú shcuendë Jesús.

59 Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galguti. 60 Perë adë bëdzélëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bëdchini bëldá testigu falsë 61 naná repi:

—Lë'ë nguiu rë' guni'i: "Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabrí guëldishtẽhia iádu'u entrë tsunë dzë".

62 Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rquébidi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo që naquëgni'i mënë cuntrë lẽ'ël?

63 Jesús dchisë náhi'. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

64 Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagní'il. Nu zac rnia'a lu të guëná të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el që narnibë'a grẽtë' cusë. Nu guëná të lua; guëdchinia la'ni shcahi shtë gube'e.

65 Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi sëñi de që adë rëuu'di'i ldú'ull lo që naguni'i Jesús. Bëldëll. Répill:

—Hia nguiu rë' bẽ'nëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más testigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgní'ill. 66 ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguiu rë'.

67 Iurní bëchi'bë shënë rall lu më nu bëdë'ë rall galnẽ guëc më. Stúbill gulubẽ lu më 68 nu guni'i rall:

—Lẽ'ël nal Cristo; bë'në divini chu gudini lẽ'ël.

Pedro bë'në negar Jesús
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lẽ'ël zuga'anul Jesús, më Galilea.

70 Perë Pedro bë'në negar delantë lu grë mënë. Répi':

—Adë rac bẽ'adia'a pë cagní'il.

71 Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guní'ill lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguiu rë' rzënú Jesús më Nazaret.

72 Stubi vësë más Pedro bë'në negar nu bẽ'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënẽdia'a nguiu ni.

73 Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabi'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ruadí'dzël ziquë mënë galileo.

74 Iurní guzublú Pedro; bẽ'ni' jurar; répi':

—Adë guënẽdia'a nguiu ni. Gunë Dios cashtigu na si talë adë ruadí'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay. 75 Iurní bëagná ldu'u Pedro lo që naguni'i Jesús: "Antsë guëllidchí gay, gúnël negar na tsunë vueltë". Iurní bëru'u Pedro nu nalẽ bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Iurë brëgue'lë grẽtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra më gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi

tratë parë quini rall Jesús. [2] Bëldi'bi rall
lë'ë më; bia'a rall lë'ë më parë guaguë'në
rall intriegu lë'ë më lu Poncio Pilato guber-
nadurë.

Guti Judas

[3] Iurë Judas el që nabë'në intriegu Jesús,
bëdḗ'ëll cuendë de që nacondenárëll, gu-
bini ldú'ull. Bëdchigrëll galdë bi chi bëllë
bëdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con
ra më gushë, [4] répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë më
rë' lu galguti nu nápëdi'i' duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a?
Shcuéndël ni'i.

[5] Iurní Judas bëquëldí dumí la'ni iádu'u.
Guziá'all. guagzé'bill lḗ'ëll lu hiaguë.

[6] Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëtëá rall dumí
nu repi rall:

—Adë chu guëtiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë
shtë ofrendë purquë nahin probidë según
lëy shtë Dios. Nahin prëci nabëtuu' Judas
lë'ë Jesús parë galguti.

[7] Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall
tubi ldë guiu'u con dumí ni. Bërulḗ lachi
ni: Lachi shtë el që Naguctsa'u Trashtë.
Lachi ni na catë guëga'chi ra më zitu. [8] Por
ni bërulḗ lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë
Bëllë'ë Rënë. [9] Zni guc cumplir lo që
naguni'i Jeremías: "Guna'zi rall galdë bi chi
bëllë bëdchichi, prëci nabë'në më israelitë
tratë lë'ë më. [10] Con dumí guzi'i rall tubi
lachi shtë el që naguctsa'u trashtë. Zni
gunibë'a Dadë Dios."

Pilato guna'bë dí'dzëll lu Jesús
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

[11] Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë
dí'dzëll lu më:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra më israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgní'il.

[12] Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë,
bëdchi'bë rall demandë cuntrë Jesús perë
Jesús adë pë bëquébidi'i'. [13] Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rínidi'il lo që naquëgni'i ra
mënë cuntrë lḗ'ël?

[14] Perë Jesús adë bëquébidi'i më de
manërë lë'ë gubernadurë guasḗ ldú'ull
iurní nu adë guc bḗ'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

[15] Durantë dzë shtë lani, lë'ë gubernadurë
napë custumbrë guëldá'all tubi prësi, el që
narac shtu'u ra mënë gápëll libertá. [16] Nanú
tubi prësi namás më dushë, lë Barrabás.
[17] Iurë lë'ë rall bëdëá rall nga'li, Pilato gu-
na'bë di'dzë:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a lib-
ertá, Barrabás u Jesús nabërulḗ Cristo?

[18] Pilato bëdë'ë cuendë de që rldënú rall
Jesús nu mbidi na rall; por ni bë'në rall
intriegu lë'ë më. [19] Mientras Pilato zúbëga'a
catë rúnëll juzguë, lë'ë tse'lë Pilato gu-
nibë'a naguanú rsunë: "Adë riutḗdi'il con
nguiu rë' purquë më za'që náhi'; ne' gue'lë
guni'i shca'lda tubi mbëca'ldë dushë de lë'ë
më. Adë gurëdchídi'i ldua'a."

[20] Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu më
gushë guni'inú rall mënë parë guëna'bë rall
libertá parë Barrabás nu guëna'bë rall gati
Jesús. [21] Lë'ë gubernadurë guna'bë di'dzë
stubi; répill:

—¿Guadë de chupë ra mënë rë' rac
shtu'u të guëdë'a libertá?

Lë'ë rall bëquebi:

—Barrabás.

[22] Pilato guna'bë di'dzë iurní:

—¿Pë rac shtu'u të guna con Jesús? el
që nabërulḗ Cristo.

Grḗtë' rall guni'i rall:

—Quëll lu cruz.

[23] Iurní Pilato guni'i:

—¿Pë mal bḗ'nëll?

Perë lë'ë rall bëabrí gurushtiá rall:

—Quëll lu cruz.

[24] Iurní Pilato guná hiadë nídi'i mudë
lla gúnëll sino që másru'u ziadalë mënë
nu rdzatsu mënë. Iurní gunibë'a Pilato
nisë, tsati guiá'all ziquë tubi sëñi de që
nápëdi'ill faltë por galguti shtë Jesús. Gudí-
bill guiá'all; guní'ill:

—Nádia'a responsablë por galguti shtë
nguiu rë' purquë nápëdi'i' faltë. Shcuendë
të na ndë'ë.

[25] Grḗtë' ra mënë bëquebi:

—Lë'ë na'a con shini na'a, na na'a re-
sponsablë por galguti shtë nguiu rë'.

[26] Iurní Pilato bëdḗ'ëll libertá Barrabás.
Lueguë gunibḗ'all guëdia'a më galnḗ, nu
bë'në Pilato intriegu lë'ë më parë gac cru-
cificar më.

[27] Iurní ra suldadë shtë gubernadurë, bi-
a'a rall lë'ë Jesús la'ni palaci nu bëdëá grḗtë'

suldadë alrededurë lë'ë më. 28 Gulú rall
shabë më të parë guëgacu rall stubi lari
guindë lë'ë më. 29 Bëzu'bë rall tubi corunë
shtë guitsë guëc më. Bëdë'ë rall tubi varë
ca'a më parë gu' guia'a ladë ldi më. Iurní
bëzullibi rall delantë lu më nu bë'në rall
burnë; guni'i rall:
—Guëbani Rëy shtë më israelitë.
30 Nu bëchi'bë shënë rall lu më nu gu-
na'zi rall varë parë rdë'ë rall galnḗ guëc
më. 31 Despuësë de quëhunë rall burnë zni,
bëdchisú rall lari guindë. Bëdë'ë rall shabë
më, gutë më stubi. Iurní bia'a rall lë'ë më
parë gac crucificar më.

Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Hia ziagru'u më parë ziazú më rua'
guë'dchi, bëdza'guëlú rall tubi nguiu, më
Cirene nalë Simón. Iurní gunibë'a ra sul-
dadë parë gua'a Simón cruz shtë Jesús.
33 Zni bëdchini rall tubi lugar nalë Gól-
gota narunë cuntienë, Lugar shtë Calavera.
34 Nga'li bëdë'ë rall vini naná mescladë con
naldá. Bii'di'i mëhin, nadë más bë'në më
prḗbëhin.
35 Hia iurë gualú bë'në rall crucificar lë'ë
më, ra suldadë gudchitë rall dado parë
gudi'dzë rall shabë më. Zni guc cumplir
lo që naguni'i profetë; "Gudi'dzë rall
shaba entrë mizmë lë'ë rall nu gudchitë
rall suertë guëc shaba". 36 Iurní guzubë
rall nga'li parë gapë rall lë'ë më. 37 Guia'a
guëc Jesús bëquë'ë rall tubi letrërë narni'i
pëzielú bë'në rall condenar lë'ë më. Letrërë
ni rni'i: "Ndë'ë na rëy shtë mënë israelitë.
Lëll Jesús."
38 Nu zac chupë nguba'në guc crucificar
con lë'ë më, túbill ladë ldi, stúbill ladë
rubësë. 39 Grḗtë' nardëdë nga'li, runë rall
burnë, rni'bi rall guëc rall; 40 rni'i rall:
—Lḗ'ël rní'il cuel iádu'u ru'bë nu dzë
tsunë guëabrí guëzá'alin; bë'në salvar
mizmë lḗ'ël talë nal shini Dios. Bëldaguë
lḗ'ël lu cruz.
41 Zni zac bë'në burnë ra jëfë shtë ra
bëshuzi nu mësë shtë lëy con ra fariseo con
grë ra më gushë shtë ciudá. Guni'i lu sa'
rall:
42 —Bḗ'nëll salvar stubi mënë perë el
mizmë lḗ'ël adë gúnëdi'ill gan gúnëll sal-
var lḗ'ël. Si talë nall rëy shtë Israel, pues
guëldáguëll lḗ'ël lu cruz të parë tsaldí ldu'u
hia'a lḗ'ël. 43 Pues rialdí ldú'ull Dios; zuzull
nia'a zunë Dios salvar lḗ'ël purquë rní'ill:
"Nahia shini Dios".
44 Hashtë ra mizmë nguba'në naná quënú
lë'ë më lu cruz, bë'në rall burnë; guni'i rall
mizmë di'dzë ni guëc më.

Guti Jesús
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Iurní guëdubi guḗ'dchiliu bëcahi dizdë
guëruldë dzë hashtë rquë tsunë guadze'.
46 Iurní fuertë guni'i Jesús:
—Elí, Elí, lama sabactani. Runë cuntienë
di'dzë ni: Dios mio, Dios mio, ¿pëzielú
bësá'nël na?
47 Bëldá mënë narëta' nga'li, bini rall lo
që naguni'i më nu repi rall:
—Cagná'bëll Elías.
48 Mizmë iurní tubi de lë'ë rall
guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongë nu
bëgá'dzëll spongë con vini hi'. Iurní
bëzú'bëll spongë guëc tubi varë të parë gu
më vini. 49 Perë sëbëldá mënë guni'i:
—Cha béza'a; guëná hia'a nia zidë Elías
të parë guësiéti' lḗ'ël lu cruz.
50 Iurní stubi vueltë guni'i Jesús fuertë;
iurní guti më. 51 Mizmë iurní lë'ë cort-
inë shtë iádu'u gure'zin; guc chupë ldëhin
dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë guḗ'd-
chiliu bëllú. Ra dani gure'zë. 52 Ra ba'a bël-
la'lë hashtë guashtḗ zihani tëgulë, ra mënë
nagualdí ldu'i shti'dzë Dios antsë. 53 Grë ra
më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de
guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë, guatḗ rai' ciudá
Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.
54 Iurní lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë
shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall
cusë naguzac nga'li, nalḗ bëdzëbë rall; repi
lu sa' rall:
—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.
55 Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall
dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús
antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compañi lë'ë
më. 56 Entrë ra na'a ni nanú María Mag-
dalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a
José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Hia iurë riu' gue'lë, bëdchini tubi nguiu
ricu lë José. Nall më guë'dchi Arimatea
nu zac nall shmënë Jesús. 58 José guagnall
lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús.

Pilato gunibë'a parë guëdë'ë mënë cuerpë
ca'a José. 59 Bia'a José cuerpë shtënë më nu
bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi. 60 Iurní
guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi
nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë
dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurní
bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë.
Hia iurní zëagzḗ José. 61 Nga'li quëbezë
María Magdalena nu stubi María, Zúbëga'a
rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

62 Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir de-
spuësë ra preparación shtë dzë narzi'i ldu'u
mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo,
gua rall lu Pilato; 63 guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë
nguiu bishi gunı́'ill iurë nabánill de quë
despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi
ra tëgulë. 64 Por ni gunibë'a të parë gac
segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i
ra mënë shtḗnëll gue'lë parë tsaldanë rall
cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë
de quë guc resucitar Jesús ladi ra tëgulë.
Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra
bishi naguni'i Jesús antsë.

65 Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë.
Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo
quë narac shtu'u të.

66 Iurní zia'a rall; bë'në rall segurë rua'
ba'a nu bëquë'ë rall tubi sëgi lu guë'ë
nanada'u rua' ba'a. Nu bësëa'në rall guardë
shtë ra suldadë.

28

Guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a,
hia zia grëgue'lë primërë dzë shtë llmalë,
María Magdalena nu stubi María, guagná
rall rua' ba'a. 2 Perë dizdë lueguë bëdchini
tubi llu ru'bë lu guḗ'dchiliu; lë'ë ianglë shtë
Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bëdchíni' rua'
ba'a. Bëdchisúhi' guë'ë nanada'u rua' ba'a.
Nu guzúbi' guëc guë'ë. 3 Nalḗ rabtsë'ë ianglë
ni cumë ziquë nguzi'u. Nu shábi' naquichi
cumë ziquë nievë. 4 Iurë guná ra suldadë lu
llu, iurní bëdzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi
naguti. 5 Iurní lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzḗbëdi'i të. Na rac bḗ'ahia de
quë quëguili të Jesús, më nacuḗ lu cruz.
6 Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári'
cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'e të
guëná të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë
më. 7 Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë
më quë lë'ë më guti perë guc resucitári'.
Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guëdchini
të ndë. Ndë guëná të lu më. Ni na lo quë
narnia'a lu të.

8 Iurní lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai'
rua' ba'a perë nalḗ bëdzëbë rai'. Mizmë
tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai'
të guëni'inú rai' shini gusë'dë më. 9 Mizmë
iurní Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bë'në
më saludar lë'ë rall. Iurní guabi'guë ra na'a
lu më; bë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi
rai' guëa' më. 10 Perë Jesús repi:

—Adë rdzḗbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi
los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea.
Ndë guëná rai' lua.

Lo quë naguni'i ra suldadë

11 Mientras zëagzḗ ra na'a, bëldá suldadë
shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall
lu jëfë shtë ra bëshuzi grḗtë' lo quë naguc.
12 Iurní ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë
guc rall de acuerdë; iurní bëdë'ë rall zihani
dumí cua'a ra suldadë. 13 Repi rall:

—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë
mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús
bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús. 14 Talë
lë'ë gubernadurë gac bḗ'all lo quë naguc,
lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të
parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë
të.

15 Iurní ra suldadë bë'në rall recibir dumí
nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë
ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naru-
adi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza-
'quë
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Zni guc; ra guëzá chi'bë tubi ra shini
gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë
tubi dani catë guni'i Jesús. 17 Iurë guná rai'
lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunquë
bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdídi'i ldu'u
rai' guashtḗ më ladi ra tëgulë. 18 Iurní Jesús
guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë
guënibḗ'ahia gube'e nu guḗ'dchiliu. 19 Gulë
tsa guëdubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall
shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë
rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë
nisë lë'ë rall por lë shtënë Dadë Dios, nu

por lëa, nu por Espíritu Santo. [20] Gulë
bëlua'a të gunë ra mënë cumplir grë di'dzë
nagunibé'ahia lë'ë të. Nu gulë bëdë'ë
cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë të grétë'
dzë hashtë fin shtë gué'dchiliu. Amén.

Diza'që según San Marcos

Juan Bautista
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Zndë'ë guzublú diza'që shtë Jesucristo,
shini Dios.
2 Guzubluhin según nabëquë'ë Isaías,
el që nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahi-
etë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'i
shcuendë Jesucristo:
Gulë guná, güshe'lda tubi shmuza
naguëni'i por na delantë lul.
Lḗ'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsag-
ni'inul lë'ë rall.
3 Mënë ni güení'i' lu tubi shlatë ru'bë.
Fuertë güení'i' parë guini grë mënë
shtí'dzi'.
Güení'i' lu ra mënë: "Gulë bë'në preparar
la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë
iurë güëdchini Dadë".
4 Por ni Juan bëchu'bë nísi'; lugar ni
adë nídi'i mënë catë naquḗ güëë'gu Jordán.
Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall
ziquë sëñi de që runë nadzë'ë rall mudë
nanabani rall nu güëabrí ldu'u rall con Dios
parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall.
5 Grḗtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më
Jerusalén bëdchini rall lu Juan parë chubë
nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios,
iurní Juan bëchu'bë nísi' lë'ë ra mënë la'ni
güëë'gu Jordán.
6 Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con gui-
tsë ladi camellë nu lli'i lá'ni' tubldḗ gui'di.
Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë
lachi. 7 Guni'i Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:
—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na
adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë
chu nádia'a parë güëshaca du gui'di shtënë
shrachi më. 8 Na bëchu'bë nisa lë'ë të con
nisë perë lë'ë më gunë më stubi cusë namás
cusë ru'bë. Guëzunḗ më ldu'u të nu güëne'e
më Espíritu Santo parë cuezënúhi' la'ni
ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Gudëdë sëbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús
güë'dchi Nazaret nanaquḗ regiuni Galilea.
Juan bëchu'bë nísi' lë'ë Jesús la'ni güëë'gu
Jordán. 10 Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizmë
iurní bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më
catë quëbezë Dios. Guná më lu Espíritu
Santo; bëdchíni' ziquë tubi palumë parë
cuezënúhi' lë'ë më. 11 Nu bëru'u tubi di'dzë
nezë lu gube'e naguni'i:
—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalḗ rac shtua'a lḗ'i'.
Nalḗ rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguḗ Satanás lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Iurní Espíritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu
tubi shlatë nezë cu' dani. 13 Ndë guquëreldë
më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdz-
abë Satanás niasiguḗ lë'ë më parë güniti
më shnezë më. Guquëreldë më ladi ra ma
dushë. Despuësë bëdchini ra ianglë parë
bë'në rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús diza'që
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan
Bautista lachigui'bë, bëabrí Jesús regiuni
Galilea. Cagni'i më diza'që shtë Dios.
15 Repi më:
—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a
iurë parë güenibë'a Dios ziquë rëy. Gulë
bëabrí ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u
të shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguiu narna'zi mbeldë
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Gudëdë Jesús güella' rua' nisë ru'bë
nalë Galilea. Guná më lu Simón nu bḗchi'
Andrés. Cagldaguë rai' güë'shu la'ni nisë.
Na rai' pescadurë shtë mbeldë. 17 Repi më
lu rai':
—Gulë gude'e naldë na; na güenehia
dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë;
guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dënú
të mënë lua.
18 Lueguë bësëa'nëgá rai' güë'shu nu gua-
naldë rai' lë'ë më.
19 Gudëdë më stu'pë más delantë; guná
më lu Jacobo, llga'në Zebedeo. Guná më lu
Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë
güë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'.
20 Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní gua-
naldë rai' lë'ë më. Bësëa'nëgá rai' shtadë
rai', Zebedeo; zubënú Zebedeo ra muzë
la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë
la'ni ldú'ull
(Lc. 4.31-37)

21 Guatḗ rai' güë'dchi Capernaum. Tubi
dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë
ra mënë la'ni iádu'u. 22 Guasḗ ldu'u mënë
por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a

më enseñansë shtéhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lédëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. 23 De repëntë zuga'a tubi nguiu la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguiu ni; biadí'dzëll guëc lalú. Gunı́'ill fuertë:

24 —Ja, ¿pë nápël con na? lé'ël Jesús. Guë'dchi shténël lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guënítil lë'ë na'a? Na nanéa chu nal; nal limpi ldú'ul delantë lu Dios. Bëdchínil de Dios.

25 Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:

—Guitsëgá nu bëru'u de lé'ëll.

26 Iurní lë'ë mëdzabë fier nalé bësé'sëll lë'ë nguiu. Gurushtiall; bërú'ull la'ni ldu'u nguiu. 27 Grë mënë guasé ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë ldai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

28 Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasesë bërë'tsë famë shtë më.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Lueguë bëru'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bëdchini rai' lidchi Simón nu Andrés. 30 Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'. 31 Iurní bëdchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bëldishté më lé'ëll. Guashtëll; lueguë bëru'u shldill. Iurní bë'në na'a ni sirvë lu rai' nagáu rai'.

Bënëac Jesús zihani mënë
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Mizmë dzë iurë nabëlaguetë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall. 33 Grétë' ra mënë shtë guë'dchi, bëte'e sa' rall rua' hiu'u. 34 Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bëdé'ëdi'i më permisi ra mëdzabë parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lë'ë më.

Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea
(Lc. 4.42-44)

35 Guashté më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më. 36 Iurní lë'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lë'ë më. 37 Iurë bëdzelë rai' lë'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lé'ël.

38 Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naqué guëlla'. Guëdia'a di'dzënú hia'a lë'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

39 Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra mënë israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguiu narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Bidë tubi nguiu narac galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullíbill lu më; bé'nëll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunël ladia; guëaca.

41 Bëga'a ldu'u Jesús lé'ëll. Bëdchi'bë më guia'a më guéquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shténël.

42 Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lë'ë galguidzë bësa'në lé'ëll. Bëáquëll. 43 Bë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadí'dzëll. Repi më:

44 —Adë chu lu ruadí'dzëdi'il. Guaglua'a lé'ël lu bëshuzi. Bë'në cumplir lo quë naguni'i Moisés. Bëdë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë mënë cuendë de quë hia bëáquël.

45 Perë iurë zëagzëll, guzublú biadí'dzëll lo quë nabë'në Jesús de manërë de quë Jesús adë guc më niadchini më guë'dchi rë' tantë mënë gulezë rall lë'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i mënë. Zihani mënë be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguiu narac llu'u galguidzë llunguë
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Gudëdë bëldá dzë, Jesús guaté stubi vueltë guë'dchi Capernaum. Bini ra mënë quëreldë më lidchi më. 2 Lueguë bëdëá zihani mënë hashtë gúldëdi'i rua' hiu'u niuté ra mënë. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall. 3 Iurní bidë tapë nguiu; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narac galguidzë llunguë. 4 Por tantë mënë adë guc niadchininú rall narac llu'u lu më. Iurní gudidë rall guëc

hiu'u parë bëldaguë rall daa' delantë lu më.
5 Guná më rialdí ldu'u rall lë'ë më; iurní repi
më lu narac llu'u:
—Dadë, runa perdunë duldë shténël.
6 La'ni hiu'u rë' zubë bëldá mësë narlua'a
lëy; nalé runë rall llgabë la'ni ldu'u rall; rni'i
rall: 7 "¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'? Nablac
rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë
pudërë gunë më perdunë duldë, lëdë núdi'i
lé'ëll." 8 Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi
më lu rall:
—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? 9 ¿Pë más
sencigi guënia'a lu narac llu'u: "Naperdunë
duldë shténël" u guënia'a lull: "Guasuldí
nu bëagzé"? 10 Parë gac bë'a të na nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu nu
napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë
mënë.
Iurní guni'i më lu narac galguidzë llun-
guë:
11 —Guashté nu bëtëá shtaa'l. Bëagzé
lídchil.
12 Lueguë guashtëll nu bëldísëll shtaa'll.
Bërú'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasé
ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë na pudërë
shtë Dios. Nu guni'i rall:
—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Gua Jesús stubi vueltë rua' nisë ru'bë.
Zihani mënë guabi'guë rall lu më nu bëlua'a
më lë'ë rall.
14 Iurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví,
shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë
riatilli mënë impuestë. Guni'i më lu Leví:
—Gude'e naldë na.
Lueguë guasuldí Leví nu guanáldëll lë'ë
më.
15 Iurë nanú Jesús lidchi Leví, zubënú
më shini gusë'dë më con zihani ra narunë
cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë
nanadë runë cumplir ra custumbrë shtë
mënë religiusë. Zihani mënë guanaldë rall
lë'ë më. 16 Iurní ra mësë narlua'a lëy con
ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini
gusë'dë më:
—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra
pecadurë nu con ra narunë cubrë im-
puestë?
17 Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:
—Ra narac llu'u rqui'ni rall tubi ducturë
perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'ill
ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë
mal të guëabrí ldu'u rall con Dios; adë zeldë
guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na
rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu
ra shini gusë'dë fariseo bë'në rall ayunë,
bëdchini bëldá mënë lu Jesús nu guna'bë
di'dzë rall:
—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra
shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë;
adë ráudi'i rall? perë shini gusé'dël rau rall;
quëhúnëdi'i rall ayunë.
19 Guni'i Jesús lu rall:
—¿Ni mudë gunë të obligar ra invi-
tadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras
cabezënú lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënú
lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë.
20 Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë
entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.
21 'Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari
gushë con lari cubi purquë si talë guëguëu'l
lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë
lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a
rumiendë ni. 22 Ni tubi adë rgutsa'u vini
cubi la'ni bulsë gui'di gushë. Adë gúnëdi'i
gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi.
Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë
vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë
rlluí'idi'in. Rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni
bulsë cubi.

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra
shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini
gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu të
gau rai' bë'dchi. 24 Iurní ra fariseo guni'i rall
lu Jesús:
—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë
quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?
25 Jesús bëquebi:
—¿Pë adë bi'ldi të lo quë nabë'në
David guahietë con ra narianaldë téchi'?
Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'.
26 Guaté David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar
na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David
guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu
rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi.
Perë David bëdë'ë guetështildi ni cua'a ra
nacanaldë lé'i'; gudáu rai'.
27 Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bëdë'ë dzë descansë parë bien shtë nguiu të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bẽ'nëdi'i Dios formar lë'ë nguiu niétiquë parë gunë rall cumplir custumbrë shtë dzë descansë. 28 Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guẽ'dchiliu; napa derechë guënibẽ'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatẽ Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai'. 2 Quëglda'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

3 Jesús guni'i lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'li.

4 Guni'i më lu ra nacaglda'chi:

—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guní'idi'i rall. 5 Guná më lu grë rall; bëldẽ më; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac llu'u:

—Bëldí guiá'al.

Iurní bëldill guiá'all. Lueguë bëac guiá'all. 6 Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bëdëá rua' nisë ru'bë

7 Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëdchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea. 8 Iurë bini ra mënë ra milagrë nabë'në Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëdchini rall. Mënë naquëreldë stubi ladë rua' guëë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëdchini rall të guëná rall lu Jesús. 9 Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i mënë lë'ë më. 10 Zihani mënë bëdchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grẽtë' narac llu'u, be'dë guëte'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më. 11 Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Nal lúniquë shini Dios.

12 Perë Jesús nalẽ bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusẽ'dëi'
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënú rai' lë'ë më. Bëdchini rai' lu më. 14 Gudili më chi'bë chupë nguiu parë sënú rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' mënë shti'dzë Dios. 15 Bëdë'ë më pudërë lë'ë rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë, nu bëdë'ë më pudërë gunëac rai' narac llu'u. 16 Zndë'ë lë ra shini gusë'dë më. Primërë poshtë lë Simón; bëdë'ë më stubi lẽhi', Pedro. 17 Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bëdë'ë më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá. 18 En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. También bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. 19 Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'ë Jesús más despuësë.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guatẽ më lidchi më. 20 Stubi vueltë bëdëá zihani mënë hashtë adë gúquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusẽ'dëi'. 21 Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bëdchini rai' parë gua'a rai' lë'ë më la fuersë purquë rni'i mënë rac luguë më.

22 Nu ra mësë narlua'a lëy bëdchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldú'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfẽ shtë los de más mëdzabë.

23 Iurní guna'bë Jesús lë'ë ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizmë lẽ'ëll? 24 Si talë guëruldë shmënë gubiernë rdildi rall cuntrë mizmë gubiernë, tsalú gubiernë. 25 Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. 26 Nu zac, si talë

Satanás nadivididë mizmë shmẽnëll, tsalú
pudërë shtẽnëll; hia bëga'a fin shtẽnëll.
27 'Ni tubi chu adë gac tsutẽ lidchi tubi
nguiu putëntë të parë guëgull pë shtë më
putëntë sino që primërë napë që guëldí'-
bill nguiu putëntë; iurní sí, gúnëll gan
guëgull pë shtë nguiu ni.
28 'Guldía rnia'a lu të de që zac per-
dunë grë duldë shtë ra nguiu nu grẽtë'
di'dzë narni'i rall cuntrë shini Dios 29 perë
si talë guëni'i mënë di'dzë mal cuntrë Es-
píritu Santo, ni sí, jamás nídi'i perdunë
parë nguiu ni. Nall culpablë parë guëdubi
tiempë; adë nídi'i fin shtẽnëll.
30 Zni guni'i më purquë guni'i ra mënë
napë më mëdzabë la'ni ldú'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Iurní lë'ë shni'a më con ra bẽchi', bëd-
chini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tëchi
fuërë; bëshe'ldë rai' tubi mënë naguag-
na'bë lë'ë më. 32 Ra mënë narëta' alrededurë
lë'ë më guni'i:
—Lë'ë shní'al nu ra bẽchil zuga'a rall
tëchi fuërë. Rac shtu'u rall guadi'dzënú rall
lẽ'ël.
33 Repi më lu ra mënë ni:
—¿Chull na shní'ahia; chull na bëcha?
34 Guná më lu grë ra narëta' alrededurë
lë'ë më nu guní'i':
—Ra nazubënú na ndë'ë, ni na shní'ahia
nu ni na bëcha 35 purquë grë ra narzu'bë
diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana;
nall shní'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Stubi vueltë guzublú caglua'a më ra
mënë rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bëdchini
rall lu më, por ni guatẽ më la'ni tubi barcu;
guzubë më la'nin lu nisë. Grë mënë cabezë
rall rua' nisë lu guiu'u. 2 Bëlua'a më lë'ë rall
zihani cusë por comparaciuni. 3 Guni'i më:
—Gulë bëquẽ diaguë. 4 Tubi nguiu
guagtẽ'tsëll bë'dchi. Du'pë bë'dchi gulaguë
lu guiu'u nezë. Iurní lueguë bëdchini ra
ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. 5 Stu'pë bë'dchi
gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u
nanú. Lueguë gutsëlú bë'dchi purquë adë
ni zihani guiu'u. 6 Iurë bëru'u ngubidzë,
güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë
shlu'chin. Gubidchin. 7 Stubi partë bë'd-
chi gulaguë lu gui'lli guitsë; gualdanin
la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin;
adë bëdẽ'ëdi'in nashi. 8 Stubi partë bë'd-
chi gulaguë lu guiu'u za'quë. Gualdanin;
guaru'bin. Bëldá bë'dchi bëdë'ë galdë bi chi
por tubin. Stubin bëdë'ë sesenta por tubin.
Stubin bëdë'ë tubi gahiu'a por tubin.
9 Iurní guni'i më:
—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquẽ
diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guní'i' ra comparaciuni
(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

10 Despuësë zu Jesús lẽ'ësë më, iurní ra
mënë nazuga'a guëlla' lë'ë më con ra shini
gusë'dë më, guna'bë di'dzë rai' pë runë
cuntienë ra comparaciuni. 11 Guni'i më lu
rall:
—Dios bë'në favurë parë guasẽ të
manërë rnibë'a më ziquë rëy; perë na,
ruadi'dza por comparaciuni lu ra mënë
nanadë nẽdi'i tsasẽ shti'dzë më 12 të parë
guëná rall perë adë riasẽdi'i rall. Rini
rall perë rúnëdi'i rall cuendë. Por ni
ruadi'dza ra comparaciuni lu rall të parë
adë guëabrídi'i ldu'u rall con Dios, nu adë
gúnëdi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni
shtë bë'dchi
(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

13 Iurní guni'i më lu ra nacabezënú më:
—¿Pëllë adë riasẽdi'i të comparaciuni
shtë nartë'tsë bë'dchi? ¿Lla gunë të parë
tsasẽ të grẽtë' ra comparaciuni narnia'a lu
të? 14 El quë nartë'tsë bë'dchi, na ziquë el
quë nartë'tsë shti'dzë Dios. 15 Nanú mënë
ziquë guiu'u guëdchi catë gulaguë bë'dchi
lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë
ridë mëdzabë Satanás nu rdchisú mëdzabë
di'dzë la'ni ldu'u rall. 16 Stubi tantë mënë na
rall ziquë guiu'u guë'ë catë gulaguë bë'dchi
lu guë'ë. Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë
Dios perë adë guá'dzëdi'i di'dzë la'ni ldu'u
rall. 17 Ziquë tubi plantë nanapë du'pë
shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë.
Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mënë sa'
rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë;
rëazë guetë rall. 18 Nu zac nanú mënë naná
ziquë bë'dchi nagulaguë lu gui'lli guitsë.
19 Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë ll-
gabë runë rall lla guëbani rall nu rzebi
ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani

dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë
cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. 20 Perë
nanú mënë ziquë bë'dchi narlaguë lu guiu'u
za'quë. Guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u
rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá
galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u
tubi gahiu'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintërnë
(Lc. 8.16-18)

21 También guni'i më lu rall:
—¿Ni mudë guidënul tubi llni parë suhin
guëa' camë u suhin la'ni rmudi? ¿Pëllë
lëdë guiá'adi'i zubin të parë guëzianín la'ni
hiu'u? 22 Grë ra cusë naga'chi lu ra mënë,
napë quë guëru'u rahin lu llni parë tsasḗ
mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi
parë siemprë. 23 Si talë rac shtú'ul tsasël,
gulë bëquḗ diaguë bien shti'dza.
24 Guni'i më lu rall:
—Gulë guná; gulë bëquḗ diaguë bien.
Con el mizmë medidë narrë'shë të iurne',
medidë ni napë quë guëbishi të. Nu guëne'e
më másru'u llni lë'ë të narquḗ diaguë
shti'dzë më. 25 Si talë guëquḗ diaguë të bien,
Dios guëne'e më más shti'dzë më parë lë'ë
të, perë si talë rúnëdi'il cuendë shti'dza,
guëdchisú më llni narní'il nápël.

Comparaciuni shtë bë'dchi narialdani

26 Nu zac Jesús guni'i:
—Zni na catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.
Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë
bë'dchi lu guiu'u. 27 Nagá'sill gue'lë; de-
spuësë riashtëll. Rdëdë ra dzë nu rdëdë ra
gue'lë. Lë'ë bë'dchi rialdanin nu riaru'bë
plantë. Lë'ë nguiu adë rac bḗ'adi'ill lla
riaru'bë plantë. 28 De lë'ë guiu'u primërë
rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin.
Lë'ë du'u ni nua'a zihani bë'dchi. 29 Iurë
lë'ë bë'dchi gubidchi, lueguë rchuguë rall
bë'dchi purquë hia bëdchini tiempë shtë
cusechë.

Comparaciuni shtë bë'dchi mitu'në
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Guni'i më stubi comparaciuni:
—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni
guëluá'ahia lu të parë tsasḗ të lla na tiempë
naguënibë'a Dios ziquë rëy? 31 Tiempë ni
na ziquë tubi bë'dchi mitu'në. Iurë bëtë'tsë
nguiu bë'dchi ni, nahin ziquë más mitu'në
lu grḗtë' bë'dchi. 32 Despuësë de bërë'tsin
nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë.
Gupin llicu ru'bë nu bëdchini ra ma'ñi;
bëdchi'bë ra ma bëche'zë lu llicu hiaguë.

Bëlua'a më con zihani comparaciuni
(Mt. 13.34-35)

33 Zihani cusë bëlua'a më con compara-
ciuni según guasḗ ra mënë. 34 Siemprë
biadi'dzë më lu ra mënë con comparaciuni
nu bëquebi më lu ra shini gusë'dë më pë
runë cuntienë shtí'dzi'.

Jesús bëcue'dchí nisë ru'bë
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Mizmë dzë ni iurë bëdchini gue'lë, gu-
ni'i më lu ra shini gusë'dë më:
—Cha guiá hia'a stubi ladë rua' nisë.
36 Iurní lë'ë rai' bë'në rai' despedir ra
mënë zihani narḗ rua' nisë ru'bë. Bia'a ra
shini gusë'dë më lë'ë më zíquësë zuga'a më
të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë
stubi shcua'a barcu con lë'ë rai'. 37 Iurní
bëdchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatḗ
nisë la'ni barcu hashtë mërë nḗ'azë guëdubi
barcu la'ni nisë. 38 Naga'si Jesús nezë ichi
barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bëcua'ñi
rai' lë'ë më nu guni'i rai':
—Mësë, aquë zati hia'a iurne'.
39 Iurní guashtḗ më; guni'i më guëc mbë
nu guëc nisë:
—Guitsëgá nu bëac dchi.
Lueguë gurëdchí nisë nu lë'ë mbë bëac
dchi. 40 Guni'i më lu ra shini gusë'dë më:
—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pë hia rialdídi'i
ldu'u të Dios?
41 Nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rai'; guni'i lu sa'
rai':
—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë nisë nu
mbë shtí'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni
ldú'ull
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Bëdchini rai' stubi ladë tëchi nisë ru'bë
ladzë ra më gadareno. 2 Iurë bëru'u më la'ni
barcu, lueguë guabi'guë tubi nguiu lu më;
nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldú'ull. Bëru'u
nguiu ni catë nanú cuevë catë bëga'chi ra
tëgulë. 3 Ndë guquëréldëll. Nilë con cadënë
adë chu gac guëldi'bi lḗ'ëll. 4 Zihani vueltë
bëldi'bi mënë lḗ'ëll con cadënë guëa'll nu
guiá'all perë bëchúguëll cadënë nu rúnëll
pedasë ra gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan
lull të guëldí'bill lë'ë nguiu ni. 5 Dzë la
gue'lë canzëll nu gurushtiall catë nanú ba'a

nu catë nanú dani. Mizmë lḗ'ëll rguínill
lḗ'ëll con guë'ë. 6 Dizdë zitu gubí'all lu
Jesús; guagllú'nëll lu më nu bëzullíbill lu
më. 7 Gurushtiall nu guní'ill fuertë:

—¿Pëllë nápël con na? Jesús. Lḗ'ël
nal shini Dios nacabezë gube'e. Por Dios
rnia'a lul, adë guëtiá'adi'il na lu gui'i shtë
cashtigu.

8 Zni guní'ill purquë antsë guni'i Jesús
lull:

—Bësa'në lë'ë nguiu rë'. Nal tubi mëdz-
abë demasiadë fier.

9 Guna'bë di'dzë Jesús lull:

—¿Chu lël?

Bëquébill:

—Lëa Chupë Mili. Zihani na na'a.

10 Iurní ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu
Jesús parë adë guëgúdi'i më lë'ë rall fuërë
de lugar ni. 11 Guëlla' rua' dani rëta' zihani
guchi; quëháu ra ma. 12 Ra mëdzabë bë'në
rall ruëguë lu më; guni'i rall:

—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni ldu'u guchi të
tsutḗ na'a la'ni ldu'u ra ma.

13 Bëdë'ë më permisi; iurní ra mëdzabë
bëru'u rall nguiu ni nu guatḗ rall la'ni ra
guchi. Na ra ma más quë chupë mili.
Ziagllu'në ra ma catë nanú tubi bërrancu
rua' nisë. De guia'a guzutu'u ra ma la'ni
nisë; guti ra ma.

14 Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc,
guagllu'në rall lu më guë'dchi nu lu ra
mënë narḗ lachi. Guni'i rall lo quë naguc.
Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë guc
lugar ni. 15 Bëdchini rall catë nanú Jesús
nu guná rall lu nguiu nanapë mëdzabë la'ni
ldú'ull antsë. Nguiu ni zubë nga'li nu nácull
shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalḗ
bëdzëguëë' ldu'u ra mënë. 16 Grë ra testigu
naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall
lo quë nabë'në më con lë'ë nguiu nu con ra
guchi. 17 Iurní bë'në ra mënë ruëguë lu Jesús
të guëru'u më ladzë rall.

18 Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguiu
nanagupë chupë mili mëdzabë antsë,
bḗ'nëll ruëguë lu më parë tsanáldëll lë'ë më
19 perë Jesús adë gunḗdi'i'; guní'i' lu nguiu:

—Bëagzḗ lídchil nu biadi'dzë lu shfamílil
ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lḗ'ël.
Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lḗ'ël.

20 Iurní gubi'll; guzublú biadí'dzëll lu
ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; bi-
adí'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lḗ'ël.
Grë ra nabini shtí'dzëll, guasḗ ldu'u rall.

Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë
shabë Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi
ladë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë bëdchini
lu më catë zu më rua' nisë. 22 Be'dë guëd-
chini tubi mënë lë Jairo lu Jesús. Jairo nall
tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më
israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill
lu më. 23 Nalḗ bḗ'nëll ruëguë lu më; guní'ill:

—Shtsa'pa hia rlúllëll. Bë'në favurë, cha
guëdchi'bë guiá'al guḗqui' parë guëáquëll
nu guëbánill.

24 Iurní zia'anú më Jairo; nalḗ zihani mënë
canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më.
25 Nanú tubi na'a ladi ra mënë; hia guc chi'bë
chupë izë rllë'ë rḗnëll. 26 Nalḗ bḗ'nëll sufrir
por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë
bḗ'nëll gashtë grḗtë' dumí nanápëll perë ni
du'pë adë bëáquëdi'ill sino más rac llú'ull.
27 Bini na'a rë' pë bë'në Jesús nu guabí'guëll
nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më.
28 Guní'ill la'ni ldú'ull: "Talë guëga'lda rua'
shabë më zëaca". 29 Bëgá'ldëll shabë më
nu lueguë gulezë galërllë'ë rënë. Bëdḗ'ëll
cuendë hia bëáquëll. 30 Jesús guc bḗ'ai'
de quë bëac tubi më por pudërë shtë më.
Bëdchigrḗ lu më; guná më lu ra nazuga'a
ndë'ë; guna'bë di'dzë më:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

31 Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Guná; blac mënë zihani quëgte'e rall
lḗ'ël, nu rna'bë dí'dzël chu bëga'ldë shábël.

32 Jesús guná guëdubi ladë lu ra mënë të
parë guëná më chu bëga'ldë shábi'. 33 Iurní
lë'ë na'a ni bëdzḗbëll; bëchí'chill; bëzullíbill
lu më. Guc bḗ'all bëac galguidzë shtḗnëll.
Bëquébill grë lo quë nabḗ'nëll. 34 Guni'i
Jesús lull:

—Nanë, bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.
Bëagzḗ con bien. Hia gulezë galguidzë
shtḗnël.

35 Nianá quëadi'dzënú më na'a ni, bëd-
chini bëldá mënë naze'dë lidchi Jairo. Gu-
ni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guëná'bëru'ul
favurë lu më.

36 Perë Jesús bini lo që naguni'i rall. Repi
me lu Jairo:
—Adë rdzébëdi'il; guagla'guë tsaldí
ldú'ul na.
37 Adë nédi'i më tsanaldë ra mënë, sulë
Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo.
38 Bëdchini rai' lidchi Jairo. Guná më zihani
mënë; nalé ru'në rall nu bë'në rall ruidë.
39 Guaté më hiu'u; guni'i më:
—¿Pëzielú tantë ruidë quëhunë të?
ru'në të. Lë'ë ntsa'pë rë' adë gútidi'i' sino
nagá'si'.
40 Bë'në mënë burnë nu rllidchinú rall lë'ë
Jesús. Iurní bëgú më grë mënë. Bia'a më
shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu ra nabëd-
chininú më. Guaté rai' catë naga'a tëgulë.
41 Guna'zi më guia'a tëgulë; guni'i më:
—Talita cumi (di'dzë rë' runë cuntienë
con dizé shtë më: "Ntsa'pë, guashté
nga'li").
42 Lueguë lueguë iurní guashté ntsa'pë ni.
Guzúbi'; guzéhi' purquë nápi' chi'bë chupë
izë. Nalé bëdzëguëë' ldu'u mënë. 43 Iurní
gunibë'a më të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë.
Gunibë'a më lu rall adë chu lu guadí'dzëdi'i
rall pë bë'në Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Bëru'u më lugar ni nu bëabrí më ladzë
më. Zia'anú më ra shini gusë'dë më. 2 Iurë
bëdchini dzë descansë, guzublú caglua'a
më la'ni iádu'u. Zihani mënë nabëqué
diaguë shti'dzë më, bëdzëguëë' ldu'u rall nu
guni'i rall:
—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë
cusë rë'? ¿Chull bëdë'ë tantë llni? ¿Chull
bëdë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë
quëhúni'? 3 ¿Pëllë lëdë carpintérëdi'i; nu
nall shini María? Ra béchill lë rall Jacobo nu
José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quëreldë
rall ndë'ë entrë lë'ë hia'a.
Adë bëgá'adi'i guzac rall 4 perë Jesús gu-
ni'i lu rall:
—Grétë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i
mënë rëspëti lë'ë rai', ni sáhi', ni ra
shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lé'i'. Sulë
stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë
shtë Dios.
5 Por ni adë guc nihunë më milagrë,
sulë bënëac më du'psë mënë narac llu'u.
Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac
rall. 6 Nalé bëdzëguëë' ldu'u më purquë
adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia
lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë naquëreldë ra
guë'dchi naná guëlla'.

Jesús bëshé'ldi' ra shini gusé'dëi'; zia'a rai'
ra guë'dchi
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Guna'bë më ra chi'bë chupë shini
gusë'dë më nu bëshe'ldë më chúpëll tubi
ladë, chúpëll stubi ladë. Zni bëshe'ldë më
grë rai'. Bëdë'ë më pudërë guëgú rai' ra
mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë. 8 Gunibë'a
më lu shini gusë'dë më adë guá'adi'i rai'
zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë;
adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi,
nilë dumí, sulë bastunë. 9 Guni'i më lu
rai' guëquë'ë rai' rachi nu gacu rai' tubsë
shcua'a shabë rai'. 10 Guni'i më lu rai':
—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të,
gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi
guë'dchi. 11 Si talë nédi'i mënë gunë rall
recibir lë'ë të nu nédi'i rall guëqué di-
aguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni;
gulë bëdchibë gushëguiu'u nanaqué guëa'
të ziquë tubi sëñi de quë adë gualdídi'i
ldu'u rall shti'dzë Dios. [Rnia'a lu të gunë
më cashtigu más ra mënë nanadë bé'nëdi'i
recibir lë'ë të quë ra mënë shtë guë'dchi
Sodoma nu Gomorra.]
12 Iurní zia'a ra shini gusë'dë më.
Cagni'inú rai' mënë të guëabrí ldu'u rall
con Dios nu gunë nadzë'ë rall mudë
nanabani rall. 13 Nu zac bëgú rai' zihani
mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Bëte'bi rai'
sëiti guëc ra narac llu'u. Zihani mënë bëac.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Lë'ë rëy Herodes bínill lo quë nabë'në
Jesús. Famë shtë më bërë'tsë guëdubi nezë.
Guni'i bëldá mënë:
—Jesús na Juan Bautista naguashté ladi
ra tëgulë; por ni nápi' llëru'bë pudërë.
15 Stubi mënë guni'i:
—Jesús na Elías.
Stubi rall guni'i:
—Jesús na tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë perë bëabrí guashtéhi' ladi ra
tëgulë.
16 Iurë bini Herodes di'dzë ni, gunî'ill:

—Juan Bautista ndë'ë. Guagchuguë ra
suldadë guëc Juan perë guashtéhi' ladi ra
tëgulë.
17 Pues más antsë Herodes gunibë'a guë-
na'zi ra suldadë lë'ë Juan parë tsáhi'
lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'ë Juan con
cadënë. Guc ni por causë shtë Herodías,
tse'lë Felipe naná bëchi Herodes. Herodes
cua'a na'a ni ziquë tsé'lëll. 18 Pues Juan
guni'i lu Herodes:
—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë béchil.
19 Por di'dzë ni bëldé Herodías. Rac
shtú'ull quínill lë'ë Juan perë adë bé'nëdi'ill
gan 20 purquë Herodes bëdzébëll lë'ë Juan.
Bé'nëll rëspëti Juan; guc bé'all na Juan
nguiu za'quë nu santu. Por ni bësé'aull
lë'ë Juan lachigui'bë. Bëuu' ldu'u Herodes
shti'dzë Juan perë bë'në chúpëll ldú'ull.
21 Perë bëdchini tubi dzë bë'në Herodías
gan. Guc lë Herodes nu bé'nëll invitar ra më
ru'bë shtë Galilea nu ra suldadë nu jushtici
shtéhi'; gau rall lidchi Herodes. 22 Iurë dzu
laní, shtsa'pë Herodías guaté nu bëguí'ill
lu ra invitadë shtë Herodes. Nalé bëuu'
ldu'u Herodes con grë ra mënë nazuga'a
ndë. Guni'i Herodes lu ntsa'pë:
—Cualquier cusë guëná'bël lua, guënéhi-
ahin cá'al.
23 Bë'në Herodes jurar lu lliguëna'a:
—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guënéhi-
ahin hashtë guëruldë catë rnibé'ahia.
24 Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzëll lu
shní'all:
—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?
Guni'i shni'a lliguëna'a ni:
—Guna'bë guëc Juan Bautista.
25 Nasesë guaté lliguëna'a catë nanú
Herodes. Guní'ill:
—Na rac shtua'a guëné'el lueguë guëc
Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.
26 Iurní nalé zunú rëy tristë perë bé'nëll
jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë
gúnëll cumplir. 27 Lueguë gunibë'a Herodes
tubi suldadë parë tsagllí'ill guëc Juan. 28 Gua
suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan
nu bëdchí'bëllin lu platë. Bé'nëll entre-
garin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguë-
na'a bëdë'ëin guia'a shní'all.
29 Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia
gúti', bëdchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë
guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

Jesús bëdë'ë nagáu más de ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i
rai' lu Jesús gré'të' lo quë nabë'në rai' nu lo
quë nabëlua'a rai'. 31 Guni'i Jesús lu rai':
—Cha guiá hia'a tubi lugar catë nídi'i
mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.
Zni guni'i më purquë zihani mënë bëd-
chini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë
nápëdi'i më tiempë gáuhi'. 32 Iurní guaté
rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë;
adë nídi'i mënë. 33 Perë zihani mënë guná ca
nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu
guagllu'në rall delantë. Bëdchini rall guëa'
rall de grë guë'dchi. Gudchibëlú rall lu më.
34 Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu
mënë zihani; na rall ziquë lli'li nanápëdi'i
vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú
bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë. 35 Iurë guc
guadze', bëdchini ra shini gusë'dë më; repi
rai' lu më:
—Hia guadzéti' nu lugar rë' adë chu
nádi'i. 36 Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u
lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall.
Ndë'ë nídi'i nagáu.
37 Jesús guni'i lu rai':
—Gulë bëdë'ë nagáu rall.
Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:
—¿Ca guiá si'i na'a guetështildi gau rall?
Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë
guëdë'ë hia'a nagáu rall.
38 Iurní guni'i Jesús:
—¿Bëldá guetështildi napë të? Gulë
tsagná.
Iurë guagná rai', guni'i rai':
—Nanú ga'i guetështildi con chupë
mbeldë.
39 Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu
gui'lli naguë'. 40 Guzubë rall tubi gahiu'a
mënë tubi ladë, cincuenta mënë stubi ladë.
Zni guzubë grë mënë, por grupë guzubë
rall. 41 Iurní guna'zi Jesús ga'i guetështildi
nu chupë mbeldë. Guná më lu gube'e;
bëdë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më
guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai'
guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë.
Nu zac bë'në më con chupë mbeldë. 42 Grë
ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. 43 Iurní
bëtëá ra shini gusë'dë më chi'bë chupë tëpë
ra pedasë guetështildi nu mbeldë nabë'në
subrë. 44 Grë ra mënë nagudáu guetështildi
na rall ga'i mili nguiu.

Ziazú Jesús lu nisë
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Lueguë gunibë'a më lu shini gusë'dë
me guëu' rai' la'ni barcu të parë zia'a rai'
stubi ladë rua' nisë ru'bë. Gudchibëlú rai'
parë zia'a rai' guë'dchi Betsaida mientras
bë'në më despedir ra mënë. 46 Bësa'në më ra
mënë; gua më lu dani të parë guadi'dzënú
më Shtadë më. 47 Iurní bëdchini gue'lë; lë'ë
barcu ziazú guëruldë nisë ru'bë. Bëa'në më
lu guiu'u tubsë më. 48 Guná më lu barcu;
hia ra shini gusë'dë më adë bḗ'nëdi'i rai'
gan guësḗ rai' barcu purquë mbë ze'dë al
contrari. Nalḗ bëdzaguë rai'. Hia ze'dë
grëgue'lë; lë'ë Jesús ze'dë zu më lu nisë catë
ziazú rai'. Guc ldu'u më niaguibëlú më lu
barcu. 49 Guná rai' lu më; ziazú më lu nisë.
Iurní bë'në rai' llgabë náhi' tubi fantasmë.
Gurushtiá rai' por galërdzëbë. 50 Guná rai'
lu më; nalḗ bëdzëbë rai' perë lueguë Jesús
guni'i lu rai':

—Adë rdzḗbëdi'i të. Na ndë'ë; gulë gapë
valurë.

51 Iurní be'pi më la'ni barcu nu lueguë
gulezë mbë dushë. Nalḗ bëdzëguëë' ldu'u ra
shini gusë'dë më. 52 Aunquë guná rai' bëdë'ë
më guetështildi gau ga'i mili nguiu, adë
guasḗdi'i rai' chu na më tantë naguëdchi
ldu'u rai'.

Bënëac Jesús ra mënë shtë Genesaret
(Mt. 14.34-36)

53 Gudëdë rai' stubi ladë nisë ru'bë. Bëd-
chini rai' regiuni nalë Genesaret. Bëquëdú
rai' barcu rua' nisë. 54 Bëru'u rai' la'ni barcu;
lueguë ra mënë bënguë bë'a rall lë'ë më.
55 Bëllu'në ra mënë grë ladë të tsaglli'i rall
narac llu'u lu Jesús. Nua'a rall ra fërmë lu
daa' ancalë bini rall nanú më. 56 Cualquier
guë'dchi u ciudá u lachi catë guatḗ Jesús,
ndë rguishi ra mënë ra narac llu'u catë nezë
tëdë më. Bë'në rall ruëguë lu më parë
guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë
më. Grë ra naguna'zi shabë më bëac rall.

7

Lo quë narshi'ni ldu'u nguiu
(Mt. 15.1-20)

1 Bëdchini bëldá fariseo lu Jesús nu mësë
narlua'a lëy, bëdchini rall lu më. Na rall
më Jerusalén. 2 Guná rall lu shini gusë'dë
më; gudáu rai' guetështildi sin quë adë
bḗ'nëdi'i rai' cumplir ziquë na custumbrë;
adë gudíbidi'i rai' guia'a rai' ziquë custum-
brë religiusë shtë ra fariseo. Iurní bë'në rall
juzguë ra shini gusë'dë më. 3 Ra fariseo nu
grë ra mënë israelitë, adë ráudi'i rall sin
quë adë rié'tidi'i guia'a rall zihani vueltë.
Ziagla'guë rall con ra custumbrë shtë ra
mëgulë. 4 Iurë rëabrí rall lu llguëa' antsë
gau rall, razë rall bien ziquë custumbrë
religiusë. Zihani custumbrë napë rall, cusë
ziquë rguibi rall vasë nu mbluri nu ra
bandëjë, nu zac hashtë ra camë rguibi rall.
5 Ra fariseo nu ra mësë guna'bë di'dzë rall lu
Jesús:

—¿Pëzielú shini gusḗ'dël adë rúnëdi'i
rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë
guëlú hia'a sino rau rall guetështildi sin quë
adë rié'tidi'i guia'a rall?

6 Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías el quë nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios; guní'i' shcuendë të lla
na të. Bëquḗ'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con
rua' rall,
perë ldu'u rall nalḗ zitu zuga'a parë na.
7 Adë rlluí'idi'i ra cusë narunë rall iurë
quëhunë rall adorar na.
Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi
mandadë shtë nguiu.
8 Rlua'a tëchi të lu mandamientë shtë Dios
parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të,
ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani
cusë más quëhunë të cumplir.

9 Nu guni'i më lu rall:

—Quëgsiguḗ të; rsa'në të mandamientë
tubi ladë; más canaldë të tëchi custumbrë
shtë të 10 purquë Moisés bëquë'ë: "Gápël
rëspëti lu shtádël nu lu shní'al". Tam-
bién bëquë'ë Moisés: "El quë nargué guëc
shtádi' u shní'ai' napë quë quini mënë
nguiu ni", 11 perë lë'ë të rni'i të: "Si talë tubi
nguiu guépill lu shtádi': Grë dumí narunë
tucarë guënehia cá'al, na corbán, nahin
sulë parë Dios". 12 Si talë guëni'i nguiu zni,
iurní rni'i të rquí'nidi'i guëdë'ë nguiu dumí
ca'a shtádi'. 13 Pues zni cagni'i të lasáquëdi'i
shti'dzë Dios. Más ziagla'guë të tëchi ra
custumbrë, nu rlua'a të custumbrë ni lu ra
shini gusë'dë të. Zihani cusë igual runë të.

14 Stubi vueltë guna'bë Jesús ra mënë zi-
hani nu guni'i më:

—Gulë bëquḗ diaguë nu gulë guasḗ
nacagnia'a lu të. 15 Lo quë nagáu nguiu,
adë rshí'nidi'i ldu'u nguiu perë ra didzabë

narru'u rua'll, sí, ni rshi'ni ldú'ull. [16 Si talë
rac shtú'ul tsasël, gulë bëqué diaguë grë lo
què narnia'a lu të.]
17 Iurní bëru'u më ladi ra mënë; guaté
më lidchi më. Guna'bë di'dzë ra shini
gusë'dë më pë runë cuntienë comparaciuni
rë'. 18 Guni'i më:
—¿Pëllë nu lë'ë të adë riasédi'i të
shti'dza? ¿Pëllë adë rac bë'a të naráu nguiu
adë rúnëdi'i manchë ldú'ull? 19 purquë
adë riutédi'i naráu nguiu la'ni ldú'ull sino
riutëhin la'ni shpúchill; despuësë rru'uin.
Manërë ni guni'i më grë naráu mënë
naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u
nguiu. 20 Nu guni'i më:
—Lo què narru'u la'ni rua' mieti, ni
ze'dë de la'ni ldu'u nguiu. Ni sí, canihunin
manchë ldu'u nguiu. 21 La'ni ldu'u nguiu
rru'u grétë' cusë mal: mal llgabë, rquënú
nguiu tse'lë mënë, napë nguiu zihani na'a
nu ra na'a napë zihani nguiu. 22 Rbaa'në rall
pë shtë mënë; rguini rall sa'll; rzebi ldu'u
rall pë shtë mënë; runë rall mal cuntrë sa'
rall; rsiguë rall sa'll; mal vidë nabani rall;
nambidi rall; napë rall vici; runë nadchini
rall; cusë nadë rlluí'idi'i runë rall. 23 Grë ra
cusë ni rru'u dizdë la'ni ldu'u nguiu nu por
ni napë nguiu duldë delantë lu Dios.

Tubi na'a më zitu nagualdí ldu'i Jesús
(Mt. 15.21-28)

24 Bëru'u më lugar ni; gua më regiuni
shtë Tiro nu Sidón. Guaté më tubi hi-
u'u; guc shtú'udi'i më gac bë'a mënë catë
nanú më perë grétë' mënë guc bë'a rall
catë nanúhi'. 25 Lueguë bini tubi na'a catë
nanú Jesús. Na'a ni shtsá'pëll napë tubi
mëdzabë fier la'ni ldú'ull. Bëdchini na'a lu
Jesús; bëzullíbill lu më. 26 Na'a ni na mënë
sirofenicia; dizé shtëll na griego. Bé'nëll
ruëguë lu Jesús guëgú më mëdzabë la'ni
ldu'u shtsá'pëll. 27 Perë Jesús guni'i lu na'a:
—Napë què gau ra shini mieti hashtë
guielë rall purquë nádi'i bien guëdchisul
guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra
mbécu'në.
28 Guni'i na'a:
—Nia Dadë, perë ra mbécu'në nananú
guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë
rua' llguë'në.
29 Guni'i më iurní:
—Bien guní'il. Bëagzé lídchil; hia lë'ë
mëdzabë bërú'ull la'ni ldu'u shtsá'pël.
30 Zia'a na'a; bëdchíni' lídchi'; bëdzéli'
shtsá'pi' naga'a lu camë. Bëáqui'; hia adë
nídi'i mëdzabë la'ni ldú'i'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë cue'të

31 Bëru'u më regiuni shtë Tiro nu
gudëdë më lugar nalë Decápolis; bëdchini
më guë'dchi Sidón naná rua' nisëdu'u.
32 Be'dënú mënë tubi naná gu'pë nu
nati'ngu ruadí'dzëll. Runë mënë ruëguë lu
më guëdchi'bë më guia'a më guëc nguiu
ni të guëáquëll. 33 Bia'a Jesús lé'ëll tubi
ladë. Bëzë'ë më shcuënë më la'ni diáguëll.
Bëtia'a më du'pë shënë më lu ldúdzëll.
34 Iurní guná më lu gube'e; bëca'a ldu'u më
nu guní'i':
—Efata. (Ndë'ë runë cuntienë dizé shtë
më, guëac diáguël.)
35 Lueguë bëlla'lë diaguë nguiu ni, nu bëac
ldúdzëll. Guzublú ruadí'dzëll bien. 36 Jesús
gunibë'a ra mënë adë chu lu guadi'dzë rall
lo què nabé'ni' perë por más guni'i më, más
bërë'tsë di'dzë nabë'në më. 37 Nalé guasé
ldu'u mënë; rni'i rall:
—Grë narunë Jesús na bien. Ra cue'të
rini rall nu ra gu'pë ruadi'dzë rall.

8

Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguiu
(Mt. 15.32-39)

1 Guc tubi dzë zihani mënë bëdëá lu më,
nu nápëdi'i rall nagáu rall. Jesús guna'bë ra
shini gusë'dë më; guni'i më:
2 —Nalé rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë
hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na nu
nápëdi'i rall nagáu rall. 3 Si talë guëshe'lda
lë'ë rall lidchi rall sin adë gáudi'i rall, sca'a
mbee'zë rall lu nezë. Bëldá rall zitu ze'dë
rall.
4 Ra shini gusë'dë më bëquebi:
—¿Ca guiá ca'a hia'a guetështildi gau
rall? Ni tubi mënë quëréldëdi'i ndë'ë.
5 Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Bëldá guetështildi napë të?
Guni'i rai':
—Gadchi.
6 Iurní Jesús gunibë'a subë mënë zihani
lu guiu'u. Guna'zi më guëzá guetështildi.
Bëdë'ë më graci lu Dios; lueguë bëshullë
më guetështildi; bëdë'ë më cua'a ra shini
gusë'dë më të qui'dzë raihin parë gau ra
mënë. 7 Nu nua'a rai' bëldá mbeldë. Jesús
bëdë'ë graci; guni'i më lu shini gusë'dë më

të qui'dzë rai' mbeldë lu ra mënë. [8] Grétë'
mënë gudáu rall hashtë catë lu bielë rall.
Iurní bëtëá rai' gadchi tëpë pedasë nabë'në
subrë. [9] Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili
nguiu. [10] Iurní bë'në Jesús despedir ra mënë;
be'pi më la'ni barcu con ra shini gusë'dë më
të zia'a rai' regiuni nalë Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bë rall gunë më tubi mila-
grë
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

[11] Bëdchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú
rchupë di'dzë rall. Bëtë'dë rall tubi prëbë
lë'ë më, nihunë më tubi milagrë lu rall.
[12] Bëca'a ldu'u më nu guni'i më:

—¿Pëzielú rac shtu'u të guëná të tubi
milagrë? Guldía rnia'a lu të; gúnëdia'a ni
tubi milagrë delantë lu të.

[13] Iurní bësëa'në më lë'ë ra mënë të güe'pi
më stubi vueltë la'ni barcu. Zia'a më stubi
ladë rua' nisë ru'bë.

Ldai' shtë fariseo
(Mt. 16.5-12)

[14] Ra shini gusë'dë më nua'a tubsë
guetështildi la'ni barcu purquë bëa'ldë
ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'. [15] Jesús
guni'i lu rai':

—Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra
fariseo nu levadurë shtë Herodes.

[16] Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':

—Aquë. Adë chu nuá'adi'i guetështildi,
por ni rni'i më zndë'ë.

[17] Jesús guc bë'a la'ni ldú'i' lo quë nabë'në
rai' llgabë. Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të
guetështildi? ¿Pë adë riasédi'i të? ¿Pë
adë rdé'ëdi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi
ldu'u të? [18] ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë
guëná të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná
ldu'u të milagrë nabëna? [19] Dzë na bëshulla
guetështildi parë gudáu ga'i mili nguiu,
¿bëldá tëpë pedasë bëtëá të?

Bëquebi rai':

—Chi'bë chupë tëpë.

[20] —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi
parë tapë mili nguiu, ¿bëldá tëpë pedasë
bëtëá të?

Guni'i rai':

—Gadchi tëpë.

[21] Guni'i më lu rai':

—¿Pë la'di guëdé'ëdi'i të cuendë chu
nahia?

Jesús bënëáqui' tubi ciegu më Betsaida

[22] Iurní bëdchini rai' guë'dchi Betsaida.
Be'dënú ra mënë tubi ciegu lu më. Bë'në
rall ruëguë guëdchi'bë më guia'a më guëc
ciegu të guëáquëll. [23] Guna'zi më guia'a
ciegu; guanú më lé'ëll fuërë shtë guë'dchi.
Bëtia'a më du'pë shënë më rua' slull; bëd-
chi'bë më guia'a më guéquëll nu guna'bë
di'dzë më:

—¿Gu rnal du'pë?

[24] Lë'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:

—Rnahia lu ra mënë cumë ziquë ra hi-
aguë; ziazú rahin.

[25] Iurní bëdchi'bë Jesús guiá'ai' rua' slu
ciegu stubi. Bëldisë më lull guia'a. Lueguë
bëac slull; be'rquë rnall zitu. [26] Iurní Jesús
bëshe'ldë lé'ëll; ziagzëll lídchill. Guni'i më:

—Adë tsutël guë'dchi nu adë chu lu
guadí'dzëdi'il lo quë nabëna.

Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

[27] Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai'
parë regiuni nalë Cesarea Filipo. Iurë ziazú
më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mënë nahia?

[28] Bëquebi rai':

—Nanú mënë narni'i nal Juan Bautista.
Stúbill rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë rni'i nal
tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

[29] Repi Jesús lu rai':

—Lë'ë të ¿chu rni'i të nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë
guënibé'al.

[30] Iurní gunibë'a më adë chu lu
guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo.

Guni'i Jesús lu shini gusé'dëi' gáti'
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

[31] Iurní guzublú rlua'a Jesús lë'ë ra shini
gusé'dëi' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu, gúni' sufrir demasiadë. Gu-
ni'i më ra mëgulë narnibë'a nu ra bëshuzi
namás lasac con ra mësë narlua'a lëy, gunë
rall desprëci lë'ë më. Guni'i më quini rall
lë'ë më perë despuësë de tsunë dzë, tsashté
më ladi ra tëgulë. [32] Clarë guni'i më di'dzë
ni. Iurní Pedro bia'a lë'ë Jesús tubi ladë
nu guzublú gudildi Pedro lë'ë më. [33] Jesús
bëdchigré lu më; guná më lu shini gusë'dë
më. Gudildi më lë'ë Pedro; fuertë guni'i më:

—Guabsú lua, Satanás. Adë rúnëdi'il
llgabë ziquë Dios sino ziquë mënë shtë
gué'dchiliu.
34 Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më
nu ra mënë zihani; guni'i më lu rall:
—Si talë nanú mënë narac shtu'u gáquëll
shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi
deseo shténëll. Napë quë gáquëll dispuestë
gátill por na; nu guidë náldëll na. 35 El
quë nadë rac shtú'udi'i gati por na, zátill.
Perë el quë naguëniti vidë shténi' por na
nu por diza'quë, guëbánill parë siemprë;
gac salvárëll. 36 Adë pë rlluí'idi'i gunë nguiu
gan grétë' cusë lu gué'dchiliu nu despuësë
guënítill vidë shténëll, adë nídi'i fin parë
lé'ëll. 37 ¿Pë ofrendë guëdë'ë nguiu lu Dios
parë gac salvárëll? 38 Ra mënë bësa'në
rall shnezë Dios nu napë rall zihani duldë.
Cualquier de lë'ë nguiu si talë rtu lull de
na; si talë rtu lull de diza'quë delantë
sa'll, iurní guëtú lua de lë'ë nguiu ni iurë
gueldë guëdchinia de gube'e. Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; guëdchinia
con ra ianglë shtë gube'e. Guëdchinia con
pudërë nu llni shtë Dios.

9

1 También guni'i më:
—Guldía, nabani bëldá mënë ndë'ë; adë
gátidi'i rall hashtë guëná rall de quë
cagnibë'a Dios la'ni ldu'u mënë, de quë hia
rnibë'a më con pudërë.

Jesús guc cambi delantë lu rai'
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a Pedro nu
Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bë.
Iurní Jesús guc cambi delantë lu ra shini
gusë'dë më. 3 Shabë më guc cambi hashtë
rabëni'i tantë naquichin ziquë ni tubi bi-
ashtildi adë gúnëdi'i gan guësëquichin.
4 Bëlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai'
quëadi'dzë Jesús con Elías nu Moisés. 5 Iurní
Pedro guni'i:
—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. ¿Pë
zëdëntsa'u na'a tsunë ranchi ndë'ë? tubin
parë lé'ël guëquëréldël, stubin parë Moisés,
stubin parë Elías.
6 Perë rac bé'adi'i Pedro pë gunî'i' tantë
bëdzëbë ra shini gusë'dë më. 7 Iurní bëd-
chini tubi shcahi nabësë'au grë rai', nu bini
rai' tubi bë naguni'i la'ni shcahi:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gulë
bëqué diaguë shtí'dzi'.
8 Iurní guná ra shini gusë'dë më grë ladë;
ni tubi chu lu guná rai'; sulë Jesús zuga'a.
9 Bietë rai' lu dani. Gunibë'a më ni tubi
chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtë
iurë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'd-
chiliu tsashtéhi' ladi ra tëgulë. 10 Adë chu
lu biadí'dzëdi'i rai' lo quë guná rai' guëc
dani perë guna'bë di'dzë lu sa' rai' pë runë
cuntienë shti'dzë më de quë tsashtéhi' ladi
ra tëgulë. 11 Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:
—¿Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë
Elías napë quë guídi' primërë?
12 Bëquebi më:
—Verdá nahin. Hia bidë Elías të parë
gunë zá'qui' grétë' ra cusë. Perë ¿pë rni'i ra
Sagradas Escrituras cerquë shcuendë nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu? Pues rni'i
rahin de quë gúni' sufrir; sac zíhi'; nu gunë
mënë desprëci lé'i'. 13 Guná, hia bidë Elías
nu bë'në ra mënë lo quë naguc shtu'u rall.
Lo quë naná escritë de lé'i' hia guc cumplir.

Jesús bënëac tubi llguë'në
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Bëagrí rai' catë zubë los de más shini
gusë'dë më. Guná rai' zihani mënë alrede-
durë shtë rai'. Ra mësë narlua'a lëy gudildi
di'dzë rall con lë'ë rai'. 15 Iurë guná ra mënë
lu Jesús, guasé ldu'u rall; be'dë guëllu'në
rall lu më parë gunë rall saludar lë'ë më.
16 Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rall:
—¿Pëllë quëadi'dzë të nga'li? ¿Pëzielú
gudildi di'dzë të?
17 Iurní tubi nguiu bëru'u ladi grë mënë;
guní'ill:
—Mësë, zeldënúa llga'na lul. Nápëll tubi
mëdzabë la'ni ldú'ull. Nall gu'pë, bë'në
mëdzabë. 18 Ancalë rna'zi mëdzabë lë'ë
llguë'në, rru'ldë mëdzabë lé'ëll lu guiu'u.
Rru'u bëchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni
másru'u rbá'cull. Ze'dënúa lé'ëll lu shini
gusé'dël perë adë bé'nëdi'i rall gan nëac
llguë'në.
19 Repi më iurní:
—Lë'ë të nalé naguëdchi ldu'u të.
¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë
tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë
guëquëreldënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u
të? Gude'enú shínil lua.

20 Iurë be'dë guënú shtadë llguë'në lë'ë
llguë'në lu Jesús, guná mëdzabë gu'pë lu
Jesús. Bëru'ldë mëdzabë ngulë'në lu guiu'u.
Bëchi'chi llguë'në nu gu'të gudu'bi llguë'në
lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll. 21 Jesús
guna'bë dí'dzi' lu shtadë llguë'në:
—¿Blac tiempë rac llu'u llguë'në?
Bëquebi shtadë llguë'në:
—Dizdë nabí'chill. 22 Zihani vueltë bëti-
a'a mëdzabë lé'ëll lu gui'i u lu nisë të gati
llguë'në. Si talë záquël gunëáquël lé'ëll
zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a ldú'ul lë'ë
na'a.
23 Guni'i Jesús lu shtadë llguë'në:
—¿Pëzielú rní'il lua zni'i? Si talë tsaldí
ldú'ul Dios, lë'ë më gunë më gré̋të' cusë
parë lé'ël.
24 Lueguë shtadë llguë'në guni'i fuertë:
—Rialdí ldua'a perë bë'në compañi na të
tsaldí ldua'a más.
25 Jesús guná nalé̋ zihani mënë bëdëá
hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i
më guëc mëdzabë:
—Lé̋'ël mëdzabë naná gu'pë nu cue'të,
rnibé̋'ahia lé̋'ël; bëru'u de llguë'në rë' nu
adë guëabrídi'i tsutël la'ni ldú'ull jamás.
26 Iurní lë'ë mëdzabë gurushtiá nu
bërú'ldëll lë'ë llguë'në lu guiu'u nu
bësé'sëll lë'ë llguë'në. Bëru'u mëdzabë;
bëa'në llguë'në ziquë naguti. Zihani mënë
guni'i hia guti llguë'në. 27 Perë Jesús guna'zi
guiá'all parë bëldisë më lé̋'ëll. Guasuldill.
28 Iurní guaté̋ Jesús tubi hiu'u nu ra shini
gusë'dë më guaté̋ rai'. Guna'bë di'dzë rai' lu
Jesús:
—¿Pëzielú adë bé̋'nëdi'i na'a gan niagú
na'a mëdzabë fier la'ni llguë'në?
29 Repi Jesús:
—Sulë si talë rialdí ldu'u të de verdá nu
gunë të ayunë, iurní gapë të pudërë parë
guëgú të mëdzabë ziquë mëdzabë rë'.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë më nezë
Galilea. Adë guc shtu'u më ni tubi chu gac
bë'a ca zia'a rai' 31 purquë quëglua'a më ra
shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':
—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué̋'dchiliu. Gac entregara lu guia'a mënë
të quini rall na perë dzë tsunë tsashté̋a ladi
ra tëgulë.
32 Adë guasé̋di'i rai' shti'dzë më. Bëdzëbë
rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë
cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Iurní bëdchini rai' guë'dchi Caper-
naum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë
di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:
—¿Pë cagni'i lu sa' të nga'li iurë ze'dë zu
të nezë?
34 Bëac dchi rai' purquë bëchupë di'dzë
rai' chu namás më lasac entrë lë'ë rai'.
35 Iurní guzubë më; guna'bë më ra chi'bë
chupë shini gusë'dë më; guni'i më:
—Si talë tubi të rac shtú'ul gáquël më
más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë
de grë të nu napë quë gúnël sirvë los de más
sa'l.
36 Iurní guna'bë më tubi llguë'në; bëzú më
llguë'në guëláu ladi ra shini gusë'dë më.
Gudëdchi më lë'ë llguë'në nu guni'i më lu
rai':
37 —El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë
ndë'ë purquë mënë ni rac shtú'ull na,
también quëhúnëll recibir na. El quë
naquëhunë recibir na, también quëhúnëll
recibir el quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Iurní Juan guni'i lu Jesús:
—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull
mëdzabë la'ni ldu'u mënë iurë rní'ill
lël, perë lë'ë na'a bëdë'në na'a prohibë
tsaglá'guëdi'i gull mëdzabë purquë adë
rzënúdi'ill lë'ë hia'a.
39 Jesús guni'i:
—Adë chu guëcádi'i lé̋'ëll purquë el quë
naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë
nádi'ill capaz guëní'ill cuntrë na. 40 El quë
nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë
de lë'ë hia'a. 41 Cualquier mënë naguëne'e
tubi vasë nisë gu të, rné'ell nisë ni purquë
na të shmëna, segurë guëdë'ë Dios premi
ca'a nguiu ni.

Gulë gupë cuidadë të gúnëdi'i të duldë
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 Iurní repi më:
—Cagnia'a shcuendë tubi më humildë
naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi më
humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë
galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill;
tsagrú'ldëll lé̋'ëll la'ni nisëdu'u. 43 Si talë

guiá'al rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë,
bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínil con
tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin që
guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë
rëáldëdi'i be'lë. [44 nu mbiziuguë adë rá-
tidi'i; nunquë adë rëáldëdi'i gui'i.] 45 Si
talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lé'ël lu
duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínil
tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin që
guëdubi cuerpë guziá'al gabildi catë nun-
që rëáldëdi'i be'lë [46 nu rátidi'i mbiziuguë
nu adë rëáldëdi'i gui'i.] 47 Si talë slul rac
shtu'u guëldaguë lé'ël lu duldë, gulú slul.
Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul,
no sea tsal gabildi con guërupë slul. 48 Ndë
ra mbiziuguë rátidi'i nu nunquë rëáldëdi'i
be'lë.
49 'Grë mieti napë që gac purificar rai'
con be'lë. [Guëtia'a mënë du'pë zedë guëc
ma nadchi'bë lu bëcu'guë.] 50 Nabënë na
zedë perë si talë nápëdi'i zedë sabor, ¿lla
gunë nguiu të guëabrí sabor shtë zedë?
Gulë gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac
më pacënci delantë lu sa' të.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Bëru'u më Capernaum; bëdchini më
regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar
nanaqué nezë guia'a guëë'gu Jordán.
Zihani mënë bëdëá lu më; bëlua'a më lë'ë
rall ziquë siemprë. 2 Bidë guëbi'guë ra
fariseo lu më; caguili rall mudë guëdchi'bë
rall demandë cuntrë lë'ë më. Guna'bë
di'dzë rall lu më si talë nanú permisi según
lëy guësa'në nguiu tse'lë nguiu. 3 Bëquebi
më:
—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë
Dios?
4 Guni'i rall:
—Moisés bëdë'ë permisi guësa'në nguiu
tse'lë nguiu, sulë napë që guëdë'ë nguiu
tubi guichi shtë divurci.
5 Iurní guni'i më:
—Purquë nalé naguëdchi ldu'u të, por
ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë' 6 perë
dizdë guzublú gué'dchiliu, iurë bëntsa'u
më grétë' ra cusë, "Bë'në Dios formar lë'ë
nguiu nu lë'ë na'a". 7 Por ni guëru'u nguiu
lidchi shtádëll con shní'all nu guëbaninú
nguiu tsé'lëll. 8 Hia guërupë rall gac rall
tubsë; nádi'i rall chupë sino tubsë. 9 Por ni,
lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldédi'i
lë'ë rall.
10 Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini
gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më pë
runë cuntienë di'dzë rë'. 11 Guni'i më:
—El quë naguësa'në tsé'li' nu guët-
sé'all stubi vueltë, rúnëll duldë lu primërë
tsé'lëll; ni na adulteri. 12 Nu si talë tubi na'a
guësá'nëll tsé'li' të parë guëtsé'all stubi
vueltë, rúnëll duldë adulteri.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Iurní guanú mënë zihani ra llguë'në
parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra
shini gusë'dë më gudildi rai' naguanú ra
llguë'në. 14 Iurë guná më lla bë'në ra shini
gusë'dë më, bëldé më; guni'i më:
—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra llguë'në lua.
Adë guëcádi'i të lu ra ni'i, purquë ra mënë
naná ziquë ra llguë'në tsuté rall catë rnibë'a
Dios ziquë Rëy. 15 Guldía, sulë el quë nagunë
recibir Dios ziquë Rëy të guënibë'a më lé'ëll
ziquë tubi llguë'në, sulë nguiu ni guëbánill
catë na më rëy.
16 Iurní gudëdchi më ra llguë'në. Bëd-
chi'bë më guia'a më guëc rall nu bë'në ldai'
më lë'ë rall.

Tubi sultërë ricu
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Iurë ziagla'guë Jesús nezë, bidë guël-
lu'në tubi nguiu lu më. Bëzullíbill lu më nu
guna'bë dí'dzëll:
—Mësë za'quë, ¿lla guna parë gapa vidë
sin fin? gac salvara.
18 Guni'i më:
—¿Pëzielú rní'il lua naza'ca? purquë ni
tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. 19 Nanël
ra mandamientë: "Adë rguínidi'il sa'l;
adë rquënúdi'il tse'lë sa'l; adë cuánëdi'il
pë shtë mënë; adë guadí'dzëdi'il bishi;
adë guësiguédi'il mënë, nu bëzu'bë diaguë
shti'dzë shtádël nu shní'al".
20 Nguiu ni guni'i:
—Mësë, bëna cumplir grë ra man-
damientë rë' dizdë nabi'cha,
21 Jesús guná lull; nalé guc shtu'u më
lé'ëll. Guni'i më:
—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë
nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní
gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë

na; bë'në renunci prupi deseo shténël të
guëlua'a nadispuestë sac zil por na.
22 Iurë bini nguiu ni di'dzë shtë më, riá
ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi
shtaci ru'bë.
23 Guná më lu ra nazuga'a alrededurë lë'ë
më; repi më lu ra shini gusë'dë më:
—Nalé naganë tubi nanapë zihani dumí
gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.
24 Ra shini gusë'dë më bëdzëguëë' ldu'u
rai' por di'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':
—Lë'ë të ziquë llguë'në, blac naganë
gunë ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra
nguiu narunë confiar dumí. 25 Más sencigi
tsuté tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu
tsutëll catë rnibë'a Dios.
26 Iurní más guasé ldu'u rai'; guni'i lu sa'
rai':
—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë
vidë sin fin?
27 Jesús guná lu grë rai'; guni'i më:
—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar
lé'i' perë Dios napë pudërë gunë më grétë'
ra cusë.
28 Iurní Pedro guni'i lu më:
—Guná, lë'ë na'a bësa'në na'a grétë' cusë
parë ze'dë naldë na'a lé'ël.
29 Guni'i Jesús:
—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', béchi',
záni', shtádi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni',
u guiu'u lachi shténi'; guësánëll ra cusë ni
purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, nié-
tiquë guënítidi'ill. 30 Gúnëll recibir zihani
cusë más iurne' hashtë tubi gahiu'a vueltë
más lídchi', béchi', záni', shní'ai', shíni',
shláchi'. Nu gunë mënë cuntrë nguiu ni
perë despuësë guëbánill lu gube'e tubi vidë
sin fin. 31 Zihani mënë nalasac iurne' de-
lantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu
zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë
namás lasac lu Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú
më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalé
guasé ldu'u rai' nu ra nacanaldë tëchi më,
bëdzëbë rall. Iurní lë'ë më bia'a lë'ë ra shini
gusë'dë më tubi cu'; guzubëlú guni'i më lu
rai' ra cusë nagunënú mënë lé'i'. 33 Guni'i
më:
—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mënë
cuntrë na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'd-
chiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jëfë shtë
ra bëshuzi nu lu ra mësë shtë lëy. Gunë rall
condenar na lu galguti. Gunë rall intriegu
na lu guia'a mënë de stubi naciuni. 34 Gunë
rall burnë de na; guëchi'bë shënë rall lua
nu guëquë'ë hiaguë rall na nu quini rall na,
perë dzë tsunë tsashtéa ladi ra tëgulë.

Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)

35 Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo,
bëdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':
—Mësë, rac shtu'u na'a gúnël tubi favurë
naguëna'bë na'a lul.
36 Guni'i më lu rai':
—¿Pë rac shtu'u të guna?
37 Guni'i rai':
—Rac shtu'u na'a guëné'el permisi iurë
guënibé'al ziquë Rëy, subënú na'a lé'ël, tubi
de lë'ë na'a ladë ldi, stubi de lë'ë na'a ladë
rubësë.
38 Iurní guni'i Jesús lu rai':
—Adë guënédi'i të lo quë narna'bë të lua.
Gulë guni'i lua, ¿zëzac zi të ziquë na? ¿Zac
tëdë të cusë durë natëda?
39 Bëquebi rai':
—Zac na'a.
Jesús guní'i':
—Guldí të. Gunë të sufrir demasiadë
ziquë guna sufrir. Gu të el mizmë vasë shtë
sufrimientë 40 perë parë subë të cula'nia,
tubi de lë'ë të ladë ldi, stubi ladë rubësë,
adë rúnëdi'i tucarë guënehia sí subë të ndë.
Dios bë'në preparar lugar ni sulë parë ra
narac shtu'u më subë rall ndë.
41 Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quë
naguna'bë Jacobo nu Juan, bëldënú rai'
Jacobo nu Juan. 42 Jesús guná'bëi' lë'ë rai',
nu guni'i më:
—Lë'ë të nané të ra jëfë shtë naciuni
nanádi'i më israelitë, nalé rzac zi rall mënë
nu rdchi'bë rall lëy naná dushë 43 perë adë
gáquëdi'i zni entrë lë'ë të. Si talë rac
shtú'ul gáquël më ru'bë lu sa'l, napë quë
gúnël sirvë los de más sa'l. 44 Cualquier de
lë'ë të si talë rac shtú'ul gáquël mayurë
entrë grë ra sa'l, napë quë gáquël muzë
shtë grë rai'. 45 Nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gué'dchiliu; zelda ziquë muzë shtë
mënë. Zéldëdia'a parë gunë mënë sirvë lua.

Guënehia vidë shtëna ziquë prëci parë gac salvar zihani mënë.

Bënëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Iurní bëdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guëru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mënë lë'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbëll lu nezë. Cagná'bëll gu'në. 47 Bini Bartimeo ze'dë Jesús më Nazaret; iurní fuertë guní'ill:

—Jesús llëbní David, bëga'a ldú'ul na.

48 Zihani mënë guni'i rall guëc Bartimeo të guëac dchill perë lë́'ëll másru'u fuertë guní'ill:

—Llëbní David, bëga'a ldú'ul na.

49 Iurní Jesús guzudchí; guni'i më:

—Gulë guaglli'i ciegu rë'.

Guna'bë rai' lë'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bëquitë ldú'ul. Guasuldí; cagna'bë Jesús lë́'ël.

50 Iurní bëru'ldë Bartimeo shabë guítsëll nu bëchésëll. Guagllú'nëll lu më. 51 Jesús guni'i lull:

—¿Më rac shtú'ul guna?

Bartimeo guni'i:

—Mësë, rac shtua'a guënahia ziquë antsë.

52 Jesús repi:

—Bëagzë́, hia bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.

Bëac nguiu ni nu guanáldëll lë'ë më.

11

Guatë́ Jesús Jerusalén ziquë Rëy
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Iurní ziagdchini rai' guë'dchi Jerusalén guëlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bëdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquë́ frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bëshé'ldi' chupë shini gusë'dë më. 2 Guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquë́ delantë. Nga'li guëdzelë të tubi burrë; quëdú ma rua' nezë. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbëdi'i tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gulë te'enú ma ndë'ë. 3 Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë të burrë, gulë guni'i lull de quë lë'ë mësë shtënë të rquí'ni' lë'ë ma, nu lueguë guëshé'ldi' lë'ë ma.

4 Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bëdia'guëlú rai' lë'ë ma naquëdú rua' nezë. Bësha'quë rai' lë'ë ma.

5 Bëldá mënë nazú nga'li guni'i rall:

—¿Më quëhunë të? ¿Ëzielú bësha'quë të burrë rë'?

6 Repi rai' ziquë guni'i Jesús lu rai'. Iurní bësa'në mënë parë bia'a rai' burrë. 7 Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma. 8 Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

9 Iurní mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalë́ fuertë guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më. 10 Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guëlú hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.

11 Guatë́ Jesús Jerusalén. Lueguë guatë́ më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurní bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

Hiaguë nadë rgúdi'i nashi
(Mt. 21.18-19)

12 Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë. 13 Guagná më si talë naquë́ nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzélëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquë́ lu hiaguë purquë nádi'i shtiempë nashi. 14 Iurní guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtë́nël.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Bëdchini rai' Jerusalén. Guatë́ më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlú bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzi'i la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë. 16 Gunibë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u. 17 Bëlua'a më ra mënë; guní'i':

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: "Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios"; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.

18 Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë

më purquë grétë' mënë guasé ldu'u rall
enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari
shtë më mudë parë quini rall lë'ë më. 19 Iurë
bëdchini gue'lë, Jesús con ra shini gusé'dëi'
bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

Gubidchi hiaguë bëlda'u
(Mt. 21.20-22)

20 Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zubë
hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë
shlu'chin. 21 Iurní Pedro bëagná ldu'i
shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Mësë guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in
gubidchi.

22 Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios.
23 Guldía rnia'a lu të, cualquier nguiu narni'i
lu dani rë': "Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni
nisëdu'u", si talë adë rzádi'i ldu'u nguiu
ni, si talë tsaldí ldú'ull, gunë më lo quë
naguní'ill. 24 Por ni rnia'a lu të, grétë' lo quë
narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë
të recibirin, iurní guëne'e mëhin. 25 Iurë
cagná'bël lu Dios, bë'në perdunë contrari
shténël, iurní Shtádël naquëbezë gube'e
gúni' perdunë duldë shténël. [26 En cambi
si talë adë nédi'il gúnël perdunë sa'l, tam-
puquë gunë Dios perdunë lé'ël.]

Pudërë nanapë Jesús
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Bëagrí rai' Jerusalén stubi vueltë. Guaté
më iádu'u ru'bë. Iurní bëdchini ra jëfë shtë
ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra
më gushë shtë guë'dchi. Bëdchini rall lu
Jesús. 28 Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'?
¿Chu bëshe'ldë lé'ël?

29 Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë
guni'i lua, iurní guënia'a lu të chu bëne'e
permisi parë guna ra cusë. 30 ¿Chu bëshe'ldë
Juan Bautista parë guëchu'bë nísi', Dios u
mënë? Gulë guni'i chu bëdë'ë permisi lé'i'.

31 Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Gu-
ni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios
bëshe'ldë Juan, iurní guëna'bë di'dzë Jesús
lu hia'a: "¿Pëzielú adë gualdídi'i ldu'u të
shtí'dzi'?" 32 Ni mudë guëni'i hia'a lu Jesús:
"Ra mënë bëshe'ldë lë'ë Juan".

Zni cagni'i rall purquë bëdzëbë rall ra
mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de
quë Dios bëshe'ldë Juan të guëní'i' shti'dzë
më. 33 Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Rdé'ëdi'i na'a cuendë chu bëshe'ldë
lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquébidia'a lu të chu
bëshe'ldë na parë runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Guzublú Jesús cagni'i më por compara-
ciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabní zihani hiaguë uvë
nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë. Bëntsá'ull
catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull
tubi hiu'u guia'a parë quëhapë muzë ra
hiaguë.

'Nu bëdë'ë nguiu ni guiu'u parë traba-
jadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní ziá'all
zitu. 2 Iurë bëga'a tiempë shtë cusechë, lë'ë
lamë bëshé'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë
lo quë narunë tucarë lamë. 3 Perë ra nabë-
ca'a guiu'u guna'zi rall lë'ë muzë; bëdë'ë
rall galné lë'ë muzë, nu bësëllu'në rall lë'ë
muzë sin adë pë bëdé'ëdi'i rall niua'a muzë.
4 Iurní lamë bëshé'ldëll stubi muzë; bë'në ra
nguiu ridë guëc muzë. Guni'i rall didzabë
guëc muzë. 5 Lë'ë lamë bëshé'ldëll stubi
muzë. Muzë ni gudini ra nguiu. Bëshe'ldë
lamë más zihani muzë. Bëldá rai' gudini rall
lë'ë rai'. Sëbëldá ra muzë bëdë'ë rall galné.

6 'Lamë ni nápëll tubsë shínill. Nalé rac
shtu'u lamë shíni'. Bëshe'ldë lamë shíni'
lu ra nguiu; guni'i lamë: "Gapë rall rëspëti
lu shinia". 7 Perë ra nabëca'a guiu'u gu-
ni'i lu sa' rall: "Guná, ndë'ë llga'në lamë
naguëca'a herenci shtë lamë. Cha guëdíni-
a'a lé'ëll nu grë herenci guëa'në parë lë'ë
hia'a." 8 Guna'zi rall shini lamë; gudini rall
lé'ëll nu bëru'ldë rall lé'ëll fuërë de lugar ni.

9 Iurní guna'bë di'dzë Jesús:

—¿Pë gunë lamë con ra muzë mal? Guidë
lamë catë zu hiaguë uvë të quini lamë ra
muzë mal, nu guëdë'ë lamë hiaguë uvë parë
stubi mënë.

10 '¿Pëllë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras
narni'i?
Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u.
11 Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

Guná hia'a pudërë shtë më; nalḗ nasa'a
nahin.
12 Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall
mudë parë guëna'zi rall lë'ë Jesús. Bien
guc bë'a rall Jesús guni'i comparaciuni rë'
cuntrë lë'ë rall. Niétiquë adë pë bḗ'nëdi'i
rall cuntrë lë'ë më purquë bëdzëbë rall los
de más mënë. Bësa'në rall lë'ë më; zëagzḗ
rall.

Guni'i Jesús: "Gulë quilli impuestë"
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Ra contrari shtë Jesús bëshe'ldë rall
bëldá fariseo nu bëldá shmënë Herodes
parë guësiguḗ rall lë'ë më. Guc shtu'u rall
niani'i më tubi cusë mal të guëdchi'bë rall
demandë cuntrë lë'ë më. 14 Guna'bë di'dzë
rall lu më:
—Mësë, nanḗ na'a rluá'al purë verdá.
Rúnël tratë igual ra mënë humildë nu ra
mënë narnibë'a. Quëgluá'al lla tsutḗ mënë
shnezë Dios. Guni'i lu na'a iurne', según
lëy ¿pë na bien guëdíllia'a impuestë lu rëy
César u guëdíllidi'ia'a impuestë?
15 Guc bë'a Jesús na rall mënë falsë. Guni'i
më lu rall:
—¿Pëzielú ze'dë guësiguḗ të na? Gulë
bëlua'a tubi dumí të guënahia luhin.
16 Guaglli'i rall tubi monedë; iurní guni'i
më:
—¿Chu lë nu chu lu naquḗ lu dumí?
Guni'i rall:
—Lu rëy César naquḗ lu dumí.
17 Bëquebi më:
—Gulë bëdë'ë naca'a César lo quë naná
shtë César, nu gulë bëdë'ë naca'a Dios lo
quë naná shtë Dios.
Guasḗ ldu'u rall shti'dzë më.

Jesús guni'i tsashtḗ ra tëgulë
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Iurní bëdchini bëldá saduceos lu Jesús.
Ra saduceos rni'i rall adë tsashtḗdi'i ra
tëgulë ladi ra tëgulë. Guna'bë di'dzë rall lu
më:
19 —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si
tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tëgulë
napë quë cá'all tse'lë tëgulë; gapë rai' shini
parë adë tsalúdi'i shfamili tëgulë. 20 Guc
gadchi bëchi. Primërë nguiu bëtsḗ'all perë
gútill sin ni tubi shíni'. 21 Segundë bëchi
tëgulë cuá'all lë'ë viudë perë gútill sin ni
tubi shíni'. Tecërë lo mizmë cuá'all tse'lë
tëgulë perë gútill sin ni tubi shíni'. 22 Guëzá
bëchi tëgulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë
gúpëdi'i rai' shíni'. Despuësë lë'ë na'a ni
gúti'. 23 Iurë tsashtḗ ra tëgulë, ¿chu gac
tse'lë na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lë
na'a.
24 Jesús bëquebi:
—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë
adë riasḗdi'i të Sagradas Escrituras nu adë
guënḗdi'i të pudërë shtë Dios. 25 Iurë ra
tëgulë tsashtḗ rai', adë guëtsḗ'adi'i rai';
adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. Na rai'
ziquë ra ianglë nacabezë gube'e. 26 Perë
si talë cagna'bë di'dzë të si talë ra tëgulë
tsashtḗ rai' stubi, gulë bëdë'ë cuendë lo quë
nabëquë'ë Moisés la'ni histuri shtë hiaguë
narëuldë. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të histuri ni?
Bëquë'ë Moisés de quë Dios guní'i' lúhi':
"Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë
Isaac; nahia Dios shtë Jacob". 27 Pues grë
shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'.
Napë rai' vidë sin fin. Lë'ë të saduceos,
riasḗdi'i të shti'dzë Dios; zihani vësë rganë
të.

Mandamientë namás lasac
(Mt. 22.34-40)

28 Tubi mësë narlua'a lëy guabí'guëll lu
Jesús. Bínill lla quëdildi di'dzë ra sa'll nu
bínill de quë Jesús bëquébi' bien lu rall.
Guni'i mësë ni lu Jesús:
—Mësë, ¿guadë mandamientë namás
lasac de grë mandamientë?
29 Guni'i më lull:
—Mandamientë namás lasac rni'i: "Gulë
bëquḗ diaguë, lë'ë të mënë israelitë; Dios
Shtáda'a tubsë na më. 30 Gulë guc shtu'u
lë'ë më con guëdubinú ldú'ul, nu guë-
dubi almë shtḗnël, nu con guëdubi fuersë
shtḗnël". Ni na mandamientë namás lasac.
31 Segundë mandamientë rni'i: "Gulë guc
shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lḗ'ël".
Nídi'i stubi mandamientë namás lasac quë
mandamientë rë'.
32 Lë'ë mësë repi:
—Mësë, guldí shtí'dzël. Verdá na tubsë
Dios; nídi'i chu stubi. 33 Nu napë quë gac
shtú'ul lë'ë më con guëdubinú ldú'ul nu con
almë shtḗnël, nu con fuersë shtḗnël. Nu
zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac
shtú'ul mizmë lḗ'ël. Ra cusë ni más lasac
quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u
stubi cusë narie'qui lu bëcu'guë.
34 Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' guní'ill
bien, guni'i më lull:

—Du'më runë faltë të guënibë'a Dios lé'ël
të gápël vidë sin fin.
Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë
di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë,
guni'i më:
—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de që
Cristo na shini David? 36 Mizmë David
bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo
di'dzë rë':
Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:
"Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu
enemigu shténël të guëzu'bë diaguë
rall shtí'dzël".
37 ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David,
cumë David rní'i' Cristo na Dadë narnibë'a
lë'ë David?
Ra mënë zihani bini rall shti'dzë më;
bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Quëglua'a më ra mënë; guni'i më:
—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a
lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni.
Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall
con zihani rëspëti lu nezë. 39 Rguili rall
lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall
lugar shtë rëspëti lu mellë. 40 Perë rdchisú
rall lidchi ra viudë nu parë guësigué rall
mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë
rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Lc. 21.1-4)

41 Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rti-
a'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë
nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë
ricu bëtia'a rall zihani dumí. 42 Iurní bëd-
chini tubi viudë prubi; bëtiá'all chupë cen-
tavë la'ni canciá. 43 Iurní Jesús guna'bë më
ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':
—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë'
bëtiá'all más që grë mënë nabëdë'ë dumí
44 purquë los de más rall bëtia'a rall dumí
nabë'në subrë perë viudë rë' bëdé'ëll grétë'
nanápëll, grë nasí'ill parë gaull.

13

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Nianá bëru'u më iádu'u, tubi shini
gusë'dë më guni'i:
—Mësë, guná, blac chulë ra guë'ë ru'bë.
Blac chulë hiu'u rë'.
2 Jesús guni'i:
—¿Gu rna të lu guë'ë ru'bë shtë iádu'u?
Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'ë nadchi'bë
guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëñi antsë tsalú gué'dchiliu
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Guzubë më catë zu dani shtë Olivos
nanaqué frentë nezë catë rlua'a iádu'u
ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu
Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':
4 —¿Guc gac ra cusë narní'il lu na'a? ¿Pë
sëñi nanú de që hia gac cumplirin?
5 Iurní guni'i Jesús:
—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu
guësiguédi'i lé'ël. 6 Zihani mënë guëca'a rall
lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: "Nahia
Cristo". Guësigué rall zihani mënë.
7 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani
guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubiernë,
adë rdzébëdi'i të. Grë cusë ni napë që
gac cumplir perë runë faltë parë tsalú
gué'dchiliu. 8 Tildi naciuni cuntrë stubi
naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi
guë'dchi. Guidë llu dushë zihani lugar.
Guëdchini gubini dushë. Ni na principi
shtë cusë durë naguër gac.
9 'Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë
gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubiernë.
Guëne'e mënë galné lë'ë të la'ni iádu'u.
Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu
gubiernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna.
Zni guëni'i të diza'që lu ra më ru'bë; gac të
testigu shtëna. 10 Antsë guëdchini fin shtë
guédchiliu, napë që guërë'tsë diza'që
entrë grë ra naciuni. 11 Iurná gua'a mënë
lë'ë të lu gubiernë, adë rquëdí'nidi'i ldu'u
të por lo që naguëni'i të. Gulë biadi'dzë
lo që narne'e Espíritu Santo lë'ë të iurní,
purquë lédëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino
Espíritu Santo quëadí'dzi' iurní. 12 Tiempë
ni ra nguiu gunë rall intriegu bëchi rall parë
gati béchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë
rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall
cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll. 13 Guëldënú
grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë
el që nagac firmë lu shnezë Dios hashtë
fin, nguiu ni gac salvar.

[14] 'Iurë guëná të cusë mal tsutḗ iádu'u
ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin
catë nídi'i permisi. (Gulë tsasḗ ndë'ë el që
nagu'ldë di'dzë rë'.) Ra nananú Judea guël-
lu'në rall lu dani. [15] El që nazuga'a guëc
hiu'u adë guiétëdi'ill parë tsutëll la'ni hiu'u
të guá'all më shtëll sino guëllú'nëll. [16] Nu
el që nanú lachi adë guëabrídi'ill lídchill
parë guá'all shábëll sino guëllú'nëll lu dani.
[17] Prubi ra na'a nanua'a shíni' dzë ni, nu
prubi ra narca'a me'dë. [18] Gulë bë'në ruëguë
lu Dios adë gaquin tiempë naldë. [19] La'ni
ra dzë ni gunë mieti sufrir demasiadë, cusë
durë naná lá'adi'i guná mënë dizdë principi
shtë guḗ'dchiliu nu nunquë jamás gáquëdi'i
sa' ra cusë ni. [20] Si talë adë bḗ'nëdi'i Dios
menos ra dzë shtë sufrimientë, adë chu
nádi'i gac salvar; perë por ra mënë nagudili
Dios, gac menos ra dzë ni.
[21] 'Si talë chu guëni'i lul: "Gulë guná,
ndë'ë lë'ë Jesucristo", u "Gulë tsagná;
ndë lë'ë më nanú", adë tsaldídi'i ldú'ul
shtí'dzëll. [22] Guëdchini ra naguëgugué ra
mënë. Guëni'i rall na rall Cristo u tubi
narni'i shti'dzë Dios nu gunë rall milagrë
nu guëlua'a rall sëñi ru'bë të parë guësiguḗ
rall hashtë ra nagudili Dios si na posi-
blë. [23] Por ni gulë guzú listë nu preparadë;
hia gunia'a lu të ra di'dzë ni antsë gac
cumplirin.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu
guëabri' stubi
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

[24] 'Despuësë ra dzë shtë sufrimientë
lë'ë ngubidzë guëcahi nu lë'ë mbehu adë
guëné'edi'in llni. [25] Ra mbelëgui'i ldaguë.
Grḗtë' fuersë shtë gube'e guëni'bin. [26] Iurní
guëná mënë na, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guḗ'dchiliu; guëdchinia la'ni shcahi
con llëru'bë pudërë nu llni. [27] Iurní
guëshe'lda ra ianglë parë guzia'a rai'
guëdubi guḗ'dchiliu. Guëtëá rai' ra shmënë
Dios, ra nagudili më. Guëdchini rall de
guëdubi ladë shtë guḗ'dchiliu nu dizdë más
zitu.
[28] 'Gulë tsasḗ comparaciuni shtë hiaguë
bëlda'u. Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë
të cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i.
[29] Zni iurë guëná të quëhac grë ra cusë rë',
gulë tsasḗ hia mërë guëdchinia. [30] Guldía
rnia'a lu të, grëhin gac cumplir antsë gati
mënë naquëreldë lu guḗ'dchiliu dzë ni.
[31] Gube'e nu guḗ'dchiliu tsalú rahin perë
shti'dza adë tsalúdi'in.
[32] 'Perë dzë nu iurë, ni tubi adë chu rac
bḗ'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni
por shini Dios; sulamëntë Dios, Shtada, rac
bḗ'ai' dzë shtë fin.
[33] 'Gulë guzú listë; gulë gac nasini purquë
lë'ë të adë rac bḗ'adi'i të dzë shtë fin.
[34] Nahin ziquë tubi nguiu nazia'a zitu.
Bësëá'nëll lídchill nu bëdḗ'ëll dchi'ni ca'a
muzë, cadë tubi rall con shchí'ni'. Nu
gunibë'a nguiu ni lu portërë sull listë guë-
dubi tiempë. [35] Rnia'a lu të, gulë guzú
listë; adë rdḗ'ëdi'i të cuendë guc guëd-
chini lamë. Ze'dë guëdchíni' iurë gue'lë u
guëruldë gue'lë u rquë tsunë cahi u hashtë
rsili. [36] Gulë guzú listë, no sea guëdchini
më de repëntë nu lḗ'ël nagá'sil. [37] Lo që
nacagnia'a lu të, rnia'a lu grë mënë; gulë
guzú listë.

14

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

[1] Chupë dzë antsë bëdchini laní Pascu
nu laní iurë gudáu mënë guetështildi sin
levadurë, ra principal bëshuzi nu ra mësë
narlua'a lëy, caguili rall mudë parë guë-
na'zi rall lë'ë më prësi sin që adë chu gac
bḗ'adi'i, nu quini rall lë'ë më. [2] Guni'i rall:
—Lëdë la'ni dzḗdi'i laní gaquin të adë
guëdzátsudi'i ra mënë.

Tubi na'a bëtia'a sëiti nashi guëc Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

[3] Guzac Jesús nanú Betania; iurë nanú më
lidchi Simón el që naguc llu'u galguidzë
naru'dzë ládi', guzubë më lu mellë. Iurní
bëdchini tubi na'a; nuá'all tubi bëtḗi nan-
actsa'u de guë'ë alabastro. Gadzḗ bëtḗi ni
con perfumë shtë nardë purë. Lasaquin
zihani dumí. Bëldḗ na'a bëtḗi nu bëtiá'all
perfumë guëc më. [4] Bëldá mënë bëldënú rall
na'a ni; guni'i lu sa' rall:
—¿Pëguëa' bë'në na'a rë' desperdici per-
fumë guëc më? [5] purquë bien niatuu' na'a
perfumë por más de tsunë gahiu'a bëllë nu
niadḗ'ëll dumí ca'a ra prubi.
Gudildi rall na'a.
[6] Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pëzielú cagni'i të cuntrë
lḗ'ëll? Bḗ'nëll tubi cusë za'që. 7 Siemprë
nanú ra prubi entrë lë'ë të, nu cualquier
dzë rac guëdë'ë të lo që narac shtu'u të
ca'a prubi, perë na adë guëqëreldënúdi-
a'a lë'ë të llëduni tiempë. 8 Na'a ni bḗ'ni'
zni mientras nabania ndë'ë. Bëtiá'all per-
fumë shcuerpa antsë gatia nu guëga'cha.
9 Guldía narnia'a lu të, ancalë catë guadi'dzë
mënë diza'që guëdubi guḗ'dchiliu, lo që
nabë'në na'a rë' guini mënë. Guëagná ldu'u
rall lo që nabë'nënú na'a na.

Bë'në Judas prometer gúnëll intriegu Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Iurní Judas Iscariote tubi naná chi'bë
chupë shini gusë'dë më, ziá'all lu ra prin-
cipal bëshuzi të gúnëll tratë nu gúnëll in-
triegu Jesús guia'a rall. 11 Iurë bini rall
shti'dzë Judas, nalḗ bëquitë ldu'u rall nu
bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí.
Dizdë iurní gudili Judas mudë parë gúnëll
intriegu lë'ë më.

La Santa Cena
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Iurní bëdchini primërë dzë shtë laní;
gudáu mënë guetështildi sin levadurë.
Mizmë dzë ni bë'në tucarë quini mënë tubi
lli'li shtë Pascu. Ra shini gusë'dë më gu-
na'bë di'dzë rai' lu më:

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a
preparar shtse shtë Pascu guëdáuha'a?

13 Bëshe'ldë më chupë shini gusë'dë më;
guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi. Guëdza'guëlú të
tubi nguiu nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë
guanaldë lḗ'ëll. 14 Catë tsutëll, gulë guni'i
lu nashtḗ hiu'u: "Mësë shtë na'a cagna'bë
dí'dzi' lul, ¿ca lu guëné'el tubi cuartë parë
guëdáu shtse na'a shtë Pascu?" 15 Iurní
guëluá'all tubi cuartë ru'bë guia'a segundë
pisë; listë nahin. Gulë bë'në preparar laní
ndë.

16 Ra shini gusë'dë më zia'a rai' guë'dchi.
Bëdza'guëlú rai' lë'ë nguiu nanua'a nisë,
ecsactë ziquë guni'i më lu rai'. Ndë bë'në
rai' preparar shtse shtë laní.

17 Iurë bëdchini gue'lë, bëdchini më con
ra chi'bë chupë shini gusë'dë më catë nanú
tubi cuartë. 18 Iurë quëháu rai', guni'i më:

—Guldía cagnia'a lu të, tubi entrë de
lë'ë të guëru'u tubi nagunë intriegu na lu
galguti. Quëhaunú nguiu ni na.

19 Guzublú gulaguë tristë la'ni ldu'u rai';
guni'i rai' lu më tubi por tubi:

—Dadë, ¿ni mudë guna intriegu lḗ'ël?

20 Repi Jesús:

—Nguiu ni na tubi de chi'bë chupë shini
gusë'da. Quëgtiá'all guetështildi la'ni platë
con na; gúnëll intriegu na lu galguti. 21 Gac
cumplir lo që narni'i Sagradas Escrituras
de na, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu, perë prubi nguiu el që nagunë
intriegu na lu galguti. Mejurë adë niálëdi'i
nguiu ni.

22 Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', gu-
na'zi më guetështildi nu bëdë'ë më graci.
Bëshullë më guetështildi; bëdë'ë mëhin
cua'a ra shini gusë'dë më. Guni'i më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuerpa.

23 Nu zac guna'zi më copë shtë vini;
bëdë'ë më graci nu bëdë'ë më lë'ë copë
cua'a ra shini gusë'dë më. Bii' rai' lë'ë vini.
24 Guni'i më lu rai':

—Ndë'ë na rënë shtëna naná sëgi parë
tubi tëstë cubi entrë Dios nu ra mënë.
Guëllë'ë rënë shtëna parë gac salvar zi-
hani mënë. 25 Guldía rnia'a lu të, hiadë
guëabrídi'i gua' vini con lë'ë të hashtë dzë
naná quëbezënúa lë'ë të catë rnibë'a Dios
ziquë Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnëll negar lë'ë më
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Despuësë bi'ldi rai' tubi cantë, iurní
bëru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos.
27 Guni'i më lu rai':

—Grḗtë' të guësa'në të na; zni rni'i ra
Sagradas Escrituras: "Tsatinia lë'ë vëquërë
nu ra lli'li guërë'tsë ra". 28 Perë despuësë
iurë tsashtḗa ladi ra tëgulë, quibëlúa lu të
hashtë Galilea.

29 Iurní guni'i Pedro:

—Aunquë nilë grḗtë' mënë guësa'në rall
lḗ'ël, perë na jamás guësá'nëdia'a lḗ'ël.

30 Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay
guëllidchí, lḗ'ël gúnël negar na tsunë vësë.

31 Perë fuertë guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mënë na, adë gúnëdia'a
negar lḗ'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo
mizmë.

Jesús zia'a Getsemaní të guadi'dzënúhi' Dios
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Bëdchininú më ra shini gusë'dë më
lugar nalë Getsemaní. Guni'i më lu rai':
—Gulë guzubë ndë'ë mientras
guadi'dzënúa Dios, Shtada.
33 Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo.
Guzublú riá ldu'u më demasiadë. Bë'në më
sufrir. 34 Guni'i më lu rai':
—Gulë cuezë ndë'ë; gulë cue nasini. Nalé
tristë shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mërë
gatia.
35 Zia'a më stu'pë delantë; bëzullibi më;
bë'në më orar; guná'bëi' Shtádi' si talë na-
posiblë guëlá Dios lé'i' lu sufrimientë naná
rdëdë ldu'u më. 36 Guni'i më lu Dios:
—Dadë, cagna'ba lul; nápël pudërë gúnël
grë cusë. Bëlá na lu sufrimientë rë', perë
adë gáquëdi'in según lo që narac shtua'a
sino según voluntá shténël.
37 Iurní bëabrí më catë cabezë Pedro,
Juan, nu Jacobo. Bëdzelë më lë'ë rai' naga'si
rai'. Guni'i më guëc Pedro:
—Moni, ¿pë adë gáquëdi'i guëru'u mbë-
ca'ldë lul tubi iurë? 38 Gulë cue nasini; gulë
guna'bë lu Dios të adë guësiguédi'i Satanás
lë'ë të. Ldu'u të rni'i, nia, perë shcuerpë të
adë nídi'i fuersë.
39 Stubi vueltë zia'a më; biadi'dzënúhi'
Dios. Guni'i më mizmë di'dzë ziquë antsë.
40 Bëabrí më; bëdzelë më lë'ë shini gusë'dë
më, naga'si rai' tantë mbëca'ldë lu rai'. Adë
bëdzélëdi'i rai' niani'i rai' lu më. 41 Gua më;
bëabrí më stubi; guni'i më:
—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa
descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a; nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu gac intriegu
guia'a ra nanapë duldë. 42 Gulë guashté;
gulë cha purquë ze'dë bi'guë el që nagunë
intriegu na.

Guna'zi mënë Jesús prësi
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Nianá cagni'i Jesús, bëdchini Judas
naná tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më;
bëdchininull zihani mënë nanua'a hiaguë
nu spadë. Ze'dë rall partë shtë ra jëfë
shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra
mëgulë narnibë'a entrë lë'ë rall. Bëshe'ldë
rall mënë zihani ni. 44 Judas, lë'ë traidor,
bëdé'ëll tubi sëñi antsë; guní'ill lu rall:
—El që naguna saludar, tsagruahia
lé'ëll; gulë guna'zi lé'ëll; gulë bia'a lé'ëll
prësi.
45 Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë
guní'ill:
—Mësë.
Bëtsagrua'll lë'ë më. 46 Iurní guna'zi
mënë lë'ë më të gua'a rall lë'ë më prësi.
47 Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë
shténël. Bëchúguëll tubi diaguë muzë shtë
principal bëshuzi. 48 Iurní guni'i Jesús lu ra
mënë:
—¿Pëzielú bëdchini të con spadë nu hi-
aguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë
nguba'në? 49 Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë
të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na
iurní. Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir
ra Sagradas Escrituras.
50 Iurní grë ra shini gusë'dë më bësa'në
rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

51 Tubi sultërë guanaldë lë'ë më. Nácull
tubsë lari sabë. Guna'zi mënë lé'ëll 52 perë
bësëá'nëll lari guia'a ra mënë; gaíchill bël-
lú'nëll.

Bëdchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús
(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Bia'a rall lë'ë Jesús lu principal bëshuzi.
Ndë bëdëá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi
nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë
narunë juzguë. 54 Guanaldë Pedro dizdë
zitu; guatéhi' lidchi bëshuzi principal.
Guzubënúhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua'
gui'i.
55 Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici
narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cun-
trë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë
më perë adë bëdzélëdi'i rall testigu cuntrë
lë'ë më. 56 Zihani mënë bë'në rall testificar
cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë
rall. 57 Por fin guasuldí bëldá mënë falsë
naguni'i:
58 —Bini na'a Jesús guni'i: "Guëchilia iá-
du'u ru'bë naná bëntsa'u nguiu, nu entrë
tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u
nguiu".
59 Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë
rgá'adi'in purquë nádi'in igual.
60 Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu
guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pëzielú adë rquébidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo që naqëgni'i mënë cuntrë lé'ël?

61 Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i
më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabrí
guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lé'ël nal Cristo, shini Dios, lúniquë
narunë tucarë gunë mieti adorar?

62 Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guëná të lua, nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Guëná të
na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu
guëná të iurë guëabría con pudërë la'ni
shcahi shtë gube'e.

63 Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalé bëldëll
nu bëché'zëll shábëll tantë llanë gulaguë
guéquëll. Guní'ill:

—¿Pë guëdé'na'a másru'u testigu? 64 Hia
bini të di'dzë dzabë naguni'i nguiu rë' cun-
trë Dios. ¿Pë rni'i të iurne'?

Grë ra mënë guni'i runë tucarë gati Jesús.

65 Iurní bëldá rall guzublú bëchi'bë shënë
rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bëdë'ë rall
galné guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galné lé'ël?

Ra soliar bëdë'ë rall galné lë'ë më.

Bë'në Pedro negar lë'ë Jesús
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Zuga'a Pedro guetë rualdëa' shtë lidchi
bëshuzi. Bëdchini tubi criadë shtë bëshuzi
principal. 67 Gunall lu Pedro naná cagtsë'ë
rua' gui'i. Iurní gubí'all lu Pedro nu guní'ill:

—Lé'ël zuga'anul Jesús më Nazaret.

68 Perë Pedro bé'nëll negar; guní'ill:

—Guënédia'a lë'ë nguiu; adë rac bé'ahia
pë cagní'il.

Bëru'u Pedro fuërë rua' nezë. Bëllidchí
gay. 69 Stubi vueltë gubi'a criadë ni lu Pedro
nu guní'ill lu ra mënë nazuga'a ndë:

—Nguiu ni'i nall shmënë Jesús.

70 Pedro bëabrí bë'në negar; guní'i' lo
mizmë. Gudëdë du'pë tiempë, iurní ra
nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë nu nal
më Galilea; ruadí'dzël ziquë ra mënë ni.

71 Iurní Pedro bë'në jurar. Guní'i':

—Gunë Dios cashtigu na si talë adë ru-
adi'dza verdá. Runguë bé'adia'a nguiu ni el
që narni'i të na Jesús.

72 Lueguë bëllidchí gay stubi vueltë. Pe-
dro bëagná ldu'i lo që naguni'i Jesús lúhi'
antsë: "Antsë guëllidchí gay chupë vueltë,
gúnël negar na tsunë vueltë". Iurní bë'në
Pedro llgabë nu bí'ni'.

15

Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Iurë brëgue'lë, bëdëá ra jëfë shtë
bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra
mëgulë narunë juzguë. Bë'në rall tomar
tubi acuerdë. Bëldi'bi rall lë'ë Jesús. Bia'a
rall lë'ë më lu Pilato. 2 Pilato guna'bë
dí'dzëll lu më:

—¿Guldil nal rëy shtë ra israelitë?

Bëquebi më:

—Mizmë lé'ël guní'il di'dzë ni.

3 Ra jëfë shtë ra bëshuzi nalé bë'në rall
acusar lë'ë më. 4 Stubi vueltë guna'bë di'dzë
Pilato lu më:

—¿Pëguëa' adë pë rní'il? Blac cusë
quëgdchi'bë rall cuntrë lé'ël.

5 Perë Jesús dchisë bëá'ni', nu nalé guasé
ldu'u Pilato.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti
(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

6 Durantë dzë shtë laní napë Pilato cus-
tumbrë guëldá'all tubi prësi, el që narac
shtu'u mënë guëru'u librë. 7 Lachigui'bë
nanú tubi prësi nalë Barrabás. Lé'ëll con
ra sa'll lachigui'bë, gudini rall mënë iurë
bëdzatsu rall cuntrë gubiernë. 8 Bidë mënë
lu Pilato të guëna'bë rall gunë Pilato ziquë
custumbrë shténëll. 9 Guna'bë di'dzë Pilato
lu ra mënë ni:

—¿Guadë narac shtu'u të guëdë'a lib-
ertá, Jesús naná rëy shtë të?

10 Guc bë'a Pilato por mbidi ra jëfë shtë ra
bëshuzi bë'në rall intriegu lë'ë Jesús. 11 Perë
ra jëfë shtë bëshuzi bëtsatsu rall ra mënë
parë guëna'bë rall guëdë'ë Pilato libertá
Barrabás. 12 Iurní Pilato guna'bë di'dzë lu
rall stubi vueltë:

—¿Perë pë rac shtu'u të guna con Jesús?
el që narni'i të: "Rëy shtë naciuni Israel".

13 Iurní gurushtiá rall fuertë; guni'i rall:

—Gati nguiu rë' lu cruz.

14 Pilato guni'i:

—¿Pëllë mal bé'nëll?

Perë lë'ë rall más fuertë gurushtiá rall lu
Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gátill; gátill.

15 Pilato guc shtú'ull guëá'nëll bien con ra
mënë; bëdé'ëll libertá Barrabás. Despuësë
de bëdë'ë ra suldadë galné shtë chicuti lë'ë
më, bë'në Pilato intriegu lë'ë më të parë
guëquë'ë rall Jesús lu cruz.

16 Iurní ra suldadë bia'a rall Jesús parë
rualdëa' shtë palaci. Lugar ni lë Pretorio.
Bëdëá grë ra suldadë. 17 Bëgacu rall lë'ë
më tubi lari color guindë. Bëntsa'u rall
tubi corunë guitsë; gulú rallin guëc më.
18 Guzublú bë'në rall saludar lë'ë më de
burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë mënë israelitë.

19 Bëdë'ë rall galné guëc më con hiaguë.
Bëchi'bë shënë rall lu më; bëzullibi rall lu
më; bë'në rall rëspëti lë'ë më ziquë burnë.
20 Despuësë de ni, bëdchisú rall lari guindë
nanacu më të parë bëgacu rall shabë më
stubi vueltë. Lueguë bia'a rall lé'i' fuërë
rua' guë'dchi të gunë rall crucificar lë'ë më.

Bëquë'ë rall lë'ë Jesús lu cruz
(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Ziadëdë tubi nguiu nezë; lëll Simón.
Guall lachi perë hia ze'dë guëdchínill guë'dchi. Simón nall shtadë Alejandro nu Rufo.
Bë'në ra suldadë punërë lë'ë Simón të
guá'all cruz shtë Jesús.

22 Bia'a rall lë'ë Jesús tubi lugar nalë Gól-
gota, narunë cuntienë Lugar shtë Calavera.
23 Bëdë'ë rall vini nanutsë mirra perë lë'ë
më adë bii'di'i mëhin. 24 Iurní bë'në rall
crucificar lë'ë më, nu ra suldadë gudchitë
rall dado nia guadë nagunë gan shabë më.
Mudë ni gudi'dzë rall shabë më.

25 Rquë guë'ë rsili bë'në rall crucificar lë'ë
më. 26 Nu bëquë'ë rall tubi letrërë guëc
cruz naná causë shtë më; rni'in: "Rëy shtë
naciuni Israel". 27 Nu bëquë'ë rall chupë
nguba'në lu cruz; túbill ladë ldi, stúbill
ladë rubësë. [28 Zni guc cumplir Sagradas
Escrituras narni'i: "Bë'në rall tratar lë'ë më
ziquë nguba'në".]

29 Grë mënë nardëdë lugar ni, bë'në rall
burnë; rni'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lé'ël rní'il, guëcuel iádu'u ru'bë nu
dzë tsunë guëabrí guëzá'alin stubi. 30 Bieti
lu cruz; bë'në salvar mizmë lé'ël.

31 Nu ra principal bëshuzi nu ra mësë shtë
lëy, bë'në rall burnë; guni'i lu sa' rall:

—Bé'nëll salvar stubi mënë perë el
mizmë lé'ëll adë gúnëdi'ill gan gúnëll salvar lé'ëll. Guní'ill nall Cristo. 32 Si talë
nall Rëy shtë më israelitë, pues guëldáguëll
lé'ëll lu cruz të guëná hia'a, iurní tsaldí
ldu'u hia'a shtí'dzëll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'ë
më bë'në rall burnë lë'ë më.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Iurë bëga'a rquë chi'bë chupë, bëc-
ahi guëdubi gué'dchiliu hashtë rquë tsunë
guadze'. 34 Mizmë iurë rquë tsunë, fuertë
guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzë
ni runë cuntienë: Dios mio, Dios mio,
¿pëguëa' bësá'nël na?)

35 Bëldá ra nguiu nazú guëlla' lu cruz bini
rall pë guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ë nguiu rë' cagná'bëll Elías.

36 Lueguë tubi nazuga'a ndë guagllú'nëll;
guagllí'ill tubi spongë. Bëgá'dzëllin con
vini hi'. Iurní bëzú'bëll spongë guëc varë
të parë gu më vini. Guní'ill lu sa'll:

—Cha béza'a, guëná hia'a nia zidë Elías
të parë guësiéti' lé'ëll lu cruz.

37 Iurní guni'i më fuertë; guti më. 38 Mizmë
iurë ni lë'ë cortinë la'ni iádu'u gure'zin;
guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë.
39 Tubi capitán naná rnibë'a tubi gahiu'a
suldadë, zull frentë lu cruz; gunall iurë
naguti më. Guní'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

40 También zuga'a nga'li bëldá ra na'a.
Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María
Magdalena nu Salomé nu stubi María naná
shni'a José nu Jacobo. Jacobo nápëll menor
edá. 41 Ra na'a rë' guanaldë rall lë'ë më iurë
ziazú më Galilea. Bë'në rall compañi lë'ë
më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcua'a ra na'a
naguanaldë lë'ë më hashtë Jerusalén.

Bëga'chi Jesús
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Bëdchini guadze' visperë shtë dzë des-
cansë. Bë'në mënë preparar nagáu rall parë
grëgue'lë dzë laní purquë dzë descansë adë
bé'nëdi'i rall dchi'ni. 43 Por ni José naná
më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato.
Gupë José valurë; guná'bëll permisi lu Pilato
të parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús.
José guc tubi më principal ladi ra jushtici
narunë juzguë. Nu José quëbézëll tiempë

iurë guënibë'a Dios ziquë Rëy. 44 Iurë bini
Pilato guti Jesús, guasé ldú'ull. Guná'bëll
lë'ë capitán shtë suldadë; guna'bë dí'dzëll
si de verdá guti Jesús. 45 Capitán rë' bëquebi
lu Pilato:
—Verdá nahin; hia guti Jesús.
Iurní bëdë'ë Pilato permisi lë'ë José të
parë guëca'chi José cuerpë shtë më. 46 José
guzí'ill tubi lari naquichi fini; bësiétëll
cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më
con lari. Iurní bëcá'chill lë'ë më la'ni tubi
ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë. Gudíshill tubi
guë'ë rua' ba'a. 47 María Magdalena nu
María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca
bëga'chi Jesús.

16

Guashté Jesús ladi ra tëgulë
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Gudëdë dzë narzi'i ldu'u mënë. María
Magdalena nu Salomé nu stubi María shni'a
Jacobo, guzi'i rall loción parë tsagte'bi
rallin ladi cuerpë shtë më. 2 Tumpranë
primërë dzë shtë llmalë iurë brëgue'lë, gua
rall rua' ba'a. Hia gualdani ngubidzë. 3 Repi
lu sa' rall:
—¿Chull guëdchibsú guë'ë rë' rua' ba'a?
4 Iurní guná rai' lë'ë guë'ë naga'a tubi ladë
nu nablac llëru'bë guë'ë. 5 Guaté rai' la'ni
ba'a; guná rai' ladë ldi shtë ba'a tubi nguiu
nazubë ndë. Nácuhi' tubi lari naquichi.
Bëdzëbë rai'. 6 Guni'i nguiu:
—Adë rdzébëdi'i të. Lë'ë të caguili të
Jesús më Nazaret naguc crucificar. Hia
guashtéhi' ladi ra tëgulë. Chu nádi'i ndë'ë.
Gulë guná catë bëga'chi më. 7 Gulë bëagzé
nu gulë guni'i lu shini gusë'dë Jesús nu lu
Pedro de quë Jesús guzia'a më delantë lu të
parë Galilea. Ndë guëná të lu më. Zni guni'i
më lu të dizdë más antsë.
8 Iurní bëru'u rai'; bëllu'në rai'.
Nalé bëdzëbë rai'; bëchi'chi rai' tantë
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Ni tubi adë chu lu
biadí'dzëdi'i rai' purquë bëdzëbë rai'.

Guná María Magdalena lu Jesús
(Jn. 20.11-18)

[9 Despuësë guashté Jesús ladi ra tëgulë,
primërë dzë shtë llmalë, bëlua'alú më lu
María Magdalena primërë. Antsë bëgú më
gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María. 10 María
guaguë'në visi lu ra naguanaldë lë'ë më
antsë. Lë'ë rall nalé riá ldu'u rai' nu ru'në
rai'. 11 Iurní bini rai' de quë Jesús nabani
stubi nu guná María lúhi', adë gualdídi'i
ldu'u rai' shtí'dzi'.

Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më
(Lc. 24.13-35)

12 Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús
nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlu-
a'alú më lu rall stubi formë. 13 Bëagrí rall
guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall de quë
bëlua'alú më lu rall perë adë gualdídi'i ldu'u
sa' rall.

Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë
tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë.
Gudildi më lë'ë rai' purquë naguëdchi ldu'u
rai'. Adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë sa' rai'
naguná lu më despuësë guashté më ladi ra
tëgulë. 15 Guni'i më lu rai':
—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë
narëta' guëdubi gué'dchiliu. 16 El quë
narialdí ldu'i diza'quë nu chubë nísi' gac
salvárëll, perë el quë nané'di'i tsaldí ldu'i
diza'quë gac condenárëll. 17 Sëñi rë' gunë
rahin compañi ra narialdí ldu'i shti'dzë
Dios, por pudërë shtëna guëgú rall mëdz-
abë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizé
naná guënédi'i rall. 18 Guëna'zi rall serpi-
entë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë
gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a
rall guëc ra narac llu'u nu guëac rai'.

Jesús be'pi lu gube'e
(Lc. 24.50-53)

19 Despuësë biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi
më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios.
20 Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a
rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë
Jesús bë'në compañi lë'ë rai'; bë'në rai'
milagrë; zni bëlua'a Dios de quë shti'dzë rai'
na verdá.] Amén.

Diza'quë según San Lucas

Principi shtë diza'quë

1 Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu
guëshé'ldahin lul Tiófilo con llëru'bë
rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'ë rall lo
quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nabë'në më.
Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë según
tiempë ecsactë naguquin. 2 Bëquë'ë rall lo
quë narialdí ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë
rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë
naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. 3 Nu
guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a
tubi histuri ecsactë parë gac bḗ'al verdá na
di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë
guná rall, nu nanḗa ra di'dzë rë' na verdá.
4 Caquëa'a lul iúbil Tiófilo, parë gac bḗ'al ra
cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guḗ'dchiliu

5 Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë
Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarías. Náhi'
con los de más sáhi' grupë shtë Abías.
Tse'lë Zacarías lë Elizabet; shtadë guëlú
Elizabet guc bëshuzi nabërulḗ Aarón.
6 Zacarías nu Elizabet tubldí na shcuendë
rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë
mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios.
Bë'në rai' cumplir. 7 Gúpëdi'i rai' shíni'
purquë Elizabet gúdi'i shíni'. Además de
ni guërupë rai' hia më gushë rai'.
8 Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarías
gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios según
turnë grupë shtë Zacarías gunë rai' dchi'ni.
9 Ziquë na custumbrë shtë ra bëshuzi,
gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tu-
carë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u
ru'bë. Bë'në tucarë Zacarías. Guatḗhi'
lugar sagradë shtë iádu'u. 10 Iurë lë'ë ialë
rie'qui, grë ra mënë zihani narḗ rualdëa'
shtë iádu'u, quëadi'dzënú rall Dios. 11 Iurní
bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarías.
Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui
ialë. 12 Iurë guná Zacarías lu ianglë, bëdzëbë
Zacarías; bëdzélëdi'i Zacarías pë nihúni'.
13 Perë lë'ë ianglë guni'i:

—Zacarías, adë rdzḗbëdi'il purquë
shtí'dzël bëdchini lu Dios. Gunë më lo quë
narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë
tubi me'dë naguëdë'ë të lḗhi' Juan. 14 Iurë
lë'ë me'dë guëdchini guḗ'dchiliu, guëquitë
ldú'ul nu tsu lëgrë ldú'ul. Zihani mënë
guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë.
15 Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu
gúdi'i' vini. Gúdi'i' ni tubi clasë licor. Dizdë
antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni
ldú'i'. 16 Guëní'i' shti'dzë Dios nu zihani
mënë shtë naciuni Israel guëabrí ldu'u rall
con Dadë Dios shtë hia'a. 17 Shínil quiblú
lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el
quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë
pudërë; lḗhi' Elías; shínil guëdchini con
mizmë pudërë nu llni. Guëni'inú shínil
naciuni Israel parë cue za'quë shtadë
rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë
diáguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrí ldu'u
rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë
parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.
18 Iurní Zacarías guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac bḗ'ahia zni purquë hia gu'sha
nu tse'la napë zihani izë?
19 Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios.
Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a
lul diza'quë rë'. 20 Perë guná, cumë
adë gualdídi'i ldú'ul lo quë nagunia'a
lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëní'il
hashtë guëdchini shínil lu guḗ'dchiliu.
Gac cumplirin según tiempë nagunë Dios
disponer.
21 Ra mënë narḗ rualdëa' shtë iádu'u
quëbezë rall lë'ë Zacarías. Bëdzélëdi'i rall
pë niani'i rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarías
lugar sagradë, 22 perë iurë gualú bëru'u
Zacarías, ráquëdi'i rni'i Zacarías. Guc bë'a
mënë de quë guná Zacarías tubi cusë ru'bë
shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guiá'ai'
ruadí'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.
23 Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë
Zacarías sirvë la'ni iádu'u, bëabri' lídchi'.
24 Despuësë de ni Elizabet, tse'lë Zacarías,
nua shíni'. Adë ca bërú'udi'i Elizabet;
guquëréldi' lídchi' por ga'i mbehu. 25 Guní'i'
la'ni ldú'i': "Dadë Dios nacabezë gube'e
bëné'ei' permisi parë gapa shinia. Bëga'a
ldu'u më na; iurní adë rtúdi'i lua lu ra mënë
gúpëdia'a shinia."

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

26 Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní
bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel parë
guanúhi' rsunë lu María naquëreldë tubi
guë'dchi Nazaret shtë Galilea. 27 María na

lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José. Shtadë guëlú José guc rëy David. 28 Gabriel guaté lugar catë quëreldë María, nu guní'i' lu María:

—Shtsanë. Nalé rac shtu'u Dios lé'ël. Cabezënú më lé'ël. Bë'në ldai' më lé'ël entrë grë ra na'a naré lu gué'dchiliu.

29 Nalé bëdzëguëë' ldu'u María; bíni' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'i ldú'i'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë. 30 Iurní ianglë guni'i:

—María, adë rdzébëdi'il. Dios gudili lé'ël parë gunë më tubi favurë parë lé'ël. 31 Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini gué'dchiliu, guëruléhi' Jesús. 32 Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë: Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lé'i' parë guënibé'ai' grë mënë israelitë. Cuézi' lu trunë shtë David, shtadë guëlúhi'. 33 Shínil guënibé'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guënibé'ai' manërë nanápëdi'i fin.

34 Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguní'il lua? La'di guënédia'a nguiu.

35 Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi naguësë'au lé'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë gué'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios. 36 Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia më gushë na Elizabet perë guná, hia guc shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'. 37 Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

38 Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë guní'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzé.

María gua visitë lidchi Elizabet

39 Mizmë ra dzë ni María gua nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naqué cula'ni dani. 40 Guaté María lidchi Zacarías nu guni'i María lu Elizabet:

—Shtsanë.

41 Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë Elizabet. 42 Fuertë guní'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lé'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' më shínil nanuá'al. 43 ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a më el quë narnibë'a na. 44 Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'. 45 Nu nalé dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i Dios lul.

46 Iurní guni'i María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.
47 Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.
48 Bëga'a ldu'u më na; bë'në më cuendë adë nádia'a më ru'bë sino tubi criadë humildë shtéhi',
perë dizdë iurne' grë mënë naguëdchini lu gué'dchiliu, guëni'i rall bë'në ldai' më na.
49 El quë narnibë'a grë cusë, bé'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na më.
50 Siemprë rga'a ldu'u më nu quëhunë më compañi grë mënë nanapë rëspëti lu më.
51 Zihani cusë ru'bë bë'në më con guia'a më.
Bësëllu'në më ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.
52 Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rnibë'a rall, bë'në Dios,
perë bëdé'ëru'u më parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i lu gué'dchiliu.
53 Bëne'e më cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall.
Ra ricu bëshe'ldë më; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i rall.
54 Bë'në më compañi lë'ë ra më israelitë, ra narunë sirvë lu më.
Adë bëá'ldëdi'i ldu'u më shmënë më.
55 Zni bë'në më cumplir lo quë naguni'i më lu ra shtadë guëlú hia'a,
lu Abraham nu lu ra llëbní shtéhi' naná shtadë guëlú hia'a. Di'dzë ni na parë siemprë.

56 María guquëreldënú Elizabet tsunë mbehu. Iurní bëabri' lídchi'.

Bëdchini Juan lu gué'dchiliu

57 Hia guc cumplir tiempë gulë shini Elizabet. Gúpi' tubi ngulë'në. 58 Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamíli' bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lé'i' nu bëdë'ë më tubi shíni', bëdchini rall nu nalé bëquitë ldu'unú rall

Elizabet. 59 Gudëdë shunë dzë nu bëdchini
tiempë parë gunë bëshuzi cumplir custum-
brë religiusë; chuguë du'pë partë delicadë
shtë me'dë. Ra mënë guc shtu'u rall niaca'a
me'dë ziquë lë shtadë me'dë, 60 perë shni'a
me'dë guni'i:
—Juan guërulḗ me'dë.
61 Guni'i rall iurní:
—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamílil.
62 Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a
rall lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia
chu guërulḗ me'dë; guëni'i shtadë me'dë.
63 Zacarías con sëñi guná'bëi' tubi tablë
parë quë lëtrë luhin. Bëquḗ'ëi': "Juan
guërulḗ me'dë". Grë mënë bëdzëguëë'
ldu'u rall iurní. 64 Mizmë iurní bëabrí gu-
ni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'. Guzublú
biadí'dzi'; guní'i' llëru'bë na pudërë shtë
Dios. 65 Ra mënë naquëreldë alrededurë
lidchi Zacarías, bëdzëguëë' ldu'u rai'. Por
grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë
dani, bërë'tsë ra di'dzë pë guc con Elizabet
nu Zacarías. 66 Grë ra nabini pë guc, bë'në
rall llgabë nu guni'i rall lu sa' rall:
—¿Pë cha'a gac me'dë?
Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú
Dios lë'ë me'dë.

Labansë shtënë Zacarías

67 Espíritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías,
shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë'
por pudërë shtë Dios:
68 Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë
hia'a; na hia'a më Israel.
Bidë guëná më lë'ë hia'a nu bë'në më salvar
lë'ë hia'a, ra nagulḗ më.
69 Nu bëne'e Dios tubi më ru'bë nagunë sal-
var lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.
Bëdchíni' de famili shtë David, el quë
nabë'në sirvë lu Dios.
70 Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.
Santu na rai'.
71 Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më
salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu
shtë hia'a.
Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë narldënú
lë'ë hia'a.
72 Gunë më ra cusë rë' purquë bë'në më
prometer lu shtadë guëlú hia'a de
quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.
73 Bë'në më prometer con juramentu lu
shtadë guëlú hia'a Abraham
74 de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë
pudërë nanapë enemigu shtë hia'a
parë gac guëdḗ'na'a sirvë lu më sin adë
guëdzḗbëdi'ia'a.
75 Guëdubi tiempë naguëbánia'a, guëdḗ'na'a
sirvë lu më manërë za'quë sin ni
tubi duldë la'ni ldu'u hia'a.
76 Lḗ'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë
më punërë lḗ'ël ziquë tubi naru-
adi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.
Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a,
quibëlul lúhi' parë gac preparadë ra
mënë parë iurë guëdchini më.
77 Guëní'il lu ra mënë nagulḗ më lla gac
salvar rall të gac perdunë duldë shtë
rall.
78 Grë ni na por galërga'a ldu'u më.
Gac cumplirin iurë gue'dë guëdchini tubi
ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'lë
dizdë nezë guia'a
79 të parë guianí nezë shtë ra naquëreldë lu
nacahi, ra nardzëbë lu galguti,
të parë cuedchí ldu'u hia'a.
80 Juan, shini Zacarías, guarú'bi' nu más-
ru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lḗ'i'.
Guquëréldi' lugar catë nídi'i mënë. Zni
bḗ'ni' hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra
mënë israelitë diza'quë shtë Dios.

2

Bëdchini me'dë Jesús lu guḗ'dchiliu
(Mt. 1.18-25)

1 Tiempë dzë ni César Augusto gunibë'a
tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guḗ'd-
chiliu. 2 Ni na primërë cënsë naguc dzë na
Cirenio guc gubernadurë shtë Siria. 3 Grë
mënë gua ladzë shtadë guëlú rai' parë
guëdë'ë rai' lë rai'. 4 Nu zac bëru'u José
guë'dchi Nazaret shtënë regiuni Galilea.
Bëdchíni' Belén shtënë regiuni Judea parë
guagdḗ'ëi' lḗhi' purquë náhi' famili shtë
David nu Belén na guë'dchi shtë David.
5 María nápi' comprumisi parë guëtsḗ'ai'
con José. Tiempë ni hia nua shini María.
6 Nanú rai' Belén; bëdchini tiempë parë galë
shíni'. 7 Ndë bëdchini primërë me'dë nguiu.
Bëtu'bi María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë
rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai'
pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

8 Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë.
Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na gue'lë.
9 Iurní bëdchini tubi ianglë nabëshe'ldë
Dadë Dios. Bëdchini tubi llni dushë
shtë Dios. Rabtsë'ë llni alrededurë de ra
vëquërë. Nalé bëdzëbë rall. 10 Iurní repi
ianglë:
—Adë rdzébëdi'i të purquë zeldënúa
tubi nutici za'quë; na parë grë sa' të.
Di'dzë ni guësëquitë ldu'u të. 11 Nedzé
gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na
me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë
guënibé'ai'. Náhi' Dadë nagunë salvar lë'ë
të. 12 Parë gac bë'a të chu náhi', guëdzelë të
lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë
rau ma.
13 Mizmë iurní guná vëquërë másru'u zi-
hani ianglë shtë gube'e cula'ni primërë ian-
glë. Bë'në rai' alabar Dios; guni'i rai':
14 Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë
más guia'a lu gube'e.
Bë'në më tubi favurë parë ra mënë
narsëquitë ldu'u lë'ë më;
lu gué'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.
15 Iurë ra ianglë bëabrí rai' gube'e, guni'i
ra vëquërë lu sa' rai':
—Cha guiá hia'a Belén, nia pë guc de lo
quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.
16 Iurní nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai'
lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë
naga'a catë rau ma. 17 Iurë guná ra vëquërë
lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo
quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë.
18 Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë;
bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë nagu-
ni'i vëquërë. 19 Perë María adë ruadí'dzëdi'i
pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë
bé'ni' llgabë lla na ra cusë rë'. 20 Ra vëquërë
bëabrí rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na
pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios
por lo quë naguná rall nu lo quë nabini rall.
Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc
cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús iádu'u ru'bë

21 Gudëdë shunë dzë; iurní bëchuguë
bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë
shtë me'dë. Bërulé me'dë Jesús, el mizmë
naguni'i ianglë lu María antsë lé'i' gua'a
shíni'.
22 Iurë gualú cuarenta dzë, iurní bë'në
tucarë gunë María nu José cumplir según
lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bë'në rai'
narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por
ni José nu María guanú rai' lë'ë Jesús iádu'u
ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchininú rai'
lë'ë me'dë lu Dadë Dios. 23 Bë'në rai' ni
purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i:
"Primërë ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë
të, gulë tsagdchininú të me'dë lu Dadë Dios
purquë náhi' parë lë'ë më". 24 Nu zac María
nu José bëdë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë
ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i:
"Ra prubi gunë rall ofrecërë chupë guguë u
chupë palumë bi'chi".
25 Tiempë ni guquëreldë tubi nguiu
guë'dchi Jerusalén. Léhi' Simeón nu
tubldí na shcuéndi' lu Dios. Bé'ni'
cumplir shti'dzë më. Nu cabézi' guëdchini
tubi nagunë salvar naciuni Israel de
grë enemigu shtë rall. Espíritu Santo
cabezënúhi' Simeón. 26 Bëdchini tubi di'dzë
lu Simeón por pudërë shtë Espíritu Santo
de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë
guënáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios
parë guënibé'ai'. 27 Espíritu Santo bë'në
compañi lë'ë Simeón të guáhi' iádu'u ru'bë
mizmë tiempë bëdchini María nu José
parë guëdchininú rai' me'dë Jesús lu Dios,
nu bë'në rai' ofrecërë chupë ma lu më.
Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios. 28 Simeón
gudëdchi lë'ë me'dë. Bë'në Simeón alabar
Dios; guni'i Simeón:
29 Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú
shchi'nia.
Cuntëntë gatia purquë bé'nël cumplir lo
quë naguní'il lua.
30 Gunahia con prupi sluhia lu nagunë salvar
lë'ë na'a.
Bëshé'ldël nguiu ni.
31 Bëshé'ldël lé'i' delantë grë ra naciuni
shtë gué'dchiliu të guëná rall lu Sal-
vador.
32 Lé'i' náhi' ziquë na llni parë guëziani' lu ra
mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a
rall shtí'dzi',
nu por lé'i' ra më israelitë nagudílil, gapë
rall hunurë.
33 José con shni'a Jesús guasé ldu'u rai'
iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón.
34 Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldai' më
lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:
—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë'
zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios,
nu zihani rall guëniti rall lu më. Shtí'dzi'
gac ziquë sëñi parë ra mënë naquëreldë

tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lḗ'i'. 35 Perë
lḗ'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë
dëdë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë
naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu
llni.

36 Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a
ë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser guc
shtadë guëlú rai'. Ana guc tubi siervë
nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'.
Llígui' bëtsḗ'ai'. Gubaninúhi' tsé'li' gadchi
izë, guti tsé'li'. 37 Bëá'ni' viudë; ne' nápi'
ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi'
iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios.
Ruadi'dzënúhi' Dios nu rúni' ayunë. 38 Mërë
iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu
María con me'dë, bëdë'ë Ana graci lu Dios.
Guagla'guë biadi'dzënú Ana lu ra mënë
naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë
gúni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë
nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabrí José nu María guë'dchi Nazaret

39 Iurní gualú bë'në María nu José cumplir
grë narunë tucarë según lëy shtë Dios iurë
lë'ë primërë shini mënë guëdchini guḗ'd-
chiliu, bëabrí rai' Galilea hashtë guë'dchi
Nazaret, ladzë María nu José. 40 Lë'ë me'dë
guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në
Dios compañi lḗ'i' nu bë'në ldai' më guḗqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

41 Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë
gac laní Pascu. 42 Chi'bë chupë izë napë
Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na cus-
tumbrë shtë rai'. 43 Iurë gualú laní, gu-
na'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús bëá'ni'
Jerusalén perë adë bëdḗ'ëdi'i rai' cuendë.
44 Bë'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë
naze'dënú rai'. Hia guc tubi dzë ze'dë
guëzḗ rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë
shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'.
45 Adë bëdzélëdi'i rai' Jesús. Iurní bëabrí rai'
Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

46 Gudëdë tsunë dzë; bëdzéli' la'ni iádu'u.
Zubënúhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés.
Caquḗ diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac gu-
na'bë dí'dzi' lu rall. 47 Grë nabini naguni'i
Jesús, bëdzëguëë' ldu'u rall tantë ráqui'
nu manërë rquébi' lu shti'dzë ra mësë.
48 Iurë lë'ë shtádi' bëdchini con shní'ai',
bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, ¿pëzielú bḗ'nël zni'i con lë'ë
na'a? Shtádël nu lë'ë na nalḗ rquëdi'ni
ldu'u na'a; zudili na'a lḗ'ël.

49 Iurní guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú quëguili të na stubi lugar?
¿Pë adë rac bḗ'adi'i të napë quë guna lo quë
narac shtu'u Shtada?

50 Perë lë'ë rai' adë guc bḗ'adi'i rai' pë
runë cuntienë shti'dzë Jesús.

51 Lueguë bëabrí Jesús con lë'ë rai' guë'd-
chi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë
Jesús lu shtádi'. Hia shní'ai' quëhúni'
tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu
biadí'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

52 Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bëdë'ë
Dios llni guḗqui'. Grë lo quë nabḗ'ni',
bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

1 La'ni izë che'ñi shtë gubiernë Tiberio
César naná rëy rumanë, Poncio Pilato guc
gubernadurë shtë Judea. Herodes guc gu-
bernadurë shtë Galilea. Lë'ë bḗchill, Felipe,
guc gubernadurë shtë Iturea nu Traconite.
Lisanias guc gubernadurë shtë Abilinia.
2 Anás nu Caifás na rall primërë bëshuzi
namás rnibë'a. La'ni ra dzë ni bëdchini
shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lu-
gar catë nídi'i mënë. 3 Juan zia'a zihani
nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquëreldë
guëlladchi rua' guëë'gu Jordán. Guní'i' lu
ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti
gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac
perdunë duldë shtë rall. 4 Zni bë'në Juan
según nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë
quëréldëdi'i mënë.
Guní'i': "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u
të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më
guëdchini.
5 Grë bërrancu guëdze'.
Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.
Grë nezë lecu guëldí rahin.
Ra nezë despareju guëac za'quin.
6 Grë ra mënë shtë guḗ'dchiliu guëná rall
lla mudë guëzunḗ më almë shtë ra
mënë parë gac salvar rall."

7 Iurë bëdchini zihani mënë lu Juan parë
guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nídi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të. 8 Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hiaguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbní Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbní Abraham. 9 Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nalistë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

10 Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

11 Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdḗ'ëll tubi ca'a el quë nabënápëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, quí'dzëllin ca'a nabënápëdi'i.

12 Nu bëdchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

13 Juan guni'i:

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

14 Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galnḗ. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gubiernë lë'ë të.

15 Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el quë nagudili Dios parë guënibḗ'ai'. 16 Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunḗ më ldu'u të con Espíritu Santo nu guëné'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i. 17 Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nídi'i fin.

18 Con ra di'dzë rë' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë. 19 Perë Juan guni'i guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bḗchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i Juan guḗquëll. 20 Nu Herodes bḗ'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e. 22 Iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bëdchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i bë:

—Lḗ'ël nal shinia narac shtua'a. Nalḗ rquitë ldua'a rnahia lul.

Ra shtadë guëlú Jesús
(Mt. 1.1-17)

23 Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José guc Elí. 24 Shtadë Elí guc Matat. Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Melqui. Shtadë Melqui guc Jana. Shtadë Jana guc José. 25 Shtadë José guc Matatías. Shtadë Matatías guc Amós. Shtadë Amós guc Nahum. Shtadë Nahum guc Esli. Shtadë Esli guc Nagai. 26 Shtadë Nagai guc Maat. Shtadë Maat guc Matatías. Shtadë Matatías guc Semei. Shtadë Semei guc José. Shtadë José guc Judá. 27 Shtadë Judá guc Joana. Shtadë Joana guc Resa. Shtadë Resa guc Zorobabel. Shtadë Zorobabel guc Salatiel. Shtadë Salatiel guc Neri. 28 Shtadë Neri guc Melqui. Shtadë Melqui guc Adi. Shtadë Adi guc Cosam. Shtadë Cosam guc Elmodam. Shtadë Elmodam guc Er. 29 Shtadë Er guc Josué. Shtadë Josué guc Eliezer. Shtadë Eliezer guc Jorim. Shtadë Jorim guc Matat. 30 Shtadë Matat guc Leví. Shtadë Leví guc Simeón. Shtadë Simeón guc Judá. Shtadë Judá guc José. Shtadë José guc Jonan. Shtadë Jonan guc Eliaquim. 31 Shtadë Eliaquim guc Melea. Shtadë Melea guc Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David. 32 Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón

guc Naasón. [33] Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab guc Aram. Shtadë
Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares.
Shtadë Fares guc Judá. [34] Shtadë Judá guc
Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac
guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré.
Shtadë Taré guc Nacor. [35] Shtadë Nacor guc
Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë
Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber.
Shtadë Heber guc Sala. [36] Shtadë Sala guc
Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë
Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé.
Shtadë Noé guc Lamec. [37] Shtadë Lamec guc
Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc.
Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc
Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán.
[38] Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc
Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini
Dios.

4

Niasigué mëdzabë lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

[1] Jesús bësëa'në guëë'gu Jordán, nu guc
më completamente de acuerdë con lo què
narac shtu'u Espíritu Santo. Iurní Espíritu
Santo bia'a lë'ë Jesús catë nídi'i mënë. [2] Hia
ndë guquëreldë më cuarenta dzë. Durantë
guëdubi tiempë ni adë gudáudi'i më, nu
bëdchini mëdzabë Satanás parë guëtë'dë
mëdzabë prëbë lë'ë më të niasigué mëdzabë
lë'ë më. Iurë gualú cuarenta dzë, bëdchini
galërldia'në ldu'u më. [3] Guni'i mëdzabë lu
Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu
guë'ë rë' guëaquin guetështildi gaul.

[4] Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: "Lëdë
niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguiu sino
por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguiu".

[5] Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc
dani ru'bë. Mizmë iurní bëluá'all grë lugar
catë rnibë'a ra mënë. Guná më lu rahin tubi
chupë mumëntë. [6] Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë
za'què nananú lu gué'dchiliu. Guënibé'al
rahin. Bëna recibir pudërë guënibé'ahia
grë cusë ni, nu guëdé'ahin ca'a el què
naquëhuna disponer. [7] Grë guënibé'al si
talë guëzullíbil lua nu gúnël adorar na.

[8] Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë
Dios: "Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë
lë'ë më guëzu'bë diáguël."

[9] Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më
ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë. Zi-
a'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní
guni'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios,
bëru'ldë lé'ël hashtë lu guiu'u [10] purquë
shti'dzë Dios rni'i:
Dios guënibë'a ra ianglë parë gapë rai' lé'ël.
[11] Gua'a rai' lé'ël guia'a rai' të ni tubi guë'ë
gunënédi'i guëa'l.

[12] Iurní Jesús guní'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rni'i: "Adë
rté'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë të.
Adë rúnëdi'il obligar lé'i'."

[13] Despuësë gualú zihani prëbë shtë
mëdzabë nihunë më mal, bësëá'nëll lë'ë
më por tubi tiempë.

Jesús guzublú dchi'ni shténi' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

[14] Completamentë cabezënú Espíritu
Santo Jesús; bëabrí më Galilea. Bërë'tsë
famë shtë më grétë' guë'dchi alrededurë
de regiuni ni. [15] Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u
shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall
napë më llëru'bë pudërë.

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

[16] Be'dë guëzé Jesús Nazaret catë
guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më
iádu'u ziquë custumbrë shtéhi'. Guasuldí
më parë gu'ldë më shti'dzë Dios. [17] Bëdë'ë
mënë nabëquë'ë Isaías, el què nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin
catë bëdzelë më narni'i zni:
[18] Espíritu shtë Dadë Dios cabezënúa.
Gudili më na parë guënia'a diza'què lu ra
prubi, ra nadë guënédi'i Dios.
Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo
ordë shtë mëdzabë.
Nu nahia parë guëabrí slu ra ciegu, gac bë'a
rall shnezë Dios.
Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.
[19] Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de
què bëga'a tiempë za'què gunë më
favurë parë mënë narëta' lu gué'd-
chiliu.

[20] Iurní bëtu'bi Jesús librë nu bëdë'ë
mëhin guia'a el què nacanihapë ra librë.
Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni

iádu'u, rbi'a rall lu më. [21] Jesús guzublú
biadí'dzi' lu rall:
—Nedzé guc cumplir shti'dzë Dios rë'
mientras bini të di'dzë rë'.
[22] Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús.
Bëdzëguëë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më
tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:
—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini
José.
[23] Iurní Jesús guni'i lu rall:
—Seguramentë guëni'i të lua dichë
narni'i: "Ducturë, bënëac mizmë lé'ël".
Nu guëni'i të lua: "Lo quë nabé'nël ladi
guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë'
ládzël. Bini na'a lo quë nabé'nël guë'dchi
Capernaum."
[24] Guagla'guë biadi'dzë më:
—En verdá rnia'a lu të, ra mënë adë
nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë
shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall.
[25] Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani vi-
udë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i guiu
por tsunë izë guëruldë, nu gu' gubini guë-
dubi naciuni rë'. [26] Perë Dios bëshe'ldë
lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë
guëní'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi
rë'. Adë bëshé'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu
ra viudë nananú ladi mënë Israel. [27] Nu
tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú
zihani narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'.
Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac llu'u
galguidzë ni ladi mënë Israel, bëáquëdi'i
rall. Perë Naamán sulamëntë bëáquëll por
pudërë shtë Dios. Nu lé'ëll nall mënë shtë
Siria, lédëdi'i shtë naciuni Israel.
[28] Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra
nané la'ni iádu'u, nalé bëldé rall. [29] Lueguë
gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bi-
a'a rall lé'i' guia'a rua' tubi bërrancu të
parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'.
Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë', [30] perë
Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi
ladë.

Jesús bënëac tubi nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mr. 1.21-28)

[31] Gua Jesús Capernaum ciudá shtë
Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra
dzë narzi'i ldu'u mënë. [32] Iurní bëdzëguëë'
ldu'u mënë ldai' nu di'dzë naruadi'dzë më.
Bënguë bë'a rall de quë bëlua'a Jesús con
pudërë shtë Dios.

[33] La'ni iádu'u nanú tubi nguiu nanapë
mëdzabë mal la'ni ldú'ull. Fuertë gurush-
tiall. Guní'ill:
[34] —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më
Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a?
Nané chu nal. Nalimpi ldú'ul lu Dios.
[35] Iurní Jesús guni'i guëc mëdzabë. Guni'i
Jesús fuertë lu espíritu mal:
—Guitsëgá, nu bëru'u de lé'ëll.
Iurní mëdzabë bëru'ldë lë'ë nguiu ni lu
guiu'u delantë lu ra mënë. Bëru'u mëdz-
abë sin adë pë bë'nënúdi'ill. [36] Grë mënë
bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:
—¿Pëllë ldai' cubi rë'? Jesús rnibë'a ra
mëdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mëdz-
abë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra
mëdzabë shtí'dzi'.
[37] Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë
nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

[38] Iurní Jesús bëru'u iádu'u. Gua më lidchi
Simón Pedro nu guaté më la'ni hiu'u. Suë-
grë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë.
Bë'në mënë ruëguë lu Jesús gunëac më lë'ë
na'a. [39] Iurní bëa'chi më, guná më lu narac
llu'u. Fuertë guni'i më lu shldi. Lueguë
bëru'u shldi. Lueguë lueguë guashté na'a
nu bëdë'ë na'a nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac llu'u
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

[40] Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac llu'u
nu ra nanapë grë clasë galguidzë, be'dënú
ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bëdchi'bë më
guia'a më guëc rall. Grë rall bëac rall. [41] Nu
bëgú më zihani mëdzabë nananú la'ni ldu'u
mënë. Gurushtiá ra mëdzabë. Guni'i rall:
—Lé'ël nal shini Dios.
Perë lë'ë Jesús bësëac dchi lë'ë rall nu
guni'i më fuertë lu rall të adë guadí'dzëdi'i
rall purquë guc bë'a rall na më Cristo el quë
nagudili Dios parë guënibé'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea
(Mr. 1.35-39)

[42] Iurë brëgue'lë, bëru'u Jesús guë'dchi
rë'. Zia'a më tubi lugar catë nídi'i mënë.
Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë më. Bëd-
chini rall catë cabezë më. Rac shtu'u rall
guëa'nënú më lë'ë rall. Guni'i rall adë
guësëa'në më lë'ë rall, [43] perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadi'dza diza'quë lla tsutḗ mënë catë rnibë'a Dios. Parë ni bëshe'ldë Dios na.

44 Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quëreldë ra mënë israelitë.

5

Jesús bë'në milagrë catë rga'a mbeldë
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret. Bëdchini mënë zihani hashtë rte'e mënë lë'ë më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios. 2 Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bëru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guë'shu shtë mbeldë. 3 Iurní guatḗ më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu të parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë narḗ rua' nisë ru'bë.

4 Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guiá hia'a ca más zili nisë të guëti-a'a të guë'shu shtë të parë guëga'a mbeldë.

5 Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bëdë'në na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gá'adi'i guëga'a. Perë hia quë lḗ'ël rnibḗ'al guëtia'a na'a guë'shu la'ni nisë, guëdë'në na'ain.

6 Lueguë bë'në rai' lo quë naguni'i Jesús. Bëga'a mbeldë zihani hashtë lë'ë guë'shu guzublú chí'ezë. 7 Iurní bë'në rai' sëñi lu sa' rai' nazubë la'ni stubi barcu parë guidë guë'në rai' compañi. Bëdchini rai'. Bëguëu' rai' mbeldë la'ni chupë barcu. Por tantë zihani mbeldë hia mërë nḗ'azë barcu la'ni nisë. 8 Iurë guná Simón Pedro zihani mbeldë bëga'a, bëzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia pecadurë. Napa zihani duldë.

9 Zni guni'i Pedro purquë nalḗ bëdzëguëë' ldú'i' nu grë narëta' nga'li bëdzëbë rai' por tantë mbeldë guna'zi rai'. 10 Nanú Jacobo nu bḗchill Juan nga'li. Bë'nënú rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzḗbëdi'il. Ziquë nal pescadurë iurne', zni gáquël pescadurë; gue'dënul mënë lua.

11 Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catë na guiu'u. Bësëa'në rai' dchi'ni nu guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bënëac narac llu'u galguidzë ru'dzë ládi'
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Guzac ladi tubi guë'dchi, bëdchini tubi nguiu lu Jesús. Rac llú'ull galguidzë naru'dzë ládi' guëdubi cuerpë shtḗnëll. Bëzullíbill lu më hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bḗ'nëll ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul, záquël gunëáquël na.

13 Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guḗquëll. Guni'i më:

—Rac shtua'a. Guëac galguidzë shtḗnël.

Niá'asë gualú guni'i Jesús di'dzë rë', lueguë bëáquëll.

14 Iurní Jesús gunibë'a lḗ'ëll adë chu lu guadí'dzëll. Guni'i më:

—Gua iádu'u; tsagnal bëshuzi parë guëná bëshuzi lul. Nu bë'në ziquë guni'i Moisés shcuendë ra narac llu'u galguidzë ládi' perë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëáquël.

15 Guëdubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lë'ë më. Zihani mënë bëdëá parë guëquḗ diaguë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac llu'u. 16 Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguiu narac galguidzë llunguë
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú bëldá mënë religiusë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac llu'u. 18 Iurní guzac bëdchini bëldá nguiu; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguiu narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënú rall narac llu'u la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lḗ'ëll. 19 Perë adë gúquëdi'i guëd-chini rall lu më tantë zihani mënë. Iurní güe'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë rall dëllë guëc hiu'u të parë bëldaguë rall daa' catë naga'a nguiu narac llu'u. Bëldaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë

lu Jesús. [20] Jesús guná rialdí ldu'u rall lë'ë
më. Guni'i më lu narac llu'u:
—Lḗ'ël, naperdunë duldë shtḗnël.
[21] Iurní lë'ë ra mësë shtë lëy nu ra
fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i
rall la'ni ldu'u rall: "¿Chu ndë'ë? Blac
di'dzë dzabë ruadí'dzëll cuntrë Dios purquë
tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núdi'i
mënë."
[22] Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë
rall. Iurní guni'i më:
—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? [23] ¿Pë
más sencigi guënia'a: "Naperdunë duldë
shtḗnëll"? u guënia'a: "Guasuldí nu guzḗ".
[24] Parë gac bë'a të nahia nguiu nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu, nu napa pudërë parë
guna perdunë duldë, gulë guná.
Iurní repi më lu nguiu narac llu'u gal-
guidzë llunguë:
—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtëá shtaa'l nu
bëagzḗ lídchil.
[25] Lueguë lë'ë nguiu narac llu'u galguidzë,
guasuldíll delantë lu rall. Bëtëall shtaa'll
nu bëagrill lídchill. Bëḗ'ëll graci lu Dios.
Llëru'bë na pudërë shtë më, guní'ill. [26] Grë
mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall
tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:
—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë ri-
asḗdi'ia'a.

Jesús guna'bë lë'ë Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

[27] Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná
më lu tubi nguiu narunë cubrë impuestë.
Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë
impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:
—Gude'e naldë na.
[28] Lueguë Leví guasuldill nu guanáldëll
lë'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchí'nill nu grë
nashtḗnëll.
[29] Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi
laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë
narunë cubrë impuestë bëdchini rall. Lë'ë
rall con más mënë guzubë rall lu mellë con
Leví nu Jesús. [30] Perë ra fariseo nu mësë shtë
ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini
gusë'dë më; guni'i rall:
—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu
con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të
lë'ë rall?
[31] Jesús guni'i lu rall:
—Ra narac llu'u, rqui'ni rall tubi ducturë
perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'ill
ducturë. [32] Zeldë guëna'ba gac salvar ra
pecadurë të guëabrí ldu'u rall con Dios.
Na adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i
nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

[33] Iurní ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu
Jesús:
—Ra shini gusë'dë Juan Bautista
quëhunë rall ayunë zihani vueltë nu zihani
ruadi'dzënú rall Dios, nu ra shini gusë'dë
fariseo runë rall zni. ¿Pëzielú shini gusḗ'dël
rau rall; ruu' rall?
[34] Jesús guni'i iurní:
—¿Pë zunë të obligar ra invitadë shtë
sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú
rall lliguë? [35] Perë guëdchini dzë hiadë
cuezënúdi'i lliguë lë'ë rall, iurní sí, gunë rall
ayunë.
[36] Guni'i Jesús comparaciuni rë':
—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu
lari gushë con lari cubi, purquë si talë
guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë
lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu'
lu lari gushë. [37] Ni tubi adë rgutsa'u vini
cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë
gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë
bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u.
[38] Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë
cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guëní-
tidi'in. [39] El quë naruu' vini nanapë tiempë,
rac shtú'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill:
"Vini nanapë tiempë na mejurë".

6

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

[1] Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë,
gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë
nanú trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi
rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai'
guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'.
[2] Iurní ra mënë religiusë fariseo nazuga'a
nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë
di'dzë rall lu Jesús:
—¿Pëzielú runë të lo quë naná providë
quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?
[3] Jesús bëquebi lu rall:

—¿Më adë bí'ldidi'i të lo që nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, [4] guaté David lidchi Dios. Guna'zi David guetështildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënú lé'i'. Perë guetështildi sagradë niétiquë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

[5] Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Napa derechë guënibé'ahia më cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguiu nagubidchi tubi guiá'ai'
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

[6] Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guaté Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guiá'ai' ladë ldi.

[7] Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëglda'chi rall lë'ë më parë guëná rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëglda'chi rall nia zunëac më parë guëdzelë rall mudë parë pë gunënú rall lë'ë më. [8] Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më lu nguiu nagubidchi guiá'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí guëláu.

Lë'ë nguiu ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. [9] Iurní guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

[10] Iurní Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëá nga'li. Guni'i më lu nguiu:

—Bëldí guiá'al.

Lueguë bëldí guiá'ai'. Lueguë bëáquëll. [11] Ra fariseo nu ra mësë nalé bëldé rall. Iurní guzublú rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

[12] La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënúhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënúhi' Dios. [13] Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtënë më. [14] Ndë'ë na lë ra poshtë: primërë poshtë lë Simón nu bëdë'ë më stubi léhi', bëruléhi' Pedro. En seguidë na Andrés, bëchi Simón. Nanú Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé, [15] nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. [16] Nu nanú Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabërulé Iscariote, el que nabë'në intriegu lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Mt. 4.23-25)

[17] Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'ë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naqué rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëqué diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. [18] Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall. [19] Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac llu'u con pudërë shtënë më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquítëdi'i ldu'i
(Mt. 5.1-12)

[20] Iurní Jesús gubi'a lu shini gusë'dë më, nu guní'i':

—Dichusë të, adë nápëdi'i të zihani cusë shtë gué'dchiliu perë rnibë'a Dios lë'ë të; tsuté të lugar catë na më Rëy.

[21] 'Dichusë të, napë të nicidá la'ni ldu'u të iurne'. Gunë të recibir lo que narqui'ni të.

'Dichusë të, lë'ë të naru'në iurne'. Guëquitë ldu'u të.

[22] 'Dichusë të iurë rna zá'quëdi'i mënë lu të, nu iurë rgu rall lë'ë të iádu'u, iurë rushtiá rall guëc të, nu iurë guëni'i mënë na të cusë mal. Gunë rall grë ndë'ë purquë na të shmëna, nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. [23] Gulë bëquitë ldu'u të nu gulë bëchesë tantë rquitë ldu'u të dzë naguëni'i mënë cuntrë lë'ë të. Zni ra shtadë guëlú rall bë'në rall cuntrë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Gulë bëquitë ldu'u të purquë napë më tubi premi ru'bë gube'e parë lë'ë të.

[24] 'Perë rnia'a lu ra ricu, prubi de lë'ë të purquë hia napë të grë lo que narsëquitë ldu'u të.

[25] 'Nu rnia'a lu të nanapë grë lo que narac shtu'u të. Prubi de lë'ë të purquë guëdchini tiempë guëa'në të sin que adë pë nápëdi'i të.

’Nu rnia'a lu të nabëquitë ldu'i gué'd-
chiliu. Prubi de lë'ë të purquë despuësë
gu'në të nu cushtiá të.
26 ’Nu rnia'a lu të nanapë gustë iurë lë'ë
mënë rni'i bien de lë'ë të. Prubi de lë'ë të
purquë na të ziquë shtadë guëlú të. Shtadë
guëlú të guni'i rall bien de nguiu bishi
naguni'i na rall siervë shtë Dios.

Jesús guni'i: “Gulë gac shtu'u enemigu shtënë të”
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Rnia'a lu të nabini shti'dza, gulë guc
shtu'u ra narldënú lë'ë të. Gulë bë'në bien
lu contrari shtë të. 28 Gulë guni'i bien lu
narni'i guidzë guëc të. Gulë guna'bë lu
Dios por el quë narushtiá guëc të. 29 Si talë
chu cubé lul, adë rúnëdi'il ziquë bé'nëll;
más bien bëdë'ë lé'ël cubëll stubi ladë. Si
talë chu rquëdu'u guëdchisú shábël, bëdë'ë
lé'ël guëdchisull shmánguël. 30 Gulë bëdë'ë
naca'a el quë narna'bë lul. Si talë chu
rdchisú pë nápël, adë guëná'bëdi'il lull parë
guëné'ellin. 31 Gulë bë'në tratë sa'l igual
ziquë rac shtú'ul gunë rall tratë con lé'ël.
32 ’Si talë rac shtú'ul lé'ësë narac shtu'u
lé'ël, ¿pë premi gápël? purquë ra mënë mal
rac shtu'u rall el quë narac shtu'u lë'ë rall.
33 Si talë runë të bien lé'ësë narunë bien con
lë'ë të, ¿chu guëne'e premi cá'al? purquë ra
mënë mal runë rall bien con sa' rall. 34 Si talë
rúnël prështë dumí lé'ësë ra naguëdchigré
lë'ë dumí, ¿chu guëne'e premi cá'al? Ra
mënë mal runë rall prështë dumí; quëbezë
rall quilli mënë mizmë cantidá dumí. 35 Perë
rnia'a lu të, gulë guc shtu'u ra mënë narunë
cuntrë lë'ë të. Gulë bë'në bien con grë
mënë. Gulë bë'në prështë aunquë adë
guëdchigrédi'i rall dumí. Si talë quëhunë
të ra cusë ni, gapë të premi ru'bë nu na të
ziquë shini Dios nacabezë gube'e. Pues Dios
rac shtú'ui' ra mënë mal nu quëhunë më
bien con ra mënë nanadë rdé'ëdi'i graci lu
më. 36 Gulë bëga'a ldu'u të ra mënë igual
ziquë Shtadë të rga'a ldú'i' lë'ë ra mënë.

Jesús guni'i: “Adë rúnëdi'il juzguë sa'l”
(Mt. 7.1-5)

37 ’Nu rnia'a lu të, adë rúnëdi'il juzguë
sa'l purquë gunë më juzguë lé'ël igual ziquë
quëhúnël juzguë sa'l. Adë rúnëdi'il con-
denar mënë, nu Dios gúnëdi'i më condenar
lé'ël. Gulë bë'në perdunë sa' të guëdubinú
ldú'ul nu Dios gunë më perdunë lë'ë të.
38 Gulë bëdë'ë naca'a nabënápëdi'i, iurní
gunë Dios igual con lë'ë të. Guëne'e më
medidë completë hashtë guëqui'chi mëhin,
hashtë guëni'bi mëhin, hashtë guërë'tsin,
guëne'e më ca'a të. Medidë nardé'ël mizmë
medidë gúnël recibir.
39 Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:
—¿Gu rac guësé ciegu stubi ciegu?
Guërupë rall ldaguë rall la'ni guëru. 40 Tubi
narsë'dë lu mësë shténëll, nádi'ill más më
ru'bë quë mësë shténëll, perë iurë tsalú
studi shténëll, iurní gáquëll ziquë mësë
shténëll. Gulë guná bien guadë guëlua'a
lë'ë të. 41 ¿Pëzielú guëní'il lu sa'l nanú tubi
gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquë
la'ni slul? 42 ¿Lla guëní'il lu sa'l: “Amigu,
bëne'e sí guëdchisúa gui'lli nananú la'ni
slul”? Perë lé'ël rnádi'il trunquë la'ni
slul. Lé'ël nal falsë; gulú primërë trunquë
nananú la'ni slul, iurní gac guënal bien parë
cul gui'lli la'ni slu sa'l.

Ra nashi naqué lu hiaguë rlua'a pë clasë hiaguë
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Nané mieti hiaguë za'quë rné'edi'in
nashi mal, nu hiaguë mal rné'edi'in nashi
za'quë. 44 Ra nashi naqué lu hiaguë rlua'a
pë clasë hiaguë nahin. Adë tsagllí'idi'i ra
mënë nashi higu lu hiaguë guitsë nu adë
guësiétëdi'i ra mënë uvë lu hiaguë guitsë.
45 Tubi më za'quë ruadi'dzë cusë za'quë
purquë nabënë na ldu'u mënë ni. Perë tubi
mënë mal ruadí'dzëll cusë nadë rlluí'idi'i
purquë lé'ësë mal nanú la'ni ldú'ull. Lo quë
nananú la'ni ldu'u mënë ruadi'dzë rall.

Comparaciuni shtë chupë nabëza'a hiu'u
(Mt. 7.24-27)

46 Guagla'guë guni'i Jesús lu ra mënë:
—Rni'i të nahia el quë narnibë'a lë'ë të
ziquë shtadë të perë rúnëdi'i të cumplir
shti'dza. 47 Iurní guënia'a lu të lla na el
quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir
shti'dza. 48 Nall ziquë tubi nguiu narza'a
tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi
guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë
guë'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bëdë'ë nisë
hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bëní'bidi'i
hiu'u purquë zubë hiu'u lu guë'ë. 49 Perë el

quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë,
na ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u lu
iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë
guaru'bë nisë nu bëdë'ë nisë hashtë guëa'
hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente
gualúhin sin ni tubi adë bë bëá'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë
(Mt. 8.5-13)

1 Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë,
bëabrí më Capernaum. 2 Ndë guquëreldë
tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi
gahiu'a suldadë. Nápëll tubi muzë narac
llu'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më
rumanë nalḗ rac shtú'ull muzë shtḗnëll.
3 Iurë bini capitán lo quë nabë'në Jesús,
bëshé'ldëll bëldá më gushë israelitë parë
tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë
më rumëdi muzë narac llu'u. 4 Ra më gushë
bëdchini rall catë nanú Jesús nu guagla'guë
bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshe'ldë lë'ë na'a lul, runë
tucarë gúnël favurë narac shtú'ull. 5 Rac
shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí
shtḗnëll iádu'u shtënë na'a.

6 Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán.
Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán,
bëshe'ldë capitán bëldá amigu shtḗnëll.
Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutḗdi'il lidcha purquë më ru'bë
nal. Na adë chu nádia'a. 7 Adë rúnëdi'i
tucara guënia'a lul, por ni bëshe'lda guidë
guëlli'i ra mënë lḗ'ël. Rialdí ldua'a su-
lamëntë guëní'il tubi di'dzë, guëac shmuza.
8 Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na.
Nu napa suldadë narunë narnibḗ'ahia. Iurë
guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll
shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill,
guídëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.
Iurë guënibḗ'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni,
lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

9 Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasḗ
ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bëd-
chigrḗ lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë
lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i
ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán
rë'.

10 Iurë bëabrí ra amigu shtë capitán líd-
chill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bëldishtḗ tubi tëgulë shini na'a viudë

11 Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalḗ
Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani
mënë, bë'në rai' compañi lë'ë më. 12 Iurë
ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bëdza-
'guëlú rai' ra mënë naziaca'chi tubi tëgulë.
Tëgulë ni na tubsë shini lu shní'ai', nu
shní'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë
guë'dchi, bë'në rall compañi parë ziaca'chi
rall tëgulë. 13 Guná Jesús lu viudë. Bëga'a
ldu'u më lḗ'ëll; guni'i më lull:

—Adë rú'nëdi'il.

14 Iurní Jesús guabi'guë nu bëdchi'bë
guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë
tëgulë guzudchí. Jesús guni'i lu tëgulë:

—Lḗ'ël, na rnia'a lul, guashtḗ nga'li.

15 Lueguë lë'ë tëgulë guashtḗ nu guzubë
ldill. Guzublú ruadí'dzëll. Iurní Jesús
bëdë'ë lë'ë nguiu ni lu shni'a nguiu. 16 Grë
mënë guná gubani nguiu ni; bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia
bëdchini tubi më ru'bë naruadi'dzë shti'dzë
Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë
guëdchini më con lë'ë hia'a.

17 Por guëdubi nezë nu hashtë grë lugar
shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bëld-
ishtḗ Jesús tubi tëgulë.

Juan Bautista bëshe'ldë chupë mënë lu Jesús
(Mt. 11.2-19)

18 Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë
ra nazianaldë lë'ë Juan biadi'dzë rall lu
Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmḗni'.
19 Bëshe'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë
tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë
nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë
mënë stubi më naguëdchini. 20 Bëdchini rai'
catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshe'ldë lë'ë na'a parë
guëna'bë di'dzë na'a, ¿pë lḗ'ël nal el quë
nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë
na'a stúbi'?

21 Mizmë iurë nabëdchini ra shmënë Juan,
bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u de
grë clasë galguidzë nu guëë'dzu. Bëgú më
mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac
më zihani ciegu. 22 Iurní guni'i Jesús lu
shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo què naguná të
nu lo què nabini të. Gulë guni'i lúhi' con
pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac
za'què guëa' rall. Ra narac llu'u galguidzë
naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të
bëac diaguë rall. Ra tëgulë gubani rall con
pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall
diza'què shtë Dios. 23 Rquitë ldu'u ra mënë,
el què natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.
24 Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús
guzublú gunı́'i' lu ra mënë shcuendë Juan:
—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guëë'gu
Jordán? ¿Më guná të tubi nguiu fuertë u tubi
nguiu ziquë gui'lli narni'bi mbë? 25 ¿Chu
guagbi'a të lúhi'? Adë gunádi'i të tubi nguiu
nanacu con lari za'què. Bien nané̋ të ra
nanacu lari chulë, ra nabani con galëlujë,
què̋reldë rall lidchi ra rëy. 26 ¿Lla na nguiu
naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a
lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni què ra
mënë naquëreldë guahietë. 27 Ra Sagradas
Escrituras rni'i shcuendë Juan:
Rshe'lda el què narni'i por na delantë lul
parë gúni' preparar nezë delantë lul.
28 Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios lu ra mënë shtë gué̋'dchiliu,
ni tubi rall na rall más më naru'bë què
Juan Bautista. Perë guná, el què natsuté̋
shnezë Dios catë rnibë'a më, aunquë nádi'i
më naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë què
Juan.
29 Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra
narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë
Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall
bënë nu justë na Dios. 30 Perë ra më religiusë
fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunédi'i rall
niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëqué̋ guia'a
rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall.
31 Jesús guni'i lu rall:
—Rnia'a lu të, ¿lla na ra mënë shtë
tiempë ne'? 32 Na rall ziquë llguë'në. Rzubë
llguë'në; rguitë rall lu llguëa'. Rushtiá rall
lu sa' rall; rni'i rall: "Bëdi'ldi na'a musiquë
shtë sa'a perë adë nédi'i të guëgui'i të.
Bëdi'ldi na'a marchë shtë tëgulë perë adë
bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rëuu'di'i ldu'u të."
33 Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i
Juan guetështildi nu bii'di'i' vini, perë lë'ë
të guni'i të nápi' tubi mëdzabë la'ni ldú'i'.
34 Iurní bëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué̋'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini,
perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha
zili vini. Rni'i të nahia amigu shtënë ra
pecadurë. Amigu shtënë ra narunë cubrë
impuestë, rni'i të. 35 Manërë nacanihunë
Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra
naná sabi de verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

36 Tubi fariseo lë Simón bé̋'nëll invitar
lë'ë Jesús parë tsa më lídchill të gaunú më
lé̋'ëll. Jesús gua lídchill nu guzubë më lu
mellë. 37 Iurní bëdchini tubi na'a nanapë
zihani nguiu. Què̋reldë na'a lu mizmë
guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu
lidchi fariseo, bëdchininú na'a tubi bëté̋i
naná guë'ë; gadzëhin sëiti nashi. 38 Bëzullibi
na'a guëa' Jesús catë cabezë më. Bi'ni na'a
nu guzublú radzë guëa' më con nisë narru'u
slu na'a. Lueguë bëshá na'a guitsë guëc na'a
guëa' më parë guëbidchi guëa' më. 39 Iurë
guná Simón lo què nabë'në na'a, bé̋'nëll
llgabë: "Si talë lë'ë nguiu nabëna invitar
lidcha, na tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios,
niadé̋'ëi' cuendë më clasë na'a na el què
nabëdchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë
zihani duldë." 40 Iurní guni'i Jesús lu Simón:
—Moni, rac shtua'a guënia'a lul.
Guni'i Simón:
—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëní'il lua?
41 Jesús guni'i:
—Guc chupë nguiu nazé'bi dumí lu nar-
gudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bëllë
bëdchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bëllë
bëdchichi. 42 Perë ni tubi de lë'ë rall nápëdi'i
rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini
bé̋'nëll perdunë guërupë rall.
'Guna'bë di'dza lul, Moni, ¿guadë de lë'ë
rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?
43 Simón bëquebi:
—Lluá'ahia el què narze'bi más llëru'bë
dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.
Guni'i Jesús iurní:
—Guldil, zni nahin.
44 Iurní lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i
më lu Simón:
—Hia gunal lla bë'në na'a rë'. Gutéa
lídchil. Bëné'edi'il nisë parë tsati guëahia
ziquë na custumbrë, perë lë'ë na'a rë' bë-
ga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu
bëcué'dchill guëahia con guitsë gué̋quëll.
45 Adë bëtsagrua'dí'il guiahia ziquë na cus-
tumbrë, perë na'a rë' dizdë iurë bëdchinia,
adë rbézëdi'i rtsagrua' na'a guëahia. 46 Nu
adë bëtiá'adi'il sëiti nashi guëca, perë na'a

rë' bëtiá'all sëiti nashi guëahia. 47 Rnia'a
lul de që duldë zihani shténëll naperdunë;
por ni nalé rac shtú'ull na. Perë el që
naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull
na.
48 Iurní guni'i Jesús lu na'a:
—Duldë nabé'nël hia bëna perdunë.
49 Ra invitadë nazúbëga'a con Jesús,
guzublú rni'i lu sa' rall:
—¿Chu rní'ill nall? Rní'ill nápëll pudërë
gúnëll perdunë duldë shtë mënë.
50 Perë Jesús guni'i lu na'a:
—Hia nasalvárël purquë gualdí ldú'ul na.
Bëagzé con bien.

8

Ra na'a nabë'në compañi lë'ë Jesús

1 Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani
guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë më diza-
'që shtë Dios lla tsuté mënë shnezë Dios.
Ra chi'bë chupë poshtë guanaldë rai' lë'ë
Jesús. 2 Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë
bënëac Jesús lë'ë rall narac llu'u. Gulú më
mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.
Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena
nabëru'u gadchi mëdzabë la'ni ldú'i'. 3 Nu
zianaldë Juana, tse'lë Chuza naná encar-
gadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë
Susana con zihániru'u na'a nabëdë'ë dumí
shtë rall parë el që narqui'ni Jesús nu ra
shini gusë'dë më.

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi
(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Bëdëá zihani mënë lu Jesús. Bëdchini ra
mënë de grë ladë. Guni'i më tubi compara-
ciuni lu rall:
5 —Tubi nguiu guagtë'tsë bë'dchi lachi.
Du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë. Nga'li bëlú
mënë guëquin. Iurní bëdchini ra ma'ñi;
gudáu ma'ñi bë'dchi. 6 Stubi tantë bë'dchi
gulaguë lu guiu'u guë'ë. Iurë lë'ë bë'd-
chi gutsëlú, lueguë gubidchi plantë purquë
du'pë shcupë nanú. 7 Stubi tantë bë'dchi
gulaguë ladi gui'lli guitsë. Gualdani bë'dchi
perë guni gui'lli guitsë guëquin. 8 Perë
stubi partë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za-
'quë. Gualdanin. Guaru'bin nu bëdë'ëin
cusechë hashtë tubi gahiu'a por tubin.
Iurní Jesús guni'i fuertë:
—Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëqué
diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëzielú guni'i më ra compara-
ciuni
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

9 Iurní ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë
rai' më runë cuntienë comparaciuni rë'.
10 Guni'i më:
—Rnia'a lu të, Dios bë'në favurë parë
tsasé të lla rnibë'a më ziquë Rëy. Antsë
guasédi'i mënë ra cusë ni. Ra mënë nanédi'i
tsasé shti'dza, na rnia'a lu rall con com-
paraciuni të rna rall perë adë riasédi'i rall.
Rini rall perë adë rdé'ëdi'i rall cuendë më
runë cuntienë ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzë më runë cuntienë compara-
ciuni shtë bë'dchi
(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

11 'Guënia'a lu të më runë cuntienë com-
paraciuni nartë'tsë bë'dchi. Ra bë'dchi na
ziquë shti'dzë Dios. 12 Tubi tantë bë'dchi
nagulaguë lu nezë, na ziquë ra mënë nar-
ini shti'dzë Dios perë ridë mëdzabë, rd-
chisull shti'dzë Dios ldu'u ra mënë parë adë
tsaldídi'i ldu'u mënë parë gáquëdi'i salvar
rall. 13 Ra bë'dchi nagulaguë ladi guë'ë, na
ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu rca'a
rallin con gustë. Ziquë plantë nanapë du'pë
lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pë tiempë,
perë iurë ridë tubi prëbë, rni'i guidzë mënë
guëc rall, iurní rsa'në rall shti'dzë Dios.
14 Ra bë'dchi nagulaguë la'ni gui'lli guitsë,
na ziquë ra mënë narini shti'dzë Dios nu
rianaldë rall nezë shtë më, perë por tantë
llgabë shtë dchi'ni, lla guëbani rall, nu rzebi
ldu'u rall gapë rall zihani dumí, nu por
mal deseo nananú la'ni ldu'u rall, hia iurní
rte'ein shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na
rall ziquë tubi plantë nadë rné'edi'i nashi.
15 Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë,
na ziquë mënë narini shti'dzë Dios. Con
guëdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdë'ë
rall cuendë shti'dzë më. Na rall më pacënci.
Na rall ziquë tubi plantë nariagla'guë rdë'ë
nashi za'quë.

Comparaciuni shtë lintërnë
(Mr. 4.21-25)

16 'Ni tubi mënë guësëu'ldë llni la'ni lin-
tërnë nu lueguë guëtá'ull con tubi tëpë u
guëzullin guëa' camë, sino që guia'a zubin
parë el që natsuté la'ni hiu'u guëzianí.
17 Grë lo që naga'chi lu ra mënë iurne',
napë që guëru'u lu llni parë tsasé mieti.

18 'Si talë guëquḗ diaguë të bien, guëne'e
Dios más llni; perë si talë rúnëdi'il cuendë
shti'dza, guëdchisú më llni narní'il nápël.

Shni'a Jesús nu ra bḗchi'
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Iurní lë'ë shni'a Jesús con bḗchi', bëd-
chini rai' catë cabezë më, perë súquëdi'i
niabi'guë rai' lu më por tantë zihani mënë.
20 Tubi mënë guanú rsunë lu Jesús. Guní'ill:

—Lë'ë shní'al nu ra bḗchil zuga'a tëchi
fuërë. Rac shtu'u guadi'dzënú rai' lḗ'ël.

21 Perë Jesús repi:

—Ra narquḗ diaguë shti'dzë Dios nu
runë rall cumplir narni'i më, ni na ra
shní'ahia, ni na ra bëcha.

Jesús bëcue'dchí nisë ru'bë
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 Tubi dzë guatḗ Jesús la'ni barcu con ra
shini gusë'dë më nu guni'i më lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladë rua' nisë.

Iurní zia'a rai'. 23 Mientras ziazú rai'
lu nisë, Jesús gutëga'si. Iurní bëdchini
tubi mbë dushë lu nisë. Guatḗ nisë la'ni
barcu hashtë mërë nḗ'azë barcu la'ni nisë.
24 Lueguë guacua'ñi rai' lë'ë Jesús nu guni'i
rai':

—Mësë, Mësë, aquë zati hia'a iurne'.

Iurní Jesús guashtḗ. Gunibḗ'ai' lu mbë
nu nisë parë cuedchí nisë. Iurní lueguë
gurëdchí nisë. 25 Iurní guni'i Jesús lu ra shini
gusë'dë më:

—¿Më hia adë rialdídi'i ldu'u të Dios?

Iurní bëdzëbë rai' nu bëdzëguëë' ldu'u
rai'. Guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë'? tantë pudërë nápi'.
Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldú'ull
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Bëdchini rai' stubi ladë nisë ru'bë, ladzë
ra më gadareno. Galilea naquḗ stubi ladë
rua' nisë ru'bë. 27 Bëdchini rai' rua' guiu'u.
Bëru'u më la'ni barcu. Lueguë guabi'guë
tubi nguiu shtë guë'dchi gadareno lu Jesús.
Por zihani izë rácudi'ill lari nu adë nídi'i
lídchill sino quë guquëréldëll la'ni cuevë
catë rga'chi ra tëgulë. Nguiu ni napë zi-
hani mëdzabë fier la'ni ldú'ull. 28 Iurë guall
lu Jesús, bëzullíbill lu më. Gurushtiall.
Guní'ill fuertë lu Jesús:

—¿Pë nápël con na? Jesús. Lḗ'ël nal shini
Dios nacabezë gube'e. Runa ruëguë lul adë
guëtia'adi'il na lu gui'i shtë cashtigu.

29 Zni guní'ill purquë más antsë Jesús
gunibë'a lë'ë ra mëdzabë fier parë guëru'u
rall de lë'ë nguiu. Vidë shtë nguiu ni guc
zndë'ë; zihani vueltë lë'ë mëdzabë guna'zi
lë'ë nguiu ni. Lë'ë ra mënë bëldi'bi guiá'all
nu guëa'll con cadënë parë gac segurë
nguiu ni, perë lḗ'ëll bëchúguëll cadënë.
Lë'ë mëdzabë bësëllu'në lḗ'ëll tubi lugar
catë nídi'i mënë. 30 Jesús guna'bë di'dzë lull:

—¿Chu lël?

Lḗ'ëll bëquebi:

—Lëhia Chupe Mili. Zihani na na'a.

Zni guní'ill purquë zihani mëdzabë gutḗ
la'ni ldú'ull. 31 Ra mëdzabë bë'në ruëguë lu
më parë adë guënibḗ'adi'i më lë'ë rall tsa
rall gabildi. 32 Tiempë ni nanú zihani guchi
lu lumë shtë dani. Quëháu ra ma. Lë'ë ra
mëdzabë bë'në ruëguë lu Jesús tsa rall la'ni
ldu'u ra guchi. Bëdë'ë më permisi. 33 Iurní
bëru'u ra mëdzabë la'ni ldu'u nguiu. Bëu'
rall la'ni ldu'u guchi. Iurní bëllu'në ra ma
catë naquḗ tubi nisë ru'bë. Guzutu'u ra ma
hashtë guetë la'ni nisë. Nga'li gualú ra ma.

34 Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc,
guagllu'në rall hashtë guë'dchi. Biadi'dzë
rall lu ra mënë naquëreldë guë'dchi nu lu
ra më nananú lachi pë guc con ra guchi.
35 Ra mënë guagbi'a rall nia'a pë guc. Nu
bëdchini rall catë nanú Jesús. Guná rall lu
nguiu nananú mëdzabë la'ni ldú'i'. Zúbëll
cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rquë ru-
adí'dzëll. Bëac za'quë shgábëll. Ra mënë
bëdzëguëë' ldu'u rall. 36 Grë naguná nabë'në
Jesús, biadi'dzë rall lla bë'në më parë bëac
nguiu nanapë mëdzabë la'ni ldú'i'. 37 Iurní
grë ra më gadareno, bë'në rall ruëguë lu më
parë guëru'u më ladzë rall tantë bëdzëbë
rall. Iurní Jesús güe'pi la'ni barcu parë
ziá'ai' stubi ladë. 38 Lë'ë nguiu nabëru'u
mëdzabë la'ni ldú'i', bḗ'nëll ruëguë lu Jesús
parë guëdë'ë më permisi tsanáldëll lë'ë më.
Perë Jesús gunibë'a guëá'nëll ládzëll. Guni'i
më:

39 —Bëabrí lídchil nu biadi'dzë grë lo quë
nabë'në Dios con lḗ'ël.

Bëagzëll nu biadí'dzëll por guëdubi nezë
nu guë'dchi lo quë nabë'në Jesús con lḗ'ëll.

Naguzac shtsa'pë Jairo nu tubi na'a nabë-
ga'ldë shabë Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë.
Ra mënë quëbezë lë'ë më nu bë'në rall
recibir lë'ë më. Rquitë ldu'u rall. 41 Iurní
bëdchini tubi nguiu lë Jairo. Nall tubi jëfë
shtë iádu'u. Bëzullíbill lu Jesús. Bẽ'nëll
ruëguë tsa më lídchill 42 purquë Jairo nápëll
tubsë shtsá'pëll. Napë ntsa'pë chi'bë chupë
izë. Hia rlúllëll. Iurë lë'ë Jesús zia'a, mënë
zihani guanaldë rall lë'ë më hashtë rte'e
mënë lë'ë më.
43 Nu guanaldë tubi na'a con los de
más mënë; rllë'ë rẽnëll. Hia guc chi'bë
chupë izë rac llú'ull. Ni chu bẽ'nëdi'i gan
nëáquëll. 44 Iurní guabi'guë na'a nezë tëchi
më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. Lueguë
gulezë rënë nu bëáquëll.
45 Iurní Jesús guni'i:
—¿Chu bëga'ldë shaba?
Grë mënë guni'i:
—Ni túbidi'i.
Iurní guni'i Pedro:
—Mësë, ra mënë zihani quëgte'e rall
lẽ'ël, nu cagsini rall lẽ'ël.
46 Perë Jesús guni'i:
—Entrë de lë'ë të nanú tubi nabë-
ga'ldë shaba, purquë guc bẽ'ahia tubi mënë
bëáquëll con pudërë shtëna.
47 Lë'ë na'a guc bẽ'all adë nídi'i mudë
gaquin naga'chi. Iurní bëdchínill nu
rchí'chill nu bëzullíbill lu më. Guní'ill de-
lantë lu grë mënë pëzielú bëgá'ldëll shabë
më. Guní'ill lueguë bëáquëll. 48 Iurní Jesús
guni'i lull:
—Nanë, bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.
Bëagzẽ con bien.
49 Nianá quëadi'dzë Jesús, bëdchini tubi
mënë nabëru'u lidchi Jairo. Guní'ill lu Jairo:
—Hia lë'ë shtsá'pël gualú guti. Adë
rsiú'bëdi'il más lë'ë më.
50 Iurë bini Jesús pë guni'i nguiu ni, guni'i
më lu Jairo:
—Adë rdzẽbëdi'il. Guagla'guë tsaldí
ldú'ul na. Lë'ë shtsá'pël guëáquëll.
51 Iurë guatẽ Jesús lidchi Jairo, gunẽdi'i
më chu niutẽ catë naga'a tëgulë; sulë Pedro
nu Juan con shtadë nu shni'a ntsa'pë guanú
më.
52 Grë mënë bi'ni nu bë'në rall ruidë por
lë'ë tëgulë. Perë Jesús guni'i lu rall:
—Adë rú'nëdi'i të. Gútidi'i ntsa'pë sino
naga'si ni'i.
53 Bë'në rall burnë nu rllidchinú rall lë'ë
Jesús purquë hia rac bë'a rall tëgulë na
ntsa'pë. 54 Iurní Jesús guna'zi guia'a tëgulë.
Guni'i më fuertë:
—Ntsa'pë, guashtẽ nga'li.
55 Iurní lueguë bëabrí gubani tëgulë.
Guashtẽ ntsa'pë lueguë. Gunibë'a Jesús të
guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. 56 Ra shtadë ni'i
guasẽ ldu'u rall. Perë Jesús gunibë'a ni tubi
chu lu guadí'dzëdi'i rall lo quë naguc.

9

Jesús bëshe'ldë chi'bë chupë poshtë
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

1 Bëtëá Jesús lë'ë chi'bë chupë shini
gusë'dë më nu bëdë'ë më pudërë parë
guënibë'a rai' grë mëdzabë; guëlú rai'
mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai'
narac llu'u. 2 Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë
guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë
guënibë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më
gunëac rai' grë clasë galguidzë. 3 Guni'i më:
—Adë pë guá'adi'i të parë nezë, ni
tubi bastunë ni panitë parë quë dumí,
ni guetështildi guá'adi'i të. Gulë bia'a
tubsë manguë gacu të cadë tubi de lë'ë
të. 4 Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të,
gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi
guë'dchi. 5 Si talë ca nẽdi'i mënë gunë
recibir lë'ë të, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurní
guëdchibë të gushëguiu'u guëa' të cumë
ziquë tubi sëñi de quë adë gualdídi'i ldu'u
rall diza'quë shtë Dios.
6 Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë
shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë
shtë Dios. Bënëac rai' narac llu'u.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo
quë nabë'në Jesús. Bẽ'nëll tantë llgabë
perë adë bëdẽ'ëdi'ill cuendë chu na Jesús.
Bëldá mënë guni'i Jesús na Juan Bautista
naguashtẽ ladi ra tëgulë. 8 Stubi rall gu-
ni'i Jesús na tëgulë Elías nagubani stubi.
Sëbëldá mënë guni'i Jesús na tubi nabe'dë
guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë
guashtẽhi' ladi ra tëgulë. 9 Herodes guni'i:
—Lëdë lẽ'ëdi'i Juan ndë purquë na gu-
nibẽ'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan.

Gúti'. ¿Perë chu na nguiu rë'? Binia zihani
cusë ru'bë nabḗ'nëll.
Herodes guc shtu'u guënall lu Jesús.

Jesús bëdë'ë nagáu más de ga'i mili mënë
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Iurë bëabrí ra poshtë, biadi'dzë rai' lu
Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë
rai' tubi lugar catë nídi'i mënë cerquë rua'
guë'dchi Betsaida. 11 Perë iurë bini ra mënë
cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më.
Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë.
Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu
bënëac më narac llu'u.
12 Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurní bëd-
chini ra poshtë lu më. Guni'i rai':
—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi
lugar catë nanú mënë. Gau rall nu tsa rall
descansë purquë ni tubi mënë quëréldëdi'i'
ndë'ë.
13 Jesús guni'i iurní:
—Gulë bëdë'ë nagáu rall.
Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':
—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë
mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau
ra mënë rë'?
14 Nanú más de ga'i mili nguiu nazuga'a.
Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:
—Gulë guni'i lu ra mënë të subë mënë
cadë grupë masiá de cincuenta mënë.
15 Zni bë'në rai'. Guzubë grë ra mënë.
16 Iurní Jesús guna'zi ga'i guetështildi con
chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bëdë'ë
më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi
nu belë mbeldë. Bëḑë'ëi' guetështildi
cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai'
guetështildi cua'a ra mënë. 17 Grë rall gudáu
rall hashtë ca lu bielë rall. Iurní ra shini
gusë'dë më bëtsadzḗ chi'bë chupë tëpë ra
pedasë nabë'në subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 Tubi dzë gua Jesús lḗ'ësë më tubi lugar.
Quëadi'dzënú më Dios. Iurní bëdchini ra
shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë
Jesús lu rai':
—¿Chu rni'i ra mënë nahia?
19 Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Bëldá ra mënë rni'i nal Juan Bautista.
Sëbëldá mënë rni'i nal Elías. Sëbëldá mënë
rni'i nal tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios más
guahietë. Rni'i rall guashtël ladi ra tëgulë.
20 Iurní Jesús guni'i lu rai':
—Lë'ë të, ¿chu rni'i të nahia?
Pedro guni'i:
—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë
guënibḗ'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuësë tsashtḗ
më
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

21 Jesús gunibë'a ni tubi chu lu
guadí'dzëdi'i rai' na më Cristo. 22 Guni'i më
lu rai':
—Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu
guḗ'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra
bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u,
nu ra mësë shtë lëy, guëquḗ guia'a rall
na. Quini rall na perë dzë tsunë despuësë,
tsashtḗa ladi ra tëgulë.
23 Iurní guni'i më lu grë ra mënë:
—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna,
napë quë gúnëll renunci prupi deseo
shtḗnëll. Napë quë gáquëll dispuestë
gátill por na. Dzë con dzë napë quë
tsanáldëll shneza. 24 El quë narac shtu'u
gapë vidë shtḗnëll, guënítill, perë el
quë naguëniti vidë shtḗnëll purquë nall
shmëna, guëbánill parë siemprë. 25 Adë
pë guëllui'i gunë nguiu gan guëdubi
guḗ'dchiliu nu despuësë guënítill almë
shtḗnëll. 26 Si talë chu rtu lúhi' por na nu
por shti'dza iurne', zni na guëtú lua de
lḗ'ëll iurë lë'ë na guëabría de gube'e. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu perë
guëdchininuhia con ra ianglë. Guëlua'a
llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë
guëabría. 27 Guldía rnia'a lu të, nanú mënë
entrë lë'ë të guëná rall rnibë'a Dios ziquë
rëy; despuësë de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantë lu rai'
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pe-
dro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu
dani parë guadi'dzënú Jesús Dios. 29 Iurë
biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús de-
lantë lu rai'. Shábi' bëac más naquichi
hashtë rabtsë'in. 30 Iurní guná rai' chupë
nguiu nabiadi'dzënú Jesús. Lë'ë rai' náhi'
Moisés nu Elías. 31 Nanú rai' la'ni tubi shcahi
nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu
lla guëzac zi më ciudá Jerusalén. 32 Pedro,
Jacobo, nu Juan nalḗ mbëca'ldë guna'zi lë'ë
rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc
cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguiu

nazunú Jesús. 33 Nianá lë'ë chupë nguiu
bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:
—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë.
Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lḗ'ël
guëquëréldël; stubin parë Moisés; stubin
parë Elías.
Perë Pedro rac bḗ'adi'i pë guní'i'. 34 Nianá
quëadi'dzë Pedro, bëdchini tubi shcahi
nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë
më iurë lë'ë Moisés nu Elías nanú la'ni
shcahi. 35 Iurní bini rai' tubi bë nabëru'u
la'ni shcahi. Guni'i bë:
—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gudilia
lḗ'i'. Gulë bëquḗ diaguë shtí'dzi'.
36 Despuësë gualú guni'i bë, guná rai'
lḗ'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë
biadí'dzëdi'i rai' lu sa' rai' por tubi tiempë
lo quë naguná rai' guëc dani.

Bënëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldú'i'
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani.
Iurní zihani mënë bëdchini lu Jesús. 38 Ladi
ra mënë ze'dë tubi nguiu. Guní'ill fuertë:
—Mësë, bë'në favurë, gude'e guëná
shinia, pues tubsë ni'i napa. 39 Nanú tubi
mëdzabë narguitsuë' lḗ'ëll. Rdchibi mëdz-
abë lḗ'ëll. Rushtiall nu rru'u bëchini rua'll.
Rzianë mëdzabë lḗ'ëll nu iurë zia'a mëdz-
abë, rdzaguë llga'na. 40 Hia bëna ruëguë lu
ra shini gusḗ'dël parë guëgú rai' mëdzabë
la'ni ldu'u shinia, perë adë bḗ'nëdi'i rai'
gan.
41 Jesús guni'i lu ra mënë:
—Lë'ë të mënë nadë rialdídi'i ldu'i
na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc
guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të?
¿Blac tiempë guca pacënci con lë'ë të?
Guaglli'i shínil ndë'ë.
42 Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë
bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësé'sël
ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë
fier, nu bënëac më lë'ë llguë'në. Iurní
Jesús bëdë'ë ngulë'në guia'a shtádëll. 43 Grë
ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall por llëru'bë
pudërë shtë Dios.

Stubi vësë guni'i Jesús lla gáti'
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzëguëë' ldu'u ra mënë lo quë
nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë
më:
44 —Gulë bëquḗ diaguë naguënia'a lu të
iurne', nu adë rëá'ldëdi'i ldu'u të shti'dza.
Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu perë gaca intriegu guia'a ra mënë
parë quini rall na.
45 Perë ra shini gusë'dë më adë guc
bḗ'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë
naga'chi na di'dzë ni nu adë guasḗdi'i rai'
pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu
bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë
runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi
di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë
lë'ë rai'. 47 Jesús bëdë'ë cuendë pë llgabë
quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú
Jesús tubi llguë'në culá'ni'. 48 Guni'i më lu
rai':
—El quë naquëhapë tubi llguë'në
ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mënë ni
na, también na quëhúnëll recibir. Nu
mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë
nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu
sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu
Dios.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a
(Mr. 9.38-40)

49 Iurní Juan guni'i lu Jesús:
—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull
mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Rní'ill lël parë
guënibḗ'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a
gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë
purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.
50 Perë Jesús guni'i:
—Bëdë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u
mënë. Bien quëhúnëll. El quë nadë rní'idi'i
cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

51 Bëdchini tiempë parë tsepi Jesús
gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë
bëdzḗbëdi'i më. 52 Bëshe'ldë më bëldá nguiu
parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë
rai' pusadë parë guëquëreldë rai'. 53 Perë ra
më guë'dchi shtë Samaria, adë gunḗdi'i rall
nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a
rall zia'a më nezë parë Jerusalén. 54 Iurë
Jacobo nu Juan guná rai' nḗdi'i mënë shtë
Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i
rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guënibë'a na'a të
guëdchini gui'i lu gube'e parë tsequi ra më
Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?
55 Iurní Jesús bëdchigrḗ lúhi'; guní'i' guëc
rai':
—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; rac
shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtu-
a'a gac salvar mieti.
56 Iurní zia'a rai' stubi guë'dchi.

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús
(Mt. 8.19-22)

57 Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguiu
guni'i lu Jesús:
—Dadë, sënalda lḗ'ël ancalë ca tsal.
58 Guni'i Jesús lull:
—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra
ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë.
Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia
nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu.
59 Iurní Jesús guni'i lu stubi nguiu:
—Gude'e naldë na ziquë shmëna.
Perë guni'i nguiu ni:
—Nia Dadë, perë bëne'e permisi de-
spuësë de gati shtada, iurní sënalda lḗ'ël.
60 Jesús repi lull:
—Nanú mënë nadë rialdídi'i ldu'u rai'
shti'dza parë guëca'chi rall ra tëgulë. Lḗ'ël
lueguë biadi'dzë lu ra mënë lla mudë gac
salvar rall.
61 Iurní stubi nguiu guni'i lu Jesús:
—Dadë, sënalda lḗ'ël perë runa ruëguë
lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë,
guna despedir shfamilia.
62 Jesús guni'i lull:
—El quë naná ziquë naraa'në lachi perë
rbí'all nezë tḗchill, adë rlluí'idi'ill parë
tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëní'idi'i
nguiu ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

1 Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë
Jesús setenta nguiu. Bëshe'ldë më lë'ë rai'
lu grë ra guë'dchi catë rac shtu'u më tsa më
despuësë. Chupë nguiu bëshe'ldë më tubi
ladë. Chupë nguiu bëshe'ldë më stubi ladë.
Grë rai' gua. 2 Guni'i më lu rall:
—Ra mënë shtë gué'dchiliu na ziquë
lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë
narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios
guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni. 3 Gulë
gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma
dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë.
4 Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë
guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi.
Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të
mënë. 5 Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë
bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall:
"Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios".
6 Si talë quëreldë nguiu ndë nagunë recibir
bendición shtḗnël, cuezënú bendición con
lḗ'ëll; perë si talë guëqué guiá'all bendición
ni, guëabrí guëa'në bendición parë lḗ'ël
stubi. 7 Gulë tsagla'guë cuezë të mizmë
hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lḗ'ël. Gulë
gau narne'e rall gau të. Gulë bii' lo quë
narne'e rall purquë zni na el quë narunë
dchi'ni; nápëll derechë gaull lu mellë shtë
lamë shtḗhi'. Adë rnítidi'i të tiempë zia'a
të zihani lidchi mënë. 8 Iurë guëdchini të
lu guë'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë
të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të.
9 Gulë bënëac ra nanapë galguidzë. Gulë
guni'i lu mënë shtë guë'dchi: "Hia bëga'a
iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guënibë'a
më lë'ë të". 10 Perë si talë guëdchini të
lu guë'dchi catë adë rúnëdi'i mënë recibir
lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guë'dchi.
11 Gulë guni'i: "Gushëguiu'u naquḗ guëa'
na'a, guëdchibë na'a ziquë sëñi cuntrë lë'ë
të, të gac bë'a të bëdchini na'a nu guni'i
na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a
Dios parë guënibë'a më lë'ë të". 12 Rnia'a
lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra
mënë shtë guë'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall
más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdídi'i ldu'i
(Mt. 11.20-24)

13 'Prubi de lë'ë të mënë shtë guë'dchi
Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdídi'i
ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu
mënë shtë guë'dchi Tiro nu Sidón cumë
bëna entrë lë'ë të, niabrí ldu'u rall con
Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari
nagasë ziquë sëñi de quë bë'në nadzë'ë
rall mudë nanabani rall. 14 Por ni, iurë
guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë
gué'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón
gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. 15 Nu
rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të
na të mënë nabë'në ldai' Dios guëc të perë
guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

16 Guni'i më lu setenta shmënë më:
—El që narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diáguëll shti'dza. El që narquẽ guia'a lë'ë të, rquë guiá'all na. Nu mizmë tiempë rquë guiá'all el që nabëshe'ldë na.

Bëabrí ra setenta shmënë më

17 Gua ra setenta shmënë Jesús. Rquitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:
—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.
18 Guni'i Jesús lu rai':
—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldí Dios lẽ'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë. 19 Guná, bënehia pudërë parë guëlú të guëc ra serpientë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të. 20 Perë guná, adë rquítëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino që gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

Bëquitë ldu'u Jesús
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 La'ni mizmë iurë Jesús bëquitë ldú'i' por pudërë shtë Espíritu Santo. Guni'i më lu Dios:
—Shtada, dushquíllil, rnibẽ'al gube'e nu guẽ'dchiliu. Quëhuna alabar lẽ'ël. Bëluá'al shtí'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shtí'dzël bẽ'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, nu parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguiu. Zni bẽ'nël, Dadë, purquë zni rac shtú'ul gac.
22 Guni'i më lu ra mënë:
—Shtada bëne'e grë ra cusë guiahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bẽ'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bẽ'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguiu ni Shtada.
23 Iurní guni'i më lu lẽ'ësë ra shini gusë'dë më:
—Nalẽ bë'në ldai' Dios lë'ë mënë nariasẽ lo që nariasẽ të. 24 Zihani mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquëreldë guahietë, guc shtu'u rai' guëná rai' lo që narná të, perë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' guini rai' lo që narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabë'në bien

25 Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bëdchínill lu Jesús parë guëtẽ'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:
—¿Pë rní'il lla guna parë gac salvara?
26 Jesús bëquebi:
—¿Pë rni'i lëy shtë Dios? ¿Lla rní'il quëgni'i lëy?
27 Guni'i nguiu iurní:
—Naná escritë: "Gulë guc shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldú'ul. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë guc shtu'u Dios con guëdubi shgabë të." Nu rni'i lëy shtë Dios: "Gulë guc shtu'u grë sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lẽ'ël".
28 Jesús guni'i lull:
—Bien rní'il. Si talë gúnël cumplir lo que naná escritë, guëbánil parë siemprë.
29 Perë lë'ë nguiu rac shtu'u guëni'i mënë bien de lẽ'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:
—¿Chu na sahia?
30 Jesús bëquebi con comparaciuni rë':
—Tubi nguiu bërú'ull Jerusalén parë ziá'all guë'dchi Jericó. Terciuni bëru'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëdë'ë nguba'në galnẽ lẽ'ëll, iurní bësëa'në rall lẽ'ëll hia mërë niátill. 31 Guzac tubi bëshuzi bëdchini catë naga'a nguiu ni. Iurë guná bëshuzi lu nguiu, gudëdë bëshuzi stubi nezë. 32 Nu tubi më levita narunë compañi lë'ë bëshuzi la'ni iádu'u, bëdchínill; gunall lu nguiu naga'a nezë. Lë'ë që lë'ë stubi nezë gudẽdëll. 33 Perë tubi nguiu shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguiu naga'a. Bëga'a ldú'ull lë'ë nguiu. 34 Iurní guabí'guëll lu nguiu, nu bẽ'nëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sëiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bëdchí'bëll nguiu ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguiu catë rëa'në nguiu pusadë. Ndë bẽ'nëll compañi naná ridë. 35 Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bëdchichi. Bëdẽ'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guní'ill: "Gupë nguiu rë'. Si talë gúnël gashtë más, na guëguilla iurë guëabría."
36 Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguiu naguná lu nguiu naguc ridë por ra nguba'në, ¿chu guc shtu'u lë'ë sáhi'?

37 Guni'i mësë shtë lëy:

—El që nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:

—Zni lḗ'ël, guaguë'në ziquë bë'në më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

38 Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bëdchini më tubi guë'dchi catë quëreldë Marta nu béldëll María. Bë'në rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. 39 María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëquḗ diágui' shti'dzë më. 40 Marta rquëdi'ni ldú'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu gunı́'i':

—Dadë, ¿pëzielú bëdḗ'ël permisi guzubë belda guëa'l? guëquḗ diáguëll shtí'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compañi na.

41 Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, Marta, nalḗ rquëdi'ni ldú'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchídi'i ldú'ul. 42 Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo që nanápi'.

11

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 Guzac Jesús biadi'dzënúhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëlua'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtḗhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

2 Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënú të Dios, gulë guni'i:

Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall alabar lḗ'ël.

Rac shtu'u na'a guënibḗ'al grë mënë narëta' lu guḗ'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gunë rall lo që narac shtú'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shtí'dzël.

3 Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

4 Bë'në perdunë duldë shtë na'a purquë runë na'a perdunë el që narunë mal cuntrë lë'ë na'a.

Adë rdḗ'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldaguë na'a lu duldë.

5 Guagla'guë guni'i Jesús:

—Si talë nápël tubi amigu, nu tsal lídchill guëruldë gue'lë. Guëní'il lúhi': "Amigu, bë'në prështë tsunë guetështildi 6 purquë tubi amigu bëdchini zitu. Nápëdia'a pë gaull." 7 Perë amigu shtḗnël guëquébill dizdë la'ni hiu'u zndë'ë: "Adë rsiú'bëdi'il na; në'au puertë rua' lidcha. Grë na'a naga'si na'a. Nídi'i mudë guënehia narac shtú'ul." 8 Rnia'a lu të, mënë ni na amigu shtḗnël perë aunquë adë nḗdi'ill guëné'ell lo që narquí'nil purquë nal tubi amigu, perë si talë tsagla'guë guëná'bëru'ul, lḗ'ëll tsashtëll; guëné'ell lo që narquí'nil. 9 Rnia'a lu të, gulë bë'në zni. Gulë guagla'guë guëna'bë të lo që narac shtú'ul, iurní guëne'e më ca'a të. Gulë tsagla'guë quili të, të guëdzelë të. Gulë bësëdchi rua' puertë hashtë guëlla'lë puertë. 10 Grë mënë narna'bë lu Dios, gúnëll recibirin. Grë mënë narguili, guëdzelin. Grë mënë narsëdchi rua' puertë, guënall lla rlla'lë puertë parë lḗ'ëll.

11 'Lë'ë të naná shtadë llguë'në, si talë shínil guëná'bëll belë mbeldë gaull, ¿pë zëdḗ'ël tubi mbe'ldë cá'all? Aquëdi'i. 12 Si talë guëná'bëll tubi dchitë gaull, ¿pë zëdḗ'ël tubi nillë? 13 Si talë lë'ë të naná mënë mal, perë rac të guëdë'ë të cusë za'quë ca'a ra shini të, mucho más guëne'e Shtadë të naquëbezë gube'e lë'ë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të si talë tsagla'guë rná'bël lu më.

Guni'i mënë Jesús napë mëdzabë la'ni ldú'i' (Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Guzac tubi dzë Jesús cagúhi' tubi mëdzabë gu'pë nananú la'ni tubi nguiu. Ruadí'dzëdi'ill. Perë iurní bëru'u mëdzabë, bien ruadi'dzë nguiu. Ra mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. 15 Perë bëldá rall guni'i:

—Rgu Jesús mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

16 Sëbëldá mënë bëtë'dë rall prëbë lë'ë më, nihunë më lo që nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall, ziquë tubi sëñi de që na më shini Dios. 17 Guc bë'a më llgabë naquëhunë rall. Guni'i më:

—Si talë guëruldë shmënë gubiernë rdildi cuntrë mizmë gubiernë, tsalú gubiernë. Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. 18 Nu

Satanás si talë Satanás nadivididë mizmë
lḗ'ëll, tsalú pudërë shtḗnëll. Cagnia'a ndë'ë
purquë rni'i të rguhia mëdzabë por pudërë
shtë Beelzebú. 19 Si talë rguhia mëdzabë
por pudërë shtë Beelzebú, ¿chu runë com-
pañi ra mënë entrë lë'ë të nargú mëdzabë
la'ni ldu'u mënë? Lë'ë nargú mëdzabë
entrë lë'ë të, guëni'i rall lu të chu bëne'e
pudërë guiahia parë rguhia mëdzabë, nu
guëni'i rall runë të mal llgabë. 20 Perë si
talë con pudërë shtë Dios, rguhia mëdzabë
la'ni ldu'u mënë, hia bëga'a iurë, guëlladchi
zuga'a Dios parë guënibḗ'ai' lë'ë të.
21 'Si talë tubi nguiu putëntë quëhápëll
bien lídchill con gui'bë narguini mënë,
pues grë nanapë nguiu ni nasegurë. 22 Perë
si talë guëdchini stubi nguiu más fuertë nu
gúnëll gan lu primërë nguiu, iurní guëgull
grë nanapë primërë nguiu nu rtḗ'tsëllin
entrë ra shmḗnëll. Ra gui'bë naná rialdí
ldu'u primërë nguiu, hia na rahin guia'a
stubi nguiu.
23 'El quë nanḗdi'i guëni'i favurë de na,
nall cuntrë de na. El quë nadë rtëádi'i mënë
lua, na ziquë tubi narsëllu'në mënë lua.

Tubi mëdzabë nabëabrí catë bërú'ull
(Mt. 12.43-45)

24 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Iurë bëru'u mëdzabë la'ni ldu'u nguiu,
riazëll catë nídi'i nisë. Rguílill catë cuézëll
perë adë rdzélëdi'ill lugar. Iurní rní'ill:
"Guëabría ldu'u mënë catë bërua'a".
25 Bëdchini mëdzabë. Bëdzélëll ziquë tubi
hiu'u bien arregladë nu limpi. 26 Iurní tsalli'i
mëdzabë gadchi mëdzabë más mal quë
lḗ'ëll; riutḗ rall la'ni ldu'u nguiu ni. Bëa'në
nguiu ni con gadchi mëdzabë, lëdë túbsëdi'i
mëdzabë. Más mal bëa'në nguiu ni.

Ra narquitë ldu'u de verdá

27 Iurë cagni'i më ra di'dzë rë', tubi na'a
nazú entrë ra mënë zihani guní'ill fuertë lu
më:
—Dichusë na gullanë lḗ'ël, nu bëgá'dchill
lḗ'ël.
28 Jesús guni'i:
—Más bien na el quë narquḗ diaguë
di'dzë shtë Dios nu rzu'bë diáguëll shtí'dzi'.

Ra mënë mal guna'bë rall gunë më tubi milagrë lu rall
(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Zihani mënë bëdchini; bëdëá rall lu
Jesús. Guni'i më lu rall:
—Nalḗ mal na mënë tiempë ne'.
Cagna'bë rall tubi sëñi shtë Dios. Cagna'bë
rall guna tubi milagrë. Ni tubi cusë
ru'bë guëná rall, sulamëntë tubi cusë
ziquë naguzac tiempë shtë Jonás guëná
rall. 30 Ziquë guc Jonás tubi sëñi parë
ra mënë shtë Nínive de quë gac cumplir
shti'dzë Dios, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu guḗ'dchiliu gáqui' sëñi parë ra mënë
nanabani ne'. 31 Iurë gac juici shtë Dios,
lë'ë reina nagunibë'a ladzë Sur, tsasuldill
nu gúnëll juzguë mënë nanabani iurne',
na rall culpablë purquë na'a ni bidë guëná
lë'ë Salomón parë guëquḗ diáguëll shti'dzë
Salomón. Gulë guná, hia bëdchini tubi más
më ru'bë quë Salomón. 32 Nu zac ra mënë
naguquëreldë guë'dchi Nínive, tsasuldí
rall lu juici con ra mënë naquëreldë ne';
nu guëni'i ra mënë shtë Nínive, ra mënë
nanabani ne' na rall culpablë purquë ra
mënë shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë
Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná,
hia bëdchini tubi más më ru'bë quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 'Ni tubi mënë rsëu'ldëdi'ill llni la'ni
lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë
lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'ill lintërnë
con tubi tëpë. Perë guëzu'bëllin guia'a parë
el quë natsutḗ la'ni hiu'u guëzianí. 34 Slul
na ziquë tubi lintërnë. Si talë naza'quë slul,
nápël llni guëdubi la'ni ldú'ul. Perë si talë
rac llu'u nacahi slul, nápëdi'i të llni. 35 Gulë
bë'në llgabë bien si talë llni nanapë të adë
nahin nacahi. 36 Iurë nanú llni guëdubi la'ni
ldu'u të, ni tubi partë nacahi; na ziquë tubi
lintërnë narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guëc ra fariseo nu mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Nianá caglua'a Jesús ra mënë, tubi
fariseo bë'në invitar gau më lidchi fariseo.
Gua më lidchi fariseo nu guzubë më lu
mellë. 38 Guná fariseo zubë më lu mellë
perë adë gudíbidi'i më guia'a më ziquë na
custumbrë religiusë. Guasḗ ldu'u fariseo.
39 Iurní guni'i Dadë Jesús lu fariseo:
—Lḗ'ël con los de más fariseo na të ziquë
trashtë narí'etidi'i. Rguibi të bien ladi
ra trashtë ziquë custumbrë religiusë, perë
la'ni ldu'u të nanú zihani maldá. Rzebi

ldu'u të pë shtë mënë. 40 Tuntë na të. Dios
bëntsa'u lë'ë nguiu nezë fuërë nu nezë la'ni.
41 Gulë bëdë'ë nanapë të ca'a mënë. Gulë gac
të mënë za'quë, iurní grë cusë na limpi parë
lḗ'ël.
42 'Prubi de lë'ë të fariseo; caguilli të
lo quë narunë tucarë ca'a Dios hashtë ra
plantë namás mitu'në, perë ra cusë ru'bë
adë rúnëdi'i të cumplir. Rúnëdi'i të tratë
bien con sa' të. Nu rac shtú'udi'i të Dios.
Runë tucarë gunë të cumplir cusë rë' nu los
de más mandamientë shtë Dios.
43 'Prubi de lë'ë të fariseo. Nalḗ rac shtu'u
të guëzubë të primërë asientë la'ni iádu'u.
Rquitë ldu'u të iurë mënë runë rall saludar
lë'ë të con zihani rëspëti catë rdëá mënë.
44 'Prubi de lë'ë të. Na të ziquë ra ba'a
naga'chi catë bëga'chi tëgulë. Ra mënë
rdëdë rall guëc ra ba'a perë rdḗ'ëdi'i rall
cuendë blac fier na lugar ni.
45 Iurní tubi mësë narlua'a lëy guní'ill lu
më:
—Mësë, nu zac cagní'il guëc na'a por
di'dzë rë'.
46 Jesús guni'i:
—También prubi de lë'ë të mësë shtë lëy
purquë quëhunë të obligar ra mënë gunë
rall zihani custumbrë. Nahin ziquë tubi
carguë në'ë, perë lë'ë të adë rldísidi'i tëhin
ni siquierë con tubi shcuënë të.
47 'Prubi de lë'ë të. Rza'a të capillë shtë
ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë
guëlú të gudini rall ra profetë ni. 48 Na të
testigu gudini ra shtadë guëlú të lë'ë ra
profetë, nu na të de acuerdë con lo quë
nabë'në rall purquë rza'a të capillë shtë
ra profetë. 49 Por ni la'ni librë nanua'a
sabiduría shtë Dios rni'i: "Guëshe'lda pro-
fetë nu poshtë lu ra mënë perë quini mënë
bëldá ra nabëshe'lda, gati rai'. Sëbëldá rai'
guëzac zi mënë." 50 Perë rnia'a lu të, gunë
Dios juzguë ra mënë tiempë ne' por grë
maldá nabë'në ra mënë cuntrë ra profetë
dizdë bëcue'shtḗ më guḗ'dchiliu. 51 Ra mënë
nanabani ne' na rall culpablë por galguti
shtë Abel nu por galguti shtë grë më za'quë,
hashtë galguti shtë Zacarías, el quë nagu-
dini mënë entrë iádu'u nu bëcu'guë. Gunë
më juzguë lë'ë të por grë ra cusë rë'.
52 'Prubi de lë'ë të mësë shtë lëy purquë
napë të liahi parë gac bë'a lla gac salvar
mënë perë adë nḗdi'i tsutḗ të shnezë Dios
nu adë nḗdi'i të tsutḗ mënë shnezë më; gac
rall shmënë më.
53 Nianá cagni'i më ra cusë rë', ra mësë
shtë lëy nu ra fariseo bëldënú rall Jesús.
Bëdchi'bë rall zihani di'dzë guëc më.
Gudildi di'dzë rall të guëni'i më cusë mal.
54 Bëtë'dë rall prëbë lë'ë më parë ldaguë
më lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall
parë gunë rall acusar lë'ë më lu gubiernë
rumanë.

12

Gulë gupë cuidadë ra mënë falsë

1 Tiempë ni bëdëá zihani mili mënë
hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i
më lu ra shini gusë'dë më, primërë lu rai':
—Gulë gupë cuidadë enseñansë shtë ra
fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall
rrë'tsë ziquë levadurë la'ni nacubë. 2 Lo quë
nanú la'ni ldu'u mënë guëru'u lu llni. Grë
cusë naga'chi napë quë gac bë'a mënë. 3 Grë
lo quë narni'i të lu nacahi, guini mënë lu
llni. Lo quë narni'i të naga'chi nu lo quë
naruadi'dzë të la'ni hiu'u catë në'au, gac
bë'a mënë. Guëabrí guadi'dzë mënë fuertë
shti'dzë të lu ra mënë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzḗbëdi'i të lu mënë"
(Mt. 10.28-31)

4 Guagla'guë guni'i Jesús:
—Na të amigu shtëna. Rnia'a lu të adë
rdzḗbëdi'i të mënë narguini cuerpë perë
nápëdi'i rall pudërë gunë rall más cusë
cuntrë lë'ë të. 5 Perë na guënia'a lu të chu
guëdzëbë të lúhi'. Náhi' el quë despuësë
quíni' lḗ'ël, nápi' pudërë parë guëshé'ldi'
lḗ'ël gabildi. Rnia'a lu të stubi, gulë bëdzëbë
lḗ'i'.
6 'Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi.
Perë Dios rëagná ldú'i' lë'ë ra ma. 7 Nu napë
më cuendë bëldá guitsë guëc të zubë cadë
de lë'ë të. Adë rdzḗbëdi'i të lo quë quëhunë
mënë cuntrë lë'ë të; más lasac të quë zihani
ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Rnia'a lu të, si talë rni'i të lu ra mënë
na të shmëna, guënia'a lu ra ianglë shtë
Dios na të mënë shtëna. Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu. 9 Perë si
talë guëni'i të lu ra mënë adë nádi'i të
shmëna, iurní guënia'a lu ra ianglë nádi'i të
mënë shtëna.
10 'Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu. El quë narni'i didzabë cuntrë na,

gac gunë Dios perdunë lḗ'ëll; perë si rní'il
didzabë cuntrë Espíritu Santo, gúnëdi'i më
perdunë lḗ'ël.
11 'Iurë gua'a mënë lë'ë të lu ra gubiernë u
lu ra juësi u lu ra narunë juzguë la'ni iádu'u,
adë rúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të lu rall,
lla guëquebi të parë guëru'u të, 12 purquë
mizmë iurë ni Espíritu Santo guëluá'ai' lë'ë
të pë guëquebi të lu rall.

*Comparaciuni shtë nguiu ricu perë natún-
tëll*

13 Iurní tubi mënë nabëru'u ladi mënë
zihani, guní'ill lu Jesús:
—Mësë, bë'në favurë; guni'i lu bëcha
guëné'ell herenci narunë tucarë cahia.
14 Perë Jesús guni'i lull:
—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë
lë'ë të. Ni tubi të bḗ'nëdi'i nombrar na parë
qui'dza herenci shtënë të.
15 Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:
—Gulë gupë mizmë lë'ë të parë adë
rzébidi'i ldu'u të ra cusë shtë guḗ'dchiliu.
Galërquitë ldu'u nguiu ze'dë de Dios,
lḗdëdi'i por cusë zihani nanapë nguiu lu
guḗ'dchiliu.
16 Iurní guni'i më tubi comparaciuni:
—Guc tubi nguiu ricu. Shguiú'ull bëdë'ë
tubi bënë ganza'quë. 17 Bḗ'nëll llgabë: "Lla
guna con tantë llu'bë. Nídi'i lugar parë
cuetsá'uhin." 18 Guní'ill: "Guëchilia hiu'u
catë cuetsa'u llu'bë. Guëzá'ahia stubi más
naru'bë, cuetsa'u llu'bë la'ni con grë cusë
nanapa. 19 Mizmë na runa llgabë, nanú
sufsientë por zihani izë. Gúnëdia'a dchi'ni
lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua'
vini. Guëquitë ldua'a." 20 Nianá quëhúnëll
llgabë, guni'i Dios lull: "Tuntë nal. Gue'lë
ne' gátil. Ra cusë nabëtëal, ¿chu gac
nashtënë rahin?" 21 Zni na grë ra nguiu
nartëá zihani cusë parë mizmë lḗ'ëll perë
nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

*Quëhapë Dios shíni'
(Mt. 6.25-34)*

22 También guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë
më:
—Rnia'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të
por lo quë nagáu të parë guëbani të, ni
por shabë të nagacu të. 23 Vidë shtë të
na más lasac quë nagáu të. Cuerpë shtë
të más lasac quë shabë të. 24 Gulë guná,
ziquë ra ma riegu adë rcabnídi'i ma llu'bë.
Adë riagllí'idi'i ma cusechë lachi cuetsa'u
mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma.
Lë'ë të lasac të más quë ra ma'ñi. 25 ¿Chu de
lë'ë të por tantë rúnël llgabë guëbánil tubi
dzë más? 26 Si talë gáquëdi'i gunë të ra cusë
mitu'në, ¿pëzielú runë të llgabë por ra cusë
ziquë nagáu të u nagacu të?
27 'Gulë guná, lla riaru'bë ra guë'ë. Adë
rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rtí'bidi'i rahin,
perë rëy Salomón con guëdubi galëlujë
shtḗhi', bḗ'nëdi'i' gan niácuhi' ziquë ra
guë'ë lachi. 28 Gulë guná, lë'ë të narialdí
ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'ë lachi nedzḗ,
quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'ë nu
tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'e më nar-
qui'ni të. 29 Adë rianáldëdi'i të tëchi ra cusë
pë gau të, pë gu të; adë rquëdí'nidi'i ldu'u
të por ra cusë rë'. 30 Ra mënë nadë rialdídi'i
ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tëchi ra
cusë shtë guḗ'dchiliu, perë lë'ë të napë të
Shtadë të. Runë më cuendë grë nicidá
nanapë të. 31 Primërë gulë guanaldë tëchi
narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'e
më grë cusë narqui'ni të parë guëbani të.

*Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e
(Mt. 6.19-21)*

32 'Na të du'pë mënë narianaldë tëcha
ziquë ra lli'li narianaldë tëchi vëquërë.
Adë rdzḗbëdi'i të purquë Shtadë të gudili
lë'ë të, të guënibë'a të catë na më rëy.
33 Gulë bëtuu' nanapë të ca'a mënë dumí,
el quë nabënápëdi'i. Gulë gapë të pan-
itë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i;
quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi
nguba'në riutḗdi'i. Nídi'i ma naráu panitë
parë tsaluhin. 34 Catë nacuetsa'u tesurë
shtḗnël, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac të preparadë

35 'Gulë gac listë nu preparadë guë-
dubi tiempë, ziquë nguiu nalli'i lá'ni' parë
dchi'ni, ziquë mënë nanua'a lintërnë naquḗ
llni. 36 Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë
lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra
muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë
lueguë, iurë rsëdchi lamë rua' puertë;
37 rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë
lë'ë lamë guëdchini, purquë rnia'a lu të de
verdá, guëru'u shumbrelë lamë nu guëni'i
lamë lu ra muzë: "Gulë guzubë lu mellë".
Iurní lë'ë lamë gúnëll sirvë lu rall, gau rall.
38 Si talë guëdchini lamë guëruldë gue'lë;
si talë guëdchini lamë ze'dë grëgue'lë nu

guëdzelë lamë lë'ë ra muzë quëbezë rall,
hia nabani rall; rquitë ldu'u ra muzë iurní.
39 Nané̋ të bien si talë niac bë'a nashtënë
tubi hiu'u pë iurë guëdchini nguba'në lídchi',
zúga'a nguiu ni listë. Nédi'ill tsuté̋
nguba'në lídchill. 40 Nu zac lë'ë të napë quë
gac të listë purquë adë nápëdi'i të cuendë
ca iurë guëdchinia stubi. Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué̋'dchiliu; guëdchinia
iurë rni'i të runë faltë parë guëdchinia.

Muzë nabënë nu muzë mal
(Mt. 24.45-51)

41 Iurní guna'bë di'dzë Pedro lu më:
—¿Pë guní'il comparaciuni rë' lu grë
mënë u guní'ilin sulë parë lë'ë na'a?
42 Guni'i më:
—¿Chu na muzë za'quë nu nasini
gué̋quëll? Nall ziquë tubi mënë encargadë
con lidchi shlámëll. Rnibë'a shlámëll
guënall grë dchi'ni, nu guëdé̋'ëll nagáu
ra muzë iurë rga'a iurë rau rall. 43 Nalé̋
rquitë ldu'u encargadë ni si talë quëhúnëll
bien iurë guëdchini lamë shté̋nëll. 44 Guldía
rnia'a lu të, lë'ë lamë gúnëll nombrar lë'ë
nguiu ni, guënibé̋'all grë nanapë lamë.
45 Perë si talë lë'ë nguiu rní'ill la'ni ldú'ull,
adë guëdchínidi'i lamë lueguë, nu guëzublú
nguiu ni sac zill ra muzë nu ra criadë con
galné̋, perë lé̋'ëll raull, ruu'll, rzuu'dchill.
46 Guëdchini lamë shté̋nëll mërë iurë adë
quëbézëdi'ill lë'ë lamë. Guëabrí lamë de
repëntë iurë adë quëhúnëdi'i nguiu ni
bien. Lë'ë lamë gúnëll cashtigu lé̋'ëll nu
guënibë'a lamë gátill nu tsall lugar catë
nanú ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios.
47 'Lë'ë muzë naguc bë'a pë rac shtu'u
lamë gúnëll perë adë bé̋'nëdi'ill cumplir,
adë bé̋'nëdi'ill preparar, guëdë'ë lamë zi-
hani galné̋ guëc muzë ni. 48 Perë lë'ë muzë
nadë guc bé̋'adi'i pë rac shtu'u lamë gúnëll,
nu bë'në muzë lo quë narunë tucarë cash-
tigu, guëdë'ë lamë du'psë galné̋ guëc muzë
ni. Si talë bëdë'ë Dios zihani llni guëc nguiu,
nall responsablë lu më gúnëll bien con ra
cusë ni. Lë'ë nguiu nabë'në recibir pë shtë
mënë, nall responsablë nu mënë guëna'bë
rall más de nguiu ni.

Por shti'dzë më nanú divisioni
(Mt. 10.34-36)

49 'Be'dë guëdchinia parë gac cashtigu
mënë shtë gué̋'dchiliu lu gui'i. Nalé̋ rac
shtua'a de quë subluhin. 50 Napë quë
guëtiá'ahia lu galërzac zi, ziquë rtia'a mënë
nguiu la'ni nisë parë chubë nisë nguiu.
Nahia ziquë mënë narlullë hashtë tsalú
gac cumplirin. 51 ¿Gu llua'a të be'dë guëd-
chinia parë cuedchí ldu'u mënë con sa' rall?
Aquëdi'i. Lëdë znídi'i. Be'dë guëdchinia
parë gac divididë ra mënë. 52 Dizdë iurne'
gac divididë famili; tsunë mënë guëru'u
rall favurë de na. Mizmë famili guëru'u
chupë mënë cuntrë de na. 53 Shtadë llguë'në
rldënú rall cuntrë shíni'. Llguë'në na cun-
trë shtadë llguë'në. Shni'a na cuntrë sht-
sá'pi'. Shtsa'pë na cuntrë shní'ai'. Suëgrë
rldënú llí'llill. Lli'lli na cuntrë sué̋grëll.

Gulë guc bë'a sëñi shtë tiempë ne'
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Nu zac guni'i Jesús lu ra mënë zihani:
—Iurë rna të shcahi nagasë nezë guetë,
rni'i të: "Hia mërë guëdchini guiu". Lueguë
rlaguë guiu. 55 Si ze'dë mbë nezë sur,
rni'i të: "Ze'dë galna'i". Nu lueguë rac
na'i. 56 Na të falsë, nané̋ të sëñi nananú
lu gué̋'dchiliu nu ra sëñi nananú gube'e.
¿Pëzielú rac bé̋'adi'i të pë runë cuntienë lo
quë naquëhac iurne'?

Bë'në rëglë asuntë con contrari shté̋nël
(Mt. 5.25-26)

57 'Gulë bë'në llgabë cadë tubi të lo
quë naza'quë lu Dios. 58 Por ejemplë, si
talë tubi mënë runë demandë lé̋'ël lu gu-
biernë, antsë guëdchínil lu autoridá, bë'në
rëglë con contrari shté̋nël parë guëa'në
en paz. Si adë rúnëdi'il zni, lë'ë con-
trari shté̋nël gúnëll demandë lé̋'ël lu juësi.
Lë'ë juësi gúnëll intriegu lé̋'ël lu suldadë.
Lë'ë suldadë tsagsa'në rall lé̋'ël lachigui'bë.
59 Guldía, adë guërú'udi'il hashtë quíllil grë
centavë nanazé'bil.

13

Rqui'ni guëabrí ldu'u të lu Dios

1 Nianá biadi'dzë Jesús di'dzë rë', bëru'u
bëldá nguiu naguni'i lu Jesús mal nabë'në
Pilato, purquë Pilato gudini bëldá mënë
shtë Galilea la'ni iádu'u ru'bë. Rënë shtë
ra nguiu ni guc mescladë con rënë shtë
ma nabë'në ra më israelitë ofrecërë ziquë
ofrendë lu Dios. 2 Jesús guni'i lu rall:

—¿Më llgabë quëhunë të ne'? Ra mënë
nabë'në sufrir zni, adë nápëdi'i rall más
duldë që los de más sa' rall. 3 Rnia'a lu
të, si talë adë guëabrí ldu'u të con Dios,
zac guëniti të catë nídi'i fin. 4 ¿Më llua'a
të ra che'ñi bi tsunë nguiu naguti iurë
gulaguë tubi hiu'u guia'a guëc rall, na rai'
más më duldë që grë ra mënë naquëreldë
Jerusalén dzë ni? Guti rai', bë'në lu' shtë
Siloé. 5 Rnia'a lu të, lëdë znídi'i. Si talë adë
gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të lu Dios,
zac lë'ë të guëniti të catë nídi'i fin.

Comparaciuni shtë hiaguë nanápëdi'i nashi

6 Iurní guni'i më comparaciuni rë':

—Tubi nguiu bëcabní tubi hiaguë higu
entrë ra hiaguë uvë. Gudëdë izë. Guaglli'i
nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë
bëdzélëdi'ill. 7 Iurní guní'ill lu naquëhapë
ra plantë: "Guná, tsunë izë be'dë guëlli-
hia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi
nashi bëdzélëdia'a. Bëchuguë hiaguë ni.
¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu
shlatë?" 8 Perë nguiu naquëhapë ra plantë
guni'i: "Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi
izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë
guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi.
9 Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guëné'edi'in
nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní."

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu tḗchi'

10 Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, Jesús
caglua'a ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më
israelitë. 11 Ndë nanú tubi na'a narac llu'u
che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu tḗchi', bë'në
mëdzabë mal. Adë bë'në na'a gan guzuldill.
12 Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më
lḗ'ëll nu guni'i më:

—Lḗ'ël, hia bëáquël; nal librë galguidzë
shtḗnël.

13 Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Gua-
suldill. Guzublú guní'ill llëru'bë na pudërë
shtë Dios. 14 Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u
bëldënull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a
dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra
mënë:

—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni.
Guëdchini ra mënë narac llu'u entrë la'ni
llmalë, lḗdëdi'i dzë descansë guëac rall.

15 Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë
burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu
ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë
quëhunë të zni. 16 Guná lu na'a rë', nall
llëbní Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac
llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás.
¿Pë rní'il; guëshaca lḗ'ëll lu galguidzë rë'
dzë narzi'i ldu'u mënë?

17 Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë
narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de
más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall
cusë ru'bë nabë'në Jesús.

Comparaciuni shtë bë'dchi bi'chi
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de që guëllad-
chi na Dios parë guënibḗ'ai' mieti? ¿Pë
guënia'a lu të, të gac bë'a të? 19 Manërë
narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bë'dchi
bi'chi. Gudishi nguiu bë'dchi ni. Gualdani
bë'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi
hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bëdchi'bë bëche'zë
lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Mt. 13.33)

20 Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të
gac bë'a të manërë rnibë'a Dios ziquë
Rëy. 21 Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë
tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë
levadurë rdë'ën fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Guagla'guë guzḗ më nezë parë
Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më
ranchi catë canzḗ më. 23 Guzac tubi mënë
guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u
zihani mënë?

Guni'i më lull:

24 —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutḗ të
puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë
zihani mënë gac shtu'u tsutḗ rall puertë
ni perë gúnëdi'i rall gan. 25 Gaquin ziquë
nashtënë hiu'u. Në'au puertë shtë hiu'u.
Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë
ni nu guëni'i të: "Dadë, bësha'lë puertë,
guëdchini na'a". Perë lë'ë nguiu ni guëni'i
lu të: "Adë runguë bḗ'adia'a chu na të".
26 Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: "Gu-
daunú na'a lḗ'ël; bii'nú na'a lḗ'ël. Bëluá'al
lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a." 27 Iurní
nguiu ni guëquébill lu të: "Hia gunia'a
lu të, rdḗ'ëdia'a cuendë chu na të, lë'ë të
mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua."

28 Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai'
të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë
të adë tsutédi'i të. Guëa'në të fuërë.
29 Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini
mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë
nortë nu nezë sur. Guëzubë rall; gau rall
lu gube'e catë rnibë'a Dios. 30 Guná, bëldá
mënë nalasáquëdi'i lu gué'dchiliu iurne',
lasac rall lu Dios iurní; nu bëldá mënë naná
më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë
iurní.

Bi'ni Jesús guëc Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

31 Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë',
bëdchini bëldá fariseo lu Jesús. Guni'i rall
lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac
shtu'u quínill lé'ël.

32 Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guéquëll parë
guësiguëll. Gulë guagni'i lull: "Nedzé
nu glli riagla'guë gunëaca ra narac llu'u.
Guëgúa mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Perë
tëchi glli guëzubluhia shchi'nia." 33 Napë
quë tsagla'ga shneza nedzé, glli, nu
tëchi glli purquë nádi'in posiblë tubi
naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi
guë'dchi; sulamëntë Jerusalén gáti'.
34 'Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të,
rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti
rai'. Bëdë'ë guë'ë të ra narni'i shti'dzë
Dios lu të. Zihani vueltë guc shtua'a ni-
atëahia lë'ë të ziquë tubi guidi rguëdchi
ra guidi me'dë, perë nédi'i të guëdchini të
lua. 35 Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në
të ziquë tubi hiu'u dachi. Gúnëdi'i Dios
compañi lë'ë të. Nu adë guënádi'i të lua
hashtë dzë naguëni'i të: "Benditë na el quë
nabëshe'ldë Dadë Dios lu gué'dchiliu. Bë'në
ldai' më lé'i'." Zni guëni'i të.

14

Bënëac Jesús tubi nguiu nagadzé gui'i

1 Guzac tubi dzë descansë, guataunú më
lidchi jëfë shtë ra fariseo. Los de más
fariseo quëglda'chi rall lë'ë më. 2 Guëlladchi
më nanú tubi nguiu narac llu'u nagadzé
gui'i. 3 Jesús guna'bë di'dzë lu ra fariseo nu
lu ra mësë shtë lëy:

—¿Më rni'i të? ¿Gu runë providë lëy shtë
Dios gunëáca'a ra narac llu'u dzë narzi'i
ldu'u mënë?

4 Perë lë'ë rall adë bëquébidi'i rall. Iurní
Jesús bia'a lë'ë nguiu tubi ladë; bënëac më
lé'ëll. Guni'i më tsall con bien. 5 Lueguë
guni'i më lu ra fariseo:

—Grë të si talë guëlaguë tubi ngunë
u tubi burrë la'ni guërzú dzë descansë,
lueguë tsaldú të ma. Ni tubi të adë
guëbézëdi'i hashtë stubi dzë parë guëgú të
ma.

6 Gúquëdi'i rall nihunë rall contëstë lu
Jesús.

Ra invitadë lu sa'a

7 Guná Jesús lla na ra mënë invitadë lidchi
fariseo, gudili rall mejurë lugar lu mellë
iurë gudáu rall. Guni'i më tubi comparaci-
uni lu rall:

8 —Iurë runë mënë invitar lé'ël lu sa'a,
adë rzúbëdi'il lugar mejurë purquë si talë
nanul lugar za'quë nu guëdchini stubi më
más lasac quë lé'ël, 9 lë'ë më nabë'në invitar
guërupë të, guëní'ill lul: "Bë'në favurë
guasuldí; subë nguiu rë' ndë'ë catë zúbël".
Pues tsasúbël stubi lugar trasë perë blac
rtu lul iurní. 10 Perë guná, si talë tsal lidchi
mënë, guzúbël lugar humildë, iurní lë'ë
nguiu nabë'në invitar lé'ël, guënall catë
zúbël. Guëní'ill lul iurní: "Dadë, bë'në
favurë guzubë lugar za'quë cula'ni ra më
nalasac". Zni nápël hunurë lu ra mënë
nazubënú lu mellë. 11 El quë narunë parë
gáquëll më ru'bë, guëláguëll con shtu, perë
el quë nadë rúnëdi'i parë gáquëll më ru'bë,
Dios gunë honrar lé'ëll.

12 Iurní guni'i Jesús lu nabë'në invitar lë'ë
më gau më lídchill:

—Iurë quëhúnël invitar ra mënë të gau
rall, guëruldë dzë u gue'lë, adë rná'bëdi'il
amigu shténël, nilë shfamílil, nilë ra béchil.
Adë rná'bëdi'il vëcini ricu shténël purquë
lë'ë rall despuësë gunë rall lo mizmë con
lé'ël, gaul lu mellë shtënë rall; 13 sino quë
iurë quëhúnël invitar ra mënë lídchil, gu-
na'bë ra prubi. Guna'bë ra mancu, ra cujë,
ra ciegu të gau rall lídchil. 14 Bë nápëdi'i rall
të parë guëabrí quilli rall lé'ël. Guëquitë
ldú'ul iurní; nu Dios quilli lé'ël dzë nat-
sashté ra shmënë më ladi ra tëgulë.

Comparaciuni shtë cënë ru'bë

15 Tubi nazubënú Jesús lu mellë, iurë
bínill di'dzë rë', guní'ill:
—Dichusë grë ra natsutḗ gube'e catë
Dios na Rëy, të súbëll lu mellë, gaull.
16 Jesús guni'i lu nguiu ni:
—Tubi nguiu bë'në preparar guëdḗ'ëll
tubi cumidë za'quë. Gunáʼbëll zihani mënë
guëdchini të gau rall. 17 Bëga'a iurë hia
listë na grë cusë. Iurní bëshe'ldë nguiu ni
tubi muzë naguagni'i lu ra invitadë: "Gulë
gude'e lueguë. Hia nadchi'bë cumidë lu
mellë gau të." 18 Perë grë ra invitadë tubi
por tubi bë'në rall dispensar. Primërë
nguiu guni'i: "Bë'në dispensar na. Guzía
tubi ldë guiu'u, napë quë tsagnahia luhin."
19 Stubi guni'i: "Guzía ga'i nezë ngunë. Mërë
iurne' gac prëbë ma nia zunë ma dchi'ni.
Bë'në dispensar na." 20 Stubi guni'i: "Tampa
bëtsḗ'ahia. ¿Llallë tsahia iurne'?" 21 Bëabrí
muzë lidchi lamë ni. Guní'ill lúhi' grë lo quë
guni'i ra invitadë. Bëldḗ lamë ni. Guní'ill lu
muzë: "Gua lueguë nasesë lu nezë hashtë
ra nezë bi'chi shtë guë'dchi. Guaglli'i ra
prubi, ra mancu, ra cujë, nu ra ciegu; gau
rall." 22 Gudëdë stu'pë tiempë bëabrí muzë.
Guni'i muzë lu lamë: "Dadë, hia bëna lo
quë naguní'il perë todavía nanú lugar lu
mellë". 23 Lë'ë lamë guní'ill: "Gua stubi;
bë'në ruëguë lu mënë nazuga'a nezë lachi
nu ra nananú caminë reali parë gue'dë
guëzḗ rall lidcha. Gac zihani mënë hashtë
tsúdi'i lugar lu mellë. 24 Ni tubi naguna'ba
primërë gáudi'i rall cumidë za'quë nabëna
preparar."

El quë narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús

25 Zihani mënë guanaldë rall tëchi më.
Bëdchigrḗ më; guná më tëchi më nu guni'i
më lu rall:
26 —El quë narac shtu'u gáquëll shmëna,
napë quë gac shtú'ull na más quë shtádëll,
más quë shní'all, más quë tsé'lëll, nu shínill,
nu ra bḗchill, nu zánëll. Napë quë rac
shtú'ull na más quë prupi vidë shtḗnëll.
Si talë rúnëdi'ill ni, nídi'i mudë gáquëll
shmëna. 27 Cualquier narac shtu'u gáquëll
shmëna, napë quë gúnëll renunci prupi
deseo shtḗnëll nu gáquëll dispuestë gátill
por na. 28 Cadë tubi de lë'ë të si talë rac
shtú'ul guëzá'al tubi hiu'u ru'bë, primërë
guëna'bë dí'dzël blac dumí runë costar
parë tsalú dchi'ni. Iurní guëlábël dumí
nanápël; gac bḗ'al si talë nanú sufsientë
dumí. 29 Si talë adë rúnëdi'il llgabë bien,
despuësë de guntsá'ul cimientë shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grë ra mënë
naguëná lu cimientë, tsagla'guë gunë rall
burnë lḗ'ël. 30 Guëni'i rall iurní: "Nguiu
rë' guzublú guëzá'all hiu'u perë nápëdi'ill
dumí parë tsalú dchi'ni". 31 Gulë bëquḗ
diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con
chi'i mili suldadë rac shtu'u tsatíldill con
stubi rëy. Primërë quëhúnëll llgabë si
talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy
nanapë galdë mili suldadë. 32 Si talë rdḗ'ëll
cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy
con galdë mili suldadë, guëshé'ldëll rsunë
lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi
rall. 33 Zni nahin con lë'ë të, el quë nadë
rúnëdi'i renunci grë lo quë nanápëll, nídi'i
mudë gáquëll shmëna.

Zedë nanápëdi'i sabor
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 'Nabënë na zedë perë si guëniti zedë
sabor, ¿lla gunë nguiu guëabrí sabor shtë
zedë? 35 Adë rlluí'idi'in, nilë parë guëc
guiu'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë.
Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë
rac shtú'ul tsasël, gulë bëquḗ diaguë bien
shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti
(Mt. 18.10-14)

1 Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë
impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall
lu më parë guëquḗ diaguë rall shti'dzë më.
2 Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall
cuntrë Jesús. Guni'i rall:
—Jesús na amigu shtënë ra pecadurë.
Ria Jesús lidchi rall të gaull.
3 Iurní Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra
contrari shtë më:
4 —Si talë nápël tubi gahiu'a lli'li perë
guënítil tubsë ma, rsëá'nël los de más ra ma
lachi parë tsatílil lë'ë ma naguniti hashtë
guëdzélël lë'ë ma. 5 Iurë guëdzélël lë'ë ma,
quëdchíbël ma iénil nu nalḗ rquitë ldú'ul.
6 Iurë nanul lídchil, guëná'bël amigu nu
vëcini shtḗnël nu guëní'il lu rall: "Bë'në
compañi na tantë rquitë ldua'a purquë
bëdzela lë'ë ma naguniti". 7 Rnia'a lu të,
na lëgrë lu gube'e iurë tubi mënë nanapë
duldë, guëabrí ldú'ull con Dios, más lëgrë

quë noventa y nueve mënë za'quë nanadë
rquí'nidi'i guëabrí ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

8 ’Gulë bëquế diaguë stubi comparaciuni.
Tubi na'a nápël chi'i munedë bëdchichi
nalasac. Si talë guënítill tubsë munedë,
¿pë gúnëll? Rquëguí'ill llni lintërnë.
Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguílill bien
hashtë guëdzélëll dumí. 9 Iurë bëdzélëll
dumí, guëná'bëll vëcini nu amigu shtếnëll;
rní'ill: “Bë'në compañi na purquë hia
bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”.
10 Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi
mënë nanapë duldë, guëabrí ldú'ull con
Dios.

Tubi sultërë nabëniti lu shtádi'

11 ’Guzac tubi nguiu napë chupë llgá'ni'.
12 El quë namás nabi'chi guní'ill lu shtádëll:
“Dadë, rac shtua'a guëné'el herenci narunë
tucarë cahia”. Iurní gudi'dzë shtadë ra
sultërë herenci shtếhi'. Bëdë'ë mënë ni en-
trë chupë llgá'ni'. 13 Gudëdë bëldá dzë, iurní
lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'll herenci.
Guná'zill nezë. Guall ladzë mënë zitu. Con
dumí nanuá'all bế'nëll zihani duldë. 14 Hia
bëga'a tiempë bëshí'nill dumí lu ra cusë
mal. Iurní guna'zi tubi gubini lugar ni
nu rldia'në nguiu ni. 15 Guagná'bëll dchi'ni
lu nguiu naquëreldë lugar ni. Shlámëll
gunibë'a tsaguépill guchi lachi, gau ma.
16 Bëdchini galërldia'në ldú'ull; guc shtú'ull
gaull cumidë shtë ra guchi perë ni tubi
mënë bëdế'ëdi'i nagaull. 17 Iurní bë'a llnill.
Guní'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau
rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia
tantë rldia'na. 18 Guëabría lidchi shtada.
Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia
pecadurë lu Dios. 19 Hia adë rúnëdi'i tucarë
guëquërelda ziquë shínil. Bë'në tratë na
ziquë tubi muzë shtếnël.” 20 Guna'zi nguiu
ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

’Zitu nazé'dëll lídchill, guná shtádëll lull.
Bëga'a ldu'u shtádëll lế'ëll. Bëdchini guël-
lu'në shtádëll lull. Bế'nëll recibir shínill
con gustë. Gudếdchill shínill. Bëtsagrua'll
shínill. 21 Nguiu ni guni'i lu shtádëll: “Dadë,
bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios.
Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelda ziquë
shínil.” 22 Perë shtádëll guni'i lu ra muzë:
“Nasesë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más
mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigi parë
guiá'all. Guaglli'i sabadu parë guëquëhin
guëa'll. 23 Gulë quini ngunë nandchú të
guëdáuha'a. 24 Gac laní purquë rnia'a guti
shinia perë bëabrí nabani shinia. Bënítill
perë hia bëdzéla'a lế'ëll.” Lueguë guzublú
laní.

25 ’Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë
bëabrill lídchill, bínill musiquë nu cagui'i
ra mënë. 26 Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë
dí'dzëll pë runë cuntienë laní. 27 Guni'i
muzë: “Bếchil bëabrill nabánill. Gunibë'a
shtádël guëdini na'a ngunë nandchú të
guëdáuha'a. Bë'në shtádël recibir bếchil
con gustë; nabánill.” 28 Iurní lë'ë llga'në
mayurë bëldëll; nếdi'ill tsutëll la'ni hi-
u'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lế'ëll;
bế'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u. 29 Perë
guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna
sirvë lul nu bëzu'bë diaga shtí'dzël perë
nunquë bëné'edi'il pë cahia, ni siquierë
tubsë chivë mitu'në parë gac laní con
amigu shtëna. 30 Perë iurne' bëabrí shini
rế'ël; bëshí'nill shtumil. Guagnáldëll zi-
hani na'a mal. Nu lế'ël gunibế'al gati ma
nandchú, gau të. Gac laní.” 31 Iurní guni'i
shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo
quë nanapa nashtếnël. 32 Perë runë tucarë
laní; gáca'a nalëgrë purquë bếchil gútill
perë bëabrill nabánill. Bënítill perë iurne'
bëdzéla'a lế'ëll stubi.”

16

Comparaciuni shtë muzë nabế'nëdi'i bien

1 Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:
—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'ë dchi'ni
gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los
de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë
lë'ë nguiu adë bế'nëdi'ill bien. Quëgnítill
lo quë nanapë ricu. 2 Lë'ë ricu guna'bë
nguiu ni. Guni'i ricu: “¿Pë na verdá narni'i
ra muzë? Bë'në intriegu cuendë dchi'ni
nabế'nël purquë hia adë gáquël encargadë
con shchi'nia.” 3 Iurní lë'ë nguiu bế'nëll
llgabë: “¿Pë guna iurne'? Hiadë nahia
encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a
gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në.
4 Guna stubi cusë parë gapa amigu na-
gunë recibir na lidchi rall iurë nápëdia'a
dchi'ni.” 5 Iurní nguiu ni guná'bëll ra mënë
nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi
rall bëdchini rall. Guna'bë di'dzë nguiu
lu primërë nabëdchini: “¿Blac nazé'bil lu

lamë?” 6 Bëquébill: “Naze'bia tubi gahiu'a
barrili sëiti”. Iurní guni'i nguiu: “Ndë'ë
na guichi pagaré shténël; bëche'zin nu
bëntsa'u stubi narni'i nazé'bil cincuenta
barrili sëiti”. 7 Lu stubi mënë guní'ill: “¿Blac
nazé'bil lu lamë?” Bëquébill: “Naze'bia
tubi gahiu'a rmudi shtë trigu”. Iurní guni'i
nguiu: “Ndë'ë na guichi pagaré shténël;
bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazé'bil lé'ësë
ochenta rmudi shtë trigu”. 8 Lë'ë lamë
guni'i lu nguiu mal: “Nasini guéquël. Bé'nël
segurë vidë shténël parë tiempë naze'dë.”
Ra mënë shtë gué'dchiliu quëhunë rall
galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë
naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios.

9 ’Mënë runë rall gan dumí con zihani
maldá, perë rnia'a lu të, gulë bë'në bien
con dumí nanápël; ze'dë guëdchini dzë adë
lasáquëdi'i dumí. Iurní gunë më recibir
lé'ël lu gube'e catë nídi'i fin.

10 ’El quë narunë cumplir con du'pë
nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zi-
hani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con
du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani
cusë. 11 Si talë adë bé'nël bien con dumí
naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nanasac
de verdá? 12 Si talë adë bé'nëdi'il bien con
cusë nanádi'i shténël, ¿chu guëne'e lo quë
narunë tucarë cá'al lu gube'e?

13 ’Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll
sirvë chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë
lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë.
Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë
quëhúnëll desprëci. Nídi'i mudë gac
shtú'ul Dios nu mizmë tiempë gac shtú'ul
dumí.

14 Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall
grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më.
15 Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të runë të parë rlua'a të naza'quë
lu ra mënë. Rni'i të lo quë naquëhunë
të naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u
të. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall
lu gué'dchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i
Dios.

Shti'dzë Dios napë pudërë parë siemprë

16 ’Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrit-
uras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir
hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë
iurne' na quëgnia'a diza'quë lu të, të parë
tsué mënë catë rnibë'a Dios. Perë ra mënë
nariué lugar ni runë rall zihani esfuersë
por tsué rall.

17 ’Más sencigi tsalú gué'dchiliu nu gube'e
quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin.
Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlé tse'lë
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

18 ’Si talë guësa'në nguiu tsé'li' nu guët-
sé'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adul-
teri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni,
quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

Nguiu ricu nu Lázaro

19 ’Guc tubi nguiu ricu. Nácull con
lari za'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë
rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu.
20 También gu' tubi prubi lë Lázaro. Rac
llú'ull. Rátsull guëë'dzu. Guzúbëll rua'
puertë shtë ricu. 21 Lázaro guc shtú'ull
nihaull pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë
shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu
bëdchini; bëlde'e mbecu lu guëë'dzu ladi
Lázaro. 22 Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini
ra ianglë; bia'a rai' almë shtéhi' gube'e catë
nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi
ricu. 23 Ricu nanull lugar shtë cashtigu
catë ria nanadë rialdídi'i ldu'i Dios. Gu-
bi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu
Lázaro nananú cula'ni Abraham. 24 Fuertë
guni'i ricu: “Dadë Abraham, bëga'a ldú'ul
na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuënë
shténëll të parë ldaguë tubi gotë nisë lu
ldudza tantë rbidchi ldua'a. Quëhuna sufrir
la'ni be'lë rë'.” 25 Iurní guni'i Abraham lu
ricu: “Lé'ël, ¿gu rëagná ldú'ul lla guc vidë
shténël? Zihani cusë nápël; nídi'i nicidá de
Dios. Perë Lázaro, vidë shtéhi' guc prubi.
Iurní rquitë ldú'ull mientras nanul lugar
shtë cashtigu. 26 Más de ni entrë lë'ë hia'a
nanú tubi bërrancu. Nídi'i mudë guidë të
ndë'ë. Nu nídi'i mudë guidë mënë nananú
ndë'ë parë nga'li.” 27 Iurní guni'i ricu: “Si
es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë.
Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. 28 Napa
ga'i bëcha naquëreldë lidchi shtada; guini
rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla
na ra cusë të guídëdi'i rall ndë'ë lugar shtë
cashtigu.” 29 Perë Abraham guni'i lu ricu:
“Lë'ë ra béchil napë rall lo quë nabëquë'ë
Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë
shti'dzë më; guëqué diaguë rall shti'dzë
rai'”. 30 Guni'i ricu: “Dadë, si talë tubi
natsashté ladi ra tëgulë, guëní'i' shti'dzë

Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrí ldu'u
rall lu Dios iurní." 31 Guni'i Abraham lu
ricu: "Aquëdi'i. Si talë runë nadzé'ëdi'i rall
mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë
Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios, tampuquë tsaldídi'i ldu'u rall shti'dzë
natsashté ladi ra tëgulë."

17

Gulë gupë lë'ë të al mizmë lë'ë të gúnëdi'i të duldë
(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

1 Jesús guni'i lu ra mënë narianaldë en-
señansë shtéhi':
—Napë quë guëdchini tiempë guëquili
mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë
prubi nguiu el quë naquëhunë parë gunë
mënë duldë. 2 El quë narlua'a tubi më hu-
mildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë
nguiu ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll
lé'ëll la'ñi nisëdu'u. 3 Gulë gupë mizmë lë'ë
të.
'Si talë béchil gúnëll cuntrë lé'ël, guni'i
lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrí ldú'ull
nezë za'quë, bë'në perdunë lé'ëll. 4 Si talë
gúnëll mal cuntrë lé'ël gadchi vueltë tubi
dzë nu gadchi vueltë guëabrí guëní'ill lul:
"Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lé'ël", napë
quë gúnël perdunë lé'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdí ldu'i Dios

5 Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:
—Bë'në compañi lë'ë na'a të tsaldí ldu'u
na'a lé'ël más.
6 Guni'i Jesús:
—Si talë rialdí ldu'u të shti'dza sudu'pë,
masiá du'pë ziquë tubi bë'dchi bi'chi, zac
guëní'il lu hiaguë sicómoro nazubë ndë'ë:
"Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabní mizmë lé'ël
la'ñi nisëdu'u", si talë tsaldí ldú'ul Dios, lë'ë
hiaguë guëzu'bë diaguin shtí'dzël.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

7 'Si talë napë të tubi muzë nabëabrí líd-
chil; guaguénëll u guaguépill ra ma lachi,
iurë bëdchínill hiu'u adë guëní'idi'il lull:
"Gudëdë gaul lueguë". 8 Aquëdi'i. Guëní'il
lull: "Bë'në preparar nagauha nu guat-
ibi guiá'al; bë'në sirvë lu mellë gauha
nu gua'. Despuësë gaul; gul." 9 Si lë'ë
muzë quëhúnëll lo quë narnibé'al, adë
guëní'idi'il: "Dushquíllil". 10 Zni lë'ë të,
despuësë de bë'në të cumplir grë lo quë
narnibë'a Dios gunë mënë, gulë guni'i: "Na
na'a muzë nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a su-
lamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në
na'a."

Jesús bënëac chi'i narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'

11 Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén.
Gudëdë më regiuni naná entrë Samaria nu
Galilea. 12 Iurë guagbi'guë më tubi guë'd-
chi, bëdza'guëlú më chi'i mënë narac llu'u
galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall.
13 Fuertë guni'i rall:
—Jesús, Mësë, bëga'a ldú'ul lë'ë na'a;
bënëac lë'ë na'a.
14 Jesús guná lu rall nu guni'i më:
—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guënall lu
të.
Iurní nianá zia'a rall, mizmë iurní bëac
rall. 15 Tubi de lë'ë rall iurë guná lla
bëáquëll, bëabrill lu Jesús. Guní'ill fuertë,
dushquilli Dios por favurë nabë'në më.
16 Bëzullíbill lu Jesús hashtë bëdchini luquëll
lu guiu'u. Bëdé'ëll graci lu më. Nguiu ni na
më Samaria. 17 Iurní guni'i Jesús:
—Chi'i nguiu narac llu'u bënëaca. ¿Gua
rall? 18 Túbsëll bëabrí, bëdé'ëll graci lu Dios.
Nall de stubi naciuni.
19 Iurní guni'i më lu nguiu:
—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquël
purquë rialdí ldú'ul na.

Gué'dchiliu antsë guënibë'a Dios ziquë Rëy
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús,
guc guëdchini tiempë naguënibë'a Dios
ziquë Rëy. Jesús repi:
—Iurë guëdchini tiempë naguënibë'a
Dios, adë guëdchínidi'in con sëñi naguëná
të. 21 Adë guëní'idi'i mënë: "Ndë'ë rnibë'a
më ziquë Rëy", u "Ndë rnibë'a më"; purquë
hia ne' rnibë'a më bëldá mënë naquëreldë
entrë lë'ë të.
22 Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:
—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u
të guëná të lua, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë
guënádi'i të lua lueguë. 23 Mënë guëni'i lu
të: "Ndë'ë bëdchíni'", u "Ndë bëdchíni'".
Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i
të tëchi rall, 24 purquë ziquë rdchini nguz-
i'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a
ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. 25 Antsë gac
ra cusë ni, guna sufrir galguti. Ra mënë

tiempë ne' guëquế guia'a rall na. [26] Ziquë
bë'në mënë shtë gué'dchiliu tiempë shtë
Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi.
[27] Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc
laní shtë lliguë hashtë Noé guatế la'ni barcu
ru'bë. Iurní bëdchini juici shtë nisë guëc
rall. Grë mënë guti. [28] Zni guc también
tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii'
rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall.
Bëza'a rall lidchi rall. [29] Perë iurë Lot bëru'u
ciudá Sodoma, gulaguë gui'i dzë ni. Gu-
laguë asufrë narie'qui dizdë gube'e nu grë
mënë guti. [30] Ziquë bë'në mënë tiempë shtë
Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Guëná ra
mënë lua.

[31] 'Dzë ni si talë tubi de lë'ë të nanú guëc
hiu'u, adë tsutếdi'il la'ni hiu'u parë guá'al
lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'ë të nanú
të lachi dzë ni, adë guëabrídi'il parë guá'al
cusë nanápël. [32] Gulë bëagná ldu'u të pë
guc tse'lë Lot. [33] El quë nanếdi'i guëne'e
vidë shtếnëll por na, segurë guënítill vidë
shtếnëll; perë el quë naguëniti vidë shtếni'
por na, guëbánill parë siemprë.

[34] 'Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu
camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e.
Stúbill guëa'në. [35] Chupë na'a caniu'u juntë.
Túbsëll guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill
guëa'në. [36] Chupë nguiu nanú lachi. Túbsëll
guëna'bë më tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

[37] Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë',
guna'bë di'dzë rai':

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i më tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bë'a të segu-
ramëntë, igual ziquë rac bë'a të rdëá ra
bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

[1] Jesús guni'i tubi comparaciuni parë gac
bë'a shmënë më runë tucarë guadi'dzënú
rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë guëza-
lúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios.
[2] Guni'i më:

—Guc tubi juësi naguquëreldë guë'd-
chi. Adë gualdídi'i ldú'ull Dios nu adë
bế'nëdi'ill rëspëti sa'll. [3] Mizmë guë'd-
chi guquëreldë tubi viudë nanapë dishi'bi
con stubi narunë cuntrë lế'ëll. Guag-
na'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë
shtếnëll según lëy. Guni'i viudë: "Bë'në
rëglë asuntë con contrari shtëna". Zihani
vueltë guagná viudë lë'ë juësi. [4] Nếdi'i juësi
gúnëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bë'në
juësi llgabë: "Adë rialdídi'i ldua'a Dios nu
nápëdia'a rëspëti parë mënë, [5] perë viudë
rë' riagla'guë guëná'bëll lua. Guna rëglë
asuntë shtếnëll të adë tsalúdi'i pacënci
shtëna tantë rbézëdi'i ridëll lua."

[6] Iurní Jesús guni'i:

—Gulë bëdë'ë cuendë naguni'i juësi mal.
Mucho más gunë Dios. [7] Gunë më juzguë
ra contrari shtë mënë narialdí ldu'i Dios.
Gunë më compañi ra nariagla'guë guëna'bë
rall lu më dzë la gue'lë. Adë gac ldë'ë më
parë gunë më lo quë narna'bë rall lu më.
[8] Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'ë më
sino gunë më jushtici. Perë guëna'bë di'dza
lu të, ¿iurë guëabrí nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu, nia'a zëdzéli' ra narialdí ldu'i
Dios iurní?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

[9] Guni'i Jesús stubi comparaciuni lu ra
narunë llgabë nabënë na rall perë bë'në rall
desprëci sa' rall. Guni'i më:

[10] —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iá-
du'u ru'bë. Túbill na më fariseo; stú-
bill na el quë narunë cubrë impuestë.
[11] Lë'ë fariseo guasuldill; guní'ill la'ni ldú'ull
di'dzë rë': "Dadë gullanë, dushquíllil,
rdế'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë.
Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë
narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi
na'a. Dushquíllil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë
narunë cubrë impuestë. [12] Runa ayunë
chupë vueltë la'ni llmalë. Rdë'a tubi por
cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë
ca'a Dios." [13] Perë lë'ë nguiu narunë cubrë
impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u.
Adë rbí'adi'ill guia'a. Guní'ill: "Dadë, bë-
ga'a ldú'ul na. Napa zihani duldë." [14] Rnia'a
lu të, lë'ë pecadurë bëabrill lídchill limpi.
Bëzunế Dios almë shtếnëll, lếdëdi'i lë'ë
fariseo. El quë narunë naru'bë, guëláguëll
con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i,
gunë Dios honrar lế'ëll.

Bë'në ldai' Jesús ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

[15] Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesús
parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall.
Perë shini gusë'dë më guná rai', gudildi rai'

naguanú lë'ë ra llguë'në lu Jesús. [16] Perë
guni'i më; guna'bë më ra llguë'në:
—Gulë bëdë'ë sí, guidë ra llguë'në lua.
Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë
cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra
llguë'në. [17] Guldía rnia'a lu të; sulë el quë
nagunë recibir Dios ziquë Rëy të guënibë'a
Dios lḗ'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë
ldu'u llguë'në rnibë'a Dios lḗ'ëll, sulë nguiu
ni guëbánill lugar catë na më Rëy.

Tubi më ru'bë ricu guni'i lu Jesús
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

[18] Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, gu-
na'bë dí'dzëll lu Jesús:
—Mësë za'quë, ¿pë rní'il guna parë gac
salvara parë gapa vidë sin fin?
[19] Guni'i Jesús lull:
—¿Pëzielú rní'il nahia naza'quë? Nanú
tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios. [20] Bien
nanël ra mandamientë: "Adë rquënúdi'il
tse'lë mënë. Adë rguínidi'il sa'l. Adë
cuánëdi'il pë shtë mënë. Adë rní'idi'il bishi.
Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádël nu shní'al."
[21] Nguiu guni'i:
—Grë mandamientë ni bëna cumplir
dizdë nabi'cha.
[22] Bini Jesús di'dzë rë' nu guni'i më:
—Tubi cusë runë faltë. Bëtuu' grë cusë
nanápël, bëdë'ën ca'a ra prubi, iurní gápël
tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë na të
gáquël shmëna.
[23] Iurë lë'ë nguiu ni bini shti'dzë Jesús,
bëá'nëll tristë purquë de verdá nall ricu.
[24] Guná Jesús lull; nalḗ bëdchini tristë la'ni
ldu'u më. Guni'i më:
—Naganë tubi nanapë zihani dumí,
gúnëll recibir Dios ziquë rëy. [25] Más sencigi
tsutḗ tubi ma camellë ichi iagullë quë tubi
ricu tsutëll catë rnibë'a Dios.
[26] Ra mënë nabini di'dzë ni, guna'bë
di'dzë:
—Si es quë ni, ¿chu gac salvar?
[27] Guni'i më:
—Adë gúnëdi'i nguiu gan gunë salvar
mizmë lḗ'i' perë Dios napë pudërë gunë më
grḗtë' ra cusë.
[28] Iurní Pedro guni'i lu Jesús:
—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grḗtë'
parë ze'dë naldë na'a lḗ'ël.
[29] Guni'i Jesús:
—Guldía, el quë nabësëa'në lídchi',
shtádi', shní'ai' u bḗchi', u tsé'li', u shíni'
purquë rac shtú'ull guënibë'a Dios lḗ'ëll,
[30] gúnëll recibir zihani cusë más ne' la'ñi
vidë shtḗhi', nu guëquëréldëll parë siemprë
tubi vidë sin fin con Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

[31] Guna'bë Jesús ra poshtë tubi ladë. Gu-
ni'i më lu rai':
—Iurne' guziá hia'a Jerusalén. Gac
cumplir grë lo quë nabëquë'ë ra nabi-
adi'dzë shti'dzë Dios de na, nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu. [32] Gunë
ra mënë intriegu na lu guia'a shtë mënë
nanádi'i më israelitë. Gunë rall burnë;
guëni'i guidzë rall na. Guëchi'bë shënë rall
lua. [33] Guëne'e rall galnḗ na, despuësë gatia.
Perë dzë tsunë tsashtḗa ladi ra tëgulë.
[34] Ra poshtë adë guasḗdi'i rai' shti'dzë më,
nacahin parë lë'ë rai'. Adë bëdḗ'ëdi'i rai'
cuendë pë runë cuntienë shti'dzë më.

Bënëac Jesús tubi ciegu, më Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

[35] Guabi'guë rai' guë'dchi Jericó. Nanú
tubi ciegu nazubë lu nezë. Cagná'bëll
gu'në. [36] Bini ciegu gudëdë zihani mënë.
Guna'bë di'dzë ciegu pë quëhac. [37] Guni'i
mënë: "Jesús nazareno ziazúhi' nezë".
[38] Iurní ciegu fuertë guni'i:
—Jesús, llëbní David, bëga'a ldú'ul na.
[39] Ra mënë nazia'a delantë, guni'i rall
guëc ciegu parë guëac dchi ciegu perë más-
ru'u guni'i ciegu. Fuertë guní'ill:
—Llëbní David, bëga'a ldú'ul na.
[40] Iurní Jesús guzudchí. Gunibë'a më
tsaglli'i rai' lë'ë ciegu. Bëdchini ciegu lu më.
Guni'i më lull:
[41] —¿Pë rac shtú'ul guna?
Repi ciegu:
—Rac shtua'a, Dadë, guëné'el slua.
[42] Guni'i më:
—Nia. Bëáquël purquë rialdí ldú'ul na.
[43] Mizmë iurní bëac ciegu. Guanáldëll
lë'ë Jesús. Bëdḗ'ëll graci lu Dios. Grë ra
mënë guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë
Dios, purquë guná rall pë bë'në Jesús.

19

Jesús nu Zaqueo

[1] Iurní Jesús guatḗ guë'dchi Jericó. Mërë
guëru'u më guë'dchi. [2] Ladi guë'dchi ni
guc tubi ricu lë Zaqueo. Nall jëfë narunë

cubrë impuestë. 3 Guc shtu'u Zaqueo guë-
nall lu Jesús perë gúnëdi'ill gan tantë zihani
mënë gudëdë, nu nadupë shcuerpë Zaqueo.
4 Iurní Zaqueo bëllu'në delantë. Güé'pill
ladi tubi hiaguë sicómoro parë guënall lu
më. Hiaguë ni zubi cula'ni nezë catë ze'dë
Jesús. 5 Bëdchini më lugar ni; guná më lu
Zaqueo. Guni'i më lull:

—Zaqueo, bietë nasesë. Napë quë
guëné'el pusadë lídchil, guëana.

6 Lueguë bietë Zaqueo nasesë. Nalḗ
bëquitë ldú'ull. Bḗ'nëll recibir Jesús líd-
chill. 7 Guná mënë guanú Jesús Zaqueo.
Guagla'guë guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i
rall Jesús gua visitë lidchi tubi pecadurë.
8 Iurní guasuldí Zaqueo. Guní'ill lu Dadë
Jesús:

—Dadë, guëruldë nanapa guëdḗ'ëhia
ca'a ra nabënápëdi'i. Nu si talë bëdchisúa
dumí shtë mënë con bishi, guëabría tapë
vueltë más dumí ca'a rall.

9 Guni'i Jesús:

—Nedzḗ nasalvárël. Salvaciuni bëdchini
lídchil. Nu lḗ'ël guc Abraham shtadë guëlul.
10 Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu parë quilia el quë nabëniti parë gac
salvárëll.

Comparaciuni shtë muzë nabë'në recibir dumí

11 Riagla'guë rini ra mënë shti'dzë Jesús.
Hia mërë guëdchini rai' ciudá Jerusalén.
Nu quëhunë mënë llgabë runë faltë du'psë
parë guënibë'a Dios ziquë Rëy. 12 Iurní
guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bërú'ull
ládzëll. Ziá'all stubi naciuni parë gúnëll
recibir pudërë ziquë rëy parë guënibḗ'all.
Despuësë guëabrill ládzëll. 13 Antsë bërú'ull
ládzëll, guná'bëll chi'i muzë naná encar-
gadë shchí'nill. Bëdḗ'ëll dumí lasac cadë
tubi de lë'ë ra muzë. Guni'i shini rëy: "Gulë
bë'në bien con dumí rë'. Gulë guzi'i; gulë
bëtuu', hashtë guëabría." Iurní guziá'all.
14 Perë ra mënë naquëreldë ladzë nguiu ni
bëldḗ rall; rac shtú'udi'i rall gáquëll rëy
shtë rall. Bëshe'ldë rall rsunë narni'i: "Adë
rac shtú'udi'i na'a gac nguiu rë' rëy shtë
na'a". 15 Perë nguiu ni bḗ'nëll recibir ziquë
rëy shtë rall. Bëabrill ládzëll. Guná'bëll
ra muzë nabëca'a dumí të guëná rëy bëldá
bë'në rall gan guëc dumí. 16 Primërë muzë
bëdchini nu guní'ill lu rëy: "Dadë, shtumil
ndë'ë con chi'i vueltë más shini dumí".
17 Lë'ë rëy guni'i: "Bien bḗ'nël con du'pë
dumí. Iurní guënehia pudërë guënibḗ'al
chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal." 18 Stubi
muzë bëdchini guní'ill: "Dadë, shtumil
ndë'ë con ga'i vueltë más shini dumí".
19 Guni'i rëy lull: "Guënibḗ'al ga'i guë'd-
chi". 20 Stubi muzë bëdchini nu guní'ill:
"Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin
tubi panitë. 21 Bëdzëba lḗ'ël. Nal nguiu
nargá'adi'i ldu'u mënë. Rcá'al lo quë
nabëdchí'bëdi'il nu rcá'al cusechë sin adë
rcabnídi'il." 22 Iurní guni'i rëy lull: "Nal
mal. Con mizmë shtí'dzël guna juzguë
lḗ'ël. Guní'il nahia el quë nargá'adi'i ldu'u
mënë nu rcahia lo quë nabëdchí'bëdia'a
nu rcahia catë rcabnídia'a. 23 ¿Pëzielú adë
bësëá'nëdi'il shtumía lu bancu parë gapa
shini dumí iurë bëdchinia?" 24 Iurní gu-
ni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: "Gulë
bëdchisú dumí shtë nguiu nabëquë'ë dumí
panitë. Nu bëdë'ën ca'a nabë'në gan chi'i
tantë dumí." 25 Guni'i ra mënë: "Dadë, hia
nápëll chi'i dumí". 26 Lë'ë rëy guni'i: "Rnia'a
lu të, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë
el quë nabënápëdi'i, guëdchisú lë'ë du'pë
nanápëll. 27 Perë lë'ë ra enemigu shtëna ra
nanḗdi'i guënibḗ'ahia lë'ë rall, gulë tsaglli'i
lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua."

Jesús guatḗ ciudá Jerusalén; dchí'bi' tëchi burrë

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë',
guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén.
29 Bëdchini më guë'dchi Betfagé nu Betania
nanaquḗ lu lumë catë nanú zihani hiaguë
olivo. Bëshe'ldë më shini gusë'dë më;
30 guni'i më lu rai':

—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi.
Iurë guëdchini të, guëná të lu tubi burrë.
Quëdú ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quíbëdi'i
tëchi ma. Gulë bësha'quë ma nu gude'enú
ma ndë'ë. 31 Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë
gunë të burrë, gulë guni'i lull: "Lë'ë Dadë
Jesús rqui'ni lë'ë ma".

32 Gua ra shini gusë'dë më. Bëdzelë rai'
burrë igual cumë zíquësë guni'i më lu rai'.
33 Iurë bësha'quë rai' burrë, nashtënë burrë
guna'bë dí'dzëll:

—¿Pëzielú bësha'quë të shpurra?

34 Bëquebi rai':

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

35 Guanú rai' burrë lu Jesús. Bëdchi'bë
rai' shabë rai' tëchi ma parë quibë Jesús
tëchi ma. 36 Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë,
gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë
më. 37 Bëdchini ra mënë lumë shtë dani catë
nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tëchi më
guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë
Dios. Bë'në rall alabar lë'ë më por milagrë
naguná rall. 38 Guni'i rall:

—Bë'në ldai' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el që
naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë
Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a
lu gube'e; tsu paz lu gube'e.

39 Iurní bëldá fariseo nananú ladi zihani
mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmënël të adë
guëní'idi'i rall di'dzë rë'.

40 Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu të, si talë ra mënë guëac dchi,
ra guë'ë rë' guërushtiá; guëni'i rahin di'dzë
rë'.

41 Iurë bëdchini më guëlladchi Jerusalén,
gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më. 42 Guni'i më:

—Mizmë lë'ë të më Jerusalén, rac shtua'a
lë'ë të niac bë'a të nezë catë rbedchí ldu'u
mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu të
parë tsasé̋ të ra cusë ni. 43 Guëdchini cusë
durë guëc të. Enemigu shtë të guëzubë grë
ladë shtë ciudá parë tildi rall. Guntsa'u
rall tubi lu' alrededurë guëdubi guë'dchi,
tsu guërru cuntrë lë'ë të. 44 Guëcué rall
grë hiu'u shtë të. Quini rall lë'ë të hashtë
nu shini të gati rai'. Adë guëá'nëdi'i tubi
guë'ë quibë guëc sa' guë'ë. Completamente
tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin
purquë adë bëdé̋'ëdi'i të cuendë iurë bë'në
më favurë parë lë'ë të gac salvar të.

Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iá-
du'u ru'bë
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Iurní Jesús guaté̋ la'ni iádu'u ru'bë.
Guzublú cagsëllú'ni' ra nacagtuu' la'ni iá-
du'u. 46 Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios:
"Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu
Dios, perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u
ziquë cuevë shtë nguba'në".

47 Grë dzë bëlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra
bëshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë
lëy con los de más më naru'bë shtë guë'd-
chi, gudili rall formë lla gati më. 48 Perë
bëdzélëdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më
purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u
rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

20

Jesús bëquebi pë derechë nápi' parë gúni' ra
cusë rë'
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë.
Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios lla
mudë tsuté̋ rall shnezë Dios të gac salvar
rall. Iurní bëdchini ra bëshuzi narnibë'a
más con mësë shtë lëy con më gushë
narunë juzguë; 2 guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nápël parë
guëluá'al ra mënë? ¿Chu bëne'e permisi
rúnël grë cusë nabé̋'nël?

3 Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtu-
a'a guëni'i të lua. 4 ¿Chu bëdë'ë derechë lë'ë
Juan Bautista parë guëchu'bë nísi'; Dios u
mënë? ¿Chu bëshe'ldë lé̋'i'?

5 Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'ë
rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë
guëni'i hia'a Dios bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní
guëní'ill lu hia'a: "¿Pëzielú adë gualdídi'i
ldu'u të shtí'dzi'?" 6 Si talë guëni'i hia'a
mënë bëshe'ldë lë'ë Juan, iurní guëne'e
guë'ë mënë lë'ë hia'a, gátia'a purquë grë
mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë
Dios.

7 Por ni bëquebi rall lu Jesús de që adë
bëdé̋'ëdi'i rall cuendë chu bëshe'ldë lë'ë
Juan parë guëchu'bë nísi' ra mënë. 8 Iurní
guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë të rquébidi'i të; nu na adë
guëquébidia'a chu bëshe'ldë na; chu bëne'e
permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Guzublú guni'i më lu ra mënë compara-
ciuni rë':

—Guc tubi nguiu nabëcabní hiaguë
uvë lachi. Despuësë bëdé̋'ëll mëdi stubi
mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë.
10 Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshé'ldëll tubi
muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë
shlámëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'ë
muzë. Bëdë'ë rall galné̋. Bësëllu'në rall
muzë sin adë bë bëdé̋'ëdi'i rall. 11 Iurní
bëshe'ldë shlamë rall stubi muzë, tsaglli'i
muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i

di'dzë dzabë lu muzë nu bëdë'ë rall galnẽ.
Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bëdẽ'ëdi'i
rall. 12 Lamë ni bëshe'ldë stubi muzë perë
ra mënë gudini rall lë'ë muzë. Gulú rall lë'ë
muzë tantë bëldẽ rall.
13 'Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: "¿Pë
guna iurne'? Guëshe'lda shinia narac shtu-
a'a. Iurë guëná ra mënë lúhi', tal vez gunë
rall rëspëti shinia." 14 Perë iurë guná ra
mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i
rall lu sa' rall: "Ndë'ë naguëca'a herenci.
Cha dínia'a lẽ'ëll të iurní gáca'a nashtẽ
guiu'u." 15 Iurní gulú rall shini lamë lu
guiu'u stubi ladë. Gudini rall lẽ'i'.
Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:
—¿Pë gunë nashtẽ guiu'u con ra
naquëhunë dchi'ni? 16 Mizmë lamë
guëdchini parë quínill ra mënë mal, le'.
Guëdẽ'ëll guiu'u ca'a stubi mënë.
Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', gu-
ni'i rall lu Jesús:
—Ni lo quiera Dios gac zni.
17 Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:
—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë
nanaquẽ la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in
zndë'ë:
Guë'ë nabëru'ldë ra albañil tubi ladë,
guë'ë rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë
iádu'u ru'bë.
18 El quë narreldë guëc guë'ë rë', gac chupë
ldëll, perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë,
gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: "Gulë quilli impuestë"
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë
lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë Jesús
lueguë. Guc bë'a rall guni'i më compara-
ciuni ni cuntrë lë'ë rall. Adë guná'zidi'i
rall lë'ë më purquë bëdzëbë rall los de más
mënë.
20 Iurní bëshe'ldë rall mënë naguaglda'chi
lë'ë Jesús. Rlua'a rall ziquë mënë za'quë.
Rac shtu'u rall guësiguẽ rall lë'ë më ni-
ani'i më tubi cusë mal parë gunë rall in-
triegu lë'ë më lu gubiernë rumanë. 21 Por
ni naguaglda'chi lë'ë Jesús, guna'bë di'dzë
rall:
—Mësë, nanẽ na'a rluá'al nu rní'il purë
verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu
mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsutẽ
mënë shnezë Dios. 22 Guni'i lu na'a, ¿pë na
bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë
u guëdíllidi'i hia'a impuestë?
23 Perë Jesús bëdë'ë cuendë niasiguẽ rall
lë'ë më. Guní'i':
24 —Gulë bëlua'a tubi dumí. ¿Chu lu nu
chu lë naquẽ lu dumí?
Bëquebi rall:
—Lu rëy César naquẽ lu dumí.
25 Guni'i më iurní:
—Nia, por ni gulë bëdë'ë ca'a rëy César lo
quë nashtẽ César, nu gulë bëdë'ë ca'a Dios
lo quë nashtẽ Dios.
26 Adë bë'në ra contrari shtë Jesús gan
niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bëdzëguëë'
ldu'u ra mënë ni; bëa'në dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtẽ ra tëgulë
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Iurní bëldá nguiu religiusë saduceos,
guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceos rni'i
adë tsashtẽdi'i tëgulë ladi ra tëgulë. 28 Perë
guna'bë di'dzë rall lu Jesús:
—Mësë, bëquë'ë Moisés tiempë guahietë
si tubi nguiu gati sin shíni', bëchi tëgulë
napë quë guëtsẽ'all tse'lë tëgulë. Gapë
rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tëgulë.
29 Guc gadchi bëchi. Primërë nguiu bëtsẽ'all
perë gútill sin ni tubi shínill. 30 Segundë
bëchi tëgulë bëtsẽ'all con viudë perë gútill
sin ni tubi shínill. 31 Tecërë bëchi tëgulë
bëtsẽ'all tse'lë tëgulë. Nu gútill; pues
hashtë shu'pë bëchi tëgulë bëtsë'a rall
tse'lë tëgulë. Gúdi'i shini rai'. 32 Despuësë
guti na'a ni. 33 Guni'i lu na'a, iurë tsashtẽ
tëgulë, ¿chu gac tse'lë na'a cumë gadchi
nguiu guc tse'lë na'a ni?
34 Iurní Jesús bëquebi:
—Iurne' lu guẽ'dchiliu ra nguiu, ra na'a,
rtsë'a rall, 35 perë grë ra naguëdë'ë Dios per-
misi tsutẽ rall stubi guẽ'dchiliu nu tsashtẽ
rai' ladi ra tëgulë, adë guëtsẽ'adi'i rai'. Adë
rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. 36 Nunquë
gátidi'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë
gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë
guashtẽ rai' ladi ra tëgulë, guëbani rai' parë
siemprë. 37 Perë si talë rna'bë di'dzë të
tsashtẽ ra tëgulë ladi ra tëgulë, gulë bëdë'ë
cuendë lo quë Moisés bëquë'ë la'ni histuri
shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'ë Moisés de
quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu
Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai'

parë tiempë dzë ni. 38 Grë shmënë Dios
nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë
sin fin.
39 Iurní bëldá mësë shtë lëy guni'i rall:
—Mësë, bien bëquébil lu rall.
40 Hia bëdzëbë rall guëna'bë di'dzë rall
más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Jesús guni'i lu rall:
—¿Llallë rni'i mënë Cristo na shini
David? 42 purquë mizmë David guni'i la'ni
librë nalë Salmos:
Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:
Guzubë ladë ldi shtëna
43 hashtë guna gan lu enemigu shténël të
guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël.
44 ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David,
cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë
narnibë'a lé'i'?

Jesús gudíldi' mësë shtë lëy
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Iurë grë mënë caqué diaguë rall
shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë
më:
46 —Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy.
Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac
shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con
zihani rëspëti lu nezë. Rdzelë rall guëzubë
rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u
rall lugar shtë rëspëti lu mellë. 47 Perë rd-
chisú rall lidchi viudë, pero parë guësigué
rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rni-
a'a lu të gunë rall recibir más cashtigu
dushë.

21

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi
(Mr. 12.41-44)

1 La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a
rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë. 2 Nu
tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë
centavë. 3 Guni'i më:
—Guldía, lë'ë viudë prubi bëdë'ë más
quë ra ricu. 4 Grë mënë bëdë'ë nabë'në
subrë perë na'a rë' bëdé'ëll grë nanápëll,
grë nasí'ill gaull.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac
chulë na ra guë'ë nu blac chulë na ra regalë
nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní
Jesús guni'i:
6 —Guëdchini tiempë grë lo quë
naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'ë quibë
guëc sádi'in.

Sëñi antsë tsalú gué'dchiliu
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:
—Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'il lu na'a?
¿Pë sëñi nanú naguëlua'a guëlladchi na
tiempë gac cumplir shtí'dzël?
8 Guni'i Jesús:
—Gulë gupë mizmë lë'ë të, adë
guësiguédi'i mënë lë'ë të. Zihani mënë
guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall:
"Nahia Cristo"; u guëni'i rall: "Hia bëga'a
iurë guënibë'a Dios ziquë Rëy". Perë rnia'a
lu të, adë tsanáldëdi'i të tëchi shti'dzë rall.
9 Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru
nu rdzatsu mënë cuntrë gubiernë, adë
rdzébëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac
cumplir perë runë faltë parë guënibë'a Dios
ziquë rëy.
10 Guagla'guë guni'i më:
—Gac cumplir tubi naciuni tildi cun-
trë stubi naciuni. Tubi gubiernë tildi
cuntrë stubi gubiernë. 11 Guëllú nadushë
iurní. Guëdchini gubini dushë nu gal-
guidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a
cusë nadzë'bë nu sëñi ru'bë guëlua'a.
12 'Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë
mënë cuntrë lë'ë të. Guëna'zi rall lë'ë të
parë gunë rall juzguë lë'ë të la'ni iádu'u
shtë të. Guëldaguë rall lë'ë të lachigui'bë.
Gunë rall demandë lë'ë të lu gubiernë nu lu
rëy purquë na të shmëna. 13 Zni gunë të gan
guëni'i të lu ra gubiernë diza'quë shtëna.
14 Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të ll-
gabë pë guëni'i të iurní, 15 purquë na guëne-
hia di'dzë parë guëni'i të lu gubiernë. Guna
compañi lë'ë të hashtë enemigu shtë të
guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall
cuntrë lë'ë të iurní. 16 Gunë mënë intriegu
lë'ë të gati të, bëldá të. Shtadë të gúnëll
intriegu lë'ë të. Bëchi të, shfamili të nu ra
amigu shtë të gunë rall intriegu lë'ë të, gati
të. 17 Grë mënë guëldënú rall lë'ë të purquë
na të shmëna; rialdí ldu'u të na. 18 Perë pë
gáquëdi'i të; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i.
19 Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të
vidë nadë rialúdi'i parë siemprë.

20 'Iurë guëná të lu suldadë grë ladë
ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. 21 El
që nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë
lu dani. El që nananú ciudá Jerusalén,
guëru'u rall. El që nananú lachi adë
guëabrídi'ill guë'dchi, 22 purquë ra dzë rë'
na shtë cashtigu. Grë lo që naescritë la'ni
Sagradas Escrituras gac cumplirin. 23 Prubi
ra na'a nanua'a shíni' u ra na'a narca'a
me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu
cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë
tiempë ne'. 24 Bëldá mënë gati rall lu guërru.
Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë
prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra
mënë zitu guënibë'a rall Jerusalén naná cue
hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios
disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u
dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 'Dzë ni guëlua'a sëñi lu gube'e con
ngubidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu
gué'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë
gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u
rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë
nisëdu'u tantë rni'bi nisë. 26 Iurní guëcahi
mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i
por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë
gube'e guëni'bi rahin shlugarin. 27 Iurní
guëná ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi.
Guëdchininúa con zihani puderë nu llni.
28 Iurë guëná të ra cusë guëzublú gac, gulë
gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u të purquë
hia mërë gunë më salvar lë'ë të.

29 Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier
stubi hiaguë. 30 Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u,
rdë'ë të cuendë hia mërë guëdchini tiempë
na'i. 31 Zni iurë guëná të ra cusë mal guëd-
chini, gulë gac bë'a të hia mërë guëdchini
tiempë naguënibë'a Dios.

32 'Guldía rnia'a lu të, grëhin gac cumplir
antsë gati ra mënë naquëreldë tiempë ne'.
33 Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin perë
shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i
shti'dza.

34 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë
të lugar gapë të vici. Adë rzuu'dchidi'i
të. Adë ráquëdi'i ldu'u të por nagáu të
purquë si talë quëhúnël ra cusë ni, adë
gac bé'adi'i të naquëhac. 35 Ziquë rldaguë
lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë
durë guëc ra mënë narëta' lu gué'dchiliu.
36 Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë
lu Dios guëdubi iurë të gunë më compañi
lë'ë të, guëru'u të ladi ra cusë dushë sin adë
bë gáquëdi'i të. Gulë guëa'në nasini parë
iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu; tsasuldí të lua.

37 Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë
rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos
parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. 38 Grë
mënë bëdchini iádu'u tumpranë të guini
rall shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë
rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios
librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni
adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë
levadurë. 2 Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë
shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús
naga'chi purquë bëdzëbë rall mënë.

3 Iurní Satanás guaté la'ni ldu'u Judas
Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë
chupë ra poshtë. 4 Guagni'i Judas lu ra jëfë
shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë
shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu
lë'ë më guia'a rall. 5 Bëquitë ldu'u rall; bë'në
rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas.
6 Bëa'në Judas de acuerdë nu gudílill mudë
parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë
nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7 Iurní bëdchini dzë shtë laní, gudáu ra
mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë
bë'në tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu.
8 Iurní bëshe'ldë Jesús lë'ë Pedro nu Juan;
guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu,
guëdáuha'a.

9 Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a
preparar shtse shtë laní?

10 Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini të
rua' guë'dchi, guëdza'guëlú të tubi nguiu

nanua'a tubi rëë' nisë. Gulë guanaldë lḗ'ëll.
Gulë tsutḗ catë tsutëll. 11 Gulë guni'i lu
nashtënë hiu'u: "Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë
lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë
laní con poshtë shtḗhi'?" 12 Iurní guëlu-
a'a nashtḗ hiu'u tubi cuartë ru'bë segundë
pisë. Arregladë nahin. Gulë bë'në preparar
ndë pë cusë guëdáuha'a.
13 Gua Pedro nu Juan. Bëdzelë rai' grë
cusë ziquë guni'i më. Bë'në rai' preparar
shtse shtë laní, gau rai'.
14 Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús
guzubënúhi' lë'ë ra poshtë lu mellë. 15 Guni'i
më lu rai':
—Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a
guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë të
antsë gatia, 16 purquë adë gáudia'a shtse
shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë
lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac
cumplirin iurë guënibë'a Dios ziquë Rëy.
17 Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini.
Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më:
—Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'.
18 Adë gua' vini stubi vueltë hashtë iurë
guënibë'a Dios ziquë Rëy.
19 Iurní guna'zi më guetështildi. Bëdḗ'ëi'
graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra
poshtë. Guni'i më:
—Ndë'ë lë'ë shcuerpa naguna intriegu lu
galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë
bësëagná ldu'u të galguti shtëna.
20 Iurë gualú shtse, guna'zi më vasë shtë
vini; bëdë'ë më graci, bëdë'ë më vasë ni
guia'a ra poshtë nu guni'i më:
—Ndë'ë na tëstë cubi entrë lë'ë të nu
Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tëstë ni.
21 'Perë guná, lë'ë nguiu nagunë in-
triegu na, zubënull na lu mellë. 22 Nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu napë quë
ziá'ai' nezë narunë tucarë según voluntá
shtë Dios, perë prubi nguiu nagunë intriegu
na lu galguti.
23 Iurní ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai',
chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

24 Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më
ru'bë entrë lë'ë rai'. 25 Guni'i Jesús lu rai':
—Ra rëy shtë naciuni nalḗ nadushë
rnibë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mënë
de quë na rall më za'quë. 26 Perë entrë lë'ë
të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni.
El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë
quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El
quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el
quë narunë sirvë lu sa'll. 27 ¿Chu na más
më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaull
primërë, u el quë narunë sirvë lu mellë?
El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia
ziquë mënë narunë sirvë entrë lë'ë të.
28 'Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i
të na sino bë'në të sufrir con na. 29 Ziquë
Shtada bëne'e pudërë guënibḗ'ahia ziquë
Rëy, zni rné'ehia pudërë ca'a të, guënibë'a
të con pudërë. 30 Guëzubë të lu trunë catë
rnibḗ'ahia parë gunë të juzguë guëzá chi'bë
chupë grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Nu guni'i Jesús lu Pedro:
—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi
lu Dios, gúnëll prëbë lḗ'ël të ldáguël lu
duldë; gaquin ziquë rgu rnërë mënë llu'bë.
32 Perë bëna ruëguë lu Dios por lḗ'ël parë
adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldú'ul Dios.
Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabrí
ldú'ul con Dios, bë'në compañi ra narialdí
ldu'i diza'quë parë gac rall firmë lu shnezë
Dios.
33 Simón Pedro guni'i lu Jesús:
—Dadë, adë guësëá'nëdia'a lḗ'ël. Guna
compañi lḗ'ël hashtë lachigui'bë nu nilë
hashtë gatia con lḗ'ël.
34 Guni'i Jesús iurní:
—Bedë, antsë guëllidchí gay, gúnël ne-
gar na tsunë vueltë. Guëní'il lu ra mënë adë
guënḗdi'il na.

Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë

35 Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu poshtë:
—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të
diza'quë lu ra mënë, adë nuá'adi'i të bulsë.
Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të
sabadu. ¿Pë bë'në faltë lë'ë të iurní?
Bëquebi rai':
—Ni tubi cusë bḗ'nëdi'i faltë.
36 Iurní guni'i më:
—Pues iurne' el quë nanapë bulsë,
gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all
dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll
manguë të sí'ill tubi spadë. 37 Rnia'a lu
të, rqui'ni gac cumplir di'dzë rë' lo quë
naná escritë la'ni Sagradas Escrituras:
"Bë'në mënë tratë lḗ'i' cumë ziquë narguini

mënë". Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë
faltë du'pë parë gac cumplir grë naná
escritë de na.
38 Iurní guni'i rai':
—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.
Guni'i më:
—Hia na'.

Jesús gua Getsemaní të guëni'inúhi' Dios
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Iurní guzia'a më. Gua më lu dani shtë
Olivos ziquë bë'në më grë ra gue'lë. Ra
shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më.
40 Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':
—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më com-
pañi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.
41 Iurní gua më lé'ësë më tubi distanci
ziquë narlda'a nguiu tubi guë'ë. Bëzullibi
më. Iurní biadi'dzënú më Dios, Shtadë më.
42 Guni'i më:
—Dadë, bëlá lë'ë na lu sufrimientë rë' si
talë na voluntá shténël, perë bë'në lo quë
narac shtú'ul lédëdi'i lo quë narac shtua'a.
43 Iurní bëdchini tubi ianglë shtë gube'e.
Bëdë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më. 44 Más
fuertë bë'në më sufrir, se entiende, sufrim-
ientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más
di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë
rënë narlaguë lu guiu'u.
45 Iurní gualú biadi'dzënú më Dios, bëabrí
më catë nanú ra poshtë. Bëdzelë më lë'ë rai'
naga'si rai', tantë bëdzaguë rai' purquë nalé
riá ldu'u rai'. 46 Guni'i më lu rai':
—¿Pëzielú naga'si të? Gulë guashté
nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më
compañi lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

Guna'zi ra mënë Jesús ziquë prësi
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Nianá cagni'i më, bëdchini zihani
mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall
cabësë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu
Jesús parë guëtsagrua'll lë'ë më. 48 Guni'i
më lu Judas:
—Judë, ¿pë con tubi dchidu gúnël in-
triegu na? nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'd-
chiliu.
49 Ra mënë nanaldë Jesús guná rai' pë
quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:
—Dadë, ¿zëdildi na'a con spadë nadia'a
na'a?
50 Tubi de lë'ë rai' gulull spadë.
Bëchúguëll diaguë ldi shtë muzë. Muzë
ni bë'në sirvë lu narnibë'a más entrë grë ra
bëshuzi. 51 Guni'i Jesús:
—Hia na'. Adë tíldidi'i të.
Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë.
Bënëac më lé'ël. 52 Iurní guní'i' lu ra jëfë
shtë bëshuzi con mënë naquëhapë iádu'u
ru'bë; guni'i më lu më gushë nabëdchini të
guëna'zi rall lë'ë më:
—¿Pëzielú bëdchini të con spadë nu hi-
aguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë
nguba'në? 53 Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë
të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na
iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá
shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a
iurë parë gac cumplir grë lo quë narnibë'a
lu nacahi, gúnël cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë Jesús
(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Iurní ra mënë guna'zi lë'ë Jesús prësi.
Guanú rall lé'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi.
Perë guanaldë Pedro zitu. 55 Ra mënë
bëcue'e rall gui'i rualdëa' lidchi bëshuzi.
Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i
nu Pedro guzubënúhi' lë'ë rall. 56 Iurní tubi
criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi
rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guní'ill:
—Nguiu rë' na shmënë Jesús.
57 Perë Pedro bë'në negar, guní'i':
—Guënédia'a nguiu ni'i.
58 Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná
lu Pedro nu guní'ill:
—Nu lé'ël nal shmënë Jesús.
Perë Pedro guni'i:
—Aquëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.
59 Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë
guní'iru'ull:
—Na verdá, nguiu rë' nall shmënë Jesús
purquë nu nall më Galilea.
60 Iurní guni'i Pedro:
—Lé'ël adë guënédia'a pë quëadí'dzël.
Nianá quëadi'dzë Pedro, bëllidchí gay.
61 Iurní Jesús bëdchigré lúhi'. Gubí'ai' lu
Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i më
lull: "Antsë guëllidchí gay nedzé, guëní'il
lu mënë tsunë vueltë adë guënédi'il na".
62 Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë,
nalé bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Ra nguiu narna'zi Jesús guzublú bë'në
rall burnë. Bëdë'ë rall galné lé'i'. 64 Bësë'au
rall lúhi' nu guni'i rall:

—¿Chu bëne'e galnḗ lḗ'ël? Guni'i por
pudërë shtë Dios, ¿chu lëa?
65 Zihani cusë mal guni'i rall lu më.
Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con
di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubiernë shtë bëshuzi
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Hia brëgue'lë bëdëá më gushë shtë
naciuni Israel con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra
mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús
lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë en-
trë lë'ë rall. Guni'i ra mënë ni lu Jesús:
67 —Guni'i lu na'a si talë nal Cristo, el quë
nagudili Dios parë guënibḗ'ai'.
Guni'i Jesús lu rall:
—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë
tsaldídi'i ldu'u të na. 68 Si talë guëna'bë
di'dza lu të, guëquébidi'i të lu shti'dza.
69 Dizdë ne' lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi shtë Dios
pudërusë.
70 Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:
—¿Pë lḗ'ël nal tubsë shini Dios?
Guni'i më lu rall:
—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë
lë'ë të guni'i të di'dzë ni.
71 Iurní guni'i rall:
—Bini hia'a di'dzë nagunḗ'ill. ¿Pë
guëdḗ'na'a másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a
rall lë'ë më lu Pilato. 2 Guzublú guëni'i rall;
quëdchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:
—Bëdzelë na'a nguiu rë'; rtsátsull ra
mënë cuntrë gubiernë. Rní'ill rúnëdi'i tu-
carë guëdilli na'a impuestë ca'a gubiernë
rumanë. Nu rní'ill mizmë lḗ'ël na Cristo,
tubi rëy nagudili Dios parë guënibḗ'ai'.
3 Iurní guna'bë di'dzë Pilato:
—¿Guldil nal Rëy shtë ra israelitë?
Jesús guni'i:
—Mizmë lḗ'ël gunḗ'il di'dzë rë'.
4 Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi
con grë ra mënë zihani:
—Bëdzélëdia'a cusë mal nabë'në nguiu
rë'.
5 Perë gunḗ'iru'u rall más fuertë:
—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con
shtí'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë,
iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gubiernë ru-
manë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

6 Iurë bini Pilato di'dzë rë', guna'bë
dí'dzëll si na Jesús më Galilea. 7 Guni'i
mënë quë sí, iurní bëshe'ldë Pilato lë'ë
Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea,
gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú
Jerusalén dzë ni. 8 Bëquitë ldu'u Herodes
iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë
guc shtu'u Herodes guënall lu Jesús. Gu-
ni'i mënë pë bë'në Jesús, nu Herodes guc
shtú'ull guënall tubi milagrë naquëhunë
më. 9 Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes
perë Jesús pë gunḗ'idi'i'. 10 También zu-
ga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë
narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con
másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús.
11 Iurní Herodes con ra suldadë shtḗnëll
bë'në rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bë-
gacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë
bëshe'ldë Herodes lë'ë Jesús, guëabrí më lu
Pilato. 12 Dzë ni guc Herodes nu Pilato amigu
purquë antsë na rall enemigu.

Bë'në rall condenar Jesús lu galguti
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

13 Bëtëá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con
ra më gushë shtë iádu'u con grë mënë.
14 Guni'i Pilato lu rall:
—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguiu rë'. Guni'i
të rtsátsull ra mënë con bishi. Guna'bë
di'dza lull delantë grë të perë bëdzélëdia'a
cusë mal nabḗ'nëll ziquë rni'i të. Nápëdi'ill
ni tubi delitë. 15 Nu Herodes bëdzélëdi'ill
cusë mal purquë bëdchigrḗ Herodes lḗ'ëll
ndë'ë. Adë bḗ'nëdi'ill ni tubi mal parë
gátill. 16 Guënibḗ'ahia tsanull galnḗ, des-
puësë guëdë'a libertá lḗ'ëll.
17 Pilato napë custumbrë guëdḗ'ëll libertá
tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguë-
na'bë mënë gapë libertá. 18 Perë guagla'guë
gunḗ'iru'u mënë ziquë tubsë bë; fuertë gu-
ni'i rall:
—Gati nguiu rë'. Bëdë'ë libertá parë
Barrabás.
19 Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë
gúquëll cabësë shtë ra mënë nabë'në cun-
trë gubiernë rumanë. Nu gudínill mënë
la'ni ciudá. 20 Pilato guc shtú'ull guëdḗ'ëll

libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mënë,
21 perë más fuertë guni'i rall:
—Gati nguiu rë' lu cruz. Gátill; gátill.
22 Stubi vueltë guni'i Pilato lu ra mënë:
—¿Pë mal bé'nëll? Gulë guni'i lua.
Bëdzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna
cashtigu con galné lé'ëll, despuësë guëdë'a
libertá lé'ëll.
23 Perë más ruidë bë'në rall. Gurushtiá
rall. Guna'bëru'u rall galguti parë lë'ë
më. Guni'i rall fuertë hashtë bë'në rall
gan. 24 Pilato bëdë'ë ordë gac narac shtu'u
rall; gati Jesús lu cruz. 25 Bëdë'ë Pilato lib-
ertá Barrabás naná culpablë de galguti shtë
mënë nu bé'nëll cuntrë gubiernë rumanë.
Zni guna'bë ra mënë. Bë'në Pilato intriegu
lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac
narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mënë lë'ë Jesús lu cruz
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati
më, gudëdë tubi nguiu lë Simón, më guë'd-
chi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë
guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë
tëchi më.
27 Zihani mënë con zihani na'a guanaldë
rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u
rall. Gurushtiá rall. 28 Perë Jesús bëdchigré
lúhi', guná më lu rall; guni'i më:
—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bí'nidi'i
të por na, más bien gulë bi'ni por mizmë
lë'ë të nu por shini të. 29 Guëdchini tiempë
guëni'i mënë: "Dichusë ra na'a nariúdi'i
shíni'. Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i,
nu adë rcá'adi'i me'dë."
Nu guni'i më:
30 —Dzë ni ra mënë guëzublú guëni'i rall
lu dani: "Gulaguë guëc na'a". Guëni'i rall
lu lumë: "Bëca'chi lë'ë na'a". 31 Si talë gunë
mënë cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nan-
abani; nápëdia'a duldë, gunë rall másru'u
cusë mal cuntrë lë'ë të, na të ziquë hiaguë
bidchi, napë të zihani duldë.
32 También gua'a ra suldadë chupë
nguba'në, gatinú rall Jesús. 33 Iurní
bëdchini rall lugar nalé Calavera. Bë'në rall
crucificar lë'ë më. Bë'në rall crucificar lë'ë
chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill
ladë rubësë. 34 Iurní guni'i Jesús:
—Dadë, bë'në perdunë lë'ë ra mënë. Adë
riasédi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado
parë gudi'dzë rall shabë më. 35 Ra mënë
zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë
iádu'u bë'në rall burnë. Guni'i rall:
—Bé'nëll salvar pecadurë. Iurne' guëná
hia'a nia'a zúnëll salvar mizmë lé'ëll si talë
nall Cristo, el quë nagudili Dios.
36 Ra suldadë bë'në rall burnë. Guabi'guë
rall guëa' cruz. Bë'në rall ofrecërë vini hi'
të gu më. 37 Guni'i rall:
—Si talë rní'il nal Rëy shtë mënë Israel,
bë'në salvar mizmë lé'ël.
38 Nanú tubi letrërë naqué guëc cruz
narni'i: "Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë".
39 Tubi nguba'në nanaqué lu cruz, gu-
rushtiall guëc më; guní'ill:
—Si talë rní'il nal Cristo, bë'në salvar
mizmë lé'ël nu bë'në salvar lë'ë na'a.
40 Perë stubi nguiu mal guni'i guëc sa'll:
—¿Pë adë rdzébëdi'il Dios? Bëne'e mënë
ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë'. 41 Pues
lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá
nabëdé'na'a, perë nguiu rë' adë bé'nëdi'i'
mal parë quéhi' ndë'ë.
42 Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:
—Dadë Jesús, bësëagná ldú'ul na iurë
gúnël recibir pudërë parë guënibé'al.
43 Jesús guni'i:
—Guldía na rnia'a lul, nedzé sënáldël na
gube'e.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëc-
ahi guëdubi gué'dchiliu hashtë rquë tsunë
guadze'. 45 Nacahi ngubidzë nu lari cort-
inë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë
ldëhin. 46 Guni'i Jesús fuertë:
—Dadë, guna intriegu almë shtëna
guiá'al.
Gualú di'dzë ni, iurní guti më.
47 Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë
guc, guní'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.
Bëquébill:
—Guldía, nguiu rë' nápëdi'ill culpë. Më
za'quë nall.
48 Grë mënë zihani nabëdëá lugar ni parë
guëná rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabrí
rall ciudá. Gulubé rall ldu'u rall tantë
nadzë'bë guc.
49 Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në
compañi lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më

Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo
quë naguzac.

Bëga'chi Jesús
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Gu' tubi nguiu lë José; ládzëll lë Ari-
matea naquẽ Judea. Gúquëll miembrë shtë
Junta Suprema. Nall më za'quë nu bẽ'nëll
cumplir lëy shtë Moisés. 51 Quëbezë José
guëdchini tiempë guënibë'a Dios ziquë rëy
nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bë'në
Junta Suprema iurë bë'në rall cuntrë lë'ë
më. 52 José guagna'bë lu Pilato parë guëdë'ë
Pilato permisi guëga'chi Jesús. 53 Bësietë
José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill
cuerpë shtënë më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë
më la'ni ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë catë
ni tubi mënë bëgá'chidi'i. 54 Guc dzë runë
mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë.
Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.
55 Ra na'a naguanaldë lë'ë Jesús antsë
dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë
bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tëgulë
la'ni ba'a. 56 Despuësë bëabrí rai' lidchi rai'.
Bë'në rai' preparar nisë nashi con stubi
cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní
bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' según
mandamientë shtë Dios.

24

Guashtẽ Jesús ladi ra tëgulë
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Primërë dzë shtë llmalë, ra na'a bëabrí
rai' rua' ba'a catë bëga'chi Jesús. Tumpranë
bëdchini rai'. Nua'a rai' nisë nashi nabë'në
rai' preparar. 2 Guná rai' lu ba'a perë guë'ë
nanë'au rua' ba'a naga'a tubi ladë. 3 Guatẽ
rai' la'ni ba'a. Guná rai' nídi'i cuerpë shtë
Dadë Jesús. 4 Bëdzélëdi'i rai' pë nihunë
rai'. Iurní lueguë guná rai' chupë nguiu
nazuga'a guëlladchi lu rai'. Shabë rai' nalẽ
rabtsë'ë. 5 Más bëdzëbë ra na'a; bëzullibi
rai' hashtë bëdchini luquẽ rai' lu guiu'u.
Guni'i nguiu lu rai':

—¿Pëzielú caguili të el quë nanabani
lugar catë rga'chi tëgulë? 6 Nídi'i më ndë'ë.
Guashtẽhi' ladi ra tëgulë. Gulë bëagná
ldu'u të lo quë naguní'i' lu të dizdë tiempë
nananú më Galilea. 7 Guní'i' iurní, rqui'ni
nguiu nabëshe'ldë Dios lu guẽ'dchiliu, gac
intriégui' lu guia'a mënë mal. Nu guní'i'
gunë rall crucificar lẽ'i' lu cruz, perë dzë
tsunë tsashtẽhi' ladi ra tëgulë.

8 Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzë më.
9 Bëabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzë
rai' lu chi'bë tubi poshtë con stubi tantë
mënë. 10 Ra na'a naguni'i di'dzë rë', lë
rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi
María shni'a Jacobo. Gua rai' con sëbëldá
ra na'a. 11 Perë lo quë naruadi'dzë rai', na
ziquë tubi cuendë. Ra mënë adë gualdídi'i
ldu'u rai' shti'dzë ra na'a.

12 Perë Pedro bëru'u; guagllú'ni' hashtë
rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari
shtë tëgulë gunáhi'. Tubi ladë naga'a lari.
Bëabrí Pedro; bëdzëguëë' ldú'i'. Bẽ'ni' ll-
gabë pë guc.

Chupë shmënë Jesús zia'a guë'dchi Emaús
(Mr. 16.12-13)

13 Mizmë dzë, primërë dzë shtë llmalë,
chupë shmënë Jesús zia'a rai' parë Emaús,
tubi guë'dchi ziquë chi'bë tubi kilómetro
de Jerusalén. 14 Quëadi'dzë rai' pë guc la'ni
ra dzë ni. 15 Iurë quëadi'dzë rai', guni'i rai'
llgabë nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guë
lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë.
16 Guná rai' lu më perë adë bënguë bẽ'adi'i
rai' lë'ë më, bë'në Dios. 17 Iurní guna'bë
di'dzë Jesús lu rai':

—¿Pë quëadi'dzë të iurë ziazú të nezë?

Guzudchí rai'; tristë rlua'a lu rai'.

18 Tubi de lë'ë rai' guni'i; lẽhi' Cleofas:

—De grë visitantë nabëdchini Jerusalén,
sulë lẽ'ël adë guënẽdi'il pë guc ndë la'ni dzë
rë'.

19 Iurní guni'i Jesús:

—¿Pë guc?

Guni'i rai':

—Jesús Nazareno, gudini mënë lẽ'i'.
Náhi' tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios con
pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë.
Bẽ'ni' milagrë con pudërë shtë Dios. 20 Perë
ra bëshuzi nu gubiernë shtẽna'a, bë'në rall
intriegu lẽ'i' parë gac crucificári'. Gúti'
lu cruz. 21 Nu lë'ë na'a quëbezë na'a ni-
húni' librar naciuni Israel de grë enemigu
shtẽna'a. Hia gudëdë tsunë dzë dizdë
guquin. 22 Gúti' perë bëldá na'a narianaldë
tëchi diza'quë, guni'i rall lu na'a di'dzë
nadzë'bë. Rsíliga guagná rall lugar catë
bëga'chi Jesús. 23 Gunádi'i rall lu shcuérpi'.
Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai'
guashtẽ Jesús ladi ra tëgulë. 24 Stubi de
lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a.

Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë
gunádi'i rall lu më.
25 Iurní Jesús guni'i lu rall:
—Lë'ë të nguiu narunë faltë llni guëc
të, ¿hashtë guc tsaldí ldu'u të grë lo quë
nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë?
26 Guc necesari gunë Cristo sufrir galguti nu
despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë
Dios honrar lé'i'.
27 Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' më runë
cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i
shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë
Moisés nu nabëquë'ë ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios de mizmë lë'ë më. Biadí'dzi'
më runë cuntienë di'dzë ni.
28 Iurní bëdchini rai' guë'dchi catë cuezë
rai'. Jesús niagla'guë niazéhi' delantë,
29 perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më
con lë'ë rai'. Guni'i rai':
—Bëa'nënú lë'ë na'a ndë'ë. Hia guadze'.
Hia gulaguetë ngubidzë.
Iurní guaté Jesús la'ni hiu'u të guëa'në
më. 30 Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai',
guna'zi më guetështildi. Bëdë'ë më graci.
Gudi'dzë mëhin cua'a rai'. 31 Lueguë lueguë
bëdë'ë rai' cuendë chu na më. Llni bëdchini
la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më
lu rai'.
32 Guni'i lu sa' rai':
—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë
naguni'i më lu na'a iurë biadí'dzi' lu na'a lu
nezë më runë cuntienë ra Sagradas Escrituras.
33 Lueguë bëabrí rai' Jerusalén. Guná rai'
lu ra chi'bë tubi poshtë rdëá rai con stubi
shcua'a mënë. 34 Guni'i ra mënë lu rai':
—Verdá guashté Jesús ladi ra tëgulë nu
bëlua'alúhi' lu Simón Pedro.
35 Iurní guni'i rai' më guc iurë ze'dëzú rai'
lu nezë nu guni'i rai' bënguë bë'a rai' lë'ë
më iurë gudi'dzë më guetështildi cua'a rai'.

Bëlua'alú Jesús lu ra poshtë
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Mërë iurní quëadi'dzë rai', Jesús bëlu-
a'alú lu rai'. Guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
37 Bëdzëbë rai' nu nalé bëzezë rai'; guná
rai' lu më. Llua'a rai' na më tubi espíritu
shtë tëgulë. 38 Guni'i Jesús lu rai':
—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pëzielú rza ldu'u
të? 39 Gulë guná guiahia. Gulë guná guëahia.
Gulë tsaldí ldu'u të nahia Jesús. Gulë gu-
na'zi guiahia; gulë guná lua. Pues tubi
espíritu nápëdi'i cuerpë ziquë rna të lua.
40 Iurní bëlua'a më guia'a më nu guëa'
më catë gudëdë clavë. 41 Perë ni con ndë'ë
adë gualdídi'i ldu'u rai' purquë nanú tantë
lëgrë la'ni ldu'u rai'; bëdzëguëë' ldu'u rai'.
Iurní guni'i më:
—¿Gu nanú më gáuha?
42 Bëdë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë.
43 Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'.
44 Guni'i më:
—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu të
antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu
të dizdë guzënú të na, gac cumplir lo quë
nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo
quë nabëquë'ë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë de na nu gac cumplir naná escritë
la'ni librë Salmos de na.
45 Iurní bëdë'ë më llni parë riasé rai'
di'dzë shtë Sagradas Escrituras. 46 Guni'i
më:
—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir
galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi
ra tëgulë. 47 Guëni'i mënë de quë napë quë
guëabrí ldu'u mënë con Dios, iurní gunë
më perdunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall
lë shtëna. Primërë guëni'inú mënë lu ra
mënë shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú
rai' mënë narëta' guëdubi lu gué'dchiliu.
48 Na të testigu de grë lo quë naguc. 49 Gulë
guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el
quë nabë'në Shtada prometer, cuezënúhi'
lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá
Jerusalén hashtë gunë të recibir pudërë
shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të
ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë
(Mr. 16.19-20)

50 Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më
ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania.
Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më
lë'ë rai'. 51 Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë
rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e.
52 Iurní bëabrí rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u
rai'. 53 Ria rai' iádu'u ru'bë; bëdë'ë rai' graci
lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

Diza'quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

1 Tiempë guahietë antsë cueshté gué'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë
Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios.
2 Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios
dizdë principi shtë grë ra cusë. 3 Grë cusë
gurështé por lë'ë më, el quë nabësëdchini
shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë
nananú. 4 Por lë'ë më nanú galnabani nu
lë'ë galnabani na llni shtë mieti. 5 Lë'ë llni
tsagla'guë rabtsë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi
adë bé'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.
6 Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu
ni bërulé Juan. 7 Bëdchíni'; náhi' testigu
parë guëní'i' chu na lë'ë llni të parë grë
mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë
më. 8 Juan nádi'i narne'e llni perë bëdchini
Juan parë gáqui' testigu; guëní'i' chu na
el quë narne'e llni verdadërë. 9 Lë'ë llni
verdadërë naridë lu gué'dchiliu, rne'e llni
parë grë mënë naquëreldë lu gué'dchiliu.
10 Bëdchini më lu gué'dchiliu nu guctsa'u
gué'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra
mënë shtë gué'dchiliu adë bënguë bé'adi'i
rall lë'ë më. 11 Be'dë guëdchini më entrë
ra mënë shtë gué'dchiliu perë adë bé'nëdi'i
ra mënë recibir lë'ë më 12 perë grë nabë'në
recibir lé'i', ra narialdí ldu'i lë'ë më, bëdë'ë
më derechë parë gac rall shini Dios. 13 Lë'ë
rall guc rall shini Dios, lédëdi'i por deseo
la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë
sino por pudërë shtë Dios.
14 Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli'
nu guquëréldi' entrë lë'ë hia'a. Guná hi-
a'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë
shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë nar-
quitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá.
15 Juan guc testigu shtéhi' nu guni'i Juan:
—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu të más
antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia.
Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi'
dizdë tiempë guahietë más antsë guëd-
chinia lu gué'dchiliu.
16 Por pudërë shtë më ni bëdé'na'a recibir
zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u
Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a.
17 Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según vol-
untá shtë më, perë por Jesucristo nadá-
pa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shtí'dzi'
naná verdá. 18 Ni tubi chu gunádi'i lu Dios
Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú
Dios, bëluá'ai' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Juan bë'në testificar iurë ra më is-
raelitë naquëreldë Jerusalén, bëshe'ldë rall
bëldá bëshuzi con mënë nabë'në compañi
ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan
chu náhi'. 20 Adë bé'nëdi'i Juan negar sino
bëquébi':
—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios
parë guënibé'ai'.
21 Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:
—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?
Juan guni'i:
—Aquëdi'i; nádia'a Elías.
Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:
—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë
Dios nanapë quë guëdchini?
Juan guni'i:
—Aquëdi'i.
22 Iurní guni'i rall:
—¿Chu nal? të parë guëdë'ë na'a rsunë
lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rní'il de
mizmë lé'ël?
23 Juan repi:
—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë
catë nídi'i mënë: "Gulë bë'në preparar la'ni
ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchini
Dadë". Zni guni'i Isaías, el quë nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë.
24 Bëldá ra nabiadi'dzënú Juan na rall
fariseos. 25 Guna'bë di'dzë rall lu Juan:
—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il
Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios
nanapë quë guëdchini, ¿pëzielú rchu'bë
nísël ra mënë?
26 Guni'i Juan:
—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú
tubi më entrë lë'ë të, adë guënédi'i të chu
náhi'. 27 Náhi' el quë naze'dë guëdchini
despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a
parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.
28 Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara
nanaqué guëë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë
lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugára'a

29 Stubi dzë Juan guná lu Jesús; ziabí'gui'
lu Juan. Guni'i Juan lu ra mënë:

—Gulë guná, nguiu rë' naze'dë de Dios;
gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë.
Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë. 30 Náhi'
el quë nagunia'a lu të más antsë: "Náhi'
më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni'
despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë
más antsë quë na." 31 Adë bënguë bé'adia'a
lé'i' perë bëdchinia parë gunguë bë'a mënë
israelitë lé'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë
parë guëná mënë chu na më.
32 Nu bë'në Juan testificar:
—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchini
de gube'e. Biéti' ziquë tubi palumë parë
cuezënúhi' lë'ë Jesús. 33 Adë bënguë bé'adi-
a'a chu guëdchini, perë el quë nabëshe'ldë
na të guëchu'bë nisa, guní'i' lua: "Iurë
guënal lu Espíritu Santo ze'dë guëdchini
parë cuezënúhi' lë'ë nguiu, na më el quë
naguëzuné ldu'u të nu guëshé'ldi' Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë të". 34 Gunahia lu
më ni, nu nahia testigu de quë nguiu rë' na
shini Dios.

Ra primërë shini gusë'dë më

35 Stubi dzë Juan zuga'a stubi vueltë con
chupë nanaldë lé'i'. 36 Iurë guná Juan lu
Jesús nardëdë, guni'i Juan:
—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë nguiu
nabëshe'ldë Dios; gáti' ziquë lli'li.
37 Guërupë nguiu nazianaldë lë'ë Juan,
bini rai' lo quë naguni'i Juan. Iurní gua-
naldë rall lë'ë Jesús. 38 Iurë lë'ë Jesús bëdchi-
gré lúhi' nezë téchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i
Jesús lu rai':
—¿Pë rguili të?
Guni'i rai' con di'dzë narunë cuntienë,
lamë:
—Dadë, ¿ca quëréldël?
39 Guni'i Jesús:
—Gulë gude'e nu gulë guná.
Iurní guagná rai' catë quëreldë më, nu
bëa'në rai' ndë purquë hia casi ziquë rquë
tapë guadze' iurní.
40 Tubi de lë'ë ra mënë nabini shti'dzë
Juan nu guanáldi' lë'ë Jesús, na Andrés,
bëchi Simón Pedro. 41 Primërë guatili An-
drés bëchi Andrés, lëll Simón, nu guni'i
Andrés:
—Bëdia'guëlú na'a el Mesías. (Di'dzë ni
runë cuntienë, Cristo, el quë nagudili Dios
parë guënibé'ai'.)
42 Lueguë Andrés bia'a lë'ë Simón Pedro
catë zuga'a Jesús. Iurë Jesús guná lu Pedro,
guni'i më:
—Lé'ël lël Simón, shini Jonás; perë ne'
guërulël Cefas, (lë ni runë cuntienë guë'ë).

Guna'bë Jesús Felipe con Natanael

43 Stubi dzë Jesús guc shtú'ui' tsáhi'
regiuni shtë Galilea. Gunáhi' lu Felipe nu
guni'i më lu Felipe:
—Gude'e naldë na.
44 Felipe na më guë'dchi Betsaida catë na
ladzë Andrés nu Pedro. 45 Iurní guatili Felipe
lë'ë Natanael; répi':
—Guná na'a lu tubi nguiu naná bëquë'ë
Moisés shcuéndi' la'ni ra librë shtë lëy, nu
ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios bëquë'ë rai'
di'dzë narni'i shcuéndi'. Náhi' Jesús, shini
José. Guë'dchi Jesús na Nazaret.
46 Repi Natanael:
—¿Ni mudë guëru'u tubi cusë za'quë
guë'dchi Nazaret?
Felipe bëquebi:
—Gude'e guënal.
47 Guabi'guë Natanael lu Jesús. Iurë lë'ë
Jesús guná lu Natanael, guní'i':
—Ndë'ë lë'ë tubi nguiu israelitë ver-
dadërë. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldú'i'.
48 Iurní guna'bë di'dzë Natanael:
—¿Llallë nanël chu nahia?
Guni'i Jesús:
—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe
be'dë guëna'bë lé'ël, iurë lé'ël zugá'al guëa'
hiaguë bëlda'u.
49 Natanael guni'i:
—Mësë, lé'ël nal shini Dios. Lé'ël nal Rëy
shtë naciuni Israel.
50 Jesús guni'i lu Natanael:
—¿Gu rialdí ldú'ul purquë na gunia'a lul,
gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë
guënáru'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.
51 Nu guni'i Jesús:
—Guldía rnia'a lul, lé'ël guënal lla'lë lu
gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu
guëdchini rai' guëca, nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gué'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

1 Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi
sa'a guë'dchi Caná nanaqué regiuni shtë
Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li.
2 Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai'

purquë bë'në ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a
3 perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús
guní'i' lu më:
—Nídi'i vini. Hia gubidchin.
4 Perë Jesús repi:
—Nanë, ¿pëzielú cagní'il lua zni'i?
Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti
chu nahia.
5 Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra
naquëhunë sirvë:
—Gulë bë'në grétë' lo quë naná
guënibé'ai' lë'ë të.
6 Zuga'a shu'më guë'ë nariú nisë, cadë tubi
guë'ë ni riú gadchi u shunë rëë' nisë. Na
rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall
según custumbrë religiusë shtë rall. 7 Jesús
guni'i lu ra naquëhunë sirvë:
—Gulë bëtsadzé guëzá guë'ë rë' nisë.
Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë; 8 Jesús
guni'i:
—Iurne' gulë cu du'pin nu guanuhin lu
nguzanë shtë sa'a.
Zni bë'në rai'. 9 Lë'ë nguzanë shtë laní
bë'në prëbë nisë naná bëac vini perë adë
rdé'ëdi'ill cuendë ca nezë bërú'uhin. (Sulë
ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë
nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a
guná'bëll lë'ë lliguë. 10 Guní'ill:
—Grë lugar primërë rdë'ë mënë vini za-
'quë gu ra mënë. Hia despuësë iurë cantidá
bii' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mi-
eti, perë lé'ël bé'nëdi'il zni. Hashtë iurne'
bëné'el vini za'quë.
11 Ndë'ë bë'në Jesús Caná shtë Galilea.
Ndë guc primërë milagrë nabëlua'a Jesús lu
ra mënë. Bëlua'a më pudërë nanapë më. Ra
shini gusë'dë më gualdí ldu'u rai' bëshe'ldë
Dios lë'ë më.
12 Despuësë de ni, gua më guë'dchi Caper-
naum con shni'a më nu con shini gusë'dë
më. Ndë guquëreldë rai' du'pë tiempë.

Gua më iádu'u ru'bë
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Hia mërë guëdchini laní Pascu shtë
ra më israelitë, Jesús gua ciudá Jerusalén.
14 Guaté më iádu'u ru'bë. Guná më ra
naquëgtuu' ngunë. Guná më ra naquëgtuu'
lli'li nu palumë. Nu nga'li zúbëga'a mënë
lu mellë catë rchili rall dumí. 15 Bëntsa'u më
tubi chicuti con du lasë. Iurní bësëllu'në më
grétë' ra mënë la'ni iádu'u con ra lli'li nu
con ra ngunë. Bërë'shë më mellë. Bërë'tsë
dumí shtë ra narchili dumí. 16 Repi më lu ra
nartuu' palumë:
—Gulë cu grë cusë ndë'ë. Adë rúnëdi'i të
lidchi Shtada tubi llguëa'.
17 Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më bëagná
ldu'u rai' ziquë naescritë: "Nalé rzebi ldu-
a'a por lidchi Dios; gaquin limpi".
18 Iurní lë'ë ra më israelitë guna'bë di'dzë:
—¿Pë milagrë guëluá'al lu na'a ziquë
tubi sëñi de quë nápël derechë quëhúnël ra
cusë rë'?
19 Jesús bëquebi:
—Gulë bëzalú iádu'u rë'; dzë tsunë
guëldishté'ahin stubi nacubi.
20 Iurní guni'i ra mënë:
—Cuarenta y seis izë guzú gua'a iádu'u
rë'. ¿Ni mudë lé'ël guëdishtëlin tsúnësë
dzë?
21 Perë lë'ë iádu'u, el quë naquëgni'i Jesús,
na cuerpë shtënë më. 22 Hia despuësë
guashté më ladi ra tëgulë, bëagná ldu'u ra
shini gusë'dë më lo quë naguni'i më, nu
gualdí ldu'u rai' shti'dzë më, nu gualdí ldu'u
rai' ra Sagradas Escrituras.

Nané më lo quë naná la'ni ldu'u mieti

23 Iurë lë'ë Jesús nanú Jerusalén, gu' laní
Pascu. Cantidá mënë gualdí ldu'u rall lë'ë
më iurë guná rall milagrë nabë'në më.
24 Perë Jesús adë rúnëdi'i confiar lë'ë ra
mënë purquë rac bë'a më ldu'u ra grétë'
rall. 25 Adë rquí'nidi'i më chu guëni'i lu më
shcuendë ra mënë. Mizmë lë'ë më rac bë'a
më lla na la'ni ldu'u mieti.

3

Jesús nu Nicodemo

1 Gu' tubi nguiu nabërulé Nicodemo. Nall
miembrë shtë partidë religiusë fariseo nu
nall tubi nguiu namás lasac ladi ra më is-
raelitë. 2 Nicodemo guagná lë'ë Jesús gue'lë
nu guní'ill:
—Mësë. Rdë'ë na'a cuendë de quë Dios
bëshe'ldë lé'ël parë ze'dë guëluá'al, purquë
ni tubi adë chu gáquëdi'i guëlua'a pudërë
nu milagrë cumë ziquë rúnël, sulë si talë
Dios quëbezënúhi' lé'ël.
3 Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:
—Guldía rnia'a lul, el quë nagalë
nacúbidi'i stubi, gáquëdi'i tsutëll catë
rnibë'a Dios.
4 Bëquebi Nicodemo:

—Perë no es posiblë tubi nguiu hia
gu'shë, guëabrí gálëll stubi. ¿Ni mudë
guëabrí guëu'll la'ni shní'all stubi parë galë
stubi nacubi?
5 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a lul, el që nagálëdi'i con
nisë nu con Espíritu Santo, adë tsutédi'ill
catë rnibë'a Dios. 6 Grétë' naná gulë ziquë
ra cualquier mënë, mënë na ni, perë el që
naralë con Espíritu Santo, espíritu na ni.
7 Adë rdzëguëë'di'i ldú'ul lo që nagunia'a
lul, grétë' napë që guësa'në guëdchini
vidë cubi la'ni ldu'u rall por pudërë shtë
Dios. 8 Lë'ë mbë rru'u nezë catë rac shtu'u
mbë, nu rínil ruidë narunë mbë perë adë
rdé'ëdi'il cuendë ca nezë ze'dë mbë nu ca
nezë zia'a mbë. Zni na grétë' nanapë vidë
cubi por pudërë shtë Espíritu Santo.
9 Iurní Nicodemo bëabrí guna'bë di'dzë:
—¿Perë llallë gac ndë'ë?
10 Jesús guni'i lull:
—Lé'ël nal tubi mësë ladi ra më israelitë
nu adë guënédi'il ndë'ë. 11 Guldía rnia'a lul,
lë'ë na'a rac bë'a na'a lo që naruadi'dzë
na'a nu lo që narlua'a na'a; nu na na'a
testigu de lo që guná na'a, perë lë'ë të
adë rialdídi'i ldu'u të lo që narni'i na'a.
12 Gunia'a lu të cusë narac lu gué'dchiliu
perë adë gualdídi'i ldu'u të. ¿Lla tsasé të
cusë shtë gube'e narnia'a lu të?
13 'Ni tubi chu be'pi gube'e, sulë el
që nabëdchini de gube'e. Nahia nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu; lidcha na
gube'e. 14 Ziquë Moisés bëldísi' serpientë lu
shlatë, zni zac con na, nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gué'dchiliu; guna sufrir galguti;
15 parë grë natsaldí ldu'i na, adë tsagnítidi'i
rall sino napë rall vidë sin fin.

Rac shtu'u Dios grë mënë

16 'Dios nalé rac shtú'ui' ra mënë narëta'
lu gué'dchiliu; bëshe'ldë më tubsë shini më
parë grétë' narialdí ldu'i lë'ë shini më, adë
tsagnítidi'i rall sino napë rall vidë nadë
rialúdi'i. 17 Dios adë bëshé'ldëdi'i shíni' lu
gué'dchiliu parë gunë shíni' condenar ra
mënë sino parë gúni' salvar ra mënë.
18 'El që narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i
condenárëll, perë el që adë nédi'i tsaldí
ldu'u, hia nacondenárëll purquë nédi'ill
tsaldí ldú'ull tubsë shini Dios. 19 Ra nanédi'i
tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenárëll purquë
iurë lë'ë llni bidë lu gué'dchiliu, más
bëquitë ldu'u mënë nacahi quë llni. Adë rac
shtú'udi'i rall llni. ¿Pëzielú? purquë runë
rall cusë mal. 20 Grétë' lo quë narunë mal,
rna zá'quëdi'i rall lu llni nu adë riabí'guëdi'i
rall lu llni purquë lë'ë llni rlua'a ra cusë
mal lo quë naquëhunë rall; 21 perë grë lo
quë narquitë ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni
të parë guëná mënë de quë grë lo quë
naquëhúnëll, ze'dë de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

22 Despuësë de ndë'ë, Jesús gua con ra
shini gusë'dë më hashtë regiuni Judea.
Gulezënú më lë'ë rai' dupë'në, nu bëchu'bë
nisë rai' mënë. 23 Nu zac bëchu'bë nisë Juan
Bautista lugar nabërulé Enón guëlladchi
Salim purquë nga'li rëta' zili nisë. Bidë ra
mënë lu Juan, chubë nisë rall. 24 Zndë'ë
guzac antsë bëtia'a ra mënë Juan lachigu-
i'bë.
25 Iurní bëldá shini gusë'dë Juan, gudildi
di'dzë rai' con tubi israelitë nabë'në
cumplir custumbrë. Guzublú rall chupë
di'dzë subrë shcuendë lla gunë rall parë
gac limpi rall lu Dios. 26 Iurní guaguëchi
mënë lu Juan:
—Mësë, guná; el që naguzunú lé'ël
stubi ladë guëë'gu Jordán, el që bé'nël
testificar napë que guëdchíni', quëgchu'bë
nísi'. Grétë' mënë zianaldë rall lé'i'.
27 Iurní guni'i Juan:
—Ni tubi adë chu nápëdi'i pudërë si talë
adë bëdé'ëdi'i Dios pudërë. 28 Mizmë lë'ë të
na të testigu, gunia'a lu të de quë na nádia'a
Cristo sino quë bëshe'ldë më na antsë guëd-
chíni'. 29 Ziquë tubi nabëtsë'a, rquitë ldú'ull
purquë nápëll tsé'lëll, perë zac amigu shtë
lliguë, quëqué diáguëll nu rquitë ldú'ull
quëbezënull lliguë. Rínill lo quë naru-
adi'dzë lliguë. Zni iurne' nalé rquitë ldua'a.
30 Napë quë gáqui' más më ru'bë, perë na
napë quë gaca ziquë nalasáquëdi'i.

El quë naze'dë de gube'e

31 'El quë naze'dë de gube'e, ni naná
rnibë'a más quë grë nguiu. El quë naná
mënë, no más nall më shtë gué'dchiliu nu
ruadí'dzëll cusë shtë gué'dchiliu; perë el
quë naze'dë de gube'e, ni ruadí'dzi' cusë
shtë gube'e. Nápi' grë pudërë. 32 Lë'ë më
quëhunë testificar lo quë naguná më nu
lo quë nabini më, perë ni tubi adë chu

rialdídi'i ldu'i lo què narni'i më. [33] Perë el
què nagualdí ldu'u shti'dzë më de verdá,
quëhúnëll ziquë el què narquḗ sëgi lu
guichi; rquébill Dios na verdá. [34] El què
nabëshe'ldë Dios, ni ruadí'dzëll shti'dzë
Dios purquë Dios rdë'ë Espíritu Santo sin
medidë parë nguiu ni të cuezënúhi' lë'ë
nguiu ni. [35] Dios Padre rac shtu'u shíni' nu
bëdë'ë më pudërë parë guënibḗ'ai' grḗtë'
cusë. [36] El què narialdí ldu'u shini Dios, ni
napë vidë sin fin, perë el què nanḗdi'i tsaldí
ldu'i shini Dios, gápëdi'ill vidë sin fin sino
què rëa'në cashtigu shtë Dios guḗquëll.

4

Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria

[1] Ra fariseo bini rall de què napë Jesús
más zihani shmḗni' nu más zihani mënë
naquëchu'bë nísi' què Juan Bautista.
[2] Lḗdëdi'i Jesús bëchu'bë nisë ra mënë sino
shini gusë'dë më bëchu'bë nisë rai' ra
mënë. [3] Iurë lë'ë Jesús guc bë'a naguni'i
ra fariseo, bëru'u më de Judea parë bëabrí
më Galilea.
[4] Napë què tëdë më Samaria parë guëd-
chini më Galilea. [5] Bëdchini më guë'd-
chi Sicar nanaquḗ regiuni Samaria. Sicar
na rua' guiu'u lachi nabëdë'ë Jacob ziquë
herenci parë shíni', José. [6] Nga'li zúbëga'a
guërzú nabërulḗ Guërzú shtë Jacob. Lë'ë
Jesús ze'dë bëdzágui'. Guzúbi' guëlladchi
rua' guërzú; hia ziága'a ru ngubidzë. [7-8] Ra
shini gusë'dë më zia'a rai' parë guë'dchi.
Ziasi'i rai' naguëda'u. Mizmë iurní bëd-
chini tubi na'a shtë Samaria rua' guërzú
parë guëgúhi' nisë. Jesús guni'i lu na'a rë':
—Denú du'pë nisë gua'.
[9] Iurní lë'ë na'a shtë Samaria bëquebi:
—¿Pëzielú rná'bël nisë lua, nu më is-
raelitë nal?
(Adë rni'i lu sá'di'i më israelitë lu ra më
shtë Samaria.)
[10] Iurní guni'i Jesús:
—Si talë niac bḗ'al lo què narne'e Dios
ndigá, si talë niac bḗ'al chúllëti'i ndë'ë, el
què narna'bë nisë lul, naná'bël nisë lúhi' nu
lḗ'i' guëné'ei' nisë narne'e vidë sin fin.
[11] Lë'ë na'a guni'i:
—Dadë, nápëdi'il pë guëgul nisë la'ni
guërzú. Más de ni guetë na guërzú. ¿Cáti'i
nápël nisë narne'e vidë? [12] Shtadë guëlú
hia'a Jacob bësëa'në guërzú rë' catë bíhi'
nisë, lḗ'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma
shtënë rai'. ¿Ni mudë más më ru'bë nal què
lë'ë Jacob?
[13] Bëquebi Jesús:
—Grḗtë' el què nagú nisë rë', guëabrí
guëbidchi, [14] perë el què nagú nisë naná
guëdë'a, jamás adë guëabrídi'i guëbídchill,
purquë nisë naná guëdë'a rcasë la'ni ldú'ull
cumë ziquë nisë shtë zini parë guëdë'ëin
vidë sin fin.
[15] Iurní lë'ë na'a guni'i:
—Dadë, denú nisë ni të parë adë guëbíd-
chidia'a jamás nu gueldë cádia'a nisë ndë'ë.
[16] Repi Jesús:
—Guagna'bë tsé'lël nu bëabrí ndë'ë.
[17] Lë'ë na'a guni'i:
—Nápëdia'a tse'la.
Jesús guni'i iurní:
—Nápël rsunë, guní'il verdá: "Nápëdia'a
tse'la", [18] purquë ga'i nguiu guc rai' tsé'lël
nu el què nanápël iurne', lḗdëdi'i tsé'lël.
Verdá guní'il.
[19] Iurë bini na'a lo què naguni'i më,
guní'ill:
—Dadë, lluá'ahia nal tubi naruadi'dzë
shti'dzë Dios. [20] Shtadë guëlú na'a, mënë
Samaria, bë'në rai' adorar Dios lu dani rë',
perë lë'ë të më israelitë rni'i të Jerusalén
na lugar catë runë tucarë gunë mieti adorar
Dios.
[21] Jesús guni'i:
—Nanë, tsaldí ldú'ul shti'dza; guëdchini
iurë de què lë'ë të gunë të adorar Dios Padre
sin adë rquí'nidi'i guidë të lu dani rë' u
tsa të Jerusalén. [22] Lë'ë të mënë Samaria,
adë guënḗdi'i të lo què narunë të adorar
perë lë'ë na'a, sí, nanḗ na'a lo què nardë'në
na'a adorar purquë el què nagunë salvar ra
mënë, na më israelitë. [23] Perë guëdchini iurë
nu mizmë iurne', lë'ë ra mënë naná runë
adorar Dios de verdá, napë què gunë rall
adorar lë'ë më con ldu'u rall nu de acuerdë
con enseñansë shtëna. Pues Dios Padre rac
shtú'ui' gunë mënë adorar lḗ'i' manërë ni.
[24] Dios na espíritu; ra narunë adorar lë'ë
më, napë què gunë rall adorar lë'ë më con
espíritu nu de acuerdë con ra enseñansë
shtëna.
[25] Lë'ë na'a guni'i:
—Nanḗa de què guëdchini Mesías narni'i
ra mënë, Cristo, el què nagudili Dios parë
gunibḗ'ai'. Iurë lë'ë më guidë, guëluá'ai'
parë gac bë'a na'a shti'dzë Dios.

26 Repi Jesús:
—Nípa'ala, nahia mizmë naquëadi'dzënul.
27 Iurní bëdchini ra shini gusë'dë më;
bëdzëguëë' ldu'u rai' de që quëadi'dzënú
Jesús tubi na'a, perë ni tubi de lë'ë rai'
guni'i lu Jesús: "¿Pëzielú quëadi'dzënul
lḗ'ëll?" u "¿Pë quëgna'bë dí'dzël lu na'a?"
28 Iurní lë'ë na'a bësëa'nëgá rëë'; bëabrill
parë guë'dchi catë guagní'ill lu ra nguiu:
29 —Gulë cha të guëná të tubi nguiu nagu-
ni'i grë lo që nabëna. ¿Adë lë'ë narni'i ra
mënë Cristo ndë'ë?
30 Iurní bëru'u ra mënë guë'dchi. Bëd-
chini rall lu Jesús. 31 Mientras lë'ë shini
gusë'dë më bë'në rai' ruëguë lu më; repi
rai':
—Mësë, gudáu.
32 Perë Jesús guni'i:
—Na napa tubi dau naná guënḗdi'i të.
33 Ra shini gusë'dë më guzublú rai' gu-
na'bë di'dzë lu sa' rai':
—Aquë, ¿nu chu be'dënú nagudáuhi'?
34 Perë Jesús bëquebi:
—Dau shtëna na guna cumplir voluntá
shtë më el që nabëshe'ldë na. 35 Adë
guní'idi'i të: "Runë faltë stapë mbehu parë
guëru'u cusechë". Rnia'a lu të, gulë guná,
hia bëquichi bëcuelë shtë guezë; bëga'a
iurë shtë cusechë. 36 El që narunë dchi'ni,
runë tucarë tsu pagu shtëll. Grḗtë' lo që
narcabní, guëcá'all cusechë; nápëll premi
lu gube'e. El që narcabní nu el që narldḗ
guëni'a, rquitë ldu'u rall juntë. 37 Verdá na
lo që narni'i dichë: "El që narcabní, ni
na tubi; el që narldḗ guëni'a, ni na stubi".
38 Na bëshe'lda lë'ë të parë tsagni'i të lu
mënë perë stubi el që nague'dënú mënë
lua. Zni stubi mënë bë'në dchi'ni perë lë'ë
të quëhunë të provëchë grḗtë' dchi'ni shtë
rall.
39 Cantidá mënë shtë guë'dchi Samaria,
gualdí ldu'u rall Jesús por lo që naguni'i
na'a iurë lë'ë na'a guni'i: "Guni'i më grë
lo që nabëna". 40 Iurní bëdchini ra mënë
shtë Samaria lu më; bë'në rall ruëguë lu më
të parë guëa'në më con lë'ë rall. Bëa'nënú
më lë'ë rall chupë dzë. 41 Nu másru'u zihani
mënë gualdí ldu'u rall iurë bini rall lo që
naguni'i Jesús. 42 Iurní guni'i rall lu na'a:
—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lëdë niá'asëdi'i
por lo që nagunı́'il lu na'a, sino që mizmë
lë'ë na'a bini na'a shtí'dzi', nu rac bë'a na'a
de që verdá më rë' na el que nagunë salvar
mënë shtë guḗ'dchiliu.

Jesús bënëac tubi llguë'në naquëreldë zitu parë lë'ë më

43 Despuësë de guërupë dzë, Jesús bëru'u
Samaria. Ziaglá'gui' nezë shtḗhi' parë
regiuni shtë Galilea. 44 Mizmë Jesús bë'në
testificar de que grḗtë' ra muzë shtë Dios,
adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai'. Sulë
stubi lugar runë mënë rëspëti muzë shtë
Dios. 45 Iurë bëdchini Jesús Galilea, ra mënë
ni bë'në rall recibir lë'ë më con bien purquë
gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná
rall lo que nabë'në më, ra milagrë nabḗ'ni'.
46 Iurní Jesús bëabrí Caná shtë Galilea
catë bḗ'ni' cambi nisë vini. Bini tubi më
ru'bë shtë gubiernë de que bëdchini Jesús
ndë. Nguiu ni nápëll tubi shínill narac llu'u
guë'dchi Capernaum. 47 Iurë lë'ë nguiu ni
bini de que Jesús bëdchini Galilea, guagnall
nu bḗ'nëll ruëguë lu më parë tsa më lídchill
të parë gunëac më shínill purquë hia casi
rlullë llguë'në. 48 Iurní Jesús guni'i:
—Lë'ë të adë rialdídi'i ldu'u të si talë
rnádi'i të milagrë.
49 Perë lë'ë narunë shchi'ni gubiernë gu-
ni'i:
—Dadë, nasesë, cha lidcha purquë aquë
zati shinia.
50 Iurní Jesús guni'i:
—Bëabrí lídchil; lë'ë shínil nabani.
Nguiu ni gualdí ldú'ull shti'dzë Jesús.
Lueguë zëagzëll lídchill. 51 Iurë lë'ë
nguiu be'dë guëzḗ lídchill, lë'ë ra muzë
naquëreldë hiu'u, guagtsa'guëlú rall lë'ë
nguiu; repi rall lúhi':
—Lë'ë shínil bëac.
52 Iurní guna'bë dí'dzëll:
—¿Ca iurë bëac llguë'në? ¿Ca iurë
guzublú nahue'i?
Repi rall:
—Na'guë ziquë rquë tubi guadze' bëru'u
shldi.
53 Lë'ë shtadë llguë'në bëdḗ'ëll cuendë de
que mizmë iurë ni guni'i Jesús: "Shínil
nabani". Lë'ë nguiu ni con grë shfamílill
gualdí ldu'u rall Jesús.
54 Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús
despuësë bëru'u më Judea parë guziá'ai'
Galilea.

5

Tubi narac galguidzë llunguë

1 Despuësë gudëdë ra dzë, bë'në tucarë
tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua
parë Jerusalén. 2 Mizmë ciudá ni cerquë
rua' puertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú
tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin
Betesda con dizḗ hebreo. Napin ga'i por-
tali alrededurë shtë tanquë. 3 Nga'li rëta'
zihani narac llu'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú
ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë
llunguë. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë.
4 Rni'i rai' ridë tubi ianglë la'ni tanquë parë
rní'bi' nisë. Primërë nariutḗ la'ni nisë de-
spuësë lë'ë ianglë bëni'bi nisë, guëáquëll de
cualquier galguidzë. 5 Ndë nanú tubi nguiu;
hia guc treinta y ocho izë rac llú'ull. 6 Iurë
lë'ë Jesús guná lu nguiu naga'a, bëdë'ë më
cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu
galguidzë. Repi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guëáquël?

7 Lë'ë më narac llu'u bëquebi:

—Dadë, rac shtua'a perë chu nádi'i guë-
tia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë
vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë
stubi rlaguë la'ni nisë primërë.

8 Jesús guni'i:

—Guashtḗ nga'li. Bëtëá shtaa'l nu
bëagzḗ.

9 Mizmë iurní lë'ë nguiu bëac. Bëtëall
shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë
narzi'i ldu'u ra mënë. 10 Iurní ra më israelitë
naquëhunë cumplir custumbrë, guni'i rall
lu el quë nabëac:

—Nápëdi'il permisi parë guá'al shtaa'l
purquë nedzḗ rzi'i ldu'u ra mënë.

11 Lë'ë nguiu bëquebi:

—El quë nabënëac na guni'i lua: “Bëtëá
shtaa'l nu bëagzḗ”.

12 Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull guni'i lul? “Bëtëá shtaa'l nu
bëagzḗ”.

13 Perë lë'ë nguiu adë guënḗdi'ill chu
bënëac lḗ'ëll purquë Jesús gunitilú më ladi
ra mënë zihani narëta' lugar ni. 14 Despuësë
lë'ë Jesús bëdia'guëlú nguiu ni la'ni iádu'u;
iurní guni'i më:

—Guná, hia lḗ'ël bëáquël; adë rúnëdi'il
duldë të adë guídëdi'i galguidzë más peor
guḗquël.

15 Lë'ë nguiu zëagzëll iurní. Guagdḗ'ëll
partë lu ra më israelitë de quë Jesús bënëac
lḗ'ëll. 16 Por ni lë'ë rall guzunaldë rall
lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë më purquë
bë'në më milagrë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë.
17 Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë
rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna
dchi'ni.

18 Por ni ra contrari shtë më, másru'u
rac shtu'u rall quini rall lë'ë më purquë
lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra
custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, sino
quë quëhúni' lḗ'i' ziquë Dios; guni'i më Dios
na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

19 Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini
Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá
shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë
Shtada. Grḗtë' lo quë narunë Shtada,
mizmë manërë runa 20 purquë Shtada rac
shtú'ui' na. Quëglua'a më na grë lo quë
narunë më. Todavía runë faltë cusë ru'bë
naguëlua'a më na, cusë nartsëguëë' ldu'u
të. 21 Ziquë Shtada rcua'ñi ra tëgulë parë
guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra
narac shtua'a guëbani rai'. 22 Cumë ziquë
Dadë adë rúnëdi'i' juzguë ni tubi chúdi'i,
sino bëne'e më pudërë guiahia parë guna
juzguë lë'ë ra mënë të parë gunë mënë
rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti
Shtada. 23 El quë nadë rúnëdi'i rëspëti na,
adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë
nabëshe'ldë na lu guḗ'dchiliu.

24 ’Guldía rnia'a, el quë narquḗ diaguë
shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldú'ull el
quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë
gáquëdi'i condenárëll; gudḗdëll lu galguti.
Iurne' nápëll vidë nanadë rialúdi'i. 25 Verdá
rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tëgulë guini
rai' voz shtë shini Dios. Grḗtë' naguëzu'bë
diaguë voz shtë më, guëbani rall parë siem-
prë 26 purquë ziquë grë mieti nabani rall
por pudërë shtë Dadë Dios, también bëdë'ë
më derechë lu shini më parë gápi' mizmë
pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mënë.
27 Nu bëdë'ë më derechë lu shini më parë
gúni' juzguë ra mënë purquë náhi' nguiu
nabëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu. 28 Adë
rdzëguëë'di'i ldu'u të ndë'ë purquë guëd-
chini iurë grë ra tëgulë guini rai' chahia,

nu guëru'u rai' la'ni ba'a. [29] Grétë' el që
nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar
rall parë vidë sin fin perë grétë' ra nabë'në
mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac
condenar rall.

Napë më pudërë

[30] 'Na adë gáquëdi'i guna shcuendë iubia;
quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada
lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdi-
a'a según lo që narac shtua'a sino según
voluntá shtë el që nabëshe'ldë na. [31] Si
talë rnia'a favurë de na, lo që narnia'a
nádi'in ziquë tubi nanasac [32] perë nanú stubi
testigu narni'i favurë de na. Nu rac bé'ahia
de që grë el që narni'i më ni de na,
lasaquin; verdá nahin. [33] Lë'ë të bëshe'ldë të
el që naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista,
perë lo që nabëquebi Juan de na, verdá
nahin. [34] Perë na adë rquí'nidia'a guëni'i
mënë favurë de na. Rnia'a lu të di'dzë rë'
parë gac salvar të. [35] Juan nadë más náhi'
ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra
mënë, nu lë'ë të guagnaldë të tëchi Juan
por du'pë tiempë. Bëquitë ldu'u të shtí'dzi'.
[36] Perë na napa testimonio más lasac lo që
naguni'i Juan. Grétë' cusë el që naruna,
bëne'e Shtada parë guna cumplirin. Mila-
grë naquëhuna, rne'e prëbë de që verdá
bëshe'ldë Dios na. [37] Lë'ë Dadë nabëshe'ldë
na, bé'ni' testificar de na, perë lë'ë të nun-
që adë bínidi'i të cha' më, nu nunquë adë
gunádi'i të lu më. [38] Grétë' diza'que shténi',
adë gutédi'in la'ni ldu'u të purquë nédi'i të
tsaldí ldu'u të shti'dzë el que nabëshe'ldë
më. [39] Lë'ë të bësë'dë të la'ni ra Sagradas
Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzelë
të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin
fin, perë rnia'a lu të, ra Sagradas Escrituras
rne'e testimonio chu nahia [40] perë adë nédi'i
të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

[41] 'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë.
[42] Más de ni nanéa lë'ë të adë rac shtú'udi'i
të Dios. [43] Na zelda por lë Shtada, perë
adë bé'nëdi'i të recibir na. Perë si talë
guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí,
gunë të recibir lé'ëll. [44] ¿Llallë tsaldí ldu'u
të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de
lë'ë të? Adë rguílidi'i të lë'ë hunurë naze'dë
de Dios verdadërë. [45] Gulë tsasé de que na
adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de
Shtada. El que naguëdchi'bë galquiá guëc
të, na el que nabëquë'ë Moisés, mizmë lé'i'
el que más rianaldë të téchi'. [46] Si talë lë'ë të
nialdí ldu'u të lo que nabëquë'ë Moisés, nu
zac shti'dza nialdí ldu'u të purquë Moisés
bëquë'ë shcuenda. [47] Perë si talë adë ri-
aldídi'i ldu'u të lo que nabëquë'ë Moisés
¿lla tsaldí ldu'u të lo que narnia'a lu të?

6

Jesús bëdë'ë nagudáu ga'i mili nguiu
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

[1] Despuësë de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë
rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizmë nisë
ni lëhin Tiberias. [2] Zihani mënë guanaldë
lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu
milagrë lo que nabë'në më. Bënëac më
ra narac llu'u. [3] Iurní lë'ë Jesús be'pi guëc
tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini
gusë'dë më. [4] Guëlladchi ze'dë guëdchini
laní Pascu, laní shtë ra israelitë. [5] Iurë Jesús
guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i
më lu Felipe:

—¿Ca guiasi'i hia'a nagáu mënë zihani
rë'?

[6] Guni'i më të nia'a pë guëni'i Felipe
purquë Jesús hia rac bé'ai' guadë el que
nagunë më. [7] Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bëllë bëdchichi
guetështildi, adë gáldëdi'i parë ni siquierë
tubi pedasë gau cadë tubi de lë'ë rall.

[8] Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi'
bëchi Pedro; guni'i:

[9] —Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i
guetështildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë
ndë'ë parë blac mënë zihani?

[10] Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grétë' mënë të parë subë
ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli nanú lu guiu'u,
subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i
mili nguiu. [11] Jesús guna'zi guetështildi.
Bëdë'ë më graci lu Dios. Iurní bëdë'ë
më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më.
Hia lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi parë
grétë' el que nazúbëga'a. Zni bë'në më con
mbeldë. Grétë' gudáu tantë lo que narac
shtu'u rall. [12] Iurë lë'ë rai' gualú gudáu,
Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bëtëá grë pedasë nabë'në subrë të
parë adë shínidi'i ni tubi.

[13] Bëtëá rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzé
rai' chi'bë chupë tëpë grë ra pedasë nabë'në
subrë de lo ga'i guetështildi. [14] Iurë guná

ra mënë lo që nabë'në Jesús nu milagrë
nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:
—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el që naru-
adi'dzë shti'dzë Dios, el që nanapë që
güedchini lu gué'dchiliu.
15 Jesús guc bë'a de që rac shtu'u rall
gua'a rall lë'ë më la fuersë parë gac më rëy
shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më
parë tubi dani parë güequëreldë më lé'ësë
më.

Jesús rzë lu nisë
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Iurë lë'ë gue'lë gu', ra shini gusë'dë
më bietë rai' rua' nisë. 17 Guaté rai' la'ni
tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë
stubi ladë rua' nisë parë güedchini rai'
Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús
la'di güeabrídi'i'. 18 Iurní guzublú tubi mbë
dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalé rzuldí.
19 Iurë lë'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u
shu'pë kilómetro lu nisë, iurní guná rai' lu
Jesús; ziabi'güe më rua' barcu. Rzéhi' lu
nisë. Iurní bëdzëbë ra nguiu nananú la'ni
barcu 20 perë Jesús guni'i:
—Na ndë'ë; adë rdzébëdi'i të.
21 Iurní bëquitë ldu'u rai'; rac shtu'u gunë
rai' recibir lë'ë më la'ni barcu. Mizmë iurní
bëdchini rai' catë zia'a rai'.

Quëguili ra mënë lë'ë Jesús

22 Stubi dzë ra mënë nabëa'në stubi ladë
rua' nisë ru'bë, bëdë'ë rall cuendë de që
shini gusë'dë më zia'a rai' la'ni lúniquë
barcu naná zuga'a nga'li perë Jesús adë
guanáldëdi'i' lë'ë rai'. 23 Perë mientras bëd-
chini sëbëldá barcu naze'dë de güe'dchi
Tiberias, tubi lugar nanaqué catë gudáu ra
mënë guetështildi, catë bëdë'ë Jesús graci
lu Dios por guetështildi. 24 Perë iurë guná
ra mënë de që adë nídi'i Jesús, nilë ra
shini gusë'dë më nídi'i rai'; iurní guaté rall
la'ni ra barcu. Zia'a rall parë Capernaum.
Bëdchini rall; caguili rall lë'ë Jesús.

Guetështildi nanabani

25 Iurë bëdia'guëlú rall Jesús, guna'bë
di'dzë rall lu më:
—Mësë, ¿guc bëdchínil ndë'ë?
26 Jesús guni'i:
—Guldía rnia'a, caguili të na, lédëdi'i
purquë guná të nu riasé të ra milagrë
nabëna, sino caguili të na sulë purquë
gudáu të guetështildi hashtë bielë të. 27 Adë
rúnëdi'i të dchi'ni por cumidë naná rialú
sino që gulë bë'në dchi'ni tubi dau lo që
nunquë adë rialúdi'i nu rne'ein vidë sin fin.
Lë'ë dau ni rne'e nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu, purquë Dios bëne'ein parë
na. Bëlua'a Dios con milagrë nahia el që
narquitë ldú'i'.
28 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Lla güedë'në na'a cumplir lo që
narac shtu'u Dios?
29 Jesús bëquebi:
—Lo që narac shtu'u Dios gunë të, tsaldí
ldu'u të el që nabëshe'ldë më lu gué'd-
chiliu.
30 Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Pë milagrë güeluá'al të parë güená
na'a nu tsaldí ldu'u na'a shtí'dzël? ¿Pë sëñi
güené'el parë lë'ë na'a? 31 Ra shtadë güelú
hia'a gudáu rai' guetështildi maná lu shlatë
cumë ziquë rni'i Sagradas Escrituras: "Dios
bëdë'ë guetështildi de gube'e; gudáu rai'".
32 Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a, lëdë Moisés bëdë'ë
guetështildi naze'dë de gube'e sino që
Shtada; cagdë'ë më guetështildi verdadërë
naná ze'dë de gube'e 33 purquë guetështildi
narne'e Dios, na el që naze'dë de gube'e.
Nu rdé'ëi' vidë sin fin parë ra nguiu.
34 Iurní guni'i rall:
—Dadë, bëne'e guetështildi ni'i grë dzë
nu parë siemprë.
35 Jesús guni'i:
—Na nahia guetështildi narne'e vidë
sin fin. El që naguidë lua, nunquë adë
güeldiá'nëdi'ill jamás. Nu el që natsaldí
ldu'i shti'dza, nunquë adë güebídchidi'ill.
36 Ziquë gunia'a lu të, guná të lua perë nédi'i
të tsaldí ldu'u të shti'dza. 37 Grë lo që
narne'e Shtada parë na, ni ze'dë lua, nu el
që naze'dë lua adë güegúdia'a tëchi fuërë
38 purquë na zéldëdia'a de gube'e parë guna
según voluntá shtëna sino parë guna según
voluntá shtë më el që nabëshe'ldë na.
39 Voluntá shtë Shtada, el që nabëshe'ldë
na, es që ni tubi adë chu güenítidia'a lo
që nabëne'e më sino që güecua'ñia ra
mënë ni lúltimë dzë. 40 Voluntá shtë më el
që nabëshe'ldë na, es që gré'ë' el që
naguëná lu shini Dios nu tsaldí ldú'ull lë'ë
më, gapë rall vidë sin fin. Na güecua'ñia lë'ë
rall lúltimë dzë.
41 Iurní ra më israelitë guzublú guni'i
guidzë rall lë'ë Jesús purquë guni'i më:

"Na nahia guetështildi naze'dë de gube'e".
42 Iurní guni'i rall:

—Nguiu rë' na shini José. Lë'ë hia'a nané
hia'a shtádëll nu shní'all. ¿Pëzielú rní'ill de
që zé'dëll de gube'e?

43 Jesús guni'i iurní:

—¿Pëzielú ruadi'dzë të cuntrë na? 44 Ni
tubi adë chu guídëdi'i lua lé'ësë, napë që
Shtada, el që nabëshe'ldë na, guësëdchini
më mënë lua, nu na guëcua'ñia lé'ëll lúl-
timë dzë. 45 Ra librë shtë ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë, rni'i zdë'ë: "Dios
guëlua'a grë ra mieti". Zni grétë' el që
naguëqué diaguë shti'dzë Shtada nu el që
nabëdë'ë cuendë shtí'dzi', ni ridë lua.

46 'Ni tubi adë chu gunádi'i lu Shtada;
sulë na gunahia lu më purquë na zelda
de Dios. 47 Guldía rnia'a, el që natsaldí
ldu'i shti'dza, nápëll vidë sin fin. 48 Na
nahia guetështildi narne'e vidë eternë. 49 Ra
shtadë guëlú hia'a gudáu rai' maná lu
shlatë perë guti rai'. 50 Lë'ë guetështildi
verdadërë ze'dë de gube'e; si talë gudáu
tubi nguiu guetështildi ni, guëbánill tubi
vidë nanadë rialúdi'i; gátidi'ill. 51 Na nahia
guetështildi verdadërë naze'dë de gube'e.
Si talë gau nguiu guetështildi ni, nápëll vidë
sin fin. Lë'ë guetështildi nardë'a na prupi
shcuerpa. Guëdé'ahin parë gac salvar ra
mënë narëta' lu gué'dchiliu.

52 Iurní lë'ë ra israelitë guzublú rall
quëchupë di'dzë lu sa' rall, mizmë lë'ë rall.
Guni'i rall:

—¿Llallë gac guëne'e mënë ni mizmë
shcuérpi' guëdáuha'a?

53 Jesús guni'i lu rai':

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të gáudi'i
të cuerpë shtë nguiu nabëshe'ldë Dios
lu gué'dchiliu, nu si talë gúdi'i të rënë
shtënë më ni, nápëdi'i të vidë sin fin.
54 El që nagáu cuerpë shtëna nu el që
nagú shrëna, nápëll vidë sin fin, nu na
guëcua'ñia lé'ëll lúltimë dzë. 55 Cuerpë
shtëna na verdadërë cumidë nu rënë
shtëna na bebidë verdadërë. 56 El që
nagunë recibir na ziquë cumidë verdadërë
nu ziquë bebidë verdadërë, guëbaninull
na, nu quëbezënúa lé'ëll. 57 Lë'ë Dadë Dios
nanabani, bëshe'ldë më na, nu nabania
por lé'i'. El që nagunë recibir na,
guëbánill por pudërë shtëna. 58 Na ruadi'dza
shcuendë guetështildi naná ze'dë lu gube'e.
Guetështildi rë' nádi'i cumë ziquë maná
naná gudáu ra shtadë guëlú hia'a; aunquë
gudáu rai' maná, guti rai'. El që nagáu
guetështildi verdadërë, guëbánill parë
siemprë.

59 Jesús bëlua'a grétë' ra cusë rë' la'ni
iádu'u shtë Capernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siemprë

60 Iurní zihani ra narianaldë lë'ë Jesús,
iurë bini rall di'dzë rë', guni'i rai':

—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu rac tsaldí
ldu'u shti'dzë Jesús?

61 Iurní lë'ë Jesús bëdë'ë cuendë de që ra
shini gusë'dë më guni'i rai' mizmë di'dzë;
guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Pë gulaguë llanë ldu'u të por
shti'dza? 62 ¿Pë gunë të si talë guëná të
lu nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu,
tsépi' catë cabézi' más antsë? 63 Lë'ë Espíritu
Santo rne'e vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë
nguiu adë nápëdi'in pudërë. Ra di'dzë
narnia'a lu të, na pudërë shtë Espíritu parë
gapë të vidë sin fin. 64 Perë todavía nanú
sëbëldá de lë'ë të, adë rialdídi'i ldu'u të
shti'dza.

Jesús guc bë'a dizdë principi chu el që
narialdídi'i ldu'i nu guc bë'a më chu el që
nagunë intriegu lë'ë më.

65 Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu
guidë lua si talë Shtada adë gue'dënúdi'i më
nguiu ni lua.

66 Dizdë iurní cantidá mënë nazianaldë
lë'ë Jesús, bësa'në rall lë'ë më; hiadë
rzënúdi'i rall lë'ë më. 67 Iurní lë'ë Jesús
guna'bë dí'dzi' lu ra chi'bë chupë shini
gusë'dë më:

—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u të guësa'në të
na?

68 Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lé'ël ru-
adí'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin. 69 Lë'ë
na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'ë
na'a cuendë de që nal Cristo, shini Dios
nanabani.

70 Jesús bëquebi:

—Gudilia chi'bë chupë të perë tubi de
lë'ë të na mëdzabë.

71 Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscar-
iote, shini Simón purquë Judas bë'në in-
triegu lë'ë më parë gati më. Bë'në Judas
ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini
gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús zia'a regiuni
shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më niazḗ më
Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u
rall quini rall lë'ë më. 2 Perë hia ziagdchini
laní narni'i rall Laní shtë Cusechë; na laní
parë grë ra mënë israelitë. 3 Ra bëchi Jesús
guni'i rall lu më:

—Adë rëá'nëdi'il ndë'ë; guziá'al parë
Judea të parë grḗtë' naze'dë naldë lḗ'ël,
ra naquëreldë ndë, guëná rall milagrë
narúnël. 4 Pues si talë tubi mënë rac shtu'u
gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill mila-
grë naga'chi. Hia quë lḗ'ël rúnël ra milagrë,
bë'në lo mizmë delantë lu grë mënë shtë
gué'dchiliu.

5 Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u
rall lë'ë më. 6 Iurní guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënḗ
mënë chu nahia, perë parë lë'ë të grë iurë
na igual. 7 Grë ra narialdídi'i ldu'i Dios, adë
guëldënúdi'i rall lë'ë të, perë na, sí, rna
zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grḗtë'
lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlua'a lo
quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal
nahin. 8 Gulë gua laní. Na adë tsádia'a
purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë
shtëna.

9 Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më
Galilea.

Jesús gua lu laní

10 Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu
zac Jesús gua më laní. Lḗdëdi'i shlatë shlatë
gua më sino casi naga'chi gua më. 11 Ra
contrari shtë më caguili rall lë'ë më lu laní,
nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguiu ni?

12 Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë
shcuendë më. Ze'dë narni'i: "Tubi nguiu
za'quë na më rë'". Stubi rall rni'i: "Nádi'i
më za'quë sino rgugué mënë ni ra mënë".

13 Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall
favurë de lë'ë më purquë rdzëbë rall ra
contrari shtë më.

14 Hia guëruldë laní ziazú; iurní Jesús
guaté iádu'u ru'bë. Guzublú quëglua'a më.
15 Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalḗ
rdzëguëë' ldu'u rall lo quë narni'i më. Gu-
ni'i rall:

—¿Llallë rac nguiu rë' lëtrë? ¿Ca
guagsḗ'dëi'?

16 Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lëdë shtḗnëdi-
a'ain, sino ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë
na. 17 Si talë cualquier mënë na dis-
puestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë
bḗ'all ldai' nacagluá'ahia, ze'din de Dios;
gac bḗ'all lḗdëdi'in por mizmë shcuenda.
18 El quë naruadi'dzë por mizmë lḗhi', rac
shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë
naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë
nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i
bishi la'ni ldú'ull.

19 '¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés
bëne'e lëy parë lë'ë hia'a? perë sin quë
adë guëtḗ'dëdi'i, ni tubi de lë'ë të adë nḗdi'i
të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac
shtu'u të quini të na?

20 Ra mënë bëquebi:

—Nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. ¿Chull
de lë'ë na'a rac shtu'u quini lḗ'ël?

21 Jesús guni'i:

—Por tubi cusë nabëna, grḗtë' të
rdzëguëë' ldu'u të hashtë pë nápëdi'i
guëni'i të 22 perë Moisés bëne'e tubi
custumbrë religiusë narunë ra mënë con
ra ngulë'në. Lḗdëdi'i guzublú Moisés
custumbrë ni sino quë shtadë guëlú hia'a
más antsë, bëne'e rall custumbrë ni; por ni
riuguë du'pë partë delicadë shtë ngulë'në
aunquë runë tucarë dzë narzi'i ldu'u mënë.
23 Pues iurne' parë adë gunë fáltëdi'i lëy
nabëquë'ë Moisés, lë'ë të quëhunë të
cumplir custumbrë ni aunquë na dzë narzi'i
ldu'u mënë. ¿Pëzielú rldënú të na purquë
bënëaca tubi nguiu dzë descansë? 24 Adë
rúnëdi'i të juzguë según cusë narná të sino
gulë bë'në juzguë tubldí.

Guni'i Jesús zé'di' de Dios

25 Iurní bëldá ra naquëreldë Jerusalén,
guzublú rall quëgna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë lëdë lḗ'ëdi'i naquëguili contrari
shtḗnëll parë gáti'? 26 Gulë guná, lḗ'ëll
quëadí'dzëll delantë lu grë mënë nu adë
pë rni'i contrari shtḗhi'. ¿Ni mudë ra
më gushë shtë iádu'u, rialdí ldu'u rall lë'ë
nguiu ni, de quë lḗ'i' náhi' Cristo, el quë
nagudili Dios parë guënibḗ'ai'? 27 Perë lë'ë
hia'a nanḗ hia'a ca nezë zé'di', perë iurë

Cristo guëdchíni', ni tubi adë guëné'edi'i
cuendë ca nezë guídi'.
28 Iurë lë'ë Jesús bini zndë'ë, quëglua'a më
la'ni iádu'u ru'bë. Fuertë guni'i më:
—Lë'ë të runguë bë'a të na nu nanḗ të
nezë ca zelda. Zéldëdia'a por partë shtëna
sino bëshe'ldë më naná verdá, perë adë
runguë bḗ'adi'i të lḗ'i'. 29 Perë na, sí, runguë
bḗ'ahia lë'ë më purquë de lë'ë më zelda, nu
bëshe'ldë më na.
30 Iurní guc shtu'u rall niua'a rall lë'ë më
prësi, perë ni tubi chu adë guná'zidi'i lë'ë
më purquë la'di guëga'a iurë gati më. 31 Perë
cantidá mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më
nu guni'i rall lu sa' rall:
—Iurë lë'ë Cristo guëdchini lu guḗ'd-
chiliu, ¿ni mudë gúni' milagrë más naru'bë
quë ra milagrë naquëhunë nguiu rë'?

Ra fariseo bëshe'ldë soliar parë guëna'zi rall Jesús

32 Ra fariseo bini rall shti'dzë mënë, lo quë
narni'i rall shcuendë Jesús. Iurní lë'ë rall
juntë con ra bëshuzi naná më ru'bë entrë
lë'ë rall, bëshe'ldë rall soliar shtë iádu'u
parë gua'a rall lë'ë më prësi.
33 Iurní guni'i Jesús:
—Guëbezënúa lë'ë të stu'pë tiempë más.
Despuësë de ni, guëabría; guzëahia lu më
nabëshe'ldë na. 34 Lë'ë të tsatili të na perë
adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i
tsa të catë quërelda.
35 Iurní lë'ë ra contrari shtënë Jesús
guzublú rna'bë di'dzë lu sa' rall:
—¿Callë tsa nguiu rë'? nu adë gáquëdi'i
chu tsatili lḗ'ëll. ¿Ni mudë guziá'all parë
stubi guë'dchi zitu catë quëreldë más më
israelitë entrë ra mënë griego? ¿Ni mudë
tsagluá'all mënë nanádi'i israelitë? 36 ¿Pë
runë cuntienë naguní'ill: "Quili të na perë
adë guëdzélëdi'i të na purquë adë gáquëdi'i
të tsa të catë quërelda"?

Nisë nardë'ë vidë sin fin

37 Hia bëga'a lúltimë dzë shtë laní, dzë
namás delicadë. Dzë ni lë'ë Jesús guasuldí
nu guni'i më fuertë:
—Si talë tubi de lë'ë të rbidchi të,
gulë te'e lua, gu të naguënehia. 38 Ziquë
rni'i Sagradas Escrituras, zili nisë guëldani
nu guëru'u la'ni ldu'u ra narialdí ldu'u
shti'dza.
39 Quëgni'i Jesús shcuendë Espíritu Santo
el quë natsaldí ldu'u lë'ë më, gunë rall
recibir; perë todavía bëdchínidi'i Espíritu
Santo purquë todavía runë faltë gac resuci-
tar më ladi ra tëgulë nu la'di guzëádi'i më
gube'e.

Gu' tubi divisioni entrë lë'ë ra mënë

40 Bëldá ra mënë narëta' iurë bini rall
naguni'i Jesús, guni'i rall:
—Verdá nguiu rë' na el quë naruadi'dzë
shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini.
41 Stubi rall guni'i:
—Ndë'ë na Cristo, el quë nagudili Dios
parë guënibḗ'ai'.
Perë stubi bëldá rall guni'i:
—¿Callë gac më Galilea Cristo?
42 Sagradas Escrituras rni'i de quë Cristo
na llëbní David nu napë quë guëdchíni' de
Belén, guë'dchi shtë David.
43 Zni ra mënë guc dividir por shcuendë
Jesús. 44 Bëldá rall guc shtu'u niua'a rall lë'ë
më prësi perë bëdzélëdi'i rall pë nihunënú
rall lë'ë më.

Ni tubi chu adë ruadí'dzëdi'i ziquë Jesús

45 Lë'ë soliar shtë iádu'u bëabrí rall stubi
catë rëta' ra fariseo con ra jëfë shtë bëshuzi.
Iurní guna'bë di'dzë rall lu soliar:
—¿Pëzielú be'dënúdi'i të nguiu ni?
46 Ra soliar bëquebi:
—Nídi'i chu stubi naruadi'dzë ziquë
nguiu rë'.
47 Iurní ra fariseo guni'i rall:
—¿Acasë nu lë'ë të gugué të? 48 ¿Ni mudë
gualdí ldu'u cualquier de tubi gubiernë shtë
ra fariseo u stubi më ru'bë gualdí ldú'ull
shti'dzë Jesús? 49 Perë los de más mënë adë
guënḗdi'i rall lëy; nacondenarë rall.
50 Nicodemo, el quë naguagná lë'ë Jesús
gue'lë, nu nall tubi fariseo, guní'ill lu sa'll:
51 —Según rni'i lëy shtë hia'a, gáquëdi'i
condenar tubi nguiu sin adë chu guíni-
di'i primërë parë gac bë'a hia'a pë lo quë
nabë'në mënë ni.
52 Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:
—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë
shti'dzë Dios, nu guëdḗ'ël cuendë de quë ni
tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchíni-
di'i' de Galilea.

Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri

[53 Iurní cadë tubi rall ziagzḗ rall lidchi
rall.

8

1 Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los
Olivos. 2 Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí
më iádu'u ru'bë. Grẽtë' ra mënë guabi'guë
lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglu-
a'a më ra diza'quë. 3 Iurní ra mësë shtë
lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a
nabëdzelënú nguiu nanádi'i tsé'lëll. Bëzú
rall lë'ë na'a guëláu lu ra mënë narëta'
nga'li. 4 Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzelë shtu; bëdzelënull tubi
nguiu. 5 Lëy shtë Moisés rni'i; quëg-
nibẽ'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë
clasë na'a narunë zni. ¿Lẽ'ël pë rní'il?

6 Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall
prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall
galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús bëá'chi';
guzublú guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë
më; 7 perë lë'ë rall ziagla'guë quëgna'bë
di'dzë rall. Iurní guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë të nanápëdi'i
duldë, gac primërë guëlda'a guë'ë lë'ë na'a
rë'.

8 Iurní bëabrí më bëa'chi më stubi parë
guëquë'ë më lu guiu'u con shcuënë më.
9 Perë lë'ë rall iurë bini naguni'i Jesús, bini
la'ni ldu'u rall; el mizmë shgabë rall rdë'ë
cuendë napë rall duldë. Iurní guzublú
rru'u tubigá rall. Guzublú dizdë de más
nagushë ra hashtë grë rall bëru'u rall de
nga'li. Iurë grẽtë' rall gualú bëru'u, Jesús
bëá'ni' niétiquë con lë'ë na'a nazuga'a lu
më. 10 Iurní Jesús guasuldí nu guná më ni
tubi chu nádi'i. Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li.
Iurní guni'i më:

—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë galquiá
guẽquël? ¿Pëllë ni tubi de lë'ë rall bẽ'nëdi'i
condenar lẽ'ël?

11 Lë'ë na'a bëquebi:

—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnëdia'a condenar lẽ'ël. Iurne'
bëagzẽ perë hia adë tsagla'guë gúnëdi'il
duldë.]

Jesús na ziquë llni parë ra mënë

12 Jesús guni'i stubi lu ra mënë:

—Nahia llni shtë ra mënë narẽ lu guẽ'd-
chiliu. El quë nague'dë naldë na, gapë rall
llni narne'e vidë sin fin. Jamás adë sẽdi'i
rall nacahi.

13 Iurní lë'ë ra fariseo guni'i rall:

—Mizmë lẽ'ël quëgní'il favurë de lẽ'ël.
Testimonio narní'il adë lasáquëdi'in.

14 Jesús bëquebi:

—Testimonio shtëna, sí, lasaquin
aunquë mizmë na quëgnia'a favurë de na
purquë nanẽa ca nezë zelda nu ca nezë
guzëahia; perë lë'ë të adë guënẽdi'i të ca
nezë zelda nu ca nezë guzëahia. 15 Lë'ë të
runë të juzguë según rëglë shtë guẽ'dchiliu;
según rna të runë të juzguë, perë na adë
rúnëdia'a juzguë ni túbidi'i. 16 Si talë na
runa juzguë, lo quë narnia'a, tubldí nahin;
lasaquin purquë adë rúnëdia'a juzguë
tubsia perë Dios Padre quëbezënúhi' na;
bëshe'ldë më na lu guẽ'dchiliu. 17 La'ni
lëy shtë hia'a naescritë de quë por chupë
testigu narni'i lo mizmë di'dzë, napë quë
tsaldí ldu'u ra mënë. 18 Pues bien, na nahia
tubi testigu favurë de na, nu lë'ë Shtada
Dios, më nabëshe'ldë na, náhi' stubi testigu
favurë de na.

19 Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Guáti'i shtádël?

Jesús repi:

—Lë'ë të adë runguë bẽ'adi'i të na, nilë
runguë bẽ'adi'i të Shtada. Si talë niunguë
bë'a të na nu zac Shtada niunguë bë'a të.

20 Jesús guni'i ra di'dzë rë' mientras
quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar
catë naga'a cajë shtë ofrendë; perë ni tubi
de lë'ë contrari shtë më, adë cuẽdi'i valurë
parë niua'a rall lë'ë më prësi. Gá'adi'i
guëga'a iurë shtë më, gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

21 Jesús bëabrí guní'i':

—Na guzëahia perë lë'ë të tsatili të na.
Gatinú të duldë shtë të. Catë tsahia lë'ë të
adë gáquëdi'i guidë të.

22 Iurní ra contrari shtë më guni'i:

—¿Ni mudë el mizmë lẽ'ëll quínill lẽ'ëll?
por ni rní'ill: "Adë chu gáquëdi'i guidë të
catë tsahia".

23 Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të na të mënë shtë guẽ'dchiliu rë'
perë na, nahia de gube'e. Lë'ë të na të
mënë shtë guẽ'dchiliu perë na adë nádia'a
mënë shtë guẽ'dchiliu. 24 Por ni quëgnia'a
lu të, gatinú të duldë shtë të purquë si talë
adë nẽdi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quë
narnia'a, gatinú të duldë shtë të.

25 Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull nal?
Jesús guni'i:
—Hia gunia'a lu të dizdë principi chu nahia [26] nu nápëru'u más guënia'a lu të nu napë quë guna juzguë lë'ë të, perë el quë nabëshe'ldë na, ni ruadí'dzi' verdá. Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.
[27] Perë lë'ë rall adë guasédi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios. [28] Guni'i më iurní:
—Iurë lë'ë të guëldisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurní gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Tsasé të adë rúnëdia'a según prupi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada. [29] El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siemprë runa lo quë narquitë ldú'i'.
[30] Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mënë gualdí ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mënë

[31] Iurní Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdí ldu'i shti'dzë më:
—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëqué diaguë të shti'dza, iurní de verdá na të shmëna. [32] Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.
[33] Lë'ë rall bëquebi:
—Lë'ë na'a na na'a llëbní Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mënë. ¿Pëzielú rní'il lu na'a guëdapë na'a libertá?
[34] Guni'i më:
—Guldía rnia'a, grétë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rnibë'a duldë lé'ëll. [35] Tubi naná bajo ordë shtë mënë, nápëdi'ill derechë gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë derechë gáquëll partë shtë famili. [36] Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë. [37] Nanéa de quë na të llëbní Abraham, perë el mizmë tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdídi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të. [38] Na ruadi'dza lo quë nagunahia catë cabezë Shtada, perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.
[39] Ra mënë guni'i lu Jesús:
—Shtadë guëlú na'a guc Abraham.
Perë Jesús guni'i:
—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bé'ni', zni zac nihunë të. [40] Rac shtu'u të quini të na, el quë naguni'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu Shtada. Abraham nunquë bé'nëdi'i' zni'i. [41] Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.
Guni'i rall:
—Adë chu nádi'i ziquë me'dë lldubi. Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.
[42] Iurní guni'i Jesús:
—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zéldëdia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zéldëdia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshe'ldë më na. [43] ¿Pëzielú adë nédi'i të tsasé të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtú'udi'i të guini të shti'dza. [44] Lë'ë shtadë të na mizmë mëdzabë nu lë'ë të na të de lé'ëll. Ziquë rúnëll, runë të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mënë dizdë gurështé gué'dchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldú'ull nu nunquë adë biadí'dzëdi'ill verdá. Iurë ruadí'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldú'ull. Nu lé'ëll na dadë shtë ra naruadi'dzë bishi. [45] Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nédi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. [46] ¿Chu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mitu'në? Si talë rnia'a verdá lu të, ¿pëzielú nédi'i të tsaldí ldu'u të na? [47] El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diáguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nédi'i të guëqué diaguë të shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështé gué'dchiliu

[48] Iurní ra contrari shtë Jesús guni'i:
—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul.
[49] Jesús repi:
—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të desprëci na. [50] Adë rac shtú'udia'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë. [51] Guldía, el quë nagunë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguiu ni.
[52] Iurní ra contrari shtë më bëquebi rall:
—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldú'ul. Abraham nu grétë' ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rní'il: "El quë nagunë cumplir lo quë

narnia'a, jamás adë gátidi'ill". [53] ¿Ni mudë
nal más më ru'bë që shtadë guëlú hia'a
Abraham? Lḗ'i' gúti' nu grë ra nabiadi'dzë
shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. ¿Chull rni'i
ldú'ul nal?
[54] Jesús repi iurní:
—Si talë mizmë na quëhuna honrar na,
adë lasáquëdi'i lo që naquëhuna, perë
Shtada quëhúni' parë gunë mënë honrar
na. Na më el mizmë de që rni'i të náhi'
Dios shtë të. [55] Perë lë'ë të adë runguë
bḗ'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë
bḗ'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de që
adë runguë bḗ'adia'a lë'ë më, iurní nabisha
igual ziquë lë'ë të. Perë na guldía rnia'a,
runguë bḗ'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir
lo që narni'i më lua. [56] Abraham, shtadë
guëlú hia'a, bëquitë ldú'i' nu gúpi' fe de
që guëdchini el që naguëshe'ldë Dios lu
gué'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de që
bëdchinia nu gu' lëgrë la'ni ldú'i'.
[57] Iurní guni'i rall lu Jesús:
—Todavía ni nápëdi'il cincuenta izë nu
rní'il gunal lu Abraham.
[58] Jesús bëquebi:
—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia
nabania.
[59] Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a
rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më.
Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguiu nagulë ciegu

[1] Iurní ziadëdë Jesús stubi lugar; guná më
lu tubi nguiu naná gulë ciegu. [2] Ra shini
gusë'dë më guna'bë di'dzë:
—Dadë, ¿pëzielú gulë nguiu rë' ciegu; pë
por duldë shtë shtádëll u por mizmë duldë
shtḗnëll gúlëll ciegu?
[3] Jesús repi:
—Gúquëdi'in por duldë shtḗnëll ni
por duldë shtë shtádëll, sino që gúlëll
ciegu parë guëná mënë pudërë shtë Dios
la'ni vidë shtḗnëll. [4] Iurne' na tiempë
parë guëdḗ'na'a dchi'ni shtë më, el
që nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë
ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni.
[5] Mientras zugá'ahia lu gué'dchiliu, nahia
llni shtë ra narëta' lu gué'dchiliu.
[6] Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë
shënë më lu guiu'u. Bëntsa'u më du'pë
benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu
slu ciegu. [7] Iurní guni'i më:
—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé.
(Di'dzë ni runë cuntienë, el që naguzia'a.)
Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabrill;
hia be'rquë rnall. [8] Iurní lë'ë ra vëcini nu los
de más ra nanané lë'ë ciegu, guni'i rall:
—¿Pë lëdë lḗ'ëdi'i narzubë glli glli;
rná'bëll gu'në?
[9] Bëldá rall guni'i:
—Lḗ'ëll ndë'ë.
Stubi rall guni'i:
—Lḗ'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu
rluá'all.
Mizmë lë'ë nguiu guni'i:
—Na nahia nguiu ni.
[10] Iurní guna'bë di'dzë rall:
—¿Llallë bëac slul?
[11] Lë'ë ciegu bëquebi:
—Lë'ë nguiu naná lë Jesús bëntsa'u benë.
Bëté'bi' slua nu guní'i' lua: "Gua rua' tan-
quë shtë Siloé të guatibi slul". Guahia iurní.
Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.
[12] Guna'bë di'dzë rall:
—¿Guáti'i nguiu ni?
Lë'ë ciegu guni'i:
—Guënḗdia'a.

Ra fariseo guna'bë dí'dzëru'u rall lu ciegu

[13] Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu
ra fariseo. [14] Jesús bëntsá'uhi' du'pë benë
nu bënëáqui' lë'ë nguiu ni dzë narzi'i ldu'u
mënë. [15] Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë
rall lu nguiu ni, llallë guc be'rquë rnall.
Lḗ'ëll guní'ill:
—Benë bëté'bi' slua. Iurní guatibia slua;
hia iurní gunahia.
[16] Iurní bëldá ra fariseo guni'i:
—Perë nguiu naná bë'në ndë'ë, lëdë de
Diósëdi'i zé'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti
dzë narzi'i ldu'u mënë.
Perë sëbëldá rall guni'i:
—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi
pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë
ziquë narunë më rë'.
Guc dividir ra mënë. [17] Iurní bëabrí gu-
na'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na
ciegu:
—Lḗ'ël, ¿pë rní'il parë lë'ë nguiu
nabëne'e slul?
Lḗ'ëll guní'ill:
—Na rnia'a de që na më tubi naru-
adi'dzë shti'dzë Dios.

18 Perë lë'ë rall adë gualdídi'i ldu'u rall
de që guc ciegu nguiu ni nu iurne' rnall,
hashtë guna'bë rall ra shtadë nguiu ni.
19 Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguiu:
—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rni'i të
gulë ciegu. ¿Llallë guc ni rnall?
20 Ra shtádi' bëquebi:
—Nané na'a de që nguiu ni na shini
na'a nu gúlëll ciegu 21 perë adë chu guënédi'i
lla guc ni de që ne' rnall. Tampuquë
guënédi'i na'a chu bënëac slull. Gulë gu-
na'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë
lé'ëll guëní'ill chu bënëac slull.
22 Zni guni'i ra shtadë nguiu purquë
rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë
shtë iádu'u na rall de acuerdë guëgú rall grë
ra mënë narni'i de që Jesús na Cristo, el
që nagudili Dios parë guënibé'ai'. 23 Por ni
guni'i shtadë ciegu: "Gulë guna'bë di'dzë
lull; hia më gúshëll".
24 Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí gu-
na'bë rall lu ciegu; repi rall:
—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de
që Dios bënëac lé'ël nu bëdë'ë graci lu më,
perë lë'ë na'a nané na'a de që Jesús na
pecadurë.
25 Iurní repi ciegu:
—Adë guënédia'a si nall pecadurë u
aquëdi'i; lúniquë lo që nananéa de që na
nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.
26 Bëabrí guna'bë di'dzë rall:
—¿Pëllë bé'nëti'i? ¿Pëllë bé'nëll parë
bené'ell slul?
27 Lë'ë ciegu bëquebi:
—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nédi'i të
guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të
zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë
nguiu ni?
28 Iurní gurushtiá rall. Guni'i guidzë rall
lë'ë ciegu:
—Lé'ël nal shmënë nguiu ni, perë lë'ë
na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés. 29 Lë'ë
na'a nané na'a de që Dios guni'i lu Moisés
perë ní'i', ni siquierë adë chu guënédi'i ca
nezë bërú'ull.
30 Iurní lë'ë nguiu bëquebi:
—¿Lla na shgabë të? Rni'i të guënédi'i të
ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënëáqui'
slua. 31 Bien nané hia'a de që Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini
më shti'dzë el që narunë adorar lë'ë më
de verdá nu rini më el që narunë según
voluntá shtë më. Ni sí, rini më shtí'dzi'.
32 Pues dizdë gurështé gué'dchiliu, la'di chu
bínidi'i de që tubi mënë bëdë'ë slu nagulë
ciegu. 33 Si talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios,
adë gáquëdi'i pë gúni'.
34 Iurní guni'i rall guëc ciegu:
—Lé'ël gúlël ziquë pecadurë nu nápël
duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a.
Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

El që narialdídi'i ldu'i, nápëdi'ill llni shtë Dios

35 Jesús guc bë'a de që lë'ë nguiu ni gulú
hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'ui'
iádu'u. Iurë lë'ë më bëdia'guëlú lë'ë nguiu
ni, guni'i më lull:
—¿Gu rialdí ldú'ul shti'dzë shini Dios?
36 Lé'ë nguiu ni guni'i:
—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? të parë
tsaldí ldua'a lé'i'.
37 Iurní guni'i Jesús:
—Hia lé'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni
naquëadi'dzënul.
38 Iurní lë'ë nguiu bëzullibi lu Jesús nu
guní'ill:
—Rialdí ldua'a, Dadë.
39 Lueguë guni'i Jesús:
—Na zelda lu gué'dchiliu të parë guna
juzguë ra mënë. Zelda të parë ra ciegu
guëná rall, nu parë grë ra narni'i rna rall,
guëabrí gac rall ciegu.
40 Iurní bëldá ra fariseo naquëbezënú lë'ë
më, guni'i rall:
—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na na'a ciegu?
41 Jesús bëquebi:
—Si talë lë'ë të na të ciegu, ni tubi faltë
nápëdi'i të lu Dios, perë cumë ziquë rni'i të
de që rna të, pues napë të duldë delantë lu
Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

1 'Guldía rnia'a, el që natsuté rua' gur-
rali shtë lli'li, na el që naquëhapë ra ma;
perë el që naná riuté stubi tëchi, ni lë'ë
nguba'në nartë'tsë ma. 2 Perë el që nariuté
rua' gurrali, na vëquërë shtë ra lli'li. 3 Lë'ë
naná portërë rshá'lëll rua' puertë parë ri-
uté vëquërë shtë lli'li. Nu runguë bë'a ra
lli'li cha' vëquërë ni. Rna'bë vëquërë cadë
lë'ë ra ma con lë ma. Nu rgu vëquërë lë'ë
ra ma la'ni gurrali. 4 Despuësë rgu vëquërë

lë'ë ra ma shténëll, grétë' ra lli'li rianaldë
tëchi vëquërë. Hia lë'ë lli'li zianaldë tëchi
më purquë rini ma cha' më 5 perë adë ri-
análdëdi'i ra lli'li tubi mënë naguënédi'i
ma. Al contrari, rllu'në ma lu ra mënë ni
purquë adë guënédi'i ma cha' mënë ni.
6 Jesús bëzú comparaciuni rë' perë lë'ë
rall adë guasédi'i rall lo quë naquëadi'dzë
më lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

7 Iurní lë'ë Jesús bëabrí guni'i më:
—Guldía rnia'a lu të, nahia rua' puertë
shtë ra lli'li. 8 Grë ra naná bidë antsë de na,
na rall ziquë nguba'në naca'a ra lli'li parë
mizmë lë'ë rall, nu na rall ziquë narru'u lu
ra mënë, perë ra lli'li adë bé'nëdi'i cuendë
shti'dzë rall. 9 Na nahia puertë; el quë
natsuté por na nasalvárëll, nu na rall ziquë
lli'li nariuté rua' gurrali nu rru'u ma; adë
runë faltë nagáu ma. Napë ra ma zihani
dau.
10 'Perë lë'ë nguba'në nadë más rídëll parë
rbaa'nëll nu parë rguínill ra lli'li nu rzalull
lë'ë ma; perë na zelda parë gapë të vidë
sin fin nu parë gapë tëhin sin adë runë
fáltëdi'in. 11 Nahia vëquërë za'quë. Guëne-
hia vidë shtëna por ra lli'li. 12 El quë narunë
dchi'ni nadë más por pagu, iurë lé'ëll rnall
ze'dë tubi ma dushë, rsá'nëll ra lli'li; más
bien rllú'nëll lu ma dushë. Iurní lë'ë ma
dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El
quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nëll ra lli'li
purquë nádi'ill nashtënë ma. 13 Así es quë
nguiu rë' rllú'nëll purquë nadë más rúnëll
dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'ill importë ra
lli'li.
14 'Na nahia vëquërë za'quë. Runguë
bé'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia runguë bë'a
rai' na. 15 Ziquë Shtada runguë bë'a na, na
runguë bé'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba
vidë shtëna por ra lli'li. 16 Napa stubi partidë
lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba lë'ë
rall. Guëqué diaguë ma chahia; gac ma
tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.
17 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë
rdé'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë
nu despuësë guëabrí guëbania. 18 Ni tubi
adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na
rdé'ëhia vidë shtëna por voluntá shtëna, nu
napa pudërë de quë despuësë guëdé'ahin,
guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir
de Shtada.
19 Iurë ra contrari shtë më bini rall grë
di'dzë rë', iurní bëabrí guc dividir rall.
20 Cantidá rall guni'i:
—¿Pëzielú runë të cuendë hiumbrë rë'?
cumë nápëll mëdzabë la'ni ldú'ull. Rac
lúguëll.
21 Sëbëldá rall guni'i:
—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni
ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni
mudë tubi nanapë mëdzabë guëdé'ëi' slu
ciegú?

Adë bé'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

22 Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudá
Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u
ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u.
23 Jesús canzé rua' iádu'u ru'bë catë nanú
portali shtë Salomón. 24 Ra contrari shtë më
bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:
—¿Guc guení'il lu na'a clarë de quë lé'ël
nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por
derechë tubigasë të guëné na'a de verdá nal
el quë nagudili Dios parë guënibé'al.
25 Guni'i Jesús:
—Hia gunia'a lu të perë adë nédi'i të
tsaldí ldu'u të shti'dza. Grétë' cusë el quë
nabëna, guc por pudërë shtë Shtada; ra mi-
lagrë rlua'ain de quë nahia shini Dios 26 perë
lë'ë të adë nédi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza
purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të
antsë. 27 Ra shi'lia rini shti'dza nu nanéa ra
lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na.
28 Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë
tsagnítidi'i rall parë siemprë. Ni tubi adë
chu cúdi'i shi'lia lu guiahia. 29 Shtada bëne'e
lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë
quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë
ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada.
30 Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.
31 Iurní ra contrari shtë Jesús bëabrí gu-
na'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús.
32 Jesús guni'i lu rall:
—Cantidá cusë za'quë bëna delantë lu të
por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë
naguëne'e guë'ë të na?
33 Guni'i rall:
—Adë chu guëné'edi'i guë'ë lé'ël por tubi
cusë za'quë nabé'nël sino quë gunî'il mal
cuntrë Dios. Nguiu nal perë rní'il nal Dios.
34 Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a naescritë: “Guní'i-
hia lë'ë të na të dioses”, 35 nu nané hi-
a'a de quë Sagradas Escrituras na verdá,
adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë
bërulé ra mënë dioses, gréte' ra nabë'në
recibir shti'dzë më. 36 Talë Dios gulé na
nu bë'në ldai' më na nu bëshe'ldë më na
lu gué'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na
gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të:
“Nahia shini Dios”? 37 Si talë quëhúnëdia'a
dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të
na. 38 Perë si talë runa milagrë con pudërë
shtë Dios, aunquë adë rialdídi'i ldu'u të na,
gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të
gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada
quëhúni' grétë' cusë ni por na; unidë na
na'a.
39 Bëabrí rall stubi parë gua'a rall lë'ë më
prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.
40 Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a
guëë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë
nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në
më. 41 Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu
guni'i rall:
—De verdá Juan adë bé'nëdi'i' milagrë
ru'bë nanianá ra mënë perë grétë' el quë
naguni'i Juan shcuendë nguiu rë', verdá
nahin.
42 Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë
Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

1 La'ni guë'dchi Betania guquëreldë
Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta.
Rac llu'u Lázaro. 2 Mizmë María ni antsë
gati Jesús, bëté'bëi' sëiti nashi guëa' Jesús
nu bëcué'dchi' con guitsë guéqui' guëa'
më. Zanë María rac llú'ull. 3 Marta nu María
bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:
—Dadë, lë'ë el quë nalé rac shtú'ul, lé'ëll
rac llú'ull.
4 Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i
më:
—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti,
más bien parë guëná të pudërë shtë Dios,
nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall
llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.
5 Nalé guc shtu'u Jesús Marta nu béldëll
nu Lázaro. 6 Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús
de quë Lázaro rac llú'i', bëa'në më chupë
dzë catë nanú më. 7 Despuësë guni'i më lu
ra shini gusë'dë më:
—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.
8 Guni'i rai' lu më:
—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc
ldu'u ra contrari shtënël niaguini rall lé'ël
con guë'ë.
9 Jesús guni'i:
—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë
chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a
rdzë, adë rréldëdi'ill purquë rnall lu llni
shtë ngubidzë, 10 perë si talë chu zia'a gue'lë,
ni sí, rreldë ni purquë runë faltë llni.
11 Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', gu-
ni'i më:
—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutë-
ga'si perë na tsacua'ñia lé'ëll.
12 Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:
—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.
13 Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti.
Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë
quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë. 14 Iurní
clarë guni'i më:
—Lázaro hia guti 15 perë na rquitë ldua'a
de quë núdia'a con lé'i' parë tsaldí ldu'u të
na. Cha guiá guëná hia'a lé'i'.
16 Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai'
Cuachi, guní'i' lu los de más shini gusë'dë
më:
—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a të parë
gatinú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tëgulë

17 Iurë bëdchini Jesús guëlladchi Betania,
bíni' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'.
18 Betania naqué guëlladchi rua' Jerusalén
cumë ziquë chupë kilómetro guëruldë.
19 Cantidá më israelitë guaguë'në visitar lë'ë
Marta nu María parë gac consolar rai' por
tëgulë, zanë rai'. 20 Iurë Marta guc bë'a
de quë Jesús ziagdchini, bërú'ui'; guagt-
sa'guëlúhi' lë'ë Jesús perë María bëa'në
hiu'u. 21 Marta guni'i lu Jesús:
—Dadë, si talë niaquëréldël ndë'ë, adë
niátidi'i zana. 22 Perë nané de quë Dios
guëne'e grétë' lo quë naná rná'bël lu më.
23 Jesús guni'i lu Marta:
—Lë'ë zánël guëabrí guëbáni'.
24 Marta guni'i:
—Nané de quë guëabrí guëbáni' iurë
guëbani ra tëgulë stubi, lúltimë dzë.
25 Jesús guni'i:

—Rcua'ñia ra tëgulë, nu rdë'a vidë sin
fin. El që narialdí ldu'i na, aunquë nilë
gútill, guëabrí guëbánill. 26 Nu grétë' el
që nanabani iurne' nu tsaldí ldú'ull na,
jamás adë gátidi'ill. ¿Gu rialdí ldú'ul ndë'ë,
Marta?
27 Marta guni'i iurní:
—Aha' Dadë, rialdí ldua'a de që nal
Cristo, shini Dios, el që nanapë që guëd-
chini lu gué'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

28 Despuësë de guni'i Marta di'dzë rë',
guagná'bëi' béldi' María. Iurní guni'i Marta
guitsë guitsë:
—Hia lë'ë mësë nanú ndë'ë. Lé'i'
quëgná'bëi' lé'ël.
29 Lueguë guasuldí María nu guagnáhi'
lë'ë Jesús. 30 Jesús la'di tsutédi'i më guë'd-
chi. Lë'ë më quëreldë më lugar catë bëdi-
a'guëlú më Marta. 31 Iurë ra më guë'dchi
ni, ra nabëdchini parë gac consolar rai',
guná rall guzia'a María, guasuldí rall nas-
esë. Guagnaldë rall lë'ë María; guni'i lu sa'
rall:
—Guzia'a María rua' ba'a parë gú'ni'
nga'li.
32 Iurë lë'ë María bëdchini catë zuga'a
Jesús, bëzullibi María guëa' Dadë nu guní'i':
—Dadë, si talë nanul ndë'ë, adë niátidi'i
zana.
33 Iurë lë'ë Jesús guná ru'në María, nu
guná më lu ra mënë narunë compañi lë'ë
zanë tëgulë, nu guná më ru'në rai', nalé
bëdchini tristë la'ni ldu'u më, demasiadë
gubini ldu'u më. 34 Guna'bë di'dzë më lu ra
mënë:
—¿Ca bëga'chi tëgulë?
Guni'i rall:
—Dadë, gude'e guënal.
35 Iurní Jesús bí'ni'. 36 Ra mënë guni'i iurní:
—Gulë guná, blac rac shtu'u më lë'ë
tëgulë.
37 Perë bëldá ra mënë guni'i:
—Ndë'ë lë'ë el që nabëdë'ë slu ciegu,
¿pëllë nápi' pudërë parë niátidi'i Lázaro?

Jesús bëcua'ñi Lázaro ladi ra tëgulë

38 Jesús nalé gubini ldú'i' stubi. Iurní
guabi'guë më rua' ba'a. Nahin ziquë tubi
nichë la'ni dani. Da'u ruahin tubi guë'ë
ru'bë. 39 Jesús guni'i:
—Gulë bëdchisú guë'ë rë'.
Marta, zanë tëgulë, guní'i':
—Dadë, perë rldia'a nahiu'dzë tëgulë
purquë hia guc tapë dzë gúti'.
40 Perë Jesús guni'i:
—¿Pë adë guní'idia'a lul de që si talë
tsaldí ldú'ul na, guënal pudërë shtë Dios?
41 Iurní bëdchisú rall guë'ë nananú rua'
ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'i më:
—Dadë, dushquíllil purquë rínil grétë' lo
që narna'ba lul. 42 Nanéa de që lé'ël rquë
diáguël shti'dza siemprë perë rnia'a lul por
bien shtë ra mënë narëta' ndë'ë të parë
tsaldí ldu'u rall de që lé'ël bëshé'ldël na.
43 Despuësë de guni'i më ndë'ë, iurní
fuertë guni'i më:
—Lázaro, bëru'u nga'li.
44 Lë'ë tëgulë bëru'u. Ra guia'a Lázaro nu
guëáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro
da'u tubi lari. Jesús guni'i:
—Bësha'që lari rë' të parë gac guzëáhi'.

Rac shtu'u mënë gati Jesús
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Con milagrë ni másru'u gualdí ldu'u
ra mënë israelitë shti'dzë Jesús, ra mënë
nabë'në compañi lë'ë María. Guná rall lo
që nabë'në më nu gualdí ldu'u rall lë'ë
më. 46 Perë bëldá mënë gua rall lu fariseo
nu guaguëchi rall grë lo që nabë'në Jesús.
47 Iurní ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi
bëdëá rall con ra Junta Suprema naná runë
juzguë. Guni'i rall lu sa' rall:
—¿Pë guëdé'na'a? Jesús quëhunë cusë
ru'bë nu milagrë. 48 Si talë guëdë'ë hia'a sí
lé'ëll, grétë' mënë tsaldí ldu'u rall lë'ë Jesús,
nu ra gubiernë shtë ra mënë rumanë guëd-
chini rall të parë guëzalú rall iádu'u shtë
hia'a. Guëdubi naciuni shtë hia'a guëdë'ë
rall fin.
49 Perë tubi de lë'ë rall, Caifás, nall mërë
jëfë shtë ra bëshuzi izë ni; guní'i':
—Lë'ë të adë guënédi'i të 50 nu adë
rdé'ëdi'i të cuendë de që más mejurë parë
lë'ë hia'a, gati tubsë nguiu, lédëdi'i grë
guë'dchi guëniti nu guëdubi naciuni tsalú.
51 Caifás guní'idi'i zndë'ë por shcuéndëll;
más bien cumë nall jëfë shtë ra bëshuzi
izë ni, guní'i' di'dzë rë' purquë el Espíritu
Santo bë'në compañi lé'ëll guëní'ill cusë
naguër gac. Guní'ill gati Jesús shlugar
naciuni Israel. 52 Lëdë guní'idi'ill lé'ësë
shcuendë naciuni Israel sino që gati Jesús
parë guëtëá më grétë' shini Dios naná

bërë'tsë stubi naciuni. 53 Zni dizdë dzë ni,
ra contrari shtë Jesús bë'në rall de acuerdë
parë quini rall lë'ë më.

54 Por ni hia Jesús adë nédi'i' ziazé më
shlatë shlatë Jerusalén catë ra contrari
shtë më nanú, sino bëru'u më regiuni
shtë Judea. Guzia'a më tubi lugar naqué
guëlladchi catë na tubi shlatë, tubi lugar
nalë Efraín. Nga'li bëa'në më con ra shini
gusë'dë më.

55 Hia runë faltë stu'psë parë laní Pascu
shtë ra mënë israelitë. Cantidá mënë guë'd-
chi gua rall Jerusalén parë gac laní. Bë'në
tucarë gunë rall custumbrë parë gac limpi
rall según custumbrë shtë rall antsë bëga'a
laní. 56 Ra mënë quëguili rall lë'ë Jesús. Iurë
rëta' rall iádu'u ru'bë, guna'bë di'dzë lu sa'
rall:

—¿Pë zidë Jesús lu laní u adë guídëdi'ill?

57 Ra fariseo nu ra jëfë shtë ra bëshuzi
gunibë'a rall de quë si talë chu guini u
chu guná lu Jesús, tsanú rall rsunë të parë
guëna'zi rall lë'ë më prësi.

12

Bëtia'a María nisë nashi guëa' Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Shu'pë dzë antsë laní Pascu, Jesús
gua guë'dchi Betania catë quëreldë Lázaro.
Lázaro na el quë nabëcua'ñi Jesús ladi ra
tëgulë. 2 Nga'li bë'në rall tubi shtse parë
Jesús, gau më. Marta bë'në sirvë lu mellë.
Lázaro guzubënúhi' Jesús lu mellë. 3 Iurní
lë'ë María bëdchininú tubi guëruldë litro
sëiti nashi shtë nardo. Lasaquin zihani
dumí. Bëté'bëi' sëiti ni guëa' Jesús. Iurní
bëcué'dchi' guëa' më con guitsë guéqui'.
Guëdubi la'ni hiu'u gu'të olor nashi.

4 Iurní guni'i tubi shini gusë'dë më, Judas
Iscariote, mizmë Judas nagunë intriegu lë'ë
Jesús, guni'i Judas:

5 —¿Pëzielú niatuu' nisë nashi rë' por
tsunë gahiu'a bëllë bëdchichi parë guëdë'ë
hia'a ca'a prubi?

6 Perë Judas adë guní'idi'ill zni purquë
bëga'a ldú'ull ra prubi sino nall nguba'në.
Nall tesurërë shtë dumí nu rbaa'nëll dumí
lo quë nardë'ë ra mënë. 7 Iurní guni'i Jesús:

—Zuzú na'a purquë bé'ni' zni'i por dzë
na guëga'cha. 8 Ra prubi zuga'a con lë'ë të
guëdubi tiempë perë na lëdë cuezënúdia'a
lë'ë të guëdubi tiempë.

Guc shtu'u mënë quini rall Lázaro

9 Cantidá ra më israelitë guc bë'a rall de
quë Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lëdë
niá'asëdi'i parë guëná rall lu Jesús sino quë
rac shtu'u rall guëná rall lu Lázaro, el quë
nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë. 10 Iurní lë'ë
ra jëfë shtë ra bëshuzi gu' rall de acuerdë
parë quini rall Lázaro 11 purquë por shti'dzë
Lázaro cantidá ra mënë israelitë bësa'në
rall ldai' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall
Jesús.

Guaté Jesús ciudá Jerusalén ziquë rëy
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Zihani mënë gua Jerusalén parë laní
Pascu. Stubi dzë bini rall de quë Jesús
ziagdchini parë ciudá Jerusalén. 13 Iurní
bëchuguë rall llicu hiaguë zini parë guagt-
sa'guëlú rall lë'ë më, fuertë guni'i rall:

—Gunë Dios salvar. Llëru'bë na Rëy shtë
hia'a naze'dë por lë Dadë Dios. Benditë na
Rëy shtë Israel.

14 Jesús gudchibë më tëchi burrë. Zni rni'i
Sagradas Escrituras:

15 Adë rdzébëdi'i të, mënë naquëreldë guë'd-
chi Sión.
Gulë guná Rëy shtënë të; ze'dë guëdchíni'.
Dchí'bi' tëchi burrë.

16 Ra shini gusë'dë më adë guasédi'i rai'
lueguë; hashtë más despuësë iurë lë'ë Jesús
guashtéhi' ladi ra tëgulë, iurní bëagná ldu'u
rai' grétë' ndë'ë naescritë lo quë narni'i
la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús.
Bëagná ldu'u rai' lo quë naguc con Jesús.

17 Nu ra mënë nazunú Jesús iurë lë'ë më
guna'bë më Lázaro la'ni ba'a nu bëcua'ñi
më lë'ë Lázaro ladi ra tëgulë, biadi'dzë rall
lu ra mënë lo quë naguná rall. 18 Por ni ra
mënë bëru'u; guagtsa'guëlú rall lë'ë Jesús.
Bini rall de quë Jesús bë'në milagrë con
Lázaro 19 perë ra fariseo guni'i lu sa' rall:

—¿Gu rna të ni tubi adë chu pë rúnëdi'i?
Gulë guná, grë ra mënë nare lu gué'dchiliu,
zianaldë rall lë'ë Jesús.

Bëldá mënë griego gudili rall Jesús

20 Entrë ra mënë nabëdchini Jerusalén
parë gunë rall adorar Dios, nanú bëldá
mënë griego. 21 Guabi'guë rall lu Felipe më
Betsaida, tubi guë'dchi shtë Galilea. Bë'në
rall ruëguë lu Felipe; guni'i rall:

—Dadë, rac shtu'u na'a guëná na'a lu
Jesús.

22 Felipe guagni'i lu Andrés. Guërupë rai'
guaguëchi rai' lu Jesús de që ra më griego
rac shtu'u rall guëná rall lu më. 23 Iurní Jesús
guni'i:
—Ne' bëga'a iurë të guëlua'a Dios
llëru'bë na pudërë shtëna, nguiu
nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. 24 Guldía
rnia'a, si talë tubi bë'dchi trigu adë
ldáguëdi'in la'ni guiu'u nu ratsu luhin,
todavía nahin tubsë bë'dchi, perë si talë
ldaguë bë'dchi lu guiu'u nu gatsu luhin,
tsaldanin nu guëne'ein zihani bë'dchi. 25 El
që naquëhapë vidë shténi' no más parë
mizmë lé'ëll, segurë guënitin, perë el që
naná dispuestë guëniti vidë shténi' por
na, guëbánill parë siemprë. 26 Si talë chu
rac shtu'u gunë sirvë lua, napë që gue'dë
náldëll na. Catë riahia, ndë guëdzelë el që
narunë sirvë lua. Si talë chu gunë sirvë lua
ziquë shmëna, gunë Shtada honrar nguiu
ni.

Guni'i Jesús lu shini gusë'dë më gati më

27 Guni'i Jesús:
—Iurne' adë rbedchídi'i ldua'a perë ¿pë
guna? ¿Ni mudë guënia'a lu Shtada: "Bëlá
na lo që nagaca"? purquë parë ni zelda
lu gué'dchiliu. 28 Dadë, bëlua'a pudërë
nanápël.
Iurní bëdchini tubi bë nabëru'u lu
gube'e. Guni'i bë:
—Hia guc bëluá'ahia pudërë shtëna, nu
guëluá'ahia pudërë shtëna stubi.
29 Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall
lë'ë bë. Bëldá rall guni'i de që nguzi'u
gubé. Sëbëldá rall guni'i:
—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë
gube'e.
30 Iurní Jesús guni'i:
—Lëdë por nádi'i bëdchini bë rë' sino
por lë'ë të parë tsaldí ldu'u të. 31 Iurne'
bëga'a iurë de që lë'ë gué'dchiliu rë' gac
juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'ë
Satanás, el që narnibë'a mënë shtë gué'd-
chiliu. 32 Iurë lë'ë ra mënë guëquë'ë rall na
lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë
lua.
33 Zni guni'i më lu rall parë guëdë'ë rall
cuendë lla mudë gati më. 34 Ra mënë guni'i
rall lu Jesús:
—Riasé na'a por ra Sagradas Escrituras
de që lë'ë Cristo guëbáni' parë siemprë.
¿Pëzielú rní'il de që lë'ë nguiu nabëshe'ldë
Dios lu gué'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu
na el që nabëshe'ldë Dios?
35 Iurní Jesús guni'i lu rall:
—Por stu'pë tiempë nanú llni entrë ladi
të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të llni. Gulë
cue mientras napë të llni të parë adë
guëná'zidi'i nacahi lë'ë të terciuni. Na
ziquë el që narzé lu nacahi; rdé'ëdi'ill
cuendë ca nezë tsall. 36 Gulë tsaldí ldu'u të
lë'ë llni mientras zuga'a llni lu gué'dchiliu.
Zni gac të shini Dios nanapë llni shtë më
la'ni ldu'u të.
Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús
guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdídi'i ldu'u rall

37 Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra
mënë perë adë gualdídi'i ldu'u rall na më
shini Dios. 38 Pues zni guc cumplir naguni'i
Isaías, tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahi-
etë. Bëquë'ë Isaías:
Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hi-
a'a?
¿Chull gualdí ldu'u iurë bëluá'al pudërë
shténël lúhi'?
39 Por ra di'dzë rë' adë bé'nëdi'i rall gan
tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë
la'ni mizmë librë shtë Isaías:
40 Dios bë'në ra mënë ciegu nu bé'ni'
naguëdchi ldu'u rall të parë adë
guënádi'i rall con slull,
nu tsasédi'i rall con ldu'u rall.
Guquin parë adë guëabrídi'i ldu'u rall con
Dadë Dios të gunëac më lë'ë rall.
41 Isaías guni'i zndë'ë purquë gunáhi' lu Je-
sucristo de que llëru'bë na pudërë shtë më.
42 Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall
lë'ë Jesús perë adë nédi'i guëni'i rall de-
lantë lu mënë de que na rall shmënë Jesús.
Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgúdi'i ra
fariseo lë'ë rall la'ni iádu'u. 43 Más bëquitë
ldu'u rall gunë mënë alabar lë'ë rall que
nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë

44 Jesús guni'i fuertë:
—El que natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i
na rialdí ldu'i sino también rialdí ldu'i
Shtada el que nabëshe'ldë na. 45 El que
narná lua, rna lu më el que nabëshe'ldë na.
46 Nahia llni. Zelda lu gué'dchiliu. Grétë'
el que narialdí ldu'i na, adë guëá'nëdi'ill
la'ni nacahi. 47 Si talë tubi de lë'ë të

rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'il
shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni
purquë adë zéldëdia'a lu gué'dchiliu parë
guna condenar lë'ë ra mënë sino zelda parë
guna salvar ra mënë. 48 El quë naguëqué
guia'a na nu adë rialdídi'i ldu'u shti'dza,
nápëll el quë nagunë condenar lé'ëll. Ra
di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar
ra mënë ni lúltimë dzë. 49 Adë ruadí'dzëdia'a
según voluntá shtëna; lë'ë Shtada el quë
nabëshe'ldë na, gunibé'ai' na parë guëni-
a'a lu të. Lo quë nabëluá'ahia, na man-
damientë shtë Dios. 50 Nu rac bé'ahia el quë
nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada,
nápëll vidë eternë. Grë lo quë narnia'a,
ze'dë de Shtada; lo quë naguni'i më lua, zni
ruadi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

1 Antsë bëdchini laní Pascu, rac bë'a Jesús
de quë hia lë'ë iurë bëga'a parë gati më nu
guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzëá më
lu Shtadë më. Nalé guc shtu'u më ra shini
gusë'dë më nananú gué'dchiliu. Guc shtu'u
më lë'ë rai' hashtë gati më.

2 Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'ë
mëdzabë bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote,
shini Simón. Bë'në mëdzabë parë rac
shtu'u Judas gúnëll intriegu lë'ë Jesús
guia'a ra contrari shtë më. 3 Jesús hia guc
bë'a de quë ze'dë më de Dios nu guëabrí
më con Dios nu lë'ë Dadë bëdë'ë grétë'
pudërë parë Jesús. 4 Guasuldí më lu mellë.
Iurní bëdchisú më lari lu guia'a nanacu më.
Bëldi'bi më tubi toallë la'ni më. 5 Iurní
gudé më nisë la'ni tubi natsë'ë. Guzublú
më gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më
nu bëshá më toallë nanua'a më guëa' shini
gusë'dë më parë guëbidchi nisë.

6 Iurë bëdchini më lu Simón të quíbi'
guëa' Simón Pedro, perë Pedro guni'i:

—¿Pë lé'ël quíbil guëahia?

7 Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adë riasédi'il lo quë naquëhuna
perë despuësë sí, tsasël.

8 Perë Pedro guni'i:

—Jamás adë quíbidi'il guëahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Si talë guëzuné dia'a lé'ël, hiadë nádi'il
shmëna.

9 Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pë Dadë, lëdë niá'asëdi'i
guëahia tsati sino también guiahia nu
guëca.

10 Perë Jesús guni'i:

—El quë naná gualú guzë, adë rquí'nidi'i
gázëll stubi, nadë más guëa'll tsati. Hia lë'ë
të limpi ldu'u të perë lëdë gré di'i të.

11 Guni'i më adë gré di'i rai' na rai' limpi
purquë guc bë'a më chu gunë intriegu lë'ë
më. Por ni guni'i më: "Lëdë gré di'i të na të
limpi".

12 Despuësë de gudibi më guëa' ra shini
gusë'dë më, Jesús bëabrí gutë më shabë më;
iurní guzubë më stubi lu mellë. Guni'i më:

—¿Gu riasé të lo quë naná bëna? 13 Lë'ë të
rni'i të nahia mësë nu Dadë shtë të. Napë
të rsunë purquë ni nahia. 14 Pues na, mësë
nu Dadë shtë të, gudibia guëa' të nu zac
lë'ë të napë quë quibi të guëa' sa' të. 15 Na
bëdchi'ba tubi muestrë parë lë'ë të. El
mizmë ni gunë të con sa' të ziquë nabëna.
16 Guldía rnia'a, tubi muzë adë lasáquëdi'ill
más quë shlámi'; más lasac nabëshe'ldë lë'ë
muzë. 17 Si talë rdë'ë të cuendë lo quë
narnia'a lu të nu gunë të cumplirin, iurní
rquitë ldu'u të.

18 'Adë quëgní'idia'a de grë të. Na rac
bé'ahia guadë el quë nagulëhia perë napë
quë gac cumplir lo quë narni'i Sagradas
Escrituras: "El quë naraunú na, ni bë'në
cuntrë na parë gatia". 19 Dizdë iurne' rnia'a
lu të antsë gac ndë'ë të parë gac bë'a të
nahia el quë nagunia'a nu parë tsaldí ldu'u
të shti'dza iurë lë'ë ndë'ë gac. 20 Guldía
rnia'a lu të, el quë nagunë recibir el quë
naná bëshe'lda, ni gunë recibir na, nu el
quë nagunë recibir na, ni gunë recibir el
quë nabëshe'ldë na.

Guni'i Jesús de quë Judas gúnëll intriegu lë'ë më

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Iurë gualú guni'i Jesús di'dzë ni, nalé
bë'në më llgabe la'ni ldu'u më; nalé gubini
ldu'u më. Iurní guni'i më con di'dzë clarë:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë in-
triegu na lu galguti.

22 Ra poshtë guzublú gubi'a rai' lu sa' rai'
perë adë bédé'ëdi'i rai' cuendë chu gunë
intriegu lë'ë më. 23 Tubi de lë'ë rai', el
quë narac shtu'u më, zúbi' cula'ni Jesús;
caniháuhi'. 24 Simón Pedro bë'në sëñi con
guiá'ai' të guëna'bë di'dzë nguiu ni lu Jesús,

chu gunë intriegu lë'ë më. 25 Iurní nguiu ni
guni'i lu Jesús:
—Dadë, ¿chull gunë intriegu lḗ'ël?
26 Jesús bëquebi:
—Guëtiá'ahia pedasë guetështildi la'ni
platë nu guëdḗ'ahin ca'a nguiu nagunë in-
triegu na.
Iurní bëtia'a Jesús guetështildi la'ni platë
nu bëdë'ë më pedasë cua'a Judas Iscariote,
shini Simón. 27 Judas bë'në recibirin; lueguë
lueguë Satanás guatḗ la'ni ldú'ull. Iurní
Jesús guni'i lu Judas:
—Lo quë narac shtú'ul gúnël, bë'nin
lueguë.
28 Perë ni tubi de los de más poshtë adë
guc bḗ'adi'i rai' pëzielú guni'i më zndë'ë
lu Judas. 29 Cumë Judas guc tesurërë shtë
dumí, bëldá rai' bë'në rai' llgabë de quë
Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quë naná
rqui'ni lu laní, u tal vez guëdë'ë Judas gu'në
ca'a ra prubi. 30 Despuësë de lë'ë Judas
bë'në recibir tubi ldë guetështildi, lueguë
bërú'ull. Hia riu' gue'lë.

Mandamientë cubi shtë Jesús

31 Despuësë de lë'ë Judas bëru'u, Jesús
guni'i:
—Iurne' guëlua'a Dios de quë llëru'bë
na pudërë shtë nguiu nabëshe'ldë më lu
guḗ'dchiliu, nu zihani mënë gunë rall al-
abar Dios por lo quë naguna; guëni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë më. 32 Si guëlu-
a'a llëru'bë pudërë shtë Dios por lo quë
naguna, también guëlua'a më llëru'bë na
pudërë shtëna. Adë gac ldë'ë më parë gúni'
cumplirin. 33 Lë'ë të narac shtua'a, adë
zúdia'a con lë'ë të llëru'bë tiempë. Lë'ë
të tsatili të na perë cumë ziquë gunia'a lu
contrari shtëna más antsë, rnia'a lu të lo
mizmë iurne'. Rnia'a lu të stubi de quë adë
gáquëdi'i tsa të catë guzëahia. 34 Perë rnehia
tubi mandamientë cubi parë lë'ë të de quë
gac shtu'u të bëchi sa' të. Cumë ziquë na
rac shtua'a lë'ë të, zníga'a lë'ë të napë quë
gac shtu'u të sa' të. 35 Si talë gac shtu'u të
sa' të de verdá, grë mënë shtë guḗ'dchiliu
guëdë'ë rall cuendë de quë na të shmëna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lë'ë më
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 Simón Pedro guna'bë di'dzë lu Jesús:
—Dadë, ¿ca tsal?
Jesús guni'i:
—Catë guzëahia, hiadë gáquëdi'i gue'dë
náldël lueguë perë despuësë, sí, iurní
gue'dë náldël na.
37 Iurní lë'ë Pedro guni'i:
—Dadë, ¿pëzielú gáquëdia'a gue'dë
nalda lḗ'ël iurne'? Na nahia dispuestë
guënehia vidë shtëna nu gatinúal.
38 Jesús guni'i iurní:
—¿Guëné'el vidë shtḗnël por na? Guldía
rnia'a lul, antsë lë'ë gay guëllidchí, guëní'il
lu ra mënë de quë adë runguë bḗ'adi'il na.
Tsunë vueltë guëní'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

1 'Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë
tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të
na. 2 Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë
guëquëreldë të; si talë adë nádi'in zni, hia
nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar
tubi lugar parë lë'ë të. 3 Despuësë de bëna
preparar lugar ni, iurní guëabría stubi con
lë'ë të, guëquëreldënú të na lidchi Shtada
catë quërelda. 4 Lë'ë të nanḗ të ca nezë
guzëahia nu nanḗ të nezë ni. 5 Repi Tomás:
—Dadë, adë chu guënḗdi'i ca nezë tsal.
¿Llallë guënḗ na'a nezë?
6 Jesús bëquebi:
—Nahia nezë parë gube'e; na ruadi'dza
verdá; rdë'a vidë sin fin; sulë por na gac
guëdchini mënë lu Shtada. 7 Si talë lë'ë të
runguë bë'a të na, nu zac Shtada runguë
bë'a të. Nu lë'ë të hia runguë bë'a të lḗ'i'
dizdë iurne' purquë guná të lu më.
8 Iurní Felipe guni'i:
—Dadë, bëlua'a Dios guëná na'a lúhi', hia
con ni na'.
9 Guni'i Jesús:
—Felipe, ¿blac tiempë quëbezënúa lë'ë
të nu todavía adë guënḗdi'i të chu nahia?
El quë naguná lua nu zac gunall lu Shtada.
Néti'i, ¿pëzielú rná'bël de quë rac shtú'ul
guënal lu Dadë Dios? 10 ¿Pëllë adë riasël
na quëbezënúa Dadë nu Dadë quëbezënúhi'
na? Grë lo quë narnia'a lu të, lëdë shcuendë
iúbidia'a; lë'ë Dadë quëbezënúhi' na; lë'ë
më quëhunë më shchi'ni më. 11 Gulë tsaldí
ldu'u të de quë Dadë quëbezënúhi' na nu
na quëbezënúa lë'ë më. Si talë adë rac
tsaldídi'i ldu'u të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u
të na por ra milagrë nabëna delantë lu
të. 12 Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i

shti'dza, gúnëll mizmë dchi'ni naquëhuna,
nu hashtë más cusë nalasac gúnëll purquë
guzëahia catë quëbezë Shtada. 13 Grẽtë' lo
quë naguëna'bë të lu Shtada por nombre
shtëna, gúnahin. Grë lo quë narna'bë të
por nombre shtëna, gúnahin të parë shini
Dios guësëdchini labansë lu Dadë Dios. 14 Na
guna cualquier cusë parë lë'ë të, grë lo quë
naguëna'bë të por nombre shtëna.

Guni'i Jesús guëshe'ldë më Espíritu Santo

15 'Si talë rac shtu'u të na, gulë bëzu'bë
diaguë mandamientë shtëna. 16 Nu guna
ruëguë lu Dadë Dios të guëshe'ldë më stubi
natsagla'guë guëne'e cunseju parë lë'ë të
nu cuezënúhi' lë'ë të parë siemprë. 17 Náhi'
Espíritu Santo naruadi'dzë verdá. Ra mënë
shtë guẽ'dchiliu, adë nẽdi'i gunë rall recibir
lë'ë më purquë adë rnádi'i rall lúhi' nu adë
runguë bẽ'adi'i rall lẽ'i'; perë lë'ë të runguë
bë'a të lẽ'i' purquë lẽ'i' quëbezënúhi' lë'ë të.
Quëhúni' compañi lë'ë të. 18 Adë guësëá'në-
dia'a lë'ë të ziquë bëzebi. Guëabría stubi
parë guëquëreldënúa lë'ë të. 19 Stu'pë
tiempë quëreldënúa lë'ë të perë hia lë'ë
mënë shtë guẽ'dchiliu, adë guënádi'i rall
lua. Lë'ë të guëná të lua stubi. Lë'ë
të guëbani të purquë nabania. 20 Dzë ni
guëdë'ë të cuendë de quë na con Shtada
unidë na na'a, nu guëdë'ë të cuendë de quë
unidë na hia'a, lë'ë të con na. 21 El quë
narac bë'a nu rzu'bë diáguëll mandamientë
shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá.
Nu Shtada rac shtú'ui' el quë narac shtu'u
na, nu zac na rac shtua'a lë'ë narac shtu'u
na. Nu guëluá'ahia pudërë shtëna lúhi'.

22 Iurní Judas, lëdë Iscariótëdi'i, guní'ill lu
Jesús:

—Dadë, ¿pëzielú rní'il guëluá'al pudërë
shtẽnël lu na'a perë adë guëluá'adi'il
pudërë shtẽnël lu mënë shtë guẽ'dchiliu?

23 Jesús guni'i:

—El quë narac shtu'u na de verdá,
guëzu'bë diáguëll shti'dza. Shtada gúni'
gac shtú'ui' lë'ë nguiu ni, nu Shtada con
na guëdchini na'a; guëlezënú na'a lẽ'ëll.
24 Perë el quë adë rac shtú'udi'i na, tam-
puquë guëzu'bë diáguëll shti'dza. Diza'quë
shtëna nabini të, lëdë shtẽnëdia'ain sino
shtënë Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu
guẽ'dchiliu.

25 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras
quëbezënúa lë'ë të 26 perë lë'ë Espíritu
Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë
të, Shtada guëshe'ldë lẽ'i'; cuezënúhi' shlu-
gara nu guëluá'ai' lë'ë të grẽtë' lo quë na-
gunia'a lu të. Guëní'i' la'ni ldu'u të, të parë
guëagná ldu'u të enseñansë shtëna.

27 'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cued-
chí ldu'u të. Ra mënë shtë guẽ'dchiliu
gúnëdi'i rall gan cuedchí ldu'u të perë na
sí, por na cuedchí ldu'u të. Gulë cue'zë
rquëdi'ni ldu'u të. Adë rdzẽbëdi'i ldu'u të
lo quë naguër gac. 28 Hia bini të de quë
guzëahia con Shtada perë guëabría stubi
parë guëquëreldënúa lë'ë të. Talë de verdá
rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u
të. Bëa'në të tristë purquë gunia'a lu të:
"Guzëahia lidchi Shtada". Lë'ë më napë më
más pudërë quë na. 29 Rnia'a lu të iurne' të
parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të
na.

30 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të
purquë hia mërë guëdchini el quë narnibë'a
mënë shtë guẽ'dchiliu. Lẽ'ëll nápëdi'ill ni
tubi pudërë parë na. 31 Napë quë gac zni të
parë ra mënë shtë guẽ'dchiliu, gac bë'a rall
de quë lë'ë më bëshe'ldë më na. Gac bë'a
rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de
ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

1 Jesús guni'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná ver-
dadërë. Shtada quëhapë më hiaguë ni.
2 Rchúgui' grë llicu hiaguë nardẽ'ëdi'i nashi,
nu grë llicu hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni
guëldin nu sunëhin të parë guëne'e más-
ru'u nashi. 3 Lë'ë të na të ziquë llicu hi-
aguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin
por shti'dza nagunia'a lu të. 4 Gulë gac
unidë con na. Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u
të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu
hiaguë adë gáquëdi'i guëdë'ën nashi si talë
adë quẽdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë.
Mizmë manërë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i
guëdë'ë të nashi si talë nádi'i të unidë con
na.

5 'Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na
të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con
na nu quëbezënúa lẽ'i', ni el quë naguëne'e
zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të
nashi lẽ'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi

hiaguë narne'e nashi. 6 El què nádi'i unidë
con na, ni guëzebi të parë guëbidchi ziquë
llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu
gui'i.
7 'Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con
na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grẽtë'
nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grë lo
què narac shtu'u të, grẽtë' guënehia ca'a
të. 8 Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë
lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të
de verdá shmëna. 9 Na rac shtua'a lë'ë të
ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë
gac shtu'u të na. 10 Si talë guëzu'bë di-
aguë të grë mandamientë shtëna, zni guëná
mënë de què rac shtu'u të na de verdá.
Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grë man-
damientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac
shtua'a Shtada.
11 'Na ruadi'dza zndë'ë të parë guëquitë
ldu'u të con na nu tsu lëgrë ldu'u të siem-
prë. 12 Ndë'ë na mandamientë shtëna de què
gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë
të. 13 El què narac shtu'u amigu shtẽnëll de
verdá, rdẽ'ëll vidë shtẽnëll shlugar amigu
ni. Nídi'i más llëru'bë amor què ndë'ë.
14 Lë'ë të na të amigu shtëna si talë gunë të
cumplir grẽtë' lo què narnibẽ'ahia. 15 Adë
rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra
muzë adë guënẽdi'i rall pë runë shlamë rall;
más bien rnia'a lu të na të amigu shtëna.
Grẽtë' nabëluá'ahia lu të, nanẽ të iurne'.
Grẽtë' lo què naguni'i Shtada lua, ni na lo
què nabëluá'ahia lu të. 16 Adë gudílidi'i të na
sino na gudilia lë'ë të parë gac të shmëna,
nu na bëna incarguë lu të de què gac të
ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za-
'què nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grẽtë' lo
què narna'bë të lu Shtada por lëa, guëne'e
mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza. 17 Zndë
rnia'a lu të nu rnibẽ'ahia lë'ë të de què gac
shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guẽ'dchiliu guëná zá'què di'i rall lu të

18 'Si talë ra mënë shtë guẽ'dchiliu, adë
guëná zá'què di'i rall lu të, gulë bëdë'ë
cuendë guëlú adë guná zá'què di'i rall lua.
19 Si talë na të mënë shtë guẽ'dchiliu, iurní
sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'ë të cumë rac
shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'ë të ladi
ra mënë shtë guẽ'dchiliu, por ni ra mënë
adë rna zá'què di'i rall lu të purquë hiadë
nádi'i të mënë shtë guẽ'dchiliu. 20 Gulë
bësëagná ldu'u të lo què nagunia'a lu të:
"Ni tubi muzë lasáquëdi'i más què shlámi'".
Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'ë të
sunaldë rall. Ra mënë nagualdí ldu'u grẽtë'
lo què nabëluá'ahia lë'ë rall; nu zac tsaldí
ldu'u rall naguëlua'a të lë'ë rall, zac gunë
rall recibir shti'dzë të. 21 Zndë'ë gunë rall.
Guëná zá'què di'i rall lu të purquë na të
shmëna. Adë runguë bẽ'adi'i rall el què
nabëshe'ldë na.
22 'Lë'ë rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si
talë adë néldëdia'a lu guẽ'dchiliu nu si
talë adë niuadí'dzëdia'a lu rall, perë iurne'
naculpablë rall lu Dios purquë guná rall
lua nu bini rall shti'dza. 23 El què narná
zá'què di'i lua, nu lu Shtada rna zá'què di'i
mënë. 24 Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë
adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi
mënë adë bẽ'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia
lu rall, perë hia lë'ë rall guná rall grẽtë' ra
cusë rë' perë siemprë rna zá'què di'i rall lua
nu rna zá'què di'i rall lu Shtada. 25 Zndë'ë
guc parë gac cumplir ra di'dzë nanaquẽ
la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná
zá'què di'i rall lua sin pë lu nezë".
26 'Perë iurë guëdchini el què nagunë
consolar lë'ë të, guëní'i' favurë de na.
Guëshe'lda lẽ'i' parë cuezënúhi' lë'ë të.
Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu
guëní'i' lu të purë verdá purquë nádi'i'
bishi. 27 Nu lẽ'ëga'a të también guadi'dzë
të favurë de na lu ra mënë; gac të testigu
shtëna purquë gulezënú të na dizdë
guzublúa shchi'nia.

16

1 'Rnia'a lu të grë ra cusë rë' parë gac
preparadë të, të adë guëazë guétëdi'i të iurë
guëdchini cusë mal. 2 Guëgú ra mënë lë'ë të
iádu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'ë të.
Guëni'i rall de què ni na voluntá shtë Dios
iurë quini rall lë'ë të. 3 Zndë'ë gac purquë
nunquë adë runguë bẽ'adi'i ra mënë shtë
guẽ'dchiliu Dadë Dios nu runguë bẽ'adi'i
rall na. 4 Zndë'ë rnia'a lu të, të iurë guëga'a
iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grẽtë' ndë'ë
gunia'a lu të.

Lo què narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë
guzublú shchi'nia purquë na quëbezënúa
lë'ë të iurní, 5 perë iurne' guzëahia parë

cuezënúhia më el që nabëshe'ldë na. Perë
ni tubi de lë'ë të adë guna'bë dí'dzëdi'i
të lua: "¿Pëzielú tsal?" 6 Bini të de që
guzëahia, por ni bëa'në të tristë 7 perë rni-
a'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'ë të.
Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë
guídëdi'i më naguëne'e cunseju parë lë'ë
të, perë si talë guzëahia, güeshe'lda lé'i';
cuezënúhi' lë'ë të. 8 Iurë lë'ë më guëdchini,
güení'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac
duldë quëhunë rall. Güeluá'ai' tubi nezë
ldi shtë Dios, nu güení'i' de que gunë Dios
juzguë ra mënë shtë gué'dchiliu. 9 Napë
rall duldë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall
na. 10 Tsasé rall pë runë cuntienë nezë ldi
shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë
më. Hia lë'ë të adë güenádi'i të lua. 11 Tsasé
rall de que nanú juici shtë Dios purquë hia
nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë
shtë gué'dchiliu.

12 'Nápërua'a más lo que narac shtua'a
güenia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i
tsasé të iurne'. 13 Perë iurë lë'ë Espíritu
Santo guëdchíni', lë'ë më guëlua'a më lë'ë
të grétë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni
ldú'i'. Adë güení'idi'i' por partë shcuéndi';
más bien güení'i' lu të lo que nabíni' de
Shtada. Gac bë'a të lo que naguër gac por
pudërë shtë Espíritu Santo. 14 Lë'ë Espíritu
Santo güeluá'ai' nahia më ru'bë. Güeluá'ai'
shti'dza parë gac bë'a të, parë guëdë'ë të
cuendë pë runë cuntienë shti'dza. 15 Grétë'
lo que nanapë Shtada, shtëna; por ni guni-
a'a lu të lë'ë Espíritu Santo gúni' recibir lo
que naná shtëna nu güeluá'ai' lë'ë të parë
tsalú guëdë'ë të cuendë shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabrí guëquitë ldu'u
të

16 'Stu'psë runë faltë, hia güenádi'i të
lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní
sí, güená të lua purquë hia guzëahia catë
quëbezë Shtada.

17 Iurní bëldá ra shini gusë'dë më guna'bë
di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë':
"Stu'psë runë faltë hia güenádi'i të lua
perë por dupë'në másru'u sí, güená të
lua"? ¿Pëzielú rní'i': "Purquë guzëahia catë
quëbezë Shtada"?

18 Guagla'güe guni'i rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu de-
spué́sëga'a stu'psë? Adë chu riasé́di'i pë
quëadi'dzë më.

19 Jesús guc bë'a de que rac shtu'u rai'
güena'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i më:

—Quëgna'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë
lo que nagunia'a lu të: "Runë faltë stu'psë;
hiadë güenádi'i të lua perë despuësë más-
ru'u tsadzé, güeabrí të güená të lua". Ni rac
shtu'u güena'bë di'dzë të lu sa' të. 20 Guldía
rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë
la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë gué'dchiliu,
güequitë ldu'u rall purquë rnádi'i rall lua.
Aunquë lë'ë të güëa'në të con galriá ldu'u,
despuësë güequitë ldu'u të. 21 Cumë tubi
na'a iurë lë'ë na'a bëga'a shiurë galë shini
na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por
dulurë, perë despuësë lë'ë me'dë bëdchini
gué'dchiliu, hia adë rëagná ldu'u na'a du-
lurë. Iurní güequitë ldu'u na'a purquë gulë
tubi me'dë lu gué'dchiliu. 22 Zni zac lë'ë
të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë que
güeabría. Güenahia lu të stubi; iurní nalé
güequitë ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë chu
guëdchisúdi'in de lë'ë të.

23 'Dzë ni hiadë güená'bëdi'i di'dzë të lua
ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios
güene'e grétë' lo que naguëna'bë të lúhi'.
Güene'e mëhin si talë güena'bë të por na.
24 Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë
por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më.
Güene'e më lo que narunë faltë të parë
güequitë ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë gué'd-
chiliu

25 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por
comparaciuni, perë guëdchini iurë hiadë
guadí'dzëdia'a por comparaciuni sino que
iurní guadi'dza clarë shcuendë Dadë. 26 Dzë
ni lë'ë të güena'bë të lu Shtada por lëa
purquë iurní rquí'nidi'i güena'ba lu më por
lë'ë të 27 purquë lë'ë Shtáda'a rac shtú'ui'
lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë
rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de que
beldë guëdchinia de Dios. 28 Bërua'a catë
quëbezë Shtada nu bëdchinia lu gué'd-
chiliu, perë iurne' güesa'na lë'ë gué'dchiliu
parë güeabría con lë'ë Shtada.

29 Iurní ra shini gusë'dë më guni'i:

—Iurne' sí, quëadí'dzël clarë sin
adë quëhunë dchí'nidi'il comparaciuni.

30 Iurne' rialdí ldu'u na'a lḗ'ël nu nanḗ na'a
riasël grë cusë. Rquí'nidi'il chu guëna'bë
di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bëdchínil
por partë shtë Dios.
31 Jesús repi:
—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'? 32 Guná,
guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë të
guërë'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní
guësa'në të na tubsia, perë adë zúdia'a
tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na.
33 Rnia'a lu të grḗtë' ndë'ë të parë cuedchí
ldu'u të por na. Ra mënë shtë guḗ'dchiliu
guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u
të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guḗ'd-
chiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më

1 Despuësë gualú biadi'dzë më grë ra cusë
rë', gubi'a më lu gube'e nu guni'i më:
—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlua'a
ra mënë de quë shínil náhi' personë ru'bë
delantë lul. Iurní shínil guëquébi' nal
personë ru'bë delantë lu rall. 2 Bëné'el
pudërë guiahia parë guënibḗ'ahia grḗtë' ra
mënë narëta' lu guḗ'dchiliu, nu iurne' napa
derechë guëdë'a vidë sin fin parë mënë
nabëné'el parë na. 3 Parë gapë ra mënë vidë
sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lḗ'ël nu
napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shínil
nabëshé'ldël lu guḗ'dchiliu. Sulë lḗ'ël nal
Dios verdadërë.
4 'Siemprë bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë
na pudërë shtḗnël. Bëna gan grḗtë'
dchi'ni nabëné'el guna. 5 Bë'në honrar
na culá'nil ziquë antsë lë'ë guḗ'dchiliu
cueshtḗ, quëbezënúa lḗ'ël.
6 'Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, bëné'el lë'ë rall parë na; na rall
shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shtḗnël
nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shtḗnël.
7 Iurne' rdë'ë rall cuendë de quë pudërë
nanapa, bëné'el guiahia. 8 Grë ra di'dzë
naguní'il lua, biadi'dza lu rai' nu bë'në rai'
recibir ra di'dzë ni. Hia gualdí ldu'u rai' de
verdá de quë bëshé'ldël na lu guḗ'dchiliu.
Nanḗ rai' zelda por ordë shtḗnël.
9 'Na runa ruëguë por lë'ë rai' iurne'. Adë
rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë guḗ'd-
chiliu sino por ra mënë nabëné'el parë na
purquë shtḗnël lë'ë rai'. 10 Grë ra mënë ni
nashtḗnël nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai'
zihani mënë guná rall pudërë shtëna.
11 'Na adë guëá'nëdia'a lu guḗ'dchiliu,
perë lë'ë rai' sí, guëa'në rai' lu guḗ'dchiliu.
Hia lë'ë na gueldë guëzḗa catë quëréldël.
Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'ë rai' con
pudërë shtḗnël grë ra nabëné'el parë na
parë gac rai' unidë ziquë lḗ'ël nu na unidë
na hia'a. 12 Iurë quëbezënúa lë'ë nabëné'el
parë na, gupa lë'ë rai'. Ni tubi adë chu
bënítidi'i sino el quë nagulë parë gac con-
denádël. Zni guquin parë gac cumplir
naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de
lḗ'ël.
13 'Iurne' Dadë, mërë gueldë guëzḗa catë
quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në
lu guḗ'dchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë',
guini naná guëquḗ diaguë di'dzë rë'.
Guëquitë ldu'u rai'; mizmë lëgrë nanapa
gapë rai' guëdubi tiempë. 14 Na bëluá'ahia
diza'quë shtḗnël lu rai' perë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, adë rna zá'quëdi'i rall lu rai'.
Grë rai' nabëquḗ diaguë shtí'dzël, adë na
rai' ziquë mënë shtë guḗ'dchiliu; igual
ziquë na, adë rianáldëdi'i rai' tëchi ra cusë
shtë guḗ'dchiliu. 15 Adë rná'bëdia'a, Dadë,
de quë guëgul lë'ë rai' lu guḗ'dchiliu, sino
rac shtua'a gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë
mëdzabë. 16 Cumë ziquë na, adë nádia'a
mënë shtë guḗ'dchiliu, nu lë'ë rai' adë
nádi'i rai' mënë shtë guḗ'dchiliu. 17 Por
shtí'dzël bë'në gac rai' santu parë lḗ'ël. Grë
diza'quë shtḗnël na verdá. 18 Cumë ziquë
bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guḗ'dchiliu,
zni zac bëshe'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë
guḗ'dchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall.
19 Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë
rai' të gac rai' completamente entregadë lu
voluntá shtḗnël. Gac cumplir ndë'ë, Dadë,
por shtí'dzël naná verdá.
20 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por
lë'ë rai', sino también por grḗtë' natsaldí
ldu'i shti'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë.
21 Grḗtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shti'dza,
quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë
rai' tubsë llgabë ziquë na hia'a unidë nu
nadápa'a mizmë llgabë. Bë'në compañi lë'ë
rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë,
parë ra mënë shtë guḗ'dchiliu, gac bë'a
rall lḗ'ël bëshé'ldël na. 22 Lë'ë derechë nu

pudërë nabëné'el parë na, bëdé'ëhia parë
lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a
na hia'a unidë. 23 Ziquë quëbezënúa lë'ë rai'
nu quëbezënul na, zni rac shtua'a gac rall
unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra
mënë shtë gué'dchiliu, guëdë'ë rall cuendë
lé'ël bëshé'ldël na nu guëdë'ë rall cuendë
de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizmë manërë
ziquë rac shtú'ul na.
24 'Dadë lé'ël bëné'el gré̈të' ndë'ë, nu
rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac
lë'ë rai' cuezë rai'. Rac shtua'a catë
nezë guëquërelda nu lë'ë rai' guëquëreldë
rai' të parë guëná rai' lugar za'quë lu
gube'e. Guëná rai' pudërë nabëné'el
purquë nalé rac shtú'ul na antsë lë'ë gué'd-
chiliu cueshté. 25 Dadë, lé'ël rúnël bien
guëdubi tiempë perë ra mënë shtë gué'd-
chiliu, adë runguë bé'adi'i rall lé'ël, perë
na sí, runguë bé'ahia lé'ël nu lë'ë ra
nagualdí ldu'i lé'ël, rdë'ë rai' cuendë de quë
lé'ël bëshé'ldël na. 26 Bëluá'ahia lë'ë rai'
parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía
tsagla'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parë gac
shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na;
mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai'
parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Despuësë de gualú biadi'dzë Jesús ra
di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë
më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi
guëë'gu nalë Cedrón. Nga'li naqué tubi
lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë
më. 2 Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnël
intriegu Jesús, nanël lugar ni purquë zi-
hani vësë guanú Jesús lë'ë rai' ndë. Nu
nga'li rdëá rai' antsë. 3 Zni bë'në Judas;
bëdchínill con tubi shcua'a mënë con bëldá
guëshiágdu'u. Ra jëfë shtë ra bëshuzi con
ra fariseo bëshe'ldë rall lë'ë mënë ni. Nu-
a'a rall lintërnë nu grëaguë parë guëzianí.
Nua'a rall spadë. 4 Hia rac bë'a Jesús gré̈të'
lo quë nanagac; iurní bëru'u më ladi ra
shmënë më nu guni'i më lu ra mënë:

—¿Chu rguili të?

5 Lë'ë rall bëquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndë'ë.

Lë'ë Judas nabë'në intriegu Jesús,
zugá'all con ra mënë ni. 6 Iurë lë'ë Jesús
guni'i: "Na ndë'ë", iurní bëazë guetë rall
nu gulaguë rall lu guiu'u. 7 Iurní guni'i më
stubi:

—¿Chull rguili të?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

8 Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu të de quë na ndë'ë. Si
talë rguili të na, gulë bëne'e sí, të parë
guzëá ra shmëna.

9 Zni guc parë gac cumplir di'dzë naguni'i
Jesús antsë: "Gré̈të' el quë nabëné'el parë
na, ni tubi adë gunítidia'a". 10 Iurní lë'ë
Simón Pedro nápi' tubi spadë; gulúhi' spadë
nu bëchúgui' diaguë ladë ldi tubi naná lë
Malco. Malco na muzë shtë jëfë shtë ra
bëshuzi. 11 Perë Jesús repi lu Pedro:

—Bëguëu' spadë shté̈nël shlugarin. Si
talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë
sac zia, napë quë guna cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Iurní lë'ë ra mënë con comandante shtë
ra soliar nabëshe'ldë contrari shtë Jesús,
guna'zi rall lë'ë më parë gua'a rall lë'ë më
prësi. Bëldi'bi rall guia'a më. 13 Lueguë
bia'a rall lë'ë më lu Anás naná suëgrë Caifás.
Izë ni Caifás guc bëshuzi namás narnibë'a.
14 Caifás rë' mizmë naguni'i lu ra më is-
raelitë: "Más mejurë parë lë'ë hia'a gati
tubsë nguiu quë guëdubi naciuni tsalú".

Pedro zu rualdëa' lidchi Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Simón Pedro con stubi ra poshtë, gua-
naldë rai' lë'ë Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni
na el quë nané Caifás naná bëshuzi namás
narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús ru-
aldëa' lidchi Anás. 16 Pedro bëa'në fuërë
rua' puertë shtë nezë. Iurní bëru'u lë'ë
poshtë nanané lë'ë jëfë shtë ra bëshuzi.
Lë'ë poshtë ni guchi lu na'a narapë rua'
puertë parë tsuté Pedro. 17 Iurní lë'ë na'a
guna'bë dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lé'ël nal shmënë nguiu rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguiu ni.

18 Cumë nalé naldë dzë ni, ra muzë con ra
soliar bëntsa'u tubi guërdé̈ë parë bëcue'e
rall gui'i të guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro

zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua'
gui'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi,
guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë
ra shini gusë'dë më nu më ldai' rlua'a më.
20 Repi Jesús:
—Na biadi'dza delantë lu grë mënë.
Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u
ru'bë, grétë' lugar catë rdëá ra mënë is-
raelitë. Ni tubi cusë adë guní'idia'a na-
ga'chi. 21 ¿Pëzielú rna'bë dí'dzël lua pë
cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra
mënë nabini shti'dza. Nané rall ldai' lo që
bëluá'ahia.
22 Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar
shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubël lu
më nu guní'ill:
—¿Pë zni'i rquébil lu jëfë shtë ra
bëshuzi?
23 Jesús repi:
—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal
bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú
gulubël lua?
24 Iurní lë'ë Anás bëshe'ldë lë'ë më lu
Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi
narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de që adë
guënédi'i' lë'ë Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

25 Perë Pedro tsagla'guë quëgtsé'ëi' rua'
gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:
—¿Pë nul lé'ël nal shmënë Jesús?
Pedro bë'në negar; guní'i':
—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.
26 Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë
Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguiu
nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni
lu Pedro:
—¿Pë nul lé'ël gunahia la'ni lahuertë con
Jesús?
27 Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní
bëllidchí tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë
gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë
iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatédi'i
rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi
según custumbrë religiusë shtë rall. Zni
nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu.
29 Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:
—¿Pë mal bë'në hiumbrë rë'?
30 Guni'i rall:
—Si talë nádi'ill hiumbrë mal, adë chu
guëdé'nëdi'i intriegu lé'ël.
31 Iurní Pilato repi:
—Gulë bia'a lé'ël mizmë lë'ë të nu gulë
bë'në juzguë lé'ël según narni'i lëy shtë të.
Ra contrari shtë Jesús bëquebi:
—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a derechë
parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.
32 Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús
naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla
mudë gati më. 33 Iurní Pilato bëabrí guaté
la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu
guni'i Pilato:
—¿Pë lé'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?
34 Jesús repi:
—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuéndël u
nu chu stubi guni'i lul chu nahia?
35 Pilato guni'i:
—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë
sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall
intriegu lé'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i
lua pë mal bé'nël.
36 Guni'i më:
—Nahia Rëy shtë gubiernë nanádi'i
ziquë gubiernë shtë gué'dchiliu. Si talë
gubiernë shtëna niac ziquë gubiernë shtë
gué'dchiliu, pues niadildi shmëna parë
gáquëdi'i intriegu na guia'a ra më israelitë.
Perë iurne' rnia'a lul de që rnibé'ahia;
nahia Rëy perë lédëdi'i rëy shtë gué'dchiliu.
37 Iurní Pilato repi:
—Rní'il de që nal tubi Rëy.
Jesús guni'i:
—Nahia Rëy ziquë quëgní'il, parë ni gula
lu gué'dchiliu. Zelda lu gué'dchiliu parë
guadi'dza verdá. Grétë' el që narac shtu'u
guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.
38 Pilato repi:
—¿Pë runë cuntienë di'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë di'dzë Pilato
di'dzë rë', bërú'ull stubi parë guadi'dzënull
ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:
—Ni tubi delitë adë rdzélëdia'a shtë
nguiu rë' 39 perë ziquë tubi custumbrë,
guëdë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë

Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë të, u më rni'i
[40] Iurní grë ra mënë gurushtiá rall:
—Adë rldá'adi'il Jesús; bëdë'ë libertá
parë Barrabás.
Barrabás na tubi nguba'në, tubi më
dushë.

19

[1] Iurní lë'ë Pilato gunibë'a guanú Jesús
galnḗ con chicuti. [2] Ra suldadë bëntsa'u
rall tubi corunë guitsë nu gulú rallin guëc
Jesús nu bëgacu rall lë'ë më tubi lari color
guindë. [3] Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në
rall burnë. Guni'i rall:
—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.
Gulubḗ rall lë'ë më.
[4] Iurní Pilato bëabrill; bërú'ull nu répill lu
ra mënë:
—Gulë guná, rguhia nguiu rë' delantë
lu të parë guëdë'ë të cuendë de që adë
rdzélëdia'a ni tubi delitë parë lḗ'ëll.
[5] Iurní bëru'u Jesús con corunë guitsë
zubë guëc më nu nacu më tubi lari color
guindë. Iurní Pilato repi:
—Lë'ë nguiu ndë'ë.
[6] Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar
shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublú gu-
rushtiá; guni'i rall:
—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.
Pilato guni'i:
—Gulë bia'a lḗ'ëll nu gulë bëquë'ë lḗ'ëll
lu cruz purquë adë rdzélëdia'a ni tubi delitë
nabḗ'nëll.
[7] Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:
—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy
shtë na'a rni'in de që gati mënë ni purquë
guní'ill nall shini Dios.
[8] Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u
bëdzḗbëll. [9] Iurní bëu'll stubi la'ni palaci
nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:
—¿Chu mḗnël?
Perë Jesús adë bëquébidi'i'.
[10] Iurní repi Pilato:
—¿Pë adë guëquébidi'il lua chu mḗnël?
¿Ni mudë adë guënḗdi'il napa pudërë parë
guna crucificar lḗ'ël nu zac napa pudërë
parë guënehia libertá lḗ'ël?
[11] Jesús guni'i:
—Ni tubi pudërë nápëdi'il parë na si talë
Dios adë bëné'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul
de që ra nabë'në intriegu na lul, ni napë
mayurë duldë. Na rall más pecadurë që
lḗ'ël.
[12] Dizdë iurní Pilato gudílill manërë parë
guëdḗ'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari
shtë më gurushtiá rall:
—Si talë guëldá'al nguiu rë', nádi'il
amigu shtë rëy César, el që narnibë'a
lë'ë hia'a. Cualquier el që nagac rëy, ni
këhúnëll cuntrë gubiernë shtë César.
[13] Iurë bini Pilato di'dzë rë', gunibḗ'all
guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu
tribunal shtḗnëll, lugar naná lë Gabata con
dizḗ hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empe-
drado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.
[14] Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në
mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë
guëruldë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra con-
trari shtë Jesús:
—Ndë'ë na rëy shtënë të.
[15] Lë'ë rall gurushtiá rall; guni'i rall:
—Gátill, gátill, quëll lu cruz.
Pilato guni'i:
—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtënë
të?
Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:
—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a.
Nall rëy César, el që narnibë'a más la'ni
gué'dchiliu.
[16] Con ndë'ë Pilato bḗ'nëll intriegu lë'ë
Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall
lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

[17] Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më
lugar nalë Calavera, di'dzë hebreo lëhin
Gólgota. [18] Nga'li bë'në rall crucificar lë'ë
më con chupë mënë mal, tubi rall cadë tubi
cu', hia lë'ë Jesús guëláu. [19] Pilato bëquë'ë
tubi letrërë narni'i: "Jesús de Nazaret, rëy
shtë naciuni Israel". Që letrërë guëc
cruz. [20] Cantidá mënë narëta' ndë, bi'ldi
rall letrërë ni purquë lugar catë cuë më lu
cruz naquḗ guëlladchi rua' ciudá Jerusalén.
Lë'ë letrërë ni naescritë con dizḗ hebreo, nu
dizḗ griego, nu dizḗ latín. [21] Ra jëfë shtë ra
bëshuzi guni'i rall lu Pilato:
—Adë rquḗ'ëdi'il "Rëy shtë naciuni Is-
rael" sino más bien bëquë'ë lo që na-
guní'ill: "Nahia Rëy shtë naciuni Israel".
[22] Perë Pilato bëquebi:
—Lo që nabëquëa'a, zni guëa'nin.

[23] Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall
lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më
nu gudi'dzë rall lari ni. Gulú rallin tapë ldë,
tubi ldégahin parë cadë tubi suldadë. Iurní
guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë,
lari intërë de tubsë hili. [24] Ra suldadë guni'i
rall lu sa' rall:
—Adë chu guëché'zëdi'in; más mejurë
guëdchíta'a guë'ë dado të parë nia'a chu
gunë gan lari rë'.
Zni guc cumplir Sagradas Escrituras
narni'i: "Gudi'dzë rall shaba, perë stubi
ldëhin gudchitë rall guë'ë dado". [25] Zndë
bë'në ra suldadë rumanë.
Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më
nu quëbezë béldi' lë María naná tse'lë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa'
cruz. [26] Iurë Jesús guná më lu shni'a më,
zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u
më, repi më lu shni'a më:
—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lé'ël.
[27] Nu guni'i më lu poshtë ni:
—Lë'ë shní'al ni'i.
Dizdë iurní lë'ë poshtë ni bé'ni' recibir
lë'ë María lidchi poshtë.

Guti Jesús
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

[28] Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a
më de quë grétë' guc cumplir nu parë gac
cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i
më:
—Rbidcha.
[29] Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzé vini
hi'. Iurní guna'zi ra suldadë tubi spongë;
bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall
spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo.
Iurní bëdchi'guë rallin rua' Jesús. [30] Jesús
gudchi më guëc spongë ni, Bii' më vini;
iurní guni'i më:
—Grétë' guc cumplir.
Iurní bërë'ngu më nu bé'ni' intriegu espíritu shtéhi' lu Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

[31] Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i
ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nédi'i rall
guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i
ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu
nalé laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por
ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë
guëa' ra naqué lu cruz parë gati rall nu
tsabsú cuerpë shtë rall lu cruz. [32] Iurní ra
suldadë bëdchini rall guëa' cruz. Guditsu
rall guëa' primërë naquënú më lu cruz. Nu
guditsu rall guëa' stubi naqué stubi cu'.
[33] Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia
guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa'
më.
[34] Perë tubi suldadë bëqué'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë.
[35] El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rní'ill
verdá nu rac bé'all de quë verdá ruadí'dzëll
të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë [36] purquë
zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas
Escrituras narni'i: "Adë gudítsudi'i rall ni
tubi ba'cu shténi'". [37] Nu stubi partë shtë
Escrituras rni'i: "Guëbi'a rall lu el quë
nabëquë'ë rall lansë".

Jesús bëga'chi
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

[38] Despuësë de gualú grétë' ndë'ë, José
më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permisi
lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të
tsacá'chill lë'ë më. José guc tubi shmënë më
perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzébëi'
lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bëdë'ë
permisi; iurní bia'a José cuerpë shtënë
më. [39] Nu zac Nicodemo, el quë naguagná
lë'ë më gue'lë, bëdchininú Nicodemo con
nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo
nuá'all. [40] Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a
rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më
tubi ldë lari naquichi con mizmë naguctsa'u
nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë
ra më israelitë napë quë guëga'chi tubi
tëgulë. [41] Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më
lu cruz, nga'li naqué tubi lahuertë. Mizmë
la'ni lahuertë ni naqué tubi ba'a catë ni tubi
la'di chu bëgá'chidi'i. [42] Nga'li bëca'chi rai'
cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naqué
guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashté më ladi ra tëgulë
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

[1] Primërë dzë shtë llmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u
nacahi gunáhi' hiadë nídi'i guë'ë nada'u
rua' ba'a. [2] Iurní guagllu'në María catë
zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás
rac shtu'u Jesús. Guni'i María:
—Bia'a mënë shcuerpë Dadë Jesús catë
bëgá'chi'; adë chu guënédi'i catë guaca'chi
ra mënë shcuérpi'.

3 Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u
rai'. Gua rai' rua' ba'a. 4 Guërupë rai'
ziagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë
gudchibëlú lu Pedro; bëdchíni' guëlútë'
lḗ'i' rua' ba'a. 5 Iurní bëá'chi' nu gunáhi'
lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë
guatḗdi'i'. 6 Despuësë Simón Pedro bëdchini
tëchi poshtë ni. Iurní Pedro guatḗhi' la'ni
ba'a, nu zac lḗ'i' gunáhi' lu lari liensë;
za'quë za'quë nḗ'achi dchi'bin shlugarin.
7 Nu guná Pedro lari naquichi nabëlli'i guëc
Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë
nḗ'achi dchi'bin. 8 Iurní poshtë nabëdchini
primërë, guatḗhi' nu gunáhi'. Gualdí ldú'i'
guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë. 9 Perë todavía
adë guasḗdi'i rai' Sagradas Escrituras de
quë Jesús napë quë gac resucitári' ladi ra
tëgulë. 10 Iurní ra poshtë bëabrí rai' lidchi
rai'.

Jesús bëlua'alú lu María Magdalena
(Mr. 16.9-11)

11 María Magdalena bëá'ni' tëchi fuërë
rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras
quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guënáhi' la'ni
ba'a. 12 Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu
rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni;
tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús.
Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më.
13 Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:
—Nanë, ¿pëzielú rú'nël?
Lḗ'i' bëquebi:
—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús,
perë adë chu guëné'edi'i rsunë ca nezë
guaca'chi ra mënë lḗ'i'.
14 Niá'asë gualú guni'i María zni, bëdchi-
grḗhi' lúhi' nezë tḗchi'; gunáhi' lu Jesús.
Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rdḗ'ëdi'i
María cuendë de quë lë'ë Jesús ni. 15 Iurní
Jesús guna'bë dí'dzi' lu María:
—Nanë, ¿pëzielú rú'nël? ¿Chull rguílil?
María rúni' llgabë de quë aquë narapë
lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:
—Si talë lḗ'ël biá'al cuerpë shtë Jesús,
guni'i lua ca nezë guacá'chil lḗ'i' të parë
tsagllía shcuérpi'.
16 Jesús repi:
—María.
Lë'ë María bëdchigrḗhi' nu guní'i' con
dizḗ hebreo:
—Raboni. (Di'dzë ni runë cuntienë,
Mësë.)
17 Jesús repi:
—Adë cué'zëdi'il na purquë la'di tsépidi-
a'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra
los de más bëcha de quë lë'ë na tsepia catë
quëreldë Shtada nu Shtádëga'a të también.
Tsepia catë quëreldë Dios shtëna nu Dios
shtënë të.
18 Iurní lë'ë María Magdalena guagué'ni'
visi lu ra shini gusë'dë më de quë lḗ'i'
gunáhi' lu Dadë Jesús nu lë'ë më guni'i grë
ra cusë rë'.

Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Mizmë dzë ni na primërë dzë shtë ll-
malë; hia riu' gue'lë; ra poshtë rdëá rai'
nga'li. Në'au rua' hiu'u dchidchi'chi purquë
rdzëbë rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús
bëlua'alú lu rai' la'ni hiu'u. Guzú më guëláu
catë rëta' rai' nu guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
20 Despuësë de gualú guni'i më, iurní
bëlua'a më guia'a më con cula'ni më catë
gua clavë nu lansë. Iurní bëquitë ldu'u rai';
guná rai' lu Jesús. 21 Lueguë Jesús repi lu rai'
stubi:
—Gulë cuedchí ldu'u të. Cumë ziquë
Dadë bëshé'ldi' na, zni guëshe'lda lë'ë të.
Guëni'i të lu ra mënë shti'dza.
22 Iurní bëca'a mbë më nu repi më:
—Gulë bë'në recibir Espíritu Santo.
23 Napë të derechë; guëni'i të chu bë'në më
perdunë, nu chu bḗ'nëdi'i më perdunë.

Adë gualdídi'i ldu'u Tomás shti'dzë ra
poshtë

24 Tomás, tubi de lë'ë ra poshtë narni'i
ra mënë Cuachi, adë nídi'i' nga'li iurë lë'ë
Jesús bëlua'alú lu ra poshtë. 25 Los de más ra
poshtë guni'i rai' lu Tomás:
—Guná na'a lu Dadë Jesús.
Perë Tomás repi:
—Si talë adë guënádia'a catë gua lansë
cula'ni më nu guëgutḗa shcuëna lugar shtë
clavë nu cutḗa guiahia culá'ni', hashtë iurní
tsaldí ldua'a guashtḗ më ladi ra tëgulë.
26 Bëdza'guë llmalë despuësë gudëdë ni,
ra poshtë rëta' rai' stubi nacubi hiu'u ni.
Dzë ni zuga'a Tomás con lë'ë rai'. Iurní
aunquë nilë në'au rua' hiu'u dchidchi'chi,
Jesús bëlua'alú lu rai' nu guzú më guëláu
catë rëta' rai'. Guni'i më:
—Gulë cuedchí ldu'u të.
27 Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuénël lu guiahia nu gude'enú guiá'al; bëtia'a guiá'al culania. Adë rní'idi'il la'ni ldú'ul de që adë guashtédia'a ladi ra tëgulë sino tsaldí ldú'ul nabania.
28 Bëquebi Tomás iurní:
—Lé'ël nal Dadë shtëna. Lé'ël nal Dios shtëna.
29 Jesús repi:
—Tomás, iurne' sí, rialdí ldú'ul purquë gunal lua perë más dichusë el që nagunádi'i lua perë rialdí ldu'u rall na.

Pëzielú guctsa'u librë rë'

30 Jesús bë'në másru'u cantidá ra cusë ru'bë nu milagrë lu ra shini gusë'dë më, cusë ni adë bëqué'ëdia'a la'ni librë rë'.
31 Perë ndë'ë bëquëa'a të parë tsaldí ldu'u të Jesús de që na më Cristo, shini Dios. Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë Jesucristo, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

21

Jesús bëlua'alú lu gadchi ra poshtë

1 Despuësë de ndë'ë, Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më stubi vueltë. Zuga'a më rua' nisë nalë Tiberias. Zni guc iurë bëlua'alú më lu rai'. 2 Bëdëá ra poshtë, Simón Pedro con Tomás, el që narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná më Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupë de los de más shini gusë'dë më. 3 Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':
—Tsagna'zia mbeldë.
Lë'ë rai' guni'i rai':
—Nu zac lë'ë na'a guëzé na'a.
Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perë gue'lë ni adë chu mbeldë guná'zidi'i rai'. 4 Hia iurë ze'dë grëgue'lë, Jesús bëlua'alú lu rai' rua' nisë perë ra shini gusë'dë më adë bëdé'ëdi'i rai' cuendë de që lë'ë më ni. 5 Iurní repi më:
—Lë'ë të narac shtua'a, ¿Pë adë chu mbeldë guna'zi të?
Lë'ë rai' bëquebi rai':
—Ni túbidi'i.
6 Iurní guni'i Jesús lu rai':
—Gulë bëtia'a guë'shu shtënë të ladë ldi cula'ni barcu; iurní guëna'zi të mbeldë.
Zni bë'në rai'. Despuësë adë bé'nëdi'i rai' gan niagú rai' guë'shu mbeldë la'ni nisë tantë zihani mbeldë nanú la'ni. 7 Iurní lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús más, guní'i' lu Pedro:
—Lë'ë Dadë Jesús ndë.
Niá'asë gualú bini Pedro de që lë'ë Dadë Jesús ni, iurní gúti' shabë purquë bëru'u lari iurë guagná'zi' mbeldë. Iurní bëldá'ai' lé'i' la'ni nisë parë guëdchíni' guëlú lé'i' catë zuga'a më. 8 Los de más poshtë bëdchini rai' rua' nisë con barcu. Nu quëshaguiú rai' guë'shu shtë mbeldë. Pues zuga'a ra poshtë ziquë tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu më.
9 Iurë lë'ë rai' bëdchini rai' lu guiu'u, bëru'u rai' la'ni barcu nu guná rai' tubi guërdé dchi'bë tubi mbeldë lu gui'i. Guná rai' du'pë guetështildi. 10 Jesús guni'i:
—Gulë te'enú bëldá mbeldë naguër gualú bëga'a.
11 Simón Pedro güe'pi la'ni barcu; iurní bëshaguiúhi' guë'shu hashtë rua' nisë catë na guiu'u. Gadzétë'in mbeldë, purë ma ru'bë, ciento cincuenta y tres; perë aunquë nilë zihani ma, adë gurié'zidi'i guë'shu.
12 Iurní guni'i më lu rai':
—Gulë te'e të gau të.
Ni tubi rai' adë cuédi'i valurë niana'bë di'dzë chu na më purquë rac bë'a rai' lë'ë Dadë Jesús ni. 13 Iurní lë'ë Jesús guabi'guë më lu rai'. Guna'zi më guetështildi nu belë shtë mbeldë; bëdë'ë mëhin cua'a ra poshtë gau rai'.
14 Zndë guc natsunë vësë de që lë'ë Jesús bëlua'alú më lu ra poshtë despuësë guashté më ladi ra tëgulë.

Jesús guni'i lu Pedro: "Gupë shmëna"

15 Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:
—Simón, shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá más që los de más sa'l rac shtu'u rai' na?
Pedro bëquebi:
—Aha' Dadë, lé'ël nanël de që rac shtua'a lé'ël.
Jesús repi:
—Pues iurne', gupë ra mënë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.
16 Iurní bëabrí guna'bë di'dzë më nachupë:
—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na de verdá?
Pedro bëquebi:
—Aha' Dadë, nanël de që rac shtua'a lé'ël.
Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.
[17] Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:
—Simón shini Jonás, ¿gu rac shtú'ul na?
Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro lë'ë më. Iurní guni'i Pedro:
—Lḗ'ël nanël grḗtë' cusë. Nanël de quë rac shtua'a lḗ'ël.
Iurní repi më:
—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na. [18] Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo quë narni'i ldú'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë lḗ'ël gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compañi lḗ'ël parë gácul shábël, nu guá'ai' lḗ'ël catë adë nḗdi'il tsal.
[19] Zni guni'i më parë guëdë'ë hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:
—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

Lë'ë poshtë namás guc shtu'u Jesús

[20] Iurní guná Pedro nezë tḗchi'; ze'dë naldë lë'ë poshtë naguc shtu'u Jesús, mizmë poshtë el quë nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizmë el quë naguni'i lu më: "Dadë, ¿chull gunë intriegu lḗ'ël?" [21] Iurë lë'ë Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu Jesús:
—Dadë, ¿pë gac poshtë rë'?
[22] Jesús bëquebi:
—Si rac shtua'a guëbánill ndë'ë hashtë iurë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bḗ'al. Lḗ'ël guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.
[23] Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de quë adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guní'idi'i Jesús de quë adë gátidi'i poshtë ni, sino quë guni'i më: "Si talë na rac shtua'a de quë guëbáni' hashtë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac bḗ'al".
[24] Ndë lo mizmë poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.
[25] Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, lluá'ahia de quë ni parë guëdubi guḗ'dchiliu adë niáldëdi'i nabé librë lo quë naniactsa'u. Amén.

Ndë'ë bëntsa'u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

1 La'ni primërë librë nabëquëa'a lul, Teó-
filo, bëquëa'a lo që nabë'në Jesús nu lo
që nabëlua'a më dizdë nabëdchini më
gué'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e.
2 Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë
shtë më. Espíritu Santo bë'në compañi lë'ë
Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë
dchi'ni nabëa'nënú rai'. 3 Tsana gudëdë
guti Jesús, lo mizmë lë'ë më bëlua'alú më
lu ra poshtë tal zíquësë nabani më. Nu
durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú
më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'.
Biadi'dzënú më lë'ë rai' lla mudë tsuté
mënë nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios të gac
salvar rall.

4 Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'ë ra poshtë,
guni'i më lu rai' adë guërú'udi'i rai' ciudá
Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'ë hashtë guëdchini
Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të,
purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu
të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë të. 5 Verdá Juan Bautista
bëchu'bë nísi' ra mënë con nisë perë la'ni
sëbëldá dzë lë'ë më guëzuné më ldu'u të
con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini
më parë cuezënúhi' lë'ë të.

Jesús be'pi parë gube'e

6 Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë
di'dzë rai' lu më:

—Dadë, ¿pë hia bëga'a iurë parë guëcubi
naciuni Israel ziquë nahin antsë?

7 Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të guc
gaquin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të
pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë
niétiquë lë'ë më napë më cuendë pë tiempë
guëcubin. 8 Perë iurë guëdchini Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë të, lé'i' guëné'ei'
pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra
mënë grë ra cusë naguná të bëna. Guëni'i
të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni
shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë
lúltimë guë'dchi catë rialú gué'dchiliu.

9 Iurë gualú biadi'dzënú Jesús ra poshtë,
mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e.
Gunitilú më la'ni shcahi. Dizdë iurní adë
gunádi'i rai' lu Jesús. 10 Nianá rbi'a ra poshtë
nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná
rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu
ianglë lari naquichi. 11 Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea, ¿pëzielú rbi'a të
lu gube'e? purquë Jesús naguná të be'pi
lu gube'e, lo mizmë lë'ë më guëabrí stubi
vueltë tal zíquësë guná të be'pi më. Zni
guëabrí më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

12 Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos.
Bëabrí rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén
guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi
kilómetro. 13 Iurë bëdchini rai' Jerusalén,
bëá rai' hiu'u catë quëreldë rai'. Be'pi rai'
hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi
cuartë ru'bë. Grë ra nabëagrí lë rai': Pe-
dro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, Mateo, Jacobo llga'në Alfeo. Nu
zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë
lëy shtë Moisés. También zuga'a Judas shini
Jacobo. 14 Grë ra më rë' bëdëá rai' tubsë parë
ruadi'dzënú rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu
María, shni'a më, bëdëá rai' con sëbëldá ra
na'a; bëdëá rai' nga'li.

15 Dzë ni Pedro guasuldí guëláu ladi grë
nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahiu'a
galdë mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë
Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

16 —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha,
napë quë guc cumplir nabëquë'ë David.
Espíritu Santo bë'në compañi lë'ë David
tsana bëqué'ëi' la'ni Sagradas Escrituras ra
cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull
ra mënë parë guna'zi rall Jesús. 17 Guc
Judas tubi sa' na'a iurë guzënú na'a lë'ë
Jesús. Jesús gudili lé'ëll nu gúquëll tubi
shini gusë'dë më parë bé'nëll dchi'ni con
lë'ë na'a, 18 perë bé'nëll duldë. Con dumí
nabëtuu' Judas lë'ë Jesús, guasi'i ra mënë
tubi ldë guiu'u lachi. Lo mizmë lugar ni
gulaguë Judas rguëc Judas. Nu gutsë lá'nill;
bëru'u grë llëguëzí'all. 19 Ra më Jerusalén
bini rall pë guc con Judas nu gululé rall lachi
ni Acéldama según dizé shtënë rall. Rni'i
rall, Lachi Catë Bëllë'ë Rënë.

20 Guni'i zac Pedro:

—Guc cumplir narni'i la'ni librë Salmos.
Rni'i librë ni zndë'ë:
Guëa'nëgá lídchill,
nu adë guëdzélëdi'i chu guëquëreldë líd-
chill.

Guëdzelë stubi naguëu' shlugárëll, tubi nagunë dichi'ni.

21 'Ze'dë naldë ra nguiu naquëhunë compañi lë'ë na'a lu guëdubi tiempë naguzënú
na'a Dadë Jesús. 22 Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë
tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguiu; guëu' nguiu ni shlugar
Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashté Jesús ladi ra tëgulë.

23 Iurní gudili rai' chupë nguiu naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënú rai' Jesús.
Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías.
24 Iurní grë rai' biadi'dzënú rai' Dios:

—Dadë, lé'ël nanël lla na la'ni ldu'u grë nguiu; por voluntá shténël bëlua'a guadë de chupë nguiu rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nil con lë'ë na'a 25 purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nil. Por duldë nabé'nëll, zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucárëll.

26 Iurní gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurní lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëzá rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bëdchini Espíritu Santo

1 Tsana bëdchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëdëá
rall tubsë lugar. 2 De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë
tubi mbë dushë. Gubé guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'. 3 Iurní bëdchini llni guëc rai'.
Cadë túbi' rlua'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u. 4 Grë rai' bë'në recibir
Espíritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espíritu Santo bëzuné ldu'u rai'
nu bëdé'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizé nadë ráquëdi'i rai'.

5 Dzë ni guquëreldë zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bëdchini rall de grë naciuni shtë
gué'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mënë
israelitë. 6 Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bëdëá rall nu adë bëdzélëdi'i rall pë ni-
hunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizé shtënë rall. 7 Nalé bëdzëguëë' ldu'u rall.
Guasé ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lé'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë? 8 ¿Llallë bë'në rall rac rall ru-
adi'dzë rall dizé shtë hia'a? 9 purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë
ze'dë mënë shtënë Partia. Ze'dë mënë shtënë Media. Ze'dë mënë shtënë Elam.
Ze'dë mënë shtënë Mesopotamia. Ze'dë mënë shtënë Judea. Ze'dë mënë shtënë Ca-
padocia. Ze'dë mënë shtënë Ponto. Ze'dë mënë shtënë Asia. 10 Nu ze'dë mënë shtënë
Frigia. Ze'dë ra mënë shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra mënë lugar shtënë Africa
narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë
ziquë mënë rumanë; quëreldë rall ndë'ë. Stubi shcua'a mënë gualdí ldu'u rall creenci
shtënë ra israelitë. 11 También nanú ra mënë naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë
la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra mënë Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mënë
Galilea con dizé shténa'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë
ra mënë.

12 Grétë' mënë Jerusalén rdzëguëë' ldu'u rall; adë bëdzélëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i
lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

13 Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Rzuu'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra mënë

14 Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mënë; fuertë
guní'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mënë naquëreldë Jerusalén, gulë bëqué diaguë lo
quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të. 15 Ni tubi na'a adë rzuu'dchidi'i na'a cumë
ziquë runë të shgabë të. Nané të ni tubi chu rzuu'dchidi'i rquë guë'ë rsili. 16 Más ndë'ë ra
cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëqué'ëi' shcuendë lo quë naguër
gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

17 Lúltimë dzë guëshe'lda Espíritu Santo
parë cuezënúhi' grë mënë narëta' lu
gué'dchiliu.
Llga'në ra mënë nu shtsa'pë rall guadi'dzë
rall shti'dza.
Lë'ë rall guëná rall cusë naguër gac nu
nagudëdë guc.
Nu mëgulë guëná rall cusë naguëni'i
shca'ldë rall.

[18] Dzë ni guëshe'lda Espíritu Santo parë
cuezënúhi' nguiu nu ra na'a
narzu'bë diaguë shti'dza.
Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i
ra shmuza guahietë.
[19] Guia'a lu gube'e guëluá'ahia cusë natsasḗ
ldu'u mënë, nu guetë lu gué'dchiliu
guëshe'lda ra sëñi nadzë'bë cumë
ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shcahi
cumë ziquë gushë.
[20] Guë'au lu ngubidzë guëcahi.
Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antsë guëd-
chini më.
Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu
llni shtënë më.
[21] Nu grë ra mënë narna'bë lu më, gac salvar
rall.
[22] 'Lë'ë të më israelitë, gulë bëquḗ diaguë
iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në
zihani milagrë lu gué'dchiliu. Bë'në më
cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë
guëná të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë
Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë
të nanḗ të ndë'ë. [23] Perë gulë guná, tsana
guc intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë
më prësi. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra
nguiu mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë
rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antsë, ni
na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë
më gati më lu gué'dchiliu. [24] Perë tsana
guti Jesús, bëldishtḗ Dios lë'ë më ladi ra
tëgulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë
më purquë napë më pudërë parë guashtḗ
më ladi ra tëgulë. [25] Guahietë bëquë'ë rëy
David shcuendë Jesús zdë'ë:
Siemprë rnahia lu Dadë. Cabezënuhia
lë'ë më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi
shtëna.
Con lë'ë më adë chu guësëní'bidi'i na.
[26] Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra
diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mënë.
Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.
Adë bë gáquëdi'i shcuerpa,
[27] purquë lḗ'ël adë guësëá'nëdi'il shcuerpa
ladi ra tëgulë.
Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuerpa
purquë nahia shínil narac shtú'ul.
[28] Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa vidë
sin fin.
Nalḗ rquitë ldua'a iurë guëquëreldënúa
lḗ'ël.
[29] 'Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin.
Shtadë guëlú hia'a David, gúti' nu bëgá'chi'.
Pues catë naga'a ba'a shtḗhi' grë hia'a nanḗ
hia'a catë naga'a ba'a. [30] Perë guc David
muzë shtë Dios nu biadí'dzi' shti'dzë më.
Bëquë'ë David lo quë naguc con Jesús.
Dios guni'i lu David; bë'në më prome-
ter nu bë'në më jurar de quë tubi shini
David gac Rëy. Guërulḗ shini David, Cristo
nu guënibḗ'ai' cumë ziquë gunibë'a David.
[31] David cumë ziquë gunáhi' lo quë nagac
cumplir dizdë antsë, biadí'dzi' shcuendë
lla tsashtḗ Jesús ladi ra tëgulë. Nu guni'i
David adë guësëa'nëgá Dios lë'ë Jesús ladi
ra tëgulë, nilë shcuerpë më adë guëá'nëdi'i
la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u lë'ë më.
[32] Dios bëldishtḗ lë'ë Jesús ladi ra tëgulë,
el mizmë Jesús nagudini të. Na na'a
testigu de quë guti Jesús nu nabani më
iurne'. [33] Por voluntá shtë Dios guzubë më
ladë ldi shtë më, nu bëdë'ë Dios Espíritu
Santo parë Jesús ziquë bë'në më prometer
antsë. Bëdë'ë Dios pudërë lë'ë Jesús parë
guëshe'ldë më Espíritu Santo gué'dchiliu
parë cuezënúhi' grë ra narialdí ldu'u diza-
'quë shtënë Jesús. Nu grë ra cusë rë' narini
të nu narná të, ze'din de lë'ë Jesús. [34] Zni
nahin purquë lḗdëdi'i David be'pi gube'e
sino mizmë David guni'i zdë'ë:
Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:
"Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna
[35] hashtë iurë guna gan lu grë enemigu
shtḗnël nu guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzël".
[36] 'Guëdubi naciuni Israel napë quë gac
bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të
crucificar, na më Cristo el quë nabëshe'ldë
Dios parë guënibḗ'ai' lë'ë hia'a.
[37] Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i Pe-
dro, nalḗ bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall
lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li.
Guni'i rall:
—Gulë guni'i Dadë, ¿pë guëdë'në na'a?
[38] Iurní Pedro repi lu rall:
—Gulë bësa'në duldë shtënë të. Gulë
bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con
guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë
tsa të, chubë nisë të. Iurní gunë më per-
dunë duldë shtë të nu guëne'e më Espíritu
Santo të cuezënúhi' lë'ë të. [39] Quëhunë Dios
prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë
ra shini të nu parë ra naquëreldë zitu stubi

naciuni. Dios güeshe'ldë Espíritu Santo
parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios
narnibë'a lë'ë hia'a.
40 Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro
guagla'guë biadi'dzënúhi' mënë. Gunı́'i':
—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të
ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.
41 Grë ra naguasḗ shti'dzë Pedro, bëriubë
nisë rall. Ra nagualdí ldu'u diza'quë, na rai'
ziquë tsunë mili mënë. Bëdëá rall con ra
narialdí ldu'i shti'dzë Dios. 42 Grë ra nagua-
naldë ra tëchi ra poshtë, guc rall firmë.
Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a
ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi
famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios.
Bëdëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë
bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná
ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzḗ
nabani Jesús lu guḗ'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

43 Grë mënë nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rall
por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra
poshtë. 44 Grë ra mënë narialdí ldu'i diza-
'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudi'dzë rall
nanapë rall. 45 Bëtuu' rall nanapë rall ziquë
shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë
cua'a sa' rall nabënápëdi'i. 46 Dzë con dzë
ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë.
Ria rai' parë rëagná ldu'u rai' la Santa Cena.
Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu
guc ldu'u sa' rai'. 47 Rna'bë rai' lu Dios nu
ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':
—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.
Los de más mënë guë'dchi bë'në rall
rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë
Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá
rall con shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

1 Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iá-
du'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na
iurë rna'bë mënë lu Dios. 2 Ndë zubë tubi
nguiu rua' iádu'u; nall cujë dizdë nagúlëll.
Ráquëdi'i rzëll; por ni glli glli rianú ra mënë
cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua'
puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gu'në lu
ra mënë nazia'a iádu'u. 3 Iurë guná cujë
lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsutḗ rai'
la'ni iádu'u; guna'bë guni'i cujë lu rai' parë
guëdë'ë rai' tubi gu'në. 4 Iurní Pedro nu
Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:
—Guná lu na'a.
5 Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë
nadë'ë rai' niaca'a cujë. 6 Perë Pedro guchi
lull:
—Adë napa dumí nu adë napa orë parë
guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna
con lḗ'ël. Ziquë muzë nanahia shtënë Jesu-
cristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lë
shtë më guasuldí nga'li nu guzḗ.
7 Pedro guna'zi guia'a cujë ladë ldi parë
guasuldí cujë. Lueguë lueguë guasuldill.
Bëac guëa'll. 8 Iurní lë'ë cujë bëchésëll;
guzublú rzëll. Guatënú cujë Pedro nu Juan
la'ni iádu'u. Rzëll nu rchésëll. Gunı́'ill
llëru'bë na pudërë shtë Dios.
9 Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná
rall lë'ë cujë rzë nu bini rall nacagni'i cujë lu
Dios. 10 Nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rall nu rdzëbë
rall iurë guná rall lu cujë. Hia nanḗ rall
nguiu ni na lo mizmë nguiu narzubë rua'
iádu'u nalë Hermosa. Glli gllítë' guná'bëll
gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

11 Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro
nu Juan. Zuga'a rai' rualdëa' catë lë Portali
shtë Salomón. Nalḗ guabi'guë guëllu'në
mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guná rall lë'ë cujë zuldí. 12 Iurë
guná Pedro ra mënë zihani, gunı́'i' lu rall:
—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëë'di'i
ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i?
purquë lëdë lḗ'ëdi'i na'a bëdënëac na'a
nguiu rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con
pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devo-
ciuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac
Jesús nguiu rë'. 13 El mizmë Dios shtënë
ra shtadë guëlú hia'a Abraham, Isaac, nu
Jacob, nalḗ bë'në më honrar shini më Jesús.
Perë lë'ë të grë të bë'në të intriegu Jesús lu
ra gubiernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc
ldú'ull niadḗ'ëll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë
gunḗdi'i të. 14 Mejurë guna'bë të libertá shtë
tubi nguiu nagudini mënë. Adë gunḗdi'i të
niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná
limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu
më. Santo náhi'. 15 Zni gudini të Jesús el quë
narne'e vidë parë lë'ë mieti. Perë bëldishtḗ
Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Na na'a testigu
purquë bëabrí guná na'a lu më stubi vueltë.
16 Jesús bënëac lë'ë cujë rë' purquë gualdí
ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia

shtë Jesús, gunia'a lu cujë: "Guasuldí nu guzḗ". Bëáquëll lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nanḗ të lḗ'ëll bëáquëll.

17 'Lë'ë të Dadë, nanḗa tsana gunibë'a jëfë
shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më,
perë adë guc bḗ'adi'i të chu gudini të. Nilë
ra jëfë shtë të guc bḗ'adi'i rall chu na më.
18 Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë
bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë
Cristo gati më lu cruz. 19 Por ni iurne'
gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë
bëdchigrḗ ldu'u të con Dios parë gunë më
perdunë duldë shtënë të. Si talë gunë të zni,
Dios guëzunḗ më la'ni ldu'u të nu gunë ldai'
më guëdubi vidë shtë të. 20 Nu guëshe'ldë
më Jesucristo stubi vueltë guḗ'dchiliu. Ni
na guni'i Dios antsë. 21 Perë iurne' Jesucristo
cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú
shnezë grḗtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë
santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë.
22 Zni guni'i Moisés lu ra shtadë guëlú hi-
a'a: "Dios Padre guëshé'ldi' tubi naguëni'i
shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë
bëshe'ldë më na. Gulë bëquḗ diaguë grë
lo quë naguëni'i më lu të 23 purquë grë
ra nadë guëzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më,
guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë
mënë israelitë nu gac condenar rall."

24 'Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel
hashtë ra profetë nabidë despuësë. Grë
rai' guni'i rai' naquëac iurne'. 25 Lë'ë të
bëa'nënú të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra
profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien
shtënë të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më
prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'.
Guni'i më lu Abraham: "Por ra shínil gunë
ldahia grë ra mënë nanarḗ lu guḗ'dchiliu".

26 'Iurë bëldishtḗ Dios lë'ë shini më Jesús
ladi ra tëgulë, bidë më primërë lu të. Bëd-
chini më lu të parë gunë ldai' më lë'ë të.
Gunë më compañi lë'ë të parë guësa'në të
duldë shtë të, të gac salvar të.

4

Zu Pedro nu Juan lu gubiernë

1 Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë,
bëdchini ra bëshuzi. Bëdchini tubi jëfë
narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bëd-
chini. 2 Nalḗ nalaa'dchi rall purquë Pedro
nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu guni'i rai'
guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë. Guni'i rai' por
pudërë shtë Jesús, tsashtḗ grë tëgulë catë
bëga'chi rai'. 3 Guna'zi gubiernë lë'ë Pedro
nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë
purquë hia guadze' parë gac rëglë shcuendë
rai'. 4 Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë
Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a la
nguiu. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc
rall ga'i mili, niétiquë nguiu bëgabë.

5 Iurë brëgue'lë stubi dzë, bëdëá ra gu-
biernë nu ra mëgulë nu ra mësë narlua'a
lëy. Grë rall bëdëá rall Jerusalén. 6 Zuga'a
Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a
Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zu-
ga'a Alejandro nu grë shfamili shtë bëshuzi
narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall
lugar ni. 7 Iurní gulú rall Pedro nu Juan
lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan
delantë lu ra mënë. Guna'bë di'dzë rall lu
Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bë'në
punërë lë'ë të; bënëac të cujë rë'?

8 Iurní con pudërë nabëdë'ë Espíritu
Santo la'ni ldu'u Pedro, guní'i' di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë
shtë naciuni Israel, 9 hia quë lë'ë të rna'bë
di'dzë të lu na'a lla bëdë'në na'a parë bëac
cujë rë'; 10 rquebi na'a lu të parë gac bë'a
grë ra mënë israelitë. Lë'ë cujë naguc llu'u
zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Bëáquëll
por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo
mizmë nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu
cruz perë bëldishtḗ Dios lë'ë Jesús ladi ra
tëgulë. 11 Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal
shtë iádu'u. Guni'i të adë guëlluí'idi'in perë
iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás
lasac. Lë'ë të adë guc shtú'udi'i të lë'ë më,
12 perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë
hia'a, niétiquë Jesús purquë tubsë nguiu
bëshe'ldë Dios lu guḗ'dchiliu nagunë per-
dunë duldë shtë hia'a.

13 Ra gubiernë shtë ra israelitë guná rall
adë bëdzḗbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai'
lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë
na rai' më nabësë'dë nu adë nádi'i rai' më
ru'bë. Guasḗ ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro
nu Juan guzënú rai' Jesús más antsë. 14 Nu
guná ra gubiernë lë'ë nguiu naguc cujë;
lḗ'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hiadë pë
rní'idi'i rall cuntrë lë'ë rai'. 15 Iurní gunibë'a
rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë
gac guadi'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall.
16 Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guëdé'na'a con ra nguiu rë'? purquë grë ra naquëreldë Jerusalén, nané rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall cujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëcá hia'a. 17 Mejurë parë adë guëré'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtsé'ba'a lë'ë rall parë adë guadí'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

18 Iurní guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadí'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëní'idi'i rai' lë Jesús. 19 Iurní repi Pedro nu Juan lu ra gubiernë:

—Gulë bë'në shgabë të chu shtënë di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios? 20 Lë'ë na'a adë nu mudë guëca'chi ldu'u na'a ra cusë naguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

21 Iurní ra gubiernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmë tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bëdzélëdi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac cujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall. 22 Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compañi lë'ë rall

23 Iurní bëru'u Pedro nu Juan; bëagzé rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'. 24 Iurë gualú biadi'dzë rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, lé'ël nal Shtadë na'a. Lé'ël nápël llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e; bëcue'shtël gué'dchiliu. Bëcue'shtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu gué'dchiliu. 25 Lé'ël bëshé'ldël Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë David, muzë shté'nël. Bëluá'al lë'ë David lla guëqué'ëi' ra di'dzë shté'nël narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë gué'dchiliu runë rall llgabë nanadë rlluí'idi'i?

26 Ra rëy shtë gué'dchiliu nu ra gubiernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bë'në rall cuntrë Cristo, el quë nagudílil parë guënibé'ai'.

27 'Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bëdëá rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshé'ldël parë guënibé'ai' lë'ë na'a. 28 Con ni guc cumplir ra cusë naguní'il antsë. Bë'në rall ni purquë hia zni ze'dë gac. 29 Dadë, iurne' guná pë runë rall cuntrë lë'ë na'a. Bë'në compañi lë'ë na'a parë adë guëdzé'bëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shté'nël lu ra mënë. 30 Bëlua'a pudërë shté'nël. Bë'në compañi lë'ë na'a parë gunëac na'a narac llu'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtú'ul. Gac rahin por pudërë shtënë Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldú'i'.

31 Iurë gualú biadi'dzënú rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rai'. Nu adë bëdzé'bëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

Grë cusë na shtë rai'

32 Ra nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë llgabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtënë cadë lë'ë rall. 33 Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishté Dios lé'i' ladi ra tëgulë. Nalé bë'në ldai' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti lë'ë rai'. 34 Ladi ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë, ni tubi rall adë pë bëquí'nidi'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guënú rall dumí. 35 Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë. 36 Tiempë ni gu' tubi nguiu lëll José. Gúlëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululé lé'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar. 37 Bernabé bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

5

Bishi nabë'në Ananías nu Safira

1 Dzë ni gu' tubi nguiu lëll Ananías.
Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u.
2 Nguiu ni bëa'nënú tubi partë dumí nabë-
tuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu
ra poshtë. Répill:
—Zeldë guënúa dumí nabëtúa shguiu'ua.
Perë tsé'lëll bien nanëll de që bëa'nënú
rall tubi partë dumí. 3 Iurní Pedro guchi lu
Ananías:
—Ananías, ¿pëzielú bësá'nël guaté
mëdzabë la'ni ldú'ul parë bëntsá'ul bishi
lu Espíritu Santo? Bëa'në guënul tubi partë
dumí nagudilli mënë. 4 ¿Pëllë lëdë shtédi'il
guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shténël grë dumí.
¿Pëzielú bé'nël ni? purquë lu Dios bëntsá'ul
bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.
5 Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pe-
dro, guláguëll nu gútill. Grë ra nabini naguc
Ananías, nalé bëdzëbë rall. 6 Iurní bëdchini
bëldá nguiu catë gulaguë Ananías. Bëtu'bi
rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a
rall tëgulë parë guaca'chi rall tëgulë.
7 Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní
bëdchini tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc
bé'all pë guc con Ananías. 8 Pedro guna'bë
di'dzë lu Safira:
—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bë-
tuu' të guiu'u prëci shtë grë dumí nabe'dë
guësa'në Ananías lu na'a?
Safira guchi lu Pedro:
—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.
9 Iurní Pedro guni'i lull:
—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bëntsa'u
të bishi parë bësiguë të Espíritu Santo nia'a
guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë
ze'dë ra nguiu nabia'a tsé'lël parë guaca'chi
rall tsé'lël. Iurne' gua'a rall lé'ël parë
tsaca'chi rall lé'ël.
10 Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro.
Gútill. Iurní guaté ra nguiu catë zu Pedro;
guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall
na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a
cu' tse'lë na'a. 11 Grë ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra
cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalé
bëdzëbë rall.

Zihani milagrë bë'në ra poshtë

12 Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra
poshtë lu ra mënë. Grë ra narialdí ldu'i
diza'quë, rdëá rall rualdëa' catë lë Portali
shtë Salomón. 13 Perë zihani mënë adë
bëdé'ëdi'i valurë të guëdëá rall ladi shmënë
Jesús, perë adë pë rní'idi'i rall cuntrë ra
mënë ni purquë casi grë mënë shtë ciudá
Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús.
14 Dzë con dzë más bëac zihani ra nguiu nu
zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më.
15 Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u
nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa' u lu
tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tëdë Pedro,
guëqué shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac
llu'u. 16 También bëdchini zihani mënë shtë
guë'dchi guëlla' nu mënë shtë Jerusalén;
bëdchininú rall narac llu'u. Bëdchininú rall
ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mënë Pedro nu Juan

17 Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë
ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi
tantë zihani mënë zianaldë tëchi poshtë.
18 Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë
lachigui'bë 19 perë tubi ianglë shtë Dios la'ni
gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigu-
i'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë
lu rai':
20 —Gulë bëagzé nu gulë biadi'dzë lu ra
mënë la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë
gac salvar rall.
21 Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë
tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë
ziagla'guë caglua'a rai' mënë.
Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazu-
ga'anú rall, bëtëá rall sa' rall miembrë
shtë Junta Suprema. Ndë'ë na ra gubiernë
narunë juzguë, quiere decir, grë ra më
gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a
rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë. 22 Perë
iurë bëdchini ra suldadë rua' lachigui'bë,
adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rsunë lu ra
gubiernë. 23 Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:
—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë
na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná
na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigu-
i'bë, perë iurë bësha'lë na'a lachigui'bë, ni
tubi adë chu nádi'i la'ni.
24 Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi prin-
cipal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini
rall naguchi ra suldadë lu rall; bëdzëguëë'
ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:
—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?
25 Lueguë iurní bëdchini tubi nguiu lu ra
jëfë nu gúchill:

—Ra nguiu nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mënë.
26 Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guaglli'i rall ra poshtë perë sin që adë pë bë'nënú rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall niagáu guë'ë ra mënë lë'ë rall. 27 Iurë be'dë guënú rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:
28 —Hia bëdë'në na'a providë lë'ë të de që adë guadí'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mënë. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mënë Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguiu naguti lu cruz.
29 Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':
—Pimërë napë që guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlúdi'i shti'dzë ra nguiu guëzu'bë diaguë na'a. 30 Perë Dios shtë shtadë guëlú hia'a, bëldishtḗ më lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, el mizmë Jesús nagudini të, el që nabëquë'ë të lu cruz. 31 Dios bëldishtḗ lḗ'i' parë gube'e. Bëcue'zë më lë'ë Jesús ladë ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el që naguënibë'a lë'ë hia'a; náhi' el që nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtënë më. Bë'në Dios punërë nguiu ni të parë gunë nadzë'ë të mudë nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të. 32 De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo purquë cabezënúhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashtḗ Jesús ladi ra tëgulë, nu Dios bëdë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdí ldu'i shti'dzë më.
33 Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo që naguni'i ra poshtë, nalḗ bëldḗ rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lë'ë ra poshtë. 34 Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguiu lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalḗ runë ra mënë rëspëti lḗ'ëll. Guasuldill nu gunibḗ'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë. 35 Lueguë guní'ill lu ra sa'll:
—Rnia'a lu të ziquë më ládza'a, gulë gapë cuidadë lo që nagunënú të ra nguiu rë'. 36 Bësëagná ldu'u të hia zia'a tiempë ne'; dzë ni gu' tubi nguiu nabërulḗ Teudas. Guní'ill lu ra mënë lḗ'ëll nall tubi nguiu ru'bë. Bësiguëll mënë. Ziquë tapë gahiu'a nguiu guanaldë rall lë'ë Teudas, perë despuësë gudini ra mënë lḗ'ëll. Hia grë ra mënë nacanaldë lḗ'ëll, bëtë'tsë rall. Zni gualú partidë shtë Teudas. 37 Despuësë de ra dzë ni, gu' stubi nguiu. Bërulëll Judas. Nall më Galilea. Dzë ni guasë cënsë shtë ra mënë. Zihani mënë guanaldë lë'ë Judas, perë gudini rall lḗ'ëll nu grë ra shmḗnëll bësa'në sa' rall. Bëtë'tsë rall. 38 Por ni rnia'a lu të, gulë bësa'në ra nguiu rë'. Zuzia'a rall. Adë rzunáldëdi'i të lë'ë rall purquë si talë cusë rë' nahin cusë shtë nguiu, zialuhin. 39 Perë si talë ndë'ë nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u të guënitilú tëhin, ¿lla guëru'u të? Gulë gupë cuidadë, purquë si talë lë'ë rall quëhunë rall shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu të lu rall, quëhunë të cuntrë Dios iurní.
40 Iurë gualú biadi'dzë Gamaliel lu ra nazú lu juntë, bëa'në rall cunformë. Iurní guna'bë rall lë'ë poshtë. Gunibë'a rall guëdia'a rai' hiaguë, nu guni'i rall fuertë lu rai' de që adë guadí'dzëdi'i rai' shti'dzë Jesús. Bëdë'ë rall libertá lë'ë rai'. 41 Bëru'u ra poshtë lu juntë. Nalḗ bëquitë ldu'u rai' purquë ra nazubë lu juntë, guni'i guidzë rall lë'ë Pedro nu Juan purquë na rai' shmënë Jesús. Guc bë'a rai' grë lo që naguc, bë'në më ordenar nu bëquitë ldu'u rai'. 42 Perë adë bësá'nëdi'i rai' guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra mënë de që Jesús na Cristo el që nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu. Glli gllítë' guazḗ guaglua'a rai' ra mënë la'ni iádu'u ru'bë nu lidchi ra mënë.

6

Gulḗ shmënë Jesús gadchi nguiu parë gunë rall compañi ra poshtë

1 Tiempë dzë ni zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'që. Cadë dzë gudi'dzë rall cumidë gau ra nanadë nápëdi'i, perë ra më israelitë naruadi'dzë dizḗ griego guzublú guni'i rall cuntrë ra më israelitë naruadi'dzë dizḗ hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudë naruadi'dzë griego adë cuá'adi'i rall igual ziquë cua'a ra viudë naruadi'dzë hebreo. 2 Iurní guëzá chi'bë chupë poshtë bëtëá rai' grë ra mënë narialdí ldu'i diza'që. Guchi rai' lu rall:
—Adë napë na'a tiempë parë qui'dzë na'a cumidë parë ra narqui'ni cumidë. Más nasac guëdia'a di'dzë na'a diza'që shtë Jesús lu ra mënë. Zni rac shtu'u më. 3 Por ni rnia'a lu të, Dadë, gulë gudili gadchi nguiu

entrë lë'ë të. Gulë gudili ra nguiu naná humildë, ra nanapë llgabë za'quë nu ra nguiu nacabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë rall nagáu ra mënë. 4 Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

5 Grë rall gurẽ rall de acuerdë. Iurní gudili rall gadchi nguiu parë gunë rall dchi'ni. Primërë Esteban, nall tubi nguiu con guëdubinú ldú'ull rialdí ldú'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquía. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdí ldu'i creenci shtë ra më israelitë. 6 Lueguë be'dë guënú rall ra nguiu rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bëdchi'bë ra poshtë guiá'ai' guëc rall parë bë'në rall recibir dchi'ni ni.

7 Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bërë'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalẽ guadalë ra narialdí ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

8 Esteban nall tubi nguiu nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compañi lẽ'ëll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu ra mënë. 9 Perë bëldá ra nguiu gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguiu ni ze'dë rall de iádu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguiu ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bëdchini sëbëldá nguiu de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandría, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguiu rë' gudildi di'dzë rall con Esteban, 10 perë adë bẽ'nëdi'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadí'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lẽ'i'. 11 Iurë guná rall adë bẽ'nëdi'i rall gan parë niuadi'dzënú rall Esteban, gudilli rall bëldá nguiu mal parë guëni'i rall bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall de quë bini rall cagni'i Esteban ra di'dzë cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë Dios. 12 Mudë ni bëtsatsu rall ra mënë con ra më gushë nu mësë narlua'a lëy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lẽ'i' lu Junta Suprema. 13 Gudili rall stubi shcua'a nguiu mal naguëni'i bishi cuntrë Esteban. Guni'i rall:

—Nguiu rë' siemprë rní'ill cuntrë iádu'u santu shtẽna'a nu cuntrë lëy nabëquë'ë Moisés. 14 Nu bini na'a rni'i nguiu rë', quë Jesús më Nazaret, guëcuell iádu'u ru'bë; gúnëll cambi custumbrë nabësëa'në Moisés parë lë'ë hia'a.

15 Iurní ra gubiernë shtë Junta Suprema nu grë ra nazuga'a lu juntë, guná rall lu Esteban. Guc cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumë ziquë lu tubi ianglë.

7

Biadi'dzë Esteban lla na shcuéndi' lu Junta Suprema

1 Iurë zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jëfë shtë ra bëshuzi guna'bë di'dzë lu Esteban zdë'ë:

—¿Pë gualdí ra nguiu narni'i cuntrë lẽ'ël?

2 Con zihani histuri biadi'dzë Esteban lu rall:

—Dadë bëchi, gulë bëquẽ diaguë lo quë narnia'a lu të. Llëru'bë na Dios shtẽna'a. Bëlua'alú më lu shtadë guëlú hia'a Abraham tsana guquëréldi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzënú më Abraham antsë tsana guquëréldi' Harán. 3 Repi Dios lu Abraham: "Bësa'në ládzël nu grë ra sa'l nu bëagzẽ zitu tubi lugar naguëluá'ahia lẽ'ël". 4 Iurní bëru'u Abraham ládzi' nalë Caldea parë guëquëréldi' Harán. Despuësë guti shtadë Abraham, iurní Dios bëshe'ldë lë'ë Abraham lugar catë dzu hia'a iurne'. 5 Perë Dios adë bëdẽ'ëdi'i ni tubi partë shtë lugar rë' parë nianibë'a Abraham ni siquierë tubi ldë guiu'u mitu'në catë niazubë tubi hiu'u lídchi'. Perë Dios bë'në prometer lu Abraham guëdë'ë më lugar ni parë shíni' despuësë tsana gáti', perë dzë ni Abraham gá'adi'i nápi' shíni'. 6 Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalë, guëquëreldë rall ziquë më zitu lugar catë adë na ladzë rall. Por tapë gahiu'a izë gac rall muzë nu guëzac zi rall lu dchi'ni. 7 También guni'i Dios lu Abraham: "Na guna cashtigu ra mënë naguëzac zi ra shínil lu dchi'ni. Despuësë tsana guëru'u rall lugar ni, iurní gunë rall adorar na lugar rë'." Lugar ni dzu hia'a iurne'. 8 Dios bë'në prometer lu Abraham de quë grë ra shini Abraham, na rall shmënë Dios. Ziquë tubi lëy parë lë'ë rai', gunibë'a më gac circuncidar shini Abraham, quiere decir, bëchuguë Abraham du'pë gui'di shtënë

partë delicadë shtë llguë'në. Dzë Isaac napë
tubi llmalë gúlëll, guc circuncidárëll. Isaac
bë'në lo mizmë tsana gúpëll shínill, Jacob.
Nu zni bë'në Jacob con ra shíni'. Ra shini
Jacob bëac rall chi'bë chupë nanaguc chi'bë
chupë grupë shtë naciuni Israel.
9 'Ra shini Jacob naguc ra shtadë guëlú
hia'a, gupë rall mbidi José, bëchi rai'. Bë-
tuu' rai' lë'ë José. Ra naguzi'i José bia'a lë'ë
José parë Egipto, perë Dios bë'në compañi
lé'i'; 10 adë bësá'nëdi'i më lé'i'. Nu bëdë'ë
më llëru'bë llgabë parë bëá'nëll bien lu
rëy Faraón. Nu Faraón bë'në nombrar lë'ë
José ziquë gubernadurë shtë Egipto. José
guná grë ra dchi'ni nagunë ra mënë lidchi
Faraón.
11 'Gudëdë ra izë; bëdchini galzí guëc ra
mënë shtë Egipto nu Canaán. Nalé bël-
dia'në rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra
shtadë guëlú hia'a, adë rdzélëdi'i rai' nagáu
rai'. 12 Perë bini Jacob de quë nanú dau
Egipto, iurní bëshé'ldi' ra shíni' parë gua-
ca'a rall nagáu rai'. Nu bëabrí rai' ladzë rai'.
Ndë'ë primërë viajë shtë rai'. 13 Dzë bëré dau
shtë rai', gua rall Egipto stubi vueltë. José
bëquebi lu ra béchi' chu nall. Nu rëy shtë
Egipto bínill ca nezë ze'dë José. 14 Iurní José
bëshe'ldë ra béchill parë guaglli'i rall Jacob,
shtadë rall con grë shfamíli'. Famili rë' na
rai' setenta y cinco mënë. 15 Zni guc con
Jacob. Bëagzé rai' Egipto con grë shfamíli'.
Guquëreldë rai' ndë. Despuësë guti Jacob.
Nu ndë guti ra shini Jacob, ra shtadë guëlú
hia'a. 16 Iurní bia'a rai' ba'cu shtë ra tëgulë
parë lugar nalë Siquem. Ndë bëga'chi ra
ba'cu ni catë guzi'i Abraham tubi ldë guiu'u
lachi más antsë lu shini Hamor naquëreldë
ra Siquem.
17 'Dzë ni hia mërë gac cumplir lo quë
nabë'në më prometer lu Abraham, bë'në
më jurar lu Abraham de quë guëdalë
shíni'. Bëac rai' mënë zihani lugar Egipto.
18 Tiempë ni cagnibë'a tubi rëy naciuni
Egipto perë adë bëagnádi'i ldú'ull pë bë'në
José guahietë. 19 Mizmë rëy ni bësiguëll
shtadë guëlú hia'a. Gunibë'a rëy lu ra
israelitë parë guëru'ldë rall shini rall lu nisë
parë gati ra me'dë. 20 Dzë ni gulë Moisés.
Guc me'dë chulë nu nacha'ngu me'dë de-
lantë lu Dios. Bë'në shtadë me'dë gan;
gupë rai' lë'ë me'dë tsunë mbehu lídchi'.
21 Tsana guagsa'në rai' me'dë lu nisë parë
nia'a pë niac me'dë, bëdchini shtsa'pë rëy
shtë Egipto. Biá'all me'dë nu gunall me'dë
cumë ziquë shínill. 22 Zdë'ë mudë bësë'dë
Moisés grétë' studi narac bë'a ra më Egipto.
Nu súquëll tubi nguiu de buen llgabë parë
ruadí'dzëll nu grë ra cusë nalé ráquëll.
23 'Dzë ni napë Moisés cuarenta izë,
guagnáhi' ra më ládzi', ra më israelitë
naquëreldë tubi lugar shtë Egipto. 24 Lugar
ni gunáhi' lu mal tratë naquëhunë tubi
më Egipto con tubi më israelitë. Moisés
guaglláhi' më ládzi'. Por mal nabë'nënú më
Egipto, gudini Moisés më Egipto. 25 Moisés
bé'ni' llgabë ra më ládzi' nadë'ë rall cuendë
de quë Dios bëshe'ldë lé'i' parë guëdé'ëi'
libertá lë'ë rall, perë ra më israelitë adë
guasédi'i rall. 26 Stubi dzë Moisés bëdi-
a'guëlú chupë më ládzi'; cadildi rall. Guaglá
Moisés lë'ë rall nu gúchi' lu ra nacadildi:
"Lë'ë të bëchi sa' të. ¿Pëzielú rdildi të?"
27 Iurní nacagdë'ë galné sa'll, bësínill lë'ë
Moisés; répill: "¿Chull bëshe'ldë lé'ël? ¿Pë
zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë
gué'nël juzguë lë'ë na'a? 28 ¿Pëllë rac shtu'u
quínil na ziquë gudínil më Egipto na'guë?"
29 Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni,
bëllu'në Moisés. Bëagzëll parë regiuni nalë
Madián. Ndë guquëréldëll ziquë më zitu.
Bëtsé'all nu gúpëll chupë shínill.
30 'Hia guc cuarenta izë guquëréldëll
Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë
Sinaí, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bërú'ui'
lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë. 31 Moisés
bëdzëguëë' ldú'i'; bé'ni' llgabë, pëzielú
rëuldë hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gu-
nall luhin. Bínill voz shtë Dios nagu-
ni'i: 32 "Nahia Dios shtënë ra shtadë guëlul.
Nahia Dios shtë Abraham. Nahia Dios shtë
Isaac. Nahia Dios shtë Jacob." Iurní lë'ë
Moisés guzublú bëdzébëll nu bëchí'chill.
Hia adë gunédi'ill niagbí'all lu hiaguë catë
rru'u be'lë. 33 Nu guchi Dios lull: "Gulú rachi
guëa'l purquë lugar catë nanul na lugar
santu purquë na zugá'ahia ndë'ë iurne'.
34 Rnahia grë trabaju nardëdë ra shmëna
naquëreldë Egipto, nu rquë diaga iurë ru'në
rall lua. Por ni iurne' guna librar lë'ë
rall. Guëshe'lda lé'ël ziquë shmëna hashtë
Egipto."
35 'Antsë ra israelitë adë bé'nëdi'i rall
cuendë lë'ë Moisés; repi rall: "¿Chu

bëshe'ldë lḗ'ël ziquë jëfë parë ze'dë guḗ'nël
juzguë lë'ë na'a?" Perë Dios bëshe'ldë lḗ'i'
Egipto. Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë
zubë hiaguë narëuldë, bḗ'ni' compañi lë'ë
Moisés. Gúqui' jëfë parë gualdull më is-
raelitë lugar ni. 36 Gua Moisés Egipto parë
gualdúhi' ra shtadë guëlú hia'a. Por pudërë
shtë Dios bḗ'ni' milagrë nu cusë ru'bë
Egipto. Bḗ'ni' milagrë rua' Nisëdu'u Llni.
Por cuarenta izë bḗ'ni' milagrë la'ni ra dani
catë zia'a zu rai'. 37 Lo mizmë Moisés rë' gu-
ni'i lu ra më israelitë: "Dios guëshe'ldë tubi
naguadi'dzë shti'dza delantë lu të. Galë më
ladi bëchi sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më
na. Gulë tsaldí ldu'u të grë lo quë naguëni'i
më lu të." 38 Lë'ë Moisés ni guzënú lë'ë ra
mënë la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë
lúhi' antsë. Moisés guquëreldënú ra shtadë
guëlú hia'a. Bḗ'ni' recibir ra diza'quë shtë
Dios të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë
hia'a. Di'dzë ni napë pudërë parë siemprë;
nunquë adë tsalúdi'in.

39 'Shtadë guëlú hia'a bëzu'bë diáguëdi'i
rai' shti'dzë Moisés. Adë gunḗdi'i rall
nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u
rall nëabrí rall parë Egipto. 40 Tubi dzë
adë zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu
Aarón: "Adë guëne'e na'a rsunë pë cazac
Moisés. Adë nídi'ill ndë'ë, nu gulull lë'ë
hia'a Egipto; por ni rac shtu'u na'a iurne',
guntsá'ul tubi dios naquiblú lu hia'a de-
lantë." 41 Lueguë bëntsa'u rall tubi ngunë
mitu'në de orë. Gudini rall bëldá ma parë
bëdë'ë rall tubi ofrendë lu dzanë narunë
rall adorar. Nalḗ bëquitë ldu'u rall por lo
quë nabëntsa'u rall con guia'a rall. 42 Iurní
Dios bë'në intriegu lë'ë rall parë quëhunë
rall adorar ra cusë lu guḗ'dchiliu, ziquë ra
mbelëgui'i nu ngubidzë. Zni naescritë la'ni
librë nabëquë'ë ra profetë. Rni'i librë ni:

Lë'ë të më israelitë, guzḗ të lu dani durantë
cuarenta izë.

Gudini të ra ma parë bë'në të ofrecer lu dios
shtë të,

perë ni tubi ma adë bë'në të ofrecer lua con
guëdubinú ldu'u të.

43 Be'rquë nua'a të nichi shtë Moloc, dios
shtë të.

Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë dios Renfán.

Ra ídolo rë' bëntsa'u të parë runë të adorar.

Por ni guëgúa të de ladzë të parë guëshe'lda
lë'ë të más zitu stubi ladë Babilonia
parë tsa të cashtigu.

44 'Ra shtadë guëlú hia'a tsana guzḗ rall
dani, nua'a rall tubi hiu'u lari nu tubi nichi
catë nutsa'u ra lëy nabëquë'ë Moisés. Hi-
u'u lari guctsá'uhin ziquë guni'i Dios lu
Moisés nu ziquë bëlua'a më lúhi'. 45 Ra
shtadë guëlú hia'a gupë rall hiu'u lari ni por
llëduni tiempë ziquë tubi cusë nabësëa'në
Dios parë lë'ë rall. Nu ra mënë nabidë con
Josué, nua'a rall hiu'u lari rë' tsana bëd-
chisú rall ra guiu'u shtënë stubi ra naciuni.
Dios bë'në compañi lë'ë rall parë guëru'u
ra mënë lugar ni parë guëu' ra shtadë
guëlú hia'a. Nga'li guquëreldë rall hashtë
tiempë nagunibë'a rëy David. 46 Dios guc
shtu'u lë'ë David. Guna'bë David lu Dios
niuntsá'ui' tubi iádu'u catë niaquëreldë
Dios verdadërë, mizmë Dios nabë'në Jacob
adorar. 47 Perë David adë bḗ'nëdi'i' gan
naza'a tubi iádu'u lidchi Dios, perë shínill
Salomón, sí, bḗ'nëll gan; bëzá'ai' iádu'u
lidchi Dios. 48 Perë Dios nacabezë gube'e
cumë llëru'bë na më, adë quëréldëdi'i më
la'ni iádu'u narza'a ra nguiu. Ziquë guni'i
profetë shti'dzë Dios narni'i:

49 Gube'e cabeza, nu rnibḗ'ahia guëdubi
guḗ'dchiliu.

Guḗ'dchiliu na ziquë tubi bangu catë rzu
guëahia.

¿Pëllë clasë iádu'u guntsa'u të parë guëbeza
la'ni?

Adë rquí'nidia'a lugar catë guëzi'i ldua'a.

50 Na bëntsa'ua grë cusë rë' lu guḗ'dchiliu.

51 'Lë'ë të de por si naguëdchi ldu'u të
nu adë rínidi'i të shti'dzë Dios. Na të
cumë ziquë ra mënë nadë guënḗdi'i Dios.
Siemprë quëhunë të cuntrë Espíritu Santo.
Na të ziquë guc ra shtadë guëlú hia'a. 52 Ra
shtadë guëlú hia'a, bëdë'ë rall hiaguë grë ra
nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni túbi'
adë chu bídëdi'i sin quë adë niadë'ë hiaguë
guëc rai'. Ra shtadë guëlú hia'a, gudini
rall profetë nabiadi'dzë de quë guëdchini
stubi nguiu naná tubldí shcuéndi' lu Dios.
Iurná bidë më perë lë'ë të bë'në të intriegu
lë'ë më lu guia'a më rumanë nu gudini të
lë'ë më. 53 Lë'ë të bë'në të recibir lëy shtë
Dios nabidënú ra ianglë, perë adë bëzu'bë
diáguëdi'i të di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

54 Iurë gualú bini rall grë ra cusë naguni'i
Esteban, nalḗ bëldḗ rall hashtë rchushí lai'
rall; rna rall lu Esteban. 55 Perë cabezënú
Espíritu Santo la'ni ldu'u Esteban. Bëldísi'
lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë Dios
catë cabezë më. Nu gunáhi' lu Jesús
nacabezë ladë ldi shtë Dios. 56 Guni'i Este-
ban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'lë. Rnahia
lu Jesús, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guḗ'd-
chiliu. Cabezë më ladë ldi shtë Dios.

57 Perë grë rall bësë'au rall diaguë rall.
Gurushtiá rall nu ze'dë guëllu'në rall parë
quini rall Esteban. 58 Gulú rall Esteban fuërë
rua' guë'dchi. Ndë bëdë'ë guë'ë rall Esteban
parë gáti'. Ra nabini shti'dzë Esteban, gulú
rall shabë rall nu guatishi rall shabë rall
lu tubi nguiu nalë Saulo. 59 Iurë bëdë'ë
guë'ë rall Esteban, quëadi'dzënúhi' Jesús.
Gunáʼbëi' lë'ë më; guní'i':

—Dadë Jesús, bë'në recibir espíritu
shtëna.

60 Despuësë iurní bëzullibi Esteban nu
fuertë guní'i' lu Dios nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë rall.

Iurë gualú guni'i Esteban di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

1 Saulo gu' de acuerdë tsana gudini rall
Esteban. Mizmë dzë ni guzublú guzunaldë
mënë grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá
Jerusalén. Grë ra shmënë Jesús bërë'tsë
rall; gua naguna'zi nezë regiuni shtë Judea
nu guna'zi rai' nezë Samaria, perë ra poshtë
bëa'në rai' Jerusalén. 2 Bëldá nguiu za'quë
bëca'chi rall lë'ë Esteban nu nalḗ bi'ni rall
por lḗ'i'. 3 Perë Saulo adë bëgá'adi'i ldú'ull
ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll
hiu'u por hiu'u parë rgull ra mënë, na'a la
nguiu. Rshaguiull ra prubi parë riagsëá'nëll
mënë lachigui'bë.

Caglua'a rai' diza'quë reguni Samaria

4 Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë
zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu
ra mënë. 5 Felipe gua tubi guë'dchi shtë
Samaria. Ndë guzublú guní'ill lu ra mënë
chu na Jesucristo. 6 Bëdëá mënë zihani parë
rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i
Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në
Felipe. 7 Zihani mënë narac llu'u, bëac rall.
Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë
mëdzabë. Nalḗ gurushtiá ra mëdzabë iurë
bëru'u rall. Zihani cujë nu mënë narac
galguidzë llunguë, bëac rall. 8 Nalḗ bëquitë
ldu'u ra mënë grë nabë'në Felipe ciudá ni.

9 Ndë guquëreldë tubi nguiu nalë Simón.
Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ë mudë bësiguëll
ra mënë shtë Samaria. Bëdzëguëë' ldu'u
rall iurë rna rall narunë Simón. Rní'ill
de quë lḗ'ëll nall tubi më nalasac. 10 Grë
ra mënë dizdë ra më ru'bë hashtë más
nabi'chi, bëquḗ diaguë rall pë rni'i Simón.
Guni'i rall lḗ'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë
Dios lu guḗ'dchiliu. 11 Gualdí ldu'u rall
lë'ë Simón por magi nabḗ'nëll. Llëduni
tiempë bësiguëll ra mënë 12 perë zihani
mënë gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i
Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsutḗ mënë
nezë lu gube'e parë tsa rall catë rnibë'a
Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i
Felipe nu bëchu'bë nísi' na'a la nguiu, ra
nagualdí ldu'i diza'quë. 13 Mizmë Simón
bëriubë nísëll purquë gualdí ldú'ull diza-
'quë nu guanáldëll lë'ë Felipe. Nalḗ
bëdzëguëë' ldú'ull; gunall milagrë nu sëñi
ru'bë nabë'në Felipe.

14 Bini ra poshtë nabëa'në Jerusalén, ra
mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë.
Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë
zia'a rai' Samaria. 15 Bëdchini Pedro nu
Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë
guëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi'
grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë.
16 Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavía adë
bḗ'nëdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni
ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisë rall,
ra nabëchu'bë nisë lë'ë rall, guna'bë rall
niétiquë lë shtë Dadë Jesús. 17 Iurní Pedro
nu Juan bëdchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë
ni. Lueguë bëdchini Espíritu Santo parë
gulezënúhi' lë'ë rall.

18 Iurë guná Simón bëdchi'bë poshtë
guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bëdchini
Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall,
Simón bḗ'nëll ofrecërë dumí. 19 Répill lu ra
poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të
parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba
guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir
Espíritu Santo.

20 Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lḗ'ël con grë shtu-
mil. ¿Pëllë lluá'al sí'il con dumí lo quë
narzëlaa'chi Dios ca'a mënë? 21 Adë nápël

derechë con lë'ë na'a purquë bé'nël duldë
la'ni ldú'ul. Zuldídi'i shcuéndël delantë lu
më. 22 Bësa'në llgabë mal shténël; bëagrí
ldú'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më
perdunë lé'ël. 23 Gadzé duldë la'ni ldú'ul; nal
ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.
24 Iurní guchi Simón lu poshtë:
—Gulë guna'bë lu Dios por na të parë adë
guëzac zídi'i më na ziquë guni'i të.
25 Ra poshtë guni'i rai' lu mënë Samaria ra
cusë naguná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë
lu ra mënë. Iurní bëru'u rai' parë gua rai'
los de más guë'dchi shtë Samaria. Guag-
ni'i rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë
Jerusalén.

Biadi'dzënú Felipe tubi më Etiopía

26 Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:
—Bë'në preparar të tsal tubi nezë
narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén
parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë rë' rdëdë
catë nídi'i mënë.
27 Lueguë bëru'u Felipe. Ziá'ai'; perë
nezë naziá'ai', bëdia'guëlúhi' tubi nguiu
më Etiopía. Nádi'ill nguiu completë nu
nall tesorërë shtë Candace, tubi na'a
narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'ë tesorërë
guall Jerusalén parë guagué'nëll adorar
Dios. 28 Zëagzëll parë ládzëll. Zúbëll lu
guërredë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë
nabëquë'ë Isaías. 29 Iurní repi Espíritu Santo
lu Felipe:
—Guabi'guë cula'ni guërredë shtënë më
Etiopía.
30 Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërredë,
bíni' quëu'ldë nguiu ni la'ni librë shtë
Isaías. Felipe guna'bë di'dzë lull:
—¿Gu riasël lo quë nacagni'i la'ni librë?
31 Nguiu ni repi lu Felipe:
—Adë riasédia'a purquë adë nápëdia'a
chu guëni'i pë runë cuntienë ni.
Iurní répill lu Felipe të tsepi Felipe nu
subë Felipe la'ni shguërrédëll. 32 La'ni li-
brë catë quëu'ldë më Etiopía lë'ë partë ni
cagni'i:
Bia'a rall nguiu parë gáti' ziquë lli'li, nu
ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë de-
lantë lu ra narna'zi, zni bëa'në
nguiu rë'.
Adë bëllá'lëdi'i rua'll parë niaru'u tubi
di'dzë.
33 Dzë ni guna'zi ra mënë lé'ëll, bë'në rall
condenar lë'ë nguiu ni sin ni tubi
causë.
Adë pë jushtisi bë'në rall. Nalé fier bë'në
rall tratë nguiu ni.
Bëdchisú rall vidë shténëll.
34 Iurní më Etiopía guna'bë di'dzë lu Fe-
lipe:
—Bë'në favurë guni'i lua, ¿chu guzac
zdë'ë? ¿Pë lu mizmë lé'ëll rní'ill u nu chu
stubi guzac zdë'ë?
35 Iurní Felipe guzublú guní'i' pë runë
cuntienë partë catë bi'ldi më Etiopía la'ni
librë. Guni'i Felipe ra diza'quë shtë Jesús
nu lla gac salvárëll. 36 Iurë ziadëdë rall
tubi lugar catë rë nisë, guna'bë di'dzë më
Etiopía lu Felipe:
—Ndë'ë rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa
ndë'ë?
37 Felipe repi lull:
—Si talë guëdubinú ldú'ul rialdí ldú'ul
shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'ë.
Iurní repi nguiu ni:
—Rialdí ldua'a niétiquë Jesucristo na
shini Dios.
38 Gunibë'a nguiu parë guzudchí guërredë
parë bietë rai'. Iurní guaté rai' la'ni nisë.
Bëchu'bë nisë Felipe lé'ëll ndë. 39 Iurë
bëru'u rall rua' nisë, Espíritu Santo bia'a
lë'ë Felipe. Lë'ë nguiu nilli gu' ldú'ull
nu rquitë ldú'ull. Guaglá'guëll shnézëll.
40 Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu
gudédëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai'
mënë diza'quë hashtë bëdchíni' guë'dchi
nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

1 Saulo guagla'guë bë'në nalaa'dchill; guc
ldú'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i diza-
'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi
2 parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a
Saulo. Guziá'all ra iádu'u shtë më israelitë
guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu
nguiu nacanaldë tëchi diza'quë shtë Jesús.
Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'ë rai'
lachigui'bë. 3 Guc iurë zia'a zull nezë, hia
mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë
bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të
llni lu nezë catë ziá'all. 4 Saulo gulaguë
lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi bë
naguni'i:
—Saulo, Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?
5 Iurní guna'bë di'dzë Saulo:
—¿Chu lé'ël? Dadë, rní'il lua zni'i.

Iurní bë guni'i:

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quinil. ¿Më adë rac bẽ'al lo mizmë na rzunáldël? Adë guëlluí'idi'i lo që naquëhúnël. Quëhúnël ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnël.

6 Iurní nalẽ bëdzëbë Saulo nu bëchí'chill. Répill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'ë bë guni'i:

—Guashtẽ nga'li nu gutẽ ladi guë'dchi. Ndë guëni'i mënë lul më gúnël.

7 Ra nguiu nazënú lë'ë Saulo, bëa'në rall ziquë gu'më tantë bëdzëbë rall purquë bini rall bë nacagni'i lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i rall. 8 Iurní Saulo guashtẽ lu guiu'u, perë iurë bëshá'lël slull, hiadë gúquëdi'i nianall. Bëá'nël ciegu. Ra nguiu nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë guc bëdchíni' guë'dchi Damasco. 9 Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i nianáhi'. Adë gudáudi'i' nu adë më bii'di'i'.

10 Guë'dchi Damasco quëreldë tubi nguiu nalë Ananías. Rialdí ldú'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—Lë'ë na ndë'ë, Dadë.

11 Jesús repi lull iurní:

—Guashtẽ nga'li nu gua lidchi Judas naquëreldë nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguiu më Tarso. Lël Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios. 12 Lu Saulo bëlua'alú tubi nguiu lë Ananías. Nguiu ni lẽ'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guiá'al guẽquëll të parë guëac slull nu guëná Saulo stubi vueltë ziquë nall antsë.

13 Iurní bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguiu rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shtí'dzël. 14 Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lẽ'ël.

15 Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguiu rë' parë guëní'ill diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagní'ill diza'quë shtëna lu ra më israelitë. 16 Na guëluá'ahia lẽ'ël nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënú mënë cuntrë lẽ'ël purquë nall shmëna.

17 Iurní lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quëreldë Saulo. Guatëll nu bëdchi'bë guiá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lul nezë nazé'dël, bëshe'ldë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vueltë nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënúhi' lẽ'ël.

18 Lueguë iurní bëlla'lë slu Saulo. Gunáhi' nu bíni' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísi'. 19 Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtẽhi' stubi vueltë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

20 Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra israelitë. Guní'ill lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabidë lu guẽ'dchiliu. 21 Grë ra mënë nabëquẽ diaguë shti'dzë Saulo, bëdzëguëë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza-'quë. Nu lo mizmë lẽ'ël zé'dël ndë'ë parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nël lë'ë rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

22 Perë Saulo biadí'dzël lu ra mënë con más llni; adë bëdzẽbëdi'i'. Guní'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compañi lë'ë Saulo. Ra israelitë naquëreldë Damasco, bëa'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bëdzélëdi'i rall më niani'i rall.

Bëru'u Saulo guia'a ra contrari shtẽhi'

23 Gudëdë zihani dzë; iurní ra më israelitë gurẽ rall de acuerdë parë quini rall lë'ë Saulo. 24 Lueguë bini Saulo më llgabë quëhunë rall. Dzë la gue'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo. 25 Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alrededurë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

Bëabrí Saulo Jerusalén

26 Iurë bëdchini Saulo Jerusalén, guc ldú'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús perë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabrí ldú'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús. 27 Perë Bernabé

guagsëá'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll
lla guni'i Saulo lu ra mënë Damasco, de
què Saulo biadí'dzëll con guëdubinú ldú'ull
ziquë tubi muzë shtë Jesús. 28 Iurní Saulo
bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con
ra poshtë. Guadi'dzënúhi' diza'què hiu'u
por hiu'u sin adë pë nádi'i. 29 Con guëdu-
binú ldú'i' ruadí'dzi' ziquë muzë shtë Jesús.
Biadi'dzënúhi' con ra më israelitë naru-
adi'dzë dizé griego. Perë ra mënë gudili
rall mudë parë quini rall Saulo. 30 Ra mënë
narialdí ldu'i diza'què, guc bë'a rall de què
ra më israelitë zunaldë rall lë'ë Saulo. Iurní
bia'a rall lë'ë Saulo parë guë'dchi Tarso.
31 Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i diza-
'què, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu
Samaria, nalé rbedchí ldu'u rall. Másru'u
guc shtu'u rall lë'ë Jesús nu rzu'bë diaguë
rall shti'dzë më. Nu Espíritu Santo bë'në
compañi lë'ë rall parë guaru'bë grupë shtë
rall.

Bëac Eneas

32 Canzé Pedro; quëhúni' visitar grë ra
naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi'
ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra
naquëreldë tubi guë'dchi nalë Lida. 33 Ndë
nanú tubi nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë
izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë
ráquëdi'i rzëll. 34 Pedro bëdchini lu Eneas nu
guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lé'ël.
Guashté nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashté Eneas. 35 Grë
ra naquëreldë guë'dchi Lida nu grë ra
naquëreldë guë'dchi Sarón, guná rall lla
bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custum-
brë guahietë shtë rall parë guanaldë rall
nezë za'què shtë Jesús.

Guashté Dorcas ladi ra tëgulë

36 Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi
shtë Jope. Rialdí ldu'i diza'què shtë Jesús.
Lëll Tabita perë ra mënë naruadi'dzë dizé
griego, rni'i rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas
bë'në bien nu bëdé'ëll gu'në cua'a ra prubi.
Bé'nëll zihani cusë za'què. 37 Bëdchini tubi
dzë, guc llu'u Dorcas nu gútill. Custumbrë
shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë
ra tëgulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas
nu bëcue'zë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u
guërupë pisë. 38 Guë'dchi Jope rëa'në guëlla'
guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra
më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurní
bëshe'ldë rall chupë nguiu parë guagni'i
rall lu Pedro:

—Guërré cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

39 Lueguë bëru'u Pedro con lë'ë ra nguiu
ni. Iurë bëdchini rall Jope, bia'a rall Pedro
cuartë catë naga'a tëgulë. Nalé ru'në ra vi-
udë nabëdëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu
manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'.
40 Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra
mënë la'ni cuartë. Iurní bëzullibi Pedro
nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu
répi' lúhi':

—Tabita, guashté nga'li.

Lueguë lë'ë tëgulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi'
lu Pedro. Guzubë ldi'. 41 Pedro guna'zi
guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë
Pedro ra viudë nu los de más narialdí
ldu'i Jesús parë bé'ni' presentar lë'ë Dorcas
nagubani. 42 Grë mënë shtë ciudá Jope bini
rall milagrë nabë'në Pedro. Nalé zihani
mënë gualdí ldu'u rai' diza'què. 43 Por zihani
dzë bëa'në Pedro ciudá Jope lidchi tubi
curtidor shtë gui'di ladi ngunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

1 Gu' tubi nguiu ciudá Cesarea; lëll Cor-
nelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a
suldadë. Ra suldadë ni lë rall Italiano.
2 Cornelio con grë shfamílill runë rall ado-
rar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i
Cornelio më israelitë perë bëdé'ëll zihani
dumí. Bé'nëll ayudë ra më israelitë. Siem-
prë ruadi'dzënull Dios. 3 Tubi dzë quierë
rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu
Cornelio. Clarë gunall tubi ianglë shtë Dios
naguaté catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë
lull:

—Cornelio.

4 Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalé
bëdzébëll. Guna'bë dí'dzëll lu ianglë:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Iurní repi ianglë lull:

—Dios bëqué diaguë ra di'dzë shté'nël
iurë ruadi'dzënul më nu rëagná ldu'u
më lé'ël purquë bé'nël ayudë ra prubi.
5 Bëshe'ldë bëldá nguiu guë'dchi Jope parë
tsaglli'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll.
6 Quëreldë Pedro lidchi tubi curtidurë nalë
zac Simón. Nápëll lídchill rua' nisëdu'u.
Pedro guëni'i lul pë gúnël.

7 Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio
chupë shmúzëll con tubi suldadë nanané
Cornelio. Suldadë ni gualdí ldu'i shti'dzë
Jesús. Guëzá rall na rall muzë shtë Cornelio.
8 Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënull
ianglë. Iurní bëshe'ldë Cornelio lë'ë rall
parë ziaglli'i rall Pedro.

9 Stubi dzë quierë guëruldë dzë, ziagd-
chini rall ciudá Jope. Lo mizmë iurë Pedro
be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios.
10 Nalé rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'.
Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro
preparar cumidë, Pedro gunall bëdchini
tubi cusë shtë Dios lull. 11 Guná Pedro
bëlla'lë lu gube'e nu gunall lu ziquë tubi lari
naquichi ru'bë. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi
guëzá shquini. 12 La'ni lari nanú grë clasë
ra ma nanapë tapë guëáhi' nu ra ma narlla'
ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasë. 13 Iurní bini
Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

14 Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná
providë según ra custumbrë shtë na'a.

15 Lë'ë bë guni'i lu Pedro stubi vueltë:

—Lo quë nabëzuné Dios, limpi nahin;
adë rní'idi'il nahin mal parë lé'ël.

16 Zni guc tsunë vësë; iurní be'pi lari
lu gube'e. 17 Quëhunë Pedro llgabë pë
runë cuntienë nagunall iurë lë'ë ra nguiu
nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë
rall ca na lidchi curtidurë nalë Simón.
18 Bëdchini rall rua' lidchi Simón; fuertë
cana'bë rall:

—¿Gu quëreldë tubi nguiu ndë'ë nalë
Simón Pedro?

19 Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u.
Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë
lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurní repi
Espíritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguiu cagna'bë rall
lé'ël. 20 Bietë; bë'në compañi lë'ë rall. Adë
pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'ë
rall.

21 Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguiu
nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguiu:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Pë rsunë
nua'a të?

22 Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio
lë'ë na'a parë sël con lë'ë na'a lídchill.
Cornelio nall tubi nguiu honradë nu rialdí
ldú'ull Dios. Nalé rac shtu'u më israelitë
lé'ëll. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Corne-
lio parë bëshé'ldëll lë'ë na'a nu guni'i ianglë
lull lé'ël guëní'il lu Cornelio pë gúnëll.

23 Iurní Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsuté ndë'ë; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'ë rall
parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë
bëldá narialdí ldu'i diza'quë naquëreldë
guë'dchi Jope.

24 Stubi dzë bëdchini rall ciudá Cesarea.
Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë
shfamílill. También guna'bë Cornelio bëldá
amigu shtëll. 25 Iurë bëdchini Pedro lid-
chi Cornelio, Cornelio bëru'u; bé'nëll salu-
dar lë'ë Pedro nu bëzullíbill lu Pedro parë
bé'nëll adorar Pedro. 26 Perë Pedro guna'zi
guia'a Cornelio; répi':

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzul-
líbil lua purquë nahia nguiu ziquë lé'ël.

27 Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall,
guaté Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro
zihani mënë rë. 28 Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nané të lla na creenci
shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë
ra më israelitë con mënë de stubi naçiuni.
Adë nápëdi'i rall permisi parë tsuté rall
lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë
tsaglá'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguiu
nabëzuné Dios, limpi na rall. Adë naprovidë
parë tsuté a lidchi rall. Bëlua'a Dios na de
quë adë guëní'idia'a sulë mënë israelitë na
rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na
rall condenadë. 29 Por ni zíquësë guna'bë të
na, lueguë zelda; adë bé'nëdia'a negar. Gulë
guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

30 Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pe-
dro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizmë iurë
ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelda;
quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios.
De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios.
Nalé rcabni'i lari naquichi. 31 Guni'i ianglë
lëa: "Cornelio, Dios bëqué diaguë ra di'dzë
shténël iurë rná'bël lu më. Nu rëagná ldu'u
më lé'ël purquë bëdé'ël dumí cua'a ra prubi.
32 Bëshe'ldë bëldá shménël ciudá Jope parë
tsaglli'i rall Simón Pedro. Nápëll lídchill
rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë
nagúnël." Zni guni'i ianglë lua. 33 Por ni
lueguë bëshe'lda ra shmëna; bidë guëlli'i
rall lé'ël. Iurne' dzu na'a grë na'a ndë'ë

delantë lu Dios parë guëquḗ diaguë na'a grë
lo quë naguni'i Dios lul parë guëní'il lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

34 Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë narḗ
lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurne' gualú rac bḗ'ahia adë rúnëdi'i
Dios menos ni tubi mënë lu guḗ'dchiliu
35 sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti
nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. 36 Guni'i
Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob
ra diza'quë shtë më. Bëshe'ldë më lë'ë
Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a
diza'quë shtë Dios parë cuedchí ldu'u hia'a.
Jesucristo na rëy; napë më derechë parë
rnibë'a më grë naciuni. 37 Lë'ë të bien nanḗ
të pë guc ladzë ra më israelitë. Primërë
guzublú Juan Bautista, bëluá'ai' diza'quë lu
ra mënë, iurní bëchu'bë nísi'. Despuësë
guzublú Jesús shchí'ni' nezë Galilea. 38 Lë'ë
të nanḗ të lla bëdë'ë Dios pudërë parë Jesús
më Nazaret. Bëshe'ldë Dios Espíritu Santo
parë cuezënúhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra
nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bë'në më bien
por pudërë shtë Dios cumë cabezënúhi' lë'ë
Jesús. 39 Lë'ë na'a na na'a testigu shtë grë ra
cusë rë' nabë'në Jesús. Bë'në më milagrë
nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz;
guti më. 40 Gudëdë tsunë dzë guti Jesús,
iurní bëldishtḗ Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë.
Nu Dios bëshe'ldë Jesús parë bëlua'alú më
lu na'a stubi vueltë. 41 Adë bëlua'alú më
lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú
më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë
na na'a testigu. Verdá nahin; guashtḗ më
ladi ra tëgulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú
na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë më. 42 Nu
bëshe'ldë më lë'ë na'a parë guiagni'i na'a
diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurne' cagni'i
na'a verdá. Dios bëdë'ë pudërë lë'ë Jesús
ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra
mënë nanabani nu grë naguti. 43 También
ra profetë naguṕ guahietë, cagni'i rai'
shcuendë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i
lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall.
Por lë'ë më gac perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

44 Nianá quëadi'dzënú Pedro lë'ë ra mënë
lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bëd-
chini parë cuezënúhi' grë ra narquḗ di-
aguë di'dzë shtë Pedro. 45 Ra israelitë nar-
ialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë
Pedro, nalḗ bëdzëguëë' ldu'u rall. Guná
rall ra narquḗ diaguë shti'dzë Pedro, adë
na rall më israelitë perë bë'në rall recibir
Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë
rall. 46 Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi
dizḗ. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall
llëru'bë na pudërë shtë Dios. 47 Iurní guni'i
Pedro:

—Hia quë bëdchini Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bëdḗ'-
na'a recibir lḗ'i', hiadë nídi'i stubi cusë más.
Guëriubë nisë rall iurne'.

48 Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i
lë Jesucristo purquë na të shmënë më.

Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë
guëa'në Pedro sëbëldá dzë con lë'ë rall.

11

Bëabrí Pedro Jerusalén

1 Ra poshtë nu ra nagualdí ldu'i diza'quë
narḗ Judea, bini rall de quë también ra
mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai'
diza'quë. 2 Iurë bëabrí Pedro Jerusalén,
bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con
Pedro. Mënë ni guanaldë rall tëchi custum-
brë shtë gac circuncidar mieti. 3 Bësëgua'a
rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:

—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më
israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

4 Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë
guc guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni.
Répi':

5 —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a
lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua.
Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din
nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu
gulaguin hashtë catë zugá'ahia. 6 Iurë gu-
nahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú
ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma
dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u;
nanú ra ma nariasë. 7 Nu binia tubi bë nagu-
ni'i: "Pedro, guasuldí. Gudini ma nagaul."
8 Perë na gucha lúhi': "Dadë, nunquë adë
gudáudia'a ma naná providë según creenci
shtë mënë israelitë". 9 Iurní bë guni'i lua
stubi vueltë: "Lo quë hia bëzunḗ Dios,

limpi nahin. Adë chu guëní'idi'i nahin mal
parë Dios." [10] Zni guni'i bë tsunë vueltë;
despuësë be'pi lari guia'a stubi. [11] Lueguë
iurní bëdchini tsunë nguiu mënë Cesarea
catë quërelda parë ze'dë ca'a rall na. [12] Lë'ë
Espíritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda
lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall
de stubi naciuni. También guzënú shu'pë
nguiu rë' na. Grë na'a bëdzutḗ na'a lidchi
Cornelio. [13] Lḗ'ëll biadí'dzëll lu na'a gu-
nall zu tubi ianglë lídchill nu repi ianglë:
"Bëshe'ldë bëldá shmḗnël ciudá Jope parë
tsaglli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro.
[14] Lḗ'ëll guëní'ill lul lla mudë gúnël parë
gac salvar, lḗ'ël con grë shfamílil." [15] Iurë
guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bëdchini
Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall
tal cumë ziquë bëdchíni' tsana bëdḗ'na'a
recibir lḗ'i'. [16] Iurní bëagná ldua'a lo quë
naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a
lë'ë më. Guni'i më: "Juan bëchu'bë nisë
ra mënë con nisë perë Dios guëne'e më
Espíritu Santo parë guëzunḗ më ldu'u të
nu parë cuezënúhi' lë'ë të". [17] Si talë Dios
bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuezënúhi' ra
mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bë'në
më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë
Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë
Dios.

[18] Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pe-
dro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guní'idi'i
rall. Iurní guzublú bë'në rall adorar Dios.
Guni'i rall:

—De verdá Dios bë'në perdunë lë'ë ra
nanádi'i më israelitë. Bësha'lë më nezë
parë guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu parë
gapë rall vidë sin fin.

*Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antio-
quía*

[19] Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë
rzunaldë mënë los de más ra narialdí ldu'i
diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzḗ rall
hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'd-
chi shtë Antioquía. Ndë guagni'i rall diza-
'quë niétiquë lu ra më israelitë, lëdë núdi'i
lu ra stubi mënë. [20] Bëldá narialdí ldu'i
Jesús, na rall më Chipre nu Cirene. Bëd-
chini rall ciudá shtë Antioquía. Guni'i rall
diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego.
[21] Guni'i rall lu mënë con llëru'bë pudërë
shtë Dios. Zni zihani mënë gualdí ldu'u rai'
diza'quë nu guanaldë rall tëchi enseñansë
shtë Jesús.

[22] Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén
de quë zihani më Antioquía, hia rzu'bë
diaguë rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rall
Bernabé parë guall Antioquía. [23] Iurë bëd-
chini Bernabé Antioquía, gunall lla mudë
cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë
diaguë diza'quë. Nalḗ bëquitë ldu'u Bern-
abé nu guni'inúhi' ra mënë të tsanaldë rall
shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë
guétëdi'i rall shnezë Dios. [24] Bernabé nall
tubi nguiu za'quë. Gualdí ldú'ull Dios.
Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldú'ull. Zi-
hani ra më Antioquía gualdí ldu'u rall diza-
'quë shtë Jesucristo.

[25] Despuësë gubi' Bernabé parë ziá'ai'
ciudá Tarso. Ndë guatílill Saulo parë be'dë
guënull lḗ'i' Antioquía. [26] Ndë bëa'në rai'
tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai'
zihani mënë. Ra shmënë Dios naquëreldë
Antioquía por primërë vësë bërulḗ rai' cris-
tianos.

[27] Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu
nabë'në recibir llni shtë Dios parë guëni'i
rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén
parë bëdchini rall Antioquía. [28] Túbill
lë Agabo. Guzull guní'ill lu ra narialdí
ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir.
Con pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo, lḗ'ëll
guní'ill guëdchini tubi gubini dushë guë-
dubi guḗ'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin
tiempë tsana cagnibë'a rëy Claudio. [29] Grë ra
më Antioquía narialdí ldu'i shti'dzë Jesús,
gu' rall de acuerdë parë gunë rall ayudë;
bëshe'ldë rall dumí parë prubi naquëreldë
Judea.

[30] Bëtëá rall dumí; cadë tubi rall bëdë'ë lo
más posiblë. Bëshe'ldë rall dumí con Bern-
abé nu Saulo ca'a ra mëgulë naná cabësë
shchi'ni Dios Jerusalén.

12

Guti Jacobo nu gua Pedro lachigui'bë

[1] Tiempë ni rëy Herodes nalḗ guzunáldëll
bëldá ra shmënë Jesús. [2] Gunibḗ'all guti
Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lḗ'i' con
spadë. [3] Herodes guná nalḗ rëuu' ldu'u ra
më israelitë nu guc ldu'u Herodes guëná'zill
Pedro. Dzë ni bë'në tucarë laní naráu ra më
israelitë guetështildi sin levadurë. [4] Guna'zi

rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibé'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu. 5 Nalé segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lé'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ziagla'guë quëhunë rai' orar dzë la gue'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë

6 Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lé'i'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë. 7 Iurní bëdchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llni. Ianglë bëní'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ñi ianglë lë'ë Pedro nu répi' lu Pedro:

—Nasesë guashté.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro. 8 Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'nil nu bëquë'ë shráchil.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

9 Pedro bëru'u; zianáldi' tëchi ianglë. Adë rac bé'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lé'i'. Llúa'ai' cani'i shcá'ldëll. 10 Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzé rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro. 11 Iurní bëdé'ëi' cuendë; guní'i' la'ni ldú'i':

—Iurne' sí, rdé'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shténi' parë bëldá'ai' na guia'a Herodes. Bëldá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunënú rall na.

12 Iurë quëhúni' llgabë, ziá'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë. 13 Iurë bësëdchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë. 14 Perë iurë guc bé'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guagllú'nëll; guagní'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

15 Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rní'il zni'i.

Perë Rode guni'i:

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i rall:

—Lé'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

16 Perë Pedro nianá cagsédchi' rua' nezë. Iurë bësha'lë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalé bëdzëguëë' ldu'u rall. 17 Pedro bë'në sëñi con guiá'ai' të guëac dchi rall. Iurní guni'i Pedro, bëlda'a Dadë Jesús lé'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë ziá'ai' stubi lugar.

18 Iurë brëgue'lë, nalé rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro. 19 Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bëdzélëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquëréldëll guë'dchi Cesarea.

Bëdchini dzë guti Herodes

20 Nalé rldënú Herodes ra mënë naquëreldë ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë gure rall de acuerdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', guluté rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz. 21 Herodes bëzú tubi tërmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shténëll. Iurní guzublú guní'ill zihani di'dzë lu ra mënë. 22 Lë'ë ra mënë guzublú gurushtiá; guni'i rall:

—Ndë'ë nacagni'i adë nall tubi nguiu sino quë nall tubi dios.

23 Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bëdchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë bëdé'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull

naguni'i ra mënë lull. Gudáu ra mbiziuguë
lë'ë Herodes; gútill.
24 Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë
nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u
rall diza'quë.
25 Bernabé nu Saulo guagsa'në dumí
nabëshe'ldë ra mënë Antioquía parë ra
prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagrí rai' con
Juan Marcos hashtë Antioquía.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

1 Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'd-
chi Antioquía, nanú Saulo. Nanú Bernabé.
Nanú Simón narni'i ra mënë Ia'së. Nanú
Lucio më Cirene. Nanú Manaén naguaru'bë
lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea.
2 Tubi dzë ni bëdëá rai'; cagna'bë rai' Dios
nu quëhunë rai' ayunë; adë ráudi'i rai' dzë
ni. Guni'i Espíritu Santo lu rai':
—Gulë bë'në nombrar Bernabé nu Saulo
parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.
3 Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall
ayunë, bëdchi'bë rall guia'a rall guëc Saulo
nu Bernabé parë gunë rai' recibir shchi'ni
Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a
rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

4 Bëshe'ldë Espíritu Santo lë'ë Saulo nu
Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia
nanaqué rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai'
la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani
nananú la'ni nisë. 5 Bëdchini rai' Salamina;
nahin puertë catë riuté barcu. Ndë guzublú
Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu
ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë.
Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'. 6 Guëdubi
guë'dchi shtë Chipre guazé rai'. Bëdchini
rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bëdia'guëlú
rai' tubi narunë galbëlliú. Nall më israelitë
nu lëll Barjesús. Nalé runtsá'ull bishi;
guní'ill grë ra di'dzë narní'ill nahin verdá.
7 Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë
Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguiu
nasini guéquëll. Bëshé'ldëll rsunë parë
cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë
gubernadurë rac shtú'ull guínill diza'quë
shtë Dios. 8 Napë Barjesús stubi lë, Elimas,
quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú.
Adë nédi'i Elimas niuadi'dzënú Saulo gu-
bernadurë purquë adë nédi'ill tsaldí ldu'u
gubernadurë shti'dzë Dios. 9 Iurní Saulo,
nápi' stubi léhi' Pablo, con pudërë shtë
Espíritu Santo nacabeznú la'ni ldú'i', gubi'a
gué'i' lu Elimas. 10 Guni'i Pablo lull:
—Lé'ël guëdzé bishi nu duldë la'ni ldú'ul.
Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë
cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu
adë rsá'nëdi'il tsuté rall nezë za'quë shtë
Dios. 11 Iurne' Dios gunë më cashtigu
lé'ël; guëá'nël ciegu por tubi tiempë; adë
guënádi'il lu llni ngubidzë.
Lueguë lueguë bëcahi slu Elimas nu
bëá'nëll ciegu. Caguílill tubi naguëna'zi
guiá'all parë sëll. 12 Iurë guná gubernadurë
naguc con Elimas, gualdí ldu'u guber-
nadurë diza'quë. Nalé bëdzëguëë' ldú'ull
iurë bínill shti'dzë Dios naguni'i Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

13 Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu
puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë
tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni
Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni
shtë Dios. Mejurë bëagrill Jerusalén. 14 Iurní
bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge.
Zia'a rai' ciudá Antioquía nanaqué regiuni
shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë,
guaté Pablo con sáhi' iádu'u shtë më is-
raelitë. Ndë guzubë rai' parë guëqué diaguë
rai'. 15 Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë
nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra
profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:
—Lë'ë të sa' hia'a, talë nua'a të tubi
di'dzë ziquë cunseju parë grë hia'a, dzu
hia'a ndë'ë. Gulë guni'i.
16 Iurní guasuldí Pablo; bé'ni' tubi sëñi
con guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë.
Guní'i':
—Gulë bëqué diaguë lë'ë të më israelitë,
nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios. 17 Dios
shtë naciuni Israel, gulé më shtadë guëlú
hia'a parë mizmë lé'i'. Bë'në më shtáda'a
tubi naciuni ru'bë tsana nianá quëreldë
rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'ë
rai' Egipto con pudërë shtë më. 18 Durantë
cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë
shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë,
19 Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaqué
regiuni shtë Canaán. Bëdé'ëi' lugar ni parë
guquëreldë shtadë guëlú hia'a. 20 Durantë
tubi tiempë tapë gahiu'a guëruldë izë,
guquëreldë naciuni Israel ndë. Ra juësi

nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Is-
rael hashtë tiempë shtë Samuel. 21 Iurní gu-
na'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguënibë'a
lë'ë rall. Bëdë'ë Dios tubi rëy nalë Saúl.
Gunibë'a Saúl lë'ë rall cuarenta izë. Saúl
nall shini tubi nguiu nalë Cis naze'dë ladi
shini Benjamín. 22 Despuësë Dios gulú lë'ë
Saúl lugar shtẽnëll parë subë David ziquë
rëy naguënibë'a më israelitë. Guni'i Dios:
"Gudilia David llga'në Isaí. David na tubi
nguiu nabëuu' ldua'a nu gúnëll cumplir
grë lo quë narac shtua'a." 23 Gulë Jesús
ladi llëbní David nu lë'ë Jesús náhi' el quë
nagunë salvar më israelitë. Ni bë'në Dios
prometer más antsë. 24 Pues antsë guzublú
Jesús dchi'ni shtẽhi', Juan Bautista guni'i
lu zihani mënë israelitë të gunë nadzë'ë
rall mudë nanabani rall nu chubë nisë rall
ziquë sëñi de quë bëabrí ldu'u rall con
Dios. 25 Tsana ze'dë guëdchini gati Juan,
guní'i': "¿Chu runë të llgabë nahia? Adë
rúnëdi'i të shgabë të nahia el quë nacabezë
të. Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na
adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë
chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtënë
shrachi më."

26 'Rnia'a lu të Dadë naze'dë zu famili shtë
Abraham, nu rnia'a lu grë të narunë adorar
Dios. Dios bëshe'ldë diza'quë rë' parë gac
salvára'a. 27 Ra naguquëreldë Jerusalén nu
jëfë shtë rall, adë guc bẽ'adi'i rall chu na
Jesús. Nu adë guasẽdi'i rall ra di'dzë shtë ra
profetë nabëquë'ë shti'dzë Dios guahietë.
Rsë'dë rall di'dzë rë' la'ni iádu'u shtë mënë
israelitë cadë dzë narzi'i ldu'u ra mënë,
perë tsana bë'në rall condenar Jesús, bë'në
rall cumplir grë lo quë naná escritë de lë'ë
më. 28 Adë bëdzélëdi'i rall ni tubi duldë
nabë'në Jesús perë guna'bë rall lu Pilato
parë gati më. 29 Iurë guc cumplir grë lo quë
narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë
Jesús, bësietë mënë lë'ë më lu cruz parë
bëga'chi më la'ni ba'a. 30 Perë bëldishtẽ Dios
lë'ë më ladi ra tëgulë parë gubani më stubi
vueltë. 31 Nu zihani dzë bëlua'alú Jesús lu ra
nabë'në compañi lë'ë më iurë ziagzẽ më de
Galilea parë Jerusalén. Lë'ë ra mënë ni guná
rall lu Jesús nu iurne' quëadi'dzë rall ziquë
testigu de quë Jesús nabani.

32 'Nu zac lë'ë na'a, cagni'i na'a diza'quë
nabë'në më prometer lu shtáda'a. Guc
cumplirin parë lë'ë hia'a purquë na hia'a
shini rai'. 33 Bëldishtẽ Dios lë'ë Jesús ladi ra
tëgulë. Zni naescritë la'ni segundë Salmo:
"Lẽ'ël nal shinia. Nedzẽ bënehia vidë parë
lẽ'ël." 34 Guni'i Dios guëldishtẽhi' lë'ë Jesús
ladi ra tëgulë parë adë gáudi'i guiu'u cuerpë
shtë më. Zni naescritë la'ni Sagradas Es-
crituras naguni'i Dios: "Guënehia ra cusë
za'quë parë lë'ë të, lo quë nabëna prome-
ter lu David". 35 Por ni David la'ni stubi
Salmo guni'i: "Adë guësëa'nëgal cuerpë
shtë shínil narac shtú'ul la'ni ba'a parë adë
gáudi'i guiu'u shcuérpi'". 36 David bë'në
sirvë lu sáhi' tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll
ra cusë ziquë guni'i Dios lull. Perë despuësë
gútill nu bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë shtẽnëll.
37 Perë cuerpë shtë nguiu nabëldishtẽ Dios
ladi ra tëgulë, adë gú'dzëdi'in. 38 Bëchi, napë
quë gac bë'a të lo quë narnia'a lu të; lẽ'ësë
Jesús napë pudërë parë gunë më perdunë
duldë shtë të. 39 Grë narialdí ldu'i Jesús na
perdunë duldë shtë rall. Adë nídi'i mudë
parë sunẽ almë shtë të por lëy nabëquë'ë
Moisés purquë adë nápëdi'in pudërë parë
nihunin perdunë duldë shtë mënë. 40 Gulë
gupë cuidadë të ldáguëdi'i cashtigu shtë
Dios guëc të, ra cusë nabëquë'ë ra profetë
iurë guni'i rai' shti'dzë Dios narni'i:

41 Gulë guná, lë'ë të naquëhunë burnë.
Gulë bëtsëbë ldu'u të nu gulë gapë
galguti sin fin.
Quëhuna tubi cusë ru'bë entrë lë'ë të, cusë
adë tsaldídi'i ldu'u të ze'dë ra cusë
de na. Nu adë tsaldídi'i ldu'u të si
talë chu stubi guëni'i lu të.

42 Iurë bëru'u Pablo con sáhi', ra mënë
nanádi'i më israelitë, guna'bë rall tubi
favurë lu Pablo, guëabrí rai' stubi vueltë dzë
naguëzi'i ldu'u mënë naguëdza'guë llmalë
parë tsagla'guë guadi'dzë Pablo diza'quë lu
rall. 43 Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani,
sëbëldá më israelitë canaldë lë'ë Pablo nu
Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më is-
raelitë perë guatẽ rall creenci shtë ra më
israelitë, canaldë rall Pablo nu Bernabé.
Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni
të tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë
Dios.

44 Bëdza'guë llmalë bëdchini dzë des-
cansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bëdëá
rall parë guëquẽ diaguë rall di'dzë shtë
Dios. 45 Guná ra më israelitë tantë zihani
mënë bëdëá, bëldẽ rall; napë rall mbidi.
Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé.

Bë'në rall insultar Pablo. 46 Iurní Pablo nu
Bernabé adë bëdzébëdi'i rai'. Guni'i rai':
—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primërë lu të,
na të më israelitë parë guëqué diaguë të
diza'quë shtë Dios; perë nédi'i të guëzu'bë
diaguë të shti'dzë Dios. Adë nédi'i të gunë
të recibir vidë sin fin. Iurne' guiagni'i
na'a lu mënë de stubi naciuni 47 purquë zni
bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías
shti'dzë më narni'i:
Na Dios, rzua lé'ël ziquë tubi llni parë grë ra
mënë nanádi'i më israelitë.
Lé'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë
guë'dchi shtë gué'dchiliu parë gunë
Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí
ldu'i shti'dzë më.
48 Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë,
nalé bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalé
nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bëdë'ë rall
graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë
gac salvar, lueguë gualdí ldu'u rall shti'dzë
më. 49 Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni
shtë Pisidia. 50 Perë ra israelitë naquëreldë
Antioquía biadi'dzë rall con bëldá na'a nu
nguiu de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë'
napë rall devociuni parë Dios. Grë rall
bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu
Bernabé. Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua'
guë'dchi. 51 Pablo nu Bernabé bëdchibi rall
gushëguiu'u shtë shrachi rall ziquë tubi
sëñi de quë ra mënë Antioquía adë bëzu'bë
diáguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní
zia'a rai' ciudá nalë Iconio. 52 Ra nagualdí
ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquía, nalé
bëquitë ldu'u rall. Cabezënú Espíritu Santo
la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

1 Pablo nu Bernabé guërupë rai' guaté
rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio.
Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë.
Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më
israelitë nu ra më griego. 2 Perë ra më
israelitë nadë nédi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu
rall mënë nanádi'i israelitë parë bë'në rall
llgabë mal cuntrë ra narialdí ldu'i diza-
'quë. 3 Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni
tiempë lugar ni. Adë bëdzébëdi'i rall guni'i
rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë
mënë naré lu gué'dchiliu. Dios quëhunë
compañi lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në
rai' milagrë. Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni
guasé ra mënë diza'quë naguni'i Pablo,
ze'din de Dios. 4 Perë ra mënë guë'dchi ni,
adë bé'nëdi'i rall tubsë llgabë. Bëldá rall
guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbëldá
rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë shtë rai'.
5 Iurní ra më israelitë nu ra nadë nádi'i is-
raelitë, gu' rall de acuerdë con ra gubiernë
parë guëna'zi rall Pablo nu Bernabé nu
niadë'ë guë'ë rall lë'ë rai'. 6 Bini Pablo nu
Bernabé pë nihunë rall. Bëru'u rai' guia'a
contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parë
zëagzé rai' guë'dchi nalë Listra nu Derbe
naqué regiuni shtë Licaonia. 7 Guagni'i rai'
diza'quë guëdubi ciudá nu guë'dchi shtë
regiuni ni.

Bësëdchi guë'ë mënë lë'ë Pablo guë'dchi Listra

8 Guë'dchi Listra nanú tubi nguiu cujë;
ráquëdi'i rzëll. Ndë zúbëll purquë dizdë
nagúlëll nall cujë. 9 Caqué diaguë nguiu ni
nacagni'i Pablo. Iurní nalé rbi'a Pablo lu
nguiu ni; guc bë'a Pablo de quë rialdí ldú'ull
parë guëáquëll. 10 Iurní fuertë guni'i Pablo
lull:
—Guasuldí nga'li. Bëzú guëa'l lu guiu'u.
Lueguë guasuldí cujë nu guzublú rzëll.
11 Iurë guná ra mënë pë bë'në Pablo con
nguiu ni, guzublú guni'i rall fuertë di'dzë
naruadi'dzë ra më Licaonia. Guni'i rall:
—Dios ndë'ë bëdchini ládza'a con cuerpë
shtë nguiu.
12 Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter
nu Pablo na dios Mercurio purquë Pablo
ruadí'dzi' lu ra mënë. 13 Iádu'u shtë
dios Júpiter zubin entradë shtë guë'd-
chi. Bëshuzi narunë dchi'ni la'ni iádu'u
ni, bidënull bëldá ngunë con zihani guë'ë
hashtë puertë shtë guë'dchi. Bëshuzi nu ra
mënë rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë
ra poshtë nu quini rall ngunë ziquë tubi
ofrendë parë lë'ë rai'. 14 Perë Pablo nu Bern-
abé guná rai' pë rac shtu'u gunënú mënë
lë'ë rai'; guzublú bëchí'ezë rai' shabë rai'
ziquë tubi sëñi de quë adë rëuu'di'i ldu'u
rai' lo quë nacanihunë ra mënë. Guni'i rai'
fuertë. Guaté rai' ladi ra mënë 15 nu guni'i
rai':
—Lë'ë të Dadë, ¿pëzielú runë të zni'i?
Lë'ë na'a na na'a nguiu ziquë lë'ë të. Zë'pë
guëni'i na'a lu të parë guësa'në të ra cus-
tumbrë nadë guëllui'idi'i. Lë'ë na'a rac
shtu'u na'a tsanaldë të tëchi nezë za'quë

shtë Dios nanabani. Bëntsa'u më gube'e nu
gué'dchiliu nu grë cusë nananú lu gué'd-
chiliu bëntsa'u më. 16 Tiempë guahietë Dios
bësëa'në më lë'ë ra mënë gubani rall ziquë
mudë narac shtu'u rall 17 perë siemprë bë'në
Dios bien parë lë'ë rall nu bëshe'ldë më gan-
za'quë parë lë'ë rall. Bëdë'ë më sufsientë
nagáu rall hashtë bëquitë ldu'u rall. Iurne'
Dios quëhunë më lo mizmë con lë'ë hia'a.
18 Guni'i Pablo di'dzë rë' lu ra mënë perë
apënë bé'ni' gan parë adë gudínidi'i ra
mënë ra ma ziquë ofrendë lu rai'. Siemprë
rac shtu'u rall gunë rall adorar lë'ë rai'.
19 Ze'dë bëldá më israelitë shtë Antio-
quía nu Iconio. Bëdchini rall Listra catë
nanú Pablo. Bëquili rall mënë shtë Lis-
tra con bishi parë bëdë'ë guë'ë rall Pablo.
Bëshaguiú rall lé'i' parë gulú rall lé'i'
rua' guë'dchi purquë llua'a rall hia guti
Pablo. 20 Iurní bëdchini ra narialdí ldu'i
diza'quë catë naga'a Pablo; bëdëá rdondë
rall catë naga'a Pablo. Iurní bëlé ldú'i' nu
guashtéhi'. Guatéhi' stubi vueltë guë'dchi.
Perë brëgue'lë bëru'u rai' guë'dchi parë
zia'a rai' stubi guë'dchi nalë Derbe.
21 Ndë guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra
më Derbe. Nalé zihani mënë gualdí ldu'u
rai' shti'dzë Dios. Despuësë bëabrí rai'
guë'dchi Listra, Iconio, nu Antioquía. 22 Ra
lugar ni guni'inú rai' mënë narialdí ldu'i
diza'quë parë guagla'guë rall nu gac rall
firmë, nu adë guësá'nëdi'i rall shnezë Dios.
Guni'i rai' de quë antsë tsuté mieti catë
rnibë'a Dios, napë quë sac zi mieti purquë
na rai' shmënë Jesús. 23 Cadë guë'dchi
catë nanú ra narialdí ldu'i diza'quë, Pablo
nu Bernabé bëzú rai' bëldá nguiu naguëná
dchi'ni shtë Dios. Despuësë biadi'dzënú rai'
Dios nu bë'në rai' ayunë, bë'në rai' animar
lë'ë mënë ni të gac rall firmë lu shnezë Dios,
el quë narialdí ldu'u rai'.

*Bëabrí Pablo nu Bernabé guë'dchi Antio-
quía*

24 Gudëdë rai' regiuni shtë Pisidia parë
bëdchini rai' regiuni shtë Panfilia. 25 Guni'i
rai' diza'quë lu ra mënë ciudá shtë Perge.
Despuësë gua rai' guë'dchi Atalia. 26 Ndë
be'pi rai' barcu parë zia'a rai' Antioquía
ciudá catë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios,
bëdë'ë rai' dchi'ni shtë Dios parë lë'ë rai';
mizmë lugar ni antsë biadi'dzënú rall Dios
parë gunë më compañi lë'ë rai'. Iurne'
bëabrí rai' purquë hia bë'në rai' gan dchi'ni
rë'. 27 Iurë bëdchini rai' Antioquía, bëtëá rai'
grë mënë narialdí ldu'i diza'quë. Biadi'dzë
rai' lu rall mudë nabë'në Dios compañi lë'ë
rai'. Guni'i rai' Dios bëdë'ë lugar parë
gualdí ldu'u ra mënë nanádi'i më israelitë
perë guaté rall shnezë Dios. 28 Pablo nu
Bernabé bëa'në rai' ciudá ni llëduni tiempë
con ra narialdí ldu'i diza'quë.

15

Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén

1 Tiempë dzë ni bëdchini bëldá nguiu An-
tioquía. Na rall më Judea. Guzublú caglua'a
rall ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i
rall:

—Parë gac salvar të napë quë gunë të
cumplir custumbrë riuguë tubi partë del-
icadë shtë ngulë'në ziquë bëquë'ë Moisés
la'ni lëy parë guëdé'na'a cumplir.

2 Pablo nu Bernabé biadi'dzënú rai' ra
nguiu rë' llëduni tiempë hashtë gudildi
di'dzë rall. Por fin ra narialdí ldu'i diza-
'quë, bë'në rall nombrar Pablo nu Bernabé
con sëbëldá nguiu parë zia'a rall Jerusalén.
Guaguë'në rall rëglë asuntë ni con los de
más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë
shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

3 Bëshe'ldë ra më Antioquía lë'ë rai'.
Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu
Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra
mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'i rai' lu
ra mënë nanaré catë zia'a rai', grë lo quë
nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni,
cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në
rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë
Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë,
bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalé
bëquitë ldu'u rall.

4 Tsana bëdchini rai' Jerusalén, ra nar-
ialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë
rai' con llëru'bë cariñi. Zubënú ra mënë
rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë
ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé
guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në
Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi
naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë. 5 Perë
iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë
Jesús, guasuldí rall nu guni'i rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë
shtë nanádi'i më israelitë parë gac sal-
var rall. Cha guëdé'na'a obligar lë'ë rall

tsanaldë rall tëchi lëy shtë Moisés. Gac
salvar rall iurní.
6 Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë
bësë'dë rall di'dzë rë'. 7 Llëduni tiempë
biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu
guní'i':
—Rnia'a lu grë të narialdí ldu'i diza'quë,
cumë ziquë nanḗ të hia zia'a tiempë gudili
Dios na entrë lë'ë të. Nu bëshe'ldë më
na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra
mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u
rall diza'quë. 8 Dios rna la'ni ldu'u ra mi-
eti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë
shini më. Bëdë'ë më Espíritu Santo parë
cuezënúhi' lë'ë rai' igual ziquë bëdë'ë më
Espíritu Santo parë lë'ë hia'a. 9 Quëhunë
Dios compañi lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a
masiá adë nádi'i rai' më israelitë. Bëzunḗ
më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai'
diza'quë shtë më. 10 Aunquë lë'ë të nanḗ të
Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siemprë
riagla'guë rni'i të tsanaldë rai' tëchi lëy
shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë
rall; nilë ra shtadë guëlú hia'a, nilë lë'ë hia'a
adë bëdḗ'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin
tubi lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu
gúnëdi'i gan gunë cumplirin. 11 Perë lë'ë
hia'a bien nanḗ hia'a, bë'në më salvar lë'ë
hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më
purquë nalḗ guc shtu'u më lë'ë ra nanádi'i
më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra
narialdí ldu'i diza'quë.
12 Grë rall bëac dchi nu bëquḗ diaguë rall;
iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë
rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naci-
uni. Nu bë'në Dios zihani milagrë por lë'ë
rai'. Dios bënëac zihani clasë galguidzë.
13 Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí
nu guní'i' lu ra mënë:
—Iurne' guadi'dza lu të narialdí ldu'u
diza'quë; gulë bëquḗ diaguë. 14 Pedro
biadi'dzë lu hia'a lla bë'në Dios. Dzë ni por
primërë vueltë gudili më ra nanádi'i më
israelitë parë gac rall shmënë më. 15 Ndë'ë
bëru'uin de acuerdë con lo quë nabëquë'ë
ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë
guahietë. Rni'i rahin zdë'ë:
16 Despuësë guëabría të guëzá'ahia hiu'u
shtë David naná ziquë hiu'u dachi.
Guëcubia reinadë shtḗhi' nagurḗ.
17 Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më
israelitë quili rall na, nu ra mënë
shtë grë naciuni narna'bë lëa, gac
rall shmëna.
18 Zni cagni'i Dadë dizdë tiempë guahietë të
gac bë'a mieti.
19 'Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë
gunënúdi'i hia'a con ra nanádi'i mënë is-
raelitë perë bëabrí ldu'u rall con Dios. Adë
chu gúnëdi'i obligar lë'ë rall parë tsanaldë
rall lëy shtë Moisés. 20 Perë guëquë'ë hia'a
lu rall parë adë gáudi'i rall belë shtë ra ma
narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu
ra ídolo. Nu adë guëquënúdi'i rall sa' rall,
nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra
ma nadë bëshḗ'ëdi'i rënë. 21 Hia por llëduni
tiempë bi'ldi ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés
cadë iádu'u shtë rall, nu cadë dzë nabëzi'i
ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë
Moisés.
22 Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná
cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë,
gudili rall bëldá nguiu ladi lo mizmë sa' rall
parë bëshe'ldë rall lë'ë rai' Antioquía con
Pablo nu Bernabé. Bë'në rall nombrar Silas
con Judas. Judas stubi lëll Barsabás. Na
rall nguiu më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i
diza'quë. 23 Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë
parë bia'a rai' narni'i:
"Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu
grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús
naquëreldë Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi
saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë,
ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a
tubi saludë lë'ë të grë ra naquëreldë An-
tioquía nu ra naquëreldë regiuni Siria nu
Cilicia. 24 Nanḗ na'a bëru'u bëldá nguiu
ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë
guëni'i rall lu të rqui'ni tsanaldë të tëchi lëy
nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë
adë bëshḗ'ldëdi'i na'a lë'ë rall. Niétiquë
bidë guëchili rall shgabë të; rnibë'a rall gac
circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë
Moisés. 25 Por ni bëdzú na'a de acuerdë
lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá
nguiu ladi na'a parë guidë guëná rai' lë'ë të.
Bëshe'ldë na'a lë'ë rai' con Pablo nu Bern-
abé, nguiu narac shtu'u hia'a. 26 Bernabé
nu Pablo na rai' nguiu nabëdchi'bë ra vidë
shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza-
'quë shtë Jesucristo, Shtáda'a, lu ra mënë.
27 Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë
guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë
nanua'a rall. 28 Bëuu' ldu'u Espíritu Santo
nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchí'bëdi'i
na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë

runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë
la'ni cartë catë rni'i: [29] Adë gau të belë shtë
ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë
lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë
shtë ra ma nanadë bëshḗ'ëdi'i rënë, nu adë
rquënúdi'i të sa' të. Talë gapë të lë'ë të lu
grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'ë gualú
cartë. Guëa'në të con Dios."

[30] Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antio-
quía. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i
diza'quë. Bëdë'ë rai' cartë guia'a ra mënë
nabëdëá nga'li. [31] Iurë bi'ldi rall cartë, nalḗ
bëquitë ldu'u rall nu gurëdchí ldu'u rall
por lo quë naguni'i la'ni cartë. [32] Judas nu
Silas bë'në rall recibir tubi pudërë shtë Dios
parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios.
Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më.
Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí
ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë
parë tsanaldë rall shnezë Dios. [33] Bëa'në rai'
tubi tiempë ciudá Antioquía. Despuësë ra
narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lë'ë
rai' parë bëabrí rai' Jerusalén. Guni'i rall lu
rai':

—Dushquilli Dios, bidë guëná të lë'ë
na'a. Guzëá të con bien.

[34] Silas adë bëabrídi'i' Jerusalén; bëá'ni'
Antioquía. [35] Pablo con Bernabé bëa'në rai'
Antioquía parë guagla'guë guëni'i rai' diza-
'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguiu,
caglua'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

Bëshe'ldë Dios lë'ë Pablo segundë viajë

[36] Gudëdë bëldá dzë, iurní Pablo guni'i lu
Bernabé:

—Cha guiá guëgná hia'a nia gua ra nari-
aldí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglua-
'a hia'a ra mënë antsë.

[37] Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan
Marcos [38] perë Pablo adë nḗdi'i' nianaldë
Juan Marcos purquë más antsë bësëa'nëgá
Juan Marcos lë'ë rai' lugar nalë Panfilia.
[39] Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu
bësa'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos
parë zia'a rai' Chipre. [40] Pablo gudili lë'ë
Silas parë tsanaldë Silas lḗ'i'. Ra narialdí
ldu'i diza'quë, biadi'dzënú rai' lë'ë më parë
gunë më compañi lë'ë Pablo nu Silas iurná
guzia'a rai' lu shchi'ni më. [41] Iurní Pablo
nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni
shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra
narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall
firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lë'ë Pablo nu Silas

[1] Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Derbe
nu Listra. Ndë bëdia'guëlú rai' tubi nguiu
narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a
Timoteo na më israelitë; lë'ë quë lë'ë rialdí
ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më
griego. [2] Grë ra mënë narialdí ldu'i diza-
'quë naquëreldë Listra nu Iconio, rni'i rall
na Timoteo tubi nguiu demasiadë humildë
nu za'quë. [3] Guchi Pablo lu Timoteo parë
tsanáldëll lë'ë rai'. Nu bë'në Pablo cir-
cuncidar lë'ë Timoteo ziquë na custumbrë
shtë ra më israelitë. Zni bḗ'ni' parë adë
bëldḗdi'i më israelitë con lë'ë Pablo. Grë
ra israelitë naquëreldë lugar ni, nanḗ rall
shtadë Timoteo nall më griego. [4] Grë ra
guë'dchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra
mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë
rai' rsunë nabëdë'ë mëgulë naná cabësë
shchi'ni Dios Jerusalén të parë guëzu'bë
diaguë rall. [5] Ra mënë narialdí ldu'i Dios,
guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús.
Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë
Dios cadë guë'dchi.

Gue'lë bëlua'alú tubi nguiu lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

[6] Adë bësá'nëdi'i Espíritu Santo nalua'a
rai' diza'quë lu ra mënë naquëreldë regiuni
shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni
shtë Frigia nu Galacia parë bëdchini rai' la
raya shtë Misia. [7] Ndë bë'në rai' llgabë niutḗ
rai' regiuni shtë Bitinia perë Espíritu Santo
adë bësá'nëdi'i' niutḗ rai' ndë. [8] Mejurë
gudëdë nezë rai' hashtë Misia parë guietë
rai' puertë shtë Troas. [9] Ndë bëlua'alú tubi
nguiu lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi nguiu
më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll
ruëguë lu Pablo. Rní'ill: "Cha regiuni shtë
na'a Macedonia parë gúnël compañi lë'ë
na'a". [10] Iurë gudëdë guná Pablo lë'ë nguiu,
na Lucas nacaquëa'a librë rë', bëdë'në na'a
preparar viajë shtënë na'a parë guziá na'a
Macedonia purquë Dios cagna'bë lë'ë na'a
guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë
Macedonia.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Filipos

[11] Puertë Troas bëdzepi na'a la'ni barcu
parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samo-
tracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisë-
du'u. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a
puertë Neápolis. [12] De Neápolis bëru'u na'a

parë Filipos. Filipos na tubi guë'dchi más
llëru'bë lu grë ra guë'dchi shtë Macedonia.
Quëreldë ra më rumanë ndë, nu grë ra më
shtë guë'dchi bë'në rall rëspëti lëy shtë
ra rumanë. Guquëreldë na'a Filipos bëldá
dzë. 13 Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëru'u
na'a rua' guë'dchi parë bia na'a rua' tubi
guëë'gu. Ra mënë bëne'e rsunë ndë nanú
tubi lugar catë ruadi'dzënú rall Dios. Lugar
ni guzubë na'a parë guëni'i na'a diza'quë
lu ra na'a nabëdëá nga'li. 14 Ladi ra na'a ni
nanú tubi na'a lë Lidia. Zé'dëll guë'dchi
shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari za'quë color
moradë. Na'a ni gualdí ldu'i Dios perë adë
guënédi'ill chu na Jesús. Bëdë'ë më ll-
gabë parë guasëll nu gualdí ldú'ull diza'quë
nacagni'i Pablo. 15 Lidia bëriubë nísëll con
shfamílill. Iurní guní'ill lu na'a:

—Si talë nané të nahia shmënë Jesús,
gulë gude'e lidcha të guëa'në të bëldá dzë.

Lidia bé'nëll ruëguë lu na'a hashtë
bëdëa'në na'a lídchill.

16 Guzac na'a tubi vueltë iurë zia na'a
lugar catë guëdia'a di'dzënú na'a Dios, bë-
dia'guëlú na'a tubi lliguëna'a. Nápëll tubi
mëdzabë la'ni ldú'ull. Rúnëll divini por
pudërë shtë mëdzabë. Guní'ill ra cusë na-
gac con ra mënë. Zni bé'nëll gan zihani
dumí parë ra shlámëll. 17 Lliguëna'a ni bidë
náldëll lë'ë na'a con Pablo. Fuertë guní'ill:

—Dios nacabezë gube'e, bëshe'ldë më
ra nguiu rë'. Caglua'a rall nezë parë gac
salvára'a.

18 Zihani dzë bë'në lliguëna'a rë' zdë'ë.
Glli, glli, fuertë guní'ill; bidë náldëll lë'ë
na'a. Perë bëldé Pablo nu guní'i' lu mëdz-
abë nananú la'ni ldu'u lliguëna'a:

—Con pudërë nabëne'e Jesucristo
guiahia, rnia'a lul por lë shtë më, bëru'u
la'ni ldu'u na'a rë'.

Lueguë lueguë iurní bëru'u espíritu dz-
abë.

19 Iurë guná shlamë shtë lliguëna'a, hi-
adë nídi'i mudë gunë rall gan dumí con
pudërë nagúpëll, guna'zi rall Pablo nu Silas.
Guagsëa'në rall lë'ë rai' lu gubiernë nazubë
cula'ni galërë. 20 Bëagnú rall lë'ë rai' lu ra
juësi nu guni'i rall:

—Nguiu rë' na rall mënë israelitë. Cagt-
satsu rall mënë ciudá shtë hia'a. 21 Caglua'a
rall creenci adë nádi'i de acuerdë con lëy
rumanë. Adë nídi'i mudë guianálda'a tëchi
rall purquë na hia'a më rumanë.

22 Iurní bëdzatsu mënë cuntrë Pablo nu
Silas. Gunibë'a gubiernë parë bëru'u shabë
Pablo nu Silas parë bëdë'ë hiaguë rall lë'ë
rai'. 23 Despuësë huétë' bëdë'ë hiaguë rall
lë'ë rai', bëldaguë rall lë'ë rai' lachigui'bë.
Nu gunibë'a rall lu carcelërë parë gápëll
lë'ë rai' con cuidadë. 24 Iurë bë'në carcelërë
recibir Pablo nu Silas, guagsëá'nëll lë'ë rai'
hashtë tubi cuartë namás dchi'chi. Ndë
bé'nëll segurë; bëgá'sëll guëa' rai' la'ni
tablë nalë cepo.

25 Iurë guc guëruldë gue'lë, lë'ë Pablo nu
Silas quëadi'dzënú rai' Dios nu quëu'ldë
rua' rai' cantë lu Dios. Los de más prësi
nananú ndë, caqué diaguë rall. 26 De repëntë
bëdchini tubi llu ru'bë nabësëni'bi hashtë
cimientë shtë lachigui'bë. Grë ra puertë
shtë lachigui'bë, bëlla'lin nu ra cadënë nal-
i'bi guia'a ra prësi, gulaguë rahin lu guiu'u.
27 Iurní gubani carcelërë; gunall rua' puertë
lla'lë rahin. Gulull spadë shténëll parë
quínill lo mizmë lé'ëll. Bé'nëll llgabë grë
ra prësi bëllu'në. 28 Perë Pablo gunall pë
nihunë carcelërë nu fuertë guni'i Pablo:

—Adë rguínidi'i lé'ël. Grë na'a zuga'a
na'a ndë'ë.

29 Lueguë iurní guna'bë carcelërë tubi
llni. Guaté guëllú'nëll catë zuga'a ra prësi.
Nalé rchí'chill tantë rdzébëll. Bëzullíbill
lu Pablo nu Silas. 30 Iurní gulull lë'ë rai'
lachigui'bë nu guna'bë dí'dzëll lu rai':

—Dadë, guni'i lua ¿lla guna parë gac
salvara?

31 Iurní repi rai':

—Guëdubinú ldú'ul tsaldí ldú'ul Jesu-
cristo, lé'ël con grë shfamílil parë gunë Dios
salvar lë'ë të.

32 Iurní biadi'dzënú Pablo nu Silas lë'ë
carcelërë diza'quë, lé'ëll con grë shfamílill
naquëreldë lídchill. 33 Mizmë gue'lë ni
carcelërë gudíbill lu ridë catë bëdia'a hi-
aguë ladi rai'. Lueguë carcelërë con
shfamílill bëriubë nisë rall. 34 Iurní bi-
a'a carcelërë lë'ë rai' lídchill parë bëdé'ëll
nagudáu rai'. Nalé rquitë ldu'u shfamili
carcelërë purquë grë rall hia gualdí ldu'u
rall diza'quë.

35 Brëgue'lë rsili, ra gubiernë bëshe'ldë ra
suldadë lu carcelërë parë guëdë'ë carcelërë

libertá lë'ë Pablo nu Silas. 36 Repi carcelërë
lu Pablo:
—Bëdchini suldadë shtë gubiernë parë
guënehia libertá lë'ë të. Iurne' guzia'a të
con bien.
37 Perë Pablo guni'i lu ra suldadë:
—Adë chu guëru'u. Ra gubiernë bë'në
bëdia'a hiaguë na'a lu ra mënë. Adë
bé'nëdi'i rall juzgar lë'ë na'a según lëy ru-
manë, nu nadapë na'a lo mizmë derechë
nanapë më rumanë. Bëtia'a rall lë'ë na'a
lachigui'bë nu iurne' rac shtu'u rall cu të
lë'ë na'a llga'chi. Pues guidë ldu rall lë'ë
na'a lo mizmë lë'ë rall.
38 Ra suldadë bëaguënú rall rsunë lu ra
gubiernë grë naguchi Pablo lu rall. Bëdzëbë
ra gubiernë iurë bini rall Pablo nu Silas
napë rall derechë cumë më rumanë. 39 Gua
ra gubiernë rua' lachigui'bë. Guadi'dzënú
rall lë'ë Pablo nu Silas; guni'i rall:
—Gulë bë'në dispensar lë'ë na'a por lo
që nabëdë'në na'a.
Iurní bëgú rall lë'ë rai'. Guni'i rall:
—Gulë bë'në favurë; gulë bëru'u guë'd-
chi shtë na'a.
40 Bëru'u Pablo nu Silas lachigui'bë parë
zia'a rai' lidchi Lidia. Despuësë guni'inú rai'
lu ra narialdí ldu'i diza'që; guni'i rai':
—Gulë gac firmë con di'dzë shtë Jesús.
Iurní bëru'u rai' ciudá ni.

17

Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica

1 Gudëdë Pablo nu Silas ra guë'dchi nalë
Anfípolis nu Apolonia parë bëdchini rai'
ciudá Tesalónica. Ndë zubë tubi iádu'u
shtë ra më israelitë. 2 Ziquë na custumbrë
shtë Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë llmalë
bé'ni' parë guagni'inull ra mënë cadë dzë
descansë. 3 Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras
lu ra mënë. Nu bëluá'ai' ra mënë Cristo
napë që gati më nu despuësë de guti më,
napë që tsashté më ladi ra tëgulë. Rni'i
Pablo:
—Lo mizmë Jesús nacagnia'a lu të, na më
Cristo el që nagudili Dios.
4 Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall
diza'që nu bëtsa'guë rall Pablo nu Silas.
Zihani më griego narunë adorar Dios,
gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë
ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall
shti'dzë Jesús. 5 Perë los de más ra më is-
raelitë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'që, nalé
bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá
nguiu mal nandigá canzé ra nezë. Guni'i
rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë
Pablo. Guatsuté rall lidchi Jasón. Ziatili
rall Pablo nu Silas purquë nané rall Jasón
bëdë'ë lugar quëreldë Pablo nu Silas. Rac
shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë
rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë
rall juzgar lë'ë rai'. 6 Perë adë bëdzélëdi'i
rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall
Jasón; bëshaguiú rall lé'ëll con sëbëldá ra
narialdí ldu'u diza'që. Guagsa'në rall lë'ë
rai' lu gubiernë shtë ciudá. Gurushtiá ra
nguiu mal. Guni'i rall:
—Guëdubi lugar catë riuté Pablo rdzatsu
ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu
ze'dë rall guë'dchi rë'. 7 Jasón bëdë'ë lugar
lídchill parë lë'ë rall. Grë ra nguiu rë' nanú
rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall
napë rall stubi rëy nalë Jesús.
8 Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall,
bëdzatsu rall. 9 Perë Jasón con sëbëldá
naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë
rall libertá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

10 Ra narialdí ldu'i diza'që naquëreldë
Tesalónica, lueguë lueguë gugue'lë gulú
nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall
guë'dchi Berea. Zíquësë bëdchini rall ndë,
gua rall iádu'u shtë ra më israelitë. 11 Mënë
naquëreldë ndë, más nabënë na rall që
ra israelitë naquëreldë Tesalónica purquë
guëdubinú ldu'u rall bëqué diaguë rall diza-
'që naguni'i Pablo, nu glli glli bë'në rall
saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na
la'ni Sagradas Escrituras. 12 De manërë që
zihani nguiu israelitë nu më griego, gualdí
ldu'u rall diza'que. Nu zihani na'a tse'lë ra
më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'que. 13 Tsana
bini ra contrari naquëreldë Tesalónica de
que nanú Pablo guë'dchi Berea, gua rall
hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë
guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'que lu ra
mënë. 14 Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë
bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisë-
du'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall
guë'dchi Berea. 15 Ra naguaguë'në compañi
lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Ate-
nas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac
shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a
Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

16 Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalḗ adë bëuu'di'i ldú'i';
adë gurëdchí ldú'i' iurë gunáhi' lu zihani
ídolo narunë ra mënë adorar. 17 La'ni iádu'u
shtë ra më israelitë biadi'dzënú Pablo con
los de más mënë narunë adorar Dios. Nu
cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu llguëa'
catë rdëá rall. 18 Bëldá ra nguiu naná
rsë'dë ldai' shtë narni'i rall estoicos nu
sëbëldá nguiu naná rsë'dë ldai' narni'i rall
epicúreos, biadi'dzënú rall Pablo. Nanú rall
guni'i lu sa' rall:

—¿Pë quëadi'dzë ndë tantë ruadí'dzëll?

Sëbëldá rall guni'i:

—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios
cubi quëadí'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo
cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu
Dios bëldishtḗ lë'ë Jesús ladi ra tëgulë.
19 Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar
nalḗ Areópago catë rdëá ra më ru'bë parë
guëquḗ diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë
guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë
cuntienë ra ldai' cubi naze'dënul. 20 Rní'il lu
na'a ra cusë cubi na nunquë gá'adi'i guini
na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra
cusë naruadí'dzël.

21 Zni guni'i rall purquë grë më Atenas
nu ra më de stubi naciuni naquëreldë ndë,
rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadi'dzë rall stubi cusë,
niétiquë ra cusë cubi naguërḗ rini rall ruadi'dzë lu sa' rall.

22 Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar
nalë Areópago nu guní'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë
devociuni napë të parë ra dios shtë të
23 purquë tsana canzḗa, rbí'ahia lugar catë
cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëlúa tubi
bëcu'guë naquḗ tubi letrërë luhin narni'i:
"Dios nagá'adi'i chu guënḗdi'i". Pues Dios
naquëhunë të adorar sin quë guënḗdi'i të,
nanḗa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë
më.

24 'Na më Dios nabëntsa'u guḗ'dchiliu nu
grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më
guḗ'dchiliu nu gube'e. Adë quëréldëdi'i
më la'ni iádu'u nabëntsa'u ra mënë. 25 Adë
rquí'nidi'i më ra cusë naruntsa'u ra mënë.
Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizmë Dios
rne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

26 'Grë ra mënë nanarḗ lu guḗ'dchiliu na
rall shini Adán, nguiu nabëntsa'u Dios iurë
bësinlú më guḗ'dchiliu. Bë'në Dios punërë
ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquëreldë mënë. 27 Bë'në Dios ni
parë quili ra mënë lḗ'i' purquë rac shtu'u
më grë mieti guëdia'guëlú rall lë'ë më. Dios
adë núdi'i zitu de lë'ë hia'a. 28 Por voluntá
shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë
nu por lë'ë më rni'bi hia'a nezë rë' nezë
rë'. Por lë'ë më quërélda'a guḗ'dchiliu.
Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdḗ'na'a
dchi'ni. Lo mizmë guni'i ra bëldá mësë
shtë të: "Na hia'a shini Dios". 29 Ziquë shini
Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më
cumë ziquë ra dzanë naguctsa'u con orë u
bëdchichi u guë'ë. Mënë runtsa'u rall cusë
ni ziquë na shgabë rall. 30 Adë pë guni'i Dios
lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i
guënḗ rall lë'ë më perë iurne' sí, rnibë'a më
lu mënë gudubi guḗ'dchiliu, gunë nadzë'ë
mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall
con Dios 31 purquë Dios hia bë'në më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë.
Dios gulḗ tubi nguiu nagunë juzguë grë
mënë lu guḗ'dchiliu. Verdá nahin purquë
bëldishtḗ Dios nguiu rë' ladi ra tëgulë.

32 Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo
de quë tsashtḗ ra tëgulë, nanú rall bë'në
burnë. Sëbëldá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquḗ diaguë na'a
ra shtí'dzël.

33 Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi' lë'ë
ra mënë, 34 perë bëldá rall gualdí ldu'u rall
diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladi ra
mënë ni nanú tubi nguiu lë Dionisio. Nall
miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú
tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí
ldu'u diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bëdchini guë'dchi Corinto

1 Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas
parë ziá'ai' ciudá Corinto. 2 Ndë bëdia'guëlúhi' tubi më israelitë; lëll Aquila.
Ze'dë nguiu rë' tubi regiuni nalë Ponto.
Antsë Aquila nu tsé'lëll Priscila gubi' rall
Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u
grḗtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo
guagná lë'ë Aquila lídchi'. 3 Cumë nápi'
mizmë dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lidchi

Aquila parë bë'në rai' dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllui'i parë hiu'u lari. 4 Ra dzë narzi'i ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagní'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

5 Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bëdchini rall Corinto. Iurní Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtënë lari na'ldë parë guaglá'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' gué'dchiliu. 6 Perë ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'ë na'a con bishi nanuá'al.

Iurní Pablo bëdchíbi' shábi' lu ra mënë; nu gunî'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nédi'i të gua'a tëhin. Adë nahia responsablë talë guëniti almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

7 Bëru'u Pablo iádu'u. Ziá'ai' lidchi tubi nguiu naquëreldë cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios. 8 Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall. 9 Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlua'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzébëdi'il. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë 10 purquë na quëhuna compañi lé'ël parë adë chu guëná'zidi'i lé'ël parë quínidi'i rall lé'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

11 Pablo bëa'në tubi izë guëruldë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

12 La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal. 13 Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguiu rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shtí'dzëll. Rní'ill lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldai' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

14 Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëqué diaga shti'dzë të 15 perë lëdë znídi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo mizmë lë'ë të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

16 Iurní bëgú Galión ra mënë lu tribunal shténëll. 17 Grë ra griego guna'zi rall lë'ë Sóstenes parë bëdë'ë galné rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, perë lë'ë gubernadurë hiadë bé'nëdi'i casë nacanihunë ra mënë.

Bëagrí Pablo ciudá Antioquía

18 Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bé'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bé'ni' cumplir tubi promësë lu Dios. 19 Tsana bëdchini rai' ciudá Efeso, Pablo bësëá'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënúhi' ra mënë nardëá. 20 Ra mënë bë'në ruëguë lu Pablo parë guëá'ni' más tiempë con lë'ë rall perë Pablo adë nédi'i'. 21 Mejurë bé'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pendientë lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabría stubi vueltë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso. 22 Despuësë bëdchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë guagué'ni' saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Lueguë bëagri' parë Antioquía. 23 Zihani tiempë guquëréldi' ciudá Antioquía. Despuësë bërú'ui' stubi vueltë parë guagué'ni' visitar ra mënë narialdí ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

24 Bëdchini tubi nguiu ciudá Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúlëll ciudá Alejandría. Nalé nasini guëc Apolos parë ruadí'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras. 25 Nanëll bidë Jesús gué'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë natsaldí ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldú'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë perë gá'adi'i guc bé'adi'ill ra nacanaldë Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús. 26 Apolos adë bëdzébëdi'i gunî'ill lu ra mënë la'ni iádu'u, perë

iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënú rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasédi'ill de që Jesús bëshé'ldi' Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë mënë narialdí ldu'i Dios. 27 Tsana bë'në Apolos llgabë tédëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdí ldu'i Dios, bë'në rall compañi lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bëdchini Apolos Acaya, nalé bé'nëll compañi ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antsë Dios bë'në compañi lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall diza'që. 28 Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de që Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu hashtë guc rall cunformë lo që naguni'i Apolos.

19

Bëagrí Pablo gë'dchi Efeso

1 Nanú Apolos ciudá Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bëdchíni' ciudá Efeso. Ndë bëdia'guëlú Pablo zihani narialdí ldu'i diza'që. 2 Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdí ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u të?

Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espíritu Santo u nídi'i Espíritu Santo.

3 Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vueltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

4 Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nísi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldí ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchini despuësë de Juan.

5 Iurë bini ra nguiu rë' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús. 6 Bëdchi'bë Pablo guiá'ai' guëc rall; lueguë bëdchini Espíritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizé. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. 7 Ra nabë'në recibir Espíritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguiu.

8 Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldú'i' guni'inúhi' ra mënë, nu gualdí ldu'u rall lo që nacagni'i Pablo. Adë rdzébëdi'i Pablo. Cagní'i' por lë'ë Jesús tsuté mieti catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo që naguni'i Pablo. 9 Perë bëldá më israelitë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdí ldu'i diza'që la'ni tubi hiu'u shcuelë lidchi tubi nguiu lë Tiranno. Ndë bëlua'a Pablo lë'ë ra mënë glli glli. 10 Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquëreldë regiuni shtë Asia bini rall diza'që shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo. 11 Dios bëdë'ë pudërë guia'a Pablo parë bé'ni' zihani milagrë ru'bë 12 hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac llu'u. Bëac ra narac llu'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

13 Perë bëldá ra israelitë canzé rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rnibé'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizmë léhi' nacagni'i Pablo.

14 Zni bë'në gadchi shini tubi nguiu israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi. 15 Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nané Jesús. Nané Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

16 Iurní nguiu nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guná'zill lë'ë ra shini Esceva. Bëdë'ë mëdzabë galné. Con guëdubi fuërsë shtëll bé'nëll gan lu guëzá gadchi nguiu. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall. 17 Grë ra naquëreldë ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalé bëdzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

18 Iurní zihani ra narialdí ldu'i diza'që, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë. 19 Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall librë delantë lu ra mënë. Gulú rall prëci shtë

librë. Lasaquin cincuenta mili bëllë bëd-
chichi. 20 Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë
con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatẽ rall
shnezë Jesús.

21 Despuësë de ni, Pablo bẽ'ni' llgabë parë
tsaguẽ'ni' visitar ra lugar shtë Maceda-
nia nu Acaya parë tsaglá'gui' viajë shtẽhi'
hashtë Jerusalén. Guní'i' despuësë de tsáhi'
Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma. 22 Iurní
bëshé'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë
rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në
stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

23 Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë
Pablo por shcuendë diza'quë. 24 Tubi nguiu
lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bëdchichi.
Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë
dios nalë Diana narunë ra mënë adorar.
Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan
zihani dumí. 25 Bëtëá Demetrio grë ra sa'll
nu ra nanapë lo mizmë dchi'ni rë'. Guní'ill
lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanẽ të
nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i
faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí
nardchi'bë shchi'ni hia'a. 26 Perë cumë
nanẽ të Pablo cagní'ill lu ra mënë, ra dios
naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí
ldu'u zihani mënë, lëdë niétiquëdi'i ndë'ë
më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni
shtë Asia. 27 Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë
purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë
nídi'i dchi'ni guëdẽ'na'a. Nu lo mizmë
iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini
tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac
desprëci pudërë shtë Diana, el quë narunë
ra mënë adorar guëdubi guẽ'dchiliu. Nanẽ
hia'a grë guẽ'dchiliu quëhunë rall adorar
lë'ë Diana.

28 Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalẽ
bëldẽ rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtẽna'a. Llëru'bë
na Diana.

29 Nalẽ bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá.
Guna'zi rall chupë nguiu naquëhunë com-
pañi lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stú-
bill lë Aristarco. Na rall më Macedonia.
Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco
hashtë lugar catë rdëá mënë. 30 Guc ldu'u
Pablo niutẽ Pablo lugar ni parë niani'inúhi'
ra mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë,
adë bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë. 31 Nu ra
bëldá gubiernë shtë Asia nartsa'guë Pablo,
bëshe'ldë rall rsunë lu Pablo; bë'në rall
ruëguë lu Pablo de quë tsutẽdi'i' ndë. 32 Lu
juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi
cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë
purquë nalẽ bëdzatsu rall, perë más zihani
rall nabëdëá, adë guc bẽ'adi'i rall rsunë
pëzielú bëdëá rall. 33 Perë nanú bëldá ra is-
raelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i
Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më
israelitë. Alejandro quëhúnëll sëñi con
guiá'ai' parë guëac dchi ra mënë. 34 Perë
iurë bëdë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi'
më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë
iurë. Guni'i rall:

—Guëbani Diana, dios shtë hia'a.
Llëru'bë na Diana.

35 Iurë bësëac dchi prësëntë lë'ë ra mënë,
guní'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më guẽ'dchiliu nanẽ
rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios
Diana. Llëru'bë náhi'. Nanẽ të nadápa'a
dzanë Júpiter nabietë lu gube'e. 36 Ndë'ë
adë chu rúnëdi'i negar. Gulë cuezë; adë
pë rúnëdi'i të. Adë pë zia'a guẽ'nëdi'i të.
Gulë bë'në llgabë lla gunë të. 37 Ra nguiu
naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu
adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a. 38 Talë
Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë
rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú
gubiernë nu nanú ra juësi parë gunë rall
rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë
shtë rall. 39 Perë si talë rac shtu'u të stubi
cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal
40 purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë
gubiernë rumanë acusar lë'ë hia'a ziquë
enemigu shtë gubiernë. Adë nídi'i mudë pë
guëni'i hia'a lu rall pëzielú bëasë ra mënë.

41 Iurë gualú guni'i prësëntë zdë'ë,
bëtë'tsë ra mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

1 Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë,
Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë
parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë.
Bẽ'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë parë
ziá'ai' Macedonia. 2 Grë ra lugar shtë Mace-
donia guaguẽ'ni' visitar nu guni'inúhi' grë
ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall
firmë lu shnezë Dios. Despuësë ziá'ai' parë
regiuni Grecia. 3 Ndë bëá'ni' tsunë mbehu.

Iurní gubi' parë guëná'zi' barcu nu guziá'ai'
Siria. Ndë bini Pablo caguili mënë mudë
parë gáti'. Hiadë gualúdi'i guall con barcu,
mejurë bëagri' nezë ziá'ai'. Gudẽdi' stubi
vueltë Macedonia. 4 Gadchi nguiu bë'në
compañi lë'ë Pablo; gudchi'bëlú rall hashtë
ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea.
Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall
më Tesalónica. Stubi lë Gayo më Derbe.
Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'dë regiuni
Asia. Nu zuga'a Timoteo. 5 Gulezë rall
lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá
Troas. 6 Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë
gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi
sin levadurë. Iurní bëdzepi na'a barcu.
Guzẽ na'a ga'i dzë parë bëdchini na'a Troas.
Ndë bëdëa'në na'a gadchi dzë con ra nguiu
nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

7 Primërë dzë shtë llmalë bëdëá ra
narialdí ldu'i diza'që parë bëshullë rall
guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná
ldu'u rall la Santa Cena. Bëlua'a Pablo
lë'ë rall hashtë guëruldë gue'lë purquë
grëgue'lë napë që guërú'ui'. 8 Bëdëá rall
la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'i
zihani llni la'ni cuartë. 9 Ndë zubë tubi
sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll
Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu
ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lẽ'ëll.
Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë
lu guiu'u guláguëll. Gútill. Gualdishtẽ
mënë lẽ'ëll. 10 Iurní Pablo biéti' hashtë
catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë
gudëdchi Pablo lẽ'ëll. Iurní guni'i Pablo lu
ra mënë:

—Adë rdzẽbëdi'i të purquë hia bëagrí
gubánill stubi.

11 Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli'
guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë
biadí'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'. 12 Ra
mënë bia'a rall sultërë lídchi' nabáni'. Nalẽ
gurëdchí ldu'u rall.

De Troas guatẽ Pablo guë'dchi Mileto

13 Lë'ë na'a gudchi'bëlú na'a con barcu.
Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i
na'a Pablo ziquë guní'i' lu na'a antsë. Lẽ'i'
por guëáhi' bëdchíni' Asón. 14 Tsana bëdi-
a'guëlú na'a lẽ'i' Asón, iurní tubsë bëdzepi
na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë
Mitilene. 15 Ndë bëru'u na'a parë bëdëdë
na'a brëgue'lë cu' tubi dani la'ni nisëdu'u
lë Quío. Hashtë stubi dzë bëdchini na'a
puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'd-
chi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bëd-
chini na'a ciudá Mileto. 16 Zni bëdë'në na'a
purquë Pablo adë gunẽdi'i' nëá'ni' llëduni
tiempë Asia. Adë gunẽdi'i Pablo nia Pablo
Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë
Jerusalén parë súhi' pendientë laní narni'i
rall Pentecostés. Guc ldú'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

17 Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a
Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni
Dios ciudá shtë Efeso. 18 Iurë bëdchini rai',
Pablo guni'i lu rai':

—Lë'ë të nanẽ të lla mudë gubania dizdë
primërë dzë na belda Asia. 19 Guëdubi
tiempë guquëreldënúa të, bëna sirvë lu
Dios galnadu'u shtëna. Nu nalẽ gulaguë
nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra
mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë
zihani vueltë bë'në mënë israelitë cuntrë
na. 20 Bëluá'ahia lë'ë të diza'que shtë Jesús
lidchi të nu catë bëdëá të parë bien shtë
të. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi
ldú'udia'a. 21 Rnia'a lu ra më israelitë nu lu
ra nanádi'i më israelitë guëabrí ldu'u rall
con Dios. Guësa'në rall nezë mal nu tsaldí
ldu'u rall Jesucristo, Shtáda'a. 22 Iurne' guzi-
ahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo
cagshé'ldi' na ndë. Más adë guënédia'a
cuendë pë saca ndë. 23 Niétiquë nanẽa lo quë
Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá
catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë
lachigui'bë guëtia'a rall na. 24 Perë adë bë
rní'idia'a pë runënú ra mënë na. Niétiquë
rac shtua'a guëzalúa dchi'ni nabëne'e Jesús
guiahia. Na më Shtada. Napë guënia'a lu
ra mënë quë Dios cagna'bë më ziquë tubi
favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

25 'Antsë gunia'a lu të lla tsutẽ të nezë lu
gube'e catë rnibë'a Dios, perë iurne' nanẽa
ni tubi de lë'ë të hiadë guëabrídi'i guëná të
lua stubi vueltë. 26 Rnia'a lu grë të, bëna
gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si
talë tubi të adë tsaldídi'i ldu'u të Jesús nu
guëniti almë shtë të, adë nádia'a respons-
ablë 27 purquë grë lo quë naguni'i Dios lua,
guní'ihia lu të. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi
ldú'udia'a de lë'ë të. 28 Iurne' mizmë lë'ë të
gulë gupë lë'ë të. Nu gulë gupë ra grupë
mënë narialdí ldu'i diza'que purquë Es-
píritu Santo bë'në më punërë lë'ë të cumë

cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlua'a shti'dzë
Jesús lu ra narialdí ldu'i Jesús. Jesús bëne'e
më vidë shtë më ziquë prëci parë gac salvar
të. 29 Nanẽa tsana guziahia, guëdchini mësë
falsë nagunë dañi ra nacanaldë shnezë Dios.
Ziquë ma dushë nardchini llgurrali lli'li,
rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë
falsë ladi të. 30 Lo mizmë ladi të guëru'u
bëldá nguiu naguëlua'a bishi lu ra nari-
aldí ldu'i Jesús parë tsanaldë rall nezë mal.
31 Gulë gupë cuidadë nu gulë bësëagná ldu'u
të purquë durantë lu tsunë izë, dzë la
gue'lë, adë gulézëdi'i guni'inúa lë'ë të. Nisë
zubë slua bëluá'ahia lë'ë të.
32 'Iurne' guësëana lë'ë të con Dios nu
con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu të na
të bëcha. Nalẽ rac shtu'u Dios lë'ë hia'a.
Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí
ldu'u të más parë gac të firmë lu shnezë
Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra
cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudili
më parë gac rall shini më. 33 Nunquë adë
rzébidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë
lëdë parë nídi'i cagluá'ahia lë'ë të. Nu
adë rzébidi'i ldua'a lari chulë parë gacua.
34 Cumë ziquë nanẽ të bëna dchi'ni con
prupi guiahia parë gudilia grë narqui'nia
nu parë bëdë'a narqui'ni ra naguzënú na.
35 Siemprë bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë
të dchi'ni parë gunë të compañi ra nanadë
bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i
Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más rquitë
ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë,
lẽdëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".
36 Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë',
bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios.
Bë'në Pablo orar con grë ra nabëquẽ diaguë
naguni'i Pablo. 37 Grë rall bi'ni rall purquë
gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo
nu bëtsagrua' rall lë'ë Pablo. 38 Nalẽ gubini
ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu rall
hiadë guëabrídi'i guëná rall lúhi' stubi.
Iurní grë rall guaguë'në rall compañi lë'ë
Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

1 Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'i diza-
'quë parë bëdzepi na'a barcu. Bia na'a
tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos.
Brëgue'lë guzẽ na'a; bëdchini na'a hashtë
stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u
na'a stubi parë bëdchini na'a puertë nalë
Pátara. 2 Puertë Pátara bëdia'guëlú na'a
tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bëdzepi
na'a barcu ni. 3 Iurë ziazú na'a lu nisë, guná
na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin
ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a
hashtë Siria. Bëdchini na'a puertë shtë Tiro
catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bëdietë
na'a barcu. 4 Bëdzelë na'a ra narialdí ldu'i
diza'quë nu bëdëa'në na'a gadchi dzë con
lë'ë rall. Espíritu Santo bëldaguë llgabë
guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo.
Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén.
5 Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë
ra narialdí ldu'i diza'quë con tse'lë rall
nu shini rall, bë'në rall compañi lë'ë na'a
hashtë fuërë ciudá. Bëdchini na'a rua' nisë-
du'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzënú
na'a Dios. 6 Iurní bëdë'në na'a despedir lë'ë
rall con abrasë parë bëdzepi na'a barcu. Hia
cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi rall.
7 Bëru'u na'a Tiro. Guzẽ na'a lu nisë
hashtë Tolemaida. Bëdietë na'a barcu ndë,
nu bëdë'në na'a saludar ra narialdí ldu'u
diza'quë nu bëdëa'në na'a con lë'ë rall
tubi dzë. 8 Brëgue'lë Pablo con grë nazu-
ga'anú lẽ'i', bëru'u na'a parë bia na'a ciudá
shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe
el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra
mënë. Antsë bë'në ra poshtë nombrar lë'ë
Felipe ziquë tubi muzë ladi gadchi nguiu
naqui'dzë alimëntë parë ra prubi. Bëa'nënú
na'a Felipe lídchi'. 9 Napë Felipe tapë sht-
sá'pëll. Guëzá rall lliguëna'a; guni'i rall
enseñansë narunë rall recibir por pudërë
shtë Dios. 10 Hia zihani dzë guquëreldë na'a
Cesarea tsaná bëdchini tubi më Judea nalë
Agabo. Nall muzë shtë Dios nu gunı́'ill
ra enseñansë nabẽ'nëll recibir por pudërë
shtë Dios. 11 Agabo be'dë guẽ'nëll visitar
lë'ë na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo
nu bëldí'bill guërupë guëa'll con guërupë
guiá'all; gunı́'ill:

—Espíritu Santo cagni'i zdë'ë mudë
guëldi'bi ra israelitë guëa' nashtënë
cinturón rë'. Gunë rall intriegu nashtënë
cinturón lu ra nanádi'i më israelitë. Gaquin
Jerusalén.

12 Iurë bini na'a zdë'ë, lë'ë na'a nu ra më
Cesarea bëdë'në na'a ruëguë lu Pablo parë
adë tsádi'i Pablo Jerusalén. 13 Perë Pablo
guni'i lu na'a:

—Adë rú'nëdi'i të purquë más rsëbini të
ldua'a. Masiá iurne' guëldi'bi rall na ziquë

tubi prësi, nahia cunformë. Masiá quini rall
na ciudá Jerusalén, nahia dispuestë gatia
por Dadë Jesús.
14 Adë bëdé'nëdi'i na'a gan nazú na'a lull.
Iurní adë biadí'dzëdi'i na'a más; niétiquë
guni'i na'a lu Pablo:
—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá
shtë Dios.
15 Despuësë bëdë'në na'a preparar parë
bia na'a Jerusalén. 16 Bëldá ra më Cesarea
narialdí ldu'u diza'quë, bë'në rall compañi
lë'ë na'a con tubi nguiu më Chipre. Lëll
Mnasón. Nápëll tubi lidchi Jerusalén catë
bëdëa'në na'a. Hia guahietë gualdí ldu'u
Mnasón diza'quë shtë Jesús.

Guaguë'në Pablo visitar lë'ë Jacobo

17 Iurní bëdchini na'a Jerusalén; ra nari-
aldí ldu'i diza'quë, nalé bëquitë ldu'u rall;
guná rall lu na'a. 18 Brëgue'lë bianú na'a
Pablo; biadë'në na'a visitar lë'ë Jacobo.
Ndë zubë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni
Dios. 19 Pablo bé'ni' saludar lë'ë rall. Iurní
biadí'dzi' tubi por tubi ra cusë nabé'ni' por
pudërë shtë Dios ladi ra mënë de stubi
naciuni. 20 Iurë bini ra mëgulë nabiadi'dzë
Pablo, guni'i lul sa' rall: "Nalé nabënë na
Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më." Iurní
guni'i rall lu Pablo:
—Guná Dadë, zihani më israelitë gualdí
ldu'u rall diza'quë. Na rall zihani mili,
perë grë rall rni'i rall rqui'ni guianál-
da'a tëchi lëy shtë Moisés. 21 Iurne' bini
rall de quë lé'ël cagluá'al grë ra israelitë
naquëreldë stubi lugar, adë gúnëdi'i rall
cumplir nabëquë'ë Moisés. Nu bini rall
rní'il de quë adë gáquëdi'i circuncidar ra
shini rall, nilë tsagla'guë rall custumbrë
shténa'a. 22 ¿Pë guëdé'na'a iurne'? purquë
segurë gac bë'a rall lé'ël be'dë guëzël.
23 Mejurë gúnël lo quë naguëni'i na'a lul.
Nanú tapë nguiu ladi hia'a. Cabezënú rall
tubi promësë guëdë'ë rall lu Dios. Bë'në rall
prometer tubi cusë lu më. 24 Lé'ël bia'a lë'ë
rall iádu'u parë gunë të ofrecërë bëldá ma
ziquë ofrendë parë Dios. Gudilli gashtë shtë
rall nu despuësë guëzá të guëga'a të guëc
të. Zni guëdë'ë ra më israelitë cuendë de
quë adë nádi'i verdá shcuéndël nabini rall,
sino quë guëdë'ë rall cuendë nul canáldël
lëy shtë Moisés. 25 Perë ra nanádi'i më
israelitë nu gualdí ldu'u rai' diza'quë, hia
bëquë'ë na'a lu rall más antsë de quë adë
pë quëdí'nidi'i ldu'u rall por ra cusë rë'.
Niétiquë adë gáudi'i rall belë nabë'në ra
mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu
adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma
nanadë bëshé'ëdi'i rënë, nu adë quënúdi'i
rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mënë Pablo prësi

26 Iurní Pablo bia'a guëzá tapë nguiu
parë bë'në rall según lëy nabëquë'ë Moisés.
Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin.
Lueguë guaté rall iádu'u parë bë'në Pablo
visi lu ra bëshuzi pë dzë gunë cadë tubi rall
ofrecërë ra ma ziquë ofrendë lu Dios.
27 Hia mërë gualú guëzá gadchi dzë nagu-
ni'i Pablo, bëldá ra israelitë naze'dë regiuni
Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë.
Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë
Pablo. 28 Gurushtiá rall:
—Lë'ë të më israelitë, gulë bë'në com-
pañi lë'ë na'a purquë nguiu rë' canzëll grë
ladë. Cagluá'all ra mënë ldai' naná cuntrë
naciuni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés
nu cuntrë mizmë iádu'u shtë Dios. Nu
iurne' gulutëll la'ni iádu'u bëldá më griego.
Zni quëhúnëll manchar lugar santu rë'.
29 Zni guni'i rall purquë antsë guná rall
Pablo canzënúhi' Trófimo ladi ciudá. Tró-
fimo nall më Efeso. Por ni bë'në rall llgabë
de quë Pablo bia'a lë'ë Trófimo la'ni iádu'u.
30 Nalé bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá
nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guë-
na'zi rall Pablo. Bëshaguiú rall lë'ë Pablo
parë gualdú rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë
bësë'au rall iádu'u. 31 Hia guc ldu'u rall
niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu
capitán shtë ra suldadë rumanë de quë
grë mënë shtë ciudá nalé bëdzatsu rall.
32 Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa'
narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall
catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu
capitán nu ra suldadë, gulezë bëdë'ë rall
shtë Pablo. 33 Iurní guabi'guë capitán; biá'all
Pablo prësi. Gunibé'all bëli'bi Pablo con
chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë
capitán:
—¿Chu na nguiu rë'? ¿Pë bé'nëll?
34 Nalé gurushtiá ra mënë nu nalé ruidë
bëquë'ë rall. Hia guni'i mënë tubi cusë;
stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë
adë guasédi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë
bia'a capitán lë'ë Pablo cuartel. 35 Iurë
bëdchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra

suldadë bëldisi rall lë'ë Pablo guia'a purquë
tantë bëdëá mënë caguini rall lë'ë Pablo.
36 Grë ra mënë nacanaldë, gurushtiá rall:
—Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

37 Mërë lë'ë ra suldadë gulutḗ lë'ë Pablo
la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:
—¿Zac guënia'a lul chupë di'dzë?
Bëquebi capitán lu Pablo iurní:
—Perë lḗ'ël rac ruadí'dzël griego.
38 ¿Lëdë lḗ'ëdi'il më egipcio nabëtsatsu ra
mënë ca dzë cuntrë gubiernë rumanë?
Bia'a më egipcio tapë mili nguiu mal hashtë
lumë catë nídi'i mënë.
39 Iurní Pablo bëquebi lu capitán:
—Nahia më israelitë. Gula Tarso, ciudá
ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë
gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi të
guëni'inúa ra mënë.
40 Bëdë'ë capitán permisi. Iurní guzuldí
Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuar-
tel. Bë'në Pablo sëñi con guiá'ai' lu ra mënë
parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall,
Pablo guni'i lu rall con dizḗ hebreo:

22

1 —Lë'ë të Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a
guëquḗ diaguë të pë guënia'a.
2 Iurë bini ra mënë Pablo cagní'ill lu rall
con dizḗ shtë rall, dchítë' bëac rall. Pablo
guni'i lu rall:
3 —Nahia israelitë; gula ciudá Tarso
regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'ë
Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai'
na lëy shtë shtadë guëlú hia'a. Con guëdu-
binú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë
quëhunë të iurne'. 4 Antsë guzunalda ra
narialdí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu gu-
na'zia prësi nguiu nu ra na'a parë bëtiá'ahia
lë'ë rall lachigui'bë. 5 Jëfë shtë ra bëshuzi
nu grë mëgulë narnibë'a, nanḗ rall pë bëna.
Lë'ë rall bëne'e rall cartë parë biahia lu
ra bëchi sa' hia'a naquëreldë ciudá Dam-
asco. Ndë niagllía ra narialdí ldu'i Jesús.
Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë
rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëáqui' shmënë Jesús
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 'Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia
Damasco, quierë guëruldë dzë, de repëntë
gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni
fuertë nabëdchini nezë lu gube'e. 7 Gulaga
lu guiu'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i
lua: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na?" 8 Iurní
guna'bë di'dza: "¿Chu lḗ'ël Dadë?" Iurní
guni'i voz lua: "Nahia Jesús më Nazaret.
Rzunáldël na." 9 Ra nazianúa guná rall lu
llni nu nalḗ bëdzëbë rall perë adë bíni-
di'i rall di'dzë shtë naguni'i lua. 10 Iurní
repia: "Dadë ¿pë rac shtú'ul guna?" Lë'ë
Dadë Jesús guni'i lua: "Guashtḗ nga'li nu
guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë
guëni'i mënë lul guadë nagúnël. Guëni'i
rall lul pë cusë rnibë'a Dios gúnël." 11 Perë
llni bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi
rall guiahia parë guc bëdchinia Damasco.
12 'Ndë guquëreldë tubi nguiu lëll
Ananías. Humildë nall nu canáldëll tëchi
lëy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë
naquëreldë Damasco, rni'i rall Ananías
na më za'quë. 13 Ananías bidë guëná na;
iurë bëdchínill, nëll lua: "Bëchi Saulo,
guëabrí guënal stubi vueltë". Iurní lueguë
lueguë gubí'ahia stubi vueltë nu gunahia lu
Ananías. 14 Nëll lua: "Dios shtë ra shtáda'a
gudili më lḗ'ël dizdë antsë parë gac bḗ'al
guadë naná voluntá shtë më. Gudili më
lḗ'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë
lu Dios nu parë guëquḗ diáguël ra di'dzë
naguëni'i më lul 15 purquë lḗ'ël nal testigu
shtḗhi'. Tsagní'il lu ra mënë lu gué'dchiliu
grë lo quë nagunal nu nabínil de lë'ë më.
16 Iurne' gua; adë rac ldḗ'ëdi'il. Gua të chubë
nísël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunḗ më
ldú'ul grë ra duldë shtḗnël."

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

17 'Iurní bëagría Jerusalén; guahia iádu'u
ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia
tubi llni nabëshe'ldë Dios. 18 Bëlua'alú Jesús
lua nu guni'i më: "Nasesë bëru'u Jerusalén
purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë
naguëní'il de na". 19 Iurní gunia'a lu Jesús:
"Dadë, ra mënë nanḗ rall lla riahia grë ra iá-
du'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí
ldu'u lḗ'ël parë tsa rall prësi. Bëldaga lë'ë
rall lachigui'bë nu rnibḗ'ahia rau rall galnḗ.
20 Tsana gudini rall Esteban, muzë shtḗnël,
zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë
lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini
rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë

nabë'në ni.” [21] Perë Jesús guni'i lua: “Bëagzḗ purquë ziquë shmensajëra, güeshe'lda lḗ'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë”.

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

[22] Hashtë puntë rë' bëquḗ diaguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurní guzublú gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gati nguiu rë'. Hiadë rac shtú'udi'i na'a guëná na'a lu nguiu rë'.

[23] Gurushtiá rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall iu'lli tantë rldë rall. [24] Iurní gunibë'a capitán caguëu' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibḗ'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pëzielú gurushtiá ra mënë cuntrë lḗ'ëll. [25] Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë hiaguë rall lḗ'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë të derechë guëquë'ë hiaguë të tubi nguiu nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë guc condenádëdi'i?

[26] Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguḗ'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnël con nguiu rë' purquë nall tubi nguiu nanapë derechë ziquë më rumanë.

[27] Iurní guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë guldil; nápël derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

[28] Iurní repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dizdë gula, shtada napë rai' derechë ni.

[29] Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lḗ'i'. Lo mizmë capitán bëdzḗbëll bëquëdull lë'ë Pablo purquë bëdḗ'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuéndëll

[30] Brëgue'lë stubi dzë bëtëá capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtú'ull gac bḗ'all nia'a më delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

23

[1] Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guní'i':

—Rnia'a lu të Dadë, hashtë iurne' nanḗa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

[2] Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibḗ'all lu ra mënë nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo. [3] Iurní Pablo guní'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lḗ'ël purquë nal guetë guërupë tëchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lëy, lḗdëdi'i parë guënibḗ'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lëy.

[4] Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

[5] Pablo repi lu rall iurní:

—Lë'ë të Dadë, adë guënédia'a cuendë lḗ'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: “Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë të”.

[6] Iurní bëdë'ë Pablo cuendë de quë bëldá ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëldá rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:

—Rnia'a lu të Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtada guc ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë të niétiquë purquë rialdí ldua'a Dios guëldishtḗ më ra tëgulë.

[7] Iurní ra nabini lo quë naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quëadi'dzë lul sa' rall hashtë gudildi di'dzë rall [8] purquë ra saduceo adë rialdídi'i ldu'u rall tsashtḗ ra tëgulë nu rni'i rall adë nídi'i ianglë nu nilë tubi espíritu nanabani. Perë ra fariseo rialdí ldu'u rall grë ra cusë rë'. [9] Grë rall gurushtiá rall. Iurní guasuldí bëldá mësë narlua'a lëy; na rall fariseo. Nalḗ nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguiu rë' adë pë mal quëhúnëdi'ill purquë si talë guni'i tubi espíritu u tubi ianglë lull, adë chu su lull, no sea guëdḗ'na'a cuntrë Dios.

[10] Nalḗ gudildi di'dzë rall nu nalḗ bëdzëbë capitán. Bḗ'nëll llgabë niabé guiu rall lë'ë Pablo nihunë rall pedasë lë'ë Pablo. Por ni

gunibë'a capitán gue'dë guëzḗ ra suldadë
parë tsaldú lë'ë Pablo, guëldisë guia'a rall
nu guëguëu' ra suldadë lë'ë Pablo cuartel.
11 Brëgue'lë stubi dzë bëlua'alú Jesús lu
Pablo nu repi Jesús lull:
—Bëcuedchí ldú'ul. Adë rdzḗbëdi'il
purquë ziquë gunı́'il lu ra mënë shti'dza
ndë'ë, zni guëshe'lda lḗ'ël; tsagnı́'il lu ra
mënë ciudá Roma. Nal testigu shtëna.

Gu' bëldá mënë de acuerdë parë quini rall Pablo

12 Brëgue'lë stubi dzë bëldá ra israelitë gu'
rall de acuerdë parë quini rall Pablo. Bë'në
rall jurar lu Dios zndë'ë:
—Dios gunë më condenar lë'ë na'a si
talë chu quínidi'i Pablo. Adë pë guëdáudi'i
na'a; adë pë guëdii'di'i na'a hashtë nuvërë
guëdini na'a lë'ë Pablo.
13 Más de cuarenta nguiu bë'në jurar ni.
14 Gua rall lu jëfë shtë ra bëshuzi nu lu ra
mëgulë shtë ra më israelitë, nu guchi rall:
—Lë'ë na'a guni'i na'a lu Dios de quë
gunë më condenar lë'ë na'a. Adë pë
guëdáudi'i na'a hashtë nu vërë guëdini na'a
Pablo. 15 Iurne' lë'ë të con los de más miem-
brë shtë Junta Suprema, gulë guna'bë lu
capitán glli; guidënú rall Pablo stubi vueltë
delantë lu të. Gulë guchi lu capitán rac
shtu'u të guësë'dë të lla na shcuendë Pablo,
perë lë'ë na'a hia dzu na'a listë parë guëdini
na'a lḗ'ëll antsë guëdchínill lu të.
16 Tubi nguiu shini zanë Pablo, bínill lo
quë narac shtu'u nguiu mal gunënú rall
Pablo. Guall cuartel; guanull rsunë lu
Pablo. 17 Pablo guna'bë tubi capitán parë
guëní'i' lu capitán:
—Bia'a nguiu rë' lu capitán mayurë
purquë nuá'all tubi rsunë natsagní'ill lu
capitán.
18 Iurní bia'a suldadë lḗ'ëll lu capitán
mayurë nu repi suldadë:
—Lë'ë prësi Pablo guná'bëll favurë lua
parë ze'dënúa nguiu rë' ndë'ë purquë
nuá'all tubi rsunë parë lḗ'ël.
19 Iurní guna'zi capitán guia'a nguiu parë
biá'all lḗ'ëll stubi ladë nu guna'bë dí'dzëll:
—¿Pë rac shtú'ul guëní'il lua?
20 Guni'i nguiu lu capitán:
—Ra israelitë nanú rall de acuerdë parë
guëna'bë rall lul de quë glli guá'al Pablo
lu Junta Suprema stubi vueltë. Guëni'i
rall ziquë protëstë guëzú rall lul de quë
guësë'dë rall shcuendë Pablo. 21 Perë adë
tsaldídi'i ldú'ul shti'dzë rall purquë más
de cuarenta nguiu naca'chilú; cabezë rall
lë'ë Pablo parë quini rall lḗ'i'. Bë'në rall
jurar lu Dios de quë adë pë gau rall nu adë
pë gu rall hashtë nuvërë quini rall Pablo.
Iurne' niétiquë cabezë rall rsunë shtḗnël
nia'a zëgul Pablo glli.
22 Iurní gulú nezë capitán lë'ë nguiu. Repi
capitán:
—Adë chu lu ruadí'dzëdi'il lo quë nabidë
guëní'il lua.

Bëshe'ldë capitán lë'ë Pablo lu gubernadurë Félix

23 Guna'bë capitán mayurë chupë capitán
menor shtḗnëll nu gunibḗ'all gac armar
chupë gahiu'a suldadë con setenta suldadë
naquibë guay con chupë gahiu'a suldadë
nagua'a lansë. Gunibḗ'all parë guzia'a
ra suldadë ciudá Cesarea rquë guë'ë iurë
gue'lë. 24 Nu gunibë'a capitán gac preparar
guay naquibë Pablo. Repi capitán lu ra
suldadë gapë rall Pablo bien parë adë pë
gunënú ra israelitë lë'ë Pablo nezë. 25 Bëdë'ë
capitán tubi cartë parë bia'a ra suldadë lu
gubernadurë. Rni'i cartë:
26 "Na capitán Claudio Lisias, runa saludar
lḗ'ël Dadë gubernadurë Félix con llëru'bë
rëspëti. 27 Rquëa'a lul shcuendë nguiu rë',
lë Pablo. Ra israelitë guna'zi rall lë'ë nguiu
ni, perë iurë binia de quë dizdë gúlëll nápëll
derechë ziquë më rumanë, guahia con ra
suldadë parë bëna librar lḗ'ëll guia'a ra
israelitë. 28 Cumë na rac shtua'a gac bḗ'ahia
pëzielú runë rall acusar lë'ë Pablo, biahia
lḗ'ëll lu juntë shtë ra israelitë. 29 Ndë guc
bḗ'ahia adë pë delitë nápëdi'ill parë gátill,
nilë parë tsull lachigui'bë. Niétiquë runë
ra israelitë acusar lë'ë Pablo purquë adë
zianáldëdi'ill tëchi lëy religiusë shtë rall.
30 Perë binia de quë bëldá ra contrari rac
shtu'u rall quini rall lë'ë Pablo, por ni
lueguë cagshe'lda lḗ'ëll lul. Nu gunibḗ'ahia
lu ra contrari shtḗnëll de quë gunë rall
rëglë asuntë ni delantë lul. Gualú cartë rë'.
Guëá'nël bien."
31 Iurní gunibë'a capitán lu ra suldadë
të gua'a rall Pablo la'ni gue'lë hashtë tubi
guë'dchi lë Antípatris. 32 Brëgue'lë bëagrí
ra suldadë nanazḗ guëa' parë cuartel. Hia
ra nanadchi'bë guay guagla'guë rall viajë

shtë rall con Pablo. 33 Iurë bëdchini rall Ce-
sarea, bëdë'ë rall cartë guia'a gubernadurë
nu bë'në rall intriegu lë'ë Pablo guiá'all.
34 Iurë gualú bi'ldi gubernadurë cartë, gu-
na'bë dí'dzëll lu Pablo chu mẽnëll. Bínill
de què Pablo na më regiuni Cilicia, 35 repi
gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtẽnël iurë
guidë ra mënë narunë acusar lẽ'ël.

Iurní gunibẽ'a gubernadurë parë gupë
ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy
Herodes.

24

*Pablo bë'në defender mizmë lẽ'i' lu guber-
nadurë Félix*

1 Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo prësi, bëd-
chini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bëd-
chini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra
mëgulë miembrë shtë Junta Suprema con
tubi naguëni'i por lë'ë rall, lëll Tértulo.
Ra nguiu rë' bëdchini rall lu gubernadurë
parë gunë rall acusar lë'ë Pablo. 2 Iurë
be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu guber-
nadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acusar
lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por
lẽ'ël gurëdchí ldu'u na'a, gutẽ en paz parë
lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnël por lë'ë na'a
nu parë bien shtë naciuni. 3 Por grë ra
cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a
recibirin guëdubi ladë shtë naciuni. Por
ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lẽ'ël Dadë
gubernadurë. 4 Perë parë adë guëdchisúdi'i
na'a tiempë shtẽnël, rna'bë na'a favurë lul
parë guëquẽ diáguël bëldá di'dzë shtë na'a.
5 Bëdzelë na'a nguiu rë'; nall ziquë tubi
gui'lli mal. Grë ladë lu guẽ'dchiliu cagtsát-
sull mënë nu quëgull divisioni ladi ra më
israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno.
6 Nu hashtë guc ldú'ull nihúnëll manchar
iádu'u shtënë na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a
lẽ'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë
lẽ'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a,
7 perë capitán Lisias gudëdë láguëll lu na'a
con zihani suldadë. Bëdchisull nguiu rë'
lu na'a 8 nu guní'ill guëdchini na'a lul. Lo
mizmë lẽ'ël guëna'bë dí'dzël lu nguiu rë'
parë gac bẽ'al guadë naná verdá naquëhac
acusar lẽ'ëll.

9 Grë ra israelitë nazuga'a lu guber-
nadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá.
10 Iurní bë'në gubernadurë sëñi lu Pablo
parë guadí'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul
Félix parë guna defender na lo què
naquëhunë rall acusar na. Nanẽa hia zihani
izë nal juësi naciuni rë'. 11 Si talë rac shtú'ul
guëna'bë dí'dzël, gac bẽ'al pë guc Jerusalén.
Guc chi'bë chupë dzë bëdchinia Jerusalén
parë guaguëna adorar Dios. 12 Ni tubi adë
chu bëdzélëdi'i cadildi di'dzënúa. Nu adë
bëdzélëdi'i rall na ca tsatsua mënë la'ni
iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më
israelitë stubi partë shtë ciudá. 13 Ra nguiu
rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi
cusë naquëhunë rall acusar na. 14 Perë sí,
rquebia lul de què quëhuna sirvë lu Dios
shtë ra shtadë guëlú na'a; rialdí ldua'a grë
ra cusë nanaquẽ la'ni ra librë nabëquë'ë ra
profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa
adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús.
Rni'i ra nguiu rë' nezë ni na mal; rni'i rall
lo què naquëhuna, adë nazá'quëdi'in. 15 Nu
rialdí ldua'a ziquë ra nguiu rë' de què Dios
guëldishtẽ më ra tëgulë, grë ra nabë'në bien
nu ra nabë'në mal. 16 Por ni quëapa mizmë
na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu
nilë lu ra mënë.

17 'Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë
bëldá izë, guazẽa ladzë mënë, bëagría ladza
parë bëna ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë
lu Dios. 18 Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu
Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bëldá israelitë
naze'dë regiuni Asia. Bëdia'guëlú rall na
la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra
cusë rë'. Perë adë bëdzélëdi'i rall na con
zihani mënë nu sin ni tubi ruidë. 19 Ra
israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë
napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na.
20 Perë cumë adë nídi'i rall iurne', ra nguiu
rë' nacabezë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna
tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema.
21 Rquebia lul tsana guagzú rall na, gunia'a
fuertë lu Junta Suprema de què rialdí ldua'a
Dios guëldishtẽ më ra tëgulë. Niétiquë por
ni quëhunë rall acusar na.

22 Félix nanẽ zá'quëll lla na ra creenci
nanua'a ra mënë narialdí ldu'i Jesús. Por ni
bësëá'nëll asuntë rë' pendientë. Guní'ill lu
grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë
capitán Lisias parë guëna'bë di'dza lull lla

na asuntë shtë të.
23 Iurní Félix gunibḗ'all lë'ë capitán parë
tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë
con du'pë libertá. Nu bëdë'ë capitán per-
misi parë tsutḗ amigu shtë Pablo parë
guadi'dzënú rall Pablo, nu gunë rall com-
pañi lḗ'i' pë cusë rquí'ni'.
24 Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix
con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë
guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani
tubi mënë natsaldí ldu'i Jesús. Tse'lë Félix
lë Drusila nu nall më israelitë. 25 Biadi'dzë
Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac
shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi de-
lantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra
mieti nezë mal. También guni'i Pablo lu rall
guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë
ra mënë lu guḗ'dchiliu. Iurë bini Félix grë
ra di'dzë naguni'i Pablo, bëdzḗbëll nu répill:
—Bëagzḗ shlugárël lachigui'bë. Iurë
gapa tiempë, guëna'ba lḗ'ël ndë'ë stubi.
26 Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí
nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zi-
hani vueltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo.
27 Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u
Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo
shlugar Félix. Félix guc ldú'ull guëá'nëll
bien lu ra israelitë; por ni bësëá'nëll Pablo
prësi.

25

Bë'në Pablo defender lḗ'i' lu Festo

1 Gubernadurë Festo bëdchínill Cesarea.
Tsunë dzë despuësë bërú'ull parë ziá'all
Jerusalén. 2 Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra
bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë.
Bë'në rall demandë lë'ë Pablo. 3 Guna'bë rall
tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzḗ
Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall
quini rall Pablo. 4 Perë Festo guni'i lu rall:
—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na
guëabría ndë sëbëldá dzë. 5 Talë entrë de
lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na
Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si
talë bḗ'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.
6 Guquëreldë Festo Jerusalén tubi llmalë
u du'pë más. Iurní bëabrill Cesarea.
Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal
shtḗnëll nu gunibḗ'all gue'dë guënú rall
Pablo lull. 7 Iurë guatḗ Pablo lu tribunal,
guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén.
Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë
ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i nihunë
rall probar. 8 Iurní bë'në Pablo defender
lḗ'i'; guní'i':
—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy
shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu
nilë cuntrë rëy César.
9 Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra
israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:
—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë
guna rëglë asuntë shtḗnël ndë?
10 Pablo repi lu Festo:
—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë
gubiernë rumanë catë runë tucarë gac
rëglë shcuenda. Bien nanël adë bëna ni
tubi delitë cuntrë ra më israelitë. 11 Si talë
bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë
rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i
verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë
acusar na, ni tubi adë chu napë derechë
parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni
rna'ba iurne' lo mizmë rëy rumanë gúnëll
rëglë asuntë shtëna.
12 Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë
shtë Festo; iurní guní'ill lu Pablo:
—Hia quë rná'bël gunë rëy rumanë rëglë
shcuéndël, pues lu rëy guëshe'lda lḗ'ël.

Pablo delantë lu rëy Agripa

13 Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con
zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë
guaguë'në rall saludar lë'ë Festo. 14 Zihani
dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadí'dzëll
lu rëy shcuendë Pablo. Guni'i Festo:
—Nanú tubi nguiu prësi ndë'ë; lëll Pablo.
Félix bësëá'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë
guna rëglë shcuéndëll. 15 Tsana guahia
Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra
mëgulë shtënë ra israelitë, bë'në rall pre-
sentar tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë
rall guna condenar nguiu rë' parë gátill.
16 Perë repia lu rall gubiernë rumanë adë
nápëdi'i rall derechë gunë rall condenar
ni tubi prësi sino quë primërë runë prësi
defender lḗ'i' lu ra naquëhunë acusar lḗ'i'.
17 Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë
gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba
lu tribunal. Gunibḗ'ahia be'dë guënú rall
Pablo. 18 Bëdchini ra mënë narunë acusar
lḗ'ëll perë adë bḗ'nëdi'i rall probar delitë
nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë
nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i.
19 Niétiquë runë rall acusar lë'ë Pablo por
creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall
por shcuendë tubi nguiu nalë Jesús. Gútill
perë Pablo rní'ill nianá nabani Jesús. 20 Adë

rac bḗ'ahia lla mudë guna rëglë asuntë
rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na
guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo
Jerusalén parë gac rëglë shcuéndëll, 21 perë
lḗ'ëll guná'bëll guëá'nëll prësi hashtë gunë
rëy rumanë rëglë shcuéndëll. Por ni gu-
nibḗ'ahia tsagla'guë tsull prësi hashtë tsana
tsu mudë guëshe'lda lḗ'ëll lu rëy ru'bë lë
Augusto.
22 Iurní Agripa repi lu Festo:
—Na rac shtua'a guëquḗ diaga pë ru-
adi'dzë Pablo.
Festo guni'i iurní:
—Talë rac shtú'ul, lueguë lo mizmë glli
guínil pë ruadí'dzëll.
23 Brëgue'lë bëdchini rëy Agripa nu
Berenice con zihani lujë shtë rall. Guatḗ rall
la'ni cuartë shtë palaci con ra jëfë militari
con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní
Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guaglli'i
rall Pablo. 24 Guni'i Festo:
—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë
nacabezënú lë'ë hia'a, guëzúa nguiu rë'
lu të. Zihani ra më israelitë naquëreldë
Jerusalén nu ra naquëreldë ndë'ë Cesarea,
runë rall acusar lë'ë nguiu rë'. Nalḗ gu-
rushtiá rall parë gati nguiu rë'. 25 Perë na
lluá'ahia adë pë bḗ'nëdi'ill parë gátill. Nu
lo mizmë lḗ'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto
rëglë shcuéndëll. Bëna llgabë guëshe'lda
lḗ'ëll lu rëy Augusto 26 perë cumë adë
bëdzélëdia'a ni tubi cusë mal nabḗ'nëll parë
guëquëa'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni
rzuhia lḗ'ëll lu të, más bien lul rëy Agripa,
parë guadi'dzënul lḗ'ëll nia'a zëquébill pë
delitë bḗ'nëll. Rac shtua'a gac bḗ'ahia pë
guëquëa'a lu rëy Augusto 27 purquë adë
guëlḗdi'i guëshe'lda lḗ'ëll lu rëy sin quë adë
guënehia rsunë pë delitë nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuéndi' lu rëy Agripa

1 Iurní guni'i Agripa lu Pablo:
—Guni'i lla na shcuéndël.
Pablo bëldisë guiá'ai' ziquë tubi saludë
parë zulú gúnëll defender lḗ'ëll. Guní'ill:
2 —Nalḗ rquitë ldua'a iurne' purquë
zugá'ahia delantë lul, rëy Agripa, parë guna
defender na de grë ra cusë narunë ra is-
raelitë acusar na. 3 Lḗ'ël nanël ra custumbrë
nu ra creenci nanapë ra israelitë, lla na
pegadë rall lu cusë ni. Por ni rna'ba lul,
bëcuedchí ldú'ul. Guëquḗ diáguël shti'dza
naguënia'a lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidë shtḗhi' antsë gáqui' shmënë Jesús

4 'Grë ra israelitë nanḗ rall lla guc
vidë shtëna dizdë nabi'cha, tsana
guquëreldënuhia lë'ë rall ladza. Nanḗ rall
mudë naguquërelda Jerusalén. 5 Nanḗ rall
dizdë nabi'cha guca partidë fariseo. Ra
fariseo quëhunë rall cumplir creenci shtë
rall más quë grë ra mënë. Si talë rac shtu'u
rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a
lul. 6 Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë
rialdí ldua'a, Dios guëldishtḗ më ra tëgulë
purquë más antsë bë'në Dios prometer
lu ra shtadë guëlú na'a de quë tsashtḗ ra
tëgulë. 7 Grë ra chi'bë chupë grupë shtë
naciuni Israel, runë rall adorar Dios dzë la
gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtḗ më
ra tëgulë, perë guná, quëhunë rall acusar
na purquë rialdí ldua'a mizmë cusë ni.
8 Perë rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë
guëldishtḗ Dios ra tëgulë parë guëbani rai'
stubi vueltë?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

9 'Más antsë lluá'ahia quëhuna cusë za-
'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zi-
hani cusë cuntrë ra mënë nagualdí ldu'i
diza'quë shtë Jesús më Nazaret. 10 Zihani
cusë bëna Jerusalén cuntrë lë'ë rall. Ra
jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e cartë guiahia të
guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë.
Bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. También
guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá
shmënë Jesús. 11 Zihani vueltë bëzac zihia
lë'ë rall hashtë nihunë rall negar na rall
shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lë'ë rall la'ni
grë ra iádu'u shtë rall. De tantë rldënuhia
lë'ë rall, rzunalda lë'ë rall hashtë ra ciudá
de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

12 'Zni mudë canzḗa con cartë nabëne'e ra
jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë
ciudá Damasco parë ziatilia ra shmënë
Jesús. 13 Perë rnia'a lul, Dadë rëy, nezë
naziahia, quierë guëruldë dzë, gunahia tubi
llni ru'bë nabëdchini nezë lu gube'e. Nahin
más fuertë quë llni ngubidzë. Rni'bë llni;

bëdchini llni catë zugá'ahia con ra nanaldë
na. 14 Grë na'a gulaguë na'a lu guiu'u.
Nu binia tubi bë naguni'i dizé hebreo:
"Saulo, ¿pëzielú rzunáldël na? Quëhúnël
ziquë runë ngunë iurë rlda'a ma patadë
lu garrudchi." 15 Iurní repia: "¿Chu lé'ël
Dadë?" Iurní guni'i Dadë lua: "Na nahia
Jesús. Rzunáldël na 16 perë guashté nu
guasuldí. Bëlua'aluhia lul nu gudilia lé'ël
parë gúnël sirvë lua. Gáquël testigu shtëna.
Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia
lul. 17 Guëguhia lé'ël guia'a shtë mënë
israelitë nu guia'a shtë mënë nanadë më
israelitë. Iurne' cagshe'lda lé'ël lu ra mënë
ni. 18 Guëshe'lda lé'ël lu rall parë tsagní'il
diza'quë lu rall parë guësëa'në rall nezë
mal nu së rall shnezë Dios nu guëru'u rall
pudërë shtë mëdzabë Satanás parë tsanaldë
rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni gunë
Dios perdunë duldë shtë rall. Gapë rall
lugar con los de más shini më naná rialdí
ldu'i na."

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

19 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa.
Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini
nezë lu gube'e. 20 Lueguë gunia'a diza'quë
shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë
guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë
Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelitë,
guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë
gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu
guëabrí ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall
guëlua'a cambi la'ni ldu'u rall por cusë
za'quë naquëhunë rall. 21 Bëna ra cusë rë',
por ni guna'zi ra israelitë na la'ni iádu'u
ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na
22 perë Dios adë bësá'nëdi'i guia'a më na;
nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia
diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë
humildë. Grë ra cusë nabëluá'ahia nahin
de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra
profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac. 23 Bëquë'ë
rai' de quë Cristo napë quë gunë më sufrir
galguti perë despuësë de guti më, tsashté
më ladi ra tëgulë parë hiadë guëabrídi'i
gati më. Zni guc të quishi më llni guëc ra
më israelitë nu guëc ra nanádi'i më israelitë
parë tsasé rall diza'quë shtënë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

24 Iurë quëhunë Pablo defender lé'i',
cagní'i' di'dzë rë', iurní fuertë guni'i Festo
guëc Pablo:

—Rac lúguël tantë rsé'dël la'ni librë.
Quëhunë luguë librë guéquël.

25 Perë Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadë Festo. Al contrari
grë di'dzë nacagnia'a lu të nahin verdá.
26 Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll
ra cusë rë'. Por ni quëadi'dza guëdu-
binú ldua'a delantë lull purquë nanëll adë
gúquëdi'in naga'chi sino quë guquin lu zi-
hani mënë. 27 ¿Gu rialdí ldú'ul, rëy Agripa,
lo quë naguni'i ra profetë? Nané de quë
rialdí ldú'ul shti'dzë rai'.

28 Agripa guni'i iurní:

—Por stu'psë nihúnël gan niaca shmënë
Jesús.

29 Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagu-
nia'a, rna'ba lu Dios de quë lé'ël nu grë
ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë
Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë
guëlí'bidi'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

30 Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë
ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa
con Berenice nu Festo. 31 Gua rall tubi ladë
parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i
lul sa' rall:

—Nguiu rë' adë pë bé'nëdi'ill tantë parë
gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë
tsull.

32 Agripa repi lu Festo iurní:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguiu rë' si talë
adë naná'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë
shcuéndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

1 Tsana gualú bë'në rall llgabë të
guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bë'në
rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi
guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán
shtë compañía Augusto. 2 Bëdzepi na'a
tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu
guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia.
Bëdzepi na'a con Aristarco naguzé con lë'ë
na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaqué
regiuni Macedonia. 3 Brëgue'lë bëdchini
na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bë'në
bien con Pablo; bëdé'ëll permisi guaguë'në
Pablo visitar ra sáhi' naquëreldë Sidón nu

parë bë'në rall ayudë lë'ë Pablo. 4 Bëca'a
nezë na'a stubi vueltë parë lu nisë. Adë chu
gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari.
Bësëa'në na'a Chipre ladë guia'a rubësë
na'a. 5 Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu
nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia
hashtë bëdchini na'a puertë Mira nanaquḗ
regiuni shtë Licia.
6 Puertë Mira bëdia'guëlú capitán shtë
suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Ale-
jandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi
na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a viajë
shtë na'a. 7 Zihani dzë guzḗ na'a tsalaa'd-
chiga; con zihani dchi'ni bëdchini na'a cu'
tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë ni-
aná zuga'a mbë al contrari, bëdëdë na'a
lu puertë Salmón parë bëdëdë na'a guël-
ladchi Creta. 8 Bëdchini na'a tubi puertë
narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú
tubi guë'dchi nalë Lasea.
9 Hia demasiadë tiempë cagniti na'a.
Nanú peligrë guëzḗ na'a lu nisë purquë hia
ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurní Pablo
bëdḗ'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán. 10 Guni'i
Pablo:
—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú
peligrë guëzḗ hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu
con todë viajë nananú la'ni barcu hashtë
guënítia'a vidë shtḗna'a.
11 Perë capitán shtë ra suldadë, adë
bḗ'nëdi'ill casë lo quë naguni'i Pablo; más
bḗ'nëll cuendë naguni'i capitán shtë barcu
nu lë'ë nashtënë barcu. 12 Perë cumë puertë
ni adë guëlḗdi'i nahin parë guëtë'dë rall
tiempë naldë, casi grë rall bë'në rall ll-
gabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan
guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë
Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë
rall nga'li tiempë naldë. Adë riutḗdi'i mbë
dushë nga'li purquë naquëhin nezë guetë
shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

13 Bëdchini tubi mbë du'u naze'dë nezë
sur. Bë'në rall llgabë zac tsagla'guë rall
viajë. Iurní bëru'u rall parë guagla'guë guzḗ
rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta. 14 Perë
du'psë tiempë gudëdë, iurní bëdchini tubi
mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i
rall Mbë Norte. 15 Bia'a mbë barcu; adë
bëdḗ'nëdi'i na'a gan nazënú na'a barcu
cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësa'në na'a
bia'a mbë lë'ë na'a. 16 Gudëdë na'a tubi dani
la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Clauda catë
adë nídi'i mbë. Iurní con tantë dchi'ni bëld-
isë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë
parë bia'a barcu ru'bë lë'in. 17 Despuësë de
bëshepi rall barcu bi'chi, bëldi'bi dchi'chi
rall ra hiaguë shtlazë barcu con du ru'bë.
Lueguë bëldaguë rall lari catë gutḗ mbë.
Bësa'në rall ziazunú mbë barcu shmudë
mbë purquë bëdzëbë rall nialdaguë barcu
tubi lugar peligrosë catë nanú iu'lli narni'i
rall La Sirte. 18 Brëgue'lë stubi dzë cumë
nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë
rall carguë shtë barcu la'ni nisë. 19 Bëunë
dzë zuga'a mbë dushë; lo mizmë lë'ë rall
bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë. 20 Por
zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë,
nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë
nazuga'a bëdë'në na'a llgabë aquë niati
na'a.

21 Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë
gudáudi'i na'a. Iurní Pablo guasuldí ladi grë
ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra
mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza,
Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne'
nablac peligrë zia'a dḗda'a; cagniti hia'a grë
ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu. 22 Perë adë
rbínidi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë
adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guëniti hia'a.
23 ¿Pëzielú nanḗa? purquë ne' gue'lë bidë
guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios
naquëhuna adorar nu quëhuna shchí'ni'.
24 Guni'i ianglë lua: "Adë rdzḗbëdi'il purquë
napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll
rëglë shcuéndël. Nu gunë Dios lo quë
naguná'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë
ra naze'dënul la'ni barcu." 25 Por ni rnia'a
lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'ë
valurë lë'ë të purquë na rialdí ldua'a Dios.
Nanḗa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua.
26 Guëniti hia'a barcu perë grë hia'a nabani
hia'a guëdchini hia'a lu tubi dani la'ni nisë.

27 Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchini na'a
lu nisëdu'u nalë Adria. Bia'a mbë lë'ë na'a
nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guëruldë gue'lë,
ra marinërë bë'në rall llgabë de quë hia
ziagdchini na'a lu guiu'u bidchi. 28 Bërë'shë
rall nia'a bëldá metrë na parë ichi nisë
guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hia
más delantë bërë'shë rall stubi vueltë, hia
rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

29 Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu
nisë; niac chucar barcu con ra guë'ë narẽ
la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë
nezë ichi barcu. Nalẽ rac ldu'u rall guiubë
grëgue'lë. 30 Ra marinërë guc ldu'u rall ni-
hunë rall librar lë'ë rall lu peligrë naga'chi.
Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë.
Bë'në rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë
ru'bë nezë delantë lu barcu, 31 perë Pablo
guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guní'i':

—Si talë ra nguiu rë' adë guëá'nëdi'i
rall la'ni barcu, lë'ë të adë nídi'i mudë gac
salvar të lu nisë purquë adë guënẽdi'i të lla
rsë të barcu.

32 Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë
barcu bi'chi parë gulaguin lu nisë.

33 Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu
grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hia guc chupë llmalë gá'adi'i gaga'si
të nu nilë adë gudáudi'i të. 34 Iurne' rnia'a
lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni
gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu
guënítidi'i vidë shtẽhi'.

35 Iurë guni'i Pablo zdë'ë, guná'zill tubi
guetështildi nu bëdẽ'ëll graci lu Dios de-
lantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu.
Iurní bëshúllëllin parë gudaull. 36 Lueguë
gupë rall valurë parë gudáu rall. 37 Grë ra
naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahiu'a
con sesenta y seis mënë. 38 Iurë gualú gudáu
na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinërë
trigu lu nisë.

Bẽ'azë barcu lu nisë

39 Iurë brëgue'lë, ra marinërë bënguë
bẽ'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë
guná rall tubi lugar za'quë catë adë nádi'i
guetë ichi nisë parë tsutẽ barcu. Bë'në rall
llgabë zac tsabi'guë barcu ndë. 40 Bëchuguë
rall ra du nali'bi ra gui'bë ru'bë parë bëa'në
rahin la'ni nisë. Nu bëldë'ë rall du nali'bi
tablë narsẽ lë'ë barcu. Iurní bëldisë rall lari
shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin.
Lueguë ziabi'guë barcu rua' guiu'u. 41 Perë
guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë
nezë shtënë nisë. Ndë guasubë barcu la'ni
iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni
iu'lli. Hia gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë.
Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por
fuërsë shtë nisë. 42 Ra suldadë guc ldu'u rall
niguini rall grë ra prësi parë adë cúbëdi'i
prësi nisë të guëllu'në rall. 43 Perë capitán
shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar
lë'ë Pablo. Por ni adë gunẽdi'ill niguini ra
suldadë ra prësi. Mejurë gunibẽ'all ra narac
rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primërë parë
guëdchini rall lu guiu'u. 44 Nu gunibë'a
capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë
rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu
naguc pedasë. Zni grë na'a bëdchini na'a lu
guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

1 Iurë hia grẽtë' na'a bëdchini na'a lu
guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta.
Zubin la'ni nisë. 2 Ra mënë naquëreldë
ndë, bë'në rall tratë lë'ë na'a por bien.
Bëcue'e rall zihani gui'i parë bëdzë'ë ldu'u
na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë.
Por ni guna'bë rall lë'ë na'a parë bëdzë'ë
ldu'u na'a rua' gui'i. 3 Iurní Pablo guagtëall
du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë
lu gui'i, por galnaldẽ shtë gui'i, bëru'u guël-
lu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë
ma guia'a Pablo. 4 Guná ra mënë naquëreldë
lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo,
iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguiu rë' nall tubi nguiu mal
nagudini mënë. Masiá guc salvárëll lu
nisëdu'u perë lu tubi dios narunë jushtici,
adë guëdẽ'ëdi'i' lugar guëbánill.

5 Perë Pablo bëdchibi guiá'all parë gu-
laguë mbe'ldë lu gui'i. Lẽ'ëll hiadë pë
gúquëdi'ill. 6 Grë ra mënë cabezë rall guëná
rall nia'a sëguí guia'a Pablo u zátill de
repëntë. Hia llëduni cabezë rall; adë pë
ráquëdi'i Pablo. Hia gurënë bë'në rall ll-
gabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

7 Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u
nguiu namás më ru'bë; lëll Publio. Bẽ'nëll
recibir lë'ë na'a con bien nu bẽ'nëll atender
lë'ë na'a lídchill durantë lu tsunë dzë. 8 Perë
shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull
shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në
visitar lë'ë shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu
Dios por lẽ'ëll nu bëdchi'bë Pablo guiá'ai'
guẽquëll. Bëac nguiu ni lueguë. 9 Despuësë
de ni, grë ra mënë narac llu'u bidë rall lu
Pablo nu bëac rall. 10 Nalẽ cusë bëzëlaa'dchi
ra mënë ni parë lë'ë na'a iurë bëdzepi na'a
barcu parë guëca'a nezë na'a. Bëzëlaa'dchi
rall grë lo quë narqui'ni na'a.

Bëdchini Pablo ciudá Roma

11 Tsunë mbehu guquëreldë na'a Malta.
Iurní bëdzepi na'a la'ni tubi barcu nabidë
gudëdë tiempë naldë lugar ni. Barcu ni
ze'din de puertë Alejandría. Nu naquḗ
chupë figurë cula'nin shtë ra dios narni'i
rall Cástor nu Pólux. 12 Bëdchini na'a tubi
puertë Siracusa catë bëdëa'në na'a tsunë
dzë. 13 Hia de ndë bëru'u na'a; zia na'a guël-
la' rua' guiu'u hashtë bëdchini na'a puertë
nalë Regio. Brëgue'lë stubi dzë bëdapë na'a
mbë naze'dë nezë sur. Hashtë guërupë dzë
bëdchini na'a puertë narni'i rall Puteoli.
14 Ndë bëdia'guëlú na'a du'pë mënë narialdí
ldu'i diza'quë. Bë'në rall invitar lë'ë na'a
parë bëdëa'në na'a con lë'ë rall tubi llmalë.
Despuësë bëru'u na'a parë Roma. 15 Ra më
Roma narialdí ldu'i diza'quë, hia napë rall
nutici de quë guëdchini na'a Roma. Bëru'u
rall; bidë guëlli'i rall lë'ë na'a hashtë nezë
catë rni'i rall Foro de Apio. Bëdchini rall
hashtë stubi lugar catë naquḗ paradë nalë
Tsunë Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall,
nalḗ bëquitë ldú'i' nu bëdḗ'ëi' graci lu Dios.
Guní'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bëdchinia ladzë
të.

16 Iurë bëdchini na'a Roma, lë'ë capitán
bḗ'nëll intriegu lë'ë ra prësi lu jëfë shtë
ra guardë. Perë bëdë'ë rall permisi
guëquëreldë Pablo stubi lugar, nu quëhapë
tubi suldadë lë'ë Pablo.

Pablo guzublú guní'i' diza'quë lu ra më Roma

17 Iurë guc tsunë dzë bëdchini na'a Roma,
Pablo bëtëáhi' ra më israelitë namás më
ru'bë naquëreldë Roma. Guní'i' lu rall:

—Iurne' guënia'a lu të Dadë, adë bëna
ni tubi cusë mal cuntrë ra më israelitë,
nilë cuntrë custumbrë shtë ra shtadë guëlú
hia'a, perë guna'zi ra israelitë na prësi
Jerusalén. Nu bë'në rall intriegu na lu ra
gubiernë rumanë. 18 Iurë zua lu tribunal
shtë gubiernë, adë bëdzélëdi'i rall ni tubi
delitë parë nihunë rall condenar na lu
galguti. Por ni guc ldu'u gubiernë nalda'a
rall na perë ra israelitë adë gunḗdi'i rall.
Por ni napë quë guna'ba gunë rëy Augusto
rëglë shcuenda. 19 Perë na adë napa ni tubi
cusë naguna acusar ra mënë shtë naciuni
Israel. 20 Por ni guna'ba lë'ë të parë guënia'a
lu të nu guadi'dza lu të pëzielú bëzu'bë rall
cadënë na. Nahin purquë rialdí ldua'a ziquë
grë ra israelitë, de quë Dios guëldishtḗ më
lë'ë ra tëgulë.

21 Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Gá'adi'i chu gúnëdi'i recibir cartë shtë
më israelitë naquëreldë Judea naguëni'i lla
na shcuéndël. Nu nilë ni tubi israelitë
naze'dë ndë, niétiquë pë ruadi'dzë rall cun-
trë lḗ'ël, pë mal bḗ'nël. 22 Rac shtu'u guëquḗ
diaguë na'a nia'a pë rní'il purquë nanḗ na'a
grë ladë rni'i ra israelitë cuntrë creenci cubi
nanua'a ra shmënë Jesús.

23 Iurní gudili rall tubi dzë naguadi'dzë
rall. Dzë ni nalḗ zihani mënë bëdchini rall
catë quëreldë Pablo. Dizdë rsili nu parë
hashtë guadze' biadi'dzë Pablo lu rall lla
na nezë lu gube'e catë rnibë'a Dios. Bi'ldi
Pablo zihani di'dzë lo quë nabëquë'ë Moisés
nu lo quë nabëquë'ë ra profetë parë tsaldí
ldu'u ra mënë na Jesús lúniquë shini Dios.
24 Nanú rall gualdí ldu'i naguni'i Pablo perë
nanú mënë adë gualdídi'i ldu'u rai'. 25 Adë
gúdi'i rall de acuerdë. Guzublú gubi' rall.
Iurní Pablo guní'i':

—Profetë Isaías bëquḗ'ëi' lo quë naguni'i
Espíritu Santo lu ra shtadë guëlú hia'a lla na
shcuendë të. Guní'i':

26 Gua guëchi lu ra mënë zdë'ë:
Lë'ë të de verdá guini të perë nunquë adë
tsasḗ të.
De verdá guëná të perë nunquë adë
guëdḗ'ëdi'i të cuendë.
27 Purquë nalḗ naguëdchi bëac ldu'u të nu
adë nḗdi'i të tsasḗ të.
Bësë'au të diaguë të parë adë guínidi'i të.
Bësë'au të slu të parë adë guënádi'i të.
Adë nḗdi'i të guëabrí ldu'u të con na, Dios,
parë guna salvar lë'ë të.
28 Gulë bëdë'ë cuendë iurne'. Dios
cagshe'ldë më ra diza'quë lu ra nanádi'i më
israelitë parë gac salvar rall nu guëzu'bë
diaguë rall shti'dzë më.

29 Iurë guni'i Pablo zdë'ë, ra israelitë
bëru'u rall. Nalḗ quëadi'dzë lul sa' rall
cuendë rë'.

30 Chupë izë guquëreldë Pablo hiu'u
guërë'ë nu bḗ'ni' recibir grë ra nariá visitë
lídchi'. 31 Guëdubinú ldú'i' bëluá'ai' ra mënë
lla mudë tsutḗ mieti nezë lu gube'e catë
rnibë'a Dios ziquë rëy. Nu bëlua'a Pablo ra
mënë chu na Jesucristo Shtáda'a. Guëdubi
tiempë rë' ni tubi adë chu bërú'udi'i nihunë
cuntrë lë'ë Pablo.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Romanos

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios naquëreldë Roma

1 Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo.
Dios gulé na; guna'bë më na cumë ziquë
poshtë shténi'. Bëshe'ldë më na especial
parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios.
2 Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë'
dizdë guahietë por medio de profetë iurë
bëquë'ë rai' Sagradas Escrituras. 3 Diza'quë
nabëquë'ë rai' runë tratë shcuendë Jesu-
cristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë
Jesucristo; guc më nguiu; na më llëbní shtë
rëy David. 4 Manërë cubi bëlua'a Dios con
llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesu-
cristo na shini më. Por Espíritu shtë Jesu-
cristo naná santu, bëlua'a Dios Jesucristo
na shini më purquë guashté më ladi ra
tëgulë. 5 Por Jesucristo bëdé'na'a recibir
llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'ë na'a, ra
poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë
shtë më entrë grë ra naciuni të guëzu'bë
diaguë mënë shtí'dzi' nu gunë rall honrar
lë'ë më. 6 Nu lë'ë të guna'bë më parë gac të
shmënë Jesucristo.
7 Quëquëa'a lu të naquëreldë ciudá Roma.
Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulé më lë'ë të
parë gac të shmënë më narunë cumplir vol-
untá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición
shtë më. Gulë cuedchí ldu'u të por Dios
Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mënë rumanë

8 Quëgnia'a primërë, por Jesucristo
quëgnehia graci lu Dadë Dios por lë'ë të
purquë grë ladë shtë gué'dchiliu, cagni'i
ra mënë mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë
lë'ë të. 9 Quëhuna sirvë Dios con guëdubinú
ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më,
nu na më testigu de quë siemprë rna'ba
lu më por lë'ë të. 10 Rna'ba lu më de quë
si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më
permisi gueldë guënahia lë'ë të tubi visitë.
Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan
gueldë guënahia lë'ë të. 11 Rac shtua'a iurë
guënahia lë'ë të, guësëdchinia tubi don
narzëlaa'dchi Dios por medio de Espíritu
Santo të gac të más firmë lu shnezë më.
12 Quiere decir, tantë lë'ë të nu lë'ë na
guëdé'na'a recibir bendición shtë Dios parë
bien shtë hia'a.
13 Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të,
zihani vueltë guc shtua'a gueldë guënahia
lë'ë të perë hashtë ne' la'di gúnëdia'a gan.
Rac shtua'a gueldë guënahia lë'ë të parë
guadi'dza lu mënë shti'dzë Dios parë tsaldí
ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac të
mënë narianaldë tëchi Espíritu Santo. Zni
bëna stubi lugar entrë los de más mënë
nanádi'i më israelitë. 14 Napë quë quilla
lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mënë
shtë gué'dchiliu, ra mënë griego nu ra
mënë naquëreldë zitu lu nacahi, nu mënë
nabësë'dë tantë nu nabësé'dëdi'i. 15 Zni
por partë shtëna nalé rac shtua'a guadi'dza
diza'quë lu të naquëreldë ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'quë

16 Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin
pudërë shtë Dios parë gac salvar grétë' nar-
ialdí ldu'i shti'dzë më. Primërë bëdchini
diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bëd-
chinin lu ra më nanádi'i më israelitë. 17 Por
mizmë diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios
perdunë ra pecadurë, perë mizmë tiempë
gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu
parë siemprë na salvára'a sulë purquë rialdí
ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas
Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguiu lu
Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguiu ni
guëbánill parë siemprë."

Faltë nanapë mënë lu Dios

18 Rac bë'a hia'a de quë cashtigu shtë Dios
ze'dë guëdchini. Dios naquëbezë gube'e
gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë
ra nadë nápëdi'i rëspëti parë lë'ë më. Zni
gaquin con ra mënë naquëreldë lu duldë
perë mizmë tiempë rdë'ë rall cuendë nanú
Dios verdadërë. 19 Bien rdë'ë rall cuendë
nanú tubsë Dios purquë mizmë lë'ë më
bëlua'a më ra cusë ni lu rall. 20 Adë chu
gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a
pudërë shtë më; riasé hia'a por lo quë
nabëntsa'u më. Dizdë bëcue'shté më gué'd-
chiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de
quë nápëdi'i më fin. Por ni grë mieti na
culpablë delantë lu më. 21 Aunquë nilë nané
mënë nanú Dadë gullanë, adë bé'nëdi'i
rall honrar lë'ë më ziquë runë tucarë, nu
adë bëdé'ëdi'i rall graci lu më por lo quë
nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tëchi

ra llgabë shtë nguiu, llgabë adë lasáquëdi'i.
Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni
ldu'u rall. 22 Aunquë rni'i rall na rall mënë
narac bë'a, perë mizmë lë'ë rall bësa'në
rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac
rall tuntë. 23 Adë bḗ'nëdi'i rall adorar Dios
nanápëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall ado-
rar ra figurë ziquë mënë narati. Bë'në
rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra
serpientë; hashtë ma natapë guëáhi', bë'në
rall adorar.
24 Por ni Dios bësa'në lë'ë rall gunë
rall cumplir cualquier mal nananú la'ni
ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë
dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall.
Quëhunënú rall duldë fier entrë mizmë sa'
rall. 25 Voluntariamente quëhunë nadzë'ë
rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall
lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë
rall adorar lo quë naguctsa'u, lḗdëdi'i Dios
nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti
alabar parë siemprë. Amén.
26 Por grë cusë ni Dios bësa'në grḗtë' rall
lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë
shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë
rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë
na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizmë
sa' na'a. 27 Mizmë manërë ra nguiu, adë guc
shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino
nalḗ guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na
rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë
cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë
rall por mal vidë nanapë rall.
28 Hia bëquḗ guia'a rall Dios, por ni Dios
bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë
dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal
naná demasiadë fier. 29 Nalḗ gadzḗ grë cusë
dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall
stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu.
Runë rall cusë dzabë nadë rllui'idi'i. Rzebi
ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë
clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall.
Nadishi'bi rall. Rgugué sa' rall. Nachismë
rall. 30 Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa'
rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtiá
rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili
ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti
lu shtadë rall. 31 Nḗdi'i rall tsasḗ rall. Adë
rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i
rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar.
Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall. 32 Lë'ë ra
mënë ni, nanḗ rall gunë më juzguë lë'ë
rall. Nanḗ rall el quë naquëhunë ra cusë ni,
runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall
tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini
rall sa' rall lu duldë. Iurní rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni' juzguë según verdá shtḗni'

1 Por ni rnia'a lu të, nápël faltë lḗ'ël
narunë juzguë sa'l, cualquier de lë'ë të.
Quëhúnël juzguë stubi sa'l por lo quë
narunë sa'l, perë quëhúnël condenar
mizmë lḗ'ël purquë quëhúnël mizmë cusë.
2 Pues nanḗ hia'a de quë Dios quëhunë
më juzguë tubldí tubldí iurë quëhunë
më condenar ra naquëhunë ra duldë.
3 Lḗ'ël quëhúnël juzguë stubi sa'l perë
quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l.
¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul
lu condenación shtë Dios? 4 ¿Gu rúnël
desprëci de quë quëhunë më zihani favurë
parë lḗ'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë
adë rdḗ'ëdi'il cuendë de quë adë quëhunë
më juzguë lḗ'ël lueguë lueguë? të parë
gunë nadzḗ'ël mudë nanabánil. 5 Perë lḗ'ël
naguëdchi ldú'ul, adë nḗdi'il guëabrí ldú'ul
con Dios. Por ni quëgdchí'bël guḗquël más
cashtigu dushë parë mizmë lḗ'ël iurë gunë
më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë
më juzguë tubldí parë guëlua'a mieti na
më justë; runë më juzguë manërë tubldí.
6 Quilli më cadë tubi mieti narunë tucarë
según nabë'në mieti. 7 Guëne'e më vidë
sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë
rall tëchi cusë za'quë, ra naquëreldë sulë
parë gunë rall honrar lë'ë më, ra narianaldë
tëchi cusë narialúdi'i. 8 Perë parë ra narunë
cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall,
ra nanḗdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më,
sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë
më cashtigu lë'ë mënë ni; guëdchi'bë
më cusë dushë guëc rall. 9 Runë tucarë
sufrimientë dushë nu galriá ldu'u parë grë
ra natsagla'guë quëhunë duldë, primërë
lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra
më nanádi'i më israelitë. 10 Perë gunë më
honrar; gunë më alabar; cuedchí ldu'u grë
ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primërë
lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra
mënë nanádi'i më israelitë.
11 Dios runë tratë igual con grë mi-
eti. 12 Grḗtë' ra naquëhunë duldë aunquë
guënḗdi'i rall lëy shtë Moisés, grḗtë' ra

mënë ni gac condenar rall sin që rúnëdi'i
cuendë lo që rni'i lëy. Perë grë ra nanané
lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë,
gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy.
13 ¿Chu naza'që lu Dios? Pues sulë el
që narunë cumplir lo që narni'i shti'dzë
më, lédëdi'i el që narini shti'dzë më perë
rúnëdi'ill cumplirin. 14 Hashtë ra nanádi'i
më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés,
perë quëhunë rall cumplir lo që narni'i
lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi
lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlua'a pë na mal
nu pë na za'që. Por ni napë ra mënë ni
tubi lëy narunë juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë
rall napë rall lëy narni'i naná za'que u lo
que naná mal. 15 Mizmë mënë ni rlua'a por
conductë shtë rall, lë'ë lëy naná escritë la'ni
ldu'u rall. Prupi shgabë rall na testigu na
verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë
acusar lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall. 16 Dzë
nagunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë
mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo
tal ziquë ruadi'dza diza'que lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés

17 Perë lé'ël rní'il nal më israelitë, nu
rni'i ldú'ul tubldí na shcuéndël lu Dios
purquë nápël lëy shtë Moisés, nu runë nad-
chínil de que nal shmënë Dios. 18 Bësë'dë
të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná
mal. Nané të lo que narac shtu'u Dios.
19 Rialdí ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nari-
asédi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni
parë ra naquëreldë lu nacahi. 20 Rni'i ldú'ul
nal mësë, de que ráquël guëluá'al ra narac
bé'adi'i nu ra naguënédi'i shti'dzë Dios. Zni
rní'il purquë nápël lëy naná za'que; nahin
tubi muestrë grë verdá shtë Dios. 21 Si
talë lé'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú
adë rluá'adi'il el mizmë lé'ël? Si talë
rluá'al sa'l adë naza'que cuánëll ¿pëzielú
rbaa'nël? 22 Si talë mizmë lé'ël rluá'al sa'l
adë quënúdi'i tse'lë sa'll ¿pëzielú rquënul
tse'lë mënë? Si talë mizmë lé'ël rna túshël
lu ra figurë naruntsa'u mënë të gunë rall
adorar ¿pëzielú rbaa'nël lo que nanú la'ni
iádu'u? 23 Nalé nadchínil por lëy shtë
Dios. Rní'il nal më za'que purquë nápël lëy,
perë quëhúnëru'ul desprëci Dios purquë
adë quëhúnëdi'il cumplir lo que narni'i lëy.
24 Por causë shtënë të, ra mënë nanádi'i
më israelitë, cagni'i rall cuntrë Dios. Zni
naescritë la'ni Sagradas Escrituras.

25 Na verdá custumbrë shtë narchuguë
partë cuerpë shtë ngulë'në, napë valurë si
talë quëhúnël cumplir lëy shtë Dios, perë
si talë adë rzu'bë diáguëdi'il grë puntë shtë
lëy, iurní nal igual ziquë ra më nanádi'i
israelitë. 26 Nu grë ra nadë gúquëdi'i cir-
cuncidar, perë quëhunë rall cumplir lo que
naná escritë la'ni lëy, na rall lu Dios ziquë
mënë nabë'në cumplir custumbrë rë'. 27 ¿Pë
adë rdé'ëdi'i të cuendë de que ra nanádi'i
më israelitë perë quëhunë rall cumplir lo
que narni'i lëy, vidë shtë rall nahin mejurë
que vidë shtë të? Gunë rall juzguë lë'ë të
nanapë lëy nu custumbrë shtë circuncidar
perë adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë
shtë lëy. 28 Tubi israelitë verdadërë na el
que nabëzuné Dios ldú'ull, lédëdi'i el que
nanapë sëñi shtë circuncidar. Parë gáquël
shmënë Dios, nádi'in por fuërë shtë nguiu
sino runë tratë shcuendë almë shtë mieti,
cusë dentrë ldu'u nguiu. 29 Adë gáquëdi'i
hia'a shmënë më por guëzu'bë diága'a lëy,
sino gáca'a shmënë më por Espíritu Santo.
Pues el que naná limpi lu Dios, nápëll
hunurë shtë Dios, lëdë niá'asëdi'i hunurë
shtë sa' nguiu.

3

1 Iurní ¿pë provëchë napë tubi më is-
raelitë? u ¿pë rllui'i custumbrë parë riuguë
partë cuerpë shtë nguiu? 2 Pues ra mënë
israelitë napë rall más que los de más mënë.
Primërë lugar, Dios bëdë'ë më shti'dzë më
parë ra më israelitë. 3 Perë rna'bë di'dza lu
të ¿lla gac si talë bëldá rall adë gualdídi'i
ldu'u rall shti'dzë më? ¿Pë por ni adë gunë
më cumplir shti'dzë më? Aquëdi'i. 4 Al
contrari, quëhunë Dios verdá aunquë grétë'
ra nguiu na bishi. Pues Sagradas Escrituras
rni'i de Dios:
Guëlua'a nal verdá por lo que narní'il.
Adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá lul iurë
guëná mënë lo que nabé'nël.

5 Perë tal vez guëni'i tubi nguiu: "Si talë
lë'ë duldë naquëhuna, rllui'i parë guëlua'a
más que Dios na verdá, nádi'i më za'que si
talë gúni' cashtigu na". Ni na ziquë runë
mieti llgabë. 6 Aquëdi'i bëchi, purquë si adë
gúnëdi'i më juzguë duldë shtë hia'a, tam-
puquë adë rúnëdi'i tucarë gunë më juzguë
los de más mënë narëta' lu gué'dchiliu.

7 U si talë guëní'il: "Bishi shtëna, bë'nin
parë rlua'a verdá shtë Dios nu bë'nin

parë gunë mënë alabar lë'ë më"; u rní'il:
"¿Pëzielú gunë më juzguë na ziquë los de
más pecadurë?" [8] Aquëdi'i bëchi, purquë si
talë zni nahin, cha guëdé'na'a duldë të parë
más gunë mieti alabar lë'ë më. Pues nanú
mënë bishi narni'i de quë zni quëglua'a
na'a. Justë na gac condenar ra mënë ni.

Grë hia'a nadápa'a duldë

[9] ¿Më guëni'i hia'a? Ra më israelitë ¿gu
na rall más allegadë lu Dios? Aquëdi'i,
purquë hia guni'i hia'a de quë grë mënë na
rall pecadurë, tantë më israelitë nu zac ra
nanádi'i më israelitë. Grë hia'a nadápa'a
duldë. [10] Sagradas Escrituras rni'i:
Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.
[11] Nídi'i chu riasé; nídi'i chu rguili Dios.
[12] Grétë' rall bëniti rall shnezë Dios. Grétë'
na rall ziquë cusë nadë rlluí'idi'i.
Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por
túbidi'i.
[13] Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë
cuezë tëgulë narldi'a.
Shti'dzë rall na purë bishi.
[14] Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na
venenë shtë serpientë.
[15] Nalé listë na rall parë quini rall sa'll.
[16] Ancalë ria rall, rsëdchini galriá ldu'u nu
galërzac zi.
[17] Adë guënédi'i rall nezë za'quë catë rbed-
chí ldu'u mënë.
[18] Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë
rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë
nacagni'i Dios.

[19] Rdë'ë hia'a cuendë grë lo quë narni'i
lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabë'në
recibir lë'ë lëy të parë grétë' ra mënë guëac
dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac
bë'a rall napë rall faltë delantë lu më.
[20] Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguiu
delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir
puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë
parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu
Dios.

Gac salvar nguiu si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

[21] Iurne' quëglua'a Dios stubi nezë parë
gac tubldí shcuendë mieti lu më, lédëdi'i
por gunë nguiu cumplir grë puntë shtë lëy.
Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë,
cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë.
[22] Manërë narunë Dios parë gac tubldí
shcuendë nguiu lu më nadë más si talë
rialdí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë
na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më,
tantë parë më israelitë igual parë mënë
nanádi'i më israelitë. [23] Pues grétë' ra mënë
napë rall duldë. Grë mietë runë faltë gac
rall za'quë ziquë na Dios. [24] Perë Dios bë'në
tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuénda'a
manërë ndigá por lo quë nabë'në Cristo
Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtéhi'
parë gac salvára'a. [25] Dios bëcue'zë më
Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë
galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë
si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá.
Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na
më justë; pues adë bé'nëdi'i më cashtigu ra
mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë.
Bëga'a ldu'u më lë'ë rall. [26] Pues iurne'
bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të
gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí
aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí
shcuendë nguiu lu Dios si talë rialdí ldu'i
shti'dzë Jesús.

[27] ¿Më nadápa'a parë runë nadchínia'a?
Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na
shcuénda'a lu më sulamëntë purquë rialdí
ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. [28] Zni
clarë rlua'a iurne', lë'ë nguiu nasalvárëll si
talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lédëdi'i purquë
quëhunë nguiu cumplir puntë shtë lëy.

[29] ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë
sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios
shtë ra nanádi'i më israelitë. [30] Na më Dios;
runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí
ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si
riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i
rall cumplir custumbrë ni. [31] Por di'dzë rë'
¿pë cagni'i hia'a adë rlluí'idi'i lëy? Aquëdi'i;
más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë
shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

[1] ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abra-
ham, shtadë guëlú hia'a? ¿Pëzielú gúqui'
më za'quë lu Dios? [2] Primërë puntë, si talë
natubldí shcuéndi' lu Dios purquë bé'ni'
cumplir obrë za'quë, iurní nápi' rsunë gac
nadchíni'; perë lëdë delantë lu Diósëdi'i.
[3] ¿Pë rni'i Sagradas Escrituras? "Abraham
gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu guni'i Dios
tubldí na shcuendë Abraham lu më". [4] Pues
iurne' si tubi nguiu quëhúnëll tubi dchi'ni

lu lamë, rguilli lamë pagu, lḗdëdi'i ziquë
regalë sino quë ziquë narunë tucarë ca'a
nguiu. 5 Perë el quë adë rúnëdi'i obrë
za'quë perë rialdí ldu'i shti'dzë Dios, el quë
narunë natubldí shcuendë nguiu, nguiu ni
na më za'quë lu Dios, sulë por galrialdí
ldu'i shtḗni'. 6 También zni guni'i David
tiempë guahietë de quë dichusë na nguiu,
el quë Dios runë recibir ziquë mënë za'quë,
lḗdëdi'i purquë bë'në nguiu ni obrë za'quë.
7 Guni'i David:

Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios perdunë nu
bëca'chi më duldë shtë rall.
8 Rquitë ldu'u nguiu naná lë'ë Dadë adë
guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë nguiu
por duldë nabë'në nguiu.

9 ¿Pë rni'i ldú'ul? ¿Niá'asë rquitë ldu'u
më ra mënë israelitë u nu zac ra mënë
nanádi'i më israelitë? Pues gunia'a, Dios
bë'në tubldí shcuendë Abraham, shtadë
guëlú hia'a, sulë purquë gualdí ldu'i
shti'dzë më. 10 Perë ¿guc bë'në më tubldí
shcuendë Abraham, despuësë guriuguë
partë shtë shcuérpi' u antsë? Pues antsë,
lëdë despuḗsëdi'i. 11 Custumbrë religiusë ni,
Abraham bḗ'ni' recibirin ziquë sëñi de quë
hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më nu
Dios bëca'a lḗ'i' ziquë nguiu za'quë. Mudë
rë' guc Abraham dadë shtë grḗtë' ra mënë
naná rialdí ldu'u shti'dzë Dios de verdá,
hashtë ra nadë rúnëdi'i cumplir custumbrë
shtë circuncisión. 12 Nu Abraham na shtadë
ra më israelitë nanadë rúnëdi'i confiar
custumbrë ni parë gac rall më za'quë lu
Dios sino rialdí ldu'u rall shti'dzë më,
igual ziquë bë'në Abraham antsë gúqui'
circuncidar.

Bë'në Dios cumplir promësë shtḗhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

13 Dios bḗ'ni' prometer lu Abraham nu
lu grḗtë' llëbní Abraham de quë gunë
rai' recibir guḗ'dchiliu ziquë herenci parë
guëquëreldë rai'. Bë'në më ni, lḗdëdi'i
purquë bëzu'bë diaguë Abraham puntë
shtë lëy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzë
më. 14 Si talë sulamëntë ra nanapë lëy gunë
rall recibir guḗ'dchiliu ziquë herenci, iurní
adë lasáquëdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzë
më, nu promësë shtë Dios nápëdi'i valurë
15 purquë lëy nua'a cashtigu. Catë nanú lëy,
nanú cashtigu parë ra nabḗ'nëdi'i cumplir
lëy, perë catë nídi'i lëy, nídi'i mudë parë
runë mënë cuntrë lëy.

16 Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu
Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë
parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë
ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë
llëbní Abraham, lëdë niá'asëdi'i parë ra
narianaldë tëchi lëy sino también parë ra
narialdí ldu'i shti'dzë Dios mizmë manërë
ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir,
lo quë nabë'në më prometer lu Abraham,
nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë
grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues
Abraham na shtáda'a, grḗtë' hia'a. 17 Ni na lo
quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras.
Rni'in de quë bë'në më lë'ë Abraham ziquë
shtadë guëlú zihani naciuni. Gunë më
recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë
më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abra-
ham. Dios napë më pudërë parë cua'ñi
më ra tëgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë
naguër gac ziquë hia gudëdin.

18 Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë
gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u
Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi';
gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu
guc cumplir shti'dzë më; llëbní Abraham
adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë
ni. 19 Abraham adë gulézëdi'i tsaldí ldu'i
shti'dzë më aunquë napë Abraham más
quë tubi gahiu'a izë; mërë gáti'; nu rdḗ'ëi'
cuendë de quë tantë lḗ'i' nu Sara tsḗ'li',
hia nalḗ gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë
tsúdi'i shíni'. 20 Adë bëzádi'i ldu'i sino quë
gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu
bëdḗ'ëi' graci lu Dios antsë guc cumplir
promësë ni. 21 Abraham gúpi' segurë sin ni
tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë
parë gunë më lo quë nabë'në më prometer.
22 Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na
shcuéndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i
shti'dzë më.

23 Ra di'dzë: "Tubldí na shcuéndi' lu
Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më" adë
naescrítëdi'in sulë por bien shtë Abraham
24 sino también parë lë'ë hia'a naná ri-
aldí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí
shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u
hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ñi Jesús, Shtá-
da'a, ladi ra tëgulë. 25 Bë'në Dios intriegu
lë'ë Jesús lu galguti por causë shtúlda'a nu
bëcua'ñi më lḗ'i' ladi ra tëgulë parë adë chu
guëdchí'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

1 Zni natubldí shcuénda'a lu Dios purquë
rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbed-
chí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shlá-
ma'a. 2 Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë
catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí
ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzuléza'a
tiempë guëná hia'a lu më; cuezënú hia'a
lḗ'i'. 3 Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadá-
pa'a problemë, purquë nanḗ hia'a galërzac
zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a
más firmë lu shnezë më. 4 Si talë dzu hia'a lu
shnezë më sin quë adë guëazë guétëdi'ia'a,
iurní nadápa'a esperansë; dzuléza'a ra cusë
naguër gac. 5 Hia esperansë nadápa'a adë
rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë
nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni
ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë
Dios parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. 6 Antsë lë'ë
hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a
esperansë; perdidë na hia'a, perë bëga'a
iurë nabë'në Dios punërë, iurní guti Cristo
por grë ra nanapë duldë. 7 Nádi'i sencigi
tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni
siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez
nanú ejemplë gapë nguiu valurë gáti' shlu-
gar sáhi' naná demasiadë naza'quë. 8 Perë
claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u
më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a;
dzë ni todavía na hia'a pecadurë. 9 Bë'në
Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuénda'a
lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë
iurne', gac salvára'a de grë cashtigu dushë
naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal. 10 Antsë
gúca'a enemigu shtë Dios; bëdḗ'na'a cuntrë
lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu
shtḗhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini
më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar
por lë'ë më; cuezënúhi' lë'ë hia'a; unidë na
hia'a con lë'ë më. 11 Más de ni, nalḗ rquitë
ldu'u hia'a iurne' nu rdḗ'na'a alabar Dios
por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el
quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

12 Zni guc, por tubsë nguiu bidchini duldë
lu guḗ'dchiliu. Hia de tëchi ni ze'dë
naldë galguti. Hia bëdchini cashtigu shtë
galguti parë grë mënë narëta' lu guḗ'd-
chiliu purquë grḗtë' rall bë'në rall duldë.
13 Antsë bëquë'ë Moisés lëy shtë Dios, nanú
duldë lu guḗ'dchiliu, perë adë bḗ'nëdi'i më
cashtigu ra mënë según lëy purquë nídi'i
lëy iurní. 14 Perë sin quë adë guëtḗ'dëdi'i,
dizdë tiempë shtë Adán hashtë Moisés,
nanú galguti. Grë mënë guti aunquë adë
bḗ'nëdi'i rall mizmë duldë nabë'në Adán
nanadë bëzu'bë diáguëdi'i mandadë shtë
Dios. Adán na tubi muestrë shtë më, el quë
nanapë quë guëdchini.

15 Perë favurë nabë'në Dios parë lë'ë hia'a
ndigá, na más llëru'bë quë duldë nabë'në
Adán. Por duldë shtë tubsë nguiu, bëd-
chini galguti parë grë mënë, perë por gal-
rac shtu'u shtë Dios nu favurë shtë Jesu-
cristo, be'dë guëdchini vidë sin fin parë
zihani mënë. 16 Pues resultadë shtë favurë
nabë'në Dios, na más llëru'bë quë resul-
tadë shtë duldë nabë'në Adán. Fin shtë
duldë nabë'në Adán, na guc condenar grë
mënë, perë fin shtë favurë nabë'në Dios,
bëdchinin despuësë zihani izë. Favurë ni
napë resultadë naná adë nídi'i condenación
parë pecadurë. 17 Bëdchini sentenci shtë
galguti parë grë mieti purquë tubsë nguiu
bë'në duldë, perë parë el quë narunë recibir
favurë shtë Dios, el quë narunë recibir per-
dunë shtë më ziquë regalë, guënibë'a nguiu
ni juntë con Jesucristo. Sulë por tubsë
nguiu, Jesucristo, gac salvára'a. 18 Ziquë
por tubsë nguiu nabë'në duldë nu por ni
nacondenadë grë mieti, también por tubsë
nguiu, por lo quë nabë'në Jesucristo, gunë
Dios recibir grë mieti ziquë mënë za'quë
naná tubldí shcuendë lu më të parë guëbani
rall parë siemprë. 19 Quiere decir, por tubsë
nguiu nanadë bëquḗ diáguëdi'i shti'dzë
Dios, cantidá mënë na rall pecadurë, perë
por tubsë nguiu nabë'në cumplir shti'dzë
më, cantidá mënë gac rall mënë za'quë
delantë lu Dios sin ni tubi demandë en
cuntrë lë'ë rall.

20 Bëdë'ë Dios lëy lu Moisés të parë más-
ru'u guëdalë duldë, perë catë bëdalë duldë,
ndë nanú más favurë ru'bë shtë Dios; más
rlua'a rac shtu'u më ra mënë. 21 Zni guquin;
antsë grë mieti nanú bajo ordë shtë duldë,
nu por maldá nabë'në mënë guti rai', perë
iurne' favurë shtë Dios rnibë'a, con resul-
tadë gac mënë sin duldë delantë de Dios.
Gac salvar rall siemprë por Jesucristo Shlá-
ma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

1 ¿Pë guëni'i hia'a iurne'? ¿Guëdé'na'a
duldë të parë guëlua'a Dios másru'u rac
shtu'u më lë'ë hia'a? 2 Aquëdi'i. Hia bëru'u
hia'a nezë mal catë nanú galguti eternë.
¿Llallë guëabrí hia'a stubi parë nezë ni?
Hia gútia'a parë duldë. 3 ¿Pë adë riasédi'i
të de që grë lë'ë hia'a naná unidë con
Jesucristo, también nadápa'a partë galguti
shtéhi'? 4 Por ni iurë bëriubë nísa'a, runë
significar nadápa'a partë mizmë galguti
shtë Jesús nu ziquë guashté më ladi ra
tëgulë por pudërë ru'bë shtë Dadë Dios, zni
runë tucarë guëbánia'a manërë cubi con
pudërë shtéhi'.

5 Si talë na hia'a unidë con Cristo nu con
galguti shtéhi', zni zac gáca'a ziquë lë'ë më
iurë tsashté hia'a ladi ra tëgulë. 6 Rac bë'a
hia'a vidë mal nanabánia'a antsë, guti juntë
con Cristo lu cruz të parë jamás guësínidi'i
duldë lë'ë hia'a lu maldá. Zni gápa'a libertá
të guënibé'adi'i duldë lë'ë hia'a 7 purquë
grë ra naguti, lë'ë duldë nápëdi'in ni tubi
pudërë parë nguiu ni. 8 Si talë gutinú
hia'a Jesucristo, rialdí ldu'u hia'a de që
guëbaninú hia'a lë'ë më. 9 Nané hia'a Cristo
guashtéhi' ladi ra tëgulë; hia jamás adë
guëabrídi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë
galguti parë lë'ë më. 10 Por galguti shtë më,
bëdë'ë më fin con pudërë shtë duldë; jamás
gáti', perë iurne' nabani më; unidë náhi'
con Dios parë siemprë. 11 Mizmë manërë
gulë bë'në tratë duldë nananú la'ni ldú'ul
ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë
cubi, mënë naquëgdë'në cumplir voluntá
shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo
Shláma'a.

12 Por ni adë rdé'ëdi'i të sí guënibë'a duldë
lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë
të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë
gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u
duldë gunë të. 13 Nu adë rdé'ëdi'i të sí parë
ni tubi partë cuerpë shténël gúni' duldë, ni
tubi partë guëzú'bë diáguëdi'i deseo mal.
Mejurë gulë bë'në intriegu cuerpë shtë të
lu Dios, purquë na të ziquë mënë naná guti
perë bëabrí guëbani të stubi. Gulë bë'në
intriegu grë partë shcuérpël lu Dios, cadë
tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë
parë dchi'ni za'quë shtë më 14 purquë duldë
adë nádi'in shlámël, adë nádi'il bajo ordë
shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë
zihani favurë parë lé'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

15 ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú
permisi guëdé'na'a duldë purquë adë nádi'i
hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë
Dios? Aquëdi'i. 16 Lë'ë të nané të bien, el quë
narnibë'a lé'ël nu rzu'bë diáguël shtí'dzi',
nall lamë shténël. Zníti'i nahin si talë
rzu'bë diáguël deseo mal naze'dënú galguti
u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë
guëbánil tubi vidë za'quë. 17 Dushquilli Dios;
antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne'
na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë diaguë të con
guëdubinú ldu'u të enseñansë nabë'në të
recibir. 18 Dzë ni bë'në më librar lë'ë të lu
pudërë shtë duldë nu bë'në më parë gac të
mënë narianaldë nezë za'quë. 19 Cagní'ihia
comparaciuni rë' të parë más nasesë tsasé
të. Ziquë más antsë bë'në të intriegu
shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bë'në
të cumplir grë duldë naná cuntrë lëy shtë
Dios, iurne' gulë bë'në intriegu shcuerpë të
parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con
fin gac të mënë santu.

20 Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të
duldë, iurní adë nápëdi'i të libertá parë
gunë të sirvë Dios. 21 ¿Pë provëchë gulú
të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë
perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë
duldë ni na galguti parë ra narianaldë tëchi
cusë mal ni. 22 Perë iurne' na të librë; ra
cusë ni adë rnibé'adi'i lë'ë të, sino quë na
të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir
voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë.
Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u
Dios nu despuësë guëquëreldënú të lë'ë më
parë siemprë. 23 Lúniquë pagu narguilli
duldë parë ra narunë duldë, na galguti,
perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por
Jesucrito Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

1 Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios,
rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tu-
carë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti.
2 Por ejemplë, tubi na'a casadë nalí'bi' con
tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë
gati tse'lë na'a, iurní na na'a librë. Lë'ë
lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar
lé'ëll. 3 En cambi si talë na'a ni guëcá'all

stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani,
iurní quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë
tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi na'a con
tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lḗ'ëll nu si
talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in
duldë.
4 Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të
ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë guc të
unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por
gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne' adë
rnibḗ'adi'i lëy lë'ë të sino rnibë'a Cristo lë'ë
të, el quë naguashtḗ ladi ra tëgulë. Zni
guc të parë guëquëreldë të tubi manërë
santu. 5 Antsë iurë guanálda'a tëchi deseo
mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë
nabëdḗ'na'a purquë lëy bë'në prohibëhin;
cusë mal ni bësini lë'ë hia'a lu duldë, grë
partë shtë shcuérpa'a. Bë'në duldë parë
gua'a lë'ë hia'a lu galguti. 6 Perë bë'në Dios
parë adë nápëdi'i lëy pudërë subrë lë'ë hi-
a'a. Gútia'a parë lëy nanapë lë'ë hia'a ziquë
muzë shtëhin të parë guëdḗ'na'a sirvë Dios
con libertá, lḗdëdi'i ziquë tubi naná bajo
ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según
Espíritu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

7 ¿Pë guëni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë
lëy na mal? Aquëdi'i. Adë nádi'i lëy
cusë mal purquë por lo quë naná escritë
la'ni lëy, runguë bḗ'ahia faltë nanapa. Por
ejemplë, sin lëy nunquë adë guëdḗ'ëdia'a
cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë
shtë mënë, purquë naescritë: "Adë sébidi'i
ldú'ul pë shtë mënë". 8 Por lo quë narni'i
mandamientë, lë'ë duldë bë'në gan; bësëd-
chinin zihani deseo mal la'ni ldua'a. Pues
catë nídi'i lëy adë rac bḗ'adi'i mieti pë na
duldë. 9 Tubi tiempë más antsë, adë bëdḗ'ë-
dia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania;
perë iurë bënguë bḗ'ahia pë rni'i lëy, guc
bḗ'ahia de quë napa duldë, de quë runë
tucarë gatia parë siemprë. 10 Lëy naná des-
ignadë parë guëne'e vidë parë na, bëaquin
ziquë tubi sentënci parë gatia. 11 Bësiguḗ
duldë na. Duldë bë'në provëchë të parë
guësëdchini mandamientë galguti parë na
con resultadë bëna duldë nu nahia ziquë
tubi naguti.
12 Pues grë lëy con mandamientë shtë më
na santu; na rahin justë nu za'quë. 13 Rna'bë
di'dza ¿tubi cusë za'quë bësëdchini galguti
parë na? Aquëdi'i, sino duldë bia'a na lu
galguti. Bë'në dchi'ni duldë cusë za'quë
parë bësëdchinin galguti. Zni rlua'a lla na
duldë, demasiadë mal. Por mandamientë
shtë Dios, rac bë'a hia'a blac fier na duldë.
14 Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu
perë na, nahia mal; quëhuna cumplir deseo
mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná
ziquë lamë shtëna. 15 Lë'ë duldë naruna,
nanḗa adë nazá'quëdi'in perë lo quë nadë
rac shtú'udia'a, ni quëhuna; lo quë narac
shtu'u guna, ni adë rúnëdia'a cumplir. 16 Zni
si talë quëhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a,
nahia de acuerdë de quë tubldí na lëy shtë
Dios. 17 Pues adë nádia'a naquëhunë ra
cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a,
quëhunin cusë mal ni. 18 Rdḗ'ëhia cuendë de
quë la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtu-
a'a guna bien perë adë nápëdia'a fuersë
parë guna cumplir. 19 Adë rúnëdia'a cumplir
ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lë'ë
duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quëhuna
cumplirin. 20 Iurne' si quëhuna lo quë nadë
rac shtú'udia'a, lëdë nádia'a naquëhunin
sino duldë nananú la'ni ldua'a, quëhunin
ra cusë mal. 21 Zni nahin iurë rac shtua'a
guna bien, sulë mal runa. 22 Perë por partë
shtë espíritu la'ni ldua'a, nalḗ rquitë ldua'a
con lëy shtë Dios 23 perë la'ni shcuerpa
nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë
za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal
ni nananú la'ni shcuerpa.
24 Prubi de na. ¿Chu guëne'e libertá parë
guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti?
25 Rdḗ'ëhia graci lu Dios purquë bë'në më
librar na lu pudërë shtë duldë nananú
la'ni ldua'a. Bë'në mëhin por Jesucristo,
Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna
cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë
shcuerpa runë cumplir mal deseo narsëd-
chini duldë.

8

Bendición narsëdchini Espíritu Santo

1 Pues iurne' adë gúnëdi'i Dios condenar
ni tubi naná unidë con Cristo Jesús 2 purquë
Espíritu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë
më. Bëlá më na de duldë con sentënci
naná gatia. 3 Lo quë lëy adë rúnëdi'i gan;
nápëdi'in pudërë parë gunë compañi lë'ë
hia'a të guëdḗ'na'a cumplir lëy; débil na
shcuérpa'a. Perë Dios sí, bëshe'ldë më
shini më con cuerpë shtë nguiu; bëdchini
Jesús parë guëdchisúhi' duldë; bë'në më

condenar duldë nananú la'ni ldu'u mieti.
4 Zni bë'në më të parë guëdé'na'a cumplir
lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë
ra nardë'ë sí parë guësé Espíritu Santo lë'ë
rai' nu adë rúnëdi'i rall cumplir deseo mal
nananú la'ni ldu'u rai'.
5 Grétë' el quë narianaldë tëchi cusë mal,
conductë shtë rall na mal; perë el quë
narianaldë tëchi cusë shtë Espíritu Santo,
runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios.
6 El quë narianaldë tëchi cusë mal, gáti'
perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë
Espíritu, nápëll vidë verdadërë nu cuedchí
ldú'ull. 7 Grë ra narianaldë tëchi deseo
mal, na rall enemigu shtë Dios purquë
adë nédi'i guëzu'bë diaguë rall shti'dzë më.
Adë ráquëdi'i guëzu'bë diaguë rall shtí'dzi'.
8 Por ni ra narunë intriegu mizmë lë'ë rall lu
duldë, adë rquítëdi'i ldu'u rall Dios.
9 Perë lë'ë të adë rianáldëdi'i të tëchi
deseo mal la'ni ldu'u të sino rnibë'a Espíritu
Santo lë'ë të si talë verdá quëbezë Espíritu
Santo la'ni ldu'u të. Grë ra nanápëdi'i Es-
píritu shtë Cristo, nádi'i rall shmënë Cristo.
10 Perë si talë Cristo cuezënúhi' la'ni ldu'u të
aunquë shcuerpë të gati por causë duldë,
espíritu shtë të napë vidë eternë purquë
tubldí na shcuendë të lu Dios. 11 Si talë
lë'ë Espíritu nabëcua'ñi Jesús ladi ra tëgulë,
cuezënúhi' lë'ë të, mizmë më ni guëne'e
vidë parë cuerpë shtë të, cuerpë naná des-
tinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espíritu
shtë më naquëbezënú të.
12 Por ni bëchi, lë'ë deseo mal nananú
la'ni ldu'u hia'a, adë nápëdi'in ni tubi
pudërë ni derechë parë guëdé'na'a cumplir
ra cusë ni 13 perë si talë tsagla'guë gunë të
ra cusë mal, gati të. En cambi si talë por
pudërë shtë Espíritu Santo guëdé'ël fin con
ra cusë mal narúnël, iurní guëbánil parë
siemprë.
14 Si talë quëgsé Espíritu Santo lé'ël, nal
shini Dios. Sulë mënë ni na legítimë shini
më. 15 Lë'ë Espíritu nabë'në të recibir,
nádi'i' Espíritu shtë galërzac zi parë rdzëbë
të lúhi' stubi, sino bë'në të recibir Espíritu
narunë parë gac të shini Dios nu por Es-
píritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë
na'a". 16 Mizmë Espíritu ni na testigu juntë
lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a
shini Dios. 17 Na hia'a shini Dios nu quëhunë
më tratë lë'ë hia'a ziquë shini më; juntë
con Cristo nadápa'a derechë guëca'a hia'a
lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë
con Cristo, también guëdápa'a partë con
lë'ë më iurë gunë Dios honrar shíni'.
18 Parë na grétë' galërzac zi shtë tiempë
ne', adë rúnëdi'in comparar con cusë
za'quë nu hunurë naguëdápa'a despuësë,
19 purquë grë lo quë nabëntsa'u Dios,
quëbezin con llëru'bë deseo parë iurë
gunë Dios honrar grë ra shini më. 20 Grë
cusë napë quë tsalú, lédëdi'i por prupi
voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios
naná bëntsa'u grétë' cusë. Perë bëntsa'u
më ra cusë ni con segurë de quë gac
cambin 21 purquë lo quë nabëntsa'u më,
gunë më librar të parë adë tsalúdi'in;
adë rú'dzëdi'in, sino gapin partë juntë
con ra shini më iurë gunë më librar lë'ë
rai'. 22 Rdë'ë hia'a cuendë guëdubi cusë
nabëntsa'u më riá ldu'in nu ru'nin ziquë
tubi na'a nanapë dulurë shtë nagalë shíni'.
Zni na gué'dchiliu hashtë nedzé. 23 Lëdë
niá'asëdi'i ra cusë nabëntsa'u Dios riá ldu'u
hashtë gac cumplir tiempë, sino nu lë'ë
hia'a, aunquë nadápa'a Espíritu cumë sëñi
de lo quë guëdé'na'a recibir despuësë, riá
ldu'u hia'a demasiadë; dzuléza'a nia'a ca
iurë guëca'a më lë'ë hia'a nu gac cambi
shcuérpa'a parë adë gátidi'ia'a stubi jamás.
24 Gúca'a salvar con esperansë tubi dzë
gunë më cambi shcuérpa'a, perë todavía
rnádi'i hia'a lo quë narbéza'a. Lo quë rna
hia'a quí'nidi'i dzuléza'ahin 25 perë si talë
dzuléza'a lo quë nadë chu rnádi'i, iurní con
pacënci dzuléza'a.
26 Nadápa'a esperansë; nu Espíritu Santo
quëhúni' compañi lë'ë hia'a catë adë
ráquëdi'i hia'a. Pues adë rac bé'adi'i hia'a
lla guëná'ba'a lu Dios, perë lë'ë Espíritu
Santo quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'ë
hia'a. Quëhúni' ruëguë lu më con bë
nadë gúnëdi'i gan shtí'dza'a guëni'i pë
runë cuntienë. 27 Nu Dios el quë nané grë
shgába'a, riasé më grë di'dzë shtë Espíritu
Santo purquë lë'ë Espíritu canihúni' ruëguë
de acuerdë con voluntá shtë Dios. Quëhunë
më ruëguë lu Dios por grë ra narialdí ldu'i
shti'dzë më.

Na hia'a más quë narunë gan

28 Nané hia'a grë cusë quëac parë bien
shtë ra mënë narac shtu'u më de verdá,
ra nagulé Dios según voluntá shtë më,
29 purquë grétë' nabënguë bë'a Dios dizdë
antsë, bë'në më destinar lë'ë rai' të parë

gac rai' ziquë shini më nabërulḗ Jesús parë
gac Jesús el quë nagunë recibir más hunurë
entre grë ra sáhi'. 30 Grë ra nagulḗ Dios,
guc destinar rai'; ni guna'bë më lë'ë rai'.
Ra mënë naná guna'bë më, bë'në më të
gac tubldí shcuendë rai' lu më. Na rai'
justë; bë'në më parë guëquëreldënú mënë
ni Jesucristo lu gube'e.

31 ¿Pë más guëni'i hia'a? ¿Si Dios nanú
favurë de lë'ë hia'a, chull gunë gan lu hi-
a'a? 32 Dios voluntariamente bḗ'ni' intriegu
prupi shini më parë gáti' shlugára'a. Bë'në
më intriegu shini më lu galguti të gac
salvára'a. ¿Llallë gunë më negar guëdë'ë
më los de más cusë za'quë? hia quë cuezënú
shini më lë'ë hia'a. 33 ¿Chull guëdchi'bë
demandë lu Dios cuntrë ra nagulḗ më? Ni
túbidi'i; Dios quëhunë tubldí shcuénda'a lu
më. 34 ¿Chull gunë condenar lë'ë hia'a? Ni
túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashtḗ më ladi
ra tëgulë nu quëbezë më lugar shtë pudërë
juntë con Dios nu quëhunë më ruëguë por
lë'ë hia'a. 35 ¿Chull gunë gan parë guëdchisú
amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a? Ni túbidi'i.
Masiá rzunaldë mënë lë'ë hia'a; si talë
rguini mënë lë'ë hia'a, u si nanú problemë u
galërzac zi; masiá runë faltë naguëdáuha'a
u runë faltë shába'a; si talë zuga'a hia'a lu
peligrë, ni tubi cusë gúnëdi'i gan guëdchisú
amor shtë Cristo de lë'ë hia'a. 36 Sagradas
Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestë gátia'a
grë ra dzë purquë na hia'a shmënë
më.

Quëhunë mënë tratë lë'ë hia'a cumë tubi
lli'li lu ra narguini lë'ë ma.

37 Perë entrë grë cusë rë', na hia'a mënë
narunë gan lu grë cusë mal por Jesucristo
el quë narac shtu'u lë'ë hia'a. 38 Zníti'i, napa
segurë de quë ni tubi cusë guëguquḗ lë'ë
hia'a de Dios, el quë narac shtu'u lë'ë hia'a;
ni por galguti, ni por tubi nanabani iurne',
nilë por ra ianglë, nilë por grë ra narnibë'a
lu gube'e, ni por lo quë naguër guëdchini
nu nilë por nananú iurne' 39 nilë lo quë naná
guia'a, ni por lo quë nananú guetë, ni por
stubi clasë pudërë nananú la'ni guḗ'dchiliu,
gáquëdi'i guëguquḗ lë'ë hia'a lu amor shtë
Dios, amor nabëlua'a më lu hia'a por Cristo
Jesús Shláma'a.

9

Gulḗ Dios ra mënë israelitë

1 Cagnia'a verdá cumë shmënë Cristo
nanahia; quëbezënú Espíritu Santo na, nu
mizmë shgaba quëhunë testificar ruadi'dza
verdá. 2 Nalḗ nahia tristë nu riá ldua'a;
se intiende quëhuna sufrir la'ni ldua'a por
sahia, ra më israelitë. 3 Nahia dispuestë
gunë më condenar na si talë por ni gac
salvar ra sahia, ra mënë naná më ladza.
4 Lë'ë rai' na rai' më israelitë; gudili Dios
lë'ë rai' të gac rai' shini më. Bëlua'alú llni
lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu
promësë nu lëy shtë Dios, bë'në rai' recibir.
Bë'në rai' recibir ordë lla rac shtu'u Dios
gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u. 5 Lë'ë rai'
na llëbní shtadë guëlú hia'a nu de lë'ë rai',
según nardchini mënë lu guḗ'dchiliu, gulë
Cristo el quë nagulḗ Dios parë guënibḗ'ai'.
Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti
gunë rall alabar lḗ'i'. Benditë na më parë
siemprë. Amén.

6 Quëgní'idia'a de quë adë bḗ'nëdi'i Dios
cumplir shtí'dzi', sino todavía napë shti'dzë
më valurë parë ra mënë purquë nanú mënë
nanádi'i llëbní Israel, perë gudili Dios lë'ë
rai'; na rai' shmënë më. 7 Gudílidi'i Dios
grë ra llëbní Abraham parë gac rai' legí-
timë shini Abraham sino rni'i më lu Abra-
ham: "Por shínil Isaac, gápël llëbní naná
ra nagudilia". 8 Grë ndë'ë runë cuntienë ni
tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll më is-
raelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdí
ldu'u promësë shtë Dios. Mënë ni na de
verdá llëbní Abraham. 9 Pues lë'ë promësë
naguni'i Dios lu Abraham rni'i: "Stubi izë
ziquë tiempë ne' guëabría nu Sara gápi' tubi
shíni'".

10 Más de ni nanú ejemplë shtë Isaac,
shtadë guëlú hia'a. Guërupë shini Rebeca
na rai' shini tubsë nguiu, Isaac. 11-13 Ra shini
Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálëdi'i rai',
ni tubi mal bḗ'nëdi'i rai', perë guni'i Dios lu
Rebeca: "Shínil naguëlú galë, gáquëll muzë
parë shínil naguëdchini despuësë". Ni na
de acuerdë lo quë Sagradas Escrituras rni'i:
"Guc shtua'a Jacob perë guná zá'quëdia'a
lu Esaú". Zni bëlua'a clarë Dios napë më
derechë gulḗ më lo quë narni'i ldu'u më.
El quë narac shtu'u më, rna'bë më; nídi'i
importë pë cusë quëhunë rall.

14 ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë
adë nazá'quëdi'i Dios? Aquëdi'i. 15 Mizmë

Dios guni'i lu Moisés: "Guna favurë parë
el që narac shtua'a; guëga'a ldua'a el që
narac shtua'a". [16] Zni nahin, lë'ë favurë
shtë Dios, zé'dëdi'in lu mënë purquë rac
shtu'u mënë, nilë por lo që naquëhunë rall
sino por voluntá shtë më, el që narga'a
ldu'i mënë. [17] Nanú stubi ejemplë; la'ni
Sagradas Escrituras rni'i shcuendë rëy shtë
Egipto. Rni'in: "Bëzúa lé'ël ziquë rëy shtë
Egipto parë guëná mënë pudërë shtëna por
mudë naruna tratë lé'ël të guini mënë narë-
ta' lu gué'dchiliu, blac llëru'bë na pudërë
shtëna". [18] Zni zac guëni'i hia'a napë më
pacënci parë el që narac shtu'u më, nu
zac runë më të gac naguëdchi ldu'u mënë
según voluntá shtë më.

[19] Perë guëní'il lua: "Si talë zni nahin
¿pëzielú rdchi'bë Dios demandë cuntrë
nguiu? ¿Chull rzutipë lu voluntá shtë
Dios?" [20] Perë rnia'a lul, ¿chu nal të parë
rchupë dí'dzël con Dios? Nídi'i mudë
gue'su guëni'i lu mënë naruntsa'u gue'su:
"¿Pëzielú bëntsá'ul na zndë'ë?" [21] Na Pablo
rnia'a lu të, el që naruntsa'u gue'su,
nápëll derechë guntsá'ull cualquier cusë
narni'i ldú'ull. Con mizmë benë shtë gue'su
guntsá'ull tubi gue'su chulë nu especial, nu
con mismë benë gactsa'u tubi cusë nadë
rluá'adi'i chulë.

[22] ¿Pë rni'i ldú'ul? Aunquë más antsë guc
shtu'u guëlua'a Dios pudërë shtë më cuntrë
ra mënë nabë'në mal, bia'a ldu'u më mal
mudë shtë nguiu ni; pacënci guc më con
ra narunë tucarë cashtigu eternë. [23] Nu
guc shtu'u guëlua'a më ra favurë ru'bë nu
bendición parë lë'ë hia'a. Bëga'a ldu'u më
lë'ë hia'a; bé'ni' preparar lë'ë hia'a dizdë
más antsë parë guëquëreldënú hia'a lë'ë
më. [24] Parë ni gulé më lë'ë hia'a, mënë
israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. [25] Ziquë
rni'i la'ni librë nabëquë'ë Oseas:

Ra nanádi'i shmëna, gululëhia lë'ë rai'
shmëna.
Lë'ë ra nadë rac shtú'udia'a antsë, ni gul-
ulëhia mënë narac shtua'a.

[26] Mizmë lugar catë antsë guni'i Dios:
"Nádi'i të shmëna", ndë guëni'i
mënë: "Na të shini Dios nanabani".

[27] Nu Isaías guni'i shcuendë naciuni Israel:
"Aunquë nilë llëbní shtë tëgulë Israel na
cantidá mënë ziquë iu'lli shtë nisëdu'u,
nadë más bëldasë rall gac salvar [28] purquë
gunë më cumplir shtí'dzi' hashtë tsalú
sentënci cuntrë ra narëta' lu gué'dchiliu".
[29] Gaquin ziquë mizmë Isaías guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si talë adë bé'nëdi'i më
perdunë bëldá shtadë guëlú hia'a të
gátidi'i rai',
pues iurne' na hia'a ziquë ra mënë
naguquëreldë guë'dchi Sodoma nu
Gomorra.

Ra mënë israelitë nu diza'quë shtë më

[30] ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë? ¿Pëllë
guëni'i hia'a de quë ra nanádi'i më israelitë,
ra nadë rac shtú'udi'i gunë rall cumplir
lëy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubldí na
shcuendë rall lu Dios purquë gualdí ldu'u
rall shti'dzë më [31] perë ra mënë israelitë
narianaldë tëchi lëy shtë më, bé'nëdi'i rall
gan gac rall më za'quë lu Dios? [32] ¿Pëzielú?
purquë ra më israelitë adë gualdídi'i ldu'u
rall shti'dzë Dios parë gac salvar rall sino
gualdí ldu'u rall mizmë lë'ë rall, u sea ra
obrë za'quë nabë'në rall gualdí ldu'u rall.
Zni gulaguë rall ziquë tubi narreldë guëc
guë'ë. [33] Ziquë naescritë la'ni shti'dzë Dios:

Guná, na rdchi'ba tubi nguiu naná
ziquë tubi guë'ë catë rreldë mënë
guëquin.
Na më ziquë guë'ë narunë storbë.
El quë narialdí ldu'i shti'dzë më, ni nunquë
guënítill shnézi'.

10

[1] Bëchi, lo quë narac shtua'a con guëdu-
binú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac
salvar ra mënë israelitë. [2] Nahia testigu de
quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë
devociuni perë adë riasédi'i rall; nápëdi'i
rall llni shtë Dios. [3] Adë guënédi'i rall
manërë runë Dios parë gac tubldí shcuendë
nguiu lu më; más bien guc shtu'u rall por
gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios.
Adë nédi'i rall gunë rall recibir salvaciuni
cumë favurë nabë'në më por grë mieti.
[4] Pues parë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë
Dios, adë rianáldëdi'i rall tëchi lëy parë gac
tubldí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall
sulamëntë por Cristo napë nguiu tratë con
Dios.

[5] Nu Moisés bëqué'ëi' gac tubldí
shcuendë nguiu lu Dios si talë gunë nguiu
cumplir lëy; guni'i Moisés: "El quë nagunë
cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i

parë siemprë”. 6 Perë manërë parë gac
tubldí shcuendë nguiu lu Dios por fe na
zndë'ë; lëdë nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il
llgabë napë quë tsépil lu gube'e parë
tsagllí'il Cristo parë gac salvárël 7 nu adë
rúnëdi'il llgabë napë quë guiétël catë
nanú ra tëgulë parë tsagllí'il Cristo de
ndë. Aquëdi'i. 8 ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in:
“Bëdchini di'dzë parë lḗ'ël; hia ruadí'dzël
di'dzë ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul”.
Pues mizmë diza'quë rë' naquëdë'në na'a
predicar, rni'i de quë napë quë tsaldí ldu'u
mënë shti'dzë Jesús. 9 Ruadi'dzë na'a de
quë si talë rní'il Jesús na Dadë nanapë
derechë parë guënibḗ'ai' lḗ'ël nu si talë
rialdí ldú'ul de verdá de quë bëldishtḗ
Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë, zac salvárël.
10 Napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë më parë
gac tubldí shcuéndël lu Dios; con rua'l
quëhúnël testificar rialdí ldú'ul Dios; por
ni nasalvárël.

11 Sagradas Escrituras rni'i: “Ni tubi chu
narialdí ldu'i shti'dzë Dios, adë guëtúdi'i
lull”. 12 Nídi'i diferenci entrë ra më is-
raelitë nu con ra nanádi'i më israelitë, pues
mizmë Dadë Jesús na Dadë shtë grë mënë
nu rne'e më sin medidë ca'a grë ra narialdí
ldu'i lë'ë më. 13 Zni na, grë ra narna'bë
Dadë Jesús parë gúni' perdunë lḗ'ëll, gac
salvárëll. 14 Perë ¿llallë guëna'bë rall lë'ë
më si talë adë rialdídi'i ldu'u rall lë'ë më?
¿Llallë tsaldí ldu'u rall lë'ë më si talë chu
nádi'i naruadi'dzë lu rall diza'quë shtë më?
¿Llallë guini rall? nu adë chu nádi'i nan-
ua'a shti'dzë më parë lë'ë rall. 15 ¿Llallë
tsagni'i mënë diza'quë si talë adë chu nádi'i
el quë nabëshe'ldë lë'ë nguiu ni? Ziquë
rni'i Sagradas Escrituras: “Blac nasa'a iurë
guëdchini ra naruadi'dzë diza'quë nu nutici
narsëquitë ldu'u mënë”.

16 Perë lëdë grḗdi'i mënë runë rall cuendë
diza'quë, ziquë bëquë'ë Isaías: “Dadë ¿chull
gualdí ldu'u di'dzë nabiadi'dzë na'a lu rall?”
17 Sin quë adë guëtḗ'dëdi'i, rialdí ldu'u mënë
iurë ruadi'dzë tubi më diza'quë lu rall.
Diza'quë ni na mizmë shti'dzë Jesucristo.

18 Perë rna'bë di'dza lu të ¿pë adë bínidi'i
rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarë
quë sí; bini rall grḗtë' di'dzë ni. Sagradas
Escrituras rni'i:

Biadi'dzë Dios shtí'dzi' guëdubi nezë shtë
guḗ'dchiliu.
Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú
guḗ'dchiliu.

19 Guëabrí guëna'bë di'dza: ¿pë na posi-
blë adë guc bḗ'adi'i mënë israelitë shti'dzë
më? Pues primërë puntë, Moisés bëquḗ'ëi'
shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u të lu tubi naciuni
nanadë runguë bḗ'adi'i na.
Guna tratë lë'ë rall të guëldënú të lë'ë rall,
mënë nanḗdi'i tsasḗ rall shti'dza.

20 Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu
bëquḗ'ëi':

Ra nagudílidi'i na, bëdia'guëlú rall na.
Guëlua'aluhia lu ra nadë guná'bëdi'i por na.

21 Perë en cuantë shcuendë mënë israelitë
rni'i Isaías: “Guëdubi tiempë bëldí guiahia
parë guna recibir mënë nanḗdi'i guëquḗ di-
aguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá
shtëna”.

11

Mënë israelitë naná salvar

1 Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë
bëquḗ guia'a më parë siemprë ra mënë
israelitë? Aquëdi'i; pues mizmë na nahia
më israelitë; nahia llëbní Abraham; Ben-
jamín na shtadë guëluhia. 2 Dizdë más antsë
Dios gulḗ më ra mënë israelitë; adë bëquḗ
guia'a Dios lë'ë rall. ¿Pë riasḗdi'i të lo
quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histuri
nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquiá cun-
trë mënë israelitë; guní'i' lu Dios: 3 “Dadë, ra
mënë gudini rall ra nabiadi'dzë shtí'dzël nu
bëzalú rall bëcu'guë shtḗnël. Sulë na nahia
muzë shtḗnël nanabani. Nu rac shtu'u rall
quini rall na.” 4 Perë Dios bëquebi lu Elías:
“Na gulëhia mënë; napa gadchi mili nguiu
nadë bëzullíbidi'i delantë lu dzanë Baal”.
5 Rnia'a lu të, mizmë iurne' ziquë tiempë
dzë ni, Dios napë tubi tantë mënë israelitë
nagulḗ më ziquë favurë shtë më të gac rai'
shini më. 6 Si talë na rai' shini më por tubi
favurë, iurní nádi'in por lo quë naquëhunë
rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino
salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por
lo quë nabë'në rall. Bë'në më favurë ni sulë
por galërga'a ldú'i'.

7 ¿Pë guëní'ia'a? Casi grë mënë israelitë
adë bëdzélëdi'i rall manërë parë gac salvar
rall, perë bëldá rall nagulḗ Dios, bë'në rai'
recibir favurë shtë më. Los de más më is-
raelitë guc naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios.

[8] Zni rni'i Sagradas Escrituras: “Bësa'në
Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasédi'i rall;
adë rnádi'i rall con slu rall; adë rínidi'i rall
con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall
hashtë iurne'.” [9] Nu zac rni'i David:
Grë cusë za'quë nanapë mënë ni, guëabrí
ziquë trampë catë ldaguë rall.
Vidë chulë shtë rall guëabrí guëc rall cumë
cashtigu.
[10] Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall
verdá.
Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë
në'ë.

Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë

[11] Iurne' rna'bë di'dza: ¿pë na ra mënë
israelitë ziquë tubi mënë narreldë lu guë'ë
nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi?
Aquëdi'i, sino iurë bëqué guia'a më israelitë
salvaciuni, ra mënë nanádi'i më israelitë
guaté rall shnezë Dios parë gac salvar rall
të parë guëná mënë israelitë nu guëzebi
ldu'u rall lu mënë ni; iurní tsaldí ldu'u rall
shti'dzë më. [12] Guënia'a lu të stubi cusë,
si talë iurë bëqué guia'a mënë israelitë
salvaciuni shtë Dios, iurní bëdchini bendición parë los de más mënë, blac llëru'bë
bendición guëdchini iurë guëabrí ldu'u rall
lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë,
napë rall favurë shtë Dios purquë ra mënë
israelitë bëniti rall shnezë Dios, blac cusë
za'quë guëdchini lu gué'dchiliu iurë tsaldí
ldu'u mënë israelitë shti'dzë Dios.
[13] Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të
nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na;
nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë
parë na. [14] Quëhuna shchi'ni më con guëdubinú ldua'a të ra sahia mënë israelitë, iurë
guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar
rall. [15] Pues si talë iurë bëqué guia'a Dios
lë'ë rall, ra mënë nanádi'i më israelitë guaté
rall shnezë Dios, ¿llallë gac iurë ra mënë israelitë guëabrí ldu'u rall shnezë Dios stubi?
Gaquin ziquë iurë tsashté tëgulë ladi ra
tëgulë. [16] Iurne' guënia'a shcuendë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi muestrë
shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu.
Si slu'chi hiaguë na santu, también ra llicu
hiaguë na santu.
[17] Bëldá ra mënë israelitë na rall ziquë
llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin
perë lë'ë të guc injertar lu tronquë shlugar
ra mënë ni, nu napë të partë con vidë
shtë hiaguë verdadërë con ra naná shmënë
Dios. [18] Adë runë nadchínidi'i të; adë chu
guëní'idi'i na të mejurë quë los de más
llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë
bësëagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin
sulë purquë unidë na të con tronquë shtë
hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të;
lëdë lé'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.
[19] Perë tal vez guëní'il lua: “Perë llicu hiaguë riuguin të parë guc injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë”. [20] Rnia'a lu të;
bëdchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë
gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, perë lé'ël
nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldú'ul
shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë [21] purquë si talë adë
bé'nëdi'i Dios perdunë ra mënë israelitë
naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampuquë
gúnëdi'i më perdunë lé'ël si adë rialdídi'i
ldú'ul de verdá. [22] Gulë guná, blac llëru'bë
na amor shtë Dios, perë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë
bë'në më cashtigu demasiadë, perë parë
lé'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël
unidë con lë'ë më; no sea quë zac lé'ël
gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë. [23] Más
de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i
unidë con Cristo iurne', si talë guëabrí
ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë
sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc
injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë
parë gunë mëhin. [24] Perë lé'ël nal ziquë
llicu hiaguë olivo guishi; nádi'il më israelitë
perë bëriúguël parë gáquël injertadë con
verdadërë hiaguë olivo. Ni na contrari lo
quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unir tubi
llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë.
Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë
llicu hiaguë verdadërë. Blac sencigi nahin
gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë
hiaguë stubi vësë.

Ra mënë israelitë gac salvar rall

[25] Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë
rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne'. Antsë guasédi'i hiá'ahin. Perë
adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los
de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai'
ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac
cumplir zihani mënë nanádi'i më israelitë
gac salvar. [26] Iurë nasalvar ra mënë ni, iurní
grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas
Escrituras rni'i:
El quë nagunë librar, zé'di' de Sión.

Guëdchisúhi' duldë shtë llëbní Jacob.
27 Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con lë'ë
rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.
28 ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra
nabë'në recibir diza'quë? Pues ra më is-
raelitë na rall enemigu shtë Dios iurne'
parë gunë të recibir bendición shtë më.
Perë gulḗ më lë'ë rall; bë'në ldai' më
lë'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios
naguquëreldë guahietë. 29 Rna'bë më mënë;
rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nun-
quë gunë më cambi galërni'i ldu'u më.
30 Más antsë adë gualdídi'i ldu'u të shti'dzë
më perë iurne' sí, bë'në të recibir galër-
ga'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë
israelitë nḗdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë
më. 31 Aunquë iurne' lë'ë rall adë rzu'bë
diáguëdi'i rall shti'dzë më, guëdchini tubi
dzë guëga'a ldu'u Dios lë'ë rall stubi nu
gac salvar rall. Gunë rall recibir galërga'a
ldu'u më stubi juntë con lë'ë të. 32 Pues
parë Dios grḗtë' mënë na rall ziquë ra prësi
la'ni lachigui'bë. Grḗtë' mënë adë bḗ'nëdi'i
cumplir mandadë shtë më të parë guëga'a
ldu'u më grë mieti.
33 Blac llëru'bë na shgabë më. Riasḗ më
grḗtë' ra cusë. Adë chu gúnëdi'i gan gac
bḗ'all por completë shgabë më. Adë chu
ráquëdi'i gac bḗ'all manërë naquëhunënú
më con lë'ë hia'a. 34 "¿Chull tsasḗ llgabë
nanapë Dadë Dios? u ¿chull bëdë'ë cunseju
parë lë'ë më? 35 ¿Chu bëdë'ë nacua'a më të
parë guëabrí quilli më lḗ'ëll ziquë pagu?"
36 Purquë por lë'ë më rni'bi grḗtë' cusë.
Bëcue'shtḗ më grḗtë' cusë; bëntsa'u më
grḗtë' cusë parë gunë më recibir hunurë nu
graci shtë mënë. Runë tucarë grḗtë' mënë
guëdë'ë rall labansë parë lë'ë më hashtë
nídi'i fin. Amén.

12

*Rac shtu'u Dios guëquërélda'a sulë parë lë'ë
më*

1 Zníti'i bëcha, quëhuna ruëguë lu të gunë
të intriegu mizmë lë'ë të parë Dios purquë
bëga'a ldu'u më lë'ë të. Gulë bë'në presen-
tar mizmë lḗ'ël ziquë ofrendë parë lë'ë më.
Gulë gac të mënë santu, mënë narëuu' ldu'u
Dios. Ni runë tucarë gunë të purquë riasḗ
të, nu zni gunë të alabar lë'ë më. 2 Adë chu
guëquëréldëdi'i ziquë los de más mënë shtë
guḗ'dchiliu, sino gulë gac mënë nacubi por
cambi nananú la'ni ldu'u të. Zni másru'u
gac bë'a të naná voluntá shtë Dios; quiere
decir, guadë naná cusë za'quë nu guadë
narquitë ldu'u më nu lo quë naná tubldí
delantë lu më.
3 De acuerdë con favurë nabë'në më, gulḗ
më na ziquë poshtë shtḗhi', rnia'a lu të adë
chu gúnëdi'i llgabë nall më ru'bë lu sa'll.
Mejurë gulë bë'në llgabë lo quë naná verdá
nu tubldí de acuerdë con fe nabëzëlaa'chi
Dios parë lḗ'ël. 4 Ziquë cuerpë shtë nguiu
naná zihani partë perë tubsë cuerpë, 5 zni
zac lë'ë hia'a, cantidá na hia'a perë na hia'a
tubsë cuerpë naná unidë con Jesucristo, nu
lë'ë hia'a unidë na hia'a, cadë nguiu con grë
sa' nguiu.
6 Cadë túbia'a nadápa'a don nabëzëlaa'd-
chi Espíritu Santo según favurë nabë'në
Dios. Llni nu fuersë narne'e Dios adë
nádi'in igual parë cadë túbia'a, perë runë
tucarë guëdë'në dchí'nia'a llni nadápa'a. Si
talë por pudërë shtë Dios ráquël guëní'il
shti'dzë më, guni'i shti'dzë më de acuerdë
con ldai' shtë më nabëdḗ'na'a recibir de lë'ë
më. 7 Si talë ráquël rúnël sirvë lu sa'l, pues
bë'në sirvë lu rai' con guëdubinú ldú'ul.
Si talë ráquël guëluá'al shti'dzë më con
pudërë shtë më, pues runë tucarë guëluá'al
con guëdubinú ldú'ul. 8 Si talë ráquël
guëdḗ'ël cunseju sa'l, bë'nin con guëdu-
binú ldú'ul. El quë nardë'ë parë shchi'ni
Dios, pues guëdḗ'ëll sin quë cuézi' gúnëll
recibir premi. El quë narac guënibḗ'a, pues
tsagla'guë guënibḗ'all con cuidadë. El quë
narga'a ldu'u sa'll, guëga'a ldú'ull con lë-
grë.

*Lo quë narunë tucarë gunë ra narialdí ldu'i
diza'quë*

9 Gulë guc shtu'u de verdá grë mënë. Gulë
guná tushë ra cusë mal perë gulë tsagla'guë
ra cusë za'quë. 10 Gulë guc shtu'u con
llëru'bë cariñi grë sa' të. Gulë bë'në honrar
sa'l; gulë bë'në rëspëti lu sa'l.
11 Adë gac nabḗchidi'il; gulë bë'në sirvë
Dadë Jesús guëdubi tiempë.
12 Gulë bëquitë ldu'u të con esperansë
nanápël; gulë gac mënë pacënci iurë rzu-
naldë mënë lḗ'ël; adë cuézëdi'i të sino gulë
guna'bë lu Dios guëdubi tiempë.

13 Gulë bë'në compañi ra narialdí ldu'i
shti'dzë Jesús con nicidá shtë rai'. Gulë
bë'në recibir bien grë naze'dë visitë lídchil.
14 Si talë tubi mënë rguell guếquël, gu-
na'bë lu Dios parë guëdë'ë më bendición
parë nguiu ni. Adë rúnëdi'il igualadë con
lế'ëll.
15 Gulë cue nalëgrë con ra naquëreldë
nalëgrë nu gulë bëga'a ldu'u të con ra
naru'në lu galëriá ldu'u.
16 Súdi'i ni tubi dishi'bi entrë lë'ë të.
Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l, sino gulë gac
amigu shtë ra mënë nanádi'i më ru'bë lu
guế'dchiliu.
17 Adë riabrídi'i gúnël cusë mal parë el
që narunë cuntrë lế'ël. Gulë guni'i ldu'u
gunë të bien delantë lu grë sa' të. 18 Gulë
guquëreldë sin dishi'bi con grë mieti. 19 Adë
rúnëdi'il vengar sino bëdë'ë sí gunë Dios
cashtigu purquë Sagradas Escrituras rni'i:
"Runë tucarë guna vengar; na guëguíllahin,
rni'i Dadë". 20 Nu zac rni'i Sagradas Es-
crituras: "Si talë enemigu shtếnël rldia'në,
bëdë'ë nagáuhi'. Si talë rbídchi', bëdë'ë
nagúhi' purquë si talë gúnël zni, iurní guëá
shnill por galështú." 21 Adë rdế'ëdi'il sí gunë
duldë gan lul, sino lế'ël bë'në gan lu mal con
lo que naná za'que.

13

1 Runë tucarë grếtë' mënë gunë rall
rëspëti ra gubiernë nu autoridá purquë
grë ra autoridá na por voluntá shtë Dios.
Ra autoridá zúbëga'a rai' por permisi shtë
Dios. 2 Grë ra narzutipë lu shti'dzë gubiernë
rúnëll cuntrë lo que nabë'në Dios punërë.
El que narzutipë lu shti'dzë gubiernë rsëd-
chínill cashtigu parë mizmë lế'ëll. 3 Grë
ra narnibë'a nananú guế'dchiliu, adë rt-
sếbëdi'i rall ra mënë naquëhunë cusë za-
'que sino que rtsëbë rall ra naquëhunë mal.
¿Gu rac shtú'ul guëbánil sin que rdzếbëdi'il
lu autoridá? pues gulë cue cusë za'que;
hia iurní guëá'nël ziquë ra më za'que lu
ra gubiernë. 4 Pues lë'ë ra autoridá na rall
el que nabë'në Dios punërë parë bien shtë
të, perë si talë lế'ël quëhúnël mal, iurní
sí, guëdzếbël lu autoridá purquë bë'në më
punërë lë'ë rall parë gunë rall cashtigu
tubldí grếtë' el que naquëhunë mal. 5 Por
ni rqui'ni gunë të rëspëti ra autoridá, lëdë
niá'asëdi'i parë zé'dëdi'i cashtigu guếquël
sino también purquë la'ni ldú'ul nanël zni
naza'quin. 6 Por rsunë rë', gulë quilli ra
impuestë nacagna'bë gubiernë purquë na
rall por voluntá shtë Dios. Bë'në më punërë
lë'ë rall parë dchi'ni ni.
7 Gulë bëdë'ë lo que narunë tucarë parë
cadë tubi sa'l. El que naze'bi contribución,
gulë quilli contribución. Grë ra naze'bi
impuestë, gulë quilli impuestë. El que
narunë tucarë rëspëti, gulë bë'në rëspëti
lế'i' nu el que narunë tucarë hunurë, gulë
bë'në honrar lế'i'. 8 Adë rzé'bidi'i të ni tubi
lu sa' të sino gulë quilli lo que narzé'bil
lu sa'l. Gulë guc shtu'u sa'l purquë el que
narac shtu'u sa'll de verdá, bế'nëll cumplir
lo que nacagnibë'a lëy shtë Dios. 9 Ra man-
damientë rni'i: "Adë rúnëdi'il duldë adul-
teri. Adë rguínidi'il sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të.
Adë ruadi'dzë bíshidi'il lu sa'l. Adë rzébidi'i
ldú'ul pë shtë mënë." Grë ndë'ë con los de
más mandamientë shtë Dios, gúnël cumplir
si talë gúnël lo que narni'i shti'dzë më:
"Gulë guc shtu'u grë sa'l igual ziquë rac
shtú'ul mizmë lế'ël". 10 El que naná rac
shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë
bëchi sa' ni; por ni el que narac shtu'u sa'll
de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.
11 Más de ni, gulë bëdë'ë cuendë tiempë
nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë
el que nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë
naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guël-
ladchi zuga'ain parë iurne' que iurë lë'ë
hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'que. 12 Na
ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë
ziagdzaguë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por
ni rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë
mieti lu nacahi. Ziquë suldadë nanacu
shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë
Dios parë tíldia'a cuntrë mal. 13 Ziaglá'ga'a
lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë
tucarë narzế rdzë. Adë chu gáquëdi'i zud-
chi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë,
nilë catë quëreldë mënë ziquë mbecu. Adë
chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutếdi'i lu
dishi'bi. Adë chu gáquëdi'i mbidiosë 14 sino
gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizmë
pudërë shtë Dadë Jesucristo. Adë rdế'ëdi'il
sí lu ra deseo mal narsini lế'ël lu mal.

14

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

1 Gulë bë'në recibir sa'l narialdí ldu'i
diza'që aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu
shnezë më. Bë'në recibir lḗ'ëll sin që
adë rchupë dí'dzëdi'il subrë puntë naraull.
2 Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdí ldú'ull
nanú permisi gaull grë clasë cumidë, perë
nanú stubi sa'l naná débil; rní'ill runë
tucarë gau mieti ra verdurë, lḗdëdi'i gau
mieti belë. 3 Pues el që naráu belë, adë
gúnëdi'ill juzguë lë'ë sa'll naráu sulë ra
verdurë. Nu zac el që nadë rau belë,
adë gúnëdi'ill juzguë el që naráu grë clasë
cumidë purquë Dios bë'në recibir lë'ë mieti
ni. 4 ¿Chull nal të quëhúnël juzguë lë'ë muzë
shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac
muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë.
Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë
më purquë Dios napë pudërë parë gunë
muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

5 Stubi comparaciuni; nanú bëldá mënë
quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi
sa'l rní'ill grë ra dzë na igual; nídi'i dzë
delicadë parë lḗ'ëll. Pues nadë más runë
tucarë cadë nguiu gáqui' firmë con creenci
shtḗhi'. 6 El që nanapë rëspëti lu dzë
delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu
zac el që naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë
delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El që
naráu grḗtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti
Dios nu quëgdḗ'ëll graci lu më por cumidë.
Nu el që narunë providë gaull cualquier
cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdḗ'ëll
graci lu më.

7 Nadápa'a el që narnibë'a lë'ë hia'a;
mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më
nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'. 8 Si talë
nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si
talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë
guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë
Dios. 9 Por mizmë rsunë ni, Cristo guti nu
bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë
ra mënë naguti nu zac ra nanabani.

10 Perë lḗ'ël ¿pëzielú rúnël juzguë ra bëchi
sa'l? Grḗtë' hia'a napë që guëdchínia'a
delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë
cadë lë'ë hia'a. 11 Sagradas Escrituras rni'i:

Ziquë segurë na nabania, rni'i Dadë, grḗtë'
mënë gac bë'a rall nahia Dios nu
guëzullibi rall lua.

Grḗtë' mënë gunë rall alabar na.

12 Zníti'i cadë tubi hia'a napë que guëdë'ë
hia'a cuendë lu Dios por lo que naquëdḗ'-
na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

13 Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë
sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldú'ul
guëquëréldël naza'que, lḗdëdi'i manërë
mal; no sea que guëlaguë sa'l lu duldë por
causë shtḗnël. 14 Unidë nahia con Jesucristo,
por ni napa segurë de que grë cumidë
nalimpi; nídi'i mal si talë guëdáuha'ain,
perë si tubi nguiu rni'i ldú'ull nanú dau
adë límpidi'i, pues parë lḗ'ëll naprovidë
gaullin. 15 Perë si talë raul grë clasë cumidë
nu zni quëhúnël ofender sa'l, pues adë rac
shtú'udi'il sa'l iurní; runë fáltël amor parë
sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il
belë si talë por ni guëniti sa'l. Jesucristo
gúti' por lḗ'ëll. 16 Adë rdḗ'ëdi'il lugar guëni'i
mënë mal por lo que nanḗl na bien. 17 Si
talë rnibë'a Dios lḗ'ël, si náhi' Rëy, nídi'i
importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino
stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda'a lu
më, nu cuedchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë
ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú
lë'ë hia'a. 18 El que narunë sirvë Cristo
manërë za'que, ni rquitë ldu'u Dios con
lḗ'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall
cuntrë lḗ'ëll.

19 Por ni cha guiagla'ga'a nezë catë rbed-
chí ldu'u hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë
guëdḗ'na'a compañi sa' hia'a të gac rall
más firmë lu shnezë Dios. 20 Adë rshí'nidi'il
dchi'ni shtë Dios por lo que narául. Grë
dau naza'que gau mieti perë na mal si
talë raul tubi cusë nu ejemplë shtḗnël na
ziquë tubi guë'ë catë rreldë sa'l nu gúnëll
duldë. 21 Pues bien nahin adë chu gáudi'i
belë, nu adë chu gúdi'i vini, nu ni por chu
guëdḗ'nëdi'i cualquier tubi cusë narunë
rreldë bëchi sa' hia'a lu duldë, ni lo que
runë dañi parë fe shtë sa' hia'a. 22 ¿Gu
rialdí ldú'ul de que grë dau naza'que? Pues
nabënë nahin perë adë rdildi dí'dzëdi'il
con sa'l subrë puntë rë'. Rquitë ldu'u
nguiu el que naná firmë lu shnézi', el que
nanëll rúnëll bien. 23 El que naráu cualquier
cusë nu rza ldú'ull, nall culpablë purquë
adë quëháudi'ill con fe; adë quëhúnëdi'ill
cumplir según rialdí ldú'ull. Cualquier cusë
naguëdḗ'na'a, si nápëdi'i hia'a confiansë
naza'quin, pues duldë nahin parë lë'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo që narac shtu'u sa'l

1 Grë hia'a naná firmë lu shnezë Dios,
runë tucarë guëdé'na'a compañi ra
nazugá'adi'i firmë lu shnezë më. Gáca'a
më pacënci, lédëdi'i mënë narguili bien
shténa'a. 2 Cadë tubi hia'a runë tucarë
guëdé'na'a bien con sa' hia'a të tsaldí ldu'u
rall más; gac rall firmë lu shnezë më.
3 Mizmë Jesucristo adë bëquítëdi'i ldú'i'
mizmë lé'i' sino guc cumplir lo që naná
escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Grë ra
didzabë naguni'i mënë cuntrë lé'ël, bëabrí
guni'i rall cuntrë na". 4 Pues grë lo që
naná escritë la'ni Sagradas Escrituras, cuë
ra di'dzë ni parë bien shtë hia'a. Naescritin
të guësé'da'a la'nin të gua'a ldu'u hia'a
firmë lu shnezë më të gáca'a më pacënci
por shti'dzë më nu gápa'a esperansë.
5 Quëgna'ba lu Dios, el që narni'inú lë'ë
hia'a, gúni' compañi lë'ë të, të gac unidë të
ziquë bësëa'në më tubi ejemplë parë lë'ë
hia'a 6 të gac gunë të alabar Dios con tubsë
llgabë nu con tubsë bë. Gulë bë'në alabar
Dadë Dios naná Shtadë Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'që ladi ra nanádi'i më israelitë

7 Por ni, gulë bë'në recibir grë sa' të cumë
ziquë Jesucristo bé'ni' recibir lë'ë hia'a parë
guëlua'a pudërë shtë Dios. 8 Lo që nar-
nia'a na, bidë Cristo parë bë'në më sirvë
lë'ë ra më israelitë parë gac cumplir grë
ra promësë naguni'i Dios lu shtadë guëlú
hia'a. Bidë më parë guëlua'a më ra di'dzë
shtë Dios na verdá. 9 Nu bidë më parë
ra mënë nanádi'i më israelitë, guëdë'ë rall
graci lu më por galërga'a ldu'u më. Ni na de
acuerdë naná escritë:

Guna alabar lé'ël entrë grë naciuni.
Gulda cantë lul; guënia'a blac llëru'bë na
pudërë shténël.

10 Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:

Gulë bëquitë ldu'u të mënë nanádi'i is-
raelitë.
Gulë bëquitë ldu'u të juntë con shmënë më.

11 Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i:

Gulë biadi'dzë cusë ru'bë nabë'në Dios lu
grë mënë shtë gué'dchiliu.
Lë'ë të nanádi'i më israelitë, gulë bë'në
alabar lë'ë më juntë con ra shmënë
më.

12 Nu Isaías bëqué'ëi':

Tubi llëbní Isaí guëdchini të guënibë'a më
ni ra naciuni.
Ra mënë tsaldí ldu'u rall lé'i', el që nagunë
salvar lë'ë rall.

13 Quëgna'ba lu Dios, el që narunë parë
gápa'a esperansë, guëshe'ldë më lëgrë nu
paz la'ni ldu'u të purquë rialdí ldu'u të
shti'dzë më. Cagna'ba gapë të zihani esper-
ansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

14 Bëcha, napa segurë de që lë'ë të na
të më za'që nu rac bë'a të ra cusë shtë
Dios, nu nanéa de që rac të guëdë'ë të
cunseju parë cadë tubi sa' të. 15 Perë la'ni
cartë rë', adë bëdzébëdia'a guëquëa'a lu të
grë enseñansë rë' të adë guëá'ldëdi'i ldu'u
të di'dzë ni. Bénahin purquë zni bë'në
më incarguë de që gunahin. 16 Bë'në Dios
tubi favurë de që guna sirvë lë'ë Dadë
Jesucristo entrë ra nanádi'i më israelitë.
Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë
gac salvar mieti, parë raca guna presentar
grë ra nanádi'i më israelitë lu Dios ziquë
tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë
nabë'në ldai' Dios por Espíritu Santo.

17 Por Jesucristo naná runë compañi
na, napa rsunë parë guëquitë ldua'a con
dchi'ni nabëna por lë'ë më 18 purquë adë
nápëdia'a valurë guënia'a lu të más cusë,
sulamëntë lo që nabë'në Cristo la'ni vidë
shtëna; gunia'a lu ra mënë të ra nanádi'i
më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë
diaguë rall shti'dzë më. 19 Por mila-
grë nu sëñi nu con pudërë shtë Espíritu
Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë
Jerusalén nu alrededurë lugar ni hashtë
regiuni Ilírico; biadi'dza guëdubi lugar
ni. 20 Zni guni'i ldua'a tsagnia'a diza-
'që lu ra mënë catë nunquë guc bé'adi'i
mënë lë Dadë Jesucristo të parë shchi'nia
gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lídchi'
guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi
sáhi'. 21 Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bé'nëdi'i recibir diza'që
shtéhi', guini rall.
Grë ra nadë riasédi'i shtí'dzi', tsasé rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

22 Nalé rac shtua'a guënia'a diza'që lu
ra nanadë guënédi'i lë'ë më. Zihani mënë
runë rall cuntrë na; por ni adë bëna gan
tsahia tubi visitë lë'ë të. 23 Perë iurne' bëna
gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'.
Por zihani izë rac shtua'a guëbaninúa lë'ë

të. [24] Gueldë guëna visitar lë'ë të iurë tsahia
España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë të,
rialdí ldua'a gunë të compañi na con nicidá
nanapa parë nezë España. [25] Perë iurne'
tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë
ra shmënë Jesús narëta' ndë [26] purquë ra
mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi
ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënápëdi'i,
ra naquëreldë Jerusalén. [27] Pues bë'në rall
llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compañi
ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë
Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza-
'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë
tucarë gunë rall compañi ra prubi con dumí
shtë rall. [28] Iurë guna gan con asuntë rë',
guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní
guërua'a parë España. Pues iurní gueldë
guënahia lë'ë të. [29] Napa segurë de quë iurë
guënahia lu të, guëdchinia con bendición
shtë Jesucristo.

[30] Bëchi, quëhuna ruëguë lu të por nom-
bre shtë Dadë Jesucristo nu por amor
narne'e Espíritu Santo, de quë gunë të
compañi na con oraciuni lu Dios. [31] Gulë
guna'bë lu më të parë guëlá më na grëtë'
lo quë narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi'i
ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquëreldë Judea.
Gulë guna'bë lu më të parë ra shmënë
Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir
con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'. [32] Nu
gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më,
gueldë guënahia lë'ë të; guëdchinia con
lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con
lë'ë të. [33] Dios el quë narunë parë cuedchí
ldu'u mieti, cuezënúhi' lë'ë të. Rac shtu-
a'a cuedchí ldu'u të por pudërë shtë Dios;
cuezënú më lë'ë të. Amén.

16

Pablo quëhúni' saludar sáhi'

[1] Runa presentar lu të Febe, tubi na'a
naná rialdí ldu'i diza'quë. Quëhúnëll sirvë
ra shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Cen-
crea. [2] Gulë bë'në recibir lë'i' con bien
por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tu-
carë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios.
Gulë bë'në compañi lë'i' cualquier cusë nar-
quí'ni' purquë lë'i' bë'në compañi zihani
mënë nu na bë'ni' compañi.

[3] Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila
naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo.
[4] Lë'ë rai' bëdchi'bë rai' prupi vidë shtënë
rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë
na rdë'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de
más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë
perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më. [5] Gulë
bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë,
ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë
bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtu-
a'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i
diza'quë regiuni Acaya. [6] Gulë bë'në saludë
María, el quë nalë bë'në dchi'ni entrë lë'ë
të. [7] Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico
nu Junias naguanú rai' na la'ni lachigui'bë.
Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti
parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí
ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

[8] Gulë bë'në saludë Amplias, stubi
shmënë Jesús; nalë rac shtua'a lë'i'. [9] Gulë
bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënú
shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në
saludë Estaquis, el quë narac shtua'a. [10] Gulë
bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë
prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë
bë'në saludë famili shtë Aristóbulo. [11] Gulë
bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu
ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u
diza'quë. [12] Gulë bë'në saludë Trifena nu
Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac
bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë bë'ni'
dchi'ni shtë Dadë Jesús. [13] Gulë bë'në saludë
Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí
ldu'i diza'quë, por lo quë nabë'ni'. Nu zac
gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë
shní'ahia. [14] Gulë bë'në saludë Asíncrito
nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu
Hermes con los de más shmënë Dios
naná quëreldënú rai'. [15] Gulë bë'në saludë
Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë
bë'në saludë Olimpas con grë ra naná
rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, ra naná
quëreldënú lë'ë Olimpas.

[16] Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con
cariñi santu. Grë ra grupë shtë shmënë
Cristo rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

[17] Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë
cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná
rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë
naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná
bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall [18] purquë
grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë
Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir
deseo mal nananú la'ni ldu'u rall nu rguguë
rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzë
chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë.
[19] Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të
shti'dzë Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a

gac nasini të parë gunë të cusë za'quë,
lḗdëdi'i parë gunë të cusë mal. [20] Lë'ë Dadë
narcue'dchí ldu'u hia'a nasesë, gunë më
gan lu Satanás ziquë tubi nguiu naguëlú
guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai'
lë'ë të.
[21] Timoteo naquëhunënú dchi'ni na,
rshé'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu
Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshe'ldë
rall saludë.
[22] Na Tercio, caquëa'a cartë rë';
quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë
na hia'a con Dadë Jesucristo.
[23] Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na,
nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi',
rshé'ldi' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná
tesorërë shtë guë'dchi, rshé'ldëll saludë; nu
tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús,
rshé'ldëll saludë.
[[24] Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të.
Amén.]

Rialú cartë rë' con tubi labansë

[25] Iurne' guëdḗ'na'a alabar Dios, el quë
narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë
shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni'
parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më
lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë
guzublú guḗ'dchiliu [26] perë iurne' bëru'u
di'dzë ni lu llni nu rdë'ë hia'a cuendë di'dzë
ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë
ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. Grë
ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë
Dios eternë. Shti'dzë më bëdchini parë
gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí
ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall
shti'dzë më.
[27] Guëdḗ'na'a alabar Dios por Jesucristo.
Lḗ'ësë më na Dios nananḗ grë cusë. Llëru'bë
na pudërë shtë më. Amén.

Primërë cartë nabëquë'ë San Pablo lu mënë Corintios

Bëquë'ë Pablo tubi cartë nu bëshé'ldi'in lu ra shmënë Dios naquëreldë Corinto

1 Na Pablo, nahia tubi nagulḗ Dios. Nahia
tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na
voluntá shtë më. Bëshe'ldë më na. 2 Juntë
con Sóstenes, bḗcha'a, quëquëa'a cartë rë'
nu guëshé'ldahin lu grupë shtë shmënë
Dios naquëreldë guë'dchi Corinto. Na të
shmënë më nabëzunḗ Dios almë shtë të
purquë unidë na të con Cristo Jesús. Dios
guna'bë lë'ë të, të gac të santu. Na të
shmënë më igual ziquë los de más naná
rianaldë tëchi ldai' shtë Jesucristo, Shlá-
ma'a. Na më el quë narnibë'a lë'ë rai' nu
también rnibë'a më lë'ë hia'a. 3 Gulë bë'në
recibir bendición shtë më nu gulë cuedchí
ldu'u të por Dios, Shtáda'a nu por Jesucristo
Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

4 Siemprë rdë'a graci lu Dios por lë'ë të
nu rdë'a graci lu më por ra favurë shtë
Dios nanapë të purquë unidë na të con
Jesucristo. 5 Por na të unidë con Cristo,
Dios bëne'e grḗtë' clasë bendición naná
rac bë'a të pë runë cuntienë shti'dzë më
nu rac të ruadi'dzë të shti'dzë më. 6 Grë
ndë'ë quëhunin testificar de quë na verdá
shti'dzë Jesús, di'dzë nabiadi'dzë na'a lu të
iurë guquëreldënú na'a lë'ë të. 7 Iurne' adë
pë runë fáltëdi'i lo quë narne'e Dios. Napë
të pudërë shtë Espíritu Santo mientras
quëbezë të con ánimo dzë naguëabrí Jesu-
cristo, Shláma'a, stubi. 8 Lë'ë më gunë më
compañi lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë
më hashtë fin shtë guḗ'dchiliu. Iurní ni tubi
chu guëdchi'bë galquiá guëc të; guëa'në të
sin culpë dzë naguëabrí më stubi. 9 Dios
siemprë quëhúni' cumplir grë shti'dzë më.
Lë'ë më guna'bë më lë'ë të parë gac të unidë
con shini më, Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrë ra shmënë Dios

10 Bëchi, quëhuna ruëguë lu të purquë na
hia'a shmënë Jesucristo. Gulë gac të de
acuerdë con lo quë naruadi'dzë të nu adë
rdḗ'ëdi'i të sí tsu divisioni entrë lë'ë të.
Gulë guquëreldë të sin dishi'bi. Gulë gapë
mizmë llgabë nu gulë bë'në juzguë mizmë
manërë. 11 Rnia'a lu të ndë'ë, bëchi, purquë
ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú
dishi'bi entrë lë'ë të. 12 Nahin verdá; tubi
të rni'i: "Na nahia shmënë Pablo". Stubi
të rni'i: "Nahia shmënë Apolos". Stubi të
rni'i: "Nahia shmënë Cefas". Stubi të rni'i:
"Nahia shmënë Cristo". 13 ¿Gu nanú zihani
Cristo? Nanḗ të na, Pablo, adë cuḗdia'a lu
cruz por duldë shtë të. Adë bëriubë nisë
të en el nombre shtë Pablo. 14 Dushquilli
Dios de quë adë bëchu'bë nísëdia'a ni tubi
de lë'ë të sino sulë Crispo nu Gayo 15 të
adë guëní'idi'il bëchu'bë nisë Pablo lḗ'ël en
el nombre shtë Pablo. 16 Nu zac bëchu'bë
nisa ra famili shtë Estéfanas perë adë rëag-
nádi'i ldua'a bëchu'bë nisa stubi de lë'ë
të. 17 Pues Cristo bëshe'ldë më na parë
guadi'dza diza'quë lu ra mënë, lḗdëdi'i parë
guëchu'bë nisa ra mënë. Bëshe'ldë më na
parë guadi'dza lu mënë manërë sencigi,
lḗdëdi'i con di'dzë nadë rac bḗ'adi'i mënë
humildë të parë guëdë'ë mieti cuendë pë
runë cuntienë galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudërë; por lḗ'i' ze'dë guëdchini llni shtë Dios

18 Diza'quë de quë guti Cristo lu cruz por
lë'ë hia'a nahin ziquë cusë nadë rlluí'idi'i
parë ra narianaldë nezë mal catë tsalú rall,
perë parë lë'ë hia'a nazia'a nezë za'quë catë
gac salvára'a, diza'quë ni na pudërë shtë
Dios. 19 Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Guëzalúa grḗtë' llni shtë ra më sabi;
Guësëana tubi cu' grë ra llgabë shtë ra
namás rac bë'a.
20 ¿Pë fin napë ra di'dzë shtë më sabi u
ra di'dzë shtë ra narlua'a lëy shtë
Moisés?
¿Ca nanú ra enseñansë shtë ra nardildi
di'dzë?

Ra enseñansë shtë mësë narianaldë llgabë
shtë mënë, pues Dios bëluá'ai' enseñansë
shtë rall na tuntë. 21 Dios el quë narac
bë'a grḗtë' cusë nu rac gunë më grë cusë,
gunibḗ'ai' de quë ra mënë shtë guḗ'dchiliu
nunquë gunguë bḗ'adi'i rall lë'ë më por
prupi llni shtë rall, nilë por tantë narac rall.
Más bien guc shtu'u më gac salvar mieti
sulë por diza'quë. Rni'i mënë tuntë nahin,
perë por diza'quë gac salvar grë ra narialdí
ldu'i shti'dzë më.

22 Ra mënë israelitë rac shtu'u rall guëná
rall milagrë shtë Dios, iurní tsaldí ldu'u
rall. Ra mënë nanádi'i më israelitë, rguili

rall llni nanapë mënë gué'dchiliu [23] perë
lë'ë hia'a rdia'a dí'dza'a de që por galguti
shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parë ra
mënë israelitë diza'që na ziquë tubi guë'ë
catë rreldë rall. Parë ra mënë nanádi'i
më israelitë, diza'që na ziquë cusë nadë
rlluí'idi'i. [24] Perë grë ra naguna'bë Dios,
ra më israelitë u ra nanádi'i më israelitë,
sulë Cristo na nezë parë gac salvar mieti.
Cristo na pudërë nu llni shtë Dios parë gac
salvára'a. [25] Parë ra mënë gué'dchiliu, diza-
'që shtë Dios na ziquë cusë nadë rlluí'idi'i,
perë rnia'a lu të llni shtë Dios más lasac
që grë ra llni nanapë mënë gué'dchiliu;
nu lo që narni'i rall na débil parë Dios,
nahin más fuertë që grë ra fuersë nanapë
mënë. [26] Dadë, gulë bëdë'ë cuendë de që
Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë
të rac bë'a të según llgabë shtë ra mënë.
Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na
mënë naná rnibë'a. [27] Dios gulé ra mënë
sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu
ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulé
më ra mënë débil según llgabë shtë mënë
parë guëtú lu ra mënë namás fuertë. [28] Gulé
më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra
sáhi' desprëci; quiere decir, gulé më cusë
nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë
napin valurë nu parë guëlua'a lu llni ra cusë
narni'i mënë adë nádi'i verdá. [29] Zni bë'në
më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë
lu më. [30] Perë mizmë Dios bë'në më unir
lë'ë të con Cristo Jesús nu bë'në Dios të gac
bë'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo
tubldí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo
na hia'a shmënë më naná rzuné almë shtë
hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më
lë'ë hia'a. [31] Zni nahin de acuerdë lo që
narni'i Sagradas Escrituras: "Si talë tubi de
lë'ë të runë nadchínil pues bë'në nadchini
sulë por lo që nabë'në Dadë".

2

Diza'që nu galguti shtë Jesús

[1] Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá
shtë Dios, adë biadí'dzëdia'a ziquë tubi
mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bé'adi'i
të sino biadi'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë
nabëlua'a Dios lua. [2] Iurë guquëreldënúa
lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë
di'dzë de që Jesucristo gunë salvar lë'ë
hia'a, de që guti më lu cruz por lë'ë hia'a.
[3] Iurë bidë guëdchinia lu të, pues adë
gualdídi'i ldua'a mizmë na sino bëdzëba
nu bëchi'cha. [4] Iurë gunia'a lu të ra diza-
'që shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të
con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë
mënë gué'dchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con
pudërë shtë Espíritu Santo, el që nabë'në
zihani cusë ru'bë. [5] Guni'inúa lë'ë të, të
tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të
pudërë shtë më, lédëdi'i por tantë rac ru-
adi'dza. Zni guc parë gac të firmë; dchi'chi
na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

Por Espíritu Santo rac bë'a hia'a

[6] Zni na manërë biadi'dzë na'a diza'që lu
ra mënë, perë biadi'dzë na'a di'dzë sabi lu
ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra
di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zé'dëdi'in
de gué'dchiliu rë', nilë por ra mënë naquëg-
nibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú
ra [7] perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios.
Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios.
Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë
nabë'në më ordenar antsë cueshté gué'd-
chiliu parë gac salvára'a. [8] Ni tubi ra naná
rnibë'a lu gué'dchiliu rë', adë riasédi'i rall
ndë'ë. Si talë niasé rall, adë niaqué'ëdi'i rall
Dadë Jesús lu cruz, el që narnibë'a guëdubi
gube'e. [9] Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Dios bë'në më preparar cusë adë ni chu
gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë
chu bé'nëdi'i llgabë.
Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.
[10] Grë ndë'ë bëlua'a më lu hia'a por Espíritu
shtë më. Lë'ë Espíritu na llni nu riasé
Espíritu ra cusë namás naga'chi, hashtë
shgabë Dios namás secretë rac bë'a Es-
píritu.
[11] ¿Chull gac bë'a lo që nanú la'ni
ldu'u nguiu? Mizmë nguiu riasëll llgabë
nananú la'ni ldú'ull. Zni na con Dios; su-
lamëntë Espírutu shtë më rac bë'a llgabë
shtë më. [12] Lë'ë hia'a adë bëdé'nëdi'ia'a
recibir Espíritu naná rnibë'a mënë shtë
gué'dchiliu sino bëdé'na'a recibir Espíritu
naná ze'dë de Dios të gac bë'a hia'a grë
bendición nabëzëlaa'chi më parë lë'ë hia'a.
[13] Ruadi'dzë na'a shcuendë ra cusë rë' con
di'dzë nabëlua'a Espíritu shtë Dios, lédëdi'i
con di'dzë nabësë'dë na'a por ra mësë shtë
gué'dchiliu. Zni rlua'a na'a ra cusë shtë Es-
píritu lu ra mënë narianaldë tëchi Espíritu
Santo.
[14] Grë ra nanápëdi'i Espíritu cuezënúhi'
la'ni ldú'ull, adë rúnëdi'ill recibir di'dzë

shtë Espíritu purquë parë lḗ'ëll cusë ni adë
rlluí'idi'i. Cusë tuntë rní'ill. Adë riasḗdi'ill
purquë rqui'ni llni shtë Espíritu parë tsasḗ
mënë ra cusë shtë Espíritu. 15 Perë grḗtë'
nacabezënú Espíritu Santo rac bë'a rall
grḗtë' cusë nalasac; perë ra sa' nguiu ni, ra
nadë tsanáldëdi'i tëchi Espíritu Santo, adë
rac bḗ'adi'i rall blac lasac na primërë nguiu
ni. 16 Ra Sagradas Escrituras rni'i: "¿Chull
riasḗ? u ¿chu rac bë'a lla na llgabë shtë
Dadë Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?" Perë lë'ë
hia'a nadápa'a Espíritu; por ni rac bë'a hia'a
llgabë shtë Cristo.

3

Quëdḗ'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios

1 Zni nahin bëchi, adë gú'di'i manërë të
guadi'dza lu të cumë ziquë mënë naquëgsḗ
Espíritu Santo, sino biadi'dza lu të ziquë
mënë narianaldë tëchi ra cusë shtë guḗ'd-
chiliu. Na të ziquë me'dë en cuantë ra
cusë shtë Cristo. 2 Bëluá'ahia lë'ë të con
enseñansë sencigi cumë ziquë tubi me'dë
naradchi. Rúnëdi'i të gan gau të cumidë
ziquë më ru'bë. Todavía adë riasḗdi'i të ra
enseñansë naná rqui'ni parë su të firmë lu
shnezë Dios. 3 Hashtë ne' na të ziquë mënë
narianaldë tëchi ra cusë shtë guḗ'dchiliu;
quëreldë të igual ziquë los de más sa' të.
4 Si talë rní'il: "Na nahia shmënë Pablo";
stubi të rní'il: "Nahia shmënë Apolos",
iurní quëhunë të llgabë ziquë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, lḗdëdi'i ziquë mënë nanapë Es-
píritu Santo.

5 ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos?
Na na'a nadë más ra nabëshe'ldë Dios;
por shti'dzë na'a gualdí ldu'u të diza'quë
shtë Dadë. Cadë tubi muzë shtë Dios
bḗ'ni' según fuersë nu llni nabëne'e më.
6 Na bëcabnía bë'dchi; Apolos gudi'li ra
plantë, perë Dios bësëru'bë më ra plantë
ni. 7 De manërë de quë ni tubi na'a, el
quë nabëcabní bë'dchi u el quë naguati'li ra
plantë, lasáquëdi'i na'a, perë Dios na el quë
nalasac. Bësëru'bë më ra plantë. 8 El quë
narcabní nu el quë nargui'li, na rai' unidë,
nu Dios quilli cadë tubi lë'ë hia'a según
dchi'ni naquëdḗ'na'a. 9 Grë hia'a na hia'a ra
nardḗ'na'a dchi'ni juntë con lë'ë më. Lë'ë
të na të ziquë guiu'u lachi catë quëhunë më
dchi'ni.

Na të ziquë tubi hiu'u naquëgza'a më.
10 Nahia ziquë mësë albañil naná gulḗ Dios
parë guëzu'ba cimientë shtë hiu'u. Hia
stubi quëgza'a hiu'u guëc cimientë ni. El
quë narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadë
manërë naquëgzá'all hiu'u. 11 Pues ni tubi
adë chu nápëdi'i derechë guëzú'bëll stubi
cimientë purquë hia nanú cimientë ver-
dadërë naná mizmë Jesucristo. 12 Perë cadë
nguiu quëgzá'all tubi hiu'u con orë u bëd-
chichi u guë'ë nalasac u con hiaguë u con
gui'lli guia. 13 Lë'ë dchi'ni de cadë lë'ë
hia'a guëru'u lu llni dzë shtë juici. Dzë ni
guëdchini gui'i të parë gunë gui'i prëbë pë
clasë dchi'ni bë'në mieti. 14 Si talë tubi de
lë'ë hia'a bëza'a tubi hiu'u nanadë tsequi lu
gui'i, gunë nguiu ni recibir pagu por dchi'ni
nabḗ'nëll 15 perë en cambi, si talë tubi de lë'ë
hia'a guëza'a hia'a tubi hiu'u con cusë naná
sutípëdi'i lu gui'i, pues guënítill grḗtë';
nídi'i pagu parë lḗ'ëll aunquë lḗ'ëll gac
salvárëll cumë ziquë rgu nguiu tubi cusë
la'ni hiu'u narie'qui.

16 ¿Pë adë rac bḗ'adi'i të de quë na të ziquë
iádu'u catë cuezë Dios, de quë Espíritu shtë
Dios cuezënúhi' la'ni ldu'u të? 17 Si talë tubi
de lë'ë të quëhúnël usar iádu'u shtë më tubi
cusë mal, guëne'e më fin parë lḗ'ël. Catë
cuezë më, nahin santu nu también cuerpë
shtë të na santu.

18 Adë rsiguḗdi'il mizmë lḗ'ël. Si talë tubi
de lë'ë të rní'il nal sabi con llni nanapë
mënë guḗ'dchiliu, mejurë guëabril ziquë
tubi naráquëdi'i të gáquël më sabi de verdá.
19 Pues llni shtë ra mënë narianaldë cusë
shtë guḗ'dchiliu rë', nahin ziquë cusë tuntë
parë Dios. Naescritë: "Dios quëhunë parë
ldaguë më sabi lu galënasini shtë rall ziquë
rlaguë tubi ma lu trampë". 20 Nu zac rni'i
Sagradas Escrituras: "Lë'ë Dadë rac bḗ'ai'
ra llgabë shtë mënë sabi, de quë lasáquëdi'i
shgabë rall". 21 Por ni adë chu gunë nad-
chínidi'i de quë nall shmësë sa'll. Pues
grḗtë' cusë nahin parë lë'ë të; 22 Pablo, Apo-
los, Pedro, guḗ'dchiliu, nu vidë, nu galguti,
nu lo quë naná iurne', nu ra cusë naguër
gac, grëhin na parë lë'ë të. 23 Nu lë'ë të na të
shmënë Cristo; rnibë'a më lë'ë të nu Cristo
rzu'bë diágui' shti'dzë Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

1 Grétë' të napë quë gunë të llgabë de quë
na na'a sulamëntë shmuzë Cristo. Gulé më
lë'ë na'a parë tsaglua'a na'a ra mënë di'dzë
shtë më, cusë de quë antsë adë guc bé'adi'i
mieti. 2 El quë naná incarguë tubi dchi'ni,
napë quë gáqui' naza'quë; napë quë gúni'
cumplir lo quë narunë tucarë. 3 Por partë
shtëna adë riádi'i ldua'a iurë quëhunë të
juzguë lë'ë na, nilë riádi'i ldua'a por los
de más sahia narunë juzguë na; pues adë
ráquëdia'a gunë juzguë mizmë na. 4 Perë
si talë ni tubi shgaba adë quëgdchí'bëdi'i
galquiá cuntrë na, adë na segurë de quë
nápëdia'a faltë. Lë'ë Dadë na el quë na-
gunë juzguë shchi'nia. 5 Adë rúnëdi'i të
juzguë nasesë. Gulë cuezë hashtë lë'ë Dadë
guëabrí; guëgú më grétë' cusë lu llni, grë lo
quë naga'chi lu nacahi. Guëlua'a më grétë'
narac shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurní
gunë më honrar cadë nguiu según narunë
tucarë.

6 Dadë, quëadi'dza ra cusë rë' parë bien
shtë të. Quëgdchi'ba tubi comparaci-
uni naná runë tratë dchi'ni nabëdë'në
na'a, Apolos con na. Gulë guagla'guë en-
señanse shtë na'a; gulë bë'në cumplir lo
quë narni'i Sagradas Escrituras shcuendë
lo quë narunë tucarë gunë mënë, nu parë
ni tubi të adë rní'idi'i nadchini de mësë
shténël nu rúnël desprëci stubi mësë entrë
lë'ë të. 7 ¿Chull bë'në të tsu tubi mësë entrë
lë'ë të? ¿Pë cusë nápël nanádi'i lo quë
nabé'nël recibir? Si talë bëzëlaa'chi më
lo quë nanápël, ¿pëzielú runë nadchínil?
Rúnël ziquë lé'ël bé'nël gan por mizmë
fuersë shténël.

8 Lë'ë të më Corinto, runë nadchini të
purquë rni'i të adë pë runë fáltëdi'i, de
quë napë të grë bendición narshe'ldë Dios
dizdë gube'e. Runë të llgabë rquí'nidi'i të
lë'ë na'a, de quë rnibë'a të ziquë rëy, de
quë lasáquëdi'i na'a. Nalé rac shtua'a de
quë nanibë'a të ziquë rëy të guënibë'anú
na'a lë'ë të. 9 Pues lluá'ahia de quë Dios
bësa'në më lë'ë na'a ra poshtë lúltimë lu-
gar. Na na'a ziquë ra mënë mal naguc
condenar parë gati rai'. Dzu na'a lu ra
mënë nu lu ra ianglë nadë más parë guëbi'a
rai' lu na'a cumë cusë nardzëguëë' ldu'u
mieti. 10 Rdë'në na'a sirvë lu Cristo perë
lë'ë të rni'i të na na'a tuntë mientras rni'i
të na të shmënë më namás rac bë'a. Na
na'a ra nalasáquëdi'i perë lë'ë të sí, lasac
të. Quëhunë mënë honrar lë'ë të perë
quëhunë të desprëci lë'ë na'a. 11 Hashtë
iurne' quëgzac zi na'a lu galërldia'në nu lu
galërbidchi; runë faltë shabë na'a; ra mënë
rushtiá rall guëc na'a; adë nídi'i lidchi na'a.
12 Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë
guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë
rdchigré na'a con di'dzë nanapë bendición
shtë Dios. Rzunaldë rall lë'ë na'a perë lë'ë
na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rní'idi'i
na'a cuntrë lë'ë rall. 13 Rni'i rall cuntrë lë'ë
na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall
tratë lë'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall
tratë lë'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni
gué'dchiliu, cusë nadë rlluí'idi'i.

14 Adë rqué'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu
të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra
shinia narac shtua'a. 15 Aunquë napë të
chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë
të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagu-
nia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús.
Por ni nahia ziquë shtadë të. 16 Por ni
quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të
cumë ziquë ejemplë shtëna. 17 Parë gunë
të cumplir narac shtua'a, bëshe'lda Tim-
oteo lu të. Náhi' tubi nguiu nabëna gan
por Cristo nu rac shtua'a lé'i'. Siemprë
quëreldë zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë
Timoteo guësëagná ldú'i' lë'ë të lo mizmë
enseñansë nabëluá'ahia lla narunë tucarë
guëquëreldë ra mënë shtë Cristo, igual
ziquë rluá'ahia guëdubi lugar catë nanú
grupë shtë shmënë Dios. 18 Nanú bëldá de
lë'ë të nalé runë rall nadchini; runë rall
llgabë adë gueldë guënádia'a lë'ë të 19 perë
quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë
guënahia lë'ë të si talë Dadë guëné'ei' per-
misi. Iurní gac bé'ahia chu narunë nad-
chini. Gac bé'ahia si talë nadë más ru-
adi'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios.
20 Catë rnibë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë
di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sëñi
naquëhunë më. 21 ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë
guënahia lë'ë të con tubi hiaguë; gau të
varë? u ¿zeldë guënahia lë'ë të cumë më
nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lë'ë të?

5

Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal

1 Quëgni'i mënë de quë entrë lë'ë të
nanú ra naquëreldë mal, de quë tubi nguiu
cuá'all shmadrástëll. Pues duldë ni ra
mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall

duldë ni. [2] Mejurë niatú lu të nu niu'në
të por conductë shtë nguiu ni. Runë tu-
carë guëgú të lḗ'ëll ladi grupë shtë shmënë
Dios. [3] Pues aunquë la'di súdia'a nga'li
perë rëagná ldua'a lë'ë të. Hia bëna juzguë
el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia
nga'li con lë'ë të. [4] Gulë bëdëá con autoridá
shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë na quëbezënúa
lë'ë të con espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë
shtënë Jesucristo Shláma'a, quëbezënú lë'ë
të. [5] Gulë bë'në intriegu nguiu ni guia'a
Satanás të parë tsalú shcuérpëll con mal
deseo shtḗnëll, perë espíritu shtë nguiu ni
gac salvar iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi.

[6] Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë
adë guënḗdi'i të tubi dichë narni'i: "Du'pë
levadurë rdë'ë fuersë guëdubi nacubë"?
[7] Gulë bë'në ziquë ra mënë israelitë guahi-
etë. Iurë bëdchini laní Pascu, gulú rall
grë guetështildi naguctsa'u con levadurë.
Gulë bësa'në grë duldë nananú entrë lë'ë
të, të gac të limpi ziquë guetështildi
cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë
laní. Gulë guná, lë'ë lli'li shtë Pascu, hia
guti. ¿Chu na sacrifici ni? Pues mizmë
Cristo. [8] Zni rqui'ni guëquëréldëru'u hi-
a'a con ldu'u limpi nu con verdá naná
ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu
guëquëréldëdi'i con cusë mal; adë gápëdi'i
të llanë la'ni ldu'u të.

[9] La'ni stubi cartë nabëshe'lda lu të,
gunḗ'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra
narquënú ra sáhi'. [10] Adë gunḗ'idia'a lu të
de quë na mal si talë napë të tratë con
ra mënë shtë guḗ'dchiliu, ra narquënú ra
sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra
nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë nar-
actsa'u, purquë nídi'i mudë guëquëreldë të
lu guḗ'dchiliu sin quë napë të tratë con ra
mënë ni. [11] Lo quë nagunia'a lu të iurne', adë
gapë të tratë con tubi nguiu naná rni'i nall
shmënë Dios. Si talë nguiu ni rquënull ra
sáhi', u si talë rzebi ldú'ull pë shtë mënë,
u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë
ruadḗ'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill,
u si talë nall nguba'në; con nguiu ni adë
raunúdi'i të lḗ'ëll. [12-13] Pues adë rúnëdi'i tu-
carë guna juzguë ra mënë shtë guḗ'dchiliu;
pues Dios gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë
shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë
rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguiu
naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

6

Ra dishi'bi nariagdchininú të lu ra juësi

[1] Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquiá
cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë
guënḗdi'i Dios. Gulë bë'në rëglë ra asuntë
entrë mizmë lë'ë të. [2] Nanḗ të ra shmënë
Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guḗ'd-
chiliu. Si talë gunë të juzguë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra
asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë
Dios. [3] ¿Pëllë adë rac bḗ'adi'i të de quë
guëdḗ'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más
runë tucarë guëdḗ'na'a juzguë ra asuntë
shtë vidë rë'. [4] Si talë nápël problemë
con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guëdchí'bël
galquiá cuntrë sa'l. Pues ra shmënë Dios
namás lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac rall
gunë rall rëglë asuntë shtḗnël. [5] Ndë'ë
rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë
adë nídi'i entrë lë'ë të ni siquierë tubi naná
rac gunë juzguë parë gúnëll rëglë asuntë
nanápël? [6] ¿Pëllë rqui'ni tubi narialdí ldu'i
Dios, guëdchí'bëll demandë lu stubi sa'll
delantë lu ra juësi naguënḗdi'i Dios?

[7] Napë të dishi'bi nu rdchi'bë të galquiá
cuntrë sa' të. Rlua'a de quë adë bḗ'nëdi'i
të cumplir shti'dzë Jesús; napë të faltë.
Mejurë gulë bë'në sufrir mal tratë. Gulë
bëdë'ë sí cuanë mënë lo quë nanápël. [8] En
cambi quëhunë të mal; rbaa'nël pë cusë
shtë ra naná shmënë Dios.

[9] ¿Pëllë adë rac bḗ'adi'i të de quë grḗtë'
ra mënë mal, adë tsutḗdi'i rall catë quëbezë
Dios? Adë rdḗ'ëdi'i të sí parë guëguguḗ
sa' të lë'ë të. Ra narquënú sa'll, ra narunë
adorar figurë, ra narunë duldë adulteri, ra
narunë ziquë ra mamflor, [10] ra nguba'në,
ra narzebi ldu'u pë shtë sa'll, ra zudchi, ra
naná runë cuntrë sa'll, ra nardchisú pë shtë
mënë con engañi; grë mënë ni adë ni mudë
tsutḗ rall lugar catë rnibë'a Dios ziquë Rëy.
[11] Antsë zni bë'në të; guc të igual ziquë ra
mënë ni perë iurne' bëzunḗ më almë shtë
të; unidë na të con Dios santu. Napë të
tratë con Dios; bë'në më recibir lë'ë të por
lo quë nabë'në Jesucristo juntë con Espíritu
nabëshe'ldë Dios, Shtáda'a.

Shcuerpë nguiu na santu

[12] Rni'i mënë: "Nahia librë parë guna lo
quë narac shtua'a". Perë rnia'a lu të, grë
cusë adë rsëdchínidi'i cusë za'quë parë lë'ë

hia'a. Rní'il de què nahia librë parë guna
lo què narac shtua'a, perë adë guëdé'ëdia'a
sí parë guënibë'a cusë mal na. Adë nádia'a
bajo ordë shtë ra cusë ni. 13 Stubi cusë
rni'i mieti: "Cumidë na parë guëdáuha'a
nu nabánia'a parë guëdáuha'a" perë Dios
guëdé'ëi' fin guërupë ra cusë ni. Nídi'i
verdá de què cuerpë shtë mieti na parë
guëquënú mieti sa'll, sino shcuérpa'a na
parë lë'ë Dadë Jesús nu lë'ë Dadë na parë
bien shtë hia'a. 14 Ziquë bëldishté Dios lë'ë
Dadë Jesús ladi ra tëgulë, zni zac guëldishté
më lë'ë hia'a con pudërë shtë më.
15 ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të cuendë de què
cadë tubi de lë'ë të na partë shtë cuerpë
shtë Cristo? ¿Ni mudë guënehia sí parë
partë shtë Cristo gaquin partë shtë cuerpë
shtë na'a mal? Aquëdi'i, jamás gaquin zni.
16 ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të cuendë de què iurë
tubi nguiu rquënull con tubi na'a mal, hia
iurní guërupë rall rac rall tubsë cuerpë?
Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: "Guërupë
rall gac rall tubsë cuerpë". 17 Perë iurë tubi
mieti gac unir con Dadë, hia guërupë rai' na
rai' tubsë. Napë rai' mizmë espíritu.
18 Gulë bëllu'në lu grë duldë narunë
tratë cusë mal entrë ra na'a nu ra nguiu.
Cualquier stubi duldë naná runë tubi mi-
eti, quëhunin dañi parë sa'll, perë el què
narquënú sáhi', quëhúnëll dañi cuntrë
prupi shcuérpëll. 19 ¿Pëllë adë rdé'ëdi'i të
cuendë de què cuerpë shtë të na lugar
catë cuezë Espíritu Santo? Bëdë'ë Dios
Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të, parë
guëquëreldënúhi' lë'ë të. Lë'ë më na më
dueñi shtë të; rnibë'a më lë'ë të, lédëdi'i
rnibë'a të mizmë lë'ë të. 20 Guzi'i Dios lë'ë të
tubi prëci namás lasac të gac të shmënë më.
Por ni gulë bë'në honrar lë'ë më con cuerpë
shtë të nu con espíritu shtë të. Guërupë
cusë ni ze'dë de Dios.

7

Cunseju parë ra casadë

1 Iurne' guna contëstë ra preguntë na-
guna'bë di'dzë të la'ni cartë nabëshe'ldë
të. Bien nahin parë tubi nguiu de què
guëtsé'adi'i nguiu 2 perë cumë nanú zihani
tentación parë gunë mieti duldë, mejurë
cadë nguiu gapë tsé'lëll nu cadë na'a gápi'
tsé'li'. 3 Grë ra nguiu naná casadë napë
què gunë rall cumplir lo què narunë tucarë
ziquë tse'lë na'a, nu ra na'a casadë napë què
gunë rall cumplir con tse'lë rai'. 4 Tubi na'a
adë nádi'ill dueñi shtënë shcuérpëll sino
què tsé'li' nápëll derechë parë shcuerpë
tsé'li'. Mizmë manërë ra nguiu adë nádi'ill
dueñi shtë shcuérpëll sino què tse'lë nguiu
nápëll derechë parë shcuerpë nguiu. 5 Lë'ë
të naná casadë, adë rúnëdi'il negar parë
ga'anul tsé'lël; sulamëntë si talë guërupë
të na të de acuerdë por tubi tiempë parë
gunë të orar lu Dios, hia despuësë napë
què guëbrí ga'anul tsé'lël të parë gúnëdi'i
Satanás gan lul nu ldáguël lu duldë.
6 Cagnia'a lu të ndë'ë ziquë tubi per-
misi, lédëdi'i ziquë mandamientë shtë Dios.
7 Pues por partë shtë na, rac shtua'a de què
grë nguiu gac ziquë na, perë adë nádi'in
posiblë. Bëzëlaa'dchi Dios cadë tubi nguiu
fuersë especial; bëldá rall rtsë'a; stubi
nguiu adë rtsé'adi'ill.
8 Rnia'a lu ra nanádi'i casadë nu lu ra
viudë de què nabién si adë guëtsé'adi'i
të ziquë nahia 9 perë si talë adë ráquëdi'i
gunë të gan lu ra deseo, pues gulë bëtsë'a.
Mejurë guëtsé'al què gápël mal llgabë.
10 Grétë' të shmënë Dios naná casadë,
rnibé'ahia lu të de què ra na'a adë
guësá'nëdi'ill tsé'ell. Mandadë rë' lédëdi'i
shtëna sino nahin mandadë shtë Dadë
Jesús. 11 Pues si talë tubi na'a bësá'nëll
tsé'lëll; separadë na rall; adë cá'adi'ill stubi
nguiu u guëcá'all tsé'lëll stubi. Mizmë
manërë napë què gunë ra nguiu cumplir;
adë gáquëdi'i divorciar rall.
12 Lu të los de más mënë, rnia'a lo què
lluá'ahia na bien. Lë'ë Dadë bësá'nëdi'i'
di'dzë rë'. Si talë nanú tubi nguiu ri-
aldí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë
rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, perë lë'ë na'a
ni nall cunformë guëquëreldënull tsé'lëll,
nguiu ni napë què tsagla'guë guëquëréldëll
con tsé'lëll. 13 Nu zac, si talë tubi na'a
rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë
rialdídi'i ldú'ull shti'dzë më, si talë lë'ë
nguiu ni nall cunformë guëquëreldënull
tsé'lëll, adë gac divorciar rall. 14 Lë'ë nguiu
nanadë rialdídi'i ldu'i perë tsé'li' sí rialdí
ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir
bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a
nanadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios perë
tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni
quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc
ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll.

Si talë lḗdëdi'i zni, shini shtë ra mënë ni
na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi'i ldu'i
Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall
recibir ra bendición shtë Dios. 15 Perë si
talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi'i
ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll,
pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë
na'a naná bëa'në, nall librë. Gulḗ Dios
lë'ë hia'a parë guëquërélda'a en paz të adë
tsúdi'i dishi'bi entrë ra naná casadë. 16 Lë'ë
të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u
tsé'lël si guëquëreldënul lḗ'ëll. Nu zac lë'ë
të nguiu, nídi'i segurë tsé'lël tsaldí ldu'i
shti'dzë Jesús.

17 Ndë'ë na narunë tucarë guëdḗ'na'a;
cumë ziquë bëne'e Dios llni cadë túbia'a,
cha guëdḗ'na'a cumplir voluntá shtë më.
Runë tucarë tsagla'guë nguiu cumë iurë gu-
na'bë më lḗ'ëll. Pues runë tucarë tsagla'guë
guëquërélda'a de acuerdë con principi shtë
vidë cubi nadápa'a. Zni rnibḗ'ahia guëdubi
grupë shtë shmënë Dios. 18 Si talë iurë
guna'bë Dios lḗ'ël, nu nápël sëñi de quë
bëriuguë partë cuerpë shtḗnël según cus-
tumbrë shtë mënë israelitë, adë guëtí'idi'il
sëñi ni. Si talë adë gúquëdi'il circuncidar
iurë gúquël shmënë Dios, adë rdḗ'ëdi'il
sí guëchuguë mënë shcuérpël. 19 Nídi'i
importë lu Dios si gúquël circuncidar u
aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios
na guëzu'bë diáguël mandamientë shtë më.
20 Lo quë narunë tucarë gunë mieti na,
tsagla'guë mieti mizmë ofici nanapë nguiu
iurë lë'ë Dadë guná'bëi' nguiu ni. 21 Si talë
nal bajo ordë shtë sa'l iurë guna'bë më lḗ'ël,
adë riádi'i ldú'ul. Perë si talë nanú manërë
parë gápël libertá, pues mejurë guërú'ul
librë. 22 Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë
Dios gná'bëi' ra nguiu ni, gúqui' shmënë
më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo
ordë shtë sa'll perë guna'bë më lḗ'ëll, nall
bajo ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lḗ'ëll.
23 Dios guzi'i më lḗ'ël tubi prëci ru'bë; adë
rdḗ'ëdi'il sí gac të bajo ordë shtë ra mënë.
24 Bëchi, runë tucarë cadë nguiu tsagla'guë
gúnëll mizmë ofici catë tsu nguiu iurë gu-
na'bë Dios lḗ'ëll.

25 Iurní caquëa'a shcuendë ra lliguëna'a
nadë bëtsḗ'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi
mandadë shtë Dios perë rnia'a lu të lo
quë nalluá'ahia. Pues rac tsaldí ldu'u të
na purquë zihani vueltë bëga'a ldu'u më
na, por ni runë tucarë guëquḗ diaguë të
shti'dza. 26 Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në
nguiu tal cumë ziquë na nguiu por tantë
cusë durë naná ze'dë lu guḗ'dchiliu. 27 Si talë
bëtsḗ'al adë rúnëdi'il llgabë parë guësá'nël
tsé'lël. Si talë nápëdi'il tsé'lël, adë riúbëdi'i
ldú'ul parë guëtsḗ'al. 28 Perë si talë guët-
sḗ'al, nádi'in duldë. Si talë guëtsë'a tubi
lliguëna'a, adë nádi'in duldë. Perë grḗtë'
ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë
naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë
gápëdi'i të más cusë durë.

29 Dadë, quëquëa'a lu të; stu'pë tiempë
rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë,
runë tucarë guëbani rall ziquë nádi'i rall
casadë. 30 Ra naná tristë napë quë guëriubë
ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë
Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucarë
guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nar-
tuu', runë tucarë adë gac shtú'udi'i rall cusë
shtë guḗ'dchiliu. 31 Ra narquitë ldu'u por ra
cusë shtë guḗ'dchiliu, adë chu guëdḗ'ëdi'i
sí të rnibë'a cusë shtë guḗ'dchiliu lḗ'ëll,
purquë guḗ'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë
ne', nasesë tsaluhin.

32 Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë
riádi'i ldu'u të. Lë'ë nguiu naná sultërë
rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë Dadë
Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir vol-
untá shtë më parë guëquitë ldu'u më lḗ'ëll.
33 Perë iurë lë'ë sultërë guëtsḗ'all, iurní rac
ldú'ull por ra cusë shtë guḗ'dchiliu nu parë
guëquitë ldu'u tsé'lëll lḗ'ëll. 34 Zni na con
tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë
na'a nanápëdi'i tsé'lëll, rquëdi'ni ldú'ull
por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a
ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë
guëquitë ldu'u më con lḗ'ëll. Perë lë'ë na'a
casadë rquëdi'ni ldú'ull por ra cusë shtë
guḗ'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të
guëquitë ldu'u tsé'lëll lḗ'ëll.

35 Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë
të, lḗdëdi'i parë adë guëtsḗ'adi'i të. Rac
shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë
gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

36 Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll llgabë
guëdḗ'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a
purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shtḗnëll,

nu nanḗ nguiu ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsḗ'all, pues gac lo që narni'i ldú'ull; nádi'in
duldë. 37 Perë si stubi nguiu zull firmë con
galërni'i ldú'ull nu rnall de që shtsápëll
nall cuntëntë sin që adë guëtsḗ'adi'ill,
nguiu ni naná firmë de që adë guëtsḗ'adi'i shtsá'pëll, bien quëhúnëll. 38 Zni
el që naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsḗ'ai', quëhúnëll bien, nu zac el që nadë
quëgdḗ'ëdi'i shíni' parë guëtsë'a shíni',
mejurë quëhúnëll.

39 Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë
gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a
ni nápëll libertá parë guëtsḗ'all stubi con
el që narac shtú'ull perë sulamëntë si talë
nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios. 40 Perë
lluá'ahia de që más guëquitë ldu'u na'a ni
si guëá'nëll sin që guëtsḗ'adi'ill. Ni na lo
që narnia'a nu rialdí ldua'a de që zni na
voluntá shtë Espíritu Santo naquëbezënú
na.

8

Cumidë nabë'në mënë ofrecërë lu dzanë

1 Iurne' quëquëa'a shcuendë shtë dau
naná guc ofrecërë lu ra figurë naruntsa'u
mënë con guia'a mënë. Bien rac bë'a
hia'a custumbrë ni nápëdi'in valurë; adë
rlluí'idi'in. Adë chu gunë nadchínidi'i por
lo që nananëll, mejurë gac shtu'u mieti
sa' mieti parë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e
Espíritu Santo. 2 Si talë tubi de lë'ë të runë
nadchini por lo që nariasël, pues todavía
runë faltë zihani cusë parë riasël. 3 Si talë
tubi de lë'ë të rac shtú'ul Dios de verdá,
pues Dios rúni' recibir nguiu ni ziquë tubi
shini më.

4 Gunia'a ndë'ë parë gac bë'a të shcuendë
ra dau naquëhunë mieti ofrecërë lu ra
dzanë. Pues rac bḗ'a hia'a de që tubi figurë
nápëdi'in vidë; nápëdi'in fuersë parë guḗ'dchiliu rë', nu rac bë'a hia'a nanú tubsë Dios.
5 Pues quëgni'i mënë nanú ra dios gube'e
nu dios lu guḗ'dchiliu; pues ra dios ni nu
ra dadë ni zihani rai' nanú 6 perë parë lë'ë
hia'a nanú tubsë Dios, Shtáda'a. Lë'ë më
bëntsá'ui' grḗtë' ra cusë. Nabánia'a parë
guëdḗ'na'a cumplir lo që narac shtu'u më,
nu zac nanú tubsë Dadë Jesucristo, Shláma'a. Por lḗ'i' gurështḗ grḗtë' ra cusë nu
nadápa'a vidë eternë por lë'ë më.

7 Perë grë ra mieti adë rac bḗ'adi'i rall
ndë'ë. Antsë bë'në rall adorar ra dzanë nu
todavía napë rall rëspëti iurë rau rall belë
naguc ofrecërë lu ra dzanë. Adë rialdídi'i
ldu'u rall firmë nu rini la'ni ldu'u rall na rall
culpablë iurë rau rall belë ni. 8 Perë por ra
cusë nardáuha'a adë gáca'a mejurë u más
peor delantë lu Dios. Adë rúnëdi'i importë
si talë ráuha'a u adë ráudi'i hia'a. Igual
nahin parë Dios. 9 Perë gulë gapë cuidadë
de që libertá nanápël parë gaul grḗtë'
ra cusë, adë gaquin ejemplë mal parë sa'l
nu ldáguëll lu duldë por ejemplë shtḗnël.
10 Tubi comparaciuni, lḗ'ël rdḗ'ël cuendë ra
dzanë nápëdi'i rall vidë, nu rzubënul mënë
catë rau të belë naguc ofrecërë lu ra dzanë.
Si talë tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall
lḗ'ël nga'li nu creenci shtḗnëll na débil, lo
që naquëhúnël rsëdchini mal llgabë parë
nguiu ni nu gúnëll tubi cusë nanádi'i za'që
parë lḗ'i'. 11 Lḗ'ël nanël verdá perë guëluá'al
mal nezë parë sa'l; adë nazá'quëdi'in. Pues
guti Cristo por nguiu ni igual ziquë guti
më por lḗ'ël. 12 Iurë quëhúnël duldë cuntrë
bëchi sa'l, iurë rguínil llgabë shtë sa'l naná
débil, pues también quëhúnël duldë cuntrë
Cristo. 13 Por ni rëglë shtëna na zndë'ë;
si talë quëhuna tubi cusë narunë ldaguë
bëcha lu duldë, nunquë jamás adë gáudia'a
belë, no sea nahin mal parë bëchi la sahia
nu gúnëll duldë por ejemplë shtëna.

9

Derechë nanapë tubi poshtë

1 ¿Gu adë rialdídi'i ldu'u të shti'dza? Pues
napa libertá nu grë derechë cumë los de
más poshtë shtë më. Gunahia lu Jesucristo,
Shláma'a. Nu lë'ë të na të resultadë shtë
shchi'nia nabëna en el nombre shtë Dios.
2 Parë stubi ra mënë nádia'a poshtë perë
parë lë'ë të napë që rac bë'a të nahia
poshtë shtë më purquë lë'ë të na të ziquë
tubi muestrë de që nahia poshtë de verdá
purquë unidë na të con lë'ë më.

3 Ndë'ë na lo që narnia'a lu ra mënë
narni'i cuntrë na. 4 Napa derechë guëcahia lo që narne'e mënë gáuha, nu parë
gua'. 5 Napa derechë parë cahia tubi na'a
parë gunë tse'la compañi na lu ra viajë
igual ziquë runë los de más poshtë. Zni
quëhunë ra bëchi Dadë Jesús nu Pedro.
6 ¿U runë të llgabë de që Bernabé nu
na, na na'a lúniquë nanápëdi'i derechë

parë guësa'në na'a dchi'ni material parë
guëni'inú na'a mënë ra diza'quë? 7 ¿Ca
na nguiu narunë sirvë ziquë suldadë perë
rállëll por gashtë nanápëll? ¿Chull rcabní
hiaguë uvë perë ráudi'ill nashi shtë hiaguë
ni? Grë vëquërë naquëhapë ma ¿pë ru-
u'di'ill lechë? 8 Adë rúnëdi'i të llgabë de
quë di'dzë rë' na shgabë nguiu sulamëntë
purquë lëy nabëquë'ë Moisés rni'i igual.
9 Rni'i lëy shtë Dios: "Adë rgúdi'il guë'shu
rua' ngunë naná rguitsë trigu". Pues
clarë nahin; adë quëgní'idi'i Dios di'dzë
rë' purquë rga'a ldu'u më ra ngunë 10 sino
nahin tubi comparaciuni parë lë'ë hia'a.
Lëy ni naescritë parë bien shtë hia'a. El quë
naraa'në lu guiu'u nu el quë narcabní bë'd-
chi, guërupë rall runë rall dchi'ni purquë
cuezë rall dzë gunë rall recibir partë shtë
cusechë narunë tucarë cadë lë'ë rall. 11 Iurní
bëcabní na'a bë'dchi narne'e vidë cubi parë
lë'ë të. ¿Pë llua'a të na mal si guëdë'në
na'a recibir cusë material de lë'ë të? 12 Pues
si stubi mënë napë derechë gúnëll recibir
cusë material shtë të, másru'u derechë
napë na'a guëdë'në na'a recibir cusë ni.

Perë adë guná'bëdia'a niétiquë de lë'ë të.
Rua'a ldu'u na'a grë cusë durë; gudilli na'a
gashtë shtë na'a parë másru'u guërë'tsë
diza'quë shtë Cristo. 13 Nané̋ të de quë ra
narunë dchi'ni la'ni iádu'u ru'bë, quëhunë
rall recibir partë ra cusë nardë'ë mënë
ziquë ofrendë lu Dios. Ra naná quëhunë
dchi'ni rua' bëcu'guë, runë rall recibir
tubi partë shtë ra ma naguc ofrecërë
lu bëcu'guë. 14 Igual manërë na, lë'ë
Dadë gunibé̋'ai' el quë naruadi'dzë diza'quë
shtë më, gúnëll recibir lo quë narquí'nill;
guëdë'ë ra shmënë Dios lo quë narunë tu-
carë cá'all. 15 Perë na nunquë guná'bëdia'a
dumí lu të. Nu zac adë quëqué̋'ëdia'a ndë'ë
parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë
gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë
ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë
lë'ë të.

16 Parë na adë runë nadchínidia'a purquë
ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë
guna; zni Shlama gunibé̋'ai' guna. Pues
prubi de na si talë adë guadí'dzëdia'a diza-
'quë. 17 Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë
por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi
premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë
nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë
tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la
fuersë. 18 ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de
quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë
adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere
decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë
aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

19 Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë
nahia siervë shtë mieti të parë guna
gan másru'u mënë parë Cristo. 20 Iurë
guquërelda entrë ra më israelitë, nahia
cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por
Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë
shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' të parë
guna gan lë'ë rai' por Cristo. 21 Iurë nanúa
entrë ra naguënédi'i lëy shtë Dios, nahia
ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por
Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'ë de
quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios,
sino guca ziquë lë'ë rall të gac bë'a rall
verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo.
22 Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'i con
guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' të
parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más.
Quiere decir, guquërelda ziquë cualquier
sahia të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo.
23 Quëhuna grë ndë'ë parë guërë'tsë diza-
'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë
të por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

24 Nané̋ të de quë entrë ra narllu'në tubi
carrërë, tubsë naná gunë recibir premi.
Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu car-
rërë parë gunë të recibir premi shtë Jesús.
25 Grétë' ra narunë preparar parë deportë,
rquë'ë guiá'all lo quë adë nazá'quëdi'i. Pues
lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall
recibir tubi premi, tubi corunë shtë guë'ë
perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë
hia'a quëdé̋'na'a dchi'ni durë parë guëdé̋'-
na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i
parë siemprë. 26 Adë rllú'nëdia'a lu carrërë
ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi
nguiu naná quëgdë'ë golpë lu mbë 27 sino
quëgzac zia shcuerpa; quëhuna obligar el
mizmë cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë
shcuerpa voluntá shtëna. Zni canihuna;
no sea de quë despuësë de bëluá'ahia sahia
shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnë-
dia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

1 Dadë, rac shtua'a gac bë'a të de quë
ra shtadë guëlú na'a despuësë bëru'u rai'

Egipto, guzḗ rai' guëa' shcahi nu gudëdë rai'
Nisëdu'u Llni. 2 Zni guc ziquë tubi galëriubë
nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai'
Moisés guëa' shcahi nu gudëdë rai' nisë-
du'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë
shtë rai'. 3 Grḗtë' rai' gudáu rai' con mizmë
dau nabëshe'ldë Dios. 4 Grḗtë' rai' bii' rai'
mizmë bebidë nabëdë'ë më purquë bii' rai'
nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni na Cristo
nabëshe'ldë Dios parë gúni' compañi lë'ë
rai' lu nezë. 5 Perë cantidá lë'ë rai' adë
bëquítëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni
bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

6 Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla
quëhunë Dios; nahin ejemplë të adë chu
guëzébidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në
ra mënë ni. 7 Por ni adë rúnëdi'i të adorar
ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá
ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Es-
crituras: "Ra mënë guzubë rall; gudáu rall;
bii' rall; lueguë guasuldí rall parë guëgui'i
rall lu figurë". 8 Nu adë chu guëquënúdi'i
sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai'
nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë.
9 Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë
na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë
rall prëbë lu më nu gudahuë' serpientë
lë'ë rai'; guti rai'. 10 Nu adë chu guëní'idi'i
cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai';
guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

11 Grḗtë' ndë'ë guzac ra shtadë guëlú hia'a
parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na es-
critë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras
parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. Pues hia
blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini
tiempë cubi. 12 El quë narialdí ldu'i zugá'all
firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë të
parë adë ldáguëdi'ill lu duldë. 13 Cualquier
cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual
nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë
rac tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. Lë'ë më
jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë të; guëne'e
më pudërë parë gunë të gan lu ra cusë mal.
Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios
guëne'e më pudërë parë guërú'ul la'ni ra
cusë ni parë adë guëazë guétëdi'il lu shnezë
më sino gáquël firmë.

14 Por ni bëchi narac shtua'a, gulë bël-
lu'në catë runë mënë adorar ra figurë.
15 Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë
cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá
lo quë naquëgnia'a iurne'. 16 Iurë rdëá hia'a
nu rdi hia'a la'ni copë nabë'në ldai' Dios,
nu rdë'ë hia'a graci lu më por vini ni,
nahin tubi sëñi de quë quëdḗ'na'a recibir
ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús.
Nu iurë rdáuha'a guetështildi naná rllullë,
na sëñi de quë unidë na hia'a con Cristo
nu nadápa'a tratë con lḗ'i'. 17 Aunquë can-
tidá na hia'a, pues quëháuha'a pedasë shtë
tubsë guetështildi; na hia'a tubsë cuerpë
purquë unidë na hia'a con el quë naná
guetështildi verdadërë.

18 Gulë guna'zi stubi ejemplë shtë naciuni
Israel. Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni la'ni
iádu'u, iurë gudáu rai' belë shtë ma nabë'në
mënë ofrecërë lu Dios, rac bë'a hia'a de
quë lë'ë rai' napë rai' tratë con Dios. 19 Adë
quëgní'idia'a de quë ra figurë naractsa'u,
napë rahin valurë, nilë adë quëgní'idia'a
de quë belë naná guc ofrecërë lu ra figurë,
lasaquin. Aquëdi'i. 20 Lo quë nacagnia'a
na, lë'ë ra mënë nanádi'i më israelitë, iurë
quëhunë rall ofrecërë belë lu bëcu'guë,
quëhunë rall ofrecërin lu mëdzabë mal,
lëdë lu Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a lë'ë
të gapë të tratë con mëdzabë. 21 Adë nídi'i
mudë gu të la'ni copë shtë Dadë Dios nu
al mizmë tiempë gu të la'ni copë shtë
mëdzabë. Nídi'i mudë gau të lu mellë shtë
Dadë nu mizmë tiempë gau të lu mellë shtë
mëdzabë. Adë nídi'i mudë gúnël adorar ra
dzanë nu gúnël adorar Dios mizmë tiempë.
22 ¿Gu rac shtu'u të guëldënú më lë'ë të? ¿Gu
napë të más fuersë quë lë'ë më?

Libertá nanapë ra shini Dios

23 Perë lḗ'ël rní'il librë nal parë gúnël lo
quë narac shtú'ul. Perë rnia'a lul, grë cusë
adë rúnëdi'i compañi parë guësḗ Espíritu
Santo lḗ'ël. Verdá nadápa'a libertá parë
guëdḗ'na'a zihani cusë, perë lëdë grḗdi'i
quëhunë compañi parë su firmë sa' hia'a lu
shnezë më. 24 Runë tucarë quili nguiu bien
shtë sáhi', lḗdëdi'i bien shtë mizmë lḗ'ëll.

25 Gulë gau grḗtë' lo quë nardú lu llguëa'
sin adë rna'bë dí'dzëdi'il si na bien u na
mal según creenci shtḗnël 26 purquë lë'ë
guḗ'dchiliu nu grḗtë' lo quë nananú lu
guḗ'dchiliu, rnibë'a Dadë Dios.

27 Si talë tubi sa'l nanadë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë Dios perë quëhúnëll invitar lḗ'ël
gaul lídchill, pues gudáu grë lo quë nagunë
rall sirvë lul sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'il
si lë'ë cumidë gua delantë lu ra figurë.
28 Perë si talë tubi guëni'i lul: "Belë rë' guc

ofrecërë ziquë ofrendë lu ra figurë”, iurní
adë ráudi'il belë ni, no sea gúnël dañi parë
lë'ë sa'l naguni'i di'dzë ni lul. 29 Quëgnia'a
ndë'ë parë bien shtë sa'l, parë adë gúnëdi'il
dañi fe shtë sa'l, lḗdëdi'i purquë nal débil
con creenci shtḗnël.
Si talë tubi sa'l quëgna'bë dí'dzëll:
“¿Pëzielú conductë shtëna gac cunformë
con llgabë shtë sahia? purquë nahia
librë. 30 Si talë rdë'a graci lu Dios por lo
quë narauha, ¿pëzielú runë mieti juzguë
conductë shtëna si fuërë nahia pecadurë?”
31 Perë rnia'a lu të, si rau të u ruu' të u
cualquier stubi cusë, gulë bë'në grë cusë
parë gunë mieti alabar Dios. 32 Adë chu
quëréldëdi'i manërë parë ldaguë los de más
sa' të lu duldë, nilë por ra më israelitë, ni
por ra nanádi'i më israelitë, ni por ra grupë
shtë shmënë Dios. 33 Rëglë shtëna na zndë'ë:
adë rúnëdia'a ofender ra sahia; mejurë rac
shtua'a guëquitë ldu'u rall; adë rguilia bien
shtë na sino bien shtë los de más sahia të
parë gac salvar rai'.

11

1 Gulë tsagla'guë ejemplë shtëna ziquë
tsagla'ga ejemplë shtë Cristo.

Rëglë parë ra na'a naná rdëá

2 Bëchi, rquitë ldua'a purquë siemprë
rëagná ldu'u të na nu ziagla'guë të en-
señansë nabëluá'ahia lu të. 3 Perë rac
shtua'a gac bë'a të Cristo na cabësë shtë
nguiu nu lë'ë nguiu na cabësë shtë tsé'li'
nu Dadë Dios na shlamë Cristo. 4 Si tubi
nguiu rë'au guëc nguiu iurë lë'ë nguiu
quëhúni' oraciuni, u iurë quëadí'dzi' diza-
'quë naná ze'dë de Dios, quëhunë nguiu
ni desprëci el quë naná cabësë shtë nguiu.
5 Perë si tubi na'a adë rḗ'audi'i guëc na'a
iurë quëgná'bëll lu Dios u iurë quëadí'dzëll
diza'quë, quëhúnëll desprëci el quë naná
cabësë shtë na'a. Igual nall ziquë na'a naná
rchuguë guëdubi guitsë guëc rall. 6 Si talë
tubi na'a adë rḗ'audi'i guëc na'a, mejurë
chuguë guitsë guëc na'a tubigasë, perë si
talë parë lḗ'ëll nahin shtu parë chuguë gui-
tsë guḗqui' u guëga'a guëc na'a, napë quë
guë'au guëc na'a. 7 Lë'ë nguiu adë rquí'ni-
di'i guë'au guëc nguiu purquë lë'ë nguiu
quëhúni' representar personë shtë Dios nu
rabtsë'ë nguiu gluri shtë Dios, perë na'a
quëhúni' representar personë nu pudërë
shtë nguiu. 8 Iurë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu,
adë bḗ'nëdi'i' formar lë'ë nguiu de cuerpë
shtë na'a sino bë'në më formar lë'ë na'a de
cuerpë shtë nguiu. 9 Lë'ë më bëntsa'u më
tubi na'a purquë bëqui'ni nguiu lë'ë na'a.
Adë bëntsá'udi'i më lë'ë nguiu por nicidá
shtë na'a. 10 Por ni rqui'ni guë'au guëc
na'a ziquë sëñi de quë lë'ë nguiu na cabësë
shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a
ziquë sëñi de quë quëhunë rai' respëti lu
ra ianglë. 11 Cumë unidë na shmënë më
por Cristo, lë'ë nguiu nápëdi'ill vidë sin lë'ë
na'a nu lë'ë na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'ë
nguiu. Rqui'ni nguiu na'a; ra na'a rqui'ni
nguiu. 12 Ziquë lë'ë na'a guc formári' de
nguiu, también lë'ë nguiu nápi' vidë por
lë'ë na'a. Pues grḗtë' cusë ze'dë de Dios.
13 Gulë bë'në juzguë mizmë lë'ë të si talë
na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin
quë nḗ'audi'i guëc na'a. 14 Mizmë llgabë
la'ni ldu'u hia'a rni'i de quë si talë tubi
nguiu nápëll guitsë guḗqui' llëduni, nahin
tubi shtu 15 perë parë tubi na'a si talë gui-
tsë guḗqui' na llëduni, nalḗ nasa'a nahin
parë lḗ'i' purquë zni bëdë'ë Dios guitsë
guḗqui' parë guësḗ'auhin guḗqui'. 16 Si talë
chu adë nádi'i de acuerdë nu rac shtú'ull
gúnëll cuntrë enseñansë rë', pues rqui'ni
gac bḗ'all de quë lë'ë na'a, ni los de más
grupë shtë shmënë Dios, nápëdi'i na'a stubi
custumbrë.

Manërë narunë tucarë gaul la Santa Cena

17 Mientras quëgnehia cunseju parë lë'ë
të, nanú stubi cusë narunë të perë adë
nádi'in naza'quë. Quëhunë të cusë dz-
abë. Iurë rdëá të parë gunë të alabar Dios,
nádi'in parë bien shtë të sino quëhunë të
mal. 18 Primërë puntë iurë rdëá të, nanú
divisioni entrë lë'ë të; adë na të unídëdi'i.
Zni rinia nu lluá'ahia nahin verdá. 19 Pues
rqui'ni tsu divisioni entrë lë'ë të parë gac
bë'a mieti chu na shmënë Dios de verdá.
20 Perë iurë rdëá të parë gau të shtse shtë
Dadë, lḗdëdi'i na shtse shtë Dadë purquë
nádi'in ziquë bë'në më ordenar. 21 Iurë rau
të, cadë tubi të rguibëlú lu sa' të parë gau
të lu shtse nanua'a të mientras stubi sa' të
nápëdi'i pë gáuhi'; stubi tantë të rzuu'dchi
të con vini. 22 ¿Pëllë adë nápëdi'i të lidchi të
catë rau të, catë ruu' të? ¿Pë adë nápëdi'i
të rëspëti parë los de más shmënë Dios?
nu rgul shtu shtë sa'l nabënápëdi'i. ¿Pë

guënia'a lu të iurní? ¿Guëní'ihia na të më za'që̈? Aquëdi'i.

Shtse shtë Dadë
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 Bëluá'ahia lë'ë të lo quë bëna recibir de lë'ë Dadë. Na zndë'ë. Mizmë gue'lë bë'në mënë traicionar lë'ë Dadë Jesús, guna'zi më
guetështildi. 24 Despuësë de bëdë'ë më graci lu Dios, iurní bëshullë më guetështildi nu guni'i më: "Gulë gau ndë'ë; shcuerpa ndë'ë. Bëllullin por bien shtë të. Gulë gauhin parë guëagná ldu'u të galguti shtëna." 25 Zni zac despuësë lë'ë shtse gualú, guna'zi më copë shtë vini nu guni'i më: "Ndë'ë na copë narunë cuntienë conveñi cubi naná selladë por rënë shtëna. Cadë vësë gu të vini ni, gulë bëagná ldu'u të galguti shtëna." 26 Cadë vësë rau të guetështildi nu ruu' të vini lu Santa Cena, quëglua'a të stubi vësë más
pë runë significar galguti shtë Jesús hashtë guëabrí më stubi.

Gulë gapë rëspëti parë shtse shtë Dadë

27 Rqui'ni gápël cuidadë. Cualquier nanagáu guetështildi u nanagú la'ni copë shtë Dadë sin quë nápëdi'ill rëspëti, quëhúnëll tubi duldë cuntrë cuerpë nu rënë shtë Dadë. 28 Por ni cadë tubi të rqui'ni gunë të juzguë manërë nanabánil antsë gaul guetështildi nu antsë gul vini. 29 El quë naráu nu el quë naruu' la Santa Cena sin quë nápëdi'i rëspëti lu cuerpë shtë Jesús, quëgsëdchini nguiu ni cashtigu parë mizmë lë́ël. 30 Por ni zihani lë'ë të rac llu'u të; nápëdi'i të fuersë, nu zac nanú bëldá ra sa' të guti rai'. 31 Perë si talë guëdë́'na'a juzguë conductë shtëna'a, iurní adë gúnëdi'i më juzguë lë'ë hia'a. 32 Perë iurë runë më cashtigu lë'ë hia'a, nahin parë adë gáquëdi'i hia'a condenadë con los de más mënë shtë gué'dchiliu.

33 Zni bëchi narac shtua'a, iurë rdëá të parë gau të shtse shtënë më, gulë cuezë los de más sa' të antsë gau të. 34 Si talë tubi të rldiá'nël, gulë gau cumidë lídchil të parë Dios adë gúnëdi'i më cashtigu lë́'ël iurë nardëá të. Los de más asuntë guna rëglin iurë gueldë guënahia lë'ë të.

12

Don narzëlaa'dchi Espíritu Santo

1 Bëchi, rac shtua'a gac bë'a të shcuendë ra don narzëlaa'dchi Espíritu Santo parë cadë tubi de lë'ë hia'a. 2 Nané̋ të bien iurë nianá na të mënë nadë guënédi'i Dios, guanaldë të tëchi ra figurë nanápëdi'i vidë. Zni bë'në të según lo quë nabëlua'a mënë lë'ë të. 3 Por ni, rac shtua'a gac bë'a
të tubi më naquëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'i, nunquë guëní'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulë por pudërë shtë Espíritu Santo guëni'i mënë Jesús na el quë nanapë derechë parë guënibé'ai' guëdubi gué'dchiliu.

4 Cadë tubi hia'a bëdé'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo. Zihani clasë pudërë rzëlaa'dchi më perë tubsë Espíritu nanú. 5 Nanú zihani manërë parë gunë mieti sirvë lu Dios, perë rdé'na'a sirvë tubsë Dadë. 6 Nu zac nanú zihani resultadë gurënë perë tubsë Dios, el quë narunë parë gunë mieti dchi'ni. 7 Cadë tubi mieti bé'ni' recibir don nabëzëlaa'chi Espíritu Santo të parë grë hia'a guëdé'na'a provëchë. Fuersë ni rlua'a por lo quë naquëhunë nguiu. 8 Mizmë Espíritu quëgne'e llni nu pudërë parë guadi'dzë nguiu con más llni ru'bë. Parë stubi mënë mizmë Espíritu quëgdé'ë̈i' fuersë parë ruadi'dzë nguiu clarë di'dzë naze'dë de Dios. 9 Stubi mënë rúni' recibir fe por mizmë Espíritu. 10 Stubi rúni' recibir pudërë parë gunëáquëll ra narac llu'u por mizmë Espíritu. Stúbi' rúni' recibir pudërë parë gúnëll milagrë. Stubi rúni' recibir fuersë parë guadí'dzëll diza'quë naná ze'dë de Dios. Stúbi' rúni' recibir pudërë parë gac bé'all guadë na espíritu falsë nu guadë na espíritu verdadërë. Stubi mënë runë recibir fuersë parë guadí'dzëll dizé na nunquë bësé'dëdi'ill. Hia stubi mënë rúni' recibir fuersë nu pudërë parë guadí'dzëll
pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë. 11 Grétë' ra cusë rë' ze'dë de Espíritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi mieti según lo quë narni'i ldu'u Espíritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

12 Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë cuerpë. 13 Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a bëáca'a tubsë cuerpë por lo quë nabë'në Espíritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a

bëdé'na'a recibir mizmë Espíritu naze'dë
de Dios.
14 Tubi cuerpë napë zihani partë, lédëdi'i
tubsë partë. 15 Si talë guëa' hia'a guëni'i:
"Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádi-
a'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i guëa'
hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë. 16 Si talë
diága'a guëni'i: "Adë nádia'a slu; por ni adë
nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i
diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë. 17 Si
talë guëdubi cuerpë na slu, ¿llallë guínia'a
iurní? Si talë guëdubi cuerpë na tubi di-
aguë, ¿llallë tsúllia hia'a iurní? 18 Perë Dios
bëzú cadë tubi partë shlugarin catë runë
tucarë nu catë guc shtu'u më. 19 Si talë
grétë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë
completë iurní. 20 Perë iurne' nanú zihani
partë perë tubsë cuerpë.
21 Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a
hia'a: "Adë rquí'nidia'a lé'ël". Nu zac
guéca'a adë gáquëdi'i guëni'in lu guëa' hi-
a'a: "Adë rquí'nidia'a lé'ël". 22 Al contrari,
ra partë shtë cuerpë nanápëdi'i fuersë,
partë ni más lasac parë cuerpë. 23 Ra
partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in
hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë
nanádi'i nasa'a, quëdé'na'a tratar con más
cuidadë. 24 Ra partë shtë cuerpë namás
nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios
bé'ni' punërë grétë' partë shtë cuerpë
según voluntá shtë më. Ra partë narquí'-
nia'a menos, bëdë'ë më más hunurë parë
partë ni 25 të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni
ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë
gapin cuidadë por los de más sáhi'. 26 Si
talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u më
raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurní. Si
talë tubi partë quëhunin recibir hunurë,
pues guëdubi cuerpë rquitë ldu'in iurní.
27 Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë
shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a
partë shtë cuerpë ni. 28 Zni Dios bë'në
ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më.
Primërë gululé më ra poshtë, segundë lugar
gululé më ra naruadi'dzë diza'quë naná
ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululé më ra
mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra
narunë milagrë, iurní ra narunëac ra narac
llu'u. Nu gululé më ra narunë compañi,
nu ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi
dizé. 29 ¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a
poshtë? ¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a
ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios?
¿Ni mudë grétë' hia'a na hia'a mësë, u
guëdéna'a milagrë, 30 u nápa'a pudërë parë
gunëáca'a ra narac llu'u, u grétë' hia'a rac
ruadí'dza'a dizé gurënë? ¿Ni mudë grë
hia'a rac guëní'ia'a pë runë cuntienë ra
dizé ni? Pues clarë nahin; lëdë znídi'in.
31 Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Es-
píritu Santo, lo quë narunë compañi más
grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë
të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

1 Si talë raca ruadi'dza dizé shtë mënë
nu ra dizé shtë ra ianglë, perë adë rac
shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia
ziquë gambanë nanídi'i chahi'; rsédchidi'in
bien. Nahia ziquë cha' platí narsédchidi'i
bien. 2 Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë
naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor,
niétiquë nahia. Talë nanéa grë clasë se-
cretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná
rsë'dë mënë lu gué'dchiliu, nu si talë rialdí
ldua'a Dios con guëdubinú ldua'a hashtë
guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'u-
dia'a sahia, niétiquë nahia. 3 Talë qui'dza
grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu
shcuerpa parë tsequi lu gui'i, perë adë rac
shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë
nápëdia'a iurní.
4 El quë nanapë amor nápëll pacënci;
nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac
shtu'u sáhi', adë rzébidi'i ldú'ull pë shtë
sáhi'; adë runë nadchínidi'ill lu sáhi'.
5 Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lédëdi'i
lo quë narac shtú'ull. El quë narac
shtu'u sáhi', adë rldédi'ill; adë nápëdi'ill
mal llgabë. 6 Nápëdi'i nguiu ni gustë
iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu'
ldú'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë
adë rní'idi'i mënë bishi. 7 El quë nanapë
amor, nunquë rní'idi'ill cuntrë sáhi'. Rialdí
ldú'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë
tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldú'ull lu
grë cusë durë.
8 Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë
guëdchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë
mënë con pudërë shtë Dios. Guëdchini
tiempë adë guadí'dzëdi'i mënë stubi dizé.
Guëdchini tiempë lo quë nariasé hia'a,
tsaluhin. 9 Du'psë riasé hia'a ne'; zihani
cusë adë riasédi'i hia'a. Ra narni'i di'dzë

naze'dë de Dios, también runë faltë parë
riasẽ rall grë cusë 10 perë iurë guëdchini
Jesús con guẽ'dchiliu cubi, grë lo që nádi'i
completë, tsaluhin. 11 Tiempë nahia ll-
guë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna ll-
gabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë
llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë
galëllguë'në, guaru'ba. 12 Rnádi'i hia'a ra
cusë clarë iurne'. Riasẽdi'i hia'a por com-
pletë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë,
rluá'adi'i bien luhin perë tubi dzë guëná
hia'a bien. Guëná hia'a lu Dios. Riasẽ hia'a
du'psë ne', perë dzë ni tsasẽ hia'a ziquë Dios
nanẽ më lë'ë hia'a. 13 Tsunë cusë nápëdi'in
fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios
amor na mayurë.

14

Enseñansë parë el që naruadi'dzë dizẽ gurënë

1 Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë
sa'l nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu
Santo parë guadí'dzël shti'dzë Dios. 2 Ra
mieti naruadi'dzë dizẽ gurënë quëadí'dzëll
lu Dios, lëdë lu mẽnëdi'i, purquë ni tubi
adë chu riasẽdi'i lo që narni'i mënë ni.
Ruadí'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo,
perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll.
3 Perë en cambi el që naruadi'dzë di'dzë
naze'dë de Dios, quëadí'dzëll lu ra sa'll të
parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall
firmë lu shnezë Dios. Rdẽ'ëll cunseju parë
bien shtë sa'll. 4 El që naruadi'dzë dizẽ
gurënë, rúnëll parë bien de mizmë lẽ'ëll,
perë el që naruadi'dzë di'dzë naze'dë de
Dios, rúnëll bien parë tsasẽ grupë shtë
shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

5 Na rac shtua'a de që grẽtë' të gapë të
fuersë parë guadi'dzë të dizẽ gurënë, perë
más rac shtua'a guadi'dzë të di'dzë naze'dë
de Dios; pues más lasac el që naruadi'dzë
diza'që që mënë narac ruadi'dzë dizẽ
gurënë. Shti'dzë mënë naruadi'dzë dizẽ
gurënë, lasáquëdi'in parë los de más sáhi'
si talë nídi'i tubi narni'i pë runë cuntienë
ra dizẽ gurënë; napë që guëní'ill pë runë
cuntienë ra di'dzë të napë shmënë Dios
provëchë. 6 Por ni bëchi, si talë na gueldë
guënahia lë'ë të nu guadi'dza stubi dizẽ
nanadë riasẽdi'i të, adë guëllui'idi'in parë
lë'ë të. Rqui'ni guadi'dza lu të enseñansë
nabëlua'a Dios lua u tubi di'dzë nabëna
recibir de lë'ë më u tubi di'dzë naze'dë de
lë'ë më u tubi enseñansë shtë më; iurní sí
gunë të provëchë.

7 Ne' guënia'a tubi comparaciuni. Ra
gui'bë músiquë nanápëdi'i vidë ziquë flauta
u tubi arpa, si talë adë riubẽdi'in clarë, ¿lla
gac bë'a mieti pë ru'ldin, guadë na piesë
naguëna'zin? 8 Nu lu tubi guërru, si talë lë'ë
cha' trompetë riubẽdi'in clarë ¿chull gunë
preparar parë guëná'zill guërru? 9 Mizmë
zac lë'ë të, si talë ruadí'dzël tubi dizẽ
nanadë riasẽdi'i mieti, ¿llallë gac bë'a mieti
guadë naquëgní'il? No sea shtí'dzël na
ziquë tubi naruadi'dzë sulë mbë. 10 Nanú
zihani dizẽ naruadi'dzë mënë la'ni guẽ'd-
chiliu; grëhin nanú shnézi'. 11 Perë si talë
adë riasẽdia'a dizẽ shtë stubi naruadi'dzë,
nahia ziquë tubi më zitu parë lë'ë mënë ni
nu lẽ'i' na ziquë më zitu parë na. 12 Por ni
hia që lë'ë të rac shtu'u të gapë të pudërë
nu llni shtë Espíritu Santo, gulë guna'bë lu
Dios por pudërë parë guadí'dzël enseñansë
të tsaldí ldu'u mieti shti'dzë Dios más.

13 Zni na el që naruadi'dzë di'dzë gurënë,
napë që guëná'bëll lu Dios të parë guëdë'ë
më pudërë parë guëní'ill pë runë cun-
tienë di'dzë ni. 14 Si talë ruadi'dzënúa
Dios con di'dzë gurënë, quëgna'ba lu Dios
con espíritu shtëna, perë adë quëgúdi-
a'a provëchë parë shgaba cumë riasẽdia'a
di'dzë ni. 15 ¿Pëllë guna iurní? Guëna'ba lu
Dios con espíritu shtëna nu zac guëna'ba
lu më con dizẽ nariasẽ mieti. Gulda ra la-
bansë con espíritu shtëna nu zac con di'dzë
nariasëhia 16 purquë si talë quëadi'dzënul
Dios nadë más con espíritu shtẽnël, el
që narquẽ diaguë, el që nadë bẽ'nëdi'i
recibir pudërë shtë Espíritu ziquë lẽ'ël, adë
gúnëdi'ill gan tsasëll shtí'dzël. Nu adë
gáquëdi'ill guëní'ill: “Nia Dadë”, iurë tsalú
oraciuni, iurë rdẽ'ël graci lu më. Nguiu
ni adë riasẽdi'ill lo që narní'il. 17 Pues
bien quëgdẽ'ël graci lu më perë parë stubi
sa'l adë nápëdi'ill provëchë la'ni ldú'ull.
18 Quëgdë'a graci lu Dios de që na ruadi'dza
di'dzë gurënë por pudërë shtë Espíritu
Santo más që grẽtë' mënë 19 perë catë rdëá
grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a
guënia'a ga'i di'dzë nariasẽ mënë që chi'i
mili di'dzë nanadë riasẽdi'i mënë. Iurë

ruadi'dza, rac shtua'a guëluá'ahia di'dzë
naná parë bien shtë mieti.
[20] Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në
nadë rac bḗ'adi'i guadë naná bien nu guadë
naná mal, perë en cuantë ra cusë mal,
rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë
cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në in-
ocentë en cuantë ra cusë dzabë. [21] Naescritë
la'ni librë shtë lëy: "Guadi'dza lu naciuni
rë' stubi dizḗ gurënë. Mënë zitu guëni'i
rall shti'dza, rni'i Dadë." [22] Zni na, ra dizḗ
gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë
Espíritu Santo, na rahin ziquë sëñi parë
ra nadë rialdídi'i ldu'i Dios, lḗdëdi'i parë
ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi
el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de
Dios, nahin ziquë sëñi parë ra narialdí ldu'i
shti'dzë më, lḗdëdi'i parë ra nanadë ri-
aldídi'i ldu'i. [23] Iurë grupë shtë shmënë Dios
rdëá, si talë grḗtë' quëadi'dzë stubi dizḗ por
pudërë shtë Espíritu Santo nu ze'dë tsutḗ
ra nadë rialdídi'i ldu'i, u ze'dë tsutḗ mënë
nadë rac bḗ'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurní
guëni'i rall rac luguë të. [24] Perë si talë grḗtë'
të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu
tsutḗ tubi nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë,
u mënë nadë bësḗ'dëdi'i shti'dzë më, iurní
gunguë bë'a nguiu ni duldë shtḗnëll nu
shti'dzë të gunë juzguë lḗ'ëll. [25] Grḗtë' cusë
naga'chi la'ni ldu'u nguiu ni, guëru'uin lu
llni nu iurní guëzullíbill lu më; guëní'ill
llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëní'ill Dios
quëbezënúhi' lë'ë të de verdá.

Iurë tsu cultë, gaquin con ordë

[26] Pues iurní bëchi, iurë rdëá të, si
tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të
napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull
guëní'ill di'dzë gurënë, stubi nguiu rac
shtu'u guëní'ill di'dzë nabḗ'nëll recibir de
Dios, stubi të rac shtú'ul guëní'il pë runë
cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin.
Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí
ldu'u ra shmënë Dios más. [27] Iurë ruadí'dzël
stubi clasë dizḗ, pues biadi'dzë chupë u
por más tsunë të nu por turnë. Nu zac
rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë
dizḗ ni. [28] Si talë nídi'i naguëni'i shcuendë
di'dzë ni, mejurë adë guadí'dzëdi'il lu grupë
shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzënul
Dios la'ni ldú'ul guitsë guitsë. [29] Nu si
talë guadí'dzël diza'quë naze'dë de Dios,
pues guëni'i chupë mieti u tsunë ra mënë
narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë
lo quë naguni'i ra nguiu ni. [30] Perë si
talë Dios guëné'ei' galërac bë'a parë stubi
sa' të naquëbezë nga'li, iurní lë'ë na-
guna'zi di'dzë primërë, guëac dchi; adë
tsaglá'guëdi'i guadí'dzëll. [31] Manërë ni
grḗtë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de
Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë
grḗtë' të tsasë'dë të nu gunë të provëchë
ra di'dzë ni. [32] El quë naruadi'dzë diza-
'quë naze'dë de Dios, pues el mizmë lḗ'ëll
nápëll pudërë parë guadí'dzëll u parë adë
guadí'dzëdi'ill. [33] Dios adë rsëdchínidi'i'
desordë sino rquitë ldu'u më iurë tsu cultë
con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë
shmënë Dios, ra nabëzunḗ më almë shtë
rai'.

Ziquë na custumbrë entrë grë ra shmënë
Dios, [34] ra na'a adë nápëdi'i rall derechë parë
guadi'dzë rai' lu cultë; adë bëdë'ë Dios sí
parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedientë
ziquë cagnibë'a më la'ni lëy. [35] Si talë rac
shtu'u tsasḗ rai', guëna'bë di'dzë rai' lu
tse'lë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë
tubi na'a guadí'dzëll lu cultë.

[36] Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë
Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të
lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më.
[37] Si talë tubi të rní'il bḗ'nël recibir diza'quë
naze'dë de Dios, u si talë cagní'il ruadí'dzël
por pudërë shtë Espíritu Santo, napë quë
gac bḗ'al lo quë naquëquëa'a ndë'ë nahin
tubi mandadë shtë Dadë Dios. [38] Perë si
talë adë nḗdi'i nguiu gac bḗ'all nahin verdá,
pues gulë bësa'në lḗ'ëll lu nacahi shtḗnëll.
[39] Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të
pudërë parë guadi'dzë të diza'quë naze'dë
de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë
stubi dizḗ [40] perë gulë bë'në grë cusë con
ordë, lḗdëdi'i con desordë.

15

Guashtḗ Cristo ladi ra tëgulë

[1] Iurne' bëchi, rac shtua'a guëagná ldu'u
të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bë'në
të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë
shtë më con guëdubinú ldu'u të. [2] Por
diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të
lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si
gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

3 Primërë lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë
enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë
të de quë Cristo guti por ra duldë shténa'a
cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras.
4 Bëga'chi më nu guashtéhi' ladi ra tëgulë
dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas
Escrituras. 5 Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëlu-
a'alú më lu Pedro; despuësë bëlua'alúhi' lu
los de más poshtë. 6 Despuësë bëlua'alúhi'
lu más de ga'i gahiu'a shmënë Dios naná
bëdëá. Zihani mënë todavía nabani rai';
sëbëldá rai' hia guti rai'. 7 Despuësë bëlu-
a'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë
shténi'.

8 Hia despuësë de ni bëlua'alú më lua aun-
quë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchini lu
gué'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë
gáli'. 9 Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë
los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i
tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra
shmënë Dios. 10 Perë lo quë nanahia iurne'
na purquë guc shtu'u më na nu bë'në më
zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në
më por na, napë resultadë. Bëna dchi'ni
más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë
nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në
ldai' më na. 11 Perë adë rúnëdi'i importë chu
bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra
diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashté ra tëgulë stubi

12 Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo
guashtéhi' ladi ra tëgulë ¿pëzielú bëldá de
lë'ë të rni'i të de quë tsashtédi'i ra tëgulë?
13 Si adë tsashtédi'i rai' ladi ra tëgulë pues
tampuquë lë'ë Cristo adë guashtédi'i' ladi
ra tëgulë. 14 Talë Cristo adë guashtédi'i
ladi ra tëgulë, hia diza'quë naná biadi'dzë
na'a lu të nápëdi'in valurë nu fe shtë të
nápëdi'in valurë; lasáquëdi'in. 15 Si talë
nahin zni, rlua'a clarë na na'a testigu falsë
purquë hia lë'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë
de quë Dios bëldishté Cristo ladi ra tëgulë.
Perë si talë nádi'in verdá de quë ra tëgulë
adë tsashtédi'i rai' stubi, pues iurní zac
lë'ë Dios bëldishtédi'i më lë'ë Cristo. 16 Si
talë tëgulë adë tsashtédi'i rai' stubi, iurní
lë'ë Cristo tampuquë guashtédi'i' ladi ra
tëgulë. 17 Si talë Cristo adë guashtédi'i'
ladi ra tëgulë, fe shtë të adë rlluí'idi'in;
todavía adë naperdunë duldë shtë të. 18 Nu
ra tëgulë nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë
nádi'i rai' salvar. 19 Si talë rialdí ldu'u hi-
a'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamëntë
mientras quërélda'a lu gué'dchiliu, iurní
prubi na hia'a; nápëdi'i hia'a esperansë nu
runë tucarë guëga'a ldu'u mënë lë'ë hia'a.

20 Perë verdá na de quë Cristo guc re-
sucitar ladi ra tëgulë; na më lë'ë primërë
naguashté parë adë guëabrídi'i gáti' stubi.
21 Pues ziquë guzublú galguti por tubsë
nguiu, también por tubi nguiu guzublú
galëriashté shtë tëgulë. 22 Pues grétë' mënë
napë quë gati rai' purquë na rai' llëbní
Adán; zni zac grétë' naná unidë con Cristo,
guëldishté më lë'ë rai' ladi ra tëgulë. 23 Perë
cadë nguiu según turnë narunë tucarë
lé'ëll. Cristo gúqui' ziquë primërë naná
gátidi'i parë siemprë perë despuësë iurë
guëabrí më stubi, iurní gátidi'i jamás ra
naná unidë con lë'ë më. 24 Iurní guëga'a
iurë shtë fin; tsalú gué'dchiliu rë'. Guëdë'ë
më fin grétë' autoridá, grétë' ra nanapë
pudërë, nu guëdë'ë më fin parë grë ra
narnibë'a lu gué'dchiliu. Iurní gunë më
intriegu catë rnibë'a më ca'a Dios, Shtá-
da'a. 25 Guënibë'a Cristo ziquë rëy hashtë
iurë gunë Dios gan lu grë enemigu shtë
Cristo nu guëzullibi rall lúhi'. 26 Lúltimë
enemigu nagunë më gan lúhi' na galguti
27 purquë Dios bëdë'ë më derechë guënibë'a
Cristo grétë' cusë, perë iurë Sagradas Es-
crituras rni'i de quë Cristo nápi' derechë
parë guënibé'ai' grétë' cusë, pues clarë
nahin de quë Dios adë nádi'i' bajo ordë
shtë Cristo, perë bëdë'ë më derechë parë
guënibë'a Cristo guëdubi gué'dchiliu. 28 Iurë
grétë' cusë guëa'nin bajo ordë shtë Cristo,
iurní mizmë lë'ë Cristo, shini Dios, gúni'
intriegu mizmë lé'i' con grë pudërë nanápi'
lu Dios të parë Dios gáqui' el quë nanapë grë
pudërë parë siemprë.

29 Nanú ra narni'i adë tsashtédi'i ra
tëgulë, perë si nahin verdá, ¿pëzielú rriubë
nisë rall por ra naná guti? Si talë adë
tsashtédi'i tëgulë, mbanë na lo quë nacani-
hunë të; mejurë adë guëchu'bë nisë të sa' të
shlugar ra tëgulë.

30 Nu zac ¿pëzielú rdchi'ba vidë shtëna
lu peligrë guëdubi tiempë si talë adë
tsashtédi'i ra tëgulë? 31 Quëgnia'a lu të
verdá de quë grétë' dzë nanúa lu peligrë

shtë galguti. Runë nadchinia por dchi'ni
nabëna entrë lë'ë të; guquin purquë unidë
nahia con Cristo Jesús, Shláma'a. 32 Perë si
talë nahin ziquë narni'i tubi dichë: "Gudil-
dia con ra ma dushë la'ni guë'dchi Efeso"
¿pë cusë bëna gan si talë ra tëgulë adë
tsashtédi'i rai' stubi? Mejurë guëni'i hia'a:
"Cha guëdáuha'a; cha guëdí hia'a; glli gati
hia'a".
33 Adë rdé'ëdi'i të sí guëgugué mënë lë'ë
të por di'dzë falsë. Nanú tubi dichë narni'i:
"Ra amigu mal na rall causë rniti mënë
nezë za'quë". 34 Gulë bë'në llgabë bien nu
gulë bëabrí ldu'u të tubi nezë za'quë nu adë
rúnëdi'i të duldë, pues nanú bëldá të naná
guënédi'i Dios bien. Rnia'a lu të zndë'ë të
parë guëtú lu të du'pë.

Lla tsashté ra tëgulë

35 Tal vez tubi de lë'ë të guëna'bë dí'dzël:
"¿Llallë tsashté ra tëgulë? ¿Lla na cuerpë
gapë rai' iurë guëbani rai'?" 36 Di'dzë ni
na tuntë. Nanël iurë lé'ël rcabnil bë'dchi,
hia bë'dchi ni napë quë gu'dzë të parë
guëru'u tubi plantë. 37 Grétë' nargabní la'ni
guiu'u ziquë bë'dchi shtë trigu u stubi clasë
bë'dchi, iurë rcabnilin, adë nápëdi'in formë
shtë plantë sino nahin bë'dchi. 38 Dios
rdë'ë më lu bë'dchi tubi formë narac shtu'u
më, formë naná gurënë según narni'i ldu'u
më. Cadë clasë bë'dchi rldanin nu napin
formë narunë tucarë. 39 Grétë' ra nanabani,
nápëdi'i rall cuerpë igual; nanú cuerpë
shtë mënë; stubi clasë cuerpë parë ra ma,
nu cuerpë shtë ra ma'ñi na stubi clasë;
nu cuerpë shtë ra mbeldë gurënë nahin.
40 Nu zac nanú ra nanapë cuerpë lu gube'e,
nu nanú ra nanapë cuerpë lu gué'dchiliu,
perë cuerpë nananú gube'e, nasa'a rlua'ain.
Lë'ë galnasa'a shtë cuerpë shtë gué'dchiliu
gurënë nahin. 41 Lë'ë llni shtë ngubidzë
gurënë nahin con llni shtë mbehu, nu zac
gurënë na llni shtë ra mbelëgui'i. Entrë
ra mbelëgui'i tubi mbelëgui'i rabtsë'ë llni
shtëhin másru'u fuertë lu sa' mbelëgui'i.
42 Zni na con tëgulë iurë riashté rai'. Vidë
shtë nguiu na ziquë tubi bë'dchi naná rialú,
perë iurë tsashté nguiu ladi ra tëgulë, adë
gátidi'i' jamás. 43 Rtu lu hia'a por ra cuerpë
nadápa'a iurne' purquë rati ra cuerpë, perë
tsashté hia'a nasa'a. Na hia'a débil iurne'
perë iurë tsashté hia'a ladi ra tëgulë, guëdá-
pa'a cuerpë fuertë naná tsalúdi'i. 44 Lu
gué'dchiliu rë' nadápa'a cuerpë shtë gué'd-
chiliu perë iurë tsashté hia'a ladi ra tëgulë,
guëdápa'a cuerpë gurënë naná demasiadë
nasa'a. Nadápa'a cuerpë shtë gué'dchiliu
perë zac nanú cuerpë cubi narne'e Dios.

45 Rni'i ra Sagradas Escrituras: "Primërë
nguiu Adán bëáqui' nguiu nanabani", perë
rnia'a lu të lë'ë Adán naná bëdchini des-
puësë, na më lúniquë narne'e vidë cubi
shtë Dios. 46 Lë'ë nguiu shtë gué'dchiliu bëd-
chí'ni' primërë con cuerpë naná guiu'u; hia
despuësë bëdchini nguiu nanapë pudërë
parë guëné'ei' vidë espiritual. 47 Primërë
nguiu guctsa'u guiu'u; náhi' de gué'dchiliu,
perë segundë nguiu bëdchíni' de gube'e.
48 Ziquë guc nguiu naguctsa'u guiu'u, zni
na grétë' naralë la'ni gué'dchiliu. Ziquë
guc nguiu nabëdchini de gube'e nu guziá'ai'
gube'e, zni na ra mieti nanapë vidë naze'dë
de lë'ë më nacuezë gube'e. 49 Ziquë lë'ë
nguiu nápëll cuerpë shtë gué'dchiliu, tam-
bién guëdápa'a cuerpë ziquë cuerpë shtë
Cristo nacabezë gube'e.

50 Bëchi, rnia'a lu të grétë' cuerpë nadá-
pa'a iurne' adë gáquëdi'i tsutëhin catë
rnibë'a Dios. Lo quë nanapë quë tsalú, adë
nápëdi'in partë con ra cusë nadë tsalúdi'i.
51 Rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë;
lëdë grédi'ia'a gati hia'a sino gac cambi
shcuérpa'a. 52 De repëntë ziquë iurë rguini
láguël, guínil cha' shtë trompetë; iurní ra
tëgulë guëbani rai' stubi të parë jamás adë
guëabrídi'i gati rai'. Hia lë'ë hia'a gac cambi
iurní. 53 Lë'ë cuerpë shténa'a narialú napë
quë gac cambi parë adë tsalúdi'in jamás.
Cuerpë shténa'a naná rati, napë quë gac
cambi të parë adë gátidi'i jamás. 54 Dzë ni
iurë lë'ë cuerpë shténa'a narialú gac cambi
por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'ë cuerpë
shténa'a gac cambi por cuerpë nanadë gá-
tidi'i, iurní gac cumplir lo quë naná escritë
la'ni Sagradas Escrituras: "Bëdë'ë më fin
lë'ë galguti. 55 Lé'ël galguti, ¿gua pudërë
shténël parë gúnël gan lu grë mieti?" 56 Pues
duldë bësëdchini galguti parë lë'ë mieti,
nu duldë na ziquë tubi narnibë'a lë'ë mieti
purquë lëy shtë Dios rlua'a grë mieti na rall
pecadurë. 57 Perë dushquilli Dios, rne'e më

pudërë parë rac guëdé'na'a gan lu galguti
por Jesucristo, Shláma'a. 58 Por grë ndë'ë,
bëchi narac shtua'a, gulë tsagla'guë firmë
lu shnezë më; adë tsaldídi'i ldu'u të stubi
ldai'. Gulë bë'në dchi'ni shtë Dadë másru'u
purquë nané të dchi'ni naquëhunë të juntë
con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin resultadë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

1 Iurne' quëquëa'a shcuendë ra centavë
nardëá parë ra mënë nabëzuné Dios almë
shtë rai'. Gulë bëtëá centavë según lo
quë nagunibé'ahia ra grupë shtë shmënë
Dios naná quëreldë regiuni Galacia. 2 Cadë
primërë dzë shtë llmalë, cadë tubi de lë'ë
të napë quë guëtëal centavë según lo quë
nabé'nël gan. Gulë cutsa'uin të parë nídi'i
nicidá guëtëá të ofrendë iurë guëdchinia.
3 Iurë guëdchinia ndë, guëshe'lda lë'ë ra
narunë të nombrar; guëdë'a guia'a rai' tubi
cartë shtë recomendación parë gua'a rai'
ofrendë shtë të hashtë Jerusalén. Gunë
rall intriegu centavë ni parë ra naquëreldë
nga'li. 4 Si talë guëni'i ldua'a de quë nu zac
na tsahia, sënaldë rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

5 Napë quë tsahia por regiuni shtë
Macedonia; hia despuësë de ni, guëdchinia
Corinto. 6 Adë na segúrëdia'a perë
guëquëreldënúa lë'ë të por du'pë tiempë
u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë
të. Iurní zac gunë të compañi na nezë
shtëna catë guzëahia despuësë. 7 Adë rac
shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por
du'pë tiempë sino quë rac shtú'uhia cueza
con lë'ë të tubi visitë llëduni si talë na
voluntá shtë Dios. 8 Perë na guëana Efeso
hashtë tsalú laní Pentecostés 9 purquë ndë'ë
nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë
guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë
më; perë nanú zihani contrari narunë
cuntrë shti'dzë Dios.

10 Si talë guëdchini Timoteo, gulë bë'në
tratë bien lé'i' të parë adë riádi'i ldu'i
purquë lé'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë
igual ziquë na. 11 Por ni adë chu gúnëdi'i
desprëci lé'i'. Mejurë gulë bë'në compañi
lé'i' parë tsaglá'gui' viajë shténi' të parë
guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lé'i'
juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

12 Lë'ë bécha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi'
të parë gúnëll compañi los de más sa' hia'a
iurë gue'dë guëná rai' lë'ë të, perë Apolos
quëgní'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios
parë gue'dë guënall lë'ë të iurne', perë
hashtë guëne'e më sí, iurní gue'dë guënall
lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

13 Gulë guc mënë nasini nu gulë
tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue
za'quë za'quë. Gulë bë'në shchi'ni Dios
ziquë mënë naná rialdí ldu'i de verdá. Gulë
gac nguiu nadë rdzébëdi'i. 14 Grétë' lo quë
nagunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u
të con amor parë los de más sa' të.

15 Iurne' bëchi, nané të de quë famili
shtë Estéfanas guc rai' primërë naná
gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë
nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë
mënë naquëreldë regiuni Acaya. Nu
tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más
mënë nabëzuné Dios almë shtë rai'. 16 Rac
shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bë diaguë
të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac
grë ra naná runë compañi parë shchi'ni
Dios, nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra
mënë naquëhunë dchi'ni shtë më. 17 Nalé
rquitë ldua'a de quë bëdchini Estéfanas,
Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai'
cumplir lo quë narunë faltë nihunë të.
18 Nalé bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë
të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë
ziquë lë'ë rai'.

19 Ra grupë shtë shmënë Dios naquëreldë
regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë
lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë
shmënë Dios nardëá lidchi rai', quëgshe'ldë
rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë
Jesucristo. 20 Gulë bë'në recibir saludë shtë
grë ra shmënë Dios naquëreldë ndë'ë. Gulë
bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi
abrasë. 21 Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë
lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

22 Si talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'il
Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni gac
condenar. Rac shtu'u hia'a guëdchini Dadë
Jesucristo lueguë.

23 Gulë bë'në recibir favurë nu bendición
shtë Dadë Jesucristo. 24 Quëgshe'lda amor
shtëna ziquë sahia naná unidë con Jesu-
cristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Corintios

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë Corinto

1 Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo
Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios.
Juntë con Timoteo, bécha'a naná rialdí ldu'i
shti'dzë Jesús, quëquë'ë na'a cartë rë' nu
güshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë
Dios naquëreldë ciudá Corinto nu zac lu
grë ra nabëzuné Dios almë shtë rai', lë'ë të
naquëreldë regiuni shtë Acaya. 2 Gulë bë'në
recibir bendición shtë Dios con galërbedchí
ldu'u naná rne'e Dios Shtáda'a, juntë con
Jesucristo Shláma'a.

Galërzac zi shtë Pablo

3 Zudé'na'a alabar Dios, lë'ë Dios nu Dadë
shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'ë më na Dadë
nu quëhúni' consolar cadë lë'ë mieti; na
më el quë narga'a ldu'u mieti. 4 Lë'ë më
rúni' consolar lë'ë hia'a iurë lë'ë hia'a rzac
zi hia'a të parë gac güedé'na'a consolar los
de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë.
Quëdé'na'a consolar lë'ë mënë con diza'quë
naze'dë de Dios. 5 Nalé rzac zi hia'a purquë
na hia'a shmënë Cristo, perë también nalé
quëhunë më consolar lë'ë hia'a. 6 Si talë
rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të
gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar
të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'ë na'a,
nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a
ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a.
7 Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë
na'a de quë adë rëazë guétëdi'i të shnezë
më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të
purquë na të shmënë më, gunë më consolar
lë'ë të juntë con lë'ë na'a.

8 Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac
cusë durë naziadëdë na'a regiuni shtë Asia.
Nga'li bëdëdë na'a tubi prëbë ru'bë. Hia
casi bëré fuersë parë gua'a ldu'u na'a lu ra
cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë.
9 Bëdë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi
naná condenadë lu galguti, perë zni guc
parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el
quë nanapë pudërë të güeldishté́hi' tëgulë
ladi ra tëgulë. Ra cusë durë guc rahin të
parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'ë
na'a. 10 Dios bëlá më lë'ë na'a lu peligrë
nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'ë na'a
parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'ë më
gúni' salvar lë'ë na'a stubi vueltë lu peligrë
shtë galguti. 11 Lë'ë të napë quë gunë të
compañi lë'ë na'a. Si talë zihani mënë gunë
rall compañi lë'ë na'a con oraciuni, zihani
mënë guëdë'ë graci lu më por ra favurë
nagunë më parë lë'ë na'a.

Adë guádi'i Pablo Corinto

12 Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a.
Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi
manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë
gué'dchiliu nu zac entrë lë'ë të. Na na'a
verdá. Zni guquëreldë na'a, lédëdi'i por llni
shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në
më compañi lë'ë na'a. 13 Quëquë'ë na'a lu
të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasé
të. Quëbezë na'a de quë guëdë'ë të cuendë
shti'dzë na'a; 14 Hia riasé të tubi partë shtë
ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'ë Dadë
Jesús güeabri' stubi, lë'ë të güequitë ldu'u
të de lë'ë na'a cumë lë'ë na'a güequitë ldu'u
na'a de lë'ë të.

15 Por tantë confiansë nanapa de lë'ë të,
runa llgabë gueldë güenahia lë'ë të lueguë,
antsë tsahia stubi lugar; nu iurë güeabría
güenahia lu të stubi, güequitë ldu'u të.
16 Runa llgabë de quë guna visitar lë'ë të
mizmë tiempë guziahia parë Macedonia;
nu despuësë güeabría de ndë, gueldë güe-
nahia lë'ë të stubi të parë gunë të compañi
na; güeshe'ldë të na parë Judea. 17 ¿Pë rni'i
të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni?
¿Gu nahia ziquë mënë shtë gué'dchiliu?
¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: "Aha'" nu
mizmë tiempë rnia'a: "Aquëdi'i"? 18 Dios
na më testigu de quë lë'ë na'a adë chu
rní'idi'i: "Aha'" nu "Aquëdi'i" al mizmë
tiempë 19 purquë Jesucristo shini Dios, nun-
quë guni'i më: "Aha'" u "Aquëdi'i" al
mizmë tiempë. Lë'ë Silvano nu Timoteo
con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë
shtë më. Con Cristo lë'ë diza'quë siemprë
napë resultadë. Nahin verdá. 20 Pues por
lë'ë Jesucristo grë ra promësë shtë Dios
gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a
alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë
unidë na na'a con Cristo Jesús. 21 Dios na
el quë nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë
Cristo juntë con lë'ë të, nu Dios na el quë
nabëshe'ldë lë'ë na'a con shti'dzë më. 22 Lë'ë
më gulé më lë'ë hia'a nu bëne'e më Espíritu
Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a; náhi' tubi

garantiá de lo què naguëdẽ'na'a recibir despuësë.
23 Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntrë de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bẽ'nëdia'a visitar lë'ë të, më Corinto, purquë adë
guc shtú'udia'a guna cashtigu lë'ë të. 24 Adë
rnibẽ'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia
bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más
guëdë'në na'a compañi lë'ë të, të guëquitë
ldu'u të.

2

1 Por partë shtëna adë gúnëdia'a visitar
lë'ë të iurne' të parë adë gaquin cusë durë
parë lë'ë të. 2 Si talë resultadë shtë visitë na
galëriá ldu'u parë lë'ë të, ¿chull gunë parë
guëquitë ldua'a? Sulë lë'ë të guësëquitë
ldu'u të na. 3 Por ni bëquëa'a lu të tubi
cartë más antsë; bënehia cunseju parë lë'ë
të, të parë gac rëglë asuntë ni. Iurní
iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por
conductë shtë të. Mejurë napa segurë de
què si talë guëquitë ldua'a iurní, también
guëquitë ldu'u të. 4 Iurë bëquëa'a cartë
más antsë, nalẽ rquëdi'ni ldua'a; bëru'u
nisë slua; perë adë bëquẽ'ëdia'a lu të parë
guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë
gac bë'a të nalẽ rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguiu nabë'në mal

5 Si talë tubi mënë bẽ'nëll parë riá ldua'a, también bẽ'nëll parë riá ldu'u grë
të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a de-
masiadë cusë cuntrë nguiu ni; 6 cashtigu
naná bëdë'ë të parë lẽ'i'; casi grë të guc
të de acuerdë; hia na sufsientë parë lẽ'ëll.
7 Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguiu
ni, nu gulë bë'në consolar lẽ'ëll, no sea
por tantë llgabë narúnëll, guëazë guétëll
shnezë Dios. 8 Por ni quëhuna ruëguë lu
të stubi, de què guëlua'a të lu nguiu ni
de què rac shtu'u të lẽ'ëll. 9 Bëquëa'a lu
të más antsë të gac bẽ'ahia si talë na të
obedientë, si talë rzu'bë diaguë të shti'dza.
10 El què naquëhunë të perdunë, también
runa perdunë lẽ'ëll. Si talë nanú stubi cusë
narunë tucarë guna perdunë, pues bëna
perdunë lẽ'ëll parë bien shtë të. Nanẽ
Cristo rnia'a verdá. 11 Cha guëdẽ'na'a zni të
parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hia'a. Pues
rdë'ë hia'a cuendë manërë narunë Satanás
parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

12 Iurë bëdchinia guë'dchi Troas parë
guadi'dza diza'què shtë Cristo, bëdzela
zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më
13 perë adë bëdchini cuntëntë purquë adë
bëdzélëdia'a bëcha Tito ndë; por ni bëna
despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia
hashtë regiuni shtë Macedonia.

Cristo quëhúni' parë guëdẽ'na'a gan

14 Dushquilli Dios el què nazianú lë'ë hia'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më
quëhúni' parë guëdẽ'na'a gan lu enemigu
guëdubi tiempë, nu quëhunë më compañi
lë'ë hia'a parë guadí'dza'a diza'què naná
ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grẽtë'
partë. 15 Na hia'a ziquë olor nashi naná
quëhunë Cristo ofrecërë lu Dios Padre. Parë
bëldá mënë vidë shtë hia'a quëhunë parë
rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë
sëbëldá mënë na hia'a parë rëagná ldu'u
rall na rall condenar. 16 Parë ra narniti,
na hia'a ziquë olor narguini mënë, perë
parë ra naná salvar, na hia'a ziquë olor
nashi shtë guë'ë purquë shti'dzë më naru-
adí'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë llni
sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'?
17 Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani
mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios.
Adë rdẽ'nëdi'i na'a cambi shti'dzë më ziquë
runë zihani mënë; al contrari na na'a verdá.
Lë'ë Dios bëshé'ldi' lë'ë na'a nu delantë
lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë më purquë
quëbezënú Cristo lë'ë na'a.

3

Lë'ë tëstë cubi

1 Iurë rni'i na'a ra cusë rë' ¿gu rzublú
ruadi'dzë na'a favurë de mizmë lë'ë na'a?
u ¿llua'a të rqui'ni guëdë'në na'a presentar
tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë të?
u ¿llua'a të napë què guëdë'në na'a recibir
cartë shtë recomendación nabëquë'ë të?
Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni. 2 Lë'ë
të na të ziquë cartë shtë recomendación.
Mënë guëná rall vidë shtë të nu tsasẽ rall na
na'a muzë shtë Dios. 3 Lë'ë të na të tubi sëñi
de què dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din
de Dios. Mënë rni'i rall na të cartë shtë
Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë
të. Na të tubi cartë nanádi'i escritë con
tindë sino por el Espíritu Santo shtë Dios
nanabani. Na të tubi cartë nagúquëdi'i
escritë lu tablë shtë guë'ë ziquë ra chi'i

mandamientë, sino tubi cartë escritë lu
ldu'u të.
4 Por Cristo napë na'a segurë de quë
na na'a muzë shtéhi' nu delantë lu Dios
adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më.
5 Lë'ë na'a adë cagní'idi'i na'a de quë mizmë
lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a
shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë
parë lë'ë na'a. 6 Pues lë'ë më bëne'e më
guia'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në
na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra
mënë tubi tëstë cubi entrë Dios nu mënë.
Lë'ë tëstë ni adë naescrítëdi'in sino ze'dë de
Espíritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsëdchinin
galguti parë grë mënë perë lë'ë Espíritu
Santo rsëdchíni' vidë sin fin.
7 Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guc escritë lu
tablë shtë guë'ë nu bëdchinin con galërabt-
së'ë shtë Dios; nalé fuertë bëdchinin hashtë
ra më israelitë adë gúquëdi'i nianá rall
lu Moisés purquë nalé rabtsë'ë lúhi' por
du'pë tiempë. Si talë bëdchini lëy con
zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra
mënë lu galguti, 8 lë'ë di'dzë nabësëdchini
Espíritu Santo, napë quë guëdchinin con
más pudërë quë lë'ë lëy. 9 Quiere decir, si
talë lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a, bëd-
chinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho
más lë'ë diza'quë shtë Dios napin pudërë.
Llëru'bë nahin; rni'in manërë gáca'a ziquë
mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy.
10 Lë'ë lëy guc cusë nanapë llëru'bë valurë
por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza'quë
más lasaquin quë lëy; napin más pudërë;
nunquë adë rialúdi'in. 11 Si talë lo quë naru-
a'a ldu'u por du'pë tiempë, napin llëru'bë
valurë, mucho más valurë napë lo quë adë
rialúdi'i parë siemprë.
12 Zni nalé firmë na esperansë shtë na'a;
por ni ruadi'dzë na'a con tubi confiansë
ru'bë. 13 Adë rúnëdi'i na'a ziquë Moisés
el quë narsë'au lúhi' con tubi lari të parë
adë guënádi'i ra israelitë guëaldë llni naná
ruá'adi'i ldu'u llëru'bë tiempë. 14 Perë
lë'ë rall adë guasédi'i rall; naguëdchi bëac
ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurë
rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u
rall. Nahin ziquë tubi lari narsë'au lu rall;
adë rnádi'i rall; adë riasédi'i rall purquë
sulë Cristo rac guëdchisú lari ni parë gac
bë'a rall. 15 Hashtë iurne' iurë rini rall
ra di'dzë nabëquë'ë Moisés, na ziquë tubi
lari narsë'au llgabë mieti; adë riasédi'i rall
shti'dzë më. 16 Perë iurë tubi mieti riabrí
ldú'ull con lë'ë Dadë, iurní rdchini llni
la'ni ldú'ull nu riasëll; adë pë narsë'au
shgábëll. 17 Lë'ë partë shtë Sagradas Es-
crituras nacagni'i shcuendë Dadë, cagni'in
náhi' mizmë lë'ë Espíritu Santo; nu catë
nanú Espíritu Santo, nga'li ra mënë nádi'i
rall bajo ordë shtë lëy guahietë. 18 Por ni
grétë' hia'a hiadë nadápëdi'i hia'a ziquë
lu nanë'au con tubi lari, sino na hia'a
ziquë tubi guë'guanë narabtsë'ë pudërë
shtë Dadë. Hia iurní lë'ë hia'a tsagla'guë
rac cambi hia'a; rëáca'a más y más ziquë
Cristo purquë quëdé'na'a recibir pudërë nu
llni shtë më. Zni canihunë Dadë naná lë'ë
Espíritu Santo.

4

1 Por grë ndë'ë nagunia'a lu të, nadapë
na'a zihani confiansë. Bëga'a ldu'u më
lë'ë na'a; por ni bëdë'në na'a recibir di'dzë
shtë tëstë cubi parë guadi'dzë na'a de-
lantë ra mënë. 2 Bëqué guia'a na'a grétë'
ra cusë naquëhunë mënë naga'chi, cusë
narsëdchini shtu. Adë chu rsiguédi'i sáhi',
nilë adë chu rúnëdi'i cambi diza'quë shtë
Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdë'në
na'a recomendar mizmë lë'ë na'a lu grétë'
mënë nu delantë lu Dios. 3 Si talë adë
riasédi'i mënë lo quë narunë cuntienë
diza'quë naquëgnia'a, si talë shti'dzë na'a
nahin ziquë cusë naga'chi, es quë bëniti
rall. 4 Pues lë'ë rall adë rialdídi'i ldu'u rall
shti'dzë më purquë lë'ë narnibë'a gué'd-
chiliu rë' bësé'aull shgabë rall parë tsasédi'i
rall, no sea guëdchini llni shtë Dios guëc
rall nu tsasé rall diza'quë nanapë pudërë
shtë Cristo. Cristo na igual ziquë Dios.
5 Iurë ruadi'dzënú na'a ra mënë, adë ru-
adí'dzëdi'i na'a shti'dzë na'a sino ruadi'dzë
na'a shti'dzë Jesucristo, el quë narnibë'a
lë'ë hia'a. Nu lë'ë na'a nadë más na na'a
muzë shtë të parë gac unidë të con Jesús.
6 El mizmë Dios naná bëshe'ldë llni catë
nanú nacahi, también bëshe'ldë më llni
la'ni ldu'u hia'a të guadí'dza'a diza'quë lu
mënë. Nadápa'a llni nu riasé hia'a blac
llëru'bë na llni nu pudërë shtë më purquë
Jesucristo quëgluá'ai' pudërë shtë Dios.

Pudërë nadápa'a ze'dë de Dios

7 Lë'ë diza'quë nabëdë'në na'a recibir,
ze'dë de Dios perë ra shcuerpë na'a na
débil ziquë gue'su guiu'u të parë guëlua'a

de què grẽtë' pudërë shtënë na'a, ze'dë
de Dios; adë zé'dëdi'in de mizmë lë'ë na'a.
8 Zni nahin aunquë rzac zi mënë lë'ë na'a
demasiadë, nunquë adë nadzúdi'i na'a sin
què adë chu guëdzélëdi'i ca nezë guëru'u
na'a. Aunquë riá ldu'u na'a, siemprë rbed-
chí ldu'u na'a. 9 Aunquë rzunaldë mënë
lë'ë na'a, adë chu nádi'i ziquë tubi me'dë
bëzebi. Aunquë rlua'a de què bë'në Satanás
gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a. 10 Cualquier
lugar naziá na'a, ra mënë rna rall de què
quëdë'në na'a sufrir ziquë Jesús bë'në më
sufrir iurë guti më. Quëdë'në na'a sufrir
të parë guëlua'a de què nabani më la'ni
ldu'u na'a. 11 Aunquë nabani na'a, na na'a
dispuestë gati na'a purquë na na'a shmënë
Jesús të parë guëlua'a pudërë shtë Jesús por
medio de shcuerpë na'a nanapë què tsalú.
12 Zni galguti dzu guëlladchi parë lë'ë na'a
con resultadë de què nabani të.

13 Nadapë na'a mizmë fe nanapë el què
bëquë'ë zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras:
"Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac
lë'ë na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzë më; por
ni ruadi'dzë na'a. 14 Rac bë'a na'a de què
Dios nabëldishtẽ Dadë Jesús ladi ra tëgulë,
también zac lë'ë hia'a guëldishtẽ më juntë
con Jesús nu gua'a më lë'ë hia'a të parë
cuezënú hia'a lë'ë më. 15 Rzac zi na'a grë ra
cusë durë purquë rac shtu'u na'a lë'ë të nu
parë grë narunë recibir ra favurë shtë Dios,
gac rai' cantidá mënë nu guëdë'ë rall graci
lu më; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë
më.

16 Por ni rquitë ldu'u na'a guëdubi tiempë
aunquë nilë shcuerpë na'a rdubin. Cadë dzë
què ac na'a nacubi; quëdë'në na'a recibir
más fuersë shtë më. 17 Grẽtë' galërzac
zi iurne', na ziquë tubi cusë nashashu
nu rialuhin lueguë, perë quëhunë ra cusë
ni parë guëdápa'a delantë ziquë tesurë
namás llëru'bë nu namás lasac. 18 Pues adë
rúnëdi'ia'a confiar por ra cusë narná mieti
sino por ra cusë nadë rnádi'i mieti, purquë
grẽtë' ra cusë narná hia'a, napë què tsalú.
Grë ra cusë nadë chu rnádi'i, ni adë tsalúdi'i
parë siemprë.

5

1 Rac bë'a hia'a si talë gátia'a, Dios bẽ'ni'
preparar cuerpë cubi nadë rialúdi'i. Lë'ë
cuerpë shtẽna'a na ziquë tubi hiu'u narialú
perë cuerpë naguëne'e Dios nápëdi'in fin.
Lëdë nguíudi'i bë'në formarin. 2 Mientras
nabánia'a lu guẽ'dchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalẽ rac shtu'u hia'a guzëá hia'a stubi lugar, lídcha'a lu gube'e 3 të parë nga'li gunë
më parë adë chu runë fáltëdi'i niétiquë.
4 Mientras nabánia'a con cuerpë shtë guẽ'dchiliu rë', rdẽ'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a
shti'dzë më, perë lëdë por nídi'i rac shtu'u
hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a
cuerpë cubi të parë cuerpë nadápa'a iurne',
gac cambin por cuerpë nanadë rialúdi'i. 5 El
què nabë'në preparar ra cusë ni parë lë'ë
hia'a na Dios nu bëne'e më Espíritu Santo
cumë ziquë garantiá de lo què naguëne'e
më despuësë parë lë'ë hia'a.

6 Por grë ndë'ë siemprë nadápa'a llëru'bë
confiansë. Rdë'ë hia'a cuendë de què mientras nabánia'a lu guẽ'dchiliu, dzu hia'a zitu
parë lugar catë guzëá hia'a, u sea runë
faltë parë guëquërélda'a con Dadë Jesús.
7 Ziagla'guë nabánia'a, lẽdëdi'i por lo què
narná hia'a lúhi' sino purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. 8 Nadápa'a esperansë nu rac
shtu'u hia'a guësëá'na'a guẽ'dchiliu rë' të
parë guëbánia'a con lë'ë Dadë. 9 Por ni rni'i
ldu'u hia'a guësëquitë ldu'u hia'a lë'ë më
mientras quërélda'a lu guẽ'dchiliu nu también si talë gátia'a, rac shtu'u hia'a guëa'në
më cuntëntë con lë'ë hia'a. 10 Zni rdẽ'na'a purquë Dios guësëdchini më grë hia'a
delantë Cristo catë gunë më juzguë lë'ë
hia'a. Cadë túbia'a guëdẽ'na'a recibir pagu
según lo què bëdẽ'na'a mientras nabánia'a,
sea cusë za'què u sea cusë mal; guëdẽ'na'a
recibir pagu narunë tucarë.

Diza'què narsëdchini galërbezë ldu'u mieti

11 Por ni rac shtu'u na'a guësëdchini na'a
mënë lu Jesús purquë rdë'në na'a cuendë
nadushë na juici shtë më. Lu Dios què reldë
na'a bien; rdë'ë më cuendë lla na na'a
nu rac shtua'a guëdë'ë të cuendë què reldë
na'a sin maldá. 12 Adë quëdẽ'nëdi'i na'a
recomendar mizmë lë'ë na'a lu të stubi,
sino quëdë'në na'a parë guëquitë ldu'u të
por shchi'ni na'a. Zni rac guëquebi të lu
ra mënë narunë nadchini por custumbrë
narunë rall cumplir, perë adë rúnëdi'i rall
casë ra cusë falsë nananú la'ni ldu'u rall.
13 Si talë na na'a luguë ziquë rni'i bëldá
mënë, nahin parë guëdë'në na'a alabar
Dios. Si talë chu nádi'i ziquë luguë, nahin
parë bien shtë të. 14 Lo què nardë'në na'a,

nahin purquë nalḗ rac shtu'u më lë'ë hia'a.
Nadapë na'a segurë de quë tubi guti por
grḗtë' hia'a, por ni hia grḗtë' mieti na ziquë
ra naguti. 15 Cristo guti por grḗtë' mënë parë
guëbani mieti nu parë gunë mieti cumplir
voluntá shtë më, lḗdëdi'i parë gunë rall
cumplir lo quë narac shtu'u rall. Runë
tucarë gunë mieti cumplir voluntá shtë el
quë naguti shlugar rall, el quë naguashtḗ
ladi ra tëgulë parë gac salvar rall. 16 Por
ni adë chu guëní'idi'i lasac ra mënë por lo
quë na rall la'ni guḗ'dchiliu, aunquë antsë
zni rdë'në na'a llgabë. Guni'i na'a Cristo
nadë más náhi' nguiu, perë iurne' hiadë chu
rúnëdi'i llgabë zni. 17 El quë naná unidë con
Cristo, nall personë cubi; ra cusë gushë hia
gualú parë nguiu ni. Hia bëdchini vidë cubi
parë lḗ'i'.

18 Grḗtë' ndë'ë ze'dë de Dios. Bë'në më
parë tsu en paz entrë lë'ë më nu lë'ë hi-
a'a. Iurne' na hia'a amigu shtë Dios por
galguti shtë Jesús, nu bë'në më incarguë
lë'ë hia'a parë guadi'dzënú hia'a ra mënë
diza'quë të parë gac unidë rall con lë'ë
më. 19 Quiere decir de quë iurë guti Cristo
lu cruz, Dios quëhúni' recibir grë mieti
narëta' lu guḗ'dchiliu ziquë amigu shtë më.
Bëdchisú më grë demandë naná en cuntrë
lë'ë rall. Nu bë'në më incarguë lë'ë hia'a
con diza'quë të gac mënë amigu shtë Dios.
20 Zni zëdë'pë na'a; na na'a representantë
shtë Cristo, cumë ziquë mizmë Dios nihunë
më ruëguë lu të, cagni'inú na'a lë'ë të, gulë
bë'në recibir perdunë shtë më të gac të
amigu shtḗhi'. 21 Jesús nunquë bḗ'nëdi'i'
duldë, perë Dios bë'në tratë shíni' ziquë
pecadurë, ziquë tubi nabë'në grë duldë,
parë gac tubi manërë su hia'a delantë lu
Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë
hia'a. Iurní quëhunë Dios tratë lë'ë hia'a
ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë
lëy dizdë bëdchini hia'a lu guḗ'dchiliu.

6

1 Verdá na ndë'ë; con Dios quëdë'në na'a
dchi'ni nu rdë'në na'a ruëguë lu të, gulë
bë'në recibir ra favurë shtë më të gapë të
provëchë la'ni vidë shtë të 2 purquë rni'i më
la'ni Sagradas Escrituras:

Bëna compañi lë'ë të iurë guna'bë të lua.
Iurne' bëga'a iurë parë gunë të recibir
favurë shtë më.
Nedzḗ na parë gac salvar të.

3 Lë'ë na'a adë rzúdi'i na'a storbë lu mënë
parë adë chu guëni'i mal cuntrë dchi'ni
shtënë na'a, 4 sino rac shtu'u na'a guëlu-
a'a na'a na na'a muzë shtë Dios guëdubi
tiempë. Gac bë'a rall na na'a siervë shtë
më por pacënci ru'bë nadapë na'a nu iurë
rzac zi mënë lë'ë na'a nu iurë runë faltë lo
quë narqui'ni na'a, u iurë rdëdë desgraci.
Guëdubi tiempë quëreldë na'a ziquë muzë
shtënë më. 5 Ra mënë bëdë'ë rall galnḗ;
gua na'a prësi; bëdzatsu mënë cuntrë lë'ë
na'a; bëdë'në na'a sufrir lu dchi'ni durë;
avësë adë chu rgá'sidi'i; avësë nídi'i nagáu
na'a. 6 Nu zac rlua'a na'a na na'a muzë shtë
Dios por conductë za'quë shtënë na'a; nu
zac purquë riasḗ na'a verdá, nu zac na na'a
pacënci, nu purquë na na'a nadu'u, nu por
lë'ë Espíritu Santo nacuezënú lë'ë na'a, nu
purquë rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá.
7 Nu zac rac bë'a mieti na na'a muzë shtë
Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë
na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtënë na'a
na tubldí delantë lu më; pues nahin ziquë
gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a.
Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'ë
na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë
na'a. 8 Nanú mënë narunë honrar lë'ë na'a;
sëbëldá mënë rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá
mënë rni'i rall bien de lë'ë na'a; sëbëldá
mënë rni'i rall mal de lë'ë na'a. Bëldá vueltë
bë'në ra mënë tratë lë'ë na'a ziquë mënë
falsë. Bëldá vueltë bë'në mënë tratë lë'ë
na'a ziquë ra narni'i verdá. 9 Avësë runë
rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënḗdi'i rall,
perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë
mënë nananḗ rall bien. Avësë mërë gati
na'a perë ziagla'guë nabani na'a. Rac cash-
tigu na'a perë adë chu rátidi'i. 10 Aunquë riá
ldu'u na'a perë mizmë tiempë rquitë ldu'u
na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a
shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aun-
quë nadápëdi'i na'a cusë shtë guḗ'dchiliu,
perë grḗtë' ra cusë nashtënë na'a.

11 Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu
të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi
ldú'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u
na'a lë'ë të. 12 Por partë shtë na'a adë pë
rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të
perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u
të lë'ë na'a ziquë runë tucarë. 13 Lë'ë na'a
rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë
narunë ruëguë lu shíni', de quë gunë të
tratë lë'ë na'a bien, mizmë manërë ziquë

quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

14 Adë chu gúnëdi'i unir con ra nadë ri-
aldídi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të
zni, iurní na ziquë tubi ngunë nanádi'i igual
con bëchi'. ¿Lla gac unidë mënë dzabë
con mënë za'quë? ¿Llallë gac parë el quë
nanapë llni shtë Dios con el quë naquëreldë
lu duldë? 15 Nídi'i mudë gac Cristo de
acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿lla gac tubi
narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con
el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më?
16 ¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani,
también runë sirvë parë ra dzanë ídolo?
Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios
nanabani. Mizmë Dios guni'i:
Guëquërelda nu cuezënúa lë'ë rall.
Gaca Dios shtënë rall.
Lë'ë rall gac rall shmëna.
17 También rni'i Dadë:
Adë tsaglá'guëdi'i të ladi rall; adë
rgubënébidi'i të ziquë runë rall.
Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë
Dios;
iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.
18 Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë
llga'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë
narnibë'a grëtë cusë.

7

1 Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë
Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzuné
hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni
ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por
rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdé'-
na'a intriegu mizmë lë'ë hia'a lu më të
guëquërélda'a naza'quë delantë lu më, tubi
vidë limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

2 Gulë bëdë'ë lugar la'ni ldu'u të parë
lë'ë na'a; adë chu bëluá'adi'i cusë mal parë
lë'ë të nu adë chu rguguédi'i lë'ë të. 3 Adë
rnia'a ndë'ë parë guëdchi'ba galquiá guëc
të purquë ziquë gunia'a lu të antsë, nalé
rac shtu'u na'a lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu
juntë gátia'a. 4 Llëru'bë confiansë napa parë
lë'ë të nu rnia'a lu mënë de quë nalé rquitë
ldua'a con lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a lu
cusë durë, perë nalé rquitë ldú'uhia nu nalé
lëgrë ldua'a, bë'në të.

5 Dizdë bëdchini na'a Macedonia, adë
guzí'idi'i ldu'u na'a. Guëdubi ladë runë
mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú ra narzu-
naldë lë'ë na'a nu rdzëbë na'a. 6 Perë Dios
bësëquitë ldu'u na'a iurë lë'ë Tito bëdchini.
Pues Dios na el quë narsëquitë ldu'u ra
nariá ldu'i. 7 Nu zac bësëquitë ldu'u më
ldu'u na'a purquë Tito guní'i' de quë rac
shtu'u të guëná të lua, de quë bini ldu'u
të iurë bë'në të recibir primërë cartë naná
bëshe'lda. Guni'i Tito de quë quëhunë
të cumplir lo quë narac shtua'a. Por ni
bëquitë ldua'a más todavía.

8 Aunquë primërë cartë nabëquëa'a,
bë'nin të riá ldu'u të, perë adë nádia'a
tristë bëshé'ldahin lu të. Por tubi tiempë
sí, biá ldua'a purquë bësëdchini cartë ni
tristë la'ni ldu'u të por du'pë tiempë 9 perë
iurne' rquitë ldua'a, lédëdi'i purquë guc të
tristë sino purquë lë'ë galëtristë ni, bë'në
parë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të guc
të tristë manërë narquitë ldu'u Dios. Adë
bëdé'nëdi'i na'a ni tubi dañi parë lë'ë të.
10 Lë'ë galëriá ldu'u naquëhunë parë guëabrí
ldu'u mënë con Dios, na cusë za'quë. Fin
shtëhin na salvaciuni parë lë'ë të; por ni
rquitë ldua'a de quë bëshe'lda cartë ni lu të.
En cambi lë'ë galëriá ldu'u nanapë mënë
shtë gué'dchiliu, quëhunin parë guëniti
mënë vidë shtë rall. 11 Biá ldu'u të de verdá
nu lueguë bë'në të rëglë asuntë ni tubi
manërë nabësëquitë ldu'u Dios. Bëlua'a të
de quë nápëdi'i të faltë por asuntë naguzac
entrë lë'ë të. Bëldënú të nguiu nabë'në
mal. Nalé guc shtu'u të guëa'në të bien
delantë lu Dios. Bë'në të cumplir lueguë
narunë tucarë. Bë'në të cashtigu nguiu ni.
Clarë rlua'a de quë nápëdi'i të culpë con
nguiu ni. 12 Iurë bëquëa'a primërë cartë,
adë bëshé'ldahin lu të sulamëntë purquë
runa llgabë por nguiu nabë'në mal, nilë
por lë'ë personë nabë'në nguiu ni ofender,
sino bëquëa'a cartë ni parë gac bë'a të
tubi manërë clarë blac llëru'bë na rëspëti
nanapë të parë lë'ë na'a. Bë'në të cumplir
voluntá shtë Dios. 13 Por ni rbedchí ldu'u
na'a.

Además de ni bëquitë ldu'u na'a demasi-
adë purquë Tito nalé náhi' cuntëntë; rquitë
ldú'i' purquë bësëdchini të lëgrë ldú'i'.
14 Gunia'a lu Tito antsë de quë quëreldë të
bien nu rquitë ldua'a con lë'ë të; Pues iurne'
adë rtúdi'i lua lu Tito. Ziquë grëtë' na verdá
lo quë nagunia'a lu të, zni na verdá lo quë
naguni'i na'a lu Tito. Rquitë ldu'u na'a con
lë'ë të. 15 Iurne' lé'i' másru'u rac shtú'ui'

lë'ë të iurë rëagná ldú'i' lë'ë të manërë
nabëzu'bë diaguë të lo që nagunibḗ'ai', nu
zac cumë bë'në të recibir lḗ'i' con rëspëti
nu con hunurë. 16 Rquitë ldua'a cumë napa
llëru'bë confiansë gunë të cumplir lo që
narunë tucarë ziquë shmënë Dios.

8

Quëquë'ë Pablo lla guëdë'ë hia'a ofrendë

1 Bëchi, rac shtu'u na'a guadi'dzë na'a
blac llëru'bë favurë bë'në Dios parë ra
shmënë më naquëreldë Macedonia. 2 Napë
rall zihani dificultá nu galërzac zi perë
rquitë ldu'u rai'. Nápëdi'i rall zihani cusë
shtë guḗ'dchiliu; prubi na rai' perë con
guëdubinú ldu'u rai' bëdë'ë rai' dumí parë
guërë'tsë shti'dzë Dios más delantë. 3 Nahia
testigu de që con guëdubinú ldu'u rai'
bëdë'ë rai' grë lo që nanapë rai' hashtë
más bëdë'ë rai'. 4 Bë'në rai' ruëguë lu na'a
të guëdë'në na'a permisi gunë rai' compañi
ra shmënë Dios nanapë nicidá. Guquin
tubi hunurë parë lë'ë rai'. 5 Zni bë'në rai'
hashtë más de lo që nabëdë'në na'a ll-
gabë. Primërë bëdë'ë rai' mizmë lë'ë rai' të
parë gunë rai' sirvë Dadë Jesús; despuësë
bë'në rai' sirvë lë'ë na'a. Zni bë'në rai'
purquë nahin voluntá shtë Dios. 6 Ejemplë
ni bësëquitë ldua'a, por ni bëna ruëguë
lu Tito të tsagnall lë'ë të nu tsalú guëdëá
ofrendë. Pues Tito na el que primërë gu-
na'zi ldi obrë ni antsë entrë lë'ë të. 7 Nalḗ
quëhunë të sirvë lu Dadë; nalḗ rialdí ldu'u
të shti'dzë më; nunquë rúnëdi'i të faltë parë
ra cusë shtë më nu nalḗ rac shtu'u të lë'ë
na'a. Iurne' quëhuna ruëguë lu të, gulë
bë'në cumplir obrë za'quë narni'i ldu'u të
parë ra shmënë Dios.

8 Adë cagní'idia'a ndë'ë cumë ziquë ordë;
sulë rac shtua'a gac bë'a të pë bë'në stubi
mënë, de que bë'në rall compañi ra prubi
con guëdubinú ldu'u rall. Iurní guëlua'a
si talë rac shtu'u të Dios. 9 Hia nanḗ të
favurë nabë'në Jesucristo Shláma'a; nalḗ na
më ricu perë guc më prubi; bësëa'në më
lidchi më gube'e; bëdchini më lu guḗ'd-
chiliu ziquë tubi prubi parë gapë të ra cusë
nalasac de verdá.

10 Bëna llgabë subrë shcuendë ni; iurní
quëgnia'a lu të lo que narunë tucarë gunë
të, purquë dizdë tubi izë guc të primërë
entrë los de más shmënë Dios; bëdë'ë të
ofrendë, lḗdëdi'i parë gunë të cumplir su-
lamëntë, sino con zihani ánimo guc shtu'u
guëdë'ë të lë'ë dumí. 11 Iurne' tsagla'guë të
hashtë tsalú con el mizmë deseo nanapë
të dizdë más antsë. Gulë bëdë'ë según lo
que nanapë të 12 purquë si talë tubi nguiu
rac shtu'u guëdḗ'ëll tubi ofrendë, Dios rúni'
recibir ra ofrendë ni según lo que nanapë
nguiu. Lë'ë më adë rná'bëdi'i' guëdë'ë
nguiu lo que adë nápëdi'i nguiu.

13 Asuntë ni adë rúnëdi'i tratë de que
obligadë na të guëdë'ë të ofrendë nu stubi
mënë adë bë gúnëdi'i rall 14 sino runë
tratë de que gunë mieti igual con sa' rall.
Iurne' napë të parë gunë të compañi ra
nabënápëdi'i. Stubi dzë lë'ë rall gunë rall
ayudë lë'ë të lo que narunë faltë. Manërë ni
nanú igual entrë grë mieti. 15 Rni'i Sagradas
Escrituras: "El que nabëtëá zihani cusë, adë
bëá'nëdi'i subrë parë lḗ'i'. El que nabëtëá
du'psë, adë bë'në fáltëdi'i."

Tito nu ra sáhi'

16 Dushquilli Dios el que nabëdë'ë lu Tito
mizmë deseo ziquë nanapa por lë'ë të.
17 Pues Tito guc de acuerdë con lo que nagu-
na'ba, nu zac lḗ'i' nalḗ rac shtú'ui' guënáhi'
lu të. Iurne' tsagnáhi' lë'ë të por prupi
voluntá shtḗhi'.

18 Juntë con Tito quëgshe'ldë na'a tubi
shmënë Jesús. Entrë grë ra grupë shtë
shmënë Dios ruadi'dzë rall blac naza'que na
nguiu ni. Nu nalḗ rac ruadí'dzëll diza'que.
19 Lëdë niá'asëdi'i bronquë ruadí'dzëll, sino
ra grupë shtë shmënë Dios, gulḗ nguiu
ni parë gúnëll compañi lë'ë na'a lu viajë
nu gúnëll compañi lë'ë na'a con ofrendë
nanua'a na'a. Quëgdë'në na'a dchi'ni ni
parë gac honrar Dadë Jesús nu parë guëlu-
a'a na na'a dispuestë parë guëdë'në na'a
sirvë lu të. 20 Rac shtu'u na'a adë chu
guëdchi'bë galquiá guëc na'a por manërë
quëdi'dzë na'a dumí ru'bë nanua'a na'a.
21 Rni'i ldu'u na'a gac na'a mënë naza'que,
lëdë niá'asëdi'i lu Dadë Dios sino también
lu ra mënë.

22 Nu quëgshe'ldë na'a stubi sa' hia'a con
lë'ë rai'; náhi shmënë më nu zihani vueltë
bëluá'ai' lu ra cusë durë de que náhi' tubi
më za'que. Iurne' másru'u rac shtu'u guë-
nall lu të tantë confiansë nápëll con lë'ë
të. 23 Si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë
naná Tito, gulë guchi de que lḗ'i' náhi' el

quë naquëhunë compañi na parë guëdë'në
na'a sirvë lu të. U si talë chu guëna'bë
di'dzë shcuendë los de más bëchi la sa' na'a,
gulë guchi de quë grupë shtë shmënë Dios
bëshe'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu gulë guchi de
quë quëhunë rai' honrar Dadë Jesucristo.
24 Por ni gulë bëlua'a de quë rac shtu'u të
lë'ë rai' de verdá. Zni gac bë'a ra grupë
shtë shmënë Dios de quë napë të amor shtë
Jesús. Zni gapë na'a rsunë parë quëquitë
ldu'u na'a con lë'ë të.

9

Ofrendë parë ra shmënë Jesús

1 Adë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të shcuendë
dumí nabëtëá të parë ra mënë nabëzuné
Dios almë shtë rai' 2 purquë nanéa dizdë
tubi izë na të dispuestë guëdë'ë të tubi
ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagni-
a'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a
de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të
preparadë parë gunë të compañi ra prubi.
Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u
rall gunë rall igual. 3 Perë quëgshe'lda ra
naná bëchi sa' hia'a të parë adë guërú'udi'i
cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia.
Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a
lu rall, 4 no sea de quë cualquier de tubi
më Macedonia sënáldëll na nu guëdzélël
lë'ë të adë nádi'i të preparadë con ofrendë
ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë
na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall
shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë
mizmë lë'ë të purquë napë na'a zihani con-
fiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë
na'a. 5 Por rsunë ni, lluá'ahia rqui'ni guë-
na'ba tubi favurë, quiblú ra bëchi sahia parë
gunë rall compañi lë'ë të parë guëtëá të
ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë
ofrendë shtë të nahin ziquë tubi muestrë
de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lédëdi'i
gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la
fuersë sino bëdë'ë të voluntariamente.
6 Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë rë': El
quë narcabní du'pë bë'dchi, du'psë cusechë
rca'a nguiu ni, nu el quë narcabní zihani
bë'dchi, zac guëcá'all zihani cusechë. 7 Cadë
tubi de lë'ë hia'a napë quë guëdë'ë hia'a
según narni'i ldu'u hia'a con guëdubinú
ldu'u hia'a. Adë chu guëdë'ë ofrendë por
la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë
ldu'u iurë rdé'ëll ofrendë. 8 Dios napë më
pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subrë
grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë
parë mizmë lë'ë të nu zac gapë të parë gunë
të compañi sa' të con másru'u cusë za'quë.
9 Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë:
Bë'në më za'quë compañi ra prubi con lo
quë nanapë rall.
Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.
10 Dios rdë'ë bëní parë el quë narcabní nu
rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai'
më lo quë nanapë të parë gaquin más nu
gunë më compañi lë'ë të, të parë gunë të
zihani cusë za'quë. 11 Zni lë'ë të gapë të
gré́të' clasë cusë nalasac parë rac guëdë'ë
të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra cen-
tavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin
motivë parë guëdë'ë zihani mënë graci lu
Dios 12 purquë por lo quë naquëgdë'ë të ca'a
bëchi la sa' hia'a, lëdë niá'asëdi'i quëgdë'ë
të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino
también zihani mënë gunë rall alabar Dios;
guëdë'ë rai' graci lu më. 13 Gunë rall al-
abar Dios purquë guëná rall cusë za'quë
naquëhunë të; nahin ziquë sëñi de quë de
verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús.
Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë
za'quë naquëgdë'ë të ca'a rall nu por lo
quë naca'a los de más mënë. 14 Lë'ë rai'
guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai'
llëru'bë cariñi por lë'ë të purquë guëná rai'
de quë Dios tsagla'guë quëhúni' zihani cusë
za'quë parë lë'ë të. 15 Dushquilli Dios por lo
quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu
gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

1 Na Pablo runa ruëguë lu të con mizmë
galnadu'u nu pacënci nanapë Cristo. Gulë
bë'në lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de
quë iurë quëreldënúa lë'ë të, adë nápëdia'a
valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të
perë iurë zitu nanúa, iurní sí napa valurë.
2 Runa ruëguë lu të de quë iurë gue'dë guë-
nahia lë'ë të, adë nídi'i nicidá tildia lë'ë të.
Pues lu bëldá mënë, sí, napë quë gapa val-
urë purquë quëgdchi'bë rall galquiá guëc
na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús
sulamëntë mizmë manërë ziquë ra mënë
shtë gué'dchiliu. 3 Verdá na de quë quëreldë
na'a lu gué'dchiliu rë' perë adë quëgdíl-
didi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë gué'd-
chiliu 4 purquë ra armë nadápa'a, adë nádi'i
rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin

fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë
gunin gan lu grë ra fuersë mal. 5 Zni
quëgdë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquiá
nardchi'bë mënë cuntrë Dios. Quëgdë'në
na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë
narcá parë adë gunguë bḗ'adi'i mënë Dios.
Grë llgabë, grë galërni'i ldu'u shtë mieti
naná cuntrë lë'ë më, quëgdë'në na'a or-
denar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë
Cristo. 6 Nu na na'a dispuestë guëdë'në na'a
cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë më. Zni guëdë'në na'a iurë bë'në të
cumplir grë cusë narunë tucarë gunë të.

7 Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo
që narná të por fuërë. Si talë tubi de
lë'ë të rní'il nadchini nal shmënë Cristo,
napë që gac bḗ'al de që también lë'ë
na'a na na'a shmënë më. 8 Aunquë nilë
lë'ë na rnia'a nadchini de që napa derechë
parë guënibḗ'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua
purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë
bien shtënë të parë su të más firmë lu
shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë
guëdë'në na'a dañi parë lë'ë të. 9 Adë
rúnëdi'i të llgabë të de që rtsëba lë'ë të con
ra cartë narshe'lda lu të. 10 Ra mënë rni'i de
që di'dzë narquëa'a la'ni ra cartë, nadushë
nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë
lë'ë të perë iurë quëreldënúa lë'ë të, ru-
adi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i
rall mudë naruadi'dza diza'që, rrú'udi'i
shnezin. 11 Perë el që narni'i zndë'ë napë
që gac bḗ'all de që lo që narquë'ë
na'a la'ni cartë dizdë zitu, guëdë'në na'a
cumplir grë puntë ni iurë guëquëreldënú
na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo që narni'i
na'a.

12 Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i
na'a na na'a igual con ra narni'i bien de
mizmë lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i com-
parar con ra naruadi'dzë bien de mizmë
lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë
tuntë nanadë rlluí'idi'i, purquë quëhunë
rall comparar mizmë lë'ë rall con los de
más mënë naná quëhunë igual. 13 Adë
rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tu-
carë guëni'i na'a de lo që bëdë'në na'a,
lḗdëdi'i por lo që nabë'në stubi mënë.
Pues Dios quëglua'a më lo që narunë
tucarë guëdë'në na'a nu bëne'e më per-
misi parë be'dë guëni'i na'a diza'que lu të
naquëreldë Corinto. 14 Adë quëgní'idi'i na'a
lo que nadë rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a
napë na'a derechë parë guëdë'ë na'a cun-
seju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná
biadi'dzë diza'que entrë lë'ë të. Cagni'i
na'a lu të purquë nadapë na'a derechë.
15 Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni
nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni
na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de
que iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más,
iurní guëru'u nezë parë guëdë'në na'a más
dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu
tëchi ladzë të. 16 Pues rac shtu'u na'a guëni'i
na'a diza'que entrë ra mënë naquëreldë
más zitu que lë'ë të. Zni adë guëní'idi'i na'a
nadchini por lo que nabë'në stubi muzë
shtë Dios. 17 Si talë chu rac shtu'u guëní'ill
nadchini, pues runë tucarë guëní'ill lo que
nabë'në Dadë Jesucristo. 18 El que nalasac
delantë lu Dios, na el que lë'ë më rni'i nall
nguiu za'que, lḗdëdi'i lë'ë nguiu narni'i de
mizmë lḗ'ëll de que lasáquëll.

11

1 Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza
lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquḗ di-
aguë lo que narnia'a 2 purquë nahia ziquë
tubi nahi' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios;
pues na bëna comprometer lë'ë të con
Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar
lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë
naná ca'a tubsë nguiu. 3 Perë ziquë bë'në
serpientë, bësiguḗ ma lë'ë Eva con mañi;
rdzëba, no sea de que guëdë'ë të sí parë
guësiguḗ Satanás lë'ë të nu guëazë guetë
të shnezë Cristo, de que adë tsaldídi'i ldu'u
të lë'ë më con guëdubinú ldu'u të. 4 Lë'ë
të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë
de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë
më nabiadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë
të recibir con guëdubinú ldu'u të tubi en-
señansë nanádi'i de acuerdë con lo que
nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir
stubi clasë diza'que nanádi'i de acuerdë con
diza'que narni'i lla gac salvára'a. Bini tëhin
antsë. 5 Pues lluá'ahia de que adë lasáquë-
dia'a menos que ra mësë ru'bë naquëhunë
të honrar entrë lë'ë të. 6 Aunquë ráquëdi'i
parë ruadi'dza bien, perë rac bḗ'ahia bien
lo que quëhuna predicar. Clarë guná të grë
lo que nabëdë'në na'a; bien nahin.

7 ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë të iurë
biadi'dza diza'que shtë salvaciuni sin adë
bḗ'nëdia'a cubrë ni tubi centavë? Guca
ziquë tubi nalasáquëdi'i të parë guc të ziquë
tubi naná lasac. 8 Bëna recibir dumí shtë

ra shmënë Dios nardëá stubi lugar të parë
guna sirvë lu të. 9 Nu iurë gulezënúa lë'ë
të, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni
tubi cusë de lë'ë të. Ra shmënë Jesús
naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall
lo që narunë faltë parë na. Zni bëna
të parë adë gápëdi'i të carguë parë nicidá
shtëna. Tsagla'ga guna mizmë manërë
ni. 10 Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë
Cristo; por ni, ni tubi guëcádi'i famë shtë
na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de
që quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i
cubrë centavë. 11 ¿Pëzielú ruadi'dza zni?
¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë
të? Aquëdi'i. Dios nané më rac shtua'a lë'ë
të.

12 Na tsagla'guë guna ziquë na manërë
shtëna të parë adë rac guëní'idi'i mënë
na rall muzë shtë më igual ziquë na, de
që quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë
na'a. 13 Na rall mësë falsë; rgugué rall
mënë nadë más; gululé rall mizmë lë'ë rall
poshtë shtë më. 14 Perë rac tsaldí ldu'u hia'a
zni quëhunë rall purquë mizmë Satanás
rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë
llni shtë Dios. 15 Por ni zihani vueltë ra naná
bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú
rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë
ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë
tucarë según obrë nabë'në rall.

Galërzac zi shtë Pablo

16 Stubi vësë rnia'a lu të, ni tubi de lë'ë
të adë rúnëdi'i të llgabë de që nahia ziquë
tubi luguë; perë si talë zni runë të llgabë,
gulë bëne'e sí parë guadi'dza ziquë tubi
narunë nadchini. 17 Adë quëgní'idia'a ndë'ë
ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo,
sino ziquë tubi naná luguë. Pues nahia
luguë si talë rnia'a lu të nalasaca. 18 Pues
nanú zihani ra nalé runë nadchini rall parë
cusë shtë gué'dchiliu rë'. Nu zac na gunë
nadchinia. 19 Lë'ë të nalé rquitë ldu'u të con
ra tuntë, tantë nasini guëc të. 20 Bien rdë'ë
të sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë
të parë gunë të sirvë lu rall, nu rdë'ë të sí
parë ra nardchisú lo que nanapë të, nu rdë'ë
të sí parë narac shtu'u guënibë'a lë'ë të, nu
rua'a ldu'u të narunë desprëci lë'ë të nu ra
nargubé lu të. 21 Rtu lua guënia'a lu të ndë'ë;
adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdë'në na'a
ra cusë ni. Gulë bë'në perdunë lë'ë na'a.

Perë grë lo que nanapë parë gunë
naru'bë mieti, también rac runë naru'ba.
Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë. 22 Lë'ë
rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na
nahia më hebreo. Rni'i rall na rall mënë
israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na
rall llëbní Abraham; pues nu na nahia llëbní
Abraham. 23 Rni'i rall na rall siervë shtë
Cristo, pues lë'ë na nahia más que lë'ë rall;
nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë
ziquë tubi narac luguë. Nalé bëna dchi'ni
más que lë'ë rall. Guanúhia galné más que
lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más que lë'ë
rall. Nu zihani vësë mërë niatia. 24 Ga'i vësë
ra më israelitë bëne'e rall cashtigu treinta
y nueve galné chicuti. 25 Tsunë vësë bëne'e
hiaguë rall na. Tubi vësë bëne'e guë'ë rall
na. Tsunë vësë né'azë barcu naná ziazúa
lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con
tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bëdchinia
lu guiu'u. 26 Zihani vësë gudëda ra viajë.
Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guëë'gu
nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra
mizmë sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra
më zitu. Nanúa peligrë entrë ra mënë shtë
ciudá nu entrë ra mënë naquëreldë fuërë
shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu
entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra. 27 Napa
zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë
gudëdë gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac
zia lu galërldia'në nu galërbidchi. Zihani
vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu gal-
naldë nu runë faltë shaba.

28 Además de grë ra cusë rë', con ra más
cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë
shtë shmënë Dios. 29 Si talë nanú sahia
naná débil; runë faltë parë tsaldí ldú'ull
shti'dzë më, también riá ldua'a. Si talë
nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë
na nahia débil. Si talë rsini mënë sa'll
lu duldë, rldéa. 30 Si talë napë que gunë
nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë
purquë nalé runë faltë parë gaca lo que
narac shtu'u më. 31 Dios nu Shtadë Je-
sucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a
verdá. Runë tucarë guëdë'ë mieti labansë
lu më guëdubi tiempë. 32 Iurë guquërelda
Damasco, lë'ë gubernadurë narunë sirvë
rëy Aretas, bëshé'ldëll ra suldadë parë gupë
rall puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall
na nu gua'a rall na prësi, 33 perë por tubi
ventanë shtë lu' bëldaguë ra mënë na la'ni
tubi tëpë. Zni bëna gan; bërua'a guia'a

gubernadurë ni.

12

Debilidá shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

1 Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por
guadí'dzëll bien de mizmë lé'ëll, perë napë
që guënia'a shcuendë ra visión naná
gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më
lua. 2 Nanéa tubi nguiu naná rialdí ldu'i
shti'dzë Cristo; guc chidá izë bëldisë Dios
nguiu ni hashtë gube'e más guia'a. Adë
rdé'ëdia'a cuentë si lë'ë nguiu guáhi' con
cuerpë u sulamëntë espíritu shtéhi'. Dios
rdë'ë cuendë de ni. 3-4 Perë nanéa de që lë'ë
nguiu ni bëldisë Dios; adë rdé'ëdia'a cuendë
si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios
nanéhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalé
paraíso nu bíni' di'dzë naná más secretë.
Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadí'dzëll
di'dzë ni. 5 Bien rac runa nadchini por nguiu
ni, perë adë gunë nadchínidia'a de ra cusë
ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë
nabëna sufrir por lë'ë Dadë. 6 Aunquë nilë
rac shtua'a guadi'dza bien de mizmë na,
pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë
quëadi'dza verdá. Adë guadí'dzëdia'a de
mizmë na, no sea de që tubi sahia gúni'
llgabë de që nahia más de lo që rna rall
u lo që narini rall de na.

7 Ra cusë nagunahia, nalé cusë ru'bë
nahin; por ni bëdchini tubi cusë narini
la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu
cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchíni-
dia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás
parë quinin na të adë gunë nadchínidi-
a'a demasiadë. 8 Tsunë vueltë guna'ba lu
Dadë Dios të parë guëdchisúhi' cusë mal
de na 9 perë lë'ë Dadë guni'i lua: "Amor
shtëna quëbezënul. Pudërë shtëna rlua'a
mejurë iurë lë'ë mieti na ziquë tubi débil
nanápëdi'i fuersë." Zni runë nadchinia iurë
nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë
shtë Cristo la'ni vidë shtëna. 10 Iurë nahia
débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë
na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunaldë
mënë na, iurë nanú dificultá purquë nahia
shmënë Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdi-
a'a fuersë, runë Dadë compañi na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

11 Nahia ziquë tubi luguë purquë
quëadi'dza bien de mizmë na, perë lë'ë
të bë'në të obligar bénahin purquë lë'ë të
runë tucarë guadi'dzë të bien de na; pues
ni tubi adë lasáquëdi'i más që lë'ë na.
Ra mësë ziquë mësë ru'bë naná zianaldë
të téchi', adë bé'nëdi'i rall dchi'ni ziquë
na; nu lasáquëdia'a. 12 Dchi'ni nabëna con
llëru'bë pacënci entrë lë'ë të, quëglua'a de
që nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac
ra milagrë, ra sëñi, ra cusë ru'bë nabëna,
quëglua'a de që gudili më na ziquë tubi
poshtë. 13 Bëna tratë lë'ë të igual ziquë
los de más shmënë Jesús naquëreldë stubi
lugar. Sulë tubi cusë, adë bëcádia'a ofrendë
shtë të. Bë'në perdunë culpë shtëna purquë
bëcádia'a dumí shtë të.

14 Iurne' quëhuna preparar parë gueldë
guënahia lë'ë të stubi. Nahin tecërë visitë
shtëna, perë adë gueldë guëdchí'bëdia'a
tubi carguë guëc të purquë adë rac shtú'u-
dia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a
unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tucarë
ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra
llguë'në, lédëdi'i ra llguë'në guëdë'ë rall
herenci ca'a shtadë llguë'në. 15 Na guë-
dubinú ldua'a guna gashtë lo që nanapa
hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë
bien shtë të parë tsaru'bë të espiritual-
mente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë
të, menos rac shtu'u të na?

16 Nanú bëldá mënë entrë lë'ë të; nané
rall de që adë bé'nëdia'a obligar lë'ë të
niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de që
con mañi bësiguëhia lë'ë të. 17 ¿Ni mudë
bësiguëhia lë'ë të por ra nguiu nabëshe'lda
nga'li? 18 Guna'ba lu Tito të guidë guënall
lë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahia con
Tito. ¿Ni mudë bësigué Tito lë'ë të? ¿Pë
lédëdi'i na verdá de që lë'ë Tito nu na
bëdë'në na'a tratë lë'ë të mizmë manërë?
Bëdë'në na'a igual parë bien shtë të.

19 Tal vez runë shgabë të de që quëdë'në
na'a defender mizmë lë'ë na'a delantë lu të.
Adë nádi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë
na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë
Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo që
quëgdë'në na'a, na parë su të firmë lu
shnezë Dios. 20 Rdzëba de que iurë gueldë
guënahia lë'ë të, tal vez nádi'i të ziquë ra
naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nu
adë guëdzélëdi'i të na ziquë rac shtu'u të.
Rdzëba de que lë'ë të rdildi di'dzë të nu
nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të
pë shtë sa' të. Rldënú të sa' të; rni'i të
cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu

galërni'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu
sa'l. [21] Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios
shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni
ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua
iurní hashtë runa por ra naná bë'në duldë
antsë. Hashtë ne' adë bëagrídi'i ldu'u rall
con Dios. Tal vez guënahia de që todavía
ziagla'guë rquënú sa' rall, de që napë rall
zihani vici, de që quëhunë rall cumplir
deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

[1] Ndë'ë na tecërë vësë naguna visitar lë'ë
të. Cualquier galquiá nardchi'bë të guëc
sa' të napë që tsu prëbë con chupë u
tsunë testigu. [2] Bëtsëba ra mënë nabë'në
duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë
más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa,
igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë
të segundë visitë. Iurë guelda, guna cash-
tigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i
ldua'a. [3] Guëní'ihia fuertë lu rall purquë
rac shtu'u të prëbë de që quëbezënú
Cristo na, de që ruadi'dza por pudërë
shtë më. Adë quëhúnëdi'i të tratë con
tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi
Cristo narlua'a pudërë shtë́hi' entrë lë'ë të.
[4] Na verdá cuë më lu cruz cumë ziquë tubi
nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabani më
por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na
na'a débil, perë iurne' unidë na na'a con
lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë
shtë Dios parë guëdë'në na'a sirvë lu të.

[5] Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë
gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë
më de verdá. ¿Pë adë rdë́'ëdi'il cuendë de
që Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë
rialdí ldu'u të de verdá? [6] Pues rac shtua'a
de që gac bë'a të, lë'ë na'a bëdë'në na'a
cumplir shti'dzë më; na na'a verdá. [7] Rna'ba
lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac
shtu'u na'a, lë́dëdi'i parë guëlua'a de që
nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë
gunë të lo që naná za'që. Adë rúnëdi'i
importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u
rni'i rall na na'a verdá. [8] Adë nídi'i mudë
guëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë
rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá. [9] Por
ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a
débil perë lë'ë të su të firmë lu shnezë
më. Tsagla'guë guëna'bë na'a lu Dios por
lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më
guëdubi tiempë. [10] Quëquë'ë na'a cartë rë'
antsë gue'dë guëná na'a lë'ë të, të parë iurë
lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rquí'nidi'i guna
cashtigu lë'ë të con derechë nanapa por
Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa
por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë
másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lë́dëdi'i
nahin parë guëdë'a fin lu fe shtë të.

[11] Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien
shchi'ni të. Gulë bëdë'ë sí parë gac cambi
vidë shtë të hashtë na rahin completa-
mente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza.
Gulë gac të unidë; gulë guquëreldënú të sa'
të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu
Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a,
guëbezënú më lë'ë të. [12] Gulë bë'në saludar
grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. [13] Grë́të'
ra shmënë Dios ndë'ë, rshe'ldë rall saludë
parë lë'ë të.

[14] Gulë bë'në recibir bendición shtë Dadë
Jesucristo nu amor shtë Dios con ayudë
shtë Espíritu Santo. Gulë bë'në recibir
favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Gálatas

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu shmënë Dios naquëreldë Galacia

1 Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulḗ Dios.
Lḗdëdi'i gulḗ mënë na sino bëshe'ldë Je-
sucristo na. También Dios Shtáda'a, el
që nabëldishtḗ Jesucristo ladi ra tëgulë,
bëshé'ldi' na. Gulḗ më na ziquë poshtë. 2 Na
con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo,
ra naquëreldënú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë
rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios,
grë të naquëreldë regiuni shtë Galacia.
3-4 Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë bendición
shtḗhi' nu cuedchí ldu'u të por lë'ë më,
Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el
mizmë Jesús nabë'në entregar mizmë lḗ'i'
lu galguti parë guëdchisú më duldë shtë
hia'a nu parë guëlá më lë'ë hia'a lu mal
shtë guḗ'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios,
Shtáda'a. 5 Llëru'bë na Dios parë siemprë.
Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

6 Nalḗ rdzëguëë' ldua'a de që lë'ë të
quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë
guetë të lu shnezë më, el që naguna'bë lë'ë
të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë
të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo,
perë iurne' ziagla'guë të stubi nezë. Rialdí
ldu'u të di'dzë naná cambi, lḗdëdi'i diza'quë
shtë më. 7 Pues nídi'i stubi diza'quë shtë
salvaciuni. Es që bëldá mënë quëglua'a
rall lḗ'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të
ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac
cambi diza'quë shtë Cristo 8 perë si talë tubi
mënë u mizmë na u tubi ianglë naze'dë de
gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë
de lo që nabëlua'a na'a lu të, pues nacon-
denádëll. 9 Gulë bësëgná ldu'u të lo që
naguni'i na'a lu të antsë; quëgní'ihia stubi
vësë más, si talë chu guëlua'a stubi clasë
diza'quë nanádi'i diza'quë lo që nabë'në
të recibir, Dios gunë cashtigu lḗ'ëll. Tsall
gabildi catë nídi'i fin.

10 Gulë guni'i lua, ¿pë quëhuna lo që
narac shtu'u mënë u lo që narac shtu'u
Dios? ¿Pë quëhuna lo që narëuu' ldu'u
mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac
shtu'u nguiu, adë nádi'ihia muzë shtë
Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

11 Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a
gac bë'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar
lu të, adë guzubluhin por pudërë shtë
nguiu. 12 Adë bëna recibirin de nguiu; adë
chu bëluá'adi'in na, perë mizmë Jesucristo
bëluá'ai' shtí'dzi' na.
13 Lë'ë të hia bini të lla guc vidë shtëna
antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më
israelitë. Hia nanḗ të lla bëzac zia ra
mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë
shmënë Jesús parë guëdë'a fin obrë shtë
Jesús. Guc shtua'a tsaluhin. 14 Lu religiuni
shtë israelitë, guca más adelantadë që
grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni
más që ra sahia de mizmë edá. Nalḗ guc
shtú'uhia gunë mieti cumplir ra custumbrë
shtë shtadë guëluhia 15 perë gulḗ Dios na
antsë lë'ë na gala. Nalḗ guc shtu'u më na
nu bḗ'ni' tubi favurë; gulḗ më na parë guë-
nahia lu shini më 16 nu guna'bë më na parë
cuezënú shini më na, nu parë guna predicar
diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'i më
israelitë. Lë'ë tiempë nabë'në më ra cusë
ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë dí'dzëdia'a;
adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë
ni. 17 Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra
mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia
regiuni shtë Arabia. Despuësë bëabría
Damasco.
18 Gudëdë tsunë izë despuësë de guca
shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro
nananú Jerusalén. Guquëreldënuhia lḗ'i'
che'ñi dzë. 19 Adë gunádia'a lu chu stubi
poshtë, sulë gunahia Jacobo naná bëchi
Dadë Jesús. 20 Runa segurë delantë de Dios
lo që naquëquëa'a ndë'ë nahin verdá.
21 Despuësë de guahia Jerusalén, guahia
regiuni shtë Siria nu Cilicia. 22 Ra grupë
shtë shmënë Jesús naquëreldë regiuni
shtë Judea, adë bënguë bḗ'adi'i rai' na
23 sulamëntë bini rai' lo që naguni'i mënë
de na, de që lë'ë nguiu naguzunaldë
ra shmënë Jesús; guc shtú'ull guëdḗ'ëll
fin parë diza'quë, perë iurne' quëhúnëll
predicar shti'dzë Jesús. 24 Zni guni'i rall nu
guni'i rall nalḗ llëru'bë na pudërë shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

1 Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia
stubi vueltë Jerusalén con Bernabé nu bi-
ahia Tito. 2 Guahia ndë purquë Dios bëlua
a më de quë napë quë tsahia Jerusalén.
Ndë bëdëá ra mënë naná encargadë con
shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë
naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më
israelitë. Bëna zni parë gac bé'ahia si talë
na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë
biadi'dza de baldë. 3 Perë ni siquierë adë
bé'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito,
u sea guëriuguë cuerpë shtéhi' nu náhi' më
griego. Nunúhi' na iurní. 4 Dzë ni bëldá sa'
na'a falsë bëdchini ndë; guaté rall ladi na'a
llga'chi parë quëglda'chi rall lla dzúdë'në
na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo
u si talë zianaldë na'a tëchi ra custumbrë.
Guc shtu'u rall guëabrí na'a stubi, niac na'a
ziquë tubi naná bajo ordë shtë religiuni
shtë rall. 5 Perë ni tubi mumëntë adë chu
bëdé'ëdi'i lugar parë niua'a rall lë'ë na'a
parë nezë ni të gac bë'a të diza'quë nabë'në
të recibir nahin verdá; nunquë adë gac
cambin.

6 Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë
guní'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë të
guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë
chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më
juzguë según lo quë narlua'a mieti por
fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë
lë'ë rai', bé'nëdi'i rai' obligar guna cumplir
lëy nabëdë'ë Dios lu Moisés. 7 Al contrari
iurë guc bë'a rai' de quë bë'në më incarguë
lë'ë na con diza'quë parë guëni'inuhia lu
ra mënë nanádi'i më israelitë, guc rall
cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshe'ldë
më na igual ziquë bëshe'ldë më lë'ë Pedro të
guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë.
8 Pues mizmë Dios nabëshe'ldë lë'ë Pedro
ladi ra më israelitë bëshe'ldë më na ladi
ra nanádi'i më israelitë. El quë nabë'në
compañi Pedro parë gúni' zihani milagrë,
también bë'në më ni compañi na. 9 Jacobo
nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principal
entrë ra shmënë Jesús; guc bë'a rai' de quë
Dios gulé më na nu bëshe'ldë më na lu
dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu gure
rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e
rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inú na'a
lu ra mënë nanádi'i më israelitë nu lë'ë
rai' guëa'në rai' con shchi'ni Dios entrë
ra më israelitë. 10 Sulë tubi cusë bë'në rai'
incarguë de quë guëdë'në na'a ayudë parë
ra prubi. Zni guc shtu'u na'a guëdë'në na'a
dizdë más antsë.

*Pablo guni'i guëc Pedro iurë nanú rai'
gué'dchi Antioquía*

11 Iurë Pedro gua ciudá Antioquía, gu-
nia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë
naquëhúni' adë nazá'quëdi'in. 12 Primërë
gudaunúhi' con ra nanádi'i më israelitë
perë iurë bëdchini mënë nabëshe'ldë Ja-
cobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë
niaunúhi' con ra më griego. Bëdzëbë Pe-
dro lu ra naze'dë purquë na rai' më is-
raelitë naquëhunë cumplir custumbrë ri-
uguë partë delicadë shtë me'dë. 13 Nu los de
más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë
nabë'në Pedro hashtë también Bernabé
guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë
rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë
rall. 14 Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai'
de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gu-
nia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lé'ël nal
më israelitë nu guquëréldël ziquë ra mënë
nanádi'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë
shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra
nanádi'i më israelitë guëbani rall ziquë më
israelitë?"

Nasalvára'a sulë por fe

15 Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë
na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë
los de más pecadurë nanádi'i më israelitë
16 perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu
gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por
quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés.
Nané na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí
ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac
lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo
Jesús. Sulë por ni tubldí na shcuénda'a lu
Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë
mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë
ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuéndi' lu
Dios por rúnëll cumplir lo quë narni'i lëy.
17 Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë
lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu
gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë
igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë
cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë
hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadá-
pa'a duldë? Aquëdi'i. 18 Si talë tsanalda
nezë nabësa'na antsë parë guëabría guna
cumplir ra custumbrë, iurní de verdá napa
faltë 19 purquë na, hia gutia parë lëy guahi-
etë; adë quëhúnëdia'a confiar lë'ë lëy parë
guëbania tubi vidë narëuu' ldu'u Dios. 20 Hia

vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë
duldë adë rnibḗ'adi'in na iurne', sino Cristo
bëne'e vidë cubi nu rnibë'a më na. Vidë
cubi nanapa iurne' la'ni guḗ'dchiliu, napa
por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ld-
ua'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu
gúti' shlugara lu cruz. 21 Adë quëquḗ guiá'a-
dia'a favurë nabë'në më parë gac salvara.
Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë
rall cumplir lëy, iurní shldi guti Cristo. Sulë
por galguti shtë më quëhunë Dios recibir
lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuendë
lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë
lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lḗdëdi'i por lëy

1 Lë'ë të naquëreldë Galacia, lë'ë të nadë
rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësiguḗ lë'ë të, të
parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të
biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo guc
crucificári'. Clarë riasḗ të guti më lu cruz.
2 Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir
Espíritu Santo shtë Dios purquë bë'në të
cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí
ldu'u të diza'quë shtë Jesús? 3 ¿Gu na verdá
na të mënë nadë rac bḗ'adi'i? Guzublú vidë
cubi shtë të por Espíritu Santo; tubsë cusë
bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë
iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir
lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë
adë rac bḗ'adi'i të iurne' 4 u shldi bë'në të
sufrir zihani cusë durë? Pues guquin em-
banë si talë tsagla'guë të tëchi custumbrë
guahietë. 5 Iurë bëdë'ë Dios Espíritu Santo
nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë
mëhin purquë rianaldë të tëchi lëy u sulë
purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më?

6 Guná, Abraham guquëréldi' antsë de
Moisés. Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios
nu guná më fe shtë Abraham nu bë'në më
tratë Abraham ziquë nguiu za'quë delantë
lu më. 7 Por ni rac bë'a hia'a sulë el quë
narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquë
shini Abraham delantë lu më. 8 Zni Sagradas
Escrituras guni'i dizdë más antsë de quë ra
mënë nanádi'i më israelitë, gunë më recibir
lë'ë rall si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më.
Por ni guni'i më lu Abraham diza'quë rë':
"Gunë ldahia grḗtë' mënë shtë guḗ'dchiliu
por lḗ'ël". 9 Zni grḗtë' el quë narialdí ldu'i
shti'dzë Dios, quëhunë ldai' më lë'ë rai'
purquë napë rall mizmë fe quë Abraham.

10 Grë ra narni'i napë quë gunë cumplir
grë puntë shtë lëy parë gac salvar mënë,
nacondenadë rall purquë naescritë zndë'ë:
"Grḗtë' nadë gúnëdi'i cumplir grë puntë
lo quë naná escritë la'ni librë shtë lëy,
nudé rall". 11 Clarë nahin de quë ni tubi
adë chu naperdunë lu Dios por bḗ'nëll
cumplir mandamientë shtë lëy purquë Es-
píritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras:
"Sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios
gunë më recibir cumë mënë naná tubldí
shcuéndi' lu Dios. Nápëll vidë sin fin."
12 El quë narunë confiar de quë por gúnëll
cumplir lëy por ni tubldí na shcuéndëll
lu Dios, pues nguiu ni adë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë Dios purquë naescritë: "El quë
narunë cumplir grë puntë shtë lëy, gápëll
vidë sin fin ziquë tubi premi".

13 Cristo bëlá lë'ë hia'a lu sentënci
nabësëdchini lëy. Lë'ë lëy bë'në condenar
lë'ë hia'a lu galguti, perë Cristo gudilli parë
gac salvára'a. Lë'ë më gúqui' ziquë tubi
cusë nanudé por duldë shtë hia'a. Sagradas
Escrituras rni'i: "Nacondenadë por Dios grë
el quë naquḗ lu tubi hiaguë". 14 Guti Cristo
Jesús parë gac cumplir promësë naguni'i
Dios lu Abraham. Por Jesús bë'në ldai'
Dios ra mënë nanádi'i israelitë nu bëdchini
Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a
sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

15 Lë'ë të naná rialdí ldu'i diza'quë, quëg-
nia'a lu të tubi comparaciuni naze'dë la'ni
vidë shtë mieti. Iurë tubi nguiu runtsá'ull
tëstë, si talë bḗ'nëll firmarin, ni tubi
adë chu guëtí'idi'in, nilë gúnëll cambiarin.
16 Dios bë'në tubi promësë lu Abraham nu
zac parë tubi llëbní Abraham. Sagradas
Escrituras rní'idi'i "parë zihani llëbní Abra-
ham" si fuërë zihani mënë, sino rni'i
Sagradas Escrituras: "tubsë llëbnil"; quiere
decir tubsë nguiu. Nguiu ni na Cristo. 17 Lo
quë narnia'a lu të es quë Dios bëdë'ë tubi
promësë lu Abraham nu bë'në më firmarin
con mizmë di'dzë shtë më. Bëdë'ë më
lëy lu Moisés tapë gahiu'a galdë bë chi
izë despuësë de Abraham, perë lëy ni adë
bëtí'idi'i promësë nabëdë'ë Dios lu Abra-
ham. 18 Si talë bendición shtë Dios na por
gunë mieti cumplir lëy, iurní adë nádi'in
por tubi promësë sino tubi premi; perë

bë'në Dios prometer lu Abraham sulë ziquë tubi favurë shtë më.

19 Iurnétia'a, ¿pëzielú bëdë'ë Dios ra mandamientë parë ra mënë? Bëdë'ë Dios mandamientë parë gac bë'a hia'a de quë na hia'a pecadurë. Lë'ë lëy napë pudërë hashtë bëdchini lë'ë llëbní Abraham. Zni bë'në Dios prometer lu llëbní Abraham. Ra ianglë shtë Dios be'dë guësa'në lë'ë lëy nu bë'në rai' incarguë lëy lu Moisés, el quë nazú guëláu entrë Dios nu mënë. 20 Perë iurë bë'në më prometer lu Abraham, adë ni chu zuga'adi'i guëláu. Sulë Dios con Abraham; tubldí bëdchini shti'dzë më lu Abraham.

Bëdë'ë Dios ra mandamientë

21 Iurní rna'bë di'dza ¿quëhunë lëy shtë Moisés cuntrë promësë shtë Dios? Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy napë pudërë parë guëdë'ëin vidë eternë parë lë'ë mieti, iurní gac tubldí shcuendë mieti por guëzu'bë diaguë rall puntë shtë lëy. 22 Perë Sagradas Escrituras rni'i de quë grétë' mënë napë rall duldë; na rall culpablë delantë lu Dios. Zni guc voluntá shtë më parë grë mieti tsasé rall vidë eternë ze'dë de Dios parë grë naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, lédëdi'i nasalvar mieti por ra mandamientë.

23 Antsë de guëdchini diza'quë shtë Jesús, lë'ë hia'a na hia'a ziquë prësi bajo ordë shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo bëdchini. 24 Ziquë tubi criadë na encargadë parë quëhápëll tubi llguë'në, zni guc lëy parë lë'ë hia'a. Guc bë'a hia'a pë na mal nu pë na bien por lëy, perë hia bëdchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuénda'a lu Dios sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. 25 Hia iurne' cumë bëdchini diza'quë shtë Jesús, adë nádi'ia'a ziquë lë'ë llguë'në shtë comparaciuni; adë nádi'ia'a bajo ordë shtë mandamientë.

26 Grë hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talë rialdí ldu'u hia'a de verdá. 27 Grë të nabëriubë nisë ziquë shmënë Jesús, napë të vidë shtë më; unidë na të con lë'ë më. 28 Grë ra mënë naná unidë con Jesús, na ziquë tubsë cuerpë. Hia nádi'i importë si talë nal më israelitë u më griego; u si talë nal bajo ordë shtë sa'l u si talë nápël libertá; u si talë nal nguiu u nal na'a. 29 Si talë nal shmënë Cristo pues iurní nal llëbní Abraham nu grë lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, lë'ë të zac napë të.

4

1 Lo quë naquëgnia'a lu të nahin cumë ziquë tubi llguë'në nagunë recibir tubi herenci. Guti ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë narunë dchi'ni; rnibé'adi'ill lë'ë herenci nabé'nëll recibir, perë en verdá lë'ë llguë'në nashtënë herenci ni. 2 Nanú mënë nacanihapë ra cusë shtë llguë'në; nanú ra naná encargadë con herenci ni hashtë guëga'a iurë naguni'i shtadë llguë'në, iurní lé'ëll guëná'zill herenci. 3 Zni na con lë'ë hia'a; antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni. Bëzu'bë diága'a enseñansë nu custumbrë shtë ra mënë gué'dchiliu 4 perë iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëshe'ldë më shini më lu gué'dchiliu. Bëdchíni' por tubi na'a nu bë'në tucarë gúni' cumplir puntë shtë lëy purquë náhi' më israelitë. 5 Bëdchíni' parë gúni' librar lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bëne'e më derechë të guëdé'na'a recibir libertá ziquë shini më.

6 Na të shini më; por ni bëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. Por lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: "Shtadë na'a". 7 Por ni na të shini Dios, lédëdi'i bajo ordë shtë custumbrë. Por naná të shini Dios, guëne'e më tubi herenci purquë unidë na të con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

8 Antsë lë'ë të adë gunédi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu gué'dchiliu perë de verdá nádi'i rai' Dios. 9 Perë iurne' nané të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabrí të stubi lu nezë gushë, lu rëglë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanali'bi con ra custumbrë? 10 ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanecesari gunë të cumplir ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë laní, u gunë të cumplir custumbrë shtë izë según rni'i lëy? 11 Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

12 Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të librë ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra

custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë
na të iurne'. Lë'ë të siemprë bë'në të
tratë na bien lédëdi'i manërë mal. 13 Nané
të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të,
guquëreldënúa lë'ë të purquë guc llú'uhia.
14 Galguidzë ni guc tubi cusë dushë parë lë'ë
të perë adë bé'nëdi'i të desprëci na; adë
bëqué guiá'adi'i të na sino al contrari, bë'në
të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios
u ziquë mizmë Cristo Jesús. 15 ¿Pë bëa'ldë
ldu'u të de quë tiempë naguquëreldënúa
lë'ë të, nalé bëquitë ldu'u të? ¿Pë guc
iurne'? Pues nahia testigu de quë si fuërë
posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu
të shlugar slua. 16 Perë ne' ¿gu rni'i të de
quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza
lu të verdá? 17 Ra mënë narianaldë tëchi
lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë
lédëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall
tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë
despuësë gunë nadchini rall na të shmënë
rall. 18 Parë na naza'quë rac shtu'u mënë
ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien
shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë,
lédëdi'i sulamëntë iurë naquëreldënúa lë'ë
të. 19 Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a
quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë
lu gué'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë
más hashtë conductë shtë të na de acuerdë
con voluntá shtë Cristo. 20 Rac shtua'a ni-
abezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të
stubi mudë. Pues adë rac bé'adia'a pë guna
con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

21 Lë'ë të narac shtu'u guëabrí të parë
tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë
riasédi'i të lo quë narni'i lëy? 22 Naescritë
la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abra-
ham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi
na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham;
stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham.
23 Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në,
perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli'
cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë
më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham
na më gushë. 24 Ni na ziquë tubi compara-
ciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai'
representar chupë conveñi entrë Dios nu
mënë. Tubi conveñi ze'dë dizdë dani shtë
Sinaí catë bëdë'ë më lëy parë Moisés. Agar
runë representar lëy ni. Grétë' ra nari-
analdë tëchi lëy, na rall shini Agar nu na
rall bajo ordë shtë lëy. 25 Agar na ziquë dani
Sinaí nananú Arabia. Rúni' representar
ra naquëreldë ciudá Jerusalén iurne'. Na
rall bajo ordë shtë lëy. 26 Perë nanú stubi
Jerusalén naze'dë de gube'e. Librë na mënë
ni. Na rall librë de custumbrë nu rëglë shtë
nguiu. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a
27 purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Bëquitë ldú'ul, lé'ël nagúpëdi'i shínil.
Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë labansë parë
Dios.
Lé'ël nadë nápëdi'i shínil, bëquitë ldú'ul
purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li'
gápëll más shíni' quë lë'ë na'a nanapë
tsé'li'.

28 Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús,
na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios
por tubi promësë naguni'i më. 29 Iurne'
ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nag-
ulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini
nagulë por pudërë shtë Espíritu Santo.
Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë nar-
ianaldë tëchi lëy, quëzac zi rall shmënë
Dios. 30 Perë ¿pë rni'i Sagradas Escrituras
shcuendë ra cusë ni? Rni'in: "Gulú lë'ë na'a
narunë dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë
gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci
juntë con shini shtë legítimë tse'lë Abra-
ham". 31 Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i
Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë
naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a
tëchi custumbrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u
hia'a promësë shtë Dios. Na hia'a shini Sara
nanapë libertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

1 Bëlá Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá.
Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'.
Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më
nu adë guëdé'ëdi'i të sí guënibë'a lëy shtë
mënë lë'ë të stubi.
2 Gulë bëqué diaguë naquëgnia'a lu të.
Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u
të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë
gac salvar të, iurní quëqué guiá'al shti'dzë
Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë
lasáquëdi'i parë lé'ël. 3 Rac shtua'a guëni-
a'a lu të stubi, de quë grë mieti narialdí
ldu'i custumbrë shtë galriuguë cuerpë shtë
nguiu, lë'ë rall napë quë gunë rall cumplir
grë puntë shtë lëy nabëquë'ë Moisés. 4 Lë'ë
të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir

lë'ë të por quëhunë të cumplir lëy, adë
nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në
të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë
të gac salvar të. 5 Lë'ë hia'a dzuléza'a dzë na-
gunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mënë
za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a
lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë
më. 6 Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë
lasáquëdi'i si talë bḗ'nël cumplir custum-
brë shtë galriuguë cuerpë u adë bḗ'nëdi'il
cumplirin. Lo quë nalasac lu Dios na si talë
rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si
talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.
7 Bien guzublú guna'zi të shnezë më
perë ¿chu gulugué lë'ë të parë adë rzu'bë
diáguëdi'i të shti'dzë Dios? 8 Ldai' nabëlua'a
nguiu ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de
Dios, el quë nagulḗ lë'ë të. 9 Ldai' shtë rall na
ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i:
"Du'pë levadurë rshepin guëdubi nacubë".
10 Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë
guësá'nëdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë,
sulë lo quë nabëluá'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí
ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë,
gunë Dios cashtigu lḗ'ëll; adë nídi'i importë
si talë nall më ru'bë u si adë nádi'ill më
ru'bë entrë lë'ë të.
11 Ra mësë falsë cagni'i rall de quë
quëhuna predicar custumbrë shtë galri-
uguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë
na todavía quëgnia'a lu të de quë nanece-
sari chuguë cuerpë shtë të parë gac salvar,
¿pëzielú rzunaldë ra më israelitë na? Si talë
nahin ziquë rni'i rall, adë nialdḗdi'i rall por
diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús
lu cruz gac salvára'a. 12 Rac shtua'a de quë
ra narsiguḗ lë'ë të con enseñansë ni chuguë
cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë
mënë nadë guënḗdi'i Dios.
13 Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús,
gulḗ më lë'ë të parë napë të libertá, perë
lḗdëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë
bë'në sirvë lu sa' të con amor. 14 Gunë
të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë
guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë
narni'i: "Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac
shtú'ul mizmë lḗ'ël". 15 Perë si talë lë'ë të
rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë
gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni
Dios ndë.

Lo quë narac shtu'u ldu'u nguiu nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo

16 Lo quë narnia'a lu të na zndë'ë: gulë
gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë
rianaldë të tëchi Espíritu Santo, adë gúnël
cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ul
17 purquë grë ra deseo mal, nahin cuntrë Es-
píritu shtë Dios nu lë'ë Espíritu na contrari
shtë deseo mal; deseo mal nahin contrari
shtë Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë
të ra cusë narac shtu'u të 18 perë si talë
guësa'në të quëgsḗ Espíritu Santo lë'ë të,
iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë parë gunin
condenar lë'ë të.
19 Clarë rlua'a ra deseo mal nananú la'ni
ldu'u mieti. Rquënú rall tse'lë mënë. Na-
bani rall ziquë mbecu. Napë rall vici. 20 Runë
rall adorar stubi cusë, lḗdëdi'i sulë Dios.
Rialdí ldu'u rall galbëlliú. Napë rall llanë
la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë
rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëuu' ldu'u
rall iurë nanú divisioni. 21 Celosë na rall;
rdchisú rall pë shtë mënë. Rguini rall mënë.
Rzuu'dchi rall. Nalḗ rau sha'të rall. Runë
rall stubi ra cusë nanadë rlluí'idi'i, runë rall
ziquë mamflor; perë grë mënë ni, quëgnia'a
lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të
antsë, el quë narunë ra cusë rë' adë nídi'i
mudë tsutëll lugar catë rnibë'a Dios.
22 Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u
el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'ë:
rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí
ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll
më za'quë. Rúnëll cumplir shtí'dzëll.
23 Nadú'ull. Quëhápëll el mizmë lḗ'ëll të
gúnëdi'ill duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i
gan lull sino quë quëréldëll bien. Nídi'i
lëy narunë prohibë ra cusë rë'. 24 Grë ra
shmënë Jesús, hia bëdë'ë fin ra cusë mal rë',
mal llgabë con deseo mal nananú la'ni ldu'u
mieti. 25 Cumë ziquë quërélda'a por pudërë
shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de
quë Espíritu Santo guësḗ më lë'ë hia'a.
26 Adë chu gac nadchínidi'i; adë chu napë
mbidi lu sa'll; adë chu gac më dishi'bi.

6

Gulë bë'në compañi sa' të

1 Lë'ë të shmënë Jesús, si talë guëdzelë të
tubi sa'l ldáguëll la'ni duldë, lë'ë të narsḗ
Espíritu Santo napë quë guëni'inú të mënë
ni të parë adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë.
Perë gulë bë'në ni ziquë më nadu'u. Cadë
tubi të gapë të cuidadë no sea quë lḗ'ël
guëtë'dë Satanás prëbë lḗ'ël të ldáguël lu

duldë. [2] Gulë bë'në compañi sa'l lu grë
cusë durë, cadë tubi de lë'ë të; zni gunë të
cumplir lëy shtë Cristo.
[3] Si talë tubi de lë'ë të rialdí ldú'ul de quë
lasáquël, iurní lu Dios lasáquëdi'il; mizmë
lḗ'ël quëgsiguël lḗ'ël. [4] Cadë tubi nguiu
napë quë gunë juzguë mizmë lḗ'ëll, dchi'ni
naquëhunë nguiu; iurní guëquitë ldú'ull
por lo quë naquëhúnëll. Iurní nídi'i ni-
cidá gúnëll comparar dchi'ni shtḗnëll con
dchi'ni shtë sáhi'. [5] Cadë tubi hia'a nápa'a
narunë tucarë guëdḗ'na'a.
[6] El quë narsë'dë shti'dzë Dios, napë quë
gúnëll ayudë lë'ë ra mësë narlua'a lḗ'ëll.
[7] Adë rdḗ'ëdi'i të sí guësiguḗ mizmë lë'ë
të, ni tubi adë chu gúnëdi'i gan lu Dios parë
guësiguëll lë'ë më. Grḗtë' el quë narcabní
nguiu, ni napë quë guëca'a nguiu. Lo
quë narunë nguiu napin cusechë despuësë.
[8] Si talë tubi mieti zianaldë tëchi ra deseo
mal nananú la'ni ldú'ull, de mizmë vidë
mal gápëll galguti. Perë si talë zianaldë
nguiu tëchi ra cusë za'quë shtë Espíritu
Santo, gápëll tubi cusechë por mizmë Es-
píritu. Guëbánill parë siemprë. [9] Zni, adë
chu cuézëdi'i gunë cusë za'quë; adë chu
guëdzáguëdi'i. Cha guëdḗ'na'a bien parë sa'
hia'a purquë si talë tsaglá'ga'a shnezë më,
tubi dzë guëne'e më tubi ganza'quë. [10] Por
ni cadë vësë rdchini lugar parë guëdḗ'-
na'a bien parë sa' hia'a, pues guëdḗ'na'a
cumplir. Guëdḗ'na'a bien, especialmente
parë ra naná rialdí ldu'i enseñansë nanapë
los de más shmënë Dios.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

[11] Gulë guná, naru'bë na lëtrë
naquëquëa'a lu të con prupi guiahia.
[12] Grḗtë' naquëhunë obligar lë'ë të parë
tsutḗ të la'ni custumbrë shtë më israelitë,
rac shtu'u rall riuguë cuerpë shtë të, perë
nadë más runë rallin parë guëa'në rall
bien lu mënë nu parë adë guëzac zídi'i
mënë lë'ë rall cumë shmënë Jesucristo, el
quë naguti lu cruz. [13] Ra mënë narianaldë
tëchi custumbrë rë', adë quëhúnëdi'i rall
cumplir grë puntë shtë lëy perë rac shtu'u
rall tsanaldë të tëchi ra cusë ni, nadë más
purquë rac shtu'u rall gac rall më ru'bë.
Rni'i nadchini rall purquë rianaldë të tëchi
rall. [14] Perë na rialdí ldua'a tubsë cusë parë
gac salvara; runë nadchinia por tubsë cusë
naná galguti shtë Dadë Jesucristo. Cuë më
lu cruz por na. Por mizmë cruz shtë më
ra cusë mal shtë guḗ'dchiliu, guti rahin
parë na nu nahia ziquë naguti parë ra cusë
ni. [15] Lu Dios adë rúnëdi'i importë riuguë
shcuérpa'a u adë riúguëdi'in. Tubsë cusë
lasac lu më si talë na hia'a mënë nacubi
por pudërë shtë Espíritu Santo. [16] Parë grë
ra narianaldë tëchi enseñansë rë', guëga'a
ldu'u më lë'ë rall nu cuedchí ldu'u rall.
Ni na rall shmënë Dios, mënë israelitë de
verdá.
[17] Dizdë iurne' parë delantë adë chu
guëní'idi'i de quë nápëdia'a derechë parë
guëluá'ahia ra cusë ni, purquë grë ra ndi'bë
nanua'a shcuerpa rlua'ain de quë Jesucristo
na Shlama.
[18] Lë'ë të narialdí ldu'i Dadë Jesucristo,
rac shtua'a favurë shtë më cuezënú lë'ë të.
Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'ë Pablo lu ra naquëreldë Efeso

1 Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia
tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshe'ldë më
na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzuné
Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir
shti'dzë Jesús, lu të naquëreldë guë'dchi
Efeso. 2 Gulë bë'në recibir ra bendición nu
gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu
por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

3 Rdé'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo,
Shláma'a. Bë'në ldai' Dios lë'ë hia'a con
grë clasë bendición nananú gube'e purquë
unidë na hia'a con Cristo. 4 Dios gulé më
lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë
hia'a. Gulé më lë'ë hia'a dizdë más antsë
cueshté gué'dchiliu. Gulé më lë'ë hia'a parë
guëquërélda'a delantë lu më sin ni tubi
duldë, completamente limpi parë lë'ë më
sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu
gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a
lë'ë më. 5 Bë'në më destinar lë'ë hia'a dizdë
antsë parë guëdé'na'a recibir ziquë shini
më por lo quë nabë'në Jesucristo. Zndë'ë
guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë
con lo quë narëuu' ldu'u më. 6 Siemprë
rdé'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë
nabë'në më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bë'në
ldai' më lë'ë hia'a; bë'në më të gáca'a unidë
con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac
shtú'ui'. 7 Llëru'bë amor napë Dios; bë'në
më salvar lë'ë hia'a ndigá por galguti shtë
shini më. Bë'në më perdunë duldë shtë
hia'a; favurë ru'bë ni bë'në më. 8 Napë
më llëru'bë amor; bëshe'ldë më shini më
parë guëne'e më llni, parë tsasé hia'a nu
parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më.
9 Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë
naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë,
perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni guc
ldu'u më. 10 Por voluntá shtë më gac unidë
grétë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra
nananú gué'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë
më unir ra cusë ni parë guënibë'a Cristo
ziquë cabësë subrë grë lo quë nabëntsa'u
Dios.

11 Por naná hia'a unidë con Cristo Dios
gulé më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë
guëdé'na'a recibir tubi partë narunë tu-
carë ca'a Cristo; juntë guëdé'na'a recibirin.
Grétë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u
më, según voluntá shtë më dizdë más antsë.
12 Na hia'a primërë mënë nagualdí ldu'u
shti'dzë më. Bë'në më destinar lë'ë hia'a
parë gáca'a mënë naquëhunë alabar lë'ë
më. Rac shtu'u më guëní'ia'a llëru'bë na
pudërë shtënë më. 13 Nu zac lë'ë të bini të
diza'quë; bini të di'dzë narni'i lla gac salvar
të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guc të
unidë con lë'ë më, nu guc të selladë por
Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios.
Pues bë'në më prometer guëshe'ldë më Es-
píritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. 14 Lë'ë
Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë
guëne'e më ra cusë nabë'në më prometer;
gunë më librar shmënë më iurë guëga'a
tiempë. Guëlá më shmënë më naguzi'i
më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a
Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më
recibir graci nu labansë shtë mënë.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

15 Rac bé'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të
sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni
16 nunquë adë rcué'zëdia'a rdé'ëhia graci lu
më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të,
17 të Dadë naquëbezë gube'e, lë'ë më naná
Shtadë Jesucristo Shláma'a, guëshe'ldë më
Espíritu Santo të parë gac bë'a të. Rna'ba
lu më të guëne'e më másru'u llni guëc të.
Llni shtë më ze'dë iurë runguë bë'a të lë'ë
Jesús. 18 Quëgna'ba lu më guëzianí më lu
shgabë të, të parë gac bë'a të guadë naná
dzuléza'a, tubi esperansë nadápa'a purquë
guna'bë më lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më
të gac bë'a të blac llëru'bë nu blac nasa'a
na herenci nanapë ra mënë nabëzuné Dios
almë shtë rai'. 19 Nu quëgna'ba lu më të
gac bë'a të blac llëru'bë na pudërë shtë më
nadápa'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë
më. Pudërë ni na mizmë pudërë nabëlua'a
Dios con llëru'bë fuersë iurë bëcua'ñi më
lë'ë Jesús ladi ra tëgulë 20 nu bëcue'zë më
Jesús lugar cula'ni më, ladë ldi shtë më lu
gube'e. 21 Bëcue'zë më lë'ë Jesús lugar shtë
hunurë más guia'a quë grë ra autoridá nu
gubiernë, más guia'a quë grë ra narnibë'a
lu gube'e. Bëdë'ë më tubi lë más lasac
quë grë ra lë la'ni gué'dchiliu rë' nu más

lasac què grë lë nanapë mënë parë tiempë
naze'dë. 22 Bëdë'ë më pudërë lu Jesús të
guënibé'ai' gré̋të' mënë nu hashtë grë cusë
guëa'në bajo ordë shtë më, nu bë'në më
punërë lë'ë Cristo ziquë cabësë shtë ra
grupë shtë shmënë Dios. 23 Pues ra narialdí
ldu'i shti'dzë më, na rai' cuerpë shtë Cristo
nu lë'ë më quëbezënúhi' lë'ë rai'. Na më
cabësë shtë shmënë më guëdubi lugar shtë
gué'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

1 Dios bëne'e më vidë eternë parë lë'ë të
juntë con Cristo; dzë ni todavía lë'ë të na
të ziquë tëgulë por causë maldá nu duldë
shtënë të. 2 Más antsë guagnaldë të tëchi
ra cusë shtë gué'dchiliu. Bëzu'bë diaguë
të shti'dzë mëdzabë naná cuezë lu mbë, el
què narnibë'a lu nacahi; guanaldë të tëchi
mëdzabë naná lamë shtë ra mënë nanadë
rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më. 3 Gré̋të' hi-
a'a gubánia'a zni más antsë; guanálda'a
tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a;
bëdé'na'a cumplir cualquier cusë nabëd-
chini la'ni shgába'a. Gúca'a mënë mal.
Gúca'a mënë narunë tucarë cashtigu dushë
shtë Dios igual ziquë los de más sa' hia'a.
4 Perë Dios nalé̋ bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a
nu nalé̋ rac shtu'u më lë'ë hia'a; 5 bëne'e
më vidë eternë parë lë'ë hia'a por Cristo
iurë lë'ë hia'a todavía na hia'a ziquë tëgulë
por causë duldë shté̋na'a. Na salvar të
por tubi favurë nabë'në më, lé̋dëdi'i por
cusë za'què nabë'në të. 6 Dios bëcuá'ñi' lë'ë
hia'a mizmë tiempë bëdë'ë më vidë parë
Cristo nu bëcue'zë më lë'ë hia'a con Cristo
Jesús lu gube'e. 7 Bë'në më zni të guëlua'a
më blac llëru'bë na favurë shtë më parë
lë'ë hia'a. Rac shtu'u më gac bë'a mieti
blac llëru'bë amor napë më. Rac shtu'u
më guëlua'a amor shté̋hi' por grë tiempë
naze'dë. Nadápa'a amor ni purquë unidë
na hia'a con Cristo Jesús. 8 Por tubsë favurë
shtë Dios, nasalvar të purquë gualdí ldu'u të
shti'dzë më. Salvaciuni adë zé'dëdi'i por lo
que naquëhunë të sino bëzëlaa'dchi mëhin
ndigá. 9 Ni tubi chu gúnëll gan salvaciuni
por lo què narúnëll, nilë por obrë za'què.
Zni nahin të adë chu gunë nadchínidi'i
delantë lu Dios. 10 Na hia'a lo què nabëntsa'u
Dios. Bëne'e më vidë eternë parë lë'ë hia'a
por Cristo Jesús të guëdé'na'a cusë za'què.
Zni bë'në Dios destinar guëdé'na'a dizdë
más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

11 Gulë bësëagná ldu'u të de què antsë adë
nádi'i të mënë israelitë. Ra mënë israelitë
rchuguë rall cuerpë shtë rall ziquë custum-
brë religiusë perë lë'ë rall bë'në rall tratë
lë'ë të ziquë mënë nalasáquëdi'i purquë
adë rchúguëdi'i të cuerpë shtë shini të.
12 Gulë bësëagná ldu'u të de què antsë nídi'i
manërë gunguë bë'a të Cristo purquë zitu
na të parë lë'ë më. Guc të ziquë më zitu parë
ra mënë nagulé̋ Dios. Guc të ra naguënédi'i
ra conveñi nabë'në Dios con mënë israelitë.
Zitu zu të parë promësë nabëdë'ë më lu
rai'. Guquëreldë të lu gué'dchliu rë' perë
nunquë nápëdi'i të esperansë gac salvar të;
guquëreldë të sin Dios iurní. 13 Perë iurne'
unidë na të con Cristo Jesús. Antsë quëbezë
të zitu parë Dios, perë iurne' por galguti
shtë Cristo guabi'guë të lu Dios. 14 Cristo
na narcue'dchí ldu'u hia'a. Bë'në më parë
gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më
israelitë. Unidë na gré̋të' hia'a purquë lë'ë
më bëdchisú naná ziquë tubi lu' nabë'në
dividir ra mënë. 15 Por cuerpë shtë Jesús
naguti, bëdë'ë më fin ra rëglë nu man-
damientë shtë lëy të gac tubsë cuerpë cubi
de mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më
israelitë. Hia unidë na hia'a; nídi'i divisioni
sino nanú paz entrë lë'ë hia'a. 16 Por galguti
shtë Jesús lu cruz, bëdë'ë më fin shtë ra cusë
nabë'në dividir ra mënë, iurní bëcue'dchí
më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë
nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra
nanádi'i israelitë.

17 Cristo bëdchini nu biadi'dzë më diza-
'què de què hia gualú divisioni. Por shti'dzë
më bëcuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më
lu të nazuga'a zitu parë lë'ë më nu zac
bëdchini diza'què ni lu na'a, ra më israelitë
naná allegadë parë lë'ë më. 18 Pues por
medio de Cristo grë hia'a, ra më israelitë
nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a
por lë'ë Espíritu Santo nu ráca'a guëná'ba'a
lu Dios por lë'ë Espíritu. 19 Por ni lë'ë të
mënë Efeso, hia adë nádi'i të ziquë më zitu
parë Dios, nilë mënë nadë guënédi'i lë'ë më,
sino napë të derechë ziquë los de más shini
Dios. Na të shmënë Dios. 20 Na të ziquë tubi
hiu'u; cimientë shtëhin bëza'a ra poshtë nu
ra nabiadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios,
nu mizmë Jesucristo na partë principal shtë

hiu'u. 21 Por Jesucristo grë partë shtë hi-
u'u na unidë; cadë tubi partë gudchi'bë
shlugári' nu lë'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin
ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu
catë lë'ë më cuézi'. 22 Zni lë'ë të na të
unidë con Cristo con los de más sa' të
naná shmënë Dios; na të ziquë tubi hiu'u
catë quëreldë Dios purquë cuezënú Espíritu
Santo lë'ë të.

3

Dios bëshe'ldë Pablo të guadí'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

1 Por mizmë rsunë rë', na Pablo
nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús.
Bëshe'ldë më na parë bien shtë të nanádi'i
mënë israelitë. 2 Lluá'ahia de quë bini
të bë'në më incarguë diza'quë të parë
guadi'dza lu të; bini të bë'në më favurë
ru'bë parë na, naná nahia poshtë parë ra
nanádi'i më israelitë. 3 Dios bëlua'a naná
rni'i ldu'u më lua; guni'i më lua cusë naná
naga'chi antsë. Riasëhia nu bëquëa'a lu të
con du'pë di'dzë shcuendë ra cusë ni. 4 Iurë
quëu'ldë të ra di'dzë ni, gac bë'a të de quë
riasëhia lo quë narunë significar galguti
shtë Jesús, 5 tubi secretë naná naga'chi
parë ra mënë naguquëreldë más antsë perë
iurne' sí, bëlua'a më secretë ni lu ra poshtë.
Bëlua'a më ra cusë ni lu ra naruadi'dzë
enseñansë naze'dë de Dios; santu na mënë
ni; runë rai' sirvë lu më. Por Espíritu shtë
më bëlua'a më secretë ni. 6 Lë'ë secretë ni
na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra
mënë nanádi'i më israelitë, gac salvar rall
mizmë manërë quë ra më israelitë nu na
rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë
nanú nu bë'në rall recibir mizmë promësë
naguni'i Dios lu ra mënë israelitë. Grë mënë
ni unidë na rai' por Cristo.

7 Sin quë adë rúnëdi'i tucara, guna'bë
më na parë guadi'dza diza'quë. Bë'në më
favurë nu bëne'e më pudërë parë guna
dchi'ni shtë më. 8 Nahia el quë nalasac
menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në
më favurë të guadi'dza diza'quë lu ra mënë
nanádi'i më israelitë të gac bë'a rall ra
cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guëlábëll
ra bendición nananú parë ra naná rialdí
ldu'i shti'dzë Jesús. 9 Bëshe'ldë më na parë
guadi'dza lu grétë' mënë de quë gunë më
salvar ra mënë nanádi'i më israelitë. Se-
cretë ni naga'chi dizdë antsë bëcue'shté
Dios gué'dchiliu, gué'dchiliu rë' naguctsa'u
por pudërë shtë Jesucristo. 10 Guquin të
parë guëná grë ra autoridá nu ianglë lu
gube'e blac llëru'bë na llni shtë Dios nu
gac bë'a rai' manërë gunë më cumplir vol-
untá shtéhi' por grupë shtë shmënë më.
11 Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio
de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë
ziquë guni'i ldu'u më dizdë principi shtë
gué'dchiliu. 12 Na hia'a unidë con lë'ë më
purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni
adë rdzébëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a con-
fiansë parë guadi'dzënú hia'a Dios. 13 Adë
guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënú
mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi
bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

14 Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë,
rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo.
15 Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë më
naquëbezë lu gube'e nu ra naquëreldë lu
gué'dchiliu, gac rall shini më, tubsë famili
shtéhi'. 16 Rna'ba lu Dadë de quë guëne'e më
llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë
Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu më të
gac të firmë la'ni ldu'u të con mizmë fuersë
shtë Dios. 17 Rna'ba lu më të cuezënú Dadë
Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënú më
lë'ë të. Nu rna'ba lu më de quë nunquë
adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac
të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë
nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë
lu cimientë dchi'chi. 18-19 Nu quëgna'ba lu
më gac bë'a të bien con los de más sa' të
nabëzuné Dios almë shtë rai', blac llëru'bë
na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues
amor shtë më na más llëru'bë quë shgába'a.
Nu rna'ba lu më gunë të recibir llëru'bë
pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të
cumplir voluntá shtë më.

20 Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios,
el quë nanapë pudërë parë gúni' más cusë
ru'bë quë lë'ë hia'a rná'ba'a, hashtë más
quë rac runë shgába'a. Quëbezënú pudërë
shtë më la'ni ldu'u hia'a. 21 Lë'ë të naná
grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar
lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë
bë'në alabar lë'ë më hashtë tsalú tiempë
catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espíritu Santo

1 Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo,
nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo.
Quëhuna ruëguë lu të de quë quëreldë të

ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë
Dios. 2 Gulë gac humildë nu gulë gac më
nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë
bë'në perdunë faltë shtë sa'l por amor
nanápël parë lḗ'i'. 3 Gulë guni'i ldu'u parë
gac të unidë por pudërë shtë Espíritu të
tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të. 4 Nanú tubsë
cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë
Espíritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të
recibir iurë guna'bë më lë'ë të. 5 Nanú tubsë
Dadë narnibë'a grë ra shmënë më. Nanú
tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë
galëriubë nisë naná sëñi na hia'a shmënë
më. 6 Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë
ra naná rialdí ldu'i shti'dzë më. Sulë lë'ë më
rnibḗ'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni më lë'ë
hia'a nu cabezënú më grḗtë' hia'a.

7 Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të
guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espíritu Santo
de acuerdë con voluntá shtë Cristo. 8 Por ni
ra Sagradas Escrituras rni'i:

Be'pi më gube'e; bia'a më ra nananú bajo
ordë shtë mëdzabë.
Bëzëlaa'dchi më cusë za'quë parë ra nguiu.

9 Perë ¿pḗti'i runë cuntienë: "Be'pi më
gube'e"? Runë cuntienë de quë primërë bi-
etë më hashtë lugar más guetë shtë guḗ'd-
chiliu. 10 El quë nabietë lu guḗ'dchiliu na el
mizmë më nabe'pi más guia'a shtë gube'e
të parë guënibë'a më; parë gunë ldai' më
grë lugar. 11 Bë'në më të gunë shmënë më
recibir don narzëlaa'dchi Espíritu Santo.
Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra
narlua'a di'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë
rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti;
stubi tantë na ra naquëhapë los de más sa'
rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más
sa' rai'. 12 Zni bë'në më punërë ra mënë ni
parë cadë tubi shini më gac rai' listë parë
dchi'ni shtë më nu parë grë ra shini më gac
rai' firmë lu shnezë më nu parë tsaru'bë fe
shtë rai' 13 hashtë grḗtë' hia'a na hia'a unidë
con mizmë fe, hashtë gunguë bë'a hia'a
más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë
cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni
gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios
hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo.
14 Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi ll-
guë'në naná runë cambi según rni'i ldú'ull.
Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gui'lli nanua'a
mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë
tëchi cualquier enseñansë cubi naze'dë, ra
ldai' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni
rgugué rall sa' rall con bishi. 15 Más bien cha
guëní'ia'a verdá mientras rac shtu'u hia'a
sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a unidë con Cristo
nu rqui'ni tsarú'ba'a más të gáca'a ziquë na
më. Lë'ë më na cabësë shtë hia'a. 16 Por
Cristo unidë na grë partë shtë cuerpë, cadë
partë nali'bi con grë sáhi'. Cadë partë shtë
cuerpë cuezë shlugári' nu rúni' compañi los
de más partë shtë cuerpë të gac cumplir
lo quë narunë tucarë; iurní lë'ë cuerpë na
saludë, lḗdëdi'i rac llú'udi'in. Zni riaru'bë
cuerpë bien nu grë ra partë shtë cuerpë rac
shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

17 Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi
narni'i por mandadë shtë Dadë Dios; adë
quëréldëdi'i të ziquë ra mënë nanadë
guënḗdi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con
llgabë nanadë rlluí'idi'i. 18 Adë riasḗdi'i rall
por nacahi nananú la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i
rall vidë narne'e Dios purquë na rall ziquë
ra nadë rac bḗ'adi'i por causë naguëdchi
ldu'u rai'. 19 Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë
rall mal nu bë'në rall intriegu mizmë lë'ë
rall lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë
cusë za'quë sino con gustë quëhunë rall
cumplir grë deseo nananú la'ni ldu'u rall.
20 Perë bëlua'a Cristo lë'ë të stubi manërë të
guëquëreldë të bien. 21 Rac bë'a të shti'dzë
më; riasḗ të verdá nabëlua'a më. 22 Ziquë
rgu mieti shabë guini, nu nácull lari limpi,
gulë gulú grë cusë mal nananú la'ni ldu'u
të. Vidë shtë të antsë bësiguḗ lë'ë të nu
más bësinin lë'ë të lu duldë. 23 Mejurë
tsagla'guë gulë gapë llgabë cubi cadë dzë.
24 Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con vidë
cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni parë
gáquël ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin ni
tubi duldë.

25 Por ni, adë rní'idi'il bishi lu sa' të. Gulë
guni'i verdá lu sa'l purquë grḗtë' hia'a na
hia'a unidë ziquë tubsë cuerpë.

26 Si talë rldël, adë rldḗdi'il tsa'a dzë. Adë
rúnëdi'il duldë. 27 Adë rdḗ'ëdi'il lugar gunë
mëdzabë gan lul.

28 El quë nagulaa'në antsë, napë quë
guësá'nëll duldë ni nu gúnëll dchi'ni. Gunë
nguiu ni dchi'ni za'quë parë gápëll centavë
të guëdḗ'ëll ca'a ra nabënápëdi'i.

29 Adë ruadí'dzëdi'il didzabë lu sa' të sino
gulë biadi'dzë cusë za'quë lu sa' të según
nicidá nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë

guni'i di'dzë narsëdchini bendición parë ra
narquḗ diaguë shtí'dzël. 30 Adë rúnëdi'il
niétiquë narsëdchini tristë parë Espíritu
Santo shtë Dios purquë por lë'ë Espíritu
nacabezënú ldu'u të, na të selladë; na të
prupi shmënë Dios hashtë dzë guëdchisú
më lë'ë hia'a lu guḗ'dchiliu nu guia hia'a
gube'e.
31 Gulë bëzalú con grë disgustë nu llanë
nu insultë con grë didzabë narni'i të guëc
sa' të, nu con grë llgabë mal cuntrë sa'l.
32 Gulë guc shtu'u sa'l nu gulë gac të më
pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l ziquë
bë'në Dios perdunë lḗ'ël. Bë'në më perdunë
lḗ'ël purquë Cristo rac shtú'ui' lḗ'ël.

5

Lla runë tucarë guëquëreldë shmënë Dios

1 Por ni gulë guagla'guë ejemplë shtë
Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më.
2 Gulë guc shtu'u sa'l ziquë guc shtu'u Cristo
lë'ë hia'a. Bë'në më intriegu mizmë lë'ë më
lu galguti por lë'ë hia'a. Gúqui' ziquë tubi
lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi ofrendë
nabëquitë ldu'u Dios.
3 Iurne' lë'ë të na të shini Dios; por ni adë
chu guëquënú sáhi' nu adë chu tsanáldëdi'i
tëchi cusë mal; adë chu guëzébidi'i ldu'u ra
cusë shtë guḗ'dchiliu. Adë rúnëdi'i të cusë
ni të parë ni tubi sa' të guëní'idi'i shcuendë
ra cusë rë' entrë lë'ë të. 4 Adë ruadí'dzëdi'i
të ra cusë naná runë parë guëtú lul, nilë
cusë tuntë, nilë ra cusë dzabë naruadi'dzë
mënë, purquë adë rëuu'di'i ldu'u Dios ra
cusë ni; sino más bien gulë guni'inú sa'l grë
cusë za'quë narunë më parë lë'ë hia'a. 5 Hia
nanḗ të ni tubi narquënú ra na'a nu ra na'a
narquënú ra nguiu, nilë tubi naruadi'dzë
didzabë, nilë el quë narzebi ldu'u pë shtë
mënë, adë nápëdi'i rall partë catë rnibë'a
Cristo, catë Dios na Rëy. Pues el quë narzebi
ldu'u ra cusë shtë guḗ'dchiliu, quëhúnëll
duldë idolatría; rúnëll adorar ra cusë ma-
terial, lëdë Diósëdi'i. 6 Adë rdḗ'ëdi'i të lugar
parë rsiguḗ sa' të con di'dzë tuntë purquë
ze'dë guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra
nanḗdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më. 7 Por
ni adë rápëdi'i të tratë con ra mënë narunë
ra duldë ni.
8 Antsë lë'ë të gubani të lu nacahi; adë guc
bḗ'adi'i të shti'dzë më perë iurne' bë'në të
recibir llni shtë Dadë Dios. Gulë guquëreldë
ziquë mënë nanapë llni shtë më la'ni ldu'u
të. 9 Lë'ë llni rsëdchini cusë za'quë nu verdá
nu tubi vidë naná tubldí. 10 Gulë guni'i ldu'u
të tsanaldë të tëchi ra cusë narsëquitë ldu'u
Dios. 11 Adë gápëdi'i të partë con ra cusë
nanadë rlluí'idi'i, ra cusë narunë mënë lu
nacahi. Más bien gulë gudildi ra mënë
narunë duldë ni. 12 Rtu lu hia'a guëní'ia'a
shcuendë ra cusë mal naquëhunë mënë lu
nacahi. 13 Pues iurë grë ra cusë rë' cuezin lu
llni, iurní rlua'a bien clarë lla nahin. Llni
rzianí guëc grḗtë' ra cusë ni. Llni shtë Dios
napë pudërë pare gac cambi nguiu mal të
gáqui' ziquë llni. 14 Por ni rni'i Sagradas
Escrituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të nana-
ga'si.
Gulë bëru'u ladi ra mënë naquëreldë lu nac-
ahi, nu Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

15 Por ni gulë guná bien mudë nanabani
të, lḗdëdi'i ziquë mënë nanadë guënḗdi'i
Dios, sino ziquë mënë nariasḗ shti'dzë më.
16 Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mien-
tras nabani të purquë iurne' nalḗ duldë
quëhunë mënë. 17 Adë gac të ziquë mënë
tuntë naná guënḗdi'i, sino gulë gac të
mënë narac bë'a voluntá shtë Dios. 18 Adë
rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a
lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bëdë'ë per-
misi guënibë'a Espíritu Santo guëdubi vidë
shtḗnël. 19 Gulë biadi'dzë lu los de más sa'l
con Salmo nu cantë nu labansë nananú la'ni
ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar lë'ë
Dios con guëdubinú ldu'u të. 20 Gulë bëdë'ë
graci lu Dadë Dios siemprë por grë cusë.
Gulë bëdë'ë graci lu më en el nombre shtë
Jesucristo, Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

21 Gulë gac të muzë parë los de más sa'l.
Zni quëhúnël honrar Dadë Jesucristo.
22 Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në
rëspëti tsé'lël ziquë quëhúnël rëspëti Dadë
Jesús 23 purquë lë'ë nguiu na ziquë cabësë
shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë
grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më
salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na
ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më. 24 Ziquë ra
shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo
nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë
tucarë ra tse'lë nguiu gapë rai' rëspëti lu
tse'lë rai'.
25 Lë'ë të nguiu casadë, napë quë gac
shtu'u të tsé'lël igual manërë ziquë Cristo

guc shtu'u më shmënë më nu bëdë'ë më
vidë shtënë më por lë'ë mënë ni. 26 Zni bë'në
më parë gac ra mënë ni sin duldë, parë
guëzuné̋ë më almë shtë rai' por shti'dzë më
naná ziquë galëriubë nisë. 27 Guti më por
ra shmënë më të gunë më presentar lë'ë
rai' delantë mizmë lë'ë më ziquë tubi lliguë-
na'a naná parë guëtsé̋'ai', nasa'a, limpi,
sin ni tubi manchë, ni tubi bëshudi, bien
hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'. Cagnia'a
shcuendë grupë shtë shmënë Dios. 28 Zni
runë tucarë ra nguiu gac shtu'u rall tse'lë
rall, igual ziquë rac shtú'ull mizmë lé̋'ëll.
El quë narac shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac
shtu'u el mizmë lé̋'i'. 29 Pues ni tubi de lë'ë
hia'a rna tushë mizmë lë'ë hia'a, sino quë
rdé̋'na'a alimentar shcuérpa'a nu quëhá-
pa'a mizmë lë'ë hia'a. Pues Cristo quëhunë
më lo mizmë con shmënë më 30 naná ziquë
cuerpë shté̋hi'. Na hia'a partë shtë cuerpë
shtënë më. 31 Naescritë: "Por ni lë'ë nguiu
guësëa'në ra shtadë nguiu të parë guëtsé̋'ai'
tsé'li'; hia guërupë rai' na rai' tubsë". 32 Ni
na tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të
comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë
Cristo con grupë shtë shmënë Dios. 33 Perë
comparaciuni rë' también runë cuntienë de
quë cadë tubi nguiu napë quë gac shtú'ui'
tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull mizmë lé̋'ëll,
nu runë tucarë ra na'a gunë rai' rëspëti ra
tsé'li'.

6

1 Lë'ë të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë shtádël, purquë zni runë tucarë
gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin
delantë lu Dios. 2 Lúniquë mandamientë
shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë:
"Gulë bë'në rëspëti shtádël nu shní'al të
parë guëquitë ldú'ul 3 nu guëbánil zihani izë
lu gué̋'dchiliu".

4 Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë
mal con shínil parë quë adë guëldé̋di'i
shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall;
gulë bëdë'ë cunseju za'quë të parë adë
guërú'udi'i rall shnezë Dios.

5 Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë
shti'dzë shlámël lu gué̋'dchiliu rë'. Gulë
gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të
mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të
sirvë lu Cristo.

6 Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi
tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të,
të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë
quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në
sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac
shtu'u Dios gunë të. 7 Gulë bë'në dchi'ni con
guëdubinú ldu'u të con lëgrë la'ni ldu'u të
purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i të
llgabë sulamëntë lu mënë quëhunë të sirvë.
8 Pues nané̋ë të cadë túbia'a, ra muzë nu ra
lamë, guëdé̋na'a recibir según cusë za'quë
u cusë mal naquëdé̋na'a. Lë'ë Dadë guëne'e
narunë tucarë cadë túbia'a.

9 Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne'; gulë
bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë gac më
nadu'u lu ra muzë shtënë të; adë rushtiádi'i
të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u të napë të
tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë quëhunë
më igual con grë mieti, ra naná runë dchi'ni
nu ra naná rnibë'a.

Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdé̋na'a gan lu grë enemigu

10 Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë
Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë
më fuersë ru'bë parë lë'ë të. 11 Gulë bëdë'ë
sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë
nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cun-
trë gré̋të' cusë naná guëgugué̋ mëdzabë,
12 purquë adë quëdíldidi'ia'a con mënë; adë
nádi'i enemigu shté̋na'a ziquë mënë shtë
gué̋'dchiliu sino enemigu shté̋na'a na ra
fuersë mal; adë chu rnádi'i lúhi'. Quiere
decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi,
ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë
quë lë'ë hia'a. 13 Por ni gulë bë'në recibir
grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të
guëdé̋na'a gan lu grë cusë mal naze'dënú
mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tëdë
grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë
më. 14 Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë
ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi vidë
tubldí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë
narunë defender ldu'u suldadë. 15 Gulë
bë'në preparar bien parë guëni'inú të mënë
diza'quë narsëdchini paz entrë Dios nu
mënë. Gulë bë'nin ziquë suldadë narunë
preparar iurë quëqué̋ëll sabádull. 16 Perë
subrë de ni, gulë gualdí ldu'u të shti'dzë
më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a
suldadë. Fe gunë gan guësëaldë grë ra
tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë
flechë nanua'a gui'i. 17 Gulë gac të segurë
nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná
canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi

spadë shtë Espíritu Santo. Spadë ni na
shti'dzë Dios. [18] Gulë bë'në cumplir cunseju
rë' mientras quëgna'bë të lu Dios. Gulë
bë'në ruëguë lu Dios lo që narac shtu'u
Espíritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë
sin që adë chu guëazë guétëdi'i. Nu gulë
bë'në ruëguë lu më por grë ra shmënë më.
[19] Nu gulë bë'në ruëguë lu më por na të parë
guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë
guëni'inuhia ra mënë, gac bë'a rall diza'që
de që nahin parë mënë narëta' guëdubi
gué'dchiliu. [20] Dios bëshe'ldë më na; por
ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më
të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'që. Zni
runë tucarë guëní'ihia sin që adë rdzébë-
dia'a.

Rialú cartë con saludë

[21] Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu
quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lé'i'
guadí'dzi' lu të grétë' lo që naguzaca, nu
lla quërelda. [22] Quëgshe'lda lé'i' lu të, të
parë gac bë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë
nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë
lu shnezë Dios.

[23] Rna'ba de që Dios Shtáda'a nu lë'ë
Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí
ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa' të nu tsaldí
ldu'u të di'dzë shtë më, [24] Nu rna'ba lu më
gunë ldai' më lë'ë të, grétë' narac shtu'u lë'ë
Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquḗ'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

1 Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë
Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu
quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë
guë'dchi Filipos, lu ra nabëzunḗ Dios almë
shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná
cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë
compañi lë'ë rai'. 2 Gulë bë'në recibir favurë
shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios
Shtáda'a, nu por Jesucristo Shláma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë narialdí ldu'i diza'quë

3 Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë
quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë
të. Rquitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na
të shmënë më. 4 Siemprë ruadi'dzënúa
Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më
por bien shtë të. 5 Rnia'a dushquilli Dios
purquë juntë quëgdḗ'na'a dchi'ni shtë më.
Quëhunë të compañi na të parë ruadi'dza
diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini
të diza'quë hashtë iurne'. 6 Iurne' nahia
segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë
shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin.
Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u
të hashtë iurë Jesucristo guëabrí stubi.
7 Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë
nalḗ rac shtua'a lë'ë të nu juntë bëdḗ'na'a
dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compañi na iurë
nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë
më nu iurë bëluá'ahia lu ra mënë diza'quë
na verdá. Juntë bëdḗ'na'a recibir bendición
nabëne'e më. 8 Dios nanḗ de quë ruadi'dza
verdá; nalḗ rac shtua'a lë'ë të igual cumë
Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac
shtua'a guënahia lu të stubi vësë más. 9 Nu
rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë
dzë. Nu rna'ba lu më tsasḗ të voluntá shtë
më nu gapë të mizmë llgabë con lë'ë më.
10 Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë
gunë të nu gapë të tubi vidë limpi sin duldë
nu adë chu bë nápëdi'i parë guëní'ill guëc
të iurne', nilë iurë guëabrí Dadë Jesús de
gube'e. 11 Zni gunë Jesucristo compañi lë'ë
të, të parë guëquëreldë të tubldí delantë lu
më. Iurë guëná mënë mudë naquëreldë të,
gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na
pudërë shtë më.

Guëquërelda sulë por Jesucristo

12 Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të
grë ra cusë nagudëdë con na, tubi bien
nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë
shtë Dios. 13 Bërë'tsë shti'dzë më entrë
grë ra suldadë hashtë lu los de más më
gubiernë. Rac bë'a rall de quë nanúa prësi
purquë nahia shmënë Jesús. 14 Más de ni,
zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall re-
sultadë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall
shti'dzë më más, nu quëadi'dzënú rall sa'
rall shti'dzë Dios. Adë rdzḗbëdi'i rall.

15 Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall
diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall
galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai'
shmënë Jesús purquë biadi'dzënúa lë'ë rai'.
Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë
rall shti'dzë më purquë na rall de acuerdë
con lo quë naquëhuna. 16-17 Ra mënë ni
rac shtu'u rall na. Nanḗ rall nanúa prësi
parë guna defender diza'quë delantë mënë.
Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar
sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë
sa' rall. Adë ruadí'dzëdi'i rall tubldí. Rac
shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë.
18 ¿Pë rní'ihia de ndë'ë? Parë na, si talë
ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u
si talë ruadi'dzë rall diza'quë por mbidi,
rquitë ldua'a. Nalḗ rquitë ldua'a iurë rac
bḗ'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

19 Perë másru'u rquitë ldua'a purquë con
ayudë shtë Espíritu Santo nabëshe'ldë Jesu-
cristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá;
guërua'a lachigui'bë. 20 Nalḗ rac shtua'a nu
quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal,
no sea guëtú lua lu më. Guëdubi tiempë
rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin
quë guëdzḗbëdia'a. Iurní si talë guëbania
u si talë gatia, guëná mënë pudërë shtë
Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë hon-
rar lë'ë më. 21 Cagnia'a ndë'ë purquë si
talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar
Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë
guëquëreldnúa lë'ë më. 22 Si talë guëne'e më
más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia
diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac
bḗ'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë
chupë nezë; guëbania u gatia. 23 Naganë

parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtu-
a'a gatia parë guëquërelda con Cristo; ni
más mejurë parë na. 24 Perë stubi ladë más
rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë
të. 25 Napa segurë de që na voluntá shtë më
guëquërelda lu gué'dchiliu stu'pë tiempë
parë guna compañi lë'ë të, të tsaldí ldu'u të
shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të.
26 Iurë guëabrí guëná të lua stubi, guëdë'ë të
graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të
por enseñansë naze'dë guënia'a lu të.

27 Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë
Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më.
Gulë bë'në cumplirin si talë guëná të lua
stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtu-
a'a guëdchini nutici de që tsagla'guë të
firmë shnezë Dios, nu de që unidë na të
con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras
ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. 28 Si talë
adë rdzébëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë
të, gac bë'a rall de që tsa rall lu cashtigu
shtë Dios, nu mizmë tiempë gac bë'a rall de
që nasalvar të. Dios na el që nagunë ra
cusë rë'. 29 Adë rdzébëdi'i të purquë bë'në
më tubi favurë naná gualdí ldu'u të shti'dzë
më; nasalvar të. Nu stubi favurë bë'në më
naná sac zi të por lë'ë më. 30 Quëhunë mënë
cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall
cuntrë na iurë guquëreldënúa lë'ë të. Hia
guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne'
quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

1 Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con
Cristo. Quëhunë më compañi lë'ë të, të
adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë
të. Quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të. Rac
shtu'u të sa' të nu rga'a ldu'u të lë'ë rall.
2 Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë
gapë tubsë llgabë. Gulë guc shtu'u sa'l de
verdá. Gulë guc unidë. Gulë gac të de
acuerdë. 3 Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë
runë nadchínidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac
humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë
mejurë që rúnël tratë mizmë lé'ël. 4 Adë
rguílidi'il ra cusë naná bien parë mizmë
lé'ël sino gulë gudili lo që naná bien parë
sa'l.

5 Gulë gapë mizmë llgabë nagupë Cristo
Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më. 6 Aunquë
Jesucristo na Dios, adë bëzébidi'i ldú'i' lu-
gar shtë Dios Padre 7 sino bësëa'në Jesús
lugar shtë hunurë nu bëdchíni' lu gué'd-
chiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli'
cumë tubi nguiu. 8 Iurë bëdchini më con
cuerpë shtë nguiu, todavía más humildë
gúqui'. Gúqui' obedientë; guc shtú'ui'
gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë
diágui' hashtë gúti' lu cruz. 9 Por ni Dios
bëdë'ë más hunurë parë shíni'; napë më
más hunurë që grë cusë lu gué'dchiliu
nu gube'e. Bëdë'ë më tubi lë parë shíni'
naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mi-
eti. 10 Bë'në Dios zni të grë ra nanabani,
lo që nananú gube'e nu lo që nananú
gué'dchiliu nu lo që nananú lugar shtë ra
tëgulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo.
11 Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesu-
cristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre
gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë
mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

12 Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë di-
aguë shti'dza ziquë quëhunë të siem-
prë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë
naguquëreldënúa lë'ë të; iurne' rqui'ni más
gac të obedientë mientras quërelda zitu
parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të
gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë
cumplir purquë zni na voluntá shtë më.
Nadzë'bë si talë adë gúnëdi'i të cumplir.
13 Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios
na el que naquëgne'e deseo za'quë parë
gunë të cumplir, nu también quëgne'e më
fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë
më.

14 Gulë bë'në shchi'ni më sin guëní'idi'il
cuntrë sa'l; adë rdildi dí'dzëdi'i të 15 të parë
adë chu guëní'idi'i quëhúnël cusë mal u
nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurní napë
quë guëquëreldë të bien entrë ra mënë
narianaldë tëchi deseo mal nu ráquëdi'i
gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë
mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi.
Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë
të diza'quë lu ra mënë. 16 Diza'quë ni
rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë,
guëquitë ldua'a iurë guëabrí Jesucristo de
gube'e purquë guëlua'a de que adë bé'në-
dia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të. 17 Si
talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të,
nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer
mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më

nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë
të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu
tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë
bendición shtë Dios. 18 Mizmë manërë runë
tucarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

19 Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac
shtua'a guëshe'lda Timoteo lueguë parë
gue'dë guënall lë'ë të. Iurní iurë guëdchini
nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a. 20 Adë
nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo
parë guëshe'lda lu të purquë sulë Timoteo
napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull
tsagla'guë të bien. 21 Pues los de más rguili
rall por bien shtë rall; adë rúnëdi'i rall
importë dchi'ni shtë Jesucristo. 22 Hia nanḗ
të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lḗ'ëll
bḗ'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë
tubi llguë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë
llguë'në. 23 Rac shtua'a guëshe'lda lḗ'ëll
despuësë gac bḗ'ahia lla guëru'u shcuenda.
24 Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi favurë të
gueldë guënahia lë'ë të lueguë.
25 Perë mientras quëbeza, rqui'ni
guëshe'lda Epafrodito, bḗcha'a, të gueldë
guënáhi' lë'ë të. Epafrodito bḗ'nëll
compañi na lu dchi'ni nu bë'në mënë
cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lḗ'ëll
parë ze'dë guënall na. Bḗ'ni' compañi na lu
nicidá nanapa. 26 Nalḗ rac shtu'u Epafrodito
guëabrí guënall lë'ë të; rac ldú'ull purquë
bini të de quë guc llú'ull. 27 Verdá guc
llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u
më lḗ'ëll; bëáquëll; nu bëga'a ldu'u më na
të adë gápëdia'a más galërzac zi. 28 Por ni
nalḗ rac shtua'a guëshe'lda Epafrodito lu të
parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi'
stubi. Iurní guëquitë ldua'a también. 29 Gulë
bë'në recibir lḗ'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të
nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë
Epafrodito. 30 Hia niati Epafrodito lu dchi'ni
shtë Jesucristo. Bëdchí'bi' vidë shtḗhi' lu
peligrë iurë bḗ'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni
nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

1 Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të
purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë
riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizmë
enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë
guësiguḗdi'i mënë lë'ë të. 2 Gulë gupë
cuidadë ra mënë mal nanadë guënḗdi'i
Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir
custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni
riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra
mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë
lu Dios. 3 Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë
lu Dios, lḗdëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a
na hia'a shmënë më purquë rdḗ'na'a
adorar lë'ë më según narni'i Espíritu Santo
nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a
shmënë Jesús. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a gac
salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdḗ'na'a.
4 Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo
quë nabë'në rall, pues rnia'a, bëna más
cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más
rsunë quë na parë gúnëll confiar mizmë
lḗ'ëll. 5 Bëriuguë partë shcuerpa ziquë
runë mënë israelitë iurë bëdza'guë llmalë
gula. Benjamín guc shtadë guëluhia. Ra
shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai'
dizḗ hebreo. Guanalda tëchi lëy nanapë
mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë
shtë ra fariseo. 6 Por tantë devociuni parë
religiuni nanapa, guzunalda ra narialdí
ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lëy
tubi manërë ecsactë; ni tubi chu gunádi'i
catë bëna fallar. 7 Antsë gunia'a grë ra cusë
ni lasac, perë iurne' rdḗ'ëhia cuendë de
quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvara.
Sulë Cristo rne'e salvaciuni. 8 Más quë
ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gui'lli
narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac
gunguë bḗ'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama.
Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë
shtë guḗ'dchiliu; na rahin ziquë gui'lli
nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac
më Shlama de verdá. 9 Rac shtua'a gaca
unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lḗdëdi'i
purquë bëna cumplir lëy shtë Moisés, sino
purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo.
Runë Dios recibir lë'ë hia'a cumë ziquë
mënë naná tubldí shcuéndi' lu Dios sulë
si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de
verdá. 10 Rac shtua'a gunguë bḗ'ahia lë'ë
Cristo nu rac shtua'a gunë më compañi
na të gapa mizmë pudërë nanapë më iurë
guashtḗ më ladi ra tëgulë. Nu rac shtua'a
guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir.
Nahia dispuestë gatia ziquë guti më 11 të
parë tsashtḗa ladi ra tëgulë igual ziquë

guashté më ladi ra tëgulë.

Napë që gáca'a firmë hashtë lúltimë dzë

12 Adë quëgní'idia'a lu të de që bëna gan,
de që nahia më za'që, perë rac shtua'a
tsagla'ga delantë parë guna cumplir con
grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac
shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús
na parë gaca shmënë më. 13 Bëchi, mizmë na
rnia'a de që adë bëna gan grë lo që narac
shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë
ldua'a grétë' lo që nabëna más antsë nu
ziagla'ga parë guna gan másru'u cusë za-
'që shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na,
ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a
grë lo që nanapë më parë na. 14 Tsagla'ga
delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan
premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë Dios
na purquë nahia unidë con Jesucristo.
15 Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios,
napë që gunë rall mizmë llgabë ziquë
gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë të nanú
nguiu nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai'
lé'ëll lo që naná verdá. 16 Sulamëntë cha
gáca'a firmë nu guëdé'na'a cumplir grë lo
që nariasé hia'a.
17 Bëchi, gulë gubani ziquë nabania. Gulë
guná manërë nabani sa' të, ra naquëhunë
cumplir lo që nabëlua'a na'a. Gulë
cubënebi manërë nanabani rai'. 18 Gulë
bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë
cuntrë Jesús. Nabani rall manërë narlua'a
de që adë rialdídi'i ldu'u rall Jesús guti
lu cruz. Hia gunia'a lu të ndë'ë zihani
vueltë nu rnia'a lu të stubi vësë más hashtë
runa rnia'a lu të. 19 Gabildi na fin shtë
ra mënë ni. Quëreldë rall sulamëntë parë
gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë
rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino
más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal
shtë gué'dchiliu zianaldë rall téchi'. 20 Perë
rnibë'a Dios lë'ë hia'a dizdë gube'e. De
gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el që
nagunë salvar lë'ë hia'a të parë gáca'a ziquë
lë'ë më. 21 Ra cuerpë débil nadápa'a gunë
më cambi të parë gaquin ziquë cuerpë
nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizmë
pudërë nanapë më parë guënibë'a më grë
lo që nanabani parë guëzu'bë diaguë rall
shtí'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të

1 Por ni rnia'a lu të bëchi, nalé rac shtua'a
lë'ë të nu napa deseo guënahia lu të. Rquitë
ldua'a con lë'ë të; na të ziquë tubi premi
parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë të adë
gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë
lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të
narac shtua'a.
2 Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue
të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizmë
lamë, Dadë Jesús. 3 Nu rna'ba tubi favurë
lul, amigu, bë'në ruëguë lu ra na'a rë' gac
rall de acuerdë purquë antsë bë'në rall
compañi na parë guërë'tsë diza'quë shtë
Jesús entrë mënë shtë gué'dchiliu. Lë'ë
rai' con Clemente con los de más nabë'në
compañi na, grë lë rai' naescritë la'ni librë
shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.
4 Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë
purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi
guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të. 5 Gulë
gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti
quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë
Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu gué'dchiliu
stubi. 6 Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino
bë'në ruëguë lu Dios të gunë më compañi
lé'ël. Gulë bëdë'ë graci lu më; gulë guni'i
lu më grë lo që narac shtu'u të. 7 Iurní
guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më
parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chu
rac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí
më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të
con shgabë të purquë na të unidë con Cristo
Jesús.

Gulë bë'në llgabë naná za'quë

8 Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë
rë', gulë bë'në llgabë lla gac të mënë verdá;
gulë bë'në llgabë lo që narunë tucarë
rëspëti. Gulë bë'në llgabë lo që naná
tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bë'në
llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mieti lë'ë
të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë
bë'në llgabë lla gunë të parë gac të më
za'quë, nu gulë bë'në llgabë por grë lo që
nalasac lu Dios; gulë tsanaldë ra cusë ni.
9 Gulë bë'në grë lo që nabëluá'ahia lu të,
grë lo që nabësë'dë të, grë lo që nabini
të, grë lo që naguná të bëna. Iurní Dios
narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënú më lé'ël.

Ra mënë Filipos bëdë'ë ofrendë parë Pablo

10 Nalé rquitë ldua'a purquë nahia unidë
con Jesús nu rdë'a graci lu Dadë purquë rac
shtu'u të gunë të compañi na stubi vësë

más aunquë hia zia'a llëduni tiempë dizdë
bëshe'ldë të dumí. Adë rní'idia'a de quë
bëa'ldë ldu'u të gunë të compañi na, perë
rnia'a adë nídi'i mudë parë guëshe'ldë të
ayudë. 11 Adë rní'idia'a lu të ndë'ë purquë
napa nicidá nu rac shtua'a gunë të compañi
na, purquë bëlua'a më na lla gaca cunformë
con lo quë nanapa; riádi'i ldua'a. 12 Tubi
tiempë guquërelda ziquë ra prubi; niétiquë
adë pë nápëdia'a; nu stubi vësë guquërelda
ziquë ricu. Pues nahia cunformë guëdubi
tiempë; rdé'ëhia graci lu Dios si talë napa
zihani cusë u si talë adë bë nápëdia'a. Rac
rdë'a graci lu më iurë runë faltë nagáuha,
igual ziquë iurë napa hashtë subrë. 13 Lë'ë
Jesucristo cuezënú na; por fuersë narne'e
më runa vencer grë clasë galërzac zi. 14 Perë
rnia'a lu të, bë'në të bien iurë bëshe'ldë të
ayudë purquë gupa nicidá iurní.

15 Hia nané të mënë shtë Filipos,
iurë guzublú quëadi'dza diza'quë, iurë
guquërelda Macedonia, sulë lë'ë të bëne'e
të ayudë cahia iurní. Stubi grupë narialdí
ldu'i diza'quë, bé'nëdi'i rall compañi na
aunquë grë rall bë'në rall recibir diza'quë
nagunia'a lu rall. 16 Mientras guquërelda
Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të ofrendë parë
nicidá shtëna. Chupë vueltë bëshe'ldë të
ayudë. 17 Adë rzébidi'i ldua'a lë'ë dumí, sino
rac shtua'a de quë lë'ë të gunë të recibir
premi shtë Dios. 18 Hia bëna recibir más lo
quë rqui'nia; con ofrendë nabëshe'ldë të
con Epafrodito, napa sufsientë. Nápëdia'a
más nicidá. Lo quë nabëshe'ldë të, na ziquë
tubi olor nashi, tubi ofrendë parë Dios;
bëca'a mëhin nu rquitë ldu'u më. 19 Dios
rnibë'a grë cusë. Iurne' guëne'e më ca'a të
grë lo quë narunë faltë mientras cuezënúhi'
lë'ë të. Guëdchini ra cusë ni purquë unidë
na të con Cristo Jesús. 20 Dios Shtáda'a, cha
guëdé'na'a alabar lë'ë më iurne' nu catë
nídi'i fin. Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shté'hi'

21 Por partë shtë na, bë'në saludar grë ra
grupë shtë shmënë Cristo Jesús ndë. Grë
ra shmënë më nananú ndë'ë, rshe'ldë rall
saludë parë lë'ë të. 22 Los de más naná rialdí
ldu'i diza'quë, rshe'ldë rall saludë, especial-
mente ra mënë naquëhunë ra dchi'ni lidchi
shtë rëy rumanë. 23 Rna'ba lu Dios, gunë
ldai' Dadë Jesucristo cadë lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu ra colosenses

1 Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo
Jesús purquë gudili më na. 2 Juntë con
bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná
bëzuné Dios almë shtë rai' con ra bëchi la
sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të
naquëreldë guë'dchi Colosas. Gulë bë'në
recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchí
ldu'u të por Dios, Shtáda'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdí ldu'i diza'quë

3 Siemprë rdë'ë na'a graci lu Dios naná
Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'ë hi-
a'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'ë të, rni'i
na'a dushquilli Dios 4 purquë bini na'a lla
rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini
na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná ri-
aldí ldu'i diza'quë. 5 Quëreldë të zni purquë
rialdí ldu'u të guëquëreldënú të Jesucristo
lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë
nagutsa'u parë lë'ë të. Por diza'quë nabini
të más antsë, nané të nasalvar të. Gualdí
ldu'u të diza'quë na verdá. 6 Lë'ë diza'quë
nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë
gué'dchiliu, nu mënë ziagla'guë rialdí ldu'u
rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë
mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi
vidë shtë të. Primërë vësë nabini të shti'dzë
Dios, bëdë'ë të cuendë de quë verdá rac
shtu'u më lë'ë të, de quë bë'në më favurë
të gac salvar të. 7 Bë'në të recibir diza'quë
por Epafras, el quë nabëlua'a lë'ë të shti'dzë
Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u
hia'a lé'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo
quë narac shtu'u Cristo. 8 Guni'i Epafras lu
na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios
por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u
të.

9 Por ni dizdë bini na'a de lë'ë të, adë
bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por
lë'ë të. Quëgna'bë na'a lu më de quë
guëlua'a më lë'ë të voluntá shtë më, de
quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na
mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu
më tsasé të nezë za'quë por pudërë shtë
Espíritu Santo. 10 Quëgna'bë na'a lu më de
quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë,
de quë guëquitë ldu'u më con lë'ë të, nu
de quë gapë të resultadë lu shchi'ni më, nu
de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios.
11 Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë
lu shnezë më por mizmë pudërë nanapë
më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë
të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë
të pacënci nu guëquitë ldu'u të. 12 Nu rna'bë
na'a lu më de quë guëdë'ë të graci lu Dadë
Dios purquë lë'ë më bëne'e derechë parë
guëdápa'a lugar con los de más mënë santu
catë quëreldë më lu llni. 13 Bëlá Dios lë'ë
hia'a lu guia'a Satanás catë rnibé'all nu
bëzú më lë'ë hia'a catë rnibë'a shini më,
Cristo. Náhi' Rëy. Nalé rac shtu'u Dios
Padre shini më. 14 Por galguti shtë Jesús
naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por
duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

Rbedchí ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

15 Adë chu rnádi'i lu Dios Padre perë
bëdchini më iurë bëdchini Cristo lu
gué'dchiliu. Mizmë Dios bëlua'alúhi' lu
mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios.
Lé'i' nabani más antsë cueshté gué'dchiliu.
16 Bëcue'shté Cristo grë cusë nananú gube'e
nu gué'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy
nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná
rnibë'a los de más sáhi' bëcue'shté Cristo
tantë narná hia'a lúhi', tantë chu rnádi'i
lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të
parë gunë rai' sirvë lu më. 17 Lë'ë Jesús nanú
më antsë cueshté grë ra cusë. Nápëdi'i më
fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu
gube'e nu lo quë nanú lu gué'dchiliu, grë
cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i
vidë purquë zni guc shtu'u më. Rsë më grë
ra cusë ni. 18 Jesucristo na cabësë shtë ra
narialdí ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më
naná rdëá grë lugar; unidë na rai' con lë'ë
më. Entrë grë ra naguti, na më primërë;
galguti adë bé'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu
stubi ziquë Jesús; napë më más pudërë quë
ra naná rnibë'a. 19 Lë'ë Dadë Dios con grë
pudërë nanapë më, guc shtú'ui' cuezënúhi'
la'ni shcuerpë Jesucristo. 20 Por Jesús guc
shtu'u Dios cuedchí ldu'u mieti lu më; gac
en paz grë cusë nananú lu gube'e nu lo quë
nananú lu gué'dchiliu. Guc shtu'u më gac
unidë mënë con lë'ë më por galguti shtë
Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra
mënë con Dios.

21 Antsë lë'ë të guc të enemigu shtë Dios.
Zitu guquëreldë të parë lë'ë më; adë guná

zá'quëdi'i të lu më purquë guquëreldë të
con maldá. 22 Perë iurne' lë'ë të na të amigu
shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por
galguti shtë Jesús lu cruz, bëlá më lë'ë të lu
cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac
shtu'u më gunë më presentar lë'ë të lu Dios
ziquë mënë santu sin ni tubi cusë mal. Zu
të lu më sin adë chu guëdchi'bë demandë
cuntrë lë'ë të. 23 Zni gac si talë tsagla'guë
tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të
firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi
hiu'u naná rza'a lu guë'ë; adë chu guëazë
guétëdi'i lu diza'quë narni'i guëbaninú hi-
a'a lë'ë më. Pues diza'quë ni hia bërë'tsin
por guëdubi nezë shtë gué'dchiliu. Hia bini
mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë
Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë
më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

24 Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë
purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na
rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú
sufrimientë ni la'ni shcuerpa parë bien shtë
ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na
cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë
shmënë Dios. 25 Nahia ministrë shtë më;
gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac
bë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë
të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë.
26 Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo
quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë
ra ianglë adë guc bé'adi'i rai' secretë narac
bë'a hia'a iurne'. 27 Guc shtu'u më guëlua'a
më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra
mënë nanádi'i më israelitë gac rall shini
më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë
rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsuté
rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në
më.

28 Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo
nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë
lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë
con llni shtë Dios parë tsasé rall shti'dzë
më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall
con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá
sin ni tubi faltë. 29 Quëhuna shchi'ni më
con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë
lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga
lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu
Dios.

2

1 Rac shtua'a gac bë'a të de quë nalé
quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra
naquëreldë guë'dchi Laodicea nu por grë ra
nagunádi'i lua. 2 Galërni'i ldua'a na zndë'ë;
quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë
më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más.
Rac shtua'a de quë tsasé rall di'dzë nadë
guënédi'i mënë guahietë, perë iurne' sí,
riasé rall shti'dzë Dios nu runguë bë'a rall
Cristo. Llëru'bë na cusë ni. 3 Por Cristo
sulamëntë gac bë'a mieti llni shtë Dios. Por
Cristo sulamëntë tsasé mieti verdá naná
ziquë cusë nalasac. 4 Cagnia'a lu të cusë ni
të parë ni tubi adë chu cuguédi'i lë'ë të con
ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin.
5 Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të,
rëagná ldua'a lë'ë të. Nalé rquitë ldua'a;
nané unidë na hia'a. Nané tsaldí ldu'u të
shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na
të firmë con fe shtë të.

6 Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë
shtë të; por ni gulë guquëréldëru'u unidë
con lë'ë më. 7 Ziquë tubi hiaguë nanapë
lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë
cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë
më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë
bëdë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë
guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

8 Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguédi'i
lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall.
Caglua'a rall sulamëntë con lo quë narëalë
guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë
nanápëdi'i pudërë de acuerdë con custum-
brë nu creenci shtë rall naná shgabë nguiu.
Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo. 9 Dios
gúqui' nguiu; lë më Jesucristo. Grë pudërë
nu grë llni shtë Dios napë Jesucristo, 10 nu
lë'ë të rac bë'a të na të shini Dios. Por
Jesucristo napë të mizmë vidë shtë Dios;
adë runë fáltëdi'i. Na më primërë entrë
grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra es-
píritu naná rnibë'a. 11 Por Cristo na të
limpi delantë lu Dios. Bëdchisú më duldë
shtë të. Gúquëdi'i të limpi por custumbrë
shtë galriuguë cuerpë cumë runë mënë
israelitë, sino Cristo bëzunéhi' almë shtë të.
12 Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo
nu zni guc resucitar të juntë con lë'ë më
purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios,
el quë nabëldishté lë'ë Jesús ladi ra tëgulë.
13 Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë
tëgulë guquëreldënú të duldë; gadzé duldë

la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë
të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë
më. Bë'në më perdunë grë duldë shtë hia'a.
14 Bëti'i Dios lo që naná cuntrë lë'ë hia'a,
grë lo që nabëdé'na'a cuntrë lëy shtë më.
Lëy ni bëdchi'bë demandë cuntrë lë'ë hia'a,
perë bëti'i më grë demandë ni por galguti
shtë Jesús. Bëdë'ë më fin grë demandë iurë
guti Jesús lu cruz. 15 Cristo bë'në gan lu grë
nanapë pudërë nu lu grë el që narnibë'a.
Bia'a më ra narnibë'a ziquë nariá tubi prësi;
ziazú rall lu desfilë parë guëná mieti bë'në
më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, bë'në
më gan lu pudërë shtë rall.

Gulë guc shtu'u lo që nanú lu gube'e

16 Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por
lo që naráu të u lo që naruu' të. Adë
chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por custumbrë
shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë
quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i
juzguë lë'ë të por lo që naquëhúnël ra dzë
narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë
laní. 17 Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë
shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo.
18 Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú
premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë
guëni'i mënë lu të napë që gunë të ado-
rar ra ianglë u talë guëni'i rall napë që
cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i
ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riuté rall
cusë adë gunádi'i rall. Runë nadchini rall.
Rianaldë rall tëchi llgabë mal; rialdí ldu'u
rall cusë nanápëdi'i ni tubi prëbë. 19 Adë
rianáldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná
firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë
më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i
de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë;
napë rai' vidë; runë alimentar rai' por lë'ë
më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë
ze'dë de Dios.

20 Guti të juntë con Cristo; bë'në më
parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni
¿pëzielú quëreldë të ziquë los de más mënë
shtë gué'dchiliu? ¿Pëzielú rianaldë të
tëchi ra custumbrë nu rëglë shtë nguiu?
21 Rni'i mënë: “Adë rgá'ldëdi'il ndë'ë” u rni'i
rall: “Adë gáudi'il ndë'ë” u “Adë rná'zidi'il
ndë'ë”. 22 Grétë' ra rëglë rë' napë që
tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú
rahin. Rëglë ni nadë más na rahin en-
señansë nu lëy shtë mënë. 23 Verdá rlua'a
ra rëglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el
që narianaldë tëchi cusë ni, quëzac zill el
mizmë lé'ëll. Voluntariamente quëhúnëll
cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall
ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë
grétë' ra custumbrë rë' nápëdi'in pudërë
parë guëzalú deseo mal nananú la'ni ldu'u
mënë.

3

1 Iurní rnia'a lu të, guc resucitar të juntë
con Cristo. Iurne' gulë gudili lo që naná
ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë
ldi shtë më. 2 Gulë tsanaldë ra deseo
shtë më, lédëdi'i ra deseo mal shtë mënë
3 purquë guti të parë cusë shtë gué'dchiliu;
nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më
Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë
naga'chi; napë tëhin por Cristo. 4 Nadápa'a
vidë verdadërë por Cristo. Iurë lë'ë më
guëabri' lu gué'dchiliu stubi, guziá hia'a
parë guëquëreldënú hia'a lë'ë më catë nídi'i
fin, catë nanú pudërë nu llni shtë më.

Vidë cubi

5 Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni
ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë
tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë
rlluí'idi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë
ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë
rzébidi'i ldu'u të ra cusë shtë gué'dchiliu
purquë ni na idolatría; quëhúnël adorar ra
cusë shtë gué'dchiliu. 6 Por grë ra cusë ni
naquëhunë mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i
shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë
guëc rall. 7 Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë'
iurë guquëreldë të ziquë ra nadë guënédi'i
Dios 8 perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë
duldë. Adë rdé'ëdi'il lugar ldaguë llanë la'ni
ldú'ul. Adë chu guëldédi'i lu sáhi'. Adë
rúnëdi'il vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc
sa'l. Adë chu guëní'idi'i di'dzë dzabë. 9 Adë
chu guëní'idi'i bishi lu sáhi'. Gulë bëdchisú
grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë
nanabani të antsë con grë maldá. 10 Na
të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë
con dzë rcubi shgabë të con llni shtë më;
quëac cambi të hashtë gac të ziquë el që
nabëdë'ë vidë cubi parë lë'ë të. 11 Pues lu
Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i
importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il
më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëri-
uguë cuerpë shténël u adë bëriúguëdi'in, u
si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë

stubi mënë, u si talë nápël libertá. Tubsë
cusë nasac naná si talë runguë bḗ'al Cristo.
12 Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulḗ më lë'ë
të parë gac të mënë santu delantë lu më.
Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi,
gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac
mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë
za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall.
13 Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l,
sino bë'në perdunë lḗ'ël aunquë rdchí'bëll
demandë cuntrë lḗ'ël. Napë quë gúnël
perdunë sa'l igual manërë ziquë Dios bë'në
perdunë lḗ'ël. 14 Más de ni gulë gapë llëru'bë
amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë
gac të unidë nu parë guëquëreldënú të sin
dishi'bi. 15 Gulë bëdë'ë sí cue'dchí Dadë
Jesús ldu'u të; parë ni gulḗ më lë'ë të parë
gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanápëdi'i
narunë molestë. Nu gulë bëdë'ë graci lu më
guëdubi tiempë.
16 Gulë bëdë'ë sí të guënibë'a diza'quë
shtë Cristo entrë lë'ë të mientras quëglua'a
të sa' të, mientras quëni'inú të sa' të con
llni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë
clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë
bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë
bëdë'ë graci lu më. 17 Cualquier cusë narunë
të u lo quë narni'i të, gulë bë'nin sulë
parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë
bëdë'ë graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë
shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

18 Lë'ë të tse'lë nguiu, gulë bëzu'bë di-
aguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë
tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús.
19 Lë'ë të nguiu, gulë guc shtu'u tsé'lël;
adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël. 20 Lë'ë
të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë
shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo
quë narëuu' ldu'u Dios. 21 Dadë nanapë
shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu
shínil të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në
lu shnezë Dios. 22 Lë'ë të narunë sirvë lu
lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë,
lëdë niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna lu të, sino
gulë bë'në sirvë lu rall guëdubinú ldú'ul.
Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë
zni guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios
de verdá. 23 Cualquier dchi'ni naquëhunë të,
gulë bë'nin con guëdubinú ldú'ul purquë
quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu
mënë. 24 Nanḗ të de quë lë'ë Dadë guëne'e
më tubi herenci ziquë premi ca'a të purquë
quëhunë të sirvë lúhi'. 25 Perë el quë narunë
mal, ni gúnëll recibir pagu mal por lo quë
naquëhúnëll purquë lu Dios grë hia'a na
igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

4

1 Lë'ë të lamë, gulë guc të mënë za'quë lu
narunë dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien lë'ë
rall purquë nanḗ të lamë shtë të, quëbézi'
gube'e. 2 Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu
gulë cue nasini. Gulë bëdë'ë graci lu Dios.
3 Gulë guna'bë lu më por lë'ë na'a ndë'ë
të parë guëne'e më permisi lu na'a parë
guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më
të parë gac guëlua'a na'a lu mënë lo quë adë
guënḗdi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë
parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë
rë' nanúa prësi ndë'ë. 4 Gulë guna'bë lu më
parë gunë më compañi na parë guëluá'ahia
diza'quë tubi manërë clarë purquë zni runë
tucarë.
5 Gulë guquëreldë za'quë lu ra nadë ri-
aldídi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bë'në
provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnël
bien delantë lu rall. 6 Ziquë iurë ria zedë
guëc cumidë parë gapin sabor, gulë bësa'në
de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë,
lḗdëdi'i di'dzë dzabë. Iurní gac bë'a të lla
mudë guadi'dzënú të sa' të.

Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo

7 Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a,
guëní'ill lu të cuendë shtë na. Tíquico
nall el quë narunë compañi na lu shchi'ni
më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë
Jesús. 8 Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a
ndë'ë. Quëgshe'lda lḗ'i' parë guëni'in-
ull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu
shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios.
9 Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compañi
Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi'
servidor za'quë shtë Jesús. Nalḗ rac shtu'u
hia'a lḗ'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac
na ndë'ë.
10 Aristarco el quë nananú lachigui'bë
con na, quëgshé'ldëll saludë con Marcos,
shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë
shtë shcuendë Marcos. Si talë tsaguḗ'nëll
visitar lë'ë të, gulë bë'në recibir lḗ'i' con
bien. 11 También Jesús nanapë stubi lḗhi',
Justo, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të.
Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë
Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai'

lúniquë nabë'në compañi na parë guadi'dza
shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsuté mënë
catë rnibë'a Dios. Lë'ë rai' de vërë nalé
bë'në rai' compañi na. 12 Epafras zac nall
më ladzë të; quëgshé'ldëll saludë. Náhi'
servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu
Dios siemprë por lë'ë të parë gac të firmë lu
shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guë-
dubinú ldú'ull de quë gac bë'a të voluntá
shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin.
13 Nahia testigu de quë Epafras nalé bé'nëll
dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien
shtë ra mënë naquëreldë guë'dchi Laodicea
nu Hierápolis. 14 Lucas lë'ë ducturë narac
shtu'u hia'a, con Demas, rshe'ldë rai' saludë
parë lë'ë të.
15 Gulë bë'në saludar ra narialdí ldu'i
Jesús, ra naquëreldë guë'dchi Laodicea. Nu
zac gulë bë'në saludar Ninfas con grë ra
nardëá lídchi'. 16 Despuësë de gu'ldë të
cartë rë', gulë bëshe'ldë mizmë cartë parë
ra shmënë Dios naquëreldë Laodicea. Nu
gulë bi'ldi cartë nabëshe'lda lu ra mënë
ni. 17 Guni'i lu Arquipo di'dzë rë': "Bë'në
cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnël.
Adë gac nabéchidi'il lu voluntá shtë më."
18 Na Pablo quëquëa'a tubi saludë parë
lë'ë të con prupi guiahia. Gulë bësëagná
ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi.
Dios gunë ldai' më lë'ë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë shtë shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Tesalónica

1 Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano
nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios,
ra naquëreldë guë'dchi Tesalónica. Dios
Shtáda'a con Jesucristo Shláma'a gudili lë'ë
të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre
nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë
favurë parë lë'ë të, nu rna'ba lu më gunë më
compañi lë'ë të, të cuedchí ldu'u të.

Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica shnezë më

2 Iurë ruadi'dzënú na'a Dios, siemprë
rna'bë na'a lu më por lë'ë të. Siemprë rdë'ë
na'a graci lu më por lë'ë të. 3 Rëagná ldu'u
na'a lë'ë të iurë rna'bë na'a lu Shtáda'a Dios
por lë'ë të. Rëagná ldu'u na'a de që de-
masiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u
na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con
guëdubinú ldu'u të. Nalḗ rac shtu'u të lë'ë
më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë
quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesu-
cristo stubi vueltë lu guḗ'dchiliu. 4 Rnia'a lu
të, bëchi la sa' hia'a, nanḗ na'a rac shtu'u
Dios lë'ë të nu gulḗ më lë'ë të parë gac të
shmënë më. 5 Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të
diza'quë, be'dë guëni'i na'a con pudërë shtë
Espíritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë
nadia'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë
nanḗ na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë
Dios. Nu mizmë lë'ë të rdë'ë të cuendë
lla bëlezënú na'a lë'ë të parë bien shtë të
purquë rac shtu'u na'a lë'ë të.

6 Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu
rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús.
Iurë gualdí ldu'u të diza'quë, demasiadë
rquitë ldu'u të purquë quëbezënú të Es-
píritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë
Jesús perë mizmë tiempë guzunaldë mënë
lë'ë të demasiadë. 7 Ra mënë narialdí ldu'i
diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná
rall lla mudë quëreldë të; na të ejemplë
parë lë'ë rai'. 8 Guaglua'a të diza'quë shtë
Dadë Jesús lë'ë ra mënë, lëdë niétiquë ra
naquëreldë Macedonia nu Acaya sino quë
lu grë ra naquëreldë alrededurë ra regiuni
rë'. Por ni adë rquí'nidi'i pë guëni'i na'a
de lë'ë të lu ra mënë purquë nanḗ rall lla
nabani të. 9 Lo mizmë lë'ë rall ruadi'dzë
rall mudë nabë'në të recibir lë'ë na'a dzë
nabidë guëná na'a lë'ë të. Ruadi'dzë rall lla
bësa'në të ídolo shtë të parë guanaldë të
shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú
bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdadërë.
10 Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús,
shini Dios. Quëbezë të dzë guëabrí më de
gube'e, lo mizmë Jesús nabëldishtḗ Dios
ladi ra tëgulë. Jesús ni gunë më salvar lë'ë
hia'a lu cashtigu dushë naguëshe'ldë Dios
parë ra mënë shtë guḗ'dchiliu.

2

Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi Tesalónica

1 Mizmë lë'ë të bëchi la sa' hia'a, nanḗ
të dzë nabe'dë guëná na'a lë'ë të, adë
gúquëdi'in sin resultadë. 2 Bien nanḗ të
guzunaldë ra mënë lë'ë na'a guë'dchi Fil-
ipos antsë bëdchini na'a Tesalónica. Gu-
ni'i guidzë ra mënë lë'ë na'a nu bëquë'ë
hiaguë rall lë'ë na'a, perë Dios bë'në com-
pañi lë'ë na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a
biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë
bëdzḗbëdi'i na'a aunquë nalḗ guzunaldë ra
mënë lë'ë na'a. 3 Adë bësiguḗdi'i na'a lë'ë
të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'ë të
nahin verdá. Guquëreldë za'quë na'a con
lë'ë të, lḗdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë
guëni'i na'a lu të parë tsanaldë të nezë
za'quë shtë Dios. 4 Iurë bëdëdë na'a lu
prëbë shtë Dios, bë'në më incarguë lë'ë
na'a ra diza'quë shtë më nagunë salvar
lë'ë hia'a. Zni riagni'i na'a shti'dzë më lu
ra mënë. Adë riagni'i na'a diza'quë lu ra
mënë niétiquë parë gac shtu'u rall lë'ë na'a
sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë
narnibë'a lë'ë na'a. Dios na testigu de quë
verdá na llgabë shtë na'a. 5 Cumë ziquë
nanḗ të nunquë adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të
con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë
guḗ'dchiliu, nu adë bëluá'adi'i na'a lë'ë të
con protëstë parë nadchisú na'a shtumí të.
Dios nanḗ më grë ra di'dzë rë' nahin verdá,
grë di'dzë narni'i na'a lu të. 6 Nunquë adë
rguílidi'i na'a parë gac na'a më ru'bë lu ra
mënë, nilë lë'ë të, nu nilë ra naquëreldë ra
stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná
na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a

lu të ra cusë narqui'ni na'a perë adë chu
bé'nëdi'in. 7 Mejurë bëdë'në nadu'u na'a
lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'.
8 Tantë rac shtu'u na'a lë'ë të, be'dë guëni'i
na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bëdë'në na'a
sirvë lu të purquë llëru'bë cariñi nadapë
na'a parë lë'ë të. 9 ¿Gu rëagná ldu'u të bëchi
la sa' hia'a, lla bëdë'në na'a dchi'ni hashtë
bëdzaguë na'a parë gudili na'a nagudáu
na'a? Dzë ni be'dë guëni'i na'a diza'quë
shtë Dios lu të. Bëdë'në na'a dchi'ni dzë la
gue'lë parë adë pë gná'bëdi'i na'a lu të.

10 Lë'ë të naná rialdí ldu'u diza'quë, nané
të nu rna Dios lla guquëreldënú na'a lë'ë
të. Guquëreldë za'quë na'a con lë'ë të sin
ni tubi llgabë mal. Adë gunádi'i të bëdë'në
na'a duldë iurní purquë vidë shtë na'a limpi
nahin delantë lu Dios. 11 Cadë lë'ë të nané
të lla mudë biadi'dzënú na'a lë'ë të lla gunë
të. Guni'inú na'a lë'ë të cadë tubi të cumë
ziquë rni'inú shtadë llguë'në lë'ë llguë'në.
12 Guni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a;
bëne'e na'a cunseju parë guëbani të tubi
vidë naná rëuu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios
lë'ë të parë tsuté të lugar catë rnibë'a më,
catë nanú pudërë nu llni shtë më.

13 También rdë'ë na'a graci lu më guëdubi
tiempë purquë dzë ni, bëqué diaguë të
diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i
na'a lu të, bë'në të recibirin ziquë lë'ë më
niani'i më lu të. Adë bé'nëdi'i të recibirin
ziquë di'dzë përuchi, purquë de verdá na
rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë
shtë të. 14 Pues rnia'a lu të bëchi la sa'
hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të
lë'ë të, gulubënebi të ziquë bë'në ra shmënë
Dadë Jesús nanaré Judea. Ra më israelitë
guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë
Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë
të purquë rialdí ldu'u të diza'quë. 15 Ra më
israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gu-
dini rall ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu rall.
Mizmë manërë bëqué guia'a rall shti'dzë
na'a. Adë quëreldë zá'quëdi'i rall delantë lu
Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë. 16 Nu
adë gunédi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra
mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar
rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë
ra duldë shtë rall. Iurne' bëdchini cashtigu
dushë shtë Dios guëc rall parë siemprë.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vueltë

17 Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi
la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi
tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë
siemprë nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu
llëru'bë gan gupë na'a parë guëná na'a lu të
stubi. 18 Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá
niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vueltë guc
ldua'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë
vueltë narac shtua'a nelda, mëdzabë Sa-
tanás guzull lua parë adë béldëdia'a. 19 Dzë
naguidë Dadë Jesús stubi vueltë, zuga'a të
lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurní.
Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu
gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më?
pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a
dzë ni. 20 Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu
zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a
purquë na të shmënë Dios.

3

1 Iurní hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin
quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li;
bëdë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a
lé'ësë na'a Atenas 2 parë guëshe'ldë na'a
Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo
náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a
Timoteo; bidë guëllí'i' tubi nutici shtë të lla
quëreldë të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë
shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë
biagni'i na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra
mënë. Bëshe'ldë na'a lé'i' parë guëni'inúhi'
lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë
Dios 3 nu parë ni tubi të adë guëdzébëdi'i
nu nilë guëazë guétëdi'i të shnezë më iurë
rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nané të de quë
grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë
ra cusë durë rë'. 4 Dzë nianá guquëreldënú
na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë
ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë
nané të. 5 Por ni hiadë biá'adi'i ldua'a;
bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë
të, gu nianá canaldë të shnezë Dios. Purquë
bëdzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë
mal. Iurní adë pë resultadë nane'e shchi'ni
Dios nabëdë'në na'a ladzë të.

6 Perë hia bëagrí Timoteo de Tesalónica.
Be'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani
të nu nianá rialdí ldu'u të diza'quë nu nianá
rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá
rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u
të lë'ë na'a. Rní'i' napë të llëru'bë deseo de
quë guëabrí guëná lul sa' hia'a stubi vueltë,
igual ziquë rac shtu'u na'a guëná na'a lu të.

7 Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të
bëchi, nalḗ rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënú
mënë lë'ë na'a nu rzunaldë rall lë'ë na'a,
rbedchí ldu'u na'a purquë nianá ziagla'guë
të firmë lu shnezë Dios. 8 Iurë bini na'a de
që nianá zu të firmë lu diza'quë shtë Dadë
Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a.
9 Adë rdzélëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë
na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u
na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të.
10 Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e
më permisi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a
lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë
faltë tsasḗ të.
11 Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu
lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më
compañi lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná
na'a lu të. 12 Nu rna'bë na'a lu më gunë më
compañi lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të
sa' të, nu tsarú'bëru'u cariñi nanapë të con
sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac
shtu'u na'a lë'ë të. 13 Rac shtu'u na'a gunë
më compañi lë'ë të parë su të firmë shnezë
më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë
lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús
con grë ra tëgulë nagualdí ldu'u diza'quë
shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani mieti

1 Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a,
bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u
Dios guëbani të nu nanḗ na'a zni nabani
të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a
ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë
tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u
Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.
2 Hia nanḗ të lla guni'i na'a lu të ra ldai'
shtë Dadë Jesús purquë bëshe'ldë më lë'ë
na'a guëni'inú na'a lë'ë të. 3 Mudë narac
shtu'u Dios guëbani të nahin, gunë të in-
triegu mizmë lë'ë të lu Dios. Guëbani të
niétiquë parë lë'ë më; adë chu guëquënúdi'i
tse'lë sáhi'. 4 Cadë nguiu nanapë tsé'li' gac
bḗ'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë
rall con tsé'lël. Gac shtú'ull tsé'lël nu
gúnël honrar tsé'lël. 5 Adë gúnël ziquë
runë ra mënë nanadë guënḗdi'i Dios. Napë
rall mal llgabë. Rac shtu'u rall gunë rall
cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.
6 Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të;
adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios
guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra
narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu
biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni.
7 Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a
sin duldë delantë lu më parë guëdápa'a
tubi vidë limpi lu më. 8 Bëshe'ldë Dios
lë'ë Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hi-
a'a. El quë narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë',
quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i
lë'ë na'a.
9 Hiadë rquí'nidi'i guëquëa'a lu të parë
gac shtu'u sa' të purquë lo mizmë Dios
bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të. 10 Nu zni
rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquëreldë
Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëguë lë'ë të,
ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cariñi
nanapë të con sa' të. 11 Gulë guni'i ldu'u
të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë
guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i
na'a lu të antsë. 12 Gulë bë'nin parë guëni'i
za'quë ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'u diza-
'quë; adë guëldënú rall lë'ë të sino guëni'i
rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë
parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guḗ'dchiliu stubi vueltë

13 Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac
bë'a të pë gac con ra tëgulë parë adë tsúdi'i
ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i
iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbrídi'i guëná
lul sa' rall stubi vueltë. 14 Ziquë rialdí ldu'u
hia'a de quë Jesús guti nu guashtḗ më ladi ra
tëgulë, zni rialdí ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë
Dios lë'ë Jesús stubi vueltë lu guḗ'dchiliu,
guëdchininú më grë tëgulë nagualdí ldu'i
diza'quë shtë më.
15 Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë
Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në
guëbani hashtë dzë naguëdchini më, adë
chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepi gube'e
16 purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz
ziquë shtë rëy. Guini rall voz shtë tubi
ianglë principal nu gu'ldë ianglë trompetë
shtë Dios. Iurní ze'dë guëdchini Dadë
Jesús de gube'e. Primërë tsashtḗ ra tëgulë
nagualdí ldu'i diza'quë. 17 Iurní grë ra
shmënë Jesús nanabani lu guḗ'dchiliu juntë
con ra naguashtḗ ladi ra tëgulë, guëldisë
më lë'ë rai' lu guḗ'dchiliu parë guiá hia'a
la'ni shcahi. Guiagtsa'guëlú hia'a lë'ë Dadë
Jesús iurní. Zni guëlezënú hia'a lë'ë më
parë siemprë. 18 Zni gaquin, por ni gulë

guadi'dzënú sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë
ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

5

1 Rquëa'a lu të bëchi la sahia, de që adë
rquí'nidi'i gac bë'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë
guëdchini Dadë Jesús 2 purquë bien nané
hia'a guëdchini më dzë ra mënë adë rzu
nasínidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në
gue'lë. Zni guëdchini Dadë Jesús dzë adë
pë llgabë runë ra mënë. 3 Dzë lë'ë mënë
cagni'i: "Hia grë bëac dchi lu gué'dchiliu.
Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de
repëntë guëdchini Jesús ziquë rna'zi dulurë
ra na'a nanua'a shíni'. Zni guëdchini më
parë guëzalú më gué'dchiliu nu adë chu
mënë lda'a lu cashtigu rë'. 4 Perë lë'ë të
bëchi la sahia, hia nanú llni guëc të, të
adë guëdchini dzë ni guëc të ziquë rdchini
tubi nguba'në terciuni. 5 Grë hia'a nanú
llni la'ni guéca'a nu rdë'ë hia'a cuendë
ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni
guéca'a nu hiadë rzédi'i hia'a ziquë rzë
ra më gue'lë. 6 Por ni hiadë chu gúnëdi'i
duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë
guënédi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a
nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë
Dios napë quë guëdchini. 7 Ra narunë duldë
adë rdé'ëdi'ill cuendë de quë mizmë lë'ë
rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'ë
rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë
ra narzuu'dchi. Adë rdé'ëdi'i rall cuendë
pë quëhunë rall. 8 Perë lë'ë hia'a nabani
zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a
parë adë guësínidi'i mëdzabë lë'ë hia'a
lu duldë. Tubi suldadë rácull con gui'bë
nashábëll nu rzú'bëll casco parë rúnëll de-
fender cuerpë shténëll iurë rdildi rall. Igual
lë'ë hia'a napë quë guëdé'na'a defender
lë'ë hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u hia'a
shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'ë
hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'ë më parë adë
gúnëdi'i Satanás gan guësiguëll lë'ë hia'a.
9 Adë gudílidi'i Dios lë'ë hia'a parë gunë më
cashtigu lë'ë hia'a sino quë parë guëne'e
më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë
lë'ë hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo
cuendë shtë hia'a. 10 Guti më lu cruz por
lë'ë hia'a parë guëdápa'a vidë con lë'ë më
la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u
hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'ë më.
11 Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con
diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

Rni'inú Pablo lu ra narialdí ldu'i diza'quë

12 Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të,
gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë
shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra naná cabësë
grupë shtë të. 13 Napë quë gunë të rëspëti
nu gac shtu'u të lë'ë rall purquë gudili më
lë'ë rall parë shchi'ni më. Gulë guquëreldë
za'quë; adë pë dishi'bi runë të. 14 También
rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë gu-
ni'inú lu ra mënë nanédi'i gunë dchi'ni.
Gulë bë'në animar lë'ë narunë faltë tsaldí
ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compañi nala'di
su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i
ldu'u të con ra sa' të.
15 Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të ven-
gar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë.
Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa'
të nu con grë mënë la'ni gué'dchiliu.
16 Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të.
17 Tsagla'guë guadi'dzënú të Dios nu gulë
guna'bë lu më guëdubi tiempë. 18 Grë lo quë
nacazac të, gulë bëdë'ë graci lu më purquë
ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'ë ni na
voluntá shtë më parë gré'të' narialdí ldu'i
diza'quë shtë Jesucristo.
19 Adë rcué'zëdi'i të shchi'ni Espíritu
Santo. 20 Adë rquë guiá'adi'i të diza-
'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë
Dios. 21 Iurë ze'dë guëni'i tubi nguiu tubi
di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza-
'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios,
gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in
shti'dzë Dios, adë rëa'në guënúdi'i tëhin.
22 Gulë bësa'në grë cusë mal.
23 Rna'bë na'a lu Dios narcue'dchí la'ni
ldu'u hia'a, gunë më compañi lë'ë të parë
gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac
të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të
guëzuné më almë shtë të nu espíritu shtë
të. Gunë Dios compañi lë'ë të parë adë
gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal.
Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini
Dadë Jesucristo. 24 Dios gudili lë'ë të parë
gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi
shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të;
gunë më cumplir grë cusë rë'.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

25 Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia,
gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

[26] Gulë bë'në saludar grë ra narialdí
ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasë
nacagshe'ldë na'a.
[27] Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo,
bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús
narëta' nga'li.
[28] Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më
llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin.
Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'ë Pablo tubi cartë lu grupë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Tesalónica

1 Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano
nu Timoteo, rquëa'a cartë rë' lu grupë
nacanaldë tëchi diza'quë shtë Jesús, ra
naquëreldë guë'dchi Tesalónica. Dios Shtá-
da'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të
parë gac të shmënë më. 2 Rna'bë na'a lu
Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më
llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u
të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë
të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

3 Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë
siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'ë na'a
graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'ë na'a graci
lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të
con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u
të diza'quë shtë Dadë Jesucristo. 4 Por ni
rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni'i na'a
lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a
ldu'u të lu ra nazunaldë lë'ë të. Cagni'i na'a
lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios
masiá rzunaldë mënë lë'ë të. Tsagla'guë
tsaldí ldu'u të de quë naza'quë na Dios,
masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të. 5 Por
grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të,
rdë'ë na'a cuendë de quë caglua'a Dadë Dios
runë tucarë tsuté̋ë lugar catë rnibë'a më.
Iurë rzunaldë mënë lë'ë të, nahin tubi sëñi
de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë
mënë.

6 Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë
tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra
narzunaldë lë'ë të 7 perë cuedchí ldu'u hia'a
dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëd-
chini më con ianglë pudërusë shtë më 8 nu
con be'lë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini
më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë
guënédi'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu
guëc ra narzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë
Dadë Jesús. 9 Guëzac zi më lë'ë rall la'ni
gabildi catë nídi'i fin. Guënitilú rall lu Dadë
Jesús. Guënitilú rall catë rnibë'a Dios, catë
nanú pudërë nu llni shtë më. 10 Gac ra
cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më
recibir hunurë shtë mënë nabëzuné̋ Dios
almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë
di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më
iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të
dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u
të diza'quë naguni'i na'a lu të.
11 Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios
por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më
cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë
cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues gu-
na'bë Dios lë'ë të parë gac të shmënë më.
Cagna'bë na'a lu më gunë më cumplir ra
cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudërë
shtë më gunë të cumplir dchi'ni shtë më
naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më.
12 Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë
runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më
lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë.
Zni gaquin niétiquë purquë Dios nu Dadë
Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë
më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzé̋ duldë la'ni ldú'ull

1 Iurne' rquëa'a lu të shcuendë guc guëd-
chini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtëá
më lë'ë hia'a lu gué̋'dchiliu nu guëquërél-
da'a con lë'ë më. 2 Quëhuna ruëguë lu të,
bëchi la sa' hia'a, adë rac ldú'udi'i të nu adë
rdzé̋bëdi'i ldu'u të de quë hia bëdchini Dadë
Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u
rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espíritu
Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bë'në rall
recibir tubi cartë nabëshe'ldë na'a narni'i
zni, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. 3 Adë
guësá'nëdi'i të guësigué̋ ra mënë lë'ë të
purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac
cumplir. Tiempë ni zihani mënë guësa'në
rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë
më. Tiempë ni guëdchini tubi nguiu na-
gadzé̋ grë clasë duldë la'ni ldú'ull, adë ni fin
shté̋nëll. 4 Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë
nu sull lu grë clasë cultë catë runë mënë
adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all
mizmë lé̋'ëll nu tsutëll catë runë tucarë
cuezë Dios nu guëní'ill mizmë lé̋'ëll na Dios.
5 ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë
ra cusë rë' dzë guquëreldënú na'a lë'ë të?
6 Nané̋ të pë cusë rzu lu nguiu nagadzé̋ grë
clasë duldë la'ni ldú'ull, perë adë guëlu-
a'alull lu ra mënë shtë gué̋'dchiliu hashtë
tiempë nagunë Dios disponer. 7 Pues nané̋
hia'a de quë zihani mënë adë rac shtú'udi'i

rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'. 8 Iurní
nguiu nagadzé duldë la'ni ldú'ull guëlu-
a'alull lu ra mënë lu gué'dchiliu, perë Dadë
Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më
lé'ëll. Guënitilú më lé'ëll iurë guëdchini më
con pudërë shtë më. 9 Lë'ë nguiu mal ni
guëdchínill con pudërë shtë Satanás parë
gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i
guëná mënë. 10 Con zihani bishi guësiguëll
lë'ë mënë nanadë rialdídi'i ldu'i diza'quë.
Guëniti rall purquë adë nédi'i rall tsaldí
ldu'u rall diza'quë parë gac salvar rall. 11 Por
ni Dios quëgsa'në më lë'ë rall parë tsaldí
ldu'u rall bishi. 12 Al fin grë ra nanadë
gualdídi'i ldu'u diza'quë, ra nanapë gustë
quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë
nídi'i fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

13 Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de
quë siemprë rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë na'a
graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús
rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulé
Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë
shtë Espíritu Santo purquë gualdí ldu'u të
diza'quë. 14 Nu napë të shti'dzë më naguni'i
na'a lu të parë tsuté të lugar catë rlua'a
pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë
ni guna'bë Dios lë'ë të.

15 Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë
Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra en-
señansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná
ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni
cartë rë'. 16 Dios Padre Shtáda'a con Dadë
Jesucristo, nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a nu
bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a.
Quëhunë më compañi lë'ë hia'a parë tsaldí
ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de
quë bë'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu
shtë më. 17 Rna'bë na'a lu më de quë gunë
më compañi lë'ë të parë gapë të valurë nu
fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i
të shti'dzë më lu ra mënë.

3

Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a

1 Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a,
gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más
nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús
lu ra më shtë gué'dchiliu. Gulë guna'bë lu
Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu
de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë
ziquë bë'në të recibirin. 2 Gulë guna'bë lu
Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guia'a
nguiu mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni
Dios. Pues lëdë gré di'i mënë rialdí ldu'u rall
diza'quë narni'i na'a 3 perë nabënë na Dadë
Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí
më gunë më compañi lë'ë të parë gac të
firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më
lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë. 4 Napë na'a
confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më,
de quë quëhunë të ra cusë narnibë'a na'a
gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të
grë cusë ni. 5 Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a
të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a
gunë më compañi lë'ë të parë gapë të más
pacënci masiá guëldënú mënë lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

6 Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a,
purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo
de quë adë gunë të igual naquëhunë ra
sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni.
Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti
enseñansë naguni'i na'a lu rall. 7 Bien
nané të de quë runë tucarë grë të gunë të
dchi'ni igual ziquë bëdë'në na'a dchi'ni dzë
guquëreldë na'a con lë'ë të. 8 Gudilli na'a
por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë
bëdë'në na'a dchi'ni hashtë bëdzaguë na'a
parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të
nicidá shtënë na'a. 9 Bëdë'në na'a dchi'ni
parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na
gunë mieti dchi'ni. Be'rquë niadchini na'a
lidchi të niadáu na'a sin quë adë niadíl-
lidi'i na'a lu të purquë bëdapë na'a derechë
parë niadë'në na'a ni. 10 Perë dzë gulezënú
na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa'
të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë
guëdë'ë të pë gaull. 11 Pues rni'i mënë lu
na'a de quë bëldá sa' të adë quëhúnëdi'i rall
dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë
nanadë rlluí'idi'i. Riuté rall la'ni ra cusë
naquëhunë mënë. 12 Ziquë muzë shtë Dadë
Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të,
runë tucarë gunë ra nguiu ni shchi'ni rall
parë gau rall. Adë tsuté di'i rall lidchi sa' rall
parë quili rall pë gau rall.

13 Adë tsasháquëdi'i ldu'u të. Gulë
tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë
lu ra mënë. 14 Talë nanú tubi nguiu
ladi të nanadë rzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë'
nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull.
Adë guëtsá'guëdi'i të lé'ëll parë guëtú lull.
15 Gulë guc shtu'u lé'ëll nu gulë guni'inú

lḗ'ëll ziquë bëchi sa' të, lḗdëdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

16 Siemprë nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compañi parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siemprë ancalë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënú Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

17 Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a. 18 Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

1 Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo
por mandadë shtë Dios el quë nagunë salvar
lë'ë hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na;
na më el quë naguëne'e vidë sin fin juntë
con lḗ'i'. 2 Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo,
nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldú'ul
Jesucristo iurë guni'inúa lḗ'ël diza'quë. Rac
shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guë-
ga'a ldu'u më lḗ'ël, quë rbedchí ldú'ul por
pudërë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shlá-
ma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldai' falsë

3 Antsë bëna incarguë lḗ'ël guëá'nël ciudá
Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia;
gunia'a lul iurní de quë napë quë guënibḗ'al
mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë
ldai'. 4 Nu adë guëquḗ'ëdi'i rall listë llëduni
ra lë shtë shtadë guëlú rall, nu adë gúnëdi'i
rall cuendë di'dzë shtë nguiu bishi purquë
fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë
ra mënë. Adë runë rahin compañi parë
guëdḗ'na'a cumplir lo quë narac shtu'u
Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá
shtë më. Grë ndë'ë quëhuna incarguë lul
stubi vueltë.

5 Lo quë narac shtua'a gunë të, gac shtu'u
të sa' të con guëdubinú ldu'u të sin mal
llgabë, nu tsaldí ldu'u të Jesús de verdá.
6 Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë
Dios, guanaldë rall tëchi di'dzë nadë guël-
luí'idi'i. 7 Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë
lëy nabëquë'ë Moisés perë adë riasḗdi'i rall
pë lo quë narni'i rall. Rac bḗ'adi'i rall
pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con
llëru'bë confiansë.

8 Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na za'quë,
sulë si talë guëlua'a hia'a de acuerdë según
voluntá shtë Dios. 9 Rdë'ë hia'a cuendë
de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien
purquë Dios bëdë'ë lëy parë grë ra mënë
mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë
Dios, grḗtë' ra narunë cuntrë Dios con ra
nanapë duldë, grḗtë' ra nadë runë rëspëti
Dios con grë ra nadë nḗdi'i gunë cuendë
shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra
narguini shní'ai', grḗtë' ra narguini mënë
gati mënë, 10 nu grë ra narquënú tse'lë sa'll,
nu grë ra naná rquënú mizmë sa' nguiu,
grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë
grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar
con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios.
Nu lë'ë lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë
enseñansë za'quë. 11 Ra enseñansë rë' nahin
de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë
ni rni'i de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios.
Mizmë lë'ë më bë'në incarguë diza'quë ni
guiahia.

Rdë'ë Pablo graci lu më por favurë nabë'në më

12 Quëgdḗ'ëhia graci lu Dadë Jesucristo,
bëne'e më pudërë parë guadi'dza diza'quë
purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë
nagunë cumplir voluntá shtë më. Gulḗ më
na parë guna shchi'ni më. 13 Gulḗ më na
aunquë antsë napa gustë guní'ihia didzabë
guëc më, bëna cuntrë lë'ë më, gurushtiáhia
guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë
todavía adë guc bḗ'adia'a pë canihuna. Adë
bëdchínidi'i llni shtë Dios guëca. 14 Perë
llëru'bë favurë napë më parë na; iurne' rac
shtua'a lë'ë më; rialdí ldua'a shti'dzë më.
Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia
unidë con lë'ë më.

15 Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí
ldu'u rall de quë Cristo Jesús bidë lu guḗ'd-
chiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë
duldë. Nu nahia primërë pecadurë entrë
grë mieti. 16 Perë bëga'a ldu'u më na, sulë
parë guëlua'a grë pacënci shtë më la'ni
vidë shtëna. Guca primërë entrë grë ra
pecadurë, perë lë'ë më gulḗ më na parë
gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'i
lë'ë më të parë gapë rall vidë sin fin.
17 Por ni runë tucarë guëdë'ë mieti graci
nu hunurë lu Rëy nanabani parë siem-
prë, el quë nadë rátidi'i, el quë nadë chu
rnádi'i lúhi', parë lúniquë Dios verdadërë
nanápëdi'i fin. Amén.

18 Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia,
guagla'guë tsaldí ldú'ul lë'ë më con buen
llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më
iurë bḗ'nël recibir dchi'ni shtë më, gunë
rahin compañi lḗ'ël iurne'. Guc tubi sul-
dadë za'quë shtë Jesús. 19 Adë guësá'nëdi'il
fe shtḗnël sino tsaldí ldú'ul lë'ë më más.
Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë,
pues bëldá mënë bëniti rall lu shnezë Jesús.

Bëquế guia'a rall llni nabëdë'ë Dios. [20] Zni
guzac Himeneo nu Alejandro, lë'ë naná
bëna intriegu lu Satanás të parë gac bë'a
rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall
cuntrë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë mënë

[1] Primeramëntë rac shtua'a gunë të
ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më,
nu gulë guadi'dzënú lë'ë më, nu gulë
bëdë'ë graci lu më por grếtë' ra mënë.
[2] Gulë guna'bë lu Dios por grë gubiernë nu
grếtë' autoridá të parë guëdápa'a tubi vidë
sin dishi'bi, nu parë guëdế'na'a cumplir
voluntá shtë më nu parë guëdápa'a vidë
naná de acuerdë con shti'dzë më. [3] Zndë'ë
rac shtu'u Dios guëdế'na'a cumplir naná
correctë delantë lu më, el quë nagunë
salvar lë'ë hia'a. [4] Rac shtu'u më grếtë'
nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grếtë'
nguiu gac bë'a rall guadë naná verdá shtë
më. [5] Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú
guëláu entrë nguiu nu Dios; më ni rni'inú
Dios por ra nguiu. Lế'i' na Dadë Jesucristo.
Na më nguiu. [6] Jesucristo bë'në intriegu
mizmë lế'i' lu galguti parë gudilli më duldë
shtë hia'a con prëci rënë shtếhi'. Iurë
bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por
galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a.
[7] Gudili më na ziquë mensajërë nu poshtë
shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë
nanádi'i më israelitë lla tsaldí ldu'u rall
nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza
verdá, lëdë bíshidi'i.
[8] Por ni rnia'a lu të, rac shtua'a de quë
guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios,
guëldisë rai' oraciuni lu Dios, perë sulë con
ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi.
[9] Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai'
shabë rai' ziquë runë tucarë, lếdëdi'i con
lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë
guëzế'ëdi'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë
naná lasaquë zihani dumí. Gácudi'i rai'
shabë nalasac zihani dumí nadë más parë
guëná mënë lo quë nanapë rall. [10] Mejurë
gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë
ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë
Jesús. [11] Ra na'a napë quë guëac dchi parë
guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë. [12] Adë
rdế'ëdia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë
Dios, nilë rnibế'adi'i rai' nguiu sino guëac
dchi ra na'a [13] purquë primërë bëntsa'u Dios
lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a.
[14] Adë bësiguếdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino
Eva. Por naná gugué na'a iurní, gulaguë
na'a la'ni duldë [15] perë gac salvar ra na'a
iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí
ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall
Dios nu si talë quëreldë rall bien lídchill,
nu si talë adë gúnëdi'ill cumplir deseo mal
nananú la'ni ldú'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

[1] Si talë tubi nguiu rac shtú'ull gápëll
catë guënibế'ai' ziquë encargadë shtë los
de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë
za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni. [2] El
quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbánill
tubi vidë za'quë lu sa'll të parë ni tubi adë
chu guëní'idi'i guếquëll. Napë quë gápëll
mizmë lế'ëll de grë duldë; gápëll tubsë
tsé'lëll. Gac mënë ni de buen llgabë; gáquëll
më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all
los de más mënë. [3] Adë gúdi'ill zili vini;
adë quílidi'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi
ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll
tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill
con sa'll; adë sébidi'i ldú'ull dumí. [4] Nu
rqui'ni guënibế'all lídchill za'quë za'quë,
nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'.
[5] Si talë adë gáquëdi'i guënibế'all lídchill
con shínill, ¿llallë gáquëll guënibế'all los de
más naná grupë shtë shmënë Dios? [6] Lë'ë
encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui'
tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bế'ni'
recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni
mizmë condenación nagulaguë mëdzabë;
guc shtú'ull gáquëll më ru'bë. [7] Nu rqui'ni
tubi encargadë con shmënë më gáquëll
rëspëti por los de más nanadë rialdídi'i ldu'i
diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra
sa'll guëni'i guếquëll. Ni na tubi trampë
shtë Satanás.

Ra narunë compañi ra encargadë con ra shmënë Dios

[8] Zni zac, ra diáconos, ra narunë compañi
entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti,
mënë narunë cumplir shtí'dzi', mënë nadë
rzuu'dchidi'i nu adë rzébidi'i ldu'u rai'
dumí. [9] Napë quë gac ra mënë ni nguiu
naná riasế bien diza'quë naná bëru'u lu llni

iurne'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engañi
la'ni ldú'i'. 10 Primërë gac probar ra mënë
ni, si talë adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá
cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni
ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús.
11 Mizmë zni ra tse'lë shtë diáconos gac rall
mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac
rall ra naquëhunë cumplir shtí'dzi'. Gac
rai' na'a za'quë të tsaldí ldu'u sáhi' lë'ë
rai'. 12 Tubi diácono napë quë gápëll tubsë
tsé'lëll, nu napë quë guënibẽ'ai' bien shíni'
con grë shfamíli' 13 purquë ra narunë sirvë
ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir
bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu
confiansë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza-
'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzẽbëdi'i
rai'.

Diza'quë shtë Dios

14 Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë,
perë mientras quëquëa'a ra cusë rë'. 15 Si
talë gac ldẽ'ëhia, gac bẽ'al lla runë tu-
carë guëquëréldël entrë los de más shmënë
Jesús, quiere decir, entrë ra famili shtë
Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë
pilari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimientë
shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios.
16 Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a
më rahin; iurní rialdí ldu'u hia'a ndë'ë:
Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu,
nu Espíritu Santo guní'i' tubldí na shcuendë
më.
Guná ra ianglë lu më.
Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra
mënë guëdubi naciuni.
Mënë gualdí ldu'u rall shti'dzë më,
nu bë'në Dios recibir lẽ'i' lu gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tëchi lu shti'dzë Dios

1 Espíritu shtë Dios rni'i ldi de quë lúltimë
tiempë bëldá mënë guësa'në rall shti'dzë
Dios. Tsanaldë rall tëchi ra espíritu mal
narsiguẽ, nu tsaldí ldu'u rall stubi ldai' falsë
naze'dë de mëdzabë. 2 Guëquẽ diaguë rall
di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë
nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiumbrë ni
adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná
cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in. 3 Ra
mënë ni nẽdi'i rall guëtsë'a mieti; nẽdi'i rall
gau mënë belë; perë Dios bëntsa'u grẽtë'
dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lë'ë më gau
rallin, nadë más guëdë'ë rall graci lu më.
4 Grẽtë' nabëntsa'u Dios bien nahin. Ni tubi
adë chu guëquẽ guiá'adi'in sino gulë bë'në
recibirin. Gulë bëdë'ë graci lu më 5 purquë
shti'dzë Dios runë ldai' grẽtë' guëc dau iurë
rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

6 Si talë quëgluá'al enseñansë rë' lu ra
bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë
Dadë Jesucristo, nu mizmë lẽ'ël tsagla'guë
gac alimentárël con shti'dzë Dios. Tsasël
más ldai' za'quë narianáldël tẽchi'. 7 Adë
rúnëdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë
cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë
ejercici diari, bësë'dë shti'dzë Dios bien.
8 El quë narunë ejercici quëhúnëll provëchë
por du'pë tiempë perë el quë narunë ejer-
cici espiritual, el quë naquëhunë cumplir
voluntá shtë Dios, quëhúnëll provëchë
iurne' mientras quëréldëll lu guẽ'dchiliu nu
quëhúnëll provëchë parë tubi vidë naguëd-
chini más despuësë. 9 Di'dzë ni na verdá
nu runë tucarë grë mieti tsaldí ldu'u rallin.
10 Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdẽ'na'a
dchi'ni; rdẽ'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u
hia'a shtí'dzi'; dzuléza'a Dios nanabani. Na
më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë
másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u
shti'dzë më.

11 Bëlua'a nu gunibë'a grẽtë' enseñansë
rë'. 12 Gubani bien guëdubi tiempë të adë
gúnëdi'i mënë desprëci lẽ'ël purquë nal
sultërë, más bien gáquël tubi ejemplë lu grë
ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquël ejemplë
za'quë manërë naruadí'dzël nu por con-
ductë shtẽnël. Gáquël ejemplë lu sa'l con
purë llgabë limpi. 13 Mientras lë'ë na guelda
nga'li, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrit-
uras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë
Dios. Nu bëdë'ë cunseju lu rai' lla runë
tucarë guëquëreldë rai'. 14 Siemprë bë'në
dchi'ni con fuersë nu llni shtë Dios, cusë
nabẽ'nël recibir iurë bëdchi'bë guia'a ra
më guani'si guẽquël, iurë guni'i rai' cusë
nagúnël.

15 Guagla'guë gúnël cumplir ra cusë rë'
con guëdubinú ldú'ul parë gac bë'a mi-
eti lla ziaglá'guël másru'u delantë con
lë'ë më. 16 Gupë cuidadë mizmë lẽ'ël nu
gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu
guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si

talë quëhúnël zndë'ë, gúnël segurë salvaciuni shtḗnël nu salvaciuni shtë ra narquḗ diaguë shtí'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

1 Adë rní'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lë'ë rai' con rëspëti ziquë ruadi'dzënul shtádël. Nu biadi'dzënú lë'ë ra nguiu de menos edá cumë si fuërë na rai' bḗchil. 2 Bë'në tratë ra na'a gushë cumë ziquë mizmë shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzënul lë'ë rai' ziquë zánël. Gápël rëspëti parë lë'ë rai'.

3 Bë'në compañi ra viudë, perë sulë ra naná viudë nanadë nápëdi'i famili. 4 Si talë tubi viudë nápi' shíni' u shinillágui', ra shíni' napë quë tsasḗ rall runë tucarë gúnëll compañi ra shtádi' u shmámi'; zni quilli rall lo quë naze'bi rall. Ni na correctë gunë tubi shmënë Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më. 5 Tubi viudë de verdá lu Dios, na el quë nanápëdi'i ni tubi shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldú'i' Dios, nu quëhúni' oraciuni dzë la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios. 6 Perë lë'ë viudë nariagla'guë tëchi deseo mal nananú la'ni ldu'i, pues nall ziquë tëgulë aunquë nabánill. 7 Gunibë'a grë ndë'ë lu ra viudë të parë guëquëreldë rall bien sin ni tubi faltë. Iurní nídi'i nicidá parë guëní'il guëc rai'. 8 Perë si talë tubi shmënë Dios nḗdi'i gápëll shfamílill u ra naquëreldënú lídchill, pues hia bëquḗ guiá'all shti'dzë Dios; nall más peor quë tubi nadë rialdídi'i ldu'i Dios.

9 Lu listë shtë ra viudë, adë rquḗ'ëdi'il lë grë rall, sulë ra nanapë sesenta izë u más, ra nagupë tubsë tsé'li', 10 ra nabë'në obrë za'quë lu sáhi' ziquë ra nagupë bien shíni', ra nabë'në recibir visitë lídchi', ra nabë'në sirvë con galnadu'u ra shmënë Jesús, ra nabë'në compañi ra naquëhunë sufrir lu cusë dushë, ra nazianaldë tëchi ra cusë za'quë. Ra viudë ni na verdá. Runë tucarë gunë të compañi lë'ë rai'.

11 Perë adë rquḗ'ëdi'il lu listë lë ra viudë lliguë purquë iurë ra deseo mal guëdchini stubi, rlua'a tëchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi. 12 Pues iurní napë rai' faltë purquë adë bḗ'nëdi'i rai' cumplir primërë comprumisi shtë rai' con Dadë Jesús. 13 Más de ni, quëac rall nabëchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lëdë niá'asëdi'i galnabëchi sino nu zac ruadi'dzë rall cusë adë guëlluí'idi'i nu riutḗ rai' asuntë adë rúnëdi'i tucarë lë'ë rai'. 14 Por ni rnia'a, ra viudë lliguë guëtsë'a rai' stubi të gapë rai' shini rai'; guënibë'a rai' prupi shfamili rai' të parë adë guëdḗ'ëdi'i lugar guëdchi'bë Satanás galquiá cuntrë shmënë Dios. 15 Pues hia bëldá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tëchi Satanás.

16 Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguiu, nanú viudë entrë shfamílill, runë tucarë lḗ'ëll gúnëll compañi viudë ni të parë nídi'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë rai' na'a ni, sino gunë rall compañi ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

17 Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios. 18 Pues Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rní'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

19 Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rdchi'bë ra galquiá cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall. 20 Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëní'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios të parë los de más sa' rai', guëdë'ë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më. 21 Runa incarguë lḗ'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezënú Dios, de quë tsaglá'guël tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në tratë igual grë sa'l. 22 Adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápël mizmë lḗ'ël de grë duldë.

23 Ziquë zihani vueltë rac llu'u lá'nil, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i të parë guëac lá'nil.

24 Ra cusë mal naquëhunë bëldá nguiu, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbëldá nguiu, naga'chi nahin iurne' perë napë quë

guëru'uin lu llni. 25 Igual na con cusë za'quë
naquëhunë nguiu. Bëldá vësë clarë rlua'a
rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin
lueguë, perë adë nídi'i mudë guëa'në ra
cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

6

1 Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë,
pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu
shlamë rall të parë adë chu guëní'idi'i mal
cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë
shtë Jesús. 2 Si nanú ra naná bajo ordë
shtë lamë naná rialdí ldu'i diza'quë, pues
rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu
lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë
tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë
purquë nall tubi sa' narunë recibir resul-
tadë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac
shtu'u Dios lë'ë lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë'
lu rall nu guni'inú lu mënë cunseju rë'.

Ldai' za'quë parë guëquitë ldu'u mënë

3 Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë,
cusë nanádi'i de acuerdë con enseñansë
za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë
rialdídi'i ldú'ull diza'quë narni'i lla gunë
mieti cumplir shti'dzë Dios, 4 pues nguiu
ni adë rac bë́'adi'ill niétiquë; rac shtú'ull
mizmë lë́'ëll. Nanú deseo mal la'ni ldú'ull
purquë nalë́ rac shtú'ull tildi dí'dzëll con
sa'll. Rdildi dí'dzëll subrë pë runë cuntienë
di'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë
mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë
rall mal llgabë cuntrë sa' rall. 5 Rguili rall
di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëniti
nezë za'quë shtë Dios. Adë guënë́di'i rall
verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall
parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il
tratë con mënë ni. 6 El quë naquëhunë
cumplir shti'dzë Dios, adë pë rúnëdi'i faltë
lë́'ëll, por ni rquitë ldú'ull. 7 Pues sin quë ni
tubi cusë bëdchínia'a lu gué'dchiliu nu iurë
gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i.
8 Si talë nápa'a naguëdáuha'a con shába'a,
nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a.
9 Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë
rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë
mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëlluí'idi'i
nu napë rall zihani deseo mal nanua'a lë'ë
ra nguiu lu cashtigu; rniti rall nu rialú mënë
ni parë siemprë. 10 Mënë rac shtu'u rall
gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na
ziquë lu'chi shtë grë́të' clasë cusë mal. Pues
por galërzebi ldu'u dumí, bëldá mënë bëniti
rall lu shnezë Dios. Bësëdchini rall zihani
dulurë mizmë lë'ë rall.

Tsagla'guë tsaldí ldú'ul Dios

11 Lë́'ël Timoteo, nguiu nagulë́ Dios, bël-
lu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu
Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldú'ul
Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci
lu sa'l nu gáquël më nadu'u. 12 Ziquë tubi
nguiu rdildi con fuersë lu deportë, zni runë
tucárël. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni
guna'bë më lë́'ël iurë bë́'nël testificar lu zi-
hani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më. 13 Iurne'
delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë
grë́të' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el
quë nadë bëdzë́bëdi'i lu Poncio Pilato sino
guní'i' verdá lu Pilato, quëgnibë́'ahia lë́'ël,
14 bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizmë lë́'ël
de grë cusë mal parë adë chu guëní'idi'i
guë́quël të adë chu guëní'idi'i cuntrë diza-
'quë por causë shtë́nël hashtë iurë guëabrí
Dadë Jesucristo stubi. 15 Iurë guëga'a iurë,
Dios gunë më cumplir grë́të' ndë'ë. Ben-
ditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë
narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más
quë los de más rëy. Na më Dadë naná
lasac lu grë ra dadë shtë gué'dchiliu. 16 Na
më lúniquë nadë rátidi'i. Quëreldë më lu
llni catë ni tubi adë chu riabí'guëdi'i. Ni
tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i
guëná rall lu më. Shtënë më na grë hunurë
nu derechë parë guënibë'a më parë siem-
prë. Amén.

17 Grë ra naná ricu lu gué'dchiliu rë',
guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall
lu sa' rall, nilë parë tsaldídi'i ldu'u rall
dumí nanapë rall purquë lëdë segúrëdi'i na
cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldí ldu'u
rall Dios, më el quë rne'e grë́të' ra cusë
hashtë de subrë parë guëquitë ldu'u hia'a.
18 Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con
dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con
dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucarë
gunë rall ayudë con guëdubinú ldu'u rall
ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i
rall nadzabë sino më za'quë. 19 Zni gunë
rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná
ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë
tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

20 Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús
nagunia'a lul; adë riutë́di'il lu ra shti'dzë

mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëlluí'idi'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë
rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin
di'dzë narac bë'a grë mënë. 21 Bëldá mënë
guanaldë tëchi ra enseñansë shtë rall nu
bëniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lé'ël.
Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pablo lu Timoteo

Bëquë'ë Pablo cartë rë' lu Timoteo

1 Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo.
Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u më
más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më
prometer gunë më salvar el quë naná unidë
con Cristo Jesús. 2 Quëquëa'a cartë rë' lul,
Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lé'ël;
rac shtua'a guëdë'ë Dadë Dios nu Cristo
Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a
cuedchí ldú'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u
më lé'ël.
3 Siemprë rëagná ldua'a lé'ël mientras
rna'ba lu Dios. Quëgdé'ëhia graci lu më, el
quë naquëhuna sirvë lúhi' con llni nananú
la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia
bë'në rai' sirvë lu më. 4 Rëagná ldua'a
bí'nil iurë bësëana lé'ël. Pues iurne' nalé
rac shtua'a dzë la gue'lë guënahia lul parë
quëquitë ldua'a. 5 Nu rëagná ldua'a lla rialdí
ldú'ul Dios de verdá. Primërë shmámël,
Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai'
shti'dzë më; iurní nasegura lé'ël nápël
mizmë fe quë lë'ë rai'.
6 Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë
gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lé'ël
iurë bëdchi'bë guiahia guéquël. 7 Pues por
lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzébëdi'i
hia'a lu ra mënë, sino rac guëdé'na'a
cuendë guadë naná bien nu guadë naná
mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu
quëápa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal.
8 Adë rtúdi'i lul parë guëní'il nal shmënë
Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na
por nanúa prësi purquë nahia shmënë më.
Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë.
Gunë më compañi lé'ël con pudërë shtë më.
9 Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më
lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në
mëhin, lédëdi'i purquë bëdé'na'a cusë za-
'quë, sino sulë purquë ni na voluntá shtë
më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë
mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulé
Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë gué'dchiliu
cueshté, 10 perë bëlua'a më amor nanapë
më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo
Jesús, Salvador shtë hia'a lu gué'dchiliu.
Lé'i' bëdé'ëi' fin grë ra pudërë shtë galguti.
Nu por diza'quë nápa'a llni; iurne' riasé
hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.
11 Dios gulé lë'ë na parë guëní'ihia diza-
'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë
më parë guëluá'ahia ra më nanádi'i mënë
israelitë. 12 Por ni rzac zia lu gré'të' ra cusë
rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bé'ahia
el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë
lë'ë më napë më pudërë parë adë tsalúdi'i
niétiquë lo quë nabëna incarguë gapë më.
Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më
stubi.
13 Guagla'guë tëchi ra enseñansë za'quë
rë', lo quë nabëluá'ahia nu guagla'guë
tsaldí ldú'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l
purquë unidë nal con Cristo Jesús. 14 Gupë
verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë
Espíritu Santo bë'në më incarguë di'dzë ni
guiá'al. Lé'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.
15 Hia nanël ra naquëreldë Asia, bësa'në
rall na, cumë Figelo nu Hermógenes. 16 Lë'ë
Dadë guëga'a ldú'i' famili shtë Onesíforo
purquë lé'ëll zihani vësë bé'nëll compañi
na, nu bësëquitë ldú'ull na; adë bëtúdi'i
lull de quë nanúa prësi. 17 Iurë bëdchínill
hashtë Roma, adë bësá'nëdi'i gudílill na,
nu bëdzélëll na. 18 Rac shtua'a lë'ë Dadë
Dios guëga'a ldú'i' Onesíforo guëlladchi con
Jesús iurë guëabrí më stubi. Pues nanël lla
bé'nëll sirvë na iurë nanúa Efeso.

2

Muzë za'quë shtë Jesucristo

1 Lé'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir
fuersë nu bendición nadápa'a purquë unidë
na hia'a con Cristo Jesús. 2 Lo quë nabínil
iurë bëluá'ahia diza'quë lu zihani mënë,
bëlua'a ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu
nguiu nagunë cumplir diza'quë, ra naná rac
guëlua'a enseñansë ni lu sa' rai'.
3 Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesu-
cristo gua'a ldú'ul grë cusë dushë. 4 Ni tubi
suldadë naná listë parë tíldinull enemigu,
riutëll asuntë shtë gué'dchiliu purquë rni'i
ldú'ull gúnëll cumplir ordë shtë narnibë'a
lé'ëll. 5 Mizmë manërë ni el quë narllu'në
carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë
adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë. 6 El
quë narunë dchi'ni lachi, nápëll derechë
cá'all primërë tubi partë shtë cusechë.
7 Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë
guëlua'a më lé'ël parë tsasël gré'të' ndë'ë.

8 Bëagná ldú'ul, Jesucristo guashtḗ më
ladi ra tëgulë. Guc më llëbní rëy David.
Di'dzë ni na diza'quë narní'ihia lu ra mënë.
9 Por diza'quë rë' rzunaldë mënë na hashtë
nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini
mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë
shti'dzë Dios. 10 Por ni napa pacënci lu cusë
mal parë bien shtë ra nagulḗ Dios të parë
gac salvar rall nu guëquëreldë rall lu llni nu
gluri shtë Cristo Jesús parë siemprë.
11 Verdá na di'dzë rë':
Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbánia'a con
lë'ë më.
12 Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më,
súba'a catë rnibë'a më.
Si talë guëquḗ guiá'a hia'a lë'ë më, lë'ë më
guëquḗ guiá'ai' lë'ë hia'a.
13 Si talë guëlua'a tḗcha'a lúhi', lë'ë më gunë
më cumplir shti'dzë më, purquë
lë'ë më napë quë gunë më cumplir
shtí'dzi'.
Adë gúnëdi'i më cambi shtí'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

14 Bëlua'a ra mënë të adë rëá'ldëdi'i ldu'u
rall, nu gunibë'a lë'ë rall ziquë mizmë
Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në
rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë
rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni;
nídi'i provëchë con ra di'dzë ni. 15 Bëdë'ë
guëdubi fuersë të parë gáquël tubi muzë
narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnël
dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldí
lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu
më. 16 Bëzalú grë di'dzë nadë guëlluí'idi'i
con grë di'dzë nanápëdi'i provëchë. Grë
ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rlaguë
rall másru'u la'ni cusë mal. 17 Enseñansë
shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë
nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo
nu Fileto. 18 Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall
de quë hia bëcua'ñi Dios ra tëgulë nu de quë
adë guëabrídi'i guëbani ra tëgulë stubi. Hia
lë'ë rall quëgsiguḗ guëc ra mënë hashtë hia
bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios. 19 Perë
Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë
nanapë tubi letrërë narni'i: "Runguë bë'a
Dios grḗtë' naná shini më", nu rni'i: "Grḗtë'
el quë narianaldë tëchi Cristo, grë mënë ni
runë tucarë guësa'në rall nezë mal".
20 La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë
nanactsa'u orë nu bëdchichi, también nanú
trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá
trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi
tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni.
21 Ziquë ni na ra nguiu; si talë tubi nguiu
guësá'nëll ra cusë mal, iurní nall ziquë
tubi trashtë especial parë nashtënë hi-
u'u; gáquëll muzë nagulḗ Dadë parë gúnëll
dchi'ni shtë më. Gac nguiu ni preparadë
parë grë dchi'ni za'quë shtë më.
22 Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni
ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za-
'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l,
nu adë riádi'i ldú'ul por cusë shtë guḗ'd-
chiliu. Bë'në grḗtë' ndë'ë juntë con los de
más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu
Dios. 23 Adë rúnëdi'il cuendë gardildi di'dzë
mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi.
24 Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbánill
bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi
narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con
pacënci. 25 Gáqui' tubi narac guëni'inúhi'
mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios
gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë
rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabrí ldu'u
mënë lu Dios nu tsasḗ rall verdá shtë më.
26 Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë
mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios.
Bëlá më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë
rall sirvë lu më.

3

Lla guëquëreldë mënë lúltimë tiempë

1 Gac bḗ'al de quë ra lúltimë tiempë
guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë
galërzac zi. 2 Ra mënë dzë ni gac shtu'u
rall mizmë lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí.
Runë nadchini rall. Runë naru'bë rall lu
sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i
rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i
rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë
nardḗ'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall
rëspëti parë cusë santu. 3 Adë rúnëdi'i rall
rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir
shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall
sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë
rall intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë. Adë
guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë
nalaa'dchi rall. Guëná tushë rall lu ra mënë
za'quë. 4 Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë
rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u
rall. Rdë'ë rall lugar rdchini llanë la'ni ldu'u
rall. Guëni'i rall sulë lë'ë rall lasac rall.
Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guḗ'dchiliu,
lëdë Diósëdi'i. 5 Mënë ni tsagla'guë ria rall
iádu'u, perë mizmë tiempë adë rsá'nëdi'i

gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë
diza'quë.
Bëlua'a tëchi mënë ni lu shti'dzë Dios.
6 Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsutẽ hiu'u
catë quëreldë na'a. Rsigue̋ rall ra na'a naná
du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë.
Ra na'a ni rianaldë tëchi ra deseo mal
nananú la'ni ldu'u rall. 7 Rini rall cualquier
enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac
riasẽdi'i rall verdá shtë Dios. 8 Ziquë guzac
dzë guquëreldë Janes nu Jambres, ra naná
bë'në cuntrë Moisés, zni zac na mënë ni;
gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë
rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni
lasáquëdi'i rall parë Dios. 9 Perë adë guëru'u
shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi
dzë ra mënë guëdë'ë rall cuendë de quë
tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jam-
bres.

*Pablo bë'në incarguë lu Timoteo ldai' za-
'quë*

10 Perë lẽ'ël, bien guanaldë tëchi ra en-
señansë nabëluá'ahia lul. Gunal conductë
shtëna. Nanël rialdí ldua'a Dios. Nanël
pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë
sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë
durë nabë'në mënë cuntrë na. Adë ri-
asháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi
sahia. 11 Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla
bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bínil
pë guzaca guë'dchi Antioquía, Iconio, nu
Listra. Nanël zihani vueltë guzunaldë mënë
na, perë todavía nabania; bëlá Dadë Jesús
na lu grë cusë mal. 12 Pues guldía grẽtë' ra
nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios,
napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall,
13 perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë,
más mal tsaglá'guëru'u rall. Rsigue̋ rall sa'
rall nu lë'ë rall guc rall nargugue̋.

14 Perë lẽ'ël Timoteo, gáquël firmë lu en-
señansë nabësẽ'dël. Gualdí ldú'ul ra ldai'
ni con guëdubinú ldú'ul. Nanël chu guc
mësë shtẽnël, el quë nabëlua'a lẽ'ël. 15 Nanël
dizdë gúquël llguë'në ra Sagradas Escri-
turas nanapë pudërë parë guëlua'ain lẽ'ël lla
gac salvárël por fe en Cristo Jesús. 16 Grë
ra di'dzë naque̋ la'ni Sagradas Escrituras
naescritin purquë bësẽ Espíritu Santu shtë
Dios lë'ë ra nabëquë'ë shti'dzë më. Rllui'i
rahin parë guësẽ'da'a luhin. Rllui'i rahin
parë guëni'inuhin lë'ë hia'a. Runin corregir
lë'ë hia'a; culdí rahin lë'ë hia'a tubi nezë
catë nápa'a vidë tubldí 17 të parë grë ra
narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac
gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

4

1 Quëhuna incarguë lẽ'ël delantë lu Dios
nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabrí
parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani
nu zac ra naná guti. Lë'ë më guënibë'a
më ziquë rëy iurní. 2 Quëhuna incarguë
lẽ'ël delantë lu më de quë guadí'dzël diza-
'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë
lẽ'ël nu tiempë adë rzac zídi'i rall lẽ'ël.
Guadi'dzënú ra mënë nanadë rialdídi'i ldu'i
shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal
naquëhunë rall. Bëdë'ë cunseju ra narunë
faltë riasẽ rall. Lẽ'ël gáquël muestrë shtë
pacënci. Tsagla'guë bëlua'a con enseñansë
shtë më 3 purquë guëdchini tiempë hia
ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall en-
señansë za'quë perë más tsanáldëru'u rall
tëchi llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë zi-
hani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u
guini rall. 4 Ra mënë ni guëlua'a tëchi rall lu
ra diza'quë nu tsanaldë rall tëchi ra cuendë
bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë
falsë. 5 Perë lẽ'ël, gáquël më pacënci guë-
dubi tiempë; gua'a ldú'ul iurë rzac zi mënë
lẽ'ël. Guná lla na conductë shtẽnël lu sa'l.
Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë
shtë Dios. Bë'në cumplir shchí'nil nabëne'e
Dios parë gúnël.
6 Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë
ofrendë lu Dios; hia ziagdchini iurë parë
gatia. 7 Ziquë tubi narllu'në lu carrërë,
bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna
cumplir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios
hashtë ne'. 8 Más delantë quëbeza premi
ziquë tubi corunë naguëne'e Dios purquë
tubldí na shcuenda lu më; bëna bien.
Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë guëabrí më
stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i
na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë
ra naná rac shtu'u guëná lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

9 Bësiubë parë gue'dë guënal na. 10 Pues
lë'ë Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull
ra cusë shtë gue̋'dchiliu rë'. Hia lẽ'ëll
ziá'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni
shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia. 11 Sulë
Lucas quëreldënúa ndë'ë. Bia'a Marcos të
parë gue'dënul lẽ'ëll ndë'ë të gúnëll dchi'ni

shtë Dios juntë con na. 12 Bëshe'lda lë'ë
Tíquico ciudá Efeso. 13 Iurë guídël, bia'a
lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu
zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras. 14 Alejandro lë'ë rrërë, nalḗ mal bḗ'nëll
cuntrë na; lë'ë Dadë quilli según lo quë
nabḗ'nëll. 15 Gupë lḗ'ël de nguiu ni purquë
nalḗ bḗ'nëll cuntrë diza'quë naruadí'dza'a.
16 Iurë guahia primërë vësë parë guna
defender na lu gubiernë, ni tubi adë chu
bë'në compañi na; grḗtë' rall bësa'në rall
na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i
më juzguë lë'ë rall por lo quë nabë'në rall.
17 Perë lë'ë Dadë bḗ'ni' compañi na dzë ni
nu bëne'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë
grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i
më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá
më na lu galguti ziquë lu ma dushë. 18 Zac
guëlá më na lu cusë mal nu gupë më na parë
tsutḗa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac
shtua'a gunë mieti alabar lë'ë më guëdubi
tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

19 Bë'në saludar Prisca nu Aquila con
shfamili Onesíforo. 20 Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'ë Trófimo guë'dchi
Mileto; rac llú'ull. 21 Guni'i ldú'ul parë
guëdchínil antsë lë'ë tiempë naldë guëga'a.
Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra
shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lḗ'ël.
22 Rac shtua'a lë'ë Dadë Jesucristo
cuezënúhi' lḗ'ël nu cagna'ba lu Dios gapë
të favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

1 Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu
nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza
lu ra nagulḗ Dios parë tsaldí ldu'u rai' más
nu parë gac bë'a rai' shti'dzë më naná de
acuerdë con tubi vidë santu. 2 Ruadi'dza lu
rai' purquë dzuléza'a guëquëreldënú hia'a
lë'ë më parë siemprë. Dios bë'në prometer
vidë eternë antsë cueshtḗ gué'dchiliu, nu
Dios adë rguguḗdi'i'. 3 Iurë bëga'a tiempë
nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá
shtë më por diza'quë shtë më; bërú'uhin
lu llni lo quë nagunë më por diza'quë shtë
më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë
ni según mandadë shtë Dadë Dios, el quë
nagunë salvar lë'ë hia'a. 4 Quëquëa'a cartë
rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël
mizmë fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më
guḗquël, nu guëga'a ldu'u më lḗ'ël, nu cued-
chí ldú'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a,
nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

5 Na bësëana lḗ'ël dani la'ni nisëdu'u.
Dani ni lë Creta; bësëana lḗ'ël parë gúnël
rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë
gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë
iádu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë
Dios. 6 Gunibḗ'ahia lḗ'ël gulël ra nguiu
za'quë, ra ni tubi chu quëgní'idi'i guëc
rai', nguiu nanapë tubsë tsé'li', ra nguiu ra
shini rai' rialdí ldu'u rall Jesús, nu los de
más mënë rni'i rall shini nguiu ni mënë
za'quë na rall, lḗdëdi'i shini nabani mal
sin rëspëti. 7 Pues el quë nanapë carguë
shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë
quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë
mal, nilë adë gáquëdi'i nguiu narldḗ nasesë
lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi
narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u
dumí, 8 sino gáqui' nguiu narunë recibir
naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguiu narunë
bien, nu quëhúnëll rëspëti derechë shtë
sa'll, nu quëápëll mizmë lḗ'ëll de grë maldá;
gúnëll cumplir mandamientë shtë Dios, nu
guëquitë ldú'ull grë shti'dzë më. 9 Nguiu ni
napë quë tsaldí ldú'ull verdá shtë Dios con
guëdubinú ldú'ull tal cumë ziquë bësḗ'dëll
di'dzë ni të parë gac guëluá'all diza'quë lu
stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rall
shnezë Dios. Nu nguiu naná encargadë con
shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac
ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë.
10 Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i
rall shti'dzë më; ruadi'dzë rall cusë tuntë;
rsiguḗ rall mënë con enseñansë shtë rall.
Zihani mënë ni rianaldë tëchi ra custumbrë
shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra
llguë'në. 11 Rqui'ni guë'au rua' rall purquë
rsiguḗ rall hashtë grë ra naná tubi famili,
tsaldí ldu'u rall enseñansë falsë naquëglu-
a'a mënë ni sulë parë gunë rall gan dumí.
12 Guc tubi mësë më Creta; gunı́'ill
shcuendë mizmë më ládzëll: "Ra më
cretense siemprë nabishi rall; na rall ziquë
ma dushë; nalḗ rau sha'të rall nu nabëchi
rall". 13 Verdá guni'i mënë ni. Por ni
guni'inú lë'ë rall të parë guëabrí tsanaldë
rall tëchi enseñansë shtë Cristo, 14 nu parë
adë gúnëdi'i rall cuendë grë ra di'dzë falsë
shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rall
cuendë ra mandadë shtë mënë narquḗ
guia'a verdá shtë Dios.
15 Grë ra nanapë llgabë limpi, grḗtë' ra
cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë
rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë mal llgabë, parë
lë'ë rall grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë
shgabë rall nu la'ni ldu'u rall hia gullinin;
ldu'u rall nu shgabë rall gadzḗ con duldë.
16 Rni'i rall de quë nanḗ rall Dios, perë
quëhunë rall negar lë'ë më por lo quë
narunë rall. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por
lo quë naquëhunë rall; nḗdi'i rall gunë rall
cumplir shti'dzë më; rlluí'idi'i rall parë cusë
za'quë shtë Dios.

2

Ldai' za'quë

1 Lḗ'ël Tito, bëlua'a lo quë naná de
acuerdë con ldai' za'quë. 2 Guni'i lu ra më
gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu
gapë rai' el mizmë lë'ë rai', nu gac shtu'u
rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu
cusë durë nu gapë rai' pacënci. 3 Nu guni'i
lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai'
vidë santu lu Dios; adë guadí'dzëdi'i rai'
chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuu'd-
chi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë
lu shfamíli'. 4 Zni guëlua'a rai' los de más

ra na'a lliguë të parë gac shtu'u rai' tse'lë
rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'. 5 Gac tubldí
shcuendë rall nu gapë rall llgabë limpi.
Gapë rall lidchi rall ziquë runë tucarë, nu
guëzu'bë diaguë rall shti'dzë tsé'li' të parë
adë chu guëní'idi'i mal cuntrë diza'quë shtë
Dios.
6 Nu zac guni'i lu ra nguiu lliguë, gac rall
më naquëreldë bien lu sa' rall. 7 Nu mizmë
lḗ'ël gáquël muestrë lu ra sa'l manërë nan-
abánil. Gáquël mësë za'quë parë lë'ë rall;
bëlua'a lë'ë rall con rëspëti sin ni tubi bishi.
8 Biadi'dzë lu rall de acuerdë con diza'quë
shtë Dios të parë adë chu guëní'idi'i na mal
lo quë naruadí'dzël. Zni guëtú lu ra narunë
cuntrë ra di'dzë shtë Dios. Hia parë guëni'i
rall mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rallin.
9 Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë të
parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzë shlamë
rall, nu gac shtu'u rall lamë sin guëní'idi'i
rall cuntrë lë'ë lamë. 10 Adë cuánëdi'i rall,
sino gac rall më za'quë lu lamë të parë
manërë naquëreldë rall guëlua'a de quë ra
enseñansë naze'dë de Dios nu Salvador shtë
hia'a; nalḗ nasa'a nahin. 11 Pues lë'ë favurë
ru'bë nabë'në Dios parë mënë narëta' lu
gué'dchiliu, hia bëdchinin të parë gac sal-
var grë clasë mënë. 12 Quëglua'a më lë'ë
hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal
parë guëquërélda'a bien; quëglua'a më de
quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a
vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizmë lë'ë
hia'a lu cusë mal. 13 Mientras cuéza'a iurë
lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi con pudërë
nu llni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac
llëru'bë na pudërë shtë Dios nu Salvador
shtë hia'a. 14 Bë'në më intriegu mizmë lḗ'i'
lu galguti parë quílli' duldë nu gúni' librar
lë'ë hia'a lu duldë të parë guëzunḗ më ldu'u
hia'a parë gáca'a limpi. Gulḗ më lë'ë hia'a
parë mizmë lḗ'i' të parë guëquitë ldu'u
hia'a.
15 Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë gu-
ni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con
pudërë nabëne'e Dios guiá'al. Gubani bien
të parë adë chu gúnëdi'i desprëci shtí'dzël.

3

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Jesús

1 Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë,
napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a
nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë
rall cualquier cusë za'quë. 2 Guni'i lu ra
mënë, adë guëní'idi'i rall cusë mal cuntrë
sa' rall nu adë guëní'idi'i rall chupë tsunë
di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më
humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.
3 Pues zac lë'ë hia'a antsë adë riasḗdi'i
hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu
gúca'a mënë narac mañi lu sa' hia'a. Guc
nambídia'a; rldënú hia'a cualquier mënë,
nu bëldënú mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a
lu sa' hia'a. 4 Perë iurë bëru'u lu llni lla
rac shtu'u Dios lë'ë hia'a, nu blac naza-
'quë na më Salvador shtë hia'a, 5 bë'në
më salvar lë'ë hia'a, lḗdëdi'i purquë bëdḗ'-
na'a cumplir mandamientë shtë më, sino
purquë sulë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; nu
bëzunḗ më almë shtë hia'a nu bëne'e më
vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo.
Tsagla'guë guësëdchini Espíritu Santo vidë
cubi la'ni ldu'u hia'a të parë gac cambi
llgabë shtë hia'a. 6 Por Jesucristo, Salvador
shtë hia'a, Dios bëshe'ldë Espíritu Santo
parë cuezënúhi' lë'ë hia'a parë adë gúnëdi'i
faltë pudërë ni tubi mumëntë 7 të parë gá-
ca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por
tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo,
Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini
më nanapë esperansë naná vidë sin fin
naguëne'e më.
8 Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a
guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë të
parë ra narialdí ldu'i Dios, guëni'i ldu'u rall
gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu
napin provëchë parë mënë. 9 Perë bëlua'a
tḗchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë
chu guc shtadë guëlú mënë, nu asuntë catë
ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë
nanú mënë nardildi di'dzë pë runë cun-
tienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni
nápëdi'i valurë nu rlluí'idi'in parë bien shtë
mieti.
10 El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull
divisioni entrë ra shmënë Dios, bë'në cor-
regir lḗ'ëll chupë u tsunë vueltë; si adë
rúnëdi'ill cuendë shtí'dzël, bëgú lḗ'ëll entrë
ladi të. 11 Nguiu ni bënítill lu shnezë Jesús.
Nápëll duldë nu mizmë lḗ'ëll nanëll nacon-
denádëll.

Cunseju parë Tito

12 Iurë guëdchini Artemas u Tíquico
naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë
gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis
purquë rac shtua'a guëquërelda guë'dchi

ni tiempë naldë. [13] Bë'në grë cusë të gúnël
compañi abogado Zenas nu Apolos parë adë
gúnëdi'i faltë parë viajë shtë rai'. [14] Nu zac
los de más bëchi sa' hia'a tsasẽ rai' de quë
runë tucarë gunë rai' lo quë narac shtu'u
Dios të parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë
rai' compañi ra nanapë nicidá. Zni gac rall
mënë ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

[15] Grë ra naquëhunë compañi na ndë'ë
quëgshe'ldë rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë
saludë shtë na'a lu grë ra narac shtu'u Jesús
nu ra narac shtu'u lë'ë na'a.

Rac shtua'a gunë të recibir bendición
shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë'ë San Pablo lu Filemón

Quëquë'ë Pablo cartë rë' lu Filemón

1 Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia
diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë
rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a.
Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë
compañi lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalḗ rac
shtu'u na'a lḗ'ël. 2 Nu quëquëa'a cartë rë' lu
grupë shtë shmënë Jesús nardëá lídchil nu
quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo,
el quë narunë compañi lë'ë na'a lu dchi'ni.
3 Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cued-
chí ldu'u të por Dios, Shtada'a, nu por Dadë
Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fe shtë Filemón

4 Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë
rëagná ldua'a lḗ'ël, nu rna'ba lu Dios por
lḗ'ël 5 purquë binia nalḗ rac shtú'ul Dadë
Jesús nu nalḗ rialdí ldú'ul shti'dzë më nu
rac shtú'ul grḗtë' shmënë Dios. 6 Rna'ba
lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar
parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu
rna'bë na'a lu më të gac bḗ'al grë ra ben-
dición nadápa'a purquë unidë na hia'a con
Cristo Jesús. 7 Nalḗ bësëquitë ldú'ul na nu
rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más
purquë nanḗa de quë rac shtú'ul ra shmënë
Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldua'a purquë
ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë
ra cusë shtë Jesús por lo quë nabḗ'nël por
lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

8 Por ni nu purquë nahia poshtë shtë
Cristo, napa derechë parë guënibḗ'ahia
lḗ'ël lo quë narunë tucarë gúnël 9 perë
mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac
shtú'ul na nu rac shtua'a lḗ'ël. Na
Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa
prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús.
10 Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná
ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras
nanúa lachigui'bë.

11 Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë
shtḗnël nadë rlluí'idi'i perë iurne' nádi'ill
zni; gúnëll cumplir narac shtú'ul nu zac lo
quë narac shtua'a. 12 Quëgshe'lda lḗ'i' lul;
bë'në recibir lḗ'i' con bien purquë nalḗ rac
shtua'a lḗ'ël. 13 Rac shtua'a nëa'nënull na
ndë'ë parë guëá'nëll shlugárël. Gúni' sirvë
mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia
diza'quë. 14 Perë adë rac shtú'udia'a guna
tubi cusë sin permisi shtḗnël të parë lë'ë
favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la
fuersë sino por voluntá shtḗnël. 15 Tal vez
Onésimo bësá'nëll lḗ'ël por du'pë tiempë të
parë iurne' gúnël recibir lḗ'i' lídchil parë
siemprë. 16 Hia adë rëabrídi'ill ziquë muzë
no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në
recibir lḗ'i' ziquë tubi shmënë Jesús narac
shtú'ul. Nalḗ rac shtua'a lḗ'i' perë lḗ'ël
rac shtú'ul lḗ'ëll más, lëdë niá'asëdi'i ziquë
muzë nabëabrí lídchil sino ziquë bḗchil
naná unidë con Dadë Jesucristo.

17 Ziquë nanël quëhunënú hia'a shchi'ni
më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë
mizmë na. 18 Si talë bḗ'nëll mal lul, u si
talë nazé'bill dumí, guni'i lua blac dumí
biá'all, guëguíllahin. 19 Na Pablo quëquëa'a
cartë rë' con prupi guiahia; na guëguilla
cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucarë
gúnël cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë
purquë biadi'dza lul diza'quë. 20 Nia bëchi,
bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios.
Bësëquitë ldua'a por amor nanápël parë
Dadë Jesucristo.

21 Quëquëa'a lul purquë napa segurë de
quë gúnël cuendë shti'dza nu rac bḗ'ahia de
quë gúnël másru'u de lo quë narna'ba lul.
22 Mizmë tiempë bë'në preparar tubi cuartë
catë guëquërelda purquë quëbeza gunë më
lo quë naquëgna'bë të lúhi'; gueldë guë-
nahia lë'ë të.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

23 Epafras quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë
të nu zac lḗ'ëll nanull lachigui'bë ndë'ë
purquë rialdí ldú'ull diza'quë. 24 Nu Mar-
cos nu Aristarco, nu Demas con Lucas,
quëgshe'ldë rai' saludë. Quëhunë rai' com-
pañi na lu shchi'ni Jesús.

25 Rac shtua'a de quë favurë shtë Dios
guëa'në con lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bëdchini shini më

1 Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë
guëlú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zi-
hani vësë nu zihani manërë guni'inú më
lu shtadë guëlú hia'a por enseñansë shtë
ra nabiadi'dzë shti'dzë më 2 perë iurne'
lúltimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë
bëdchini shini më, Jesús. Dios bëcue'shtḗ
gué'dchiliu por lë'ë shini më, nu gulḗ Dios
shini më parë guënibḗ'ai' grë cusë nananú
gué'dchiliu nu gube'e. 3 Lë'ë shini më na
ziquë galrabtsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios
zni na Jesús, ecsactë ziquë Shtádi'. Por
Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë
shti'dzë më adë rialúdi'i gué'dchiliu. De-
spuësë de bëzunḗ më almë shtë hia'a de grë
duldë, iurní guzubë më lugar shtë hunurë
ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë
më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

4 Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë
quë ra ianglë. Pues bë'në Jesús recibir
mejurë lugar; bëdë'ë Dios tubi lë parë shini
më namás lasac quë lë shtë ianglë. 5 Dios
nunquë adë gunı́'idi'i' lu tubi ianglë:

Lḗ'ël nal shinia.
Bëna punërë lḗ'ël; súbël lugar shtë hunurë.
Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë:

Na nahia Dadë parë lḗ'ël.

Nu lḗ'ël gáquël shinia.

6 Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu gué'd-
chiliu, bë'në më honrar lḗ'i' nu guni'i më:

Grḗtë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar
lḗ'ël.

7 De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'lë narru'u lu gui'i të gunë
rai' lo quë narnibë'a më.

8 Perë lu shini Dios guni'i më:

Nal Dios; catë rnibḗ'al na parë siemprë; adë
tsalúdi'in.

Bandërë shtḗnël quëhunë significar nal rëy
justë.

9 Rac shtú'ul ra cusë tubldí, perë rna túshël
nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më.
Por ni Dios shtḗnël bëtiá'ai' sëiti guḗquël të
guëquitë ldú'ul más quë grë ra sa'l.

10 Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lḗ'ël bëcue'shtël grḗtë' ra cusë
dizdë principi shtë gué'dchiliu.

Con guiá'al bëcue'shtël gube'e.

11 Lë'ë rahin tsalú perë lḗ'ël guëá'nël parë
siemprë.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

12 Nu lḗ'ël guëtú'bil gué'dchiliu nu gube'e
ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lḗ'ël nal
mizmë nedzḗ nu parë siemprë; lḗ'ël
guëbánil parë siemprë.

13 Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan
lu grë enemigu shtḗnël nu guëzu'bë
diaguë rall shtí'dzël.

14 Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë
cumplir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më
lë'ë rai' parë gunë rai' compañi ra nabë'në
recibir salvaciuni shtë më.

2

Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni shtḗna'a

1 Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë
quë guëdḗ'na'a cuendë bien ra di'dzë nabí-
nia'a të parë adë chu guësëá'nëdi'i shnezë
Dios. 2 Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ian-
glë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë
nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guc
cashtigu rall. Bë'në rall recibir pagu justë
según duldë nu faltë nabë'në rall. 3 Verdá
nahin, por ni ¿llallë guëdḗ'na'a të parë guë-
ca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë
diáguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na
salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë'
primërë biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë
ra nabini shti'dzë më, bë'në rai' testificar
de quë verdá na di'dzë ni. Bëdḗ'na'a recibir
di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'. 4 Nu
Dios bëluá'ai' shtí'dzi' na verdá por sëñi
nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu
Santo nabëne'e më parë cuezënúhi' lë'ë
hia'a. Cadë túbia'a bëdḗ'na'a recibir don
nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según vol-
untá shtë Dios.

Jesucristo gúqui' ziquë bëchi sa' hia'a

5 Stubi puntë; adë gunibḗ'adi'i Dios de
quë gué'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë

shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë gué'd-
chiliu verdadërë. 6 Pues tubi partë shtë
Sagradas Escrituras rni'i zni:
¿Chull na nguiu të parë rëagná ldú'ul lé'i'?
Grë nguiu gati rall.
¿Pëzielú rac shtú'ul cuezënul lé'ëll?
7 Por du'pë tiempë bé'nël të napë nguiu
menos hunurë quë ra ianglë
perë bé'nël honrar lë'ë nguiu con hunurë
ziquë tubi corunë.
Nu bëdé'ël pudërë parë guënibë'a nguiu grë
cusë nabëntsá'ul.
8 Grétë' cusë bëcué'zël guëa' nguiu;
guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguiu.
Iurë bëcue'zë Dios grétë' cusë guëa' nguiu,
bëdë'ë Dios permisi guënibë'a nguiu grétë'
cusë. Sin quë adë guété'dëdi'i, rnádi'ia'a
grë cusë bajo ordë shtë nguiu 9 perë rna
hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punërë
ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por
du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios
honrar lé'i' con zihani hunurë naná ziquë
tubi corunë purquë bë'në më sufrir hashtë
gúti'. Por tubi favurë nabë'në Dios, guti
Jesús por grë mënë.
10 Dios bëntsa'u grë cusë purquë zni bëuu'
ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë
më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani
shini më gube'e catë quëreldë më lu llni.
Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús
lu gué'dchiliu të sac zíhi'. Bé'ni' cumplir
grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni
tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar.
11 El quë narunë të gac mënë shmënë Dios,
nu ra shmënë më naná runë cumplir grë
voluntá shtë më, napë rai' mizmë Shtadë
rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë
rni'i më na rai' ziquë famili shtë më. 12 Ni
na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná
rni'i:
Guna alabar lé'ël delantë lu ra bëcha,
nu guna alabar lé'ël juntë con los de
más shmënël nardëá por nombre
shtënël.
13 Nu zac rni'i Sagradas Escrituras:
Na tsaldí ldua'a shti'dzë më.
Stubi lugar rni'in:
Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná
bëne'e më parë na.
14 Verdá grë ra shini nguiu napë rai'
mizmë clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni
zac Jesús guc nguiu con cuerpë shtë nguiu
të parë gati më; zni bëdë'ë më fin pudërë
shtë el quë nabësëdchini galguti lu gué'd-
chiliu. Lëll Satanás. 15 Nu bë'në më li-
brar ra nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con
galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall.
16 Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu gué'd-
chiliu parë gunë më compañi ra ianglë, sino
be'dë guëdchini më lu gué'dchiliu ziquë
llëbní Abraham parë gunë më compañi lë'ë
ra nguiu. 17 Por ni bëqui'ni gac më igual
ziquë bëchi sa' më të gac më tubi bëshuzi
ru'bë narga'a ldu'u ra mënë nu parë gúni'
cumplir grë lo quë narac shtu'u Dios. Nu
bëdchini më parë quilli më con rënë shtë
më por duldë, nu parë guëdchisú më grë
duldë shtë ra shmënë më. 18 Guzac zi më
nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni
iurne' rac runë më compañi grë ra narzac
zi lu cualquier cusë durë.

3

Jesús na más më ru'bë quë Moisés

1 Bëchi naná unidë con Dios santu, gu-
na'bë më lë'ë të, të guëquëreldënú të lë'ë
më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien
chu na Jesús; náhi' el quë nabëdchini por
nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás
lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a.
Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná
rialdí ldu'u hia'a. 2 Lë'ë Jesús bë'në cumplir
voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punërë
lé'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir
igual ziquë Moisés bé'ni' cumplir grétë' lo
quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më
guahietë. 3 Sin quë adë guété'dëdi'i, Jesús
runë tucarë más hunurë quë Moisés. Nahin
ziquë tubi nguiu narza'a tubi hiu'u; runë
tucarë nguiu ni más hunurë quë lë'ë hiu'u.
4 Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, perë
Dios bëcue'shté grétë' cusë nananú la'ni
gué'dchiliu nu gube'e. 5 Siemprë Moisés
bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc
Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë
biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés
bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi',
cusë naguër gac despuësë. 6 Perë Cristo na
shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë
Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a
shini më si talë guëdé'na'a segurë fe shtë
hia'a, si talë adë rdzébëdi'ia'a nu si talë adë
guëazë guétëdi'ia'a shnezë më jamás, nu

si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë
nadápa'a.

Guëzi'i ldu'u ra shmënë Dios

7 Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo:
Nedzḗ iurë guini të lo quë narni'i Dios,
8 adë runë naguḗdchidi'i ldu'u të cumë
ziquë bë'në mënë guahietë;
bëdzatsu mënë cuntrë Dios.
Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú
rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.
9 Nga'li ra shtadë guëlú të bëtë'dë rall prëbë
lua.
Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná
rall milagrë lo quë nabëna.
10 Por ni bëldḗa con lë'ë rall nu gunia'a
shcuendë rall: "Siemprë ldu'u rall
bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë
bënguë bḗ'adi'i rall shneza".
11 Bëna prometer con juramentu, nunquë
jamás adë tsutḗdi'i rall catë rzi'i
ldu'u mënë con na, catë rbedchí
ldu'u rall.
12 Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de
lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tëchi
cusë mal, nu por ni adë rialdídi'i ldú'ul
shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nana-
bani. 13 Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l
cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë
mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los
de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë
të ldu'u naguëdchi por duldë nacuguḗ ra
nguiu. 14 Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë,
sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a,
iurní unidë na hia'a con Cristo.
15 Zni rni'i Sagradas Escrituras:
Nedzḗ si talë guínil lo quë narni'i Dios,
adë runë naguḗdchidi'i ldú'ul cumë bë'në
ra mënë guahietë iurë bëquḗ guia'a
rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall
gac Dios shlamë rall.
16 ¿Chúllëti'i bëquḗ diaguë shti'dzë Dios nu
despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë
mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés
ziquë cabësë shtë rall. 17 ¿Chullëti'i bëldënú
Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë
nabë'në duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë
rai' lu shlatë catë nídi'i mënë. 18 ¿Chullëti'i
guni'i Dios con juramentu adë tsutḗdi'i
rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë
mënë nanadë bëzu'bë diáguëdi'i shti'dzë
më. 19 Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë
bḗ'nëdi'i rall gan tsutḗ rall purquë adë
gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

1 Por ni, aunquë nanú tubi promësë
guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni
gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de
lë'ë të, guëni'i më: "Runa juzguë nu adë
tsutḗdi'il lugar ni". 2 Pues parë mizmë
lë'ë hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëd-
chinin parë ra mënë guahietë, perë ra
mënë ni adë bḗ'nëdi'i rall recibir shti'dzë
më con fe cumë cusë za'quë purquë adë
gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bël-
luí'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall. 3 Perë lë'ë
hia'a gualdí ldu'u hia'a nu guatḗ hia'a catë
rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë
guni'i më:
Gualdídi'i ldu'u rall na; por ni bëldḗa nu
gunia'a con juramentu,
adë tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con
na.
Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bëdë'ë
më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më
guḗ'dchiliu. 4 Pues ze'dë tubi partë shtë
Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë
narzi'i ldu'u mënë:
Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni
nabë'në më.
5 Stubi lugar guni'i më:
Adë tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con
na.
6 Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsutḗ
rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë
lë'ë mënë nabini diza'quë primërë, adë
tsutḗdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë
bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë më. 7 Por ni
Dios bëluá'ai' tubi dzë señaladë naná nedzḗ.
Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë
naguni'i David aunquë llëduni tiempë zi-
a'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a
tampa:
Nedzḗ iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë
runë naguḗdchidi'i ldu'u të.
8 Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më
israelitë, pues Dios adë niabrídi'i guëni'i më
de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti. 9 Zni nanú
tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi
iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë
Dios 10 purquë grḗtë' el quë natsutḗ shnezë
Dios catë rzi'i ldú'ull con lë'ë më, nápëll
descansë. Hia gualú shchí'nill ziquë guzi'i
ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më. 11 Por ni

cha guëdḗ'na'a fuersë parë tsutḗ hia'a catë
guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, no sea që
cualquier de túbia'a ziaglá'ga'a mizmë nezë
ziquë bë'në ra mënë nadë gualdídi'i ldu'u
shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.
12 Zni runë tucarë guëdḗ'na'a purquë
di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin
pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná
guërupë tëchi. Shti'dzë më riutḗ hashtë
más la'ni ldu'u nguiu. Shti'dzë më runë
dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë
la'ni ba'cu shtë mieti. Riutḗ shti'dzë më
hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i
ldu'u nguiu parë gunin juzguë lë'ë rahin.
13 Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guë-
ca'chilúdi'i lu më. Grḗtë' nanuhin shlatë.
Rna më nu nanḗ më grë lo quë naquëhunë
mieti nu napë quë guëtḗ'da'a cuendë lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

14 Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë
parë lë'ë hia'a; guatḗ më catë quëreldë
Dios lu gube'e, por ni guiaglá'ga'a firmë
lu shnezë Dios con diza'quë nagualdí ldu'u
hia'a. 15 Lë'ë bëshuzi shtë hia'a, rga'a ldú'i'
lë'ë hia'a. Riasḗhi'; nanḗhi' grë debilidá
nadápa'a purquë lë'ë më gudëdë më lu
mizmë prëbë nadápa'a, perë sin quë adë
bḗ'nëdi'i më duldë. 16 Por ni guiabí'ga'a
lu më catë nanú më. Guiabí'ga'a lu trunë
shtë Dios sin quë adë chu rdzḗbëdi'i. Por
favurë shtë më guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a
nu gunë më compañi lë'ë hia'a cualquier
nicidá nadápa'a.

5

1 Cadë bëshuzi ru'bë naná designadë en-
trë ladi ra nguiu, nápi' carguë parë gúni'
representar ra mënë lu Dios. Runë bëshuzi
ofrecer lu Dios ra ofrendë shtë mënë nu sac-
rifici por duldë shtë rall. 2 Mizmë bëshuzi
ni rac runë tratë nadu'u con ra mënë
naguënḗdi'i voluntá shtë Dios nu rëazë
guëtë rall shnezë më, purquë bëshuzi ni
nápëll mizmë debilidá cumë grë mënë. 3 Por
debilidá ni rqui'ni gunë bëshuzi ofrecer
tubi ma ziquë sacrifici lu Dios por ra duldë
nabë'në bëshuzi nu zac rúnëll ofrecer ra ma
por duldë shtë los de más mënë.

4 Ni tubi nguiu gululḗ mizmë lḗ'ëll ziquë
bëshuzi con hunurë shtë galbëshuzi, sino
Dios gululḗ lḗ'ëll mizmë manërë ziquë gu-
lulḗ më lë'ë Aarón. 5 Zni zac Cristo adë
bëshepi guiá'adi'i' të gáqui' bëshuzi, sino
Dios gululḗ lḗ'i' nu guni'i më lu shini më:

Lḗ'ël nal shinia; gululëhia lḗ'ël.

6 Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lḗ'ël nal bëshuzi parë siemprë, ziquë
mizmë clasë cumë Melquisedec.

7 Iurë Jesús gubani lu guḗ'dchiliu rë', gu-
na'bë më lu Dios; bë'në më ruëguë lu Dios.
Guni'i më fuertë nu cantidá nisë bëru'u lu
më. Guna'bë më lu Dios, el quë nanapë
pudërë parë guëlá lḗ'i' lu galguti, nu Dios
bëquḗ diágui' shti'dzë shini më purquë
Jesús guc cunformë; bḗ'ni' cumplir voluntá
shtë Shtádi'. 8 Aunquë Cristo na shini Dios,
por galërzac zi nabë'në më sufrir, bësḗ'dëi'
parë guëzu'bë diágui'. 9 Iurë gudëdë grë ra
cusë durë nu bë'në më gan lu ra prëbë, guc
më el quë nardë'ë vidë eternë parë grë ra
narzu'bë diaguë shti'dzë më. 10 Gululḗ Dios
lë'ë Jesús; gúqui' designadë bëshuzi ru'bë
con mizmë hunurë ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë guëazë guéta'a lu shnezë më

11 Nanú zihani cusë más parë guënia'a
lu të shcuendë bëshuzi ru'bë nadápa'a.
Parë guna explicar parë tsasḗ të, naganin
purquë adë riasḗdi'i të lueguë. 12 Hia gudëdë
tiempë dizdë gualdí ldu'u të diza'quë; hia
runë tucarë guëlua'a të los de más sa' të,
perë todavía rqui'ni stubi mënë guëlua'a
lë'ë të stubi vësë más ra cusë sencigi, ra
primërë puntë shtë ra enseñansë narialdí
ldu'u hia'a. Na të ziquë tubi narqui'ni
gu purë lechë en vez de gaull cumidë con
belë. 13 Grë ra naná ziquë me'dë naná
radchi, adë rac bḗ'adi'ill mudë narunë tu-
carë guëquëréldëll con sa'll. Nall ziquë
tubi ngulë'në narqui'ni tubi mësë. 14 Perë
ziquë cumidë na parë ra mënë ru'bë, los
de más puntë shtë enseñansë, na parë ra
mënë naná riasḗ guadë na mal nu guadë
na za'quë. Mënë ni hia napë rall tiempë lu
shnezë Dios nu tsagla'guë runë rall gan lu
duldë.

6

1 Por rsunë ni, cha guiaglá'ga'a delantë
parë tsarú'ba'a; guësḗ'da'a más enseñansë
shtë Cristo. Adë guëá'nëdi'ia'a sulë con ra

enseñansë sencigi nabëdẽ'na'a recibir más
antsë. Enseñansë ni runë tratë napë që
güabrí ldu'u mieti lu Dios, nu adë rúnëdi'i
mënë confiar ra obrë za'që. Ra enseñansë
sencigi rni'i napë që tsaldí ldú'ul shti'dzë
Dios. 2 Nu cagni'in shcuendë custumbrë
shtë rdchi'bë guia'a shmënë Jesús güëc sa'
rall, nu runin tratë lla güëriubë nisë zihani
cusë. Cagni'in shcuendë de që tsashtẽ ra
tëgulë stubi, nu de që ze'dë güëdchini juici
eternë. 3 Pues guiaglá'ga'a delantë si talë
gunë më compañi lë'ë hia'a.

4 Ra naguasẽ di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u
por lo që nabëne'e më, ra narunguë bë'a
Espíritu Santo, 5 ra nabëquitë ldu'u con
shti'dzë Dios, nu ra narac bë'a pudërë shtë
ra naguënibë'a iurë gac më rëy, 6 Si talë
güazë guetë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios
nádi'in verdá, nídi'i mudë güabrí ldu'u
rall lu më stubi vueltë purquë mizmë lë'ë
rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz
stubi vueltë, nu quëhunë rall burnë lë'ë
më delantë lu ra mënë. 7 Na nguiu rë'
ziquë lachi naná rlaguë guiu lúhi'. Iurë
lë'ë guiu rlaguë, ruu' guiu'u nisë. Si talë
guiu'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra
naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición
shtë Dios. 8 Perë si talë lë'ë guiu'u rdë'ë
guitsë nu gui'lli nadë rlluí'idi'i, iurní mal
na guiu'u ni nu güëlladchi na cashtigu shtë
Dios parë guiu'u ni; fin shtëhin na ziquë
tubi cusë narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

9 Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu të, bëchi
narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë
znídi'i con lë'ë të purquë nasalvar të nu
quëhunë të cusë za'quë. 10 Dios na më
justë; adë güëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni
nabë'në të parë lë'ë më. Rëagná ldu'u
më lla guc shtu'u të sa' të, lla bë'në të
sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më.
Adë güëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë
quëhunë të compañi lë'ë rai'. 11 Ziquë rac
shtu'u sa' të, iurne' rac shtu'u na'a cadë
tubi të güëlua'a de quë napë të zihani es-
peransë hashtë güëabrí më stubi. 12 Adë
gac të nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë
shtë ra narialdí ldu'i de verdá con pacënci;
iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë
nabë'në më prometer parë grë ra naná
shmënë më.

13 Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në
më prometer purquë iurë bë'në më prome-
ter lu Abraham, bë'në më jurar por mizmë
lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë
quë lë'ë më. 14 Guni'i Dios lu Abraham:
"De verdá gunë ldaiha lẽ'ël nu güenehia
cantidá llëbnil". 15 Abraham gulézi' con
pacënci hashtë guc cumplir shti'dzë më; zni
bẽ'ni' recibir lo quë naná bë'në më prom-
eter lúhi'. 16 Iurë ra nguiu runë rall jurar,
rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi
namás më ru'bë quë lẽ'ëll. Juramentu ni na
garantiá de quë gúnëll cumplir; rquí'nidi'i
cusë más. 17 Iurë guc shtu'u Dios güëluá'ai'
clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i
më cambi shtí'dzi', bë'në më prometer
con juramentu. 18 Zni por chupë di'dzë
nagúnëdi'i cambi jamás, nasegurë lo quë
nadzuléza'a. Nídi'i mudë shti'dzë Dios niac
bishi; por ni lë'ë hia'a naná bësa'në cusë
shtë gẽ'dchiliu nu na hia'a segurë con
lë'ë më, nadápa'a rsunë ru'bë parë tsaldí
ldu'u hia'a; adë güësá'nëdi'i hia'a promësë
naguni'i më lu hia'a; tsaglá'ga'a firmë con
lë'ë më hashtë gunë më cumplir promësë
naguni'i më lu hia'a. 19 Lë'ë esperansë nadá-
pa'a, na ziquë tubi gui'bë ru'bë naquëhunë
segurë barcu lu nisë. Segurë nu fuertë
na esperansë ni parë almë shtë hia'a. El
quë nanapë esperansë ni, nall ziquë el quë
nariutẽ catë cabezë Dios Santo. 20 Ndë guatẽ
Jesús por lë'ë hia'a të tsanálda'a lë'ë më
lugar ni despuësë. Na më representantë
shtë hia'a të parë tsutẽ hia'a lugar ni. Na më
primërë bëshuzi parë siemprë con mizmë
hunurë quë Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

1 Lë'ë Melquisedec guc rëy shtë güë'dchi
Salem nu gúqui' tubi bëshuzi delantë lu
Dios naquëbezë más guia'a. Iurë bëabrí
Abraham catë guáhi' lu guërru nu gudíni' ra
rëy contrari, Melquisedec guagtsa'güëlúhi'
Abraham, nu bë'në ldáihi' lë'ë Abraham.
2 Iurní Abraham bëdë'ë ca'a Melquisedec
décimo partë shtë ra cusë naná bëd-
chisú Abraham de enemigu shtẽhi'. Lë
Melquisedec runë cuntienë "primërë rëy
naná justë". Melquisedec guc rëy narnibë'a
Salem, nu Salem runë cuntienë, "galërbed-
chí ldu'u mieti". Por ni Melquisedec na

rëy shtë paz. 3 Perë parë Melquisedec
adë guënődi'ia'a lë shtádi' u lë shní'ai';
adë guënődi'ia'a guc gúli' nilë guc gúti'.
Adë guënődi'ia'a chu guc shtadë guëlú
Melquisedec. Zni náhi' ziquë figurë shtë
shini Dios; náhi' bëshuzi naná cuezë parë
siemprë.

4 Iurne' gulë bëdë'ë cuendë blac llëru'bë
guc Melquisedec, pues mizmë shtadë guëlú
hia'a, Abraham, bëdő'ëi' décimo partë shtë
grë cusë lo quë nabëdchisúhi' guia'a rëy
iurë gudildi rai'. 5 Según lëy shtë Moisés,
ra bëshuzi naná llëbní Leví, napë rai' man-
dadë shtë Dios parë gunë rai' cubrë de
mënë décimo partë nanapë ra mënë; nahin
parë Dios. Ra bëshuzi bë'në rai' cubrë
de grë sa' rai' aunquë na rai' llëbní Abra-
ham. 6 Perë Melquisedec nádi'i' famili
shtë Leví perë bő'ni' recibir décimo partë
nabëdë'ë Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec
bë'në ldáihi' Abraham, el quë nabë'në
recibir ra promësë shtë Dios. 7 Clarë ri-
aső hia'a el quë naquëhunë bendecir, más
lasáqui' quë ra mënë narunë recibir bendi-
ción. 8 Entrë ládia'a iurne' grë ra bëshuzi
narunë recibir décimo partë shtë cusë
nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë
shcuendë Melquisedec rni'i Sagradas Es-
crituras de quë lő'i' bő'ni' recibir décimo
partë nabëdë'ë Abraham. Melquisedec
náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani. 9 Nu
rac guëní'ia'a de quë Leví nu grë ra
bëshuzi naná llëbní Leví, ra naná runë
recibir décimo partë shtë cusë nanapë
mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abra-
ham iurë bëdő'ëi' lu Melquisedec nabë'në
tucarë cá'ai' 10 purquë aunquë todavía adë
gúlëdi'i Leví, náhi' cumë llëbní ladi Abra-
ham iurë Melquisedec guagtsa'guëlúhi' lë'ë
Abraham.

11 Ra mënë israelitë bë'në rai' recibir lëy
shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë
bëshuzi, perë lëy adë bő'nëdi'i gan gac
mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu'
necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë,
lődëdi'i ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón
nagululő Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi
bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë
hunurë. 12 Pues iurë nanú cambi shtë gal-
bëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy
narunë tratë shcuendë galbëshuzi. 13 Lë'ë
bëshuzi shtő́na'a, el quë ra di'dzë rë' quëg-
ni'i shcuéndi', náhi' llëbní stubi shini Jacob,
lődëdi'i shini Leví ziquë los de más bëshuzi.
Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini
Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi.
14 Bien rdë'ë hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë
llëbní Judá, nu Moisés niétiquë guní'i' de
quë shini Judá gac rai' bëshuzi.

15 Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi
nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë
guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë
Melquisedec con llëru'bë hunurë. 16 Adë
binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi
lëy narunë punërë bëshuzi según ra shtadë
guëlú bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë
purquë napë më pudërë; gátidi'i më parë
siemprë. 17 Rni'i zndë'ë la'ni Sagradas
Escrituras de lë'ë më:

Lő'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë
ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël
llëru'bë hunurë.

18 Zni mandamientë nabëdë'ë Dios guahietë,
guc cancelarin purquë nápëdi'in pudërë nu
adë rlluí'idi'in parë guëdchisú duldë shtë
mënë. 19 Pues lëy shtë Moisés adë bő'nëdi'i
gan parë gac nguiu limpi delantë lu Dios,
perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë,
por ni riabí'ga'a lu më.

20 Pues Dios bë'në nombrar Jesús ziquë
bëshuzi con juramentu. 21 Los de más
bëshuzi guc nombrar rai' sin ni tubi jura-
mentu, perë guni'i Dios lu bëshuzi cubi con
tubi juramentu. Guni'i më:

Lë'ë Dadë, bő'ni' jurar nu adë gúnëdi'i'
cambi shtí'dzi'.
Lő'ël nal tubi bëshuzi parë siemprë. [Ziquë
mizmë clasë shtë Melquisedec.]

22 Por ni Jesús na tubi garantiá de quë
nadápa'a tubi conveñi mejurë quë con-
veñi nanapë ra mënë guahietë. 23 Los de
más bëshuzi guc cantidá rai' purquë guti
rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë rai' cumë
bëshuzi; adë bő'nëdi'i rai' gan guëquëreldë
rai' parë siemprë. 24 Perë Jesús adë rátidi'i;
galbëshuzi shtë më adë tsalúdi'i. Na më
bëshuzi parë siemprë. 25 Por ni Jesús napë
pudërë; gunë më salvar parë siemprë ra
nariabi'guë lu Dios por medio de lë'ë Jesús
purquë nabáni' parë siemprë nu quëhúni'
ruëguë lu Dios por lë'ë hia'a.

26 Zni Jesús na bëshuzi completamente
ecsactë ziquë rquí'nia'a, ziquë ni tubi
chu nádi'i. Na më santu; nápëdi'i më
duldë; rsiguődi'i më lë'ë hia'a; purë na më.

Bëshepi guia'a Dios lḗ'i' más què cualquier
cusë nanabani lu gube'e. 27 Nádi'i më ziquë
los de más bëshuzi nanapë què gunë rall
ofrecer ra ma por duldë shtë rall, iurní
despuësë por duldë shtë ra sa' rall. Jesús
bḗ'ni' ofrecer mizmë lḗ'i' ziquë sacrifici
parë grḗtë' hia'a. Rquí'nidi'i stubi sacrifici
jamás parë siemprë. 28 Lë'ë lëy shtë Moisés
gululḗ nguiu të gac rall bëshuzi namás lasac
aunquë napë rai' duldë; perë juramentu
shtë Dios bëdchini más despuësë què lëy,
nu bë'në më nombrar lë'ë shini më të gáqui'
bëshuzi parë siemprë. Gululḗ Dios shíni',
el què nabë'në cumplir; nídi'i stubi cusë
narunë faltë të gac më bëshuzi parë siem-
prë.

8

Jesús rni'inúhi' Dios por lë'ë hia'a

1 Primërë puntë shtë naquëgni'i na'a lu
të na ndë'ë; nadápa'a tubi bëshuzi namás
lasac. Guzubë më lu trunë shtë Dios gube'e.
Quëbezë më ladë ldi shtë Dios naná lugar
shtë hunurë. 2 Nu quëhúni' sirvë la'ni lu-
gar verdadërë naná bëntsa'u Dadë, lḗdëdi'i
nguiu. Ndë cabezë Jesús juntë con Dios
Padre.
3 Grë ra bëshuzi namás lasac lu guḗ'd-
chiliu, guc nombrar rai' parë gunë rai' ofre-
cer lu Dios ofrendë nu sacrifici nabëdë'ë
mënë según lëy. Nu rqui'ni Jesús gápi'
tubi cusë parë gúni' ofrecer. 4 Si talë
lë'ë më niabezë më guḗ'dchiliu, adë nádi'i
më bëshuzi purquë todavía nianá nanú
ra bëshuzi narunë ofrecer ofrendë según
rnibë'a lëy shtë Moisés. 5 Perë ra bëshuzi
lu guḗ'dchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo què
naná sulamëntë tubi muestrë de lo què
nananú gube'e. Rdë'ë hia'a cuendë de
què nahin copi purquë iurë Moisés bë'në
recibir ordë shtë Dios parë guntsá'uhi' lu-
gar catë gunë ra mënë adorar Dios, gu-
nibë'a më lúhi': "Rnia'a lul, bëntsa'u lugar
ni ecsactë según muestrë nabëluá'ahia lul
guëc dani". 6 Zni guc con primërë rëglë
nabëdë'ë Dios, perë iurne' gululḗ Dios Jesús
ziquë bëshuzi naquëhunë sirvë lugar naná
zihani vueltë más mejurë què lugar catë
ra bëshuzi naguquëreldë antsë bë'në rai'
sirvë. Jesús na el què narni'inú Dios por lë'ë
hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a
con Dios, nahin mejurë què conveñi gushë
purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por
promësë naná mejurë.
7 Si talë primërë conveñi nápëdi'in faltë,
iurní adë rquí'nidi'i conveñi cubi. Si talë
por primërë conveñi niac mënë naza'què
delantë lu Dios, iurní niasëdchini Jesús
stubi conveñi naná cubi. 8 Perë Dios guná
lu ra mënë nabë'në recibir primërë con-
veñi ziquë mënë narunë faltë lo què naná
mejurë. Guni'i më shcuendë rai' la'ni
Sagradas Escrituras:

Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë;
guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra
mënë shtë Israel nu Judá.
9 Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná
bëntsa'ua con ra shtadë guëlú rall
tiempë bëna
compañi lë'ë rall, tiempë bësḗhia lë'ë rall të
guëru'u rall Egipto.
Adë bḗ'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi
shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i
Dadë.
10 Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni
Israel despuësë ra dzë ni, gaquin
zndë'ë, rni'i Dadë.
Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni
ldu'u rall.
Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë
guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.
Iurní gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë
rall gac rall shmëna.
11 Dzë ni adë rquí'nidi'i chu guëlua'a tubi
sa'll;
rquí'nidi'i nguiu guëní'ill lu bḗchill: "Bën-
guë bë'a lë'ë Dadë Dios" purquë
grḗtë' rall gunguë bë'a rall na dizdë
ra mitu'në hashtë más ra më gushë
naná ladi rall.
12 Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a
ldua'a lë'ë rall;
jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë
rall.
13 Iurë lë'ë Dios quëgni'i shcuendë conveñi
cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë
cumë cusë nadë rlluí'idi'i parë mënë naná
quëreldë ne'. Lo què nanapë tiempë nu adë
rlluí'idi'in, nasesë guënitiluhin.

9

*Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guḗ'd-
chiliu nu gube'e*

1 Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë
primërë conveñi napë rëglë parë gunë mi-
eti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë gué'd-
chiliu. 2 Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar
Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë
Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu
mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në
mënë presentar lu Dios. 3 Hia tëchi cortinë
shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar
Santísimo. 4 Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná
purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú
tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi.
Guëdubi ladë naqué orë. Nezë la'ni cajë
ni nanú mbluri nanactsa'u orë. La'nin
nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë
nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëgué;
gualdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni
cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë
shtë conveñi. 5 Subrë guëc cajë ni quëbezë
ra ianglë naquëhunë representar pudërë
nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nachi'li
shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë
shtë mieti. Iurne' nápëdia'a tiempë parë
guëquëa'a más shcuendë lugar ni.
6 Iurë grë ra cusë ni na listë, ra bëshuzi
riuté rai' primërë partë shtë iádu'u parë
gunë rai' cumplir custumbrë religiusë lo
që nagunibë'a Dios. 7 Perë segundë partë
shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li ri-
uté primërë bëshuzi, perë sulë tubsë vësë
cadë izë. Iurë lé'i' riuté, rqui'ni guá'ai'
rënë shtë ma të parë rúni' ofrecerin ziquë
ofrendë por duldë shtéhi' nu por duldë
shtë ra mënë. 8 Por di'dzë rë' lë'ë Espíritu
Santo quëgní'i' de që mientras ra mënë
bë'në rai' cumplir custumbrë la'ni primërë
partë shtë iádu'u, todavía nídi'i entradë
parë lë'ë rall lu lugar catë cabezë Dios. 9 Grë
ndë'ë na tubi muestrë de lo që quëhunë
mënë iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendë nu
ra ma naquëhunë mieti ofrecer lu Dios,
adë nápëdi'i rahin pudërë parë guëdchisú
duldë shtë mënë të parë cuedchí ldu'u rall
delantë lu Dios. 10 Nadë más ra custumbrë
quëhunë tratë pë cusë gau mieti u pë gu
mieti u shcuendë tsati guia'a mieti con ra
rëglë narunë tratë por fuërë shtë mieti.
Napë ra custumbrë ni valurë sulamëntë
hashtë tiempë gunë më cambi mudë na-
gunë mënë adorar lë'ë më.
11 Perë Cristo bëdchíni' ziquë bëshuzi
namás nasac parë ra cusë za'që nabe'dë
guëdchini. Lë'ë lugar catë quëhunë më
sirvë ziquë bëshuzi, nga'li na tubi lugar
namás cusë za'que, lëdë tubi méněëdi'i
bëntsa'u lugar ni. Quiere decir, adë nádi'in
cusë shtë gué'dchiliu rë'. 12 Guaté Cristo
Lugar Santísimo tubsë vësë parë siem-
prë, lédëdi'i parë gunë më ofrecer rënë
shtë chivë u rënë shtë ngunë, sino con
prupi rënë shtë më guaté më; bë'në më
segurë salvaciuni nanápëdi'i fin parë lë'ë
hia'a. 13 Ra bëshuzi bëtiá'ai' rënë shtë
chivë nu ngunë, nu bëté'tsëi' dë shtë
bëcierru nagüe'qui lu bëcu'guë guëc ra
mënë nabëga'ldë tëgulë. Si talë custum-
brë ni rllui'i parë gunin purificar shcuerpë
nguiu, 14 mucho más pudërë napë rënë
shtë Cristo, purquë por medio shtë Espíritu
Santo nanápëdi'i fin, Cristo bë'në më ofre-
cer mizmë lë'ë më lu Dios ziquë sacrifici
nanápëdi'i ni tubi manchë. Rënë shtë më
rac guëzuné ldu'u hia'a de grë duldë nu
obrë nadë rlluí'idi'i parë guëdé'na'a sirvë lu
Dios nanabani.
15 Por ni Jesucristo na më el quë nabësëd-
chini conveñi cubi, tubi tëstë cubi entrë
Dios nu lë'ë hia'a. Galguti shtë Cristo bë'në
parë gac perdunë grë duldë shtë ra nabë'në
mal según rëglë shtë primërë conveñi. Gu-
na'bë Dios lë'ë rall të gunë rall recibir grë
lo që nabë'në më prometer, tubi herenci
eternë. 16 Parë gac cumplir termë shtë
tëstë, rqui'ni prëbë de që hia guti el që
nabëntsá'uhin 17 purquë adë gac repartir
herenci shtë nguiu hashtë despuësë gati
nguiu. Mientras nabani nguiu lë'ë tëstë
guëa'në guiá'ai'. 18 También termë shtë
conveñi primërë guzublú iurë rënë bël-
lë'ë. 19 Moisés iurë guní'i' grë ra puntë shtë
lëy lu ra mënë, guná'zi' rënë shtë chivë
nu bëcierru con nisë nu tubi llicu hiaguë
hisopo con guitsë ladi lli'li color llni; iurní
bëgá'dzi' llicu hiaguë ni con rënë nutsë
con nisë; iurní bëchu'bë nísi' librë shtë lëy,
nu zac gréte' ra mënë bëchu'bë nísi' con
rënë. 20 Iurní guni'i Moisés: “Ndë'ë na rënë
narunë lasac tubi conveñi narnibë'a Dios
parë lë'ë të”. 21 Moisés bëchu'bë nísi' con
rënë lë'ë lugar catë bë'në ra mënë adorar
Dios, nu bëchu'bë nísi' con rënë gréte' ra
cusë nabë'në dchi'ni rai' të gunë rai' adorar
Dios. 22 Pues según lëy casi gréte' cusë napë
që guëzunëhin por rënë. Sin që adë
guëllé'ëdi'i rënë, nídi'i perdunë shtë duldë.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunë shtë duldë

23 Por ni rnia'a de què ra cusë nananú
gué'dchiliu, cusë naná copi shtë ra cusë lu
gube'e, bëqui'ni guëzuné rahin por rënë
shtë ma, perë ra cusë shtë gube'e también
rqui'ni guëzuné rahin con sacrifici mejurë
què rënë shtë ma. 24 Cristo adë guatédi'i'
Lugar Santísimo nabëntsa'u mënë lu gué'd-
chiliu; nahin copi shtë cusë verdadërë
nananú gube'e; sino guaté më gube'e catë
quëbezë Dios. Ndë guadi'dzënú më Dios
Padre de favurë shtë hia'a. 25 Lë'ë primërë
bëshuzi lu gué'dchiliu riatëll Lugar San-
tísimo tubsë vësë cadë izë parë gúni' ofre-
cer rënë shtë ma lu Dios, perë rënë ni nádi'i
rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perë
Cristo adë rúnëdi'i' ofrecer rënë shtéhi' zi-
hani vueltë sino tubsë vësë 26 purquë si talë
adë zni nádi'in, iurní niati më zihani vësë
dizdë lë'ë gué'dchiliu gurështé. Perë iurne'
tubi vësë parë siemprë Cristo bëdchini nu
bë'në më ofrecer mizmë vidë shtéhi' parë
gréte' mënë. Bëllë'ë rënë shtë më të guëd-
chisú më duldë. 27 Ziquë na segurë napë
què gati grë mieti nu despuësë gati nguiu,
gunë më juzguë nguiu. 28 Zni zac Cristo
tubsë vësë gúti' ziquë tubi sacrifici; bëllë'ë
rënë shtë më por duldë shtë mënë. Perë
guëlua'alú më lu hia'a stubi vueltë, lédëdi'i
parë guëdchisú më duldë sino parë gunë
më salvar gréte' ra naquëbezë lë'ë më, ra
narac shtu'u guëabrí më nasesë.

10

1 Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés guquin nadë
más ziquë muestrë shtë ra cusë verdadërë
nanaguër guëdchini. Lë'ë lëy nápëdi'in
pudërë të gac mënë naza'què lu Dios por
medio ra ma nabë'në mënë ofrecer zihani
vësë cadë izë. 2 Purquë si talë lëy nihunë
gan parë gac mënë naza'què lu Dios, iurní
niabezë nihunë rall ofrecer ra ma purquë
gréte' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i
rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë
nabë'në rall. 3 Perë por ra ma nabë'në rall
ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall
cadë izë. 4 Pues rënë shtë ra ngunë nu rënë
shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë
shtë mënë.

5 Por ni iurë bëdchini Cristo lu gué'd-
chiliu, guni'i më:
Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë
ofrendë,
sino què bëné'el tubi cuerpë parë na.
6 Adë rquítëdi'i ldú'ul con ra sacrifici nar-
ie'qui lu bëcu'guë, nilë con ra
ofrendë narne'e mënë por duldë.
7 Iurní gunia'a: "Iurne' zelda parë guna
cumplir voluntá shténël.
Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni
librë."

8 Primërë rni'i Dios què adë bëquítëdi'i
ldu'u më por ra ofrendë nu por ma nar-
ie'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë
guëdchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguiu,
cusë nagunibë'a lëy gunë mieti. 9 Despuësë
guni'i më: "Zelda parë guna voluntá
shténël, Dadë". Ndë'ë runë cuntienë de
què bë'në Dios cancelar primërë rëglë të
gunë më punërë stubi rëglë mejurë. 10 Por
rëglë cubi, bë'në më perdunë duldë shtë
hia'a; bëzuné më ldu'u hia'a të parë gáca'a
santu. Zni nahin purquë Jesucristo bëdë'ë
më prupi shcuerpë më ziquë sacrifici. Guti
më; iurní rquí'nidi'i stubi ofrendë.

11 Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai'
ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë
quëhunë rai' ofrecer mizmë ofrendë aun-
quë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë
shtë ma narie'qui, nunquë guëdchisú ra
cusë ni duldë shtë mënë. 12 Perë Jesucristo
bë'në më ofrecer mizmë lé'i' por ra duldë
tubsë vësë parë siemprë. Despuësë guti
më, iurní guzubë më ladë ldi shtë Dios.
13 Nga'li quëbezë më hashtë gunë më gan
lu grë enemigu shtë më. Gunë më vencer
lë'ë rall. 14 Por tubsë ofrendë nabë'në më
ofrecer, bëzuné më ldu'u mënë; bë'në më
ra mënë santu parë siemprë, ra naquëreldë
sulë parë lë'ë më. 15 Lë'ë què lë'ë Espíritu
Santo quëhúni' testificar lo mizmë purquë
guní'i' más antsë;
16 Lë'ë conveñi naguna con lë'ë rall despuësë
ra dzë ni, rni'i Dadë,
guëcue'za gréte' mandamientë shtëna la'ni
ldu'u rall.
Nu guëquëa'a ra mandamientë la'ni shgabë
rall.
17 Nu zac rni'i Espíritu Santo:
Jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë
rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.
18 Catë bë'në më perdunë duldë, hia rquí'ni-
di'i másru'u ofrendë por ra duldë.

Guiagbí'ga'a lu Dios

[19] Por grë ndë'ë bëchi, rac tsuté hia'a
gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzébëdi'i
tsuté hia'a. [20] Rac tsuté hia'a por tubi nezë
cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bësha'lë
më hashtë lugar catë cuezë Dios santu,
quierë decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li'
nezë ni. [21] Jesús na më primërë bëshuzi
parë lë'ë hia'a. Na më encargadë con grë
lidchi Dios. [22] Por ni guiagbí'ga'a lu më con
confiansë; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu
zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu
më nu con cuerpë naguá tubi bañi con nisë
naquichi. [23] Guiaglá'ga'a firmë lu shnezë
Dios, adë chu guëazë guétëdi'i shnezë më
purquë nasegurë gunë më cumplir grë lo
quë nabë'në më prometer. [24] Nu guëdíli-
a'a manërë parë guëdé'na'a compañi ra
sa' hia'a parë gac shtu'u sa' hia'a más nu
parë guëdé'na'a cusë za'quë. [25] Adë gá-
ca'a ziquë ra nanédi'i guidë lu cultë catë
rdëá hia'a; mënë ni nacustumbradë rídëdi'i
rall. Mejurë guëni'inú sa' hia'a të gac rall
firmë. Zni napë quë guëdé'na'a cumplir
iurne' purquë lë'ë dzë naguëabrí Jesús,
ze'dë guëdchini.

[26] Si talë nané hia'a verdá shtë Dios nu
mizmë tiempë rac shtu'u hia'a tsaglága'a
nezë mal, iurní nídi'i stubi sacrifici të
gac perdunë duldë shtë hia'a purquë rquë
guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quëdé'-
na'a tratë galguti shtë Cristo ziquë cusë
përuchi. [27] Sulë nanú juici shtë Dios parë
lë'ë hia'a iurní. Gaquin ziquë tubi gui'i
tantë rldë më. Gunë më cashtigu grë con-
trari shtë më. [28] El quë nabë'në desprëci lëy
shtë Moisés nu adë bëzu'bë diáguëdi'ill lëy
ni, gútill sin quë adë chu bëgá'adi'i ldu'u
nguiu ni; con testimonio shtë chupë u tsunë
testigu guti nguiu dzë ni. [29] Perë ¿pë rni'i të
gac con nguiu naná bëlua'a téchi' lu shini
Dios nu bëqué guiá'all rënë shtë conveñi
narunë parë gac nguiu santu? nu bé'nëll
desprëci lë'ë Espíritu shtë Dios naná bë'në
zihani favurë parë lë'ë hia'a. Por rënë shtë
më na hia'a limpi delantë lu më. [30] Rac
bë'a hia'a lë'ë Dadë naná guni'i: "Guna
cashtigu ra mënë; napa derechë guëguilla".
Nu zac rni'i shti'dzë më: "Lë'ë Dadë gunë
më juzguë shmënë më". [31] Nalé nadzë'bë na
cashtigu shtë Dios nanabani.

[32] Perë rnia'a lu të, gulë bëagná ldu'u
të tiempë nagudëdë. Despuësë bë'në të
recibir llni shtë Dios, guc të mënë pacënci
lu grë galërzac zi; guc të shmënë më firmë
aunquë bë'në të sufrir. [33] Nanú bëldá lë'ë
të guni'i guidzë mënë guëc të lu ra sa' të.
Guzunaldë mënë lë'ë të. Sëbëldá de lë'ë të
bë'në të sufrir con sa' të. [34] Bëga'a ldu'u të ra
naguá lachigui'bë nu bëquitë ldu'u të iurë
bëdchisú mënë lo quë nanapë të purquë
rdë'ë të cuendë de quë lu gube'e nanú más-
ru'u cusë mejurë nanadë tsalúdi'i. Shtënë
të ra cusë ni. [35] Adë cuézëdi'i të tsaldí ldu'u
të shti'dzë Dios purquë si talë tsagla'guë
tsaldí ldu'u të, gapë të tubi premi ru'bë la'ni
gué'dchiliu naze'dë guëdchini. [36] Rqui'ni
gac të më pacënci parë gunë të cumplir
voluntá shtë Dios nu despuësë de ni, gunë
të recibir lo quë nabë'në më prometer ca'a
të. [37] Ra Sagradas Escrituras rni'i:

Du'pë tiempë runë faltë, iurní el quë
naze'dë guëdchini, segurë guëd-
chíni'.

Adë gac ldé'ëdi'i ldú'i'.

[38] Perë el quë naguna recibir cumë më justë,
guëbánill por fe nanápëll.

Perë si talë guëazë guétëll shneza, adë
rquítëdi'i ldua'a con lé'ëll.

[39] Perë lë'ë hia'a adë nádi'ia'a ziquë ra
narëazë guetë, ra naná condenar, sino ri-
aldí ldu'u hia'a de verdá; zni guëdé'na'a
segurë salvaciuni parë almë shtë hia'a.

11

Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më

[1] Iurë rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a
segurë de quë guëdé'na'a recibir ra cusë
lo quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a
nanú ra cusë nanadë rnádi'ia'a lúhi'. [2] Ra
shtadë guëlú hia'a naguquëreldë guahietë,
bëquebi Dios na rai' mënë za'quë purquë
gualdí ldu'u rai' shti'dzë më.

[3] Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni
rdë'ë hia'a cuendë de quë Dios bëntsa'u
lë'ë gué'dchiliu sulë con di'dzë shténi'. Ra
cusë narná hia'a lúhi' guctsa'uin, lédëdi'i
por cusë narná hia'a, sino nadë más por
shti'dzë Dios guctsa'u rahin.

[4] Gualdí ldu'u Abel shti'dzë Dios; bé'ni'
ofrecer lu Dios tubi ofrendë mejurë quë
ofrendë shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më
za'quë, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'në më
recibir ofrendë shtéhi'. Aunquë Abel hia

gúti', perë todavía ziagla'guë ruadí'dzi' lu
hia'a por medio fe shtéhi'.

5 Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni
Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútidi'i'. Ra
mënë adë bëdzélëdi'i rall Enoc lu gué'd-
chiliu purquë Dios bia'a lé'i'. Ra Sagradas
Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë
guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con
Enoc. 6 Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë
guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primërë
napë quë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Dios
parë tsabi'guë nguiu lu Dios. Napë quë
tsaldí ldu'u hia'a nabani më nu de quë
guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

7 Noé gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë
diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë
bëtsëbë Dios lé'i'; guni'i Dios lu Noé lo
quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu
gunádi'i luhin antsë. Noé bëzu'bë diágui'
nu bëntsá'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac
salvar grë ra shfamíli'. Gualdí ldú'i' shti'dzë
më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni
bë'në Noé juzguë grë ra mënë shtë gué'd-
chiliu nanadë gualdídi'i ldu'u shti'dzë më.
Mudë ni Dios bë'në recibir Noé ziquë nguiu
justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

8 Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë
Dios guna'bë lé'i', bëzu'bë diágui'; bërú'ui'
parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'ë
më ládzi' ziquë herenci. Abraham bërú'ui'
ládzi' sin quë adë rdé'ëdi'i' cuendë ca lu
tsáhi'. 9 Abraham gualdí ldu'i; guquëréldi'
ladzë catë bë'në Dios prometer, perë Abra-
ham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni.
Nabáni' ziquë mënë naná de viajë, lédëdi'i
la'ni hiu'u. Lo mizmë bë'në Isaac nu
Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir
mizmë promësë nabëdë'ë Dios lu Abra-
ham. 10 Abraham gulézi' stubi ciudá parë
guëquëréldi', lugar nanapë cimientë naná
dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según guc
ldu'u më.

11 Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios
nu bé'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni'
aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi'
tubi me'dë purquë gualdí ldú'i' Dios gunë
më cumplir lo quë nabë'në më prometer
lúhi'. 12 Zni Abraham hia më gushë sin
esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë
guëlú shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë
mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú
rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan
guëlabin.

13 Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë
bé'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios
prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më
nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por
fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më
prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni
bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu
parë gué'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuezë
stubi gué'dchiliu. 14 Pues grë ra naruadi'dzë
zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai'
stubi lugar parë guëquëreldë rai'. 15 Si talë
ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë
bëru'u rai', pues niabrí rai' nga'li 16 perë guc
shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir,
tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádi'i ziquë
nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë
rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë
rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë
guëquëreldë rai'.

17 Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por
ni iurë Dios bëzú tubi prëbë lúhi', bëd-
chininú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë
gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi
ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer
lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i
Dios lu Abraham tubi promësë; 18 guni'i Dios
shcuendë Isaac: "Por shínil gápël cantidá
llëbnil". 19 Pues Abraham guc bé'ai' de quë
Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra
tëgulë. Zni rac guëní'ia'a cumë figurë de
quë Abraham bé'ni' recibir stubi vueltë lë'ë
shíni' ladi ra tëgulë purquë parë Abraham
hia guti shíni'.

20 Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni
Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër
guëdchini parë shíni', Jacob nu Esaú. 21 Nu
zac Jacob gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni
iurë hia mërë gáti', bé'ni' bendecir cadë
shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob
adorar lë'ë më mientras rquí'chi' tubi bas-
tunë. 22 Nu José gualdí ldu'i shti'dzë Dios;
por ni iurë mërë gáti', guní'i' lu ra më
israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de
ladzë Egipto nu bëdë'ë José ordë lla guë-
ca'chi ra mënë ba'cu shtéhi'.

23 Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por
ni iurë gulë me'dë, adë bëdzébëdi'i rai' lu
rëy lo quë nagunibë'a rëy. Guná rai' lu
me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë
me'dë por tsunë mbehu.

24 Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por
ni iurë lé'i' náhi' nguiu ru'bë, adë nédi'i'
nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto 25 sino
që guni'i ldú'i' sac zíhi' con los de más
sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'udi'i
guëquitë ldu'u Moisés por du'pë tiempë ra
cusë mal shtë gué'dchiliu, cusë nanapë që
tsalú. 26 Más bien guni'i Moisés, mejurë
gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë
që niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto.
Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë
tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

27 Por galrialdí ldu'i Moisés bërú'ui'
guë'dchi Egipto; adë bëdzébëdi'i' llanë shtë
rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el që
narná lu Dios aunquë adë chu rnádi'i lúhi'.
28 Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni
bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a
Moisés de që guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu
guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë
iurë tëdë ianglë shtë galguti, adë gátidi'i
primërë shini nguiu shtë ra më israelitë.

29 Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí
ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai'
Nisëdu'u Llni si fuërë cumë ziquë guiu'u
bidchi, perë iurë ra mënë egipcios guc
shtu'u tëdë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë
rall; guti rall.

30 Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë
më; por ni bëdë'ë rai' vueltë alrededurë
guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu'
shtë guë'dchi. 31 Rahab gualdí ldu'i shti'dzë
Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gú-
tidi'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i
purquë Rahab bé'ni' recibir con bien ra
mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Je-
ricó.

32 ¿Pë más guëní'ia'a iurne'? Nídi'i tiempë
parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac,
nu Sansón, nu Jefté, nu David, nu Samuel,
nu los de más ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë. 33 Por galrialdí ldu'u, bë'në rai'
gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi
manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'që
nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua'
león; 34 bësëaldë rai' gui'i dushë; bëru'u rai'
lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë.
Ra naná nápëdi'i fuersë, gupë rai' fuersë
ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru,
nu bësëllu'në rai' suldadë naná mënë zitu.
35 Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tëgulë
shtë rai' stubi vësë más; guashté tse'lë rai'
ladi ra tëgulë.

Sëbëldá mënë guti lu galné; bëqué guia'a
rall libertá parë gunë rai' gan tsashté rai'
ladi ra tëgulë të guëquëreldë rai' stubi
vidë mejurë. 36 Stubi tantë mënë guzac zi
rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bëdë'ë
mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con
cadënë parë tsa rai' lachigui'bë. 37 Guti
rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guëruldë rai'
con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të
gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai'
con spadë; canzé rai' sin lidchi rai'; prubi
rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma
ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë.
Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall mal-
tratar lë'ë rai'. 38 Ra mënë shtë gué'dchiliu
adë guná záquëdi'i lu rai', perë lë'ë rai'
lasac rai' más që guëdubi gué'dchiliu. Ra
mënë ni guquëreldë rai' lachi, nu lu dani;
guquëreldë rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru
shtë gué'dchiliu.

39 Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë
Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras
quëgluá'ai' na rai' mënë za'që, perë
sin që adë guëté'dëdi'i, adë bé'nëdi'i
rall recibir lo që nabë'në më prometer
40 purquë Dios napë më lugar mejurë parë
grë hia'a. Guni'i më ra mënë ni adë gúnëdi'i
rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë
despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a gac
rai' completamente mënë sin ni tubi duldë
delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

1 Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú
guëdubi ladë shténa'a ra nabëlua'a fe shtë
rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu'
grétë' ra cusë narunë storbë con grë duldë
naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guiaglá'-
ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi
nardë'ë fuersë parë gúnëll gan tubi carrërë.
2 Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shté-
na'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na
më el que narunë compañi parë tsaldí ldu'u
mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti
më, guëquitë ldu'u më; por ni guzac zíhi';
rua'a ldu'u më dulurë nu shtu shtë galguti
lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios,
lugar shtë hunurë cula'ni më.

3 Gulë bë'në llgabë iurne' lo që naguzac
con Jesús; guzac zi më demasiadë por
ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më.
Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i të nu adë
rdzébëdi'i të mientras rzac zi të purquë na
të shmënë Cristo. 4 Pues lë'ë të todavía adë
gudínidi'i mënë lë'ë të por runë të cuntrë
ra duldë. 5 ¿Pë bëa'ldë ldu'u të lo që
naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzënú
më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë:
Shinia, adë rúnëdi'il desprëci Shtádël iurë
lë'ë më cagni'inú më lé'ël.
Adë riádi'i ldú'ul iurë lë'ë më runë cashtigu
lé'ël.
6 Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra
shini më purquë rac shtu'u më lë'ë
rai'.
Nu quëhunë më cashtigu grétë' shini më
narunë më recibir.
7 Gulë gac firmë lu cashtigu narshe'ldë më
guéquël. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë
të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë
shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir
shínill. 8 Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më
corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më,
sino na të ziquë me'dë lldubi. Es quë runë
më cashtigu grétë' ra shini më. 9 Más de
ni, tiempë na hia'a llguë'në, ra shtáda'a
lu gué'dchiliu rë', bë'në rall cashtigu lë'ë
hia'a nu rdé'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más
rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guënibë'a Dios
lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më
Shtáda'a nacabezë gube'e. 10 Ra shtáda'a lu
gué'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall
corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai',
perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a
por bien shténa'a të gáca'a mënë za'quë
sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu
náhi'. 11 Pues verdá nahin, ni tubi cash-
tigu adë rsëdchínidi'i lëgrë la'ni ldu'u hia'a
mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a;
nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na
vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz
parë grë ra nardë'ë cuendë nu rúnëll recibir
cashtigu ni cumë cusë za'quë.

Cashtigu parë el quë narqué guia'a shti'dzë Dios

12 Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë
tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë
guétëdi'i rall lu shnezë Dios. 13 Gulë quili
nezë naná tubldí parë tsanaldë të nezë
ni. Iurní sa'l naná ziquë tubi cujë, adë
guërú'udi'ill nezë za'quë sino gáqui' firmë
con fe shténëll.
14 Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con
grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë
nídi'i maldá. Gulë gac mënë santu. 15 Gulë
gapë mizmë lé'ël të adë chu rúnëdi'i faltë
ra bendición shtë Dios, nu gulë gapë mizmë
lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë
ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë
gui'lli lda nariaru'bë entrë ra plantë, no sea
por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa'
të con duldë. 16 Gulë gapë mizmë lé'ël parë
ni tubi de lë'ë të adë guëquëréldëdi'i ziquë
mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci
ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Esaú;
por tubsë cumidë bëtuu'll grétë' herenci
narunë tucári' ziquë shini naguëlú. 17 Hia
nané të despuësë iurë Esaú guc shtu'u gúni'
recibir bendición shtë shtádi', pues bëqué
guia'a shtádi' lé'i' aunquë nalé guna'bë
Esaú nu bí'ni'; hiadë bëdzélëdi'i mudë parë
gac cambi lo quë nabé'ni'. Bé'ni' desprëci
herenci.
18 Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in
ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë
rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu
dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi
con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë
dushë. 19 Bini rai' bë shtë trompetë nu cha'
Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai'
ruëguë lu Dios hiadë guëní'idi'i bë másru'u.
20 Bë'në rai' zni purquë adë bé'nëdi'i rai' gan
niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu
rai'. Bë ni guni'i: "El quë nasú guëáhi' lu
dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti'
lu guë'ë". 21 Nalé nadzë'bë guc dzë ni. Iurë
guná Moisés lu ra cusë ni, guní'i': "Nalé
rchi'cha nu rdzëba".
22 Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të
iurne' guabi'guë të lu dani verdadërë lë
Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios
nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú
gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë
ra ianglë nabëdëá parë gunë rai' adorar
Dios con galërquitë ldu'u. 23 Mizmë lugar
ni nanú zihani shini Dios; bëdëá rai'; lë
rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu
Dios, lë'ë juësi nagunë juzguë grë mieti.
Guabi'guë të lu ra nguiu naquëreldë gube'e;
hia Dios bé'ni' recibir lë'ë rai' completa-
mente naza'quë. 24 Guabi'guë të lu Jesús, el

quë nabësëdchini tubi conveñi cubi entrë
Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë
bëde'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë
ni runë significar cusë mejurë quë rënë
shtë Abel.
25 Gulë gapë cuidadë adë guëquế guiá'adi'i
të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të,
purquë si talë adë bế'nëdi'i mënë gan guë-
ca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naquế
guia'a shti'dzë Dios iurë lế'i' bëtsếbëi' lë'ë
rall, ¿lla mudë guëca'chilú hia'a lu më
si talë guëlua'a tếcha'a lu naquëgna'bë
lë'ë hia'a dizdë gube'e? 26 Bë shtë Dios
tiempë guahietë bëni'bin lë'ë guế'dchiliu,
perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë
rë': "Stubi vësë más guësëni'bia guế'dchiliu
nu también gube'e". 27 Iurë guni'i Dios:
"Stubi vësë más" rdë'ë hia'a cuendë de quë
grếtë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a
iurne', tsalú rahin; guëdchisú më ra cusë
nabëntsa'u më parë guëa'në parë siemprë
ra cusë nadë rní'bidi'i. 28 Por ni cha guëdë'ë
hia'a graci lu më purquë bëdế'na'a recibir
lë'ë më ziquë Rëy. Catë rnibë'a më adë
gáquëdi'i guëni'bin. Cha guëdế'na'a sirvë
lë'ë më con rëspëti. Guëdápa'a rëspëti
delantë lu më purquë na më Dios shtếna'a.
29 Náhi' ziquë be'lë narzunế ldu'u mieti de
grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

1 Gulë tsagla'guë gac shtu'u ra sa' të.
2 Gulë tsagla'guë gac të më za'quë con ra
visitantë nardchini lídchil purquë sin adë
guc bế'adi'i mënë, bëldá rall bëdë'ë rall
pusadë parë ianglë.
3 Gulë bësëagná ldu'u të ra nanú prësi
cumë ziquë mizmë lế'ël nanul prësi juntë
con lë'ë rall. Gulë bësëagná ldu'u të ra
naná rzac zi purquë todavía quëreldë të lu
guế'dchiliu; napë të cuerpë débil.
4 Gulë bë'në cumplir ra promësë na-
guní'il iurë bëtsế'al; adë chu guëquënú
sáhi' purquë Dios gunë më juzguë grë ra
narquënú tse'lë mënë, nu gunë më juzguë
grë mënë narunë duldë adulteri.
5 Adë sébidi'i ldu'u të dumí; gulë bëquitë
ldu'u con lo quë nanapë të purquë Dios
guni'i: "Jamás adë guësá'nëdia'a lë'ë të;
siemprë guna cumplir shti'dza". 6 Zni rac
guëní'ia'a sin quë adë chu guëzá ldu'u:
Lë'ë Dadë quëhunë më compañi na;
adë guëdzếbëdia'a lo quë nagunënú mënë
na.
7 Gulë bëagná ldu'u të shti'dzë ra nagu-
nibë'a entrë lë'ë të, ra nabiadi'dzë shti'dzë
Dios lu të. Gulë guagla'guë manërë gubani
rai'; guc rai' firmë lu shnezë Dios. Gulë
bë'në llgabë lla guc fin shtë rai' nu gulë
bë'në ziquë bë'në rai'.
8 Jesucristo na më igual iurne' ziquë guc
më antsë nu na më lo mizmë parë siemprë;
gáquëdi'i më cambi. 9 Adë rdế'ëdi'i të sí
parë gua'a mësë falsë lë'ë të tëchi stubi
clasë ldai' por enseñansë nanadë chu ri-
asếdi'i; mejurë gac të më firmë lu shnezë
Dios por favurë nu bendición naquëhunë
më. Adë tsanáldëdi'i të tëchi custum-
brë narunë tratë pë cusë naza'quë gaul,
pues grë ra narianaldë tëchi rëglë ni, adë
bế'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu
Dios.
10 Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë
gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë
gunë rall adorar Dios según lëy guahietë,
nápëdi'i rai' derechë gau rai' sacrifici shtë
hia'a. 11 Pues ra bëshuzi primërë riutënúhi'
rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; bế'ni'
ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më
ra duldë, perë cuerpë shtë ra ma bia'a mënë
fuërë shtë guë'dchi parë tsequi. 12 Zni zac
Jesucristo guzac zi më fuërë rua' ciudá parë
guëzunế më duldë shtë mënë por prupi
rënë shtếhi' të gac rai' santu. 13 Pues iurne'
cha guiá hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a re-
ligiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë bë'në më
sufrir. 14 Lu guế'dchiliu rë' adë nadápëdi'i-
a'a lugar segurë parë guëquërélda'a parë
siemprë, sino dzuléza'a nu zudília'a lugar
za'quë nanaguër guëdchini despuësë. 15 Por
ni guëdubi tiempë, cha guëdế'na'a alabar
Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues
labansë ni na lo quë naguëdế'na'a ofrecer
lu më con rua' hia'a. 16 También adë chu
guësëá'ldëdi'i ldu'i gunë compañi sa'll con
lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë
sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.
17 Gulë bëzu'bë diaguë grếtë' shti'dzë ra
narnibë'a entrë lë'ë të. Gulë gapë rëspëti
lë'ë rai' purquë lë'ë rai' canihapë rai' almë
shtë të; nanế rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë

rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u,
gac të mënë za'quë të iurë guëtë'dë rai'
cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë
ldu'u, lédëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë
adë gúnëdi'i të cumplir shti'dzë rai', adë
nápëdi'il ni tubi provëchë.
18 Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a;
pues napë na'a segurë de quë bëdë'në na'a
dchi'ni según voluntá shtë Dios. Siemprë
galërni'i ldu'u na'a na parë bien shtë të.
19 Runa ruëguë lu të, gulë guna'bë lu Dios de
quë nasesë guëne'e më sí, guëabrí guënahia
lu të stubi.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

20 Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë
nabëcua'ñi lë'ë Dadë Jesús ladi ra tëgulë,
gunë ldai' më guëc të. Jesucristo na
vëquërë ru'bë parë grë ra shmënë Dios.
Por rënë më conveñi cubi entrë Dios nu ra
mënë, napin valurë. Conveñi ni nunquë
adë tsalúdi'in. 21 Quëgna'bë na'a lu më,
guëne'e më grë cusë za'quë parë gac të
mënë completamente preparadë parë gunë
të cumplir voluntá shtë më, quë lë'ë më
guëne'e më mizmë fuersë shtë më parë gac
të mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra
cusë ni por Jesucristo naná runë tucarë grë
labansë nu graci shtë mieti parë siemprë.
Amén.
22 Bëchi, quëhuna ruëguë lu të, gac të
më pacënci. Gulë bë'në recibir cun-
seju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë
bëqué'ëdia'a zihani di'dzë lu të. 23 Rac shtu-
a'a gac bë'a të lë'ë bécha'a, Timoteo, hia
lé'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'ë,
también na guëdë'pë guëná na'a lë'ë të.
24 Gulë bëdë'ë saludë grétë' ra narnibë'a
entrë lë'ë të, ra naná cabësë shtë ra grupë.
Nu bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i
shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë
ladzë Italia quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë
të.
25 Favurë shtë Dios guëa'nënú lë'ë të.
Amén.

Cartë nabëquë'ë Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lu ra naquëreldë fuërë ladzë rai'

1 Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu
shtënë Jesucristo, Shláma'a. Quëgshe'lda
saludë lu të naquëreldë fuërë ladzë të, lu
të naná chi'bë chupë grupë shtë mënë is-
raelitë nabërë'tsë lu guëdubi gué'dchiliu.

Llni naze'dë de Dios

2 Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u
të iurë ze'dë cusë durë narzac zi 3 purquë
nané hia'a por medio ra cusë durë rlu-
a'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de
verdá. Nu nané hia'a iurë rúnël gan lu ra
cusë durë, más fuertë nal parë tsaglá'guël
shnezë Dios. 4 Gulë gac të mënë pacënci
guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac
rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë.
Iurní gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.
5 Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë
faltë llni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e
më llni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin
medidë, nu adë guëní'idi'i më guëc të por
rna'bë të lúhi'. 6 Perë napë quë guëná'bël
lu më con galërialdí ldu'u. Grétë' el quë
nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na
ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë
ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'. 7 El
quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë
gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'ë më lo quë
narná'bëll. 8 El quë narunë chupë llgabë,
nádi'i firmë conductë shténi'.
9 Lé'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il
më ru'bë la'ni gué'dchiliu, gulë bëquitë
ldú'ul purquë de vërë nal më ru'bë lu Dios.
10 Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë
rne'e më galnadu'u, iurë rac bé'al galëricu
verdadërë; cusë ni ra mënë shtë gué'dchiliu
runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të
purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con
grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin.
11 Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë
guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni
na fin shtë ricu con grë negoci shténëll.

Ra dificultá nu tentación

12 Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë
lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lé'ëll
purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll
recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në
më prometer vidë ni parë grë ra narac
shtu'u lë'ë më. 13 Cualquier de tubi të
iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal,
adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëd-
chini më llgabë ni guéquël, purquë Dios
nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë
gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini
llgabë mal lu Dios. 14 Iurë tubi de lë'ë të
rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni
ldu'u mizmë lé'ël nanú deseo mal. Ra deseo
mal rsëdchini mal llgabë parë lé'ël. 15 De
deseo mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë
mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë;
hia de nga'li ze'dë galguti parë nguiu ni.
16 Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i
ldu'u të el quë narsigué sáhi' 17 purquë
grétë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë
nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na
më lo mizmë guëdubi tiempë; nídi'i cambi
parë lé'i'; nádi'i më ziquë cusë narunë ra
cambi shcaa'lë. 18 Bëne'e më vidë sin fin
parë lë'ë hia'a sulë purquë zni guc shtu'u
më. Bëdchini vidë sin fin por medio de
ra di'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më
gáca'a primërë ejemplë entrë grë ra shini
më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi
mënë quëgldáguëll primërë nashi za'quë lu
hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

19 Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bëdë'ë
cuendë de quë cadë tubi të napë quë
gac nasínil parë guëqué diáguël perë parë
guadí'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bë'në
llgabë bien antsë guadí'dzël. Nu adë
guëdé'ël sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul 20 purquë
llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë
za'quë delantë lu Dios. 21 Gulë bësa'në grë
cusë mal nananú la'ni ldú'ul con grë llanë
nananú la'ni ldú'ul, nu gulë bë'në recibir
diza'quë nabëgabní la'ni ldu'u të. Napin
pudërë parë gac salvar të.
22 Gulë bë'në grétë' lo quë narni'i diza-
'quë, lëdë niá'asëdi'i quëqué diaguë tëhin,
purquë si talë no más rquë diáguël nu adë
rúnëdi'il cumplir, hia iurní lo mizmë lë'ë të
quëgugué të lë'ë të. 23 Grétë' el quë niá'asë
rínill nu rquë diáguëll shti'dzë më perë
adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i
shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguiu narbi'a
la'ni guë'guanë nia lla na lull. 24 Rnall lla na

lull perë lueguë lḗ'ëll ziá'all, iurní rëa'ldë
ldú'ull lo që nagunall. 25 Perë grḗtë' el
që natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios,
quëzu'bë diáguëll shti'dzë më; gunë ldai'
më lë'ë nguiu ni. Cagnia'a shcuendë lëy
nagunë librar mënë de grë cusë mal.
26 Stubi de lë'ë të rni'i riaglá'guël shnezë
Dios perë adë ráquëdi'i rcué'zël ra di'dzë
mal narní'il; mizmë lḗ'ël rsiguḗ lḗ'ël. Hia
ldai' nanuá'al lasáquëdi'in. 27 El që nagunë
compañi ra bëzebi nu ra viudë con nicidá
nanapë rall, nu el që naquëhapë mizmë
lḗ'ëll de grë duldë, rna Dadë Dios lu nguiu
ni ziquë tubi lari limpi sin ni tubi manchë.
Pues nuá'all ldai' narëuu' ldu'u Dios.

2

Gulë bë'në tratë igual grë bëchi sa'l

1 Lë'ë të bëcha, rialdí ldu'u të Dadë Jesu-
cristo, el që narlua'a pudërë shtë Dios lu
hia'a. Gulë bë'në tratë igual con grë bëchi
sa' të. 2 Ziquë tubi comparaciuni, si talë
tsutḗ tubi nguiu ricu, nanú nigi guiá'ai' nu
nácuhi' lari za'që; tsutëll ladi catë rdëá
ra shmënë Dios; nu mizmë tiempë tsutḗ
tubi më prubi con lariullë. 3 Si talë lḗ'ël
gúnël atender bien naná nua'a lari za'që
nu lu ricu ni guëní'il: "Lḗ'ël guzubë lugar
za'që". Perë lu prubi guëní'il: "Lḗ'ël nga'li
guzuldí", u guëní'il lu prubi: "Guzubë lu
guiu'u". 4 Hia iurní që gutël diferenci entrë
ladi mizmë lë'ë të. Hia iurní quëhúnël tratë
chupë manërë lu sa'l. Hia quëhúnël juzguë
ziquë juësi con mal llgabë.
5 Lë'ë të bëchi narac shtua'a, gulë
bëdë'ë cuendë de que gudili Dios ra mënë
nanápëdi'i zihani cusë shtë guḗ'dchiliu
perë napë rall galëricu verdadërë purquë
rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunë rall recibir
herenci; guëquëreldënú rall Jesús catë
rnibë'a më. Zni bë'në më prometer dizdë
más antsë. 6 Perë lḗ'ël, el que narná
zá'quëdi'i lu bḗchil naná prubi, nu rac
shtú'ul gáquël amigu shtë ra ricu; guná,
ra ricu rzac zi rall lḗ'ël. Ra ricu rdchi'bë
rall demandë cuntrë lḗ'ël lu ra juësi. 7 Nu
ra ricu rushtiá rall guëc të iurë ruadi'dzë të
shti'dzë Jesús. Guna'zi të lë më iurë guc të
shmënë më. Lë ni napin llëru'bë hunurë.
8 Si talë lḗ'ël de vërë quëhúnël cumplir
lë'ë lëy nabëne'e Rëy naquëbezë gube'e,
lëy naná escritë la'ni Sagradas Escrituras narni'i: "Gulë guc shtu'u grë ra sa'l
igual ziquë rac shtú'ul lḗ'ël". Si talë
quëhúnël cumplirin, bien quëhúnël. 9 Perë
si talë rguílil lo que narac shtú'ul nu
adë rac shtú'udi'il sa'l, iurní canihúnël
duldë; nápël faltë purquë adë bḗ'nëdi'il
cumplir di'dzë shtë lëy. 10 Si talë tubi
mënë quëzu'bë diáguëll grḗtë' puntë shtë
lëy perë quëhúnëdi'ill cumplir tubsë puntë,
iurní nall culpablë parë lëy. 11 El que nagu-
ni'i: "Adë rúnëdi'il duldë adulteri", nu zac
guní'i': "Adë quínidi'il sa'l". Si talë adë chu
rúnëdi'i duldë adulteri perë gudínill sa'll,
adë bḗ'nëdi'ill cumplir grë puntë shtë lëy,
nu nall culpablë. 12 Por ni, gulë biadi'dzë
lu sa'l nu gulë guquëreldë ziquë ra mënë
nanḗ gunë më juzguë lë'ë të según shti'dzë
Jesús. El que naquëhunë cumplir lëy shtë
më, nádi'ill muzë shtë duldë. 13 Gunë Dios
juzguë el que nadë rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adë
guëgá'adi'i ldu'u më lḗ'ëll. Perë el que
narga'a ldu'i sáhi', guërú'ull bien iurë tsu
juici shtë më.

El que narialdí ldu'i nu quëhúnëll cumplir

14 Dadë, ¿pë runë sirvë si talë tubi nguiu
guení'ill rialdí ldú'ull shti'dzë Dios perë
quëhúnëdi'ill cumplir shti'dzë më? Nguiu
ni adë gac salvárëll. 15 Si tubi shmënë Jesús
runë faltë shábi' u dau shtḗni', 16 nu lḗ'ël
guení'il lu nguiu ni: "Guziá'al con bien;
guëne'e më nagácul nu lo que nagául".
Perë lḗ'ël adë pë rdḗ'ëdi'il lo que narqui'ni
sa'l, ¿de que sirvë nápël fe? 17 Zni na, el
que narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá
napë que guëluá'all fe shtḗnëll por lo que
naquëhúnëll. Si no, nápëdi'ill fe verdadërë.
18 Bien zac guëni'i tubi nguiu lu sa'll:
"Lḗ'ël nápël fe; na quëhuna compañi ra
sahia". Perë rnia'a lul, bëlua'a de que
rialdí ldú'ul Dios; guënahia fe shtḗnël.
En cambi, na guëluá'ahia lḗ'ël de que ri-
aldí ldua'a shti'dzë më purquë rnal bien
naquëhuna lu sahia. 19 Lḗ'ël rní'il de que
rialdí ldú'ul nanú tubsë Dios; bien cani-
húnël, perë rnia'a lul de que ra mëdz-
abë rialdí ldu'u rall nanú tubsë Dios, nu
rchi'chi rall por galërdzëbë nananú la'ni
ldu'u rall. 20 Lḗ'ël nadë rdḗ'ëdi'il cuendë,
¿pë adë guënḗdi'il de que nguiu nanapë
fe verdadërë, también canihúnëll bien con

sa'll? 21 Gulë bëdë'ë cuendë, lë'ë shtadë
guëlú hia'a Abraham, iurë bḗ'ni' ofrecërë
shíni' Isaac lu bëcu'guë, bëlua'a Abraham
de që tubldí na shcuéndi' lu Dios. 22 ¿Gu
riasël iurní? lëdë niá'asëdi'i gualdí ldu'u
Abraham shti'dzë më perë bḗ'ni' cumplir
lo që naguni'i Dios. Zni fe shtë Abraham
bëru'u lu llni të guëná grë mieti lo që
nabḗ'ni'. 23 Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë
Dios nu Abraham bëá'ni' bien lu Dios sin ni
tubi faltë". Guni'i Dios, Abraham na amigu
shtḗhi'. 24 Rac bë'a hia'a por lo që nacanihunë nguiu, rlua'a tubldí na shcuéndi' lu
Dios, lḗdëdi'i por fe nanápëll sulamëntë.
25 Nu zac Rahab, tubi na'a mal, guc tubldí
shcuéndi' lu Dios por lo që nabḗ'nëll.
Bḗ'nëll recibir ra nguiu nabëshe'ldë Josué
lu guë'dchi, nu bë'në Rahab compañi ra
mënë ni parë bëru'u rai' stubi tëchi nezë.
26 Ziquë unidë na cuerpë nu espíritu parë
guëbani mieti, zni napë që tsaldí ldú'ul
Dios nu napë që gúnël cumplir con cusë
za'që.

3

Lo që narní'il

1 Bëchi, entrë ladi të adë tsúdi'i gac të
zihani mësë parë lu sa' të purquë nanḗ hia'a
gunë më juzguë ra mësë con más fuersë
që cualquier mënë. 2 Pues grë hia'a siemprë runë faltë guëdḗ'na'a cumplir shti'dzë
më. El që nadë rúnëdi'i fallar en lo që
naruadí'dzëll, pues nguiu ni hia na tubi
nguiu za'që nu rac gúnëll gan lu grë deseo
mal nananú la'ni ldú'ull. 3 Iurë lë'ë hia'a
rlu hia'a frenë rua' guay parë runë du'in
lë'ë ma, zac guëdḗ'na'a manejar guëdubi
cuerpë shtë ma. 4 Gulë guná; nanú barcu
ru'bë nariá lu nisë. Nu zihani vueltë ze'dë
mbë dushë al contrari, perë lë'ë narsḗ lë'ë
barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsḗ lë'ë
barcu. 5 Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi
partë mitu'në parë cuerpë shtë hia'a, perë
blac runë nadchini ra mënë iurë ruadi'dzë
rall. Gulë guná; tubi hiu'u gui'lli tsequi
por tubsë be'lë mitu'në. 6 Zni na ldudzë
mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz
parë zihani cusë mal. Ziquë ldúdza'a nahin
tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë
nguiu, nu quëhunin manchar guëdubi cusë
naquëhunë nguiu. Dzë trasë dzë hashtë gati
mieti, ldudzë mieti quëgza'i vidë shtë mieti.
Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de
gabildi. 7 Lë'ë nguiu rac runë du'u grë clasë
ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpientë
con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë
du'u nguiu ra ma, 8 perë ldudzë nguiu, ¿chu
rac gunë du'u ldúdzi'? Na ziquë tubi ma
nadë nḗdi'i gac du'u. Ziquë lai' serpientë
nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë
mieti. Gadzëhin con maldá. 9 Con mizmë
rua' hia'a quëdḗ'na'a alabar Dios, Shtáda'a,
nu mizmë lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el
që nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më lë'ë hia'a;
nadápa'a llni shtë më të gáca'a ziquë lë'ë
më. 10 Con mizmë rua' nguiu rúnëll alabar
Dios nu rguell guëc sa'll. Pues rnia'a lu
të, bëchi, adë rúnëdi'i tucarë gunë mieti
cusë ni. 11 Gulë guni'i lua, ¿gu rgul nisë
nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda
mizmë lugar? Aquëdi'i. 12 ¿Ni mudë guëne'e
hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë
uvë guëne'e nashi bëlda'u? Nídi'i mudë
tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizmë
tiempë guëne'e zini nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

13 Si talë nanú tubi mënë entrë ladi të
naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëluá'ai'
conductë za'que lu ra sáhi'. Gúni' cusë
za'que nu gáqui' më nadu'u según llni
naquëgdë'ë Dios lḗ'i'. 14 Perë si talë nalḗ
runë nadchínil u rzebi ldú'ul pë shtë sa'l,
adë rní'idi'il nápël llni shtë Dios purquë nal
falsë. Adë quëhúnëdi'il cumplir verdá shtë
më iurní. 15 Lë'ë llni narni'i nápël, nádi'in
llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë
guḗ'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra
mënë naguënḗdi'i Dios. Nahin llni naze'dë
de mëdzabë. 16 Catë runë nadchini nguiu
lu sa'll, nu rac shtu'u nguiu gúnëll gan
lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë
mal. Nádi'i të unidë. 17 En cambi, el quë
nanapë llni naze'dë de Dios, primërë nápëll
tubi vidë za'que sin adë rzébidi'i ldú'ull pë
shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldú'ull dishi'bi; nall
më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a
ldú'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'que parë
ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra
sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë
ruadí'dzëll. 18 Ra narac shtu'u cue'dchí ldu'u
mieti, na rall ziquë tubi nguiu narcabní
tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'que,

quiere decir, tubi vidë naná tubldí lu Dios
nu delantë lu ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë gué'dchiliu

1 ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë
entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de
mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Ra de-
seo mal na enemigu shtë ra cusë za'quë.
2 Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnëdi'il
recibirin. Rguini të sa' të tantë rac shtu'u
gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë
gúnëdi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu
nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnëdi'i të
recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios. 3 Si
talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin
purquë quëgná'bël con mal llgabë. Rac
shtú'ul pë cusë sulë parë gúnël cumplir mal
deseo nananú la'ni ldú'ul. 4 Lë'ë të adë
rúnëdi'i të cumplir comprumisi nabé'nël
con Jesús. ¿Pë riasédi'il el quë narac shtu'u
ra cusë shtë gué'dchiliu, quëhúnëll cuntrë
Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tëchi
ra cusë shtë gué'dchiliu, nall contrari shtë
Dios. 5 ¿Pë rdé'ëdi'i të cuendë lo quë narni'i
Sagradas Escrituras? "Dios bëshe'ldë Es-
píritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalé rac
shtú'ui' guëquërélda'a sulë parë lë'ë më".
6 Por ni rne'e më más favurë nu llni parë
lë'ë hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras:
"Dios rzu lu ra nguiu narac shtu'u gac
rall më ru'bë, perë quëhunë më compañi
con cusë za'quë grétë' nguiu nanadu'u".
7 Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë
guëdé'ëdi'il sí lo quë narac shtu'u mëdzabë.
Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul.
8 Gulë bëdë'ë sí cuezënú Dios lé'ël, iurní
cuezënú më lé'ël. Lë'ë të nanapë duldë,
gulë bëabrí ldu'u të con Dios. Lë'ë të
nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a téchil lu
ra cusë mal. 9 Gulë gubini ldu'u të por duldë
nabé'nël. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë
bë'në cambi galërquitë ldu'u por galëru'në.
Lë'ë të narquitë ldu'u purquë nal amigu
shtë gué'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por
tantë duldë nanápël. 10 Gulë gac më nadu'u
delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'ë
të.

Adë gúnël juzguë sa'l

11 Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa' të. El
quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë
conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cun-
trë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'ë
lëy. Si talë rní'il shtí'dzël lasac perë lëy adë
lasáquëdi'in, iurní quëhúnël mizmë lé'ël
ziquë tubi juësi. Adë quëhúnëdi'il cumplir
lëy shtë Dios iurní. 12 Nanú tubsë nabëne'e
lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar
ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë
më condenar ra mënë. Perë lé'ël, nápëdi'il
derechë parë gúnël juzguë stubi sa'l.

Tsalú grë ra cusë shtë gué'dchiliu

13 Gulë bëdë'ë cuendë lë'ë të narni'i:
"Nedzé u glli tsahia stubi ciudá. Ndë
guëquërelda tubi izë parë sia nu guëtúhia;
guna gan dumí." 14 Rní'il zni perë adë rac
bé'adi'il pë gac glli. ¿Lla na vidë shténël?
Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë
tiempë, lueguë rnitiluhin. 15 Lo quë narunë
tucarë guëní'il na zndë'ë: "Sulamëntë si
talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë'
u guna stubi cusë". 16 Perë lë'ë të ruadi'dzë
të nadchini purquë rialdí ldú'ul mizmë
lé'ël, perë grë ra naruadi'dzë nadchini, mal
nahin. 17 El quë narac bë'a pë na bien perë
adë rúnëdi'ill cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

1 Gulë bëqué diaguë ndë'ë, lë'ë të naná
ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtiá por
ra desgraci naná ze'dë guëc të. 2 Ra
galëricu shtënë të na ziquë cusë naru'dzë.
Grétë' lari za'quë shtënë të hia gudáu ra
mbichúguëhin. 3 Ra orë nu bëdchichi gu-
na'zi tën luhin. Lë'ë tën na testigu cuntrë
lë'ë të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë
tubi be'lë rza'i lë'ë shcuerpë mieti, zni
gunënú tën shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë
muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë
hia mërë guëdchini fin shtënë të. 4 Ra
pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni,
adë bëdé'ëdi'i të ca'a muzë. Guagldé rall
guëni'a shtënë të perë adë gudíllidi'i të
completë sino bësigué të lë'ë rall. Iurní
mizmë muzë ni quëhunë rall reclamë. Dios
naná rnibë'a guëdubi gube'e, bini më gal-
ru'në shtë rall. 5 Lë'ë të guquëreldë të
lu gué'dchiliu con galëlujë nu bë'në të
cumplir cualquier deseo mal nanapë të.
Ziquë tubi ma ndchu, na ma parë gati,

bësëndchú të lë'ë të con ra cusë shtë gué'd-
chiliu. Hia gue'dë guëdchini dzë parë gac
juzguë të. 6 Lë'ë të bë'në të condenar
ra nanápëdi'i faltë. Gudini të ra mënë
nanápëdi'i duldë perë adë bëdchí'bëdi'i rall
demandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

7 Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci
hashtë guëabrí Dadë Jesús stubi. El që nar-
be'qui bëní quëbézi' cusechë hashtë tsalú
tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci
hashtë tiempë shtë cusechë. 8 Zni zac
lë'ë të napë që gapë të pacënci sin adë
rëazë guétëdi'il lu shnezë më purquë hia
mërë lë'ë Dadë Jesús guëabri' stubi. 9 Dadë,
adë rdchí'bëdi'i të galquiá cuntrë sa'l të
parë adë gáquëdi'i condenárël, purquë lë'ë
më el që narunë juzguë, hia zugá'ai'
guëlladchi. 10 Bëchi narac shtua'a, gulë
bëagná ldu'u të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios
guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai'
pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra
mënë. 11 Guná, lë'ë hia'a rni'i hia'a rquitë
ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më.
Nané të shcuendë Job; gúqui' më pacënci
nu nané të lla bë'në ldai' Dios lé'i' despuësë
de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldú'i'
lë'ë hia'a nu nalé rac shtu'u më lë'ë hia'a.

12 Subrë todë, bëchi, adë rúnëdi'il jurar
por gube'e, nilë por gué'dchiliu, ni por
stubi juramentu. Iurní guëní'i të: "Aha'",
pues gaquin zni. Si talë guëní'il: "Aquëdi'i",
pues gaquin zni. Bastë con di'dzë ni.
Rquí'nidi'i guëní'il juramentu të adë gunë
më juzguë lé'ël.

13 Si tubi de lë'ë të riá ldú'ul lu ra gal-
guidzë, pues guni'i lu Dios lo që narac
shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldú'ul,
bi'ldi labansë lu më. 14 Si talë tubi de lë'ë të
rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë
ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por
lé'ël, nu guëte'bi rai' sëiti guéquël mientras
quëgna'bë rai' lë Dadë. 15 Si talë guëna'bë
rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë
gac salvárël lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë
Dadë gunëac më nguiu ni, nu si talë bé'nëll
duldë, gunë më perdunë lé'ëll. 16 Gulë guni'i
lu sa' të faltë nanápël nu gulë guna'bë
lu Dios por cadë tubi sa'l të parë gunëac
më lë'ë rai'. Iurë tubi nguiu naná rialdí
ldu'i Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú
ldú'ull, pues Dios rúni' cusë ru'bë parë
nguiu ni. 17 Lë'ë Elías, el që nabiadi'dzë
shti'dzë Dios, gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë
hia'a con mizmë galdebilidá perë iurë lé'i'
guná'bëi' lu Dios de që adë ldáguëdi'i guiu
lu gué'dchiliu, pues adë guláguëdi'i guiu
por tsunë izë guëruldë. Elías guná'bëi'
lu më con guëdubinú ldú'i'. 18 Despuësë
guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabrí gulaguë
guiu nu ra guiu'u bëdë'ë cusechë.

19 Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a
téchil lu diza'që nu stubi sa' të guëdchi-
grëll hiumbrë ni lu verdá, 20 gulë bëdë'ë
cuendë de që mënë ni nabëdchigré lë'ë
pecadurë parë nezë mal shténëll, gunë
mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill.
Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë
shtë pecadurë; adë gac bë'a mieti pë bé'ni'.

Primërë cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Jesús

1 Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo.
Quëquëa'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios
naquëreldë fuërë ládzi', ra narrë'tsë zihani
partë shtë gué'dchiliu, ra naquëreldë ra
regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capado-
cia, nu Asia, nu Bitinia. 2 Quëquëa'a lu të
nagué Dadë Dios nu bë'në më disponer
dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni
Espíritu Santo gué lë'ë të parë guëzu'bë
diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudili më
lë'ë të parë guëzuné më almë shtë të por
rënë shtënë Jesús. Gué bë'në recibir zihani
bendición shtë Dios nu gué cuedchí ldu'u
të.

Dzuléza'a iurë guëabrí Jesús de gube'e

3 Rdé'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë
shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gué
nacúbia'a purquë nalé bëga'a ldu'u më lë'ë
hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë ri-
alúdi'i por medio de Jesús purquë guashté
më ladi ra tëgué. 4 Nu nadápa'a tubi
herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë ri-
alúdi'in nu adë rëac mánchëdi'in. Chué
nahin. 5 Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por
ni quëhapë më lë'ë të. Por pudërë shtë
Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë
naguëdchini Jesús stubi.

6 Na të segurë ra cusë ni; por ni nalé
rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë
rzac zi të lu zihani clasë prëbë 7 të parë
guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të
más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gui'i
parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë.
Orë rialúhin perë fe shtë të rialúdi'in. Si
talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios
mientras napë të prëbë, tsasé mënë de
quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a
pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'ë
të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'ë të.
Guëni'i më cusë za'quë de lë'ë të. Guëdchini
më nu grë mënë guëná rall lu më.

8 Lë'ë të rac shtu'u të Jesucristo aunquë
rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë
më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu
rquitë ldu'u të. Nalé lëgrë na ldu'u të iurë
runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e,
hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti
lla na lëgrë nanapë të. 9 Nalé lëgrë nanú
la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë
naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u
të shti'dzë Jesucristo narni'i gac të salvar.

10 Ra profetë naguquëreldë guahietë
biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra mënë.
Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios
parë lë'ë hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë
rai' shcuendë lla gac salvára'a. 11 Guc shtu'u
rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el
quë nagunë salvar ra mënë. Lë'ë Espíritu
Santo bé'ni' compañi lë'ë rai' parë guëquë'ë
rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'ë
rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'ë
më. 12 Espíritu Santo bëluá'ai' ra profetë
de quë adë quëhúnëdi'i rai' sirvë mizmë
lë'ë rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'ë hia'a
iurë bëquë'ë rai' di'dzë rë'. Bëquë'ë rai'
shcuendë diza'quë, perë adë guc bé'adi'i
rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne'
lë'ë Espíritu Santo bëlua'a mizmë cusë
ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a
diza'quë lu të con pudërë shtë Espíritu, el
quë nabëshe'ldë Dios parë cuezënúhi' lë'ë
hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasé rai' pë
runë cuntienë di'dzë ni perë rúnëdi'i rai'
gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërélda'a tubi vidë za'quë

13 Por ni, gué bë'në preparar bien parë
gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gué
bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gué gapë
esperansë de quë gac të salvar iurë gunë
më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë
shtënë të. Gac të salvar iurë guëabrí Jesu-
cristo stubi. 14 Cumë shini obedientë, adë
rianáldëdi'i të tëchi deseo mal ziquë bë'në
të antsë, tiempë adë bënguë bé'adi'i të lë'ë
më. 15 Gué gubani tubi manërë za'quë sin
duldë igual ziquë el quë nagué lë'ë të; na
më santu; zni rac shtu'u Dios guëquëreldë
të sin duldë. 16 Sagradas Escrituras rni'i:
"Gué gac të mënë santu purquë nahia
santu".

17 Si talë rni'i të Dios na Shtadë të,
napë quë guëzu'bë diáguël shtí'dzi' guë-
dubi tiempë mientras quëreldë të lu gué'd-
chiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin
adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë.
18 Puës gudilli më parë gac të librë, parë

adë tsanáldëdi'i të tëchi ra custumbrë nadë
rlluí'idi'i, custumbrë nabë'në të recibir de
shtadë guëlú të. Gudilli Jesucristo por
duldë shtë të, lédëdi'i con bëdchichi u orë
narialú [19] sino gudilli më con rënë shtë më.
Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i
ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më
lasaquin. [20] Bë'në Dios destinar Jesucristo
dizdë antsë cueshté gué'dchiliu të gac më
Salvador. Antsë tsalú gué'dchiliu bëlua'alú
më lu mënë; bëdchini më parë gac salvar
të. [21] Por lë'ë Jesucristo lë'ë të rialdí ldu'u
të Dios, el quë nabildishté lë'ë Jesús ladi
ra tëgulë nu bëcue'zë më lé'i' ladë ldi shtë
më catë nanú llni nu pudërë. Lugar shtë
hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë
Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquëreldë
të con lë'ë më.

[22] Lë'ë të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por
ni bëzuné më ldu'u të parë gac shtu'u të
de verdá ra shmënë Jesús. Iurne' gulë
guc shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú
ldu'u të. [23] Hia lë'ë të gulë të nacubi; napë të
vidë sin fin, lédëdi'i por ra cusë narialú sino
por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë
parë guëne'e vidë eternë, nu nunquë adë
rialúdi'in. [24] Sagradas Escrituras rni'i:

Grë ra mënë na rall ziquë gui'lli.
Chulë rlua'a guë'ë shtë plantë, perë rbidchi
gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.
Por du'pë tiempë quëreldë mënë lu gué'd-
chiliu; zni na vidë shtë mënë,
[25] perë shti'dzë Dios nunquë adë rialúdi'in;
napin pudërë parë sieprë.
Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a
lu të.

2

[1] Por ni gulë bësa'në grétë' clasë cusë
mal ziquë llanë, nu bishi, nu engañi. Adë
sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rní'idi'i të
di'dzë dzabë cuntrë sa'l. [2] Mejurë ziquë tubi
me'dë naguër ralë, rac shtú'ull gádchill, zni
gulë guc shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë
lechë parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'in
bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë
të por Espíritu Santo. Por shti'dzë më
gapë të salvaciuni [3] purquë nané të, rdë'ë të
cuendë favurë nabë'në më parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

[4] Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më
cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra
nguiu bëqué guia'a rall lë'ë më cumë cusë
adë rlluí'idi'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi
guë'ë nagulé Dios. Nalé lasaquin. [5] Dios
quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani
por Espíritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë
iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë
gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë
narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra
ofrendë ni por Jesucristo [6] purquë naescritë
la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'ë lu
guë'dchi Sión;
Guë'ë ni na guë'ë principal shtë tubi hi-
u'u ru'bë, tubi guë'ë nagudili Dios.
Napin llëru'bë valurë.
El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull;
gunë më honrar lë'ë mënë ni.

[7] Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më,
napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë
rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo
quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'ë rall:

Lë'ë guë'ë nabëqué guia'a ra narza'a hiu'u,
guquin guë'ë principal shtë hiu'u.

[8] Nu rni'i Sagradas Escrituras:

Guëreldë mënë guëc guë'ë ni; por guë'ë ni
ldaguë mënë catë nídi'i fin.

Pues lë'ë rall rreldë rall por adë gúnëdi'i
rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni
nadestinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

[9] Lë'ë të na të mënë nagulé Dios entrë grë
mënë; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë
gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi
nabë'në ldai' Dios. Na të mërë shmënë Dios
të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në
Dios. Gulé më lë'ë të. Gulú më lë'ë të lu
nacahi parë tsuté të lu llni parë guëné të
lë'ë më. [10] Lë'ë të antsë adë nápëdi'i të vidë
shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios.
Antsë ni tubi adë chu bëgá'adi'i ldu'u lë'ë të
perë iurne' Dios bëga'a ldú'i' lë'ë të.

Gulë guquëreldë parë Dios

[11] Lë'ë të amigu narac shtua'a, na të mënë
ziquë mënë zitu parë gué'dchiliu rë'; na
të më zitu entrë los de más mënë. Runa
ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra
deseo mal nananú la'ni ldu'u të purquë
na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të.
[12] Gulë gapë buen conductë entrë ra naná
guënédi'i Dios të parë guëdë'ë rall cuendë
na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i

rall cuntrë lë'ë të cumë si fuërë na të nar-
guini mënë, perë guëná rall cusë za'që
naquëhunë të nu guëdë'ë rall cuendë, nu
guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurní
guëabrí ldu'u rall con Dios, nu guëdë'ë Dios
vidë eternë parë lë'ë rall.
13 Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gubiernë
nu grë ra narnibë'a purquë na të shmënë
Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy,
el që narnibë'a más; 14 nu gulë bëzu'bë
diaguë shti'dzë gubiernë nabëshe'ldë rëy
ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'ë rall parë gunë
rall honrar el që naquëhunë bien nu gunë
rall cashtigu el që narunë mal. 15 Puës Dios
rac shtú'ui' de që lë'ë të gunë të bien të
parë guëta'u të rua' mënë nanédi'i gac bë'a
mudë narac shtu'u Dios guëquëreldë rall.
Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'ë të.
16 Gulë cue cumë ziquë nguiu naná librë,
perë adë rúnëdi'i të usar libertá narne'e
Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnël duldë.
Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë
shtë Dios. 17 Gulë bëdë'ë rëspëti parë grë
mënë. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë
Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në
rëspëti lë'ë narnibë'a más lu gué'dchiliu.

Guzac zi Jesús

18 Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti
lu shlámël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë
rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'që u lu
ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë
bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë
nalaa'dchi. 19 Rëuu' ldu'u Dios con nguiu
naná pacënci iurë rzunaldë mënë lé'ëll sin
causë. 20 Perë si talë quëhúnël mal, por
ni quëlda'a mënë hiaguë guéquël nu nal
cunformë con cashtigu ni, perë ¿pë cusë za-
'që quëhúnël? En cambi, si quëhúnël bien
nu rzac zi mënë lé'ël, si talë rua'a ldú'ul
lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu'
ldu'u Dios. 21 Puës guna'bë Dios lë'ë të parë
tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zíhi'
por lë'ë të. Sufrimientë shtéhi' na ziquë
muestrë të gunë të ziquë bë'në më. 22 Lë'ë
më ni adë bé'nëdi'i' duldë nu nilë jamás
adë guluguédi'i më. 23 Iurë lë'ë ra mënë
gurushtiá rall guëc më, adë bëquébidi'i më
con galrushtiá. Iurë bëzac zi mënë lé'i', adë
bëdchigré dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë
më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall
za'que za'que. 24 Mizmë Jesucristo bia'a më
grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir
lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti;
hia adë chu gúnëdi'i duldë parë guëbánia'a
tubi vidë za'que delantë lu më. Lë'ë më
guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá
narunë të. 25 Antsë lë'ë të guzú të ziquë
lli'li naguniti, perë iurne' bëabrí ldu'u të
con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të
ziquë vëquërë nu na më el que nacanihapë
ldu'u të, të parë adë guënítidi'i të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëtsë'a

1 Ziquë ra muzë napë que gunë rall
cumplir, también lë'ë të tse'lë ra nguiu,
gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë
si talë adë rialdídi'i ldu'u tsé'lël diza'que,
iurë guënall conductë shténël, tsaldí ldú'ull
shti'dzë më sin ni tubi di'dzë naruadí'dzël
lúhi'. 2 Zni gaquin purquë guëná rall
quëreldë të bien; guëná rall napë të rëspëti
lu Dios nu guëná rall napë të vidë limpi.
3 Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë
ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë
cu'u, ziquë orë u lari za'que. 4 Sino adornë
shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu
rnádi'i luhin, adornë nadë rialúdi'i. Gac të
mënë nadu'u nu naza'que con pacënci con
grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquëreldë
të. 5 Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí
ldu'i shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu
bë'në rai' rëspëti tse'lë rai'. Chulë guc vidë
shtë rai'. 6 Por ejemplë, Sara bëzu'bë diágui'
shti'dzë Abraham nu guni'i Sara lu tsé'li':
"Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini
Sara si talë quëreldë të bien, si talë adë
rdzébëdi'i të lu narunë cuntrë lé'ël.
7 Nu zac lë'ë të tse'lë na'a, gulë gac
mënë za'que; gulë bë'në honrar tsé'lël.
Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a
nápëdi'i rall fuersë ziquë ra nguiu, perë
napë rall vidë eternë juntë con lë'ë të por
tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë
bë'në cumplir di'dzë rë' parë guëdë'ë Dios
grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i ni tubi
cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lé'ël

8 Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë.
Gulë bëga'a ldú'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l
naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë
bë'në tratë sa'l con rëspëti. 9 Adë quíllidi'i të
sa'l con mal aunquë rúnëll cuntrë lé'ël. Adë

gushtiádi'il guëc sa'l aunquë rni'i guídzëll
cuntrë lé'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu
Dios por contrari shténël të gunë ldai' më
sa'l. Gulé më lë'ë të parë gunë të cumplir
ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición
shtë më [10] purquë naescritë:
El quë narac shtu'u guëbánill bien nu rac
shtú'ull guëquitë ldú'ull,
napë quë gápëll cuidadë lo quë narní'ill,
adë guësiguédi'ill sa'll con di'dzë.
[11] Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu
gúnëll bien; napë quë quílill nezë
catë rbedchí ldú'ull, nu tsaglá'guëll
shnezë më.
[12] Lë'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu
rquë diaguë më oraciuni shtë rai'
iurë rna'bë nguiu ni lu më.
Perë lë'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.
[13] ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lë'ë
të si talë quëhunë të bien? [14] Perë si talë
rzac zi të purquë rianaldë të tëchi cusë
za'quë, dichusë na të. Adë rdzébëdi'il lu
mënë nu adë riádi'i ldu'u të [15] sino gulë
bëzu'bë diaguë di'dzë shtë Cristo guëdubi
tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë
gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi
të lu ra mënë pëzielú nal shmënë Jesús.
Si talë guëna'bë di'dzë rall lul, hia nanël
lla gúnël parë defender lé'ël. Nadë más
napë quë guëni'inul lë'ë rall con galnadu'u
nu rëspëti. [16] Gulë guquëreldë bien sin ni
tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i
didzabë cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall purquë
nádi'in verdá. [17] Si talë guëdë'ë më sí sac zi
të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë,
lédëdi'i por mal.
[18] Gulé bë'në llgabë; Cristo guti tubsë
vueltë por ra pecadurë; jamás gátidi'i më
stubi. Tubldí na shcuendë më lu Dios
perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë
gue'dënú më lë'ë hia'a lu Dios. Guti më
en cuantë cuerpë shtéhi', perë guashtéhi'
ladi ra tëgulë por pudërë shtë Espíritu.
[19] Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espíritu shtë
tëgulë lugar catë napë Dios lë'ë rai' ziquë
prësi. [20] Mënë ni naguquëreldë tiempë shtë
Noé, adë bëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë
Dios. Pues adë bëshé'ldëdi'i Dios juici
lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë
guctsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë
mënë, u sea shunë mënë, guc salvar lu
juici shtë nisë. [21] Manërë ni iurë bëriubë
nisë të, guni'i të lu sa' të de quë nasalvar
të. Galëriubë nisë nádi'i ziquë bañi parë
cuerpë shtë të sino nahin sëñi de quë nanël
bëzuné Dios ldú'ul, de quë limpi na ldú'ul
purquë Jesucristo guashtéhi' ladi ra tëgulë.
[22] Iurne' cuezë Jesucristo gube'e ladë ldi shtë
Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu
autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar,
rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

4

Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'e më

[1] Por ni, ziquë Jesucristo bé'ni' sufrir
shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të
sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë
rianáldëdi'ill tëchi duldë. [2] Rac shtú'ull
guëbánill según voluntá shtë Dios mientras
quëréldëll lu gué'dchiliu. Hia nédi'ill gúnëll
cumplir deseo mal nananú la'ni ldú'ull.
[3] Tiempë nagudëdë, guquëreldë të vidë mal;
bë'në të lo quë narquitë ldu'u ra mënë
nanadë guënédi'i Dios. Gubani të lu vici;
bë'në të cumplir deseo mal: guzuu'dchi
të; gudáu sha'të të lu mellë nu bii' të zili
vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë
mënë, mënë naquëreldë sin lëy za'quë nu
sin rëglë. [4] Perë iurne' lë'ë rall rdzëguëë'
ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të
compañi lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë.
Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të.
[5] Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë
lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë
më juzguë ra nanabani nu también grë ra
tëgulë. [6] Lë'ë ra tëgulë hia bini rai' diza'quë.
Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini
rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u
rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios.
Espíritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë
rai'.
[7] Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë.
Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'il
duldë. Adë riádi'i ldú'ul sino gulë guna'bë
lu Dios. [8] Subrë todë gulë gapë llëru'bë
amor parë sa'l purquë si talë rac shtú'ul sa'l,
iurní quëhúnël perdunë lé'ëll zihani vueltë.
[9] Gulë bë'në recibir lídchil chu stubi ra bëchi
sa'l naze'dë lídchil sin quë adë riasháquëdi'i
ldú'ul. [10] Cualquier don nabëzëlaa'dchi Es-
píritu Santo parë lé'ël, gulë bë'në sirvë lu
ra sa' të con llni ni ziquë mënë naquëhunë
cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë
bëzëlaa'dchi lo quë nabé'nël recibir parë

bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espíritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurní gac të muzë za'quë shtë Dios.
11 Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë
quë guadí'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë
më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë
gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni
gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë
Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më.
llëru'bë na pudërë shtë më. Guënibë'a më
parë siemprë. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

12 Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguëë'di'i
ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë
be'lë narru'u lu gui'i, perë adë rdzëguëë'di'i
ldu'u të. Adë rúnëdi'il llgabë sulë lḗ'ël rúnël
sufrir lu prëbë. 13 Mejurë gulë bëquitë ldu'u
të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë
cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u
të parë gapë të lëgrë la'ni ldú'ul, nu gulë
bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi
con pudërë nu llni. 14 Si talë rushtiá mënë lu
të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë
na të. Espíritu shtë Dios cuezënúhi' lë'ë
të. 15 Mënë runë sufrir purquë rguini rall
sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u
riutḗ rall asuntë nadë rlluí'idi'i, u na rall
nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë
ni parë adë guëdchínidi'i cashtigu guëc të
nu gúnël sufrir. 16 Mejurë na si rzac zil
purquë rianáldël enseñansë shtë Jesús; adë
rtúdi'i lul iurní sino gulë bëdë'ë graci lu
Dios purquë nal shmënë më.
17 Hia bëga'a iurë sublú juici shtë Dios
con mizmë shmënë më. Si talë juici ni
guëzublú con lë'ë hia'a ¿lla gac fin shtë ra
naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më?
18 Ra nguiu narunë cumplir shti'dzë më,
runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall;
¿pë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë
santu nu rianaldë rall tëchi cusë mal? 19 Por
ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá
shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien
nu tsagla'guë tsaldí ldú'ull gac salvárël
por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguiu.
Siemprë gunë më cumplir shtí'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdí ldu'i Jesús

1 Quëdḗ'ëhia cunseju parë ra më guani'si
naná cabësë shtë shmënë Jesús. También
na nahia më guani'si nu nahia testigu de
quë Cristo bḗ'ni' sufrir. Guna recibir juntë
con lë'ë të iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë
më. 2 Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi
vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac
shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente,
lḗdëdi'i purquë cagnibḗ'ahia lë'ë të. Bë'në
compañi lë'ë rai' con guëdubinú ldú'ul,
lḗdëdi'i purquë rbezë të gunë të recibir
dumí. 3 Gulë gupë ra shmënë Dios tubi
manërë nadu'u, lḗdëdi'i ziquë lamë narunë
nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë
za'quë lu rai'. 4 Iurë Jesús, el quë nanapë
pudërë parë quëhapë ra lli'li, guëlua'alúhi'
lu hia'a stubi, lë'ë të gunë të recibir tubi
premi, tubi corunë narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.
5 Nu zac lë'ë të nanapë menos edá, gulë
bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si.
Grë të, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë
naescritë:
Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.
Runë më compañi grḗtë' ra naná nadu'u.
6 Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios
pudërusë. Gulë bëdë'ë sí të guënibë'a më
lë'ë të; iurní gunë më honrar lë'ë të iurë
rga'a tiempë. 7 Gulë bëdë'ë grë galriá ldu'u
guëca'a më purquë nalḗ rac shtu'u më lḗ'ël;
quëhapë më lḗ'ël.
8 Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë.
Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás;
canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguílill
mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtḗnëll
të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë. 9 Gulë
sutipë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë
Dios. Gulë bëdë'ë cuendë de quë grḗtë' sa'
të naná shmënë Jesús guëdubi partë shtë
guḗ'dchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë
quë lë'ë të. 10 Despuësë de quëgzac zi të por
du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani
favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'ë
të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo,
gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë
më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më
fuersë parë lë'ë të. Mizmë Dios ni guna'bë
më lë'ë hia'a parë tsutḗ hia'a lu llni catë
quëreldë më. Bë'në mëhin purquë unidë
na hia'a con Cristo. 11 Cha guëdḗ'na'a alabar
lë'ë më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

12 Silvano tubi bḗcha'a, quëquḗ'ëll cartë
rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll
cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë'
nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju.

Quëhuna testificar grë ra favurë nu
bendición nabë'në të recibir de Dios, rlua'a
de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin
verdá.
13 Ra grupë shtë shmënë Jesús naquëreldë
Babilonia, ra nagulḗ Dios ziquë gulḗ më lë'ë
të, quëgshe'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos,
shinia, quëgshé'ldëll saludë parë lë'ë të.
14 Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë
shtë amor.
Gulë cuedchí ldu'u të, lë'ë të naná unidë
con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Pedro

Quëquë'ë Pedro lu ra shmënë Dios

1 Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu
poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë'
lu të narialdí ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi
favurë shtë Dios naná justë nu por Jesu-
cristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir
mizmë fe nadapë na'a. Chulë quëreldë të
por shti'dzë më igual ziquë lë'ë na'a. 2 Gulë
bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu
gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë
runguë bë'a të lë'ë Dadë Dios nu Jesús Shlá-
ma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

3 Bëne'e Dios grẽtë' bendición parë gá-
pa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi
vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më.
Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a
hia'a el quë nagulẽ lë'ë hia'a según pudërë
nu milagrë ru'bë shtë më. 4 Por tubi favurë
shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në
më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë
di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc
salvára'a. Hia adë quëreldënúdi'ia'a cusë
mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mi-
eti por galërzebi ldu'u mënë. 5 Napë të ben-
dición nabë'në më prometer, rialdí ldu'u të
shti'dzë më; iurní runë tucarë guëquëreldë
të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë
gulë gac mënë nasini guẽqui'. 6 Despuësë de
ni, adë rdẽ'ëdi'il sí parë deseo mal nananú
la'ni ldú'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac
më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti
parë Dios, 7 Nu lu rëspëti parë Dios, gulë
gapë cariñi parë ra shmënë Jesús nu gulë
gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë
ra narná tushë lul. Grë ndë'ë gulë bë'në
cumplir con guëdubinú ldú'ul.

8 Si talë tsagla'guë guëquëreldë të de
acuerdë con cunseju rë', hiadë gáquëdi'i
të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir
shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë
za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'ë zihani
nashi. Iurní guëná mënë másru'u runguë
bë'a të Jesucristo Shláma'a. 9 Perë el quë
nadë rianáldëdi'i tëchi ra cusë rë', adë ri-
asẽdi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldú'ull
de quë bëzunẽ më almë shtẽnëll de grë
duldë nabẽ'nëll antsë. 10 Por ni rnia'a lu
të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios
gulẽ më lẽ'ël, de quë guna'bë më lẽ'ël parë
gáquël shmënë më. El quë narunë cumplir
ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë
gáquëll bajo ordë shtë duldë 11 nu tsutëll
con lëgrë catë rnibë'a Dios ziquë Rëy parë
siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir
lẽ'ël parë cuezënul lẽ'i'.
12 Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë'
aunquë hia nanẽ të, nu na të firmë lu verdá
nanapë të. 13 Lluá'ahia naza'quë guënehia
cunsëju parë lë'ë të mientras nabania të
parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'.
14 Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na
de quë mërë gatia. 15 Por ni gapa cuidadë
të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë'
cualquier iurë despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

16 Adë guanáldëdi'i na'a tëchi ra cuendë
narni'i mënë sulë por llgabë nadë rlluí'idi'i
shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bëd-
chini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu
napë më pudërë parë guënibë'a më ziquë
rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë
nu llni shtë më. 17 Guná na'a iurë lë'ë Dios
Shtáda'a bëdë'ë më hunurë nu pudërë parë
shini më Jesús, nu bëdchini tubi bë dizdë
gube'e catë rabtsë'ë llni. Ni tubi nápëdi'i
di'dzë parë guëní'ill lla na lugar ni. Lë'ë bë
guni'i: "Ndë'ë na shinia narac shtua'a; nalẽ
rquitë ldua'a lẽ'i'". 18 Lë'ë na'a bini na'a bë
nabëdchini dizdë gube'e purquë dzulezënú
na'a lë'ë Jesús guëc dani catë Dios santu
biadí'dzi'.
19 Perë ra di'dzë nabëquë'ë muzë shtë
Dios guahietë parë lë'ë hia'a, más segurë
nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë
të bien si talë rdë'ë të cuendë lo quë narni'i
di'dzë ni ziquë rdë'ë të cuendë tubi llni
narzianí lu nacahi. Gulë bëdë'ë cuendë
hashtë rdzë guëdchini, hashtë guëdchini
llni shtë më nu tsasẽ të ra di'dzë rë'.
20 Primërë gulë bëdë'ë cuendë de quë grë ra
di'dzë naná bëquë'ë muzë shtë Dios, escritë
nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi
chu tsasẽ pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë
por Espíritu Santo tsasël pë runë cuntienin,
lẽdëdi'i por llni nanápël. 21 Purquë ni tubi
muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios
por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino bi-
adí'dzi' por pudërë shtë Epíritu Santo naná
quëgsẽ lë'ë rai'.

2

Ra mësë bishi
(Judas 4-13)

1 Guahietë nanú profetë bishi ladi ra
mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë
falsë entrë lë'ë të. Guëlua'a rall llga'chi
enseñansë falsë nardë'ë fin parë fe shtë
mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de që
gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall
cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar
rall. 2 Zihani mënë tsanaldë tëchi vidë mal
shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'që shtë
Dios nahin bishi. 3 Rzebi ldu'u rall dumí;
quëgsigué rall lë'ë të con enseñansë falsë,
sulë parë guëdë'ë të dumí ca'a rall. Dizdë
tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall,
gac condenar rall; nasesë guëdchini juici
shtë Dios guëc rall.

4 Dios adë bé'nëdi'i perdunë ra ianglë
nabë'në duldë guahietë sino që bëtia'a
më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai'
lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici.
5 Nu zac bé'nëdi'i Dios perdunë gué'dchiliu
tiempë shtë Noé, sino që bëshe'ldë më
tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë
mal; perë bë'në më salvar Noé con gad-
chi shfamíli'. Noé gúqui' muzë shtë Dios
naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë. 6 Nu
Dios bé'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi
Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më gui'i
hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra
mënë mal naze'dë despuësë, guëná rall nu
guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë
Dios. 7 Perë bë'në më salvar Lot, tubi nguiu
za'që nu nalé riashac ldú'i' iurë gunáhi'
vidë dzabë shtë mënë mal. 8 Lot nguiu
za'që lu Dios, guquëréldëll entrë ra mënë
mal; nalé guá ldú'ull iurë gunáhi' maldá
nabë'në mënë. Bíni' pë guni'i rall lu sa'
rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldú'i' purquë
guquëreldë mënë sin ni tubi rëglë. 9 Dadë
Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë
za'que lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu
duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë
mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

10 Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra
narianaldë tëchi deseo mal, cumë ziquë
ra naquëreldë ziquë mbecu, nu gunë më
cashtigu grë ra nanédi'i guëzu'bë diaguë
shti'dzë el que narnibë'a. Mënë ni fier na
rall nu adë rdzébëdi'i rall lu Dios; rni'i rall
cuntrë el que nanapë más pudërë que lë'ë
rall. 11 Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu
pudërë que ra nguiu ni, adë nápëdi'i rai'
valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra
narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

12 Ra hiumbrë rë' na rall ziquë ra më
nardé'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir
mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Desti-
nadë na rall parë galguti. Mënë ni runë
rall burnë ra cusë nadë riasédi'i rall, perë
guëniti rall con grë mal deseo nanapë
rall. 13 Gunë rall sufrir mizmë manërë
cumë bë'në mënë sufrir por causë shtë rall.
Rquitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall
tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu
lari; rquitë ldu'u rall por deseo mal nananú
la'ni ldu'u rall. Rsigué rall mënë mientras
raunú rall lë'ë të lidchi të.

14 Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë
rdzáguëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsigué
rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con
bishi. Bë'në rall gan zihani dumí tantë
rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall.
15 Bëniti rall purquë bëru'u rall nezë za'que
shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë
nabë'në Balaam, shini Beor. Balaam guc
shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá. 16 Perë
tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por
duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë
rni'i tubi mënë nu bëdë'ë ma fin galëtuntë
shtë profetë ni.

17 Ra nguiu rë' na rall ziquë tubi guërzú
nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a
mbë. Na condenadë rall parë tsa rall
lu más nacahi catë guëquëreldë rall parë
siemprë. 18 Rni'i nadchini rall. Con di'dzë
nadë rlluí'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë.
Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti
duldë; zni rsigué rall mënë nanapë du'pë
tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë.
19 Quëhunë rall prometer libertá por en-
señansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na
rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë
nguiu na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a
lë'ë nguiu. 20 Parë ra mënë nabënguë bë'a
Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë
mënë shtë gué'dchiliu, si talë guëabrí nguiu
lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguiu
nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin
shtë nguiu ni na peor que antsë. 21 Mejurë
parë nguiu ni adë nianédi'ill nezë za'que
shtë Dios que despuësë tsutëll nezë ni, adë
tsaglá'guëdi'ill tëchi mandadë nabédé'na'a
recibir de Dios santu. 22 Nahin ziquë narni'i

tubi dichë; verdá na di'dzë ni: "Lë'ë mbecu
bëabrí dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë
guchi nagualú guzë, bëabrí guaguezë ma
la'ni benë stubi".

3

Guëabrí Jesús stubi

1 Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë
vësë quëquëa'a lu të. Guërupë cartë gunia'a
lu të cusë de që hia nanḗ të. Rac shtua'a
adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino
gapë tëhin la'ni ldu'u të. 2 Gulë bësëagná
ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu
shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u
të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Sal-
vador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të
di'dzë shtënë më naguni'i na'a lu të. Na
na'a poshtë shtë më.

3 Primërë puntë nanḗ hia'a de që la'ni
lúltimë dzë guëdchini mënë nagunë burnë
ra cusë sagradë; guëbani rall según deseo
mal nananú la'ni ldu'u rall. 4 Guëna'bë
di'dzë rall: "¿Më fin napë promësë shtë
Cristo de që guëabrí më stubi? purquë
dizdë guti ra shtadë guëlú hia'a, grë cusë
riagla'guë igual cumë dizdë bëcue'shtḗ Dios
guḗ'dchiliu". 5 Adë rac shtú'udi'i rall gac
bë'a rall de që nanú gube'e nu guḗ'd-
chiliu dizdë tiempë guahietë. Bëntsa'u
mëhin por shti'dzë më, nu por mandadë
shtë më gulú më guḗ'dchiliu la'ni nisë nu
nanú nisë alrededurë guiu'u. 6 Lë'ë guḗ'd-
chiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u nḗ'azë la'ni
nisë. 7 Perë gube'e nu guḗ'dchiliu nananú
iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i
por mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë gui'i
guëza'i guḗ'dchiliu dzë shtë juici. Guëza'in
con grë ra mënë mal. Tsalú grḗtë' rall.

8 Bëchi narac shtua'a, adë rëá'ldëdi'i
ldu'u të de që parë Dadë Dios tubi dzë
na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na
ziquë tubi dzë. 9 Dadë Dios quëac ldḗ'ëdi'i
parë gúni' cumplir shti'dzë më ziquë runë
llgabë bëldá mënë, sino që Dios napë më
pacënci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i
më tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino
rac shtu'u më grë ra nguiu guëabrí ldu'u
rall con lë'ë më nu gunë nadzë'ë rall mudë
nanabani rall.

10 Dzë naguëabrí Dadë Jesús, guëdchíni'
ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë
nádi'il segúrël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con
tubi ruidë dushë. Grḗtë' ra cusë narná
hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu
guḗ'dchiliu tsequi lu gui'i con grë lo që
nananú luhin.

11 Nanḗ të grḗtë' ndë'ë napë që gac
cumplir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të më
santu, mënë naquëhunë cumplir shti'dzë
më. 12 Mientras cuezë të dzë naguëdchini
më stubi, gulë bë'në cumplir voluntá shtë
Dios të guëdchini më lueguë. Dzë ni gube'e
tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë
nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu
be'lë. 13 Perë lë'ë hia'a dzuléza'a gube'e cubi
nu tubi guḗ'dchiliu cubi naná bë'në Dios
prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquërél-
da'a; ndë nanú purë cusë za'që; grëhin gac
justë.

14 Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras
quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizmë
lë'ë të parë guëdzelë më lë'ë të sin ni tubi
faltë, sin ni tubi cusë mal. 15 Gulë bëdë'ë
cuendë de që pacënci nanapë Shláma'a,
runin parë gac salvar mënë. Zni también
bëquë'ë Pablo, bḗcha'a, el që narac shtu'u
hia'a lḗ'i'. Bëquḗ'ëi' mizmë di'dzë ni lu të
según llni nabëdë'ë Dios guḗqui'. 16 La'ni grë
ra cartë nabëquë'ë Pablo, nanú partë na-
ganë parë riasḗ hia'a. Nanú mënë nadë rac
bḗ'adi'i nu adë nádi'i rall firmë lu shnezë
ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guëc
shti'dzë Dios. Zni rlua'a rall grë ra Sagradas
Escrituras. Tsalú rall por lo që naquëhunë
rall.

17 Por ni lë'ë të narac shtua'a, hia që
nanḗ të grë ra cusë rë', gulë gupë mizmë
lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të bishi shtë
mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios;
adë rdḗ'ëdi'i të sí tsanaldë të tëchi rall nu
guëazë guetë të shnezë Dios. 18 Mejurë
gulë bësë'dë di'dzë shtë Dadë Jesucristo
Salvador shtë hia'a, nu gulë bë'në recibir
más favurë shtë më. Cha guëdḗ'na'a alabar
lë'ë më iurne' nu parë siemprë. Amén.

Primërë cartë nabëquë'ë San Juan

Di'dzë naguëne'e vidë sin fin

1 Antsë guinlú gué'dchiliu nanú tubi nan-
abani; perë guná na'a lúhi', nu bini na'a
shtí'dzi', nu guna'zi na'a guiá'ai'. Náhi' el
që narni'i diza'që shtë Dios. Por shtí'dzi'
nadápa'a vidë sin fin. 2 Mizmë lë'ë më
gubaninú më Dios, Shtáda'a, perë bëlu-
a'alú më lu na'a. Bëdchini më gué'dchiliu.
Guná na'a lúhi'. Na na'a testigu shténi'.
Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i'
fin. 3 Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shtí'dzi'
naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo që
nabë'në më parë gac bë'a të shti'dzë më.
Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë
llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzënú hia'a Dadë
Dios con shíni' Jesucristo. 4 Iurní këquëa'a
di'dzë la'ni cartë rë' të parë gac cumplir
guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u
na'a.

Dios rne'e llni

5 Ndë'ë na diza'që nabëlua'a Dadë Je-
sucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de
që guldí Dios, nápëdi'i' duldë; limpi náhi'
ziquë llni. 6 Si talë rni'i hia'a nané hia'a
lë'ë më perë tsagla'guënú hia'a duldë, bishi
na hia'a; adë guldídi'ia'a iurní; nu adë
quëréldëdi'i hia'a bien. 7 Perë si talë guëdé'-
na'a cumplir shti'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i
duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac
shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë
shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rzuné
almë shtë hia'a de grë duldë.

8 Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i
duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsigué hia'a lë'ë
hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní. 9 Bënë na
më; runë më cumplir shti'dzë më. Justë
na më; runë më igual con grë mënë. Runë
më perdunë grétë' duldë shtë hia'a iurë
guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú
ldu'u hia'a. Iurní rzuné më almë shtë hia'a
de grë duldë nanadápa'a. 10 Si talë rni'i
hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a
bishi na Dios purquë hia guni'i më grë
hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë
nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shti'dzë më la'ni
ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi naguëni'inú lë'ë Shtáda'a

1 Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë' lu të
parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu
quëhunë duldë, nápa'a tubi naguëni'inú
lë'ë Shtáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni?
Lë'ë na Jesucristo; tubldí na shcuéndi' lu
Dios. 2 Jesucristo guti lu cruz por duldë
shtë hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë
mënë nare lu gué'dchiliu. Por galguti
shtënë më, bëdchisú më duldë shténa'a nu
gu' Dios cunformë.

3 Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a man-
damientë shtë Jesucristo, iurní nané hia'a
lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá.
4 Perë si talë tubi hia'a guëní'ia'a: "Nanéa
Dios", perë mizmë tiempë adë quëzu'bë
diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi
nall iurní. Nádi'ill verdá. 5 Perë si talë lë'ë
hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a
de që tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më.
6 El që narni'i quëbezënull Dios, napë që
guëquëréldëll ziquë guquëreldë Jesucristo
lu gué'dchiliu; adë bé'nëdi'i më duldë.

Mandamientë cubi

7 Dadë, adë guëqué'ëdia'a stubi man-
damientë naná gurënë sino që mizmë
mandamientë nanapë të dizdë bini të diza-
'që shtë më. Lo që nabëquëa'a iurne',
na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir
guahietë. 8 Perë quëquëa'a tubi man-
damientë cubi; primërë bë'në më cumplir
mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë
të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë'
la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të
shti'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të
rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.

9 Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më
perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll,
nacahi cabézëll. 10 El që narac shtu'u los
de más narialdí ldu'i Dios, cabezënull llni
la'ni ldú'ull; adë rláguëdi'ill lu duldë. 11 Perë
el që narac shtú'udi'i sáhi'; el që narná
zá'quëdi'i lu sáhi', nacahi cabezë ldú'ull.
Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios
purquë në'au slull; bë'në duldë.

12 Dadë, quëquëa'a di'dzë rë' purquë guc
perdunë duldë shtënë të. Bë'në më per-
dunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të;
nasalvar të iurne'. 13 Dadë, quëquëa'a lu të
purquë nané të el që nanabani dizdë antsë
binlú gué'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë,
purquë adë bé'nëdi'i të lo që narac shtu'u

mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë
runguë bë'a të Dios, Shtáda'a. 14 Quëquëa'a
lu të naná Dadë purquë nané̋ të el quë
nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë
purquë quëhunë të cumplir shti'dzë Dios
con guëdubinú ldu'u të. Bë'në të gan lu
mëdzabë.
15 Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu
gué̋'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra
cusë shtë gué̋'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill
Dios. 16 Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u
nguiu, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra
nguiu gapë, nu ra cusë narunë naru'bë
mënë, grë ndë'ë na cusë shtë gué̋'dchiliu,
lëdë Diósëdi'i. 17 Grë ra cusë shtë gué̋'d-
chiliu, rialú con grë mal llgabë narac shtu'u
mënë, perë el quë narunë narnibë'a Dios,
adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

Verdá nu bishi

18 Dadë, hia bëdchini tiempë tsalú gué̋'d-
chiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini
tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë
iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús.
Por ni nané̋ hia'a bëga'a iurë tsalú gué̋'d-
chiliu. 19 Lë'ë ra nguiu ni narunë cuntrë
Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nun-
quë adë guc rall shini më de verdá purquë
adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si
talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de
verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë
guetë rall. Iurní rlua'a clarë nádi'i rall shini
Dios.
20 Lë'ë të napë të llni purquë quëbezënú
Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të
cusë shtë Dios. 21 Adë rquí'nidi'i guëquëa'a
lu të purquë nané̋ të verdá. Nané̋ të guadë
naná verdá nu guadë naná bishi. Nané̋ të el
quë naruadi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.
22 ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë
mënë? pues el quë narni'i Jesús lé̋dëdi'i
nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni,
quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë
Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios. 23 Grë
mënë narni'i Jesús lé̋dëdi'i el quë nagudili
Dios parë guënibé̋'ai', nápëdi'i nguiu ni
Dios Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el
quë nabëshe'ldë Dios, nguiu ni quëbezënú
Dios.
24 Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra
di'dzë nabini të iurë gualdí ldu'u të shti'dzë
më. Si talë guësa'në të cuezë shti'dzë Dios
la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios
Padre con lë'ë të. 25 Mizmë Jesucristo guni'i
lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë
hia'a.
26 Quëquëa'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a
të lla na ra nguiu narac shtu'u guësigué̋
lë'ë të. 27 Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë
lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo
lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të llni
shté̋hi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu naná
bishi. Shtí'dzi' na verdá, lëdë bíshidi'i.
Nu guní'i', gulë bëdë'ë lugar cuezënú Jesús
ldu'u të.
28 Gulë bëqué̋ diaguë, Dadë; gulë bëdë'ë
lugar cuezënú Jesús ldu'u të, të iurë guëd-
chini më stubi vueltë, adë chu rtúdi'i
lúhi'; adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'. Mejurë
guëquitë ldu'u të iurë guëdchini më. 29 Si
talë rdë'ë të cuendë de quë tubldí na
shcuendë Jesús lu Dios, gulë bëdë'ë cuendë,
grë mënë nanabani ziquë gubani më, na rall
shini më.

3

Ra shini Dios

1 Gulë bëdë'ë cuendë blac rac shtu'u Dios
lë'ë hia'a. Rni'i më na hia'a shíni'. Ra mënë
narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdé̋'ëdi'i rall
cuendë chu na Jesús. 2 Lë'ë të Dadë narac
shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë
rluá'adi'i lla gáca'a más delantë. Pues rdë'ë
hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi
vueltë, gáca'a ziquë na më purquë guëná
hia'a lu më tal ziquë na më. 3 Grë ra narialdí
ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nan-
abánill; adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Rac
shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.
4 Grë ra narunë duldë, runë rall faltë
lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios.
Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios.
5 Nané̋ të bëdchini Jesús parë guëzuné̋
më almë shté̋na'a. Nápëdi'i më duldë.
6 El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús,
tsaglá'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nar-
iagla'guë gunë duldë, adë rdé̋'ëdi'ill cuendë
chu na më. Nunquë bënguë bé̋'adi'ill lë'ë
më. 7 Dadë, adë rdé̋'ëdi'i të sí guësigué̋
mënë lë'ë të gunë të duldë. El quë narunë
cumplir shti'dzë Dios, tubldí na shcuéndëll
lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë
na më. 8 El quë nariagla'guë runë duldë,
nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás
antsë cueshté̋ gué̋'dchiliu, bé̋'nëll duldë.

Por ni Jesús, shini Dios, bëdchini lu gué'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë. [9] El që nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguiu ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios. [10] Zni rlua'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El që natsagla'guë gunë duldë, nápëdi'ill vidë cubi shtë Dios. El që narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápëdi'ill vidë shtë më.

Runë tucarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

[11] Di'dzë rë' bini të dizdë binlú diza-'që: napë që gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a. [12] Adë guëdé'nëdi'ia'a ziquë Caín. Gúquëll shini mëdzabë nu gudínill béchill. ¿Pëzielú gudínill béchill? purquë grë lo që nabé'nëll, na mal lu Dios, perë béchill lo që nabé'nëll na bien lu Dios. [13] Dadë, lë'ë të narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguëë'di'i ldu'u të si talë ra mënë shtë gué'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu të. [14] Nané hia'a gudéda'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El që nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápëdi'ill vidë sin fin. [15] El që narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mënë. Nané hia'a el që narguini mënë, nápëdi'ill vidë sin fin. [16] Por Jesús nané hia'a lla na Dios, el që narac shtu'u de verdá. Jesús guc cunformë; gúti' lu cruz por lë'ë hia'a. Por ni runë tucarë guëdë'ë hia'a vidë shtë hia'a parë sa' hia'a. [17] Si talë tubi hia'a nápa'a ra cusë shtë gué'dchiliu nu tubi sa' hia'a napë nicidá, napë që guëdé'na'a compañi lé'ëll. Si talë nédi'ia'a guëdë'ë hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní. [18] Bëchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lédëdi'i con di'dzë shténa'a sulamëntë, guëdë'ë hia'a narqui'ni sa' hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

[19] Si talë guëdé'na'a cumplir di'dzë rë', gac bë'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adë rdzébëdi'i ldu'u hia'a lu më iurë shgába'a quëgni'i guéca'a. [20] Si talë nápa'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápëdi'ia'a confiansë lu më iurní, perë na më más më ru'bë që shgába'a, nu nané më grë cusë nananú la'ni ldu'u mieti. [21] Lë'ë të narac shtua'a, si talë adë nápëdi'ia'a llgabë naquëgni'i guéca'a, nápa'a confiansë lu Dios. Adë rdzébëdi'ia'a lu më [22] nu rne'e më ra cusë narná'ba'a lu më purquë dzudé'na'a cumplir lo që narac shtu'u më. Dzudé'na'a cumplir mandamientë shtë më. [23] Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a më gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në më mandamientë shtë më. [24] Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lë'ë rai'. Nané hia'a quëbezënú më lë'ë hia'a purquë bëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë hia'a.

4

Espíritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios

[1] Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të grë ra mësë narni'i de që ruadi'dzë rall por Espíritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bë'a të si talë bëshe'ldë Dios lë'ë rall tsaglua'a rall. Zihani mënë falsë riaglua'a rall ra mënë. [2] Por ndë'ë gac bë'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguiu narni'i Jesús bëdchini lu gué'dchiliu nu na më Cristo, el që nagudili Dios parë guënibé'ai', el që narlua'a di'dzë ni, nall verdá. [3] Perë grë ra nguiu narni'i adë bëdchínidi'i Jesucristo lu gué'dchiliu, zé'dëdi'i nguiu ni de Dios. Cagní'ill bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús. Hia bini të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurne' hia quëréldëll lu gué'dchiliu.

[4] Dadë, na të shini Dios. Adë guëdé'ëdi'i të sí guësigué mësë falsë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el që naquëbezënú lë'ë hia'a që el që narnibë'a lë'ë mënë shtë gué'dchiliu. [5] Ra mësë falsë ruadi'dzë rall cusë shtë gué'dchiliu, lédëdi'i shti'dzë Dios. Los de más mënë shtë gué'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mësë ni. [6] Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë shtí'dza'a. El që nanádi'i de Dios, adë rzu'bë diáguëdi'ill shtí'dza'a. Zni nané hia'a chu napë Espíritu Santo nu chu napë espíritu shtë nargugué.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

7 Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac
shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac
shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac
shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë
më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll. 8 El quë
nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'ill Dios
Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mënë.
9 Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a;
bëshe'ldë më tubsë shini më lu gué'dchiliu
parë guëdápa'a vidë sin fin. Guëbánia'a
parë siemprë. 10 Zni bëlua'a më rac shtu'u
më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini
më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cun-
formë purquë bëllë'ë rënë shtéhi' por ra
duldë shténa'a.

11 Lë'ë të narac shtua'a, guc shtu'u Dios
lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hi-
a'a sa' hia'a. 12 Ni tubi mënë guná Dios, perë
si talë rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú
Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hi-
a'a sa' hia'a más. 13 Nané hia'a cabezënú më
lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më
purquë bëne'e më Espíritu Santo naze'dë
de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a. 14 Lë'ë
na'a, ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús nu
tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshe'ldë
Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë;
gúni' salvar ra mënë shtë gué'dchiliu. 15 Lë'ë
naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios,
cabezënú Dios lé'ëll nu unidë nall con Dios.

16 Nané hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u
hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë
hia'a, grë hia'a. Nalé rac shtu'u më grë
mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa'
hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a
mizmë vidë shtë më. 17 Dú'pëga dú'pëga
rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a
confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë
hia'a. Rdzébëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë
na Jesús, na hia'a ndë'ë lu gué'dchiliu. 18 El
quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'ill lë'ë
më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më
con guëdubinú ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë
guëdzéba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë
më, rzac zill mizmë lé'ëll. El quë nardzëbë
lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

19 Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë
lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a. 20 Si talë
tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më",
perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a,
nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll
nagunall, tampuquë rac shtú'udi'ill Dios
nanadë gunádi'ill. 21 Lë'ë mandamientë shtë
më nabëdé'na'a recibir de lë'ë më rni'i
zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë
gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

1 Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë
nagudili Dios parë guënibé'ai', nápëll vidë
shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac
shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini
më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë
më. 2 Nané hia'a rac shtu'u hia'a ra shini
Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu
rzu'bë diága'a mandamientë shtë më. 3 Si
talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë
më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá.
Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi
cusë në'ë; nádi'in naganë, 4 purquë grë ra
nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i,
rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan
lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdé'na'a gan lu
mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a
shti'dzë Dios, guëdé'na'a gan lu cusë mal
shtë gué'dchiliu. 5 El quë narialdí ldu'i
shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu
grë cusë mal nananú lu gué'dchiliu.

Jesús na shini Dios

6 Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë
Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar
na Jesús shíni'. 7 También Espíritu Santo
quëhunë testificar de quë na Jesús shini
Dios. Adë rní'idi'i Espíritu Santo bishi.
8 Tsunë testigu cabezë lu gué'dchiliu narni'i
igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini
Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti
shtë më, rlua'a na më shini Dios. 9 Grë
hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra
testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë
Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'.
10 El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios,
nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el
quë narialdídi'i ldu'i Jesús, cagní'ill nabishi
Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'.
El quë narialdídi'i ldu'i Jesús nádi'ill shini
Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra di'dzë shtë
Dios Padre. 11 Pues Dios bë'në testificar lu
hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë
naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë
sin fin. 12 El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull,
nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i
Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nané hia'a nápa'a vidë sin fin

13 Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini
Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a
të napë të vidë sin fin por Jesús. 14 Iurní
adë rdzébëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a
de që si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më
cusë narná'ba'a. Napë që gáca'a cunformë
según voluntá shtë më. 15 Si talë nané
hia'a rini më shtí'dza'a, también nané hia'a
nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.
16 Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll
duldë, perë duldë naquëhúnëll nuá'adi'in
cashtigu shtë galguti, napë që guëná'bël
lu Dios por nguiu ni. Guëdë'ë Dios vidë parë
nguiu ni. Nanú duldë nargú galguti; adë
rnibé'adia'a guëna'bë të lu Dios por el që
narunë duldë ni. 17 Gulë guna'bë lu Dios por
nguiu nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu
shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti,
gati nguiu.
18 Perë nané hia'a grë ra nanapë vidë
cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll
duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë
lé'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguiu ni.
19 Nané hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a
shini më, perë grë mënë shtë gué'dchiliu,
nanú rall guia'a mëdzabë Satanás. 20 Perë
Jesús, shini Dios, bëdchini lu gué'dchiliu nu
bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a
hia'a Dios verdadërë. Nu na hia'a shini më.
Na më Shtáda'a. Nané hia'a Jesucristo na
shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por
lé'i' nápa'a vidë sin fin. 21 Bëchi, gulë gapë
mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të ra dios
falsë shtë mënë. Amén.

Segundë cartë nabëquë'ë San Juan

Verdá nu amor verdadërë

1 Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulḗ Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalḗ rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanḗ verdá shtë Dios. 2 Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siemprë. 3 Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë ldai' më guëc të, nu guëga'a ldú'i' lë'ë të, nu guëné'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

4 Nalḗ rquitë ldua'a. Bëdia'guëlúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërélda'a. 5 Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëḗ'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús. 6 Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëḗ'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiguḗ mënë

7 Zihani mënë narguguḗ ra sáhi', nanú rall guḗ'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bëdchini lu guḗ'dchiliu con cuerpë shtë nguiu. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo. 8 Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënítidi'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

9 Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianáldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll. 10 Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguiu ni 11 purquë grḗtë' narunë compañi ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

12 Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

13 Ra shini béldël naquëreldë ndë'ë, ra nagulḗ Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

Tecërë cartë nabëquë'ë San Juan

Bëquë'ë Juan cartë lu Gayo

1 Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a
cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.
2 Lḗ'ël amigu, rac shtua'a de që adë
gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtu-
a'a de që gápël saludë completë parë
shcuérpël. Nanḗa de që zugá'al firmë
lu shnezë më. 3 Nalḗ bëquitë ldua'a iurë
bëdchini bëldá shmënë Dios; guni'i rai' de
që tsagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë më guë-
dubi tiempë. Guni'i rai' de që quëhúnël
cumplir shti'dzë më. 4 Demasiadë rquitë
ldua'a rinia de që shinia, nabani rall de
acuerdë con shti'dzë Dios.
5 Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien
lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí
ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë
naguënḗdi'il. 6 Guni'i rall lu ra nardëá
ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël
bien si talë tsagla'guë gúnël compañi lë'ë
ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në com-
pañi lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë
runë tucarë tubi muzë shtë Dios. 7 Pues
lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë
rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai'
adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë
nadë guënḗdi'i Dios. 8 Lë'ë hia'a napë quë
guëdḗ'na'a recibir lë'ë rai' nu guëdḗ'na'a
compañi lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai'
shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrefes

9 Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë,
perë Diótrefes rquë guiá'all shti'dzë na'a;
más rquitë ldú'ull guënibḗ'all ziquë mënë
ru'bë. 10 Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë,
guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrefes.
Cagní'ill bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë
na'a. Nu másru'u quëhúnëll; adë rúnëdi'ill
recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i
shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë
rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrefes rní'ill
cuntrë lë'ë rai', nu nḗdi'ill guëa'në ra mënë
ni ladi ra shmënë Dios.
11 Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaglá'guëdi'i
të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë
tëchi cusë za'quë. Grḗtë' el quë naquëhunë
bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal,
adë runguë bḗ'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

12 Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio
nu mizmë conductë shtḗhi', rlua'a náhi'
më za'quë. Nu lë'ë Espíritu naná ruadi'dzë
verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë.
Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanḗ të
shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

13 Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul
perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne'
14 purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të
lueguë. Iurní guëdia'a di'dzënú na'a lë'ë të.
15 Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të
naquëreldë ndë'ë, rshe'ldë rai' saludë parë
lë'ë të. Cana'ba favurë, bëdë'ë saludë cadë
tubi ra amigu shtḗna'a naquëreldë nga'li.
Amén.

Cartë nabëquë'ë San Judas

Rquë'ë Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

1 Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu
nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu
ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më
purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na
të con Jesucristo. 2 Rac shtua'a tsagla'guë
gunë të recibir bendición shtë Dadë, cusë
ziquë galërga'a ldu'u më nu galërac shtu'u
shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e
më.

Mësë narlua'a bishi
(2 Pedro 2.1-17)

3 Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë
mërë niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc
salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë,
perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nas-
esë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con
guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të
defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë
të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza-
'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a
tubsë vësë parë siemprë; adë chu gúnëdi'i
cambin. 4 Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá
mënë ladi hia'a, adë nádi'i rall shmënë
Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall
shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios
perë quëgsiguḗ rall; naga'chi na rall falsë.
Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall
destinadë parë gac condenadë rall. Adë
nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë
Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë
quëreldë rall ziquë mbecu. Rlua'a tëchi
rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë
narnibë'a lë'ë hia'a.

5 Nanḗ të bien pë guc guahietë, perë rac
shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë
guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në
Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë
Egipto, bëdë'ë më fin ra nadë gualdídi'i
ldu'i shti'dzë më. 6 Nu ra ianglë nabëdzatsu
nu bḗ'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë
më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë
guëquëreldë rai', bëdë'ë më ordë gac rai'
ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siem-
prë. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë
më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai'
dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë
gunë Dios juzguë lë'ë mieti. 7 Nu zac ra
mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra
guë'dchi alrededurë, guquëreldë rall ziquë
mbecu. Guanaldë rall tëchi ra deseo mal
nadë rúnëdi'i tucarë, nguiu con nguiu, na'a
con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë
parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë
ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë
Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu
gui'i nanápëdi'i fin.

8 Mizmë manërë ra mënë falsë entrë lë'ë
hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë
cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë
rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë
guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë
rall guëc ianglë shtë më. 9 Quëhunë ra mënë
ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë
shtë Miguel, tubi ianglë namás rnibë'a lu
ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc
Satanás iurë lë'ë tëgulë Moisés bëga'chi,
sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë';
"Gunë më cashtigu lḗ'ël". Adë bḗ'nëdi'i
Miguel juzguë lë'ë mëdzabë sino biadi'dzë
Miguel con rëspëti. 10 Perë ra nguiu mal
iurne', rushtiá rall guëc ra cusë nanadë
riasḗdi'i rall. Rianaldë rall tëchi ra cusë mal
cumë ziquë ra ma nadë rdḗ'ëdi'i cuendë.

11 Prubi ra nguiu ni purquë gac juzguë
rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu
sa' rall. Na rall ziquë Caín. Parë gapë
rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë
duldë shtë Balaam, tantë rzebi ldu'u rall
dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cun-
trë Moisés. Por ni bëniti rall lu Dios nu na-
condenadë rall igual ziquë Coré. 12 Ra mënë
ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëá të
lu mellë të gapë të laní con los de más ra
narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë
të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall
cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall.
Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiu sino
rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall
ziquë hiaguë nashi nardḗ'ëdi'i nashi tiempë
shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá
gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi. 13 Lo quë
naquëhunë rall, na ziquë bëchini cuchinë
nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë. Runë rall
cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui'i na-
guniti shnézi'. Tsa rall lu nacahi nanápëdi'i
fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

14 Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi
tantë generación despuësë de Adán, guní'i'
naguër gac con ra nguiu mal. Guni'i
Enoc: "Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë
santu 15 parë gunë më juzguë grë mënë, nu
parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë

diáguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në
duldë nu por grë ra chismë naguni'i rall
cuntrë Dios". [16] Ruadi'dzë rall cuntrë cusë
za'quë. Rdchi'bë rall demandë cuntrë sa'
rall. Rianaldë rall tëchi deseo mal nananú
la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall.
Rni'i rall di'dzë chulë lu sa' rall nadë más
parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

[17] Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná
ldu'u të lo quë naguni'i ra poshtë shtë Jesu-
cristo Shláma'a, [18] de quë guëdchini mënë
falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më
stubi vueltë, tsanaldë ra mënë ni tëchi ra
deseo mal. Guëbani rall sin rëspëti lu
Dios. [19] Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë
rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tëchi cusë
mal shtë gué'dchiliu. Nápëdi'i rall Espíritu
Santo nacuezënú lë'ë rall.

[20] Lë'ë të narac shtua'a, gulë bë'në com-
pañi sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús.
Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë
lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të
Dios con pudërë shtë Espíritu Santo. [21] Gulë
gupë mizmë lë'ë të siemprë të parë gac bë'a
të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë
lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shlá-
ma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë
rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë
sin fin parë lë'ë të.

[22] Entrë grupë shtë të nanú ra narialdídi'i
ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të
lë'ë rall nu gulë bë'në compañi lë'ë rall të
tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. [23] Gulë bëlá
ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u
narie'qui. Gulë bëga'a ldú'ul sa'l, perë
mizmë tiempë gulë bëdzëbë juici shtë Dios.
Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë
mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

[24] Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë
napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë.
Napë më pudërë guëdchininú më lë'ë të
sin ni tubi duldë catë quëreldë më. Napë
më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të
delantë lu më. [25] Rac shtua'a guëdé'na'a
alabar lúniquë Dios verdadërë por medio
Jesucristo Shláma'a, bë'në më salvar lë'ë
hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lé'i'.
Rac shtua'a gunë mieti adorar lé'i'. Rac
shtua'a guëni'i mieti llëru'bë na pudërë
shtéhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë
më të guënibë'a më gué'dchiliu igual ziquë
rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë
më recibir labansë dizdë antsë cueshté
gué'dchiliu, nu zac iurne', nu parë siemprë
gunë më recibir labansë ni. Amén.

Apocalipsis

Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan

1 La'ni librë rë' caquëa'a shcuendë tubi
cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini
më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan,
të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër
gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac
bḗ'ahia di'dzë rë'. 2 Quëadi'dza di'dzë rë'
na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadí'dzi'
di'dzë rë' na verdá, grë lo që nagunahia.
3 Guëquitë ldu'u el që nagu'ldë con
voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el që
naguëquḗ diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini
de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë
grḗtë' lo që naquḗ la'ni librë rë' purquë
lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac
cumplir di'dzë rë'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquëreldë Asia

4 Na Juan quëquëa'a di'dzë rë' lu të naná
grupë shtë shmënë Dios, lu të naquëreldë
regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición
nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el që
nabani iurne', el që nanápëdi'i fin, el që
naze'dë guëdchini. 5 Nu gulë bë'në recibir
bendición shtë Jesucristo, testigu naru-
adi'dzë verdá. Guc më primërë naguashtḗ
ladi ra tëgulë nu napë më pudërë subrë grë
ra rëy naná rnibë'a lu guḗ'dchiliu rë'. Cristo
rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëzunḗ më lë'ë
hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më.
6 Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guënibë'a
hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a
ziquë bëshuzi të guëdḗ'na'a sirvë lu Dios,
Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci
parë lë'ë më, el që narnibë'a parë siemprë.
Amén.
7 Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shcahi.
Grḗtë' mënë guëná rall lúhi' hashtë ra naná
gudini lë'ë më. Nu grḗtë' mënë shtë guḗ'd-
chiliu, demasiadë gu'në rall iurë guëná rall
lu më purquë rdzëbë rall cashtigu naze'dë.
Zni gaquin. Amén.
8 "Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu
Z", rni'i Dadë, el që narnibë'a grḗtë' cusë,
el që natsalúdi'i, el që nanabani iurne', el
që naze'dë guëdchini nasesë.

Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtḗni'

9 Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdḗ'na'a
sufrir. Rzunaldë mënë lë'ë hia'a purquë
rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Gu-
na'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a
cusë durë con pacënci nu parë guënibë'a
hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar
lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë
biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë
Jesucristo. 10 Guzac tubi dzë, primërë dzë
shtë llmalë, quëbezënúa Espíritu Santo nu
quëgsḗhi' na. Binia tubi bë fuertë nezë
tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë;
11 Ni guní'i' lua:
—Na nahia principi nu nahia lúltimë
ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo
që narnal nu bëshé'ldëhin lu ra grupë shtë
shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Efeso, nu
Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis,
nu Filadelfia, nu Laodicea.
12 Bëabría parë nezë tëcha të guënahia
nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gu-
nahia lu gadchi gandelier orë. 13 Guëláu
ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a
tubi ziquë nguiu nabëshe'ldë Dios. Nácuhi'
tubi lari llëduni; bëdchinin hashtë guëa'
më. Nu nápi' tubi cinturón shtë orë
dëdë laguë ldu'u më. 14 Guitsë guëc më
naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u
ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë
ziquë tubi be'lë. 15 Guëáhi' rabtsë'ë cumë
ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunḗ luhin
u ziquë gui'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu
cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë
la'ni zihani guëë'gu. 16 Hia guiá'ai' ladë ldi
nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u
tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu
më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë
rabtsë'ë guëdubi fuersë shtḗhi'.
17 Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu
bëana ziquë tëgulë. Perë lë'ë më bëdchi'bë
guia'a ladë ldi guëca nu guni'i më:
—Adë rdzḗbëdi'il. Nahia principi nu adë
nápëdia'a fin. 18 Nahia el që nanabani;
gutia perë iurne' nabania parë siemprë.
Nuá'ahia liahi narunë significar pudërë
nanapa subrë galguti eternë nu subrë lugar
catë cuezë ra tëgulë. 19 Bëquë'ë iurne' lo
që nagunal, lo që nananú iurne' con lo
që naguër gac. 20 Ndë'ë na lo që narunë
significar ra gadchi mbelëgui'i naná gunal
guiahia ladë ldi con ra gadchi gandelier
shtë orë. Ra gadchi mbelëgui'i runë sig-
nificar gadchi encargadë shtë ra gadchi

grupë shtë shmënë Dios, nu ra gadchi gandelier runë significar gadchi grupë rë'.

2

Cartë parë ra shmënë Dios naquëreldë Efeso

1 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu encargadë shtë ra grupë shtë shmënë Dios guë'dchi Efeso. Guni'i: "Ndë'ë rni'i el quë nanapë gadchi mbelëgui'i guia'a ladë ldi, nu naná zuga'a guëláu gadchi gandelier orë. 2 Nanḗa grḗtë' lo quë naquëhunë të; rac bḗ'ahia de quë adë rdḗ'ëdi'i të lugar parë ra mënë mal. Nu nanḗa de quë bëdchi'bë të prëbë lu ra naná rni'i na rall poshtë shtë Jesús perë adë nádi'i rall poshtë. Grḗtë' rall bëgú të shlatë de quë na rall bishi. 3 Na të më pacënci nu guzac zi të por diza'quë nu nalḗ bë'në të cumplir ordë shtëna sin adë riá sháquëdi'i ldu'u të. 4 Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë adë rac shtú'udi'i të Jesús ziquë antsë. 5 Por ni gulë bësëagná ldu'u të catë bëniti të nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të nu gulë bë'në ziquë bë'në të iurë gualdí ldu'u të diza'quë. Si talë adë gúnëdi'i të cumplir di'dzë rë', guna cashtigu lë'ë të. Guëdchisúa gandelier entrë lë'ë të si adë gúnëdi'i të cambi mudë nanabani të. 6 Sin quë adë guëtḗ'dëdi'i, napë të tubi cusë favurë de lë'ë të naná rna tushë të lo quë narunë ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansë ni. 7 El quë nardë'ë cuendë di'dzë rë', gulë bëquḗ diaguë bien lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. Grḗtë' el quë nagunë gan lu ra cusë mal, guëdë'a gaull ra nashi shtë hiaguë nazubëga'a paraíso shtë Dios. Guëbani rall parë siemprë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Esmirna

8 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquëreldë Esmirna. Bëquë'ë zni: "Ndë'ë rni'i el quë naná principi, el quë nápëdi'i fin, el quë naguti perë bëabrí nabáni'. 9 Nanḗa grë lo quë naquëhunë të; rac bḗ'ahia grë galërzac zi shtë të. Nanḗa blac prubi na të perë de vërë na të ricu. Nu nanḗa lla ruadi'dzë mënë mal cuntrë lë'ë të, mënë narni'i na rall mënë israelitë perë bishi rall; na rall shmënë Satanás. 10 Adë rdzḗbëdi'i të lo quë narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të lachigui'bë të parë grḗtë' tëdë të lu prëbë. Lë'ë të napë quë sac zi të durantë chi'i dzë perë gulë tsagla'guë gac të firmë hashtë galguti, iurní guënehia vidë sin fin naná guëlua'a ziquë tubi corunë shtë rëy. 11 El quë narac bë'a ra di'dzë rë', gulë bëquḗ diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios. El quë nagunë gan lu cusë mal, adë tsádi'ill lu cashtigu eternë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Pérgamo

12 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquëreldë guë'dchi Pérgamo. Bëquë'ë zndë'ë: "Ndë rni'i el quë nanapë spadë dushë naná chupë tḗchi'. 13 Na nanḗa grḗtë' lo quë naquëhunë të nu nanḗa de quë nabani të catë quëgnibë'a Satanás perë ziagla'guë të firmë lu nezë za'quë. Nunquë adë bësá'nëdi'i të parë tsaldí ldu'u të shti'dza, ni siquierë la'ni dzë iurë lë'ë Antipas, tubi testigu za'quë shtëna, gúti'. Ra mënë gudini rall lḗ'i' mërë lugar catë quëreldë Satanás. 14 Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë nga'li Pérgamo nanú mënë adë rsá'nëdi'i rall enseñansë shtë Balaam. Balaam bëdë'ë cunseju parë Balac naná bësini ra mënë israelitë lu duldë. Bë'në rai' duldë; gudáu rai' belë naná bë'në mënë ofrecer lu ra dzanë ídolo, nu cuënú rall sa' rall. 15 Nu zac napë të ra naquëreldë nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë narná zá'quëdia'a lúhi'. 16 Por ni gulë bë'në cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia. 17 El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquḗ diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nagunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guetështildi maná gaull; guetështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a tubi guë'ë naquichi; lu guë'ë ni naescritë tubi lë cubi. Ni tubi chu adë runguë bḗ'adi'i lë ni sino sulë el quë nagunë recibirin."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Tiatira

18 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquëreldë Tiatira. Zni guni'i: "Rni'i shini Dios, el quë nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lë nu guëáhi' na ziquë gui'bë shlí'echi naguër bëzunḗ. 19 Na nanḗa grḗtë' lo quë

naquëhunë të; nanéa de që rac shtu'u sa'
të nu rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanéa
más bë'në të iurne' që antsë iurë gualdí
ldu'u të shti'dzë më. 20 Perë napa tubi cusë
cuntrë lë'ë të, de që quëhunë të permitir
quëreldë tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel
ladzë të. Rní'ill de që ruadí'dzëll shti'dzë
Dios perë quëgsiguëll lë'ë shmëna con
enseñansë shténëll. Rluá'all de që nádi'i
mal quënú mënë tse'lë sa' rall nu gau rall
belë nabëdë'ë mënë ziquë ofrendë parë
ra dzanë ídolo. 21 Na bëdë'a tubi tiempë
Jezabel parë guëabrí ldú'ull con Dios, perë
nédi'ill gúnëll cambi mudë nanabánill, nu
adë nédi'ill guësá'nëll vidë mal. 22 Iurne'
guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni;
guëru'lda lé'ëll lu camë con dulurë. Grë
ra nanédi'i guëabrí ldu'u rall lu Dios, ra
nabë'në mal con lë'ë na'a ni, gunë rall sufrir
demasiadë. 23 Nu tsatinia ra shini na'a ni;
gati rall. Zni grë ra shmënë Dios guëdë'ë
rall cuendë de që na rac bé'ahia hashtë
grë ra shgabë mieti, grétë' lo që nanú
la'ni ldu'u mieti, nu guënehia tubi cashtigu
cadë tubi de lë'ë të según obrë nabé'nël.
24 Perë los de más lë'ë të naquëreldë Tiatira,
lë'ë të nanédi'i tsagla'guë ra enseñansë
shtë Jezabel, lë'ë të nanadë bënguë bé'adi'i
ra enseñansë mal, cusë narni'i rall nahin
secretë shtë Satanás, pues rnia'a lu të de
që adë guëdchí'bëdia'a stubi carguë guëc
të. 25 Sulamëntë gulë bë'në cumplir lo që
nagunia'a lu të; adë guëazë guétëdi'i të.
Guelda stubi. 26 Grétë' el që nagunë gan
lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo që narac
shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë
parë guënibë'a mënë ni ra naciuni. 27 Ziquë
bëne'e shtada pudërë parë guënibé'ahia,
zni guënibë'a rall ra naciuni con varë
gui'bë. Gapë rall derechë ziquë el që
naruntsa'u trashtë shtë guiu'u; guëlull ra
trashtë nanadë rlluí'idi'i. 28 Nu zac guënehia
llni la'ni ldu'u rall, llni ziquë mbelëgui'i
nalë Plojë. 29 El që narac bë'a shti'dza, gulë
bëqué diaguë ra di'dzë narni'i Espíritu lu ra
shmënë Dios."

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Sardis

1 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin
lu naná encargadë shtë shmënë Dios
naquëreldë guë'dchi Sardis. Zndë'ë
bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el që nanapë
ra gadchi espíritu shtë Dios nu gadchi
mbelëgui'i; nanéa grétë' lo që naquëhunë
të nu na rdë'a cuendë de që na të
ziquë naguti aunquë rni'i mieti napë të
famë de që nabani të. 2 Gulë bëtë'tsë
mbëca'ldë lu të nu gulë bëdë'ë fuersë ra
cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin.
Pues gunahia lo që naquëhunë të; nádi'in
cusë za'quë delantë lu Dios shtëna. 3 Gulë
bësëagná ldu'u të ra enseñansë nabë'në
të recibir; gulë tsagla'guë tëchi rahin
nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të.
Si talë adë rdé'ëdi'i të cuendë shti'dza,
guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në
sin që adë guëdé'ëdi'i të cuendë ca iurë
guelda. 4 Sin që adë guëté'dëdi'i, nanú
bëldá mënë naquëreldë guë'dchi Sardis,
adë quëréldëdi'i rall mal lu ra duldë; pues
lë'ë rall sunú rall na; gacu rall con lari
naquichi purquë zni runë tucarë lë'ë rai'.
5 Ra nagunë gan lu mal, ni gacu rall lari
naquichi nu jamás adë guëtí'idia'a lë rall
la'ni librë shtë vidë sino gunguë bé'ahia ra
mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu
ra ianglë. 6 El që nardë'ë cuendë shti'dza,
gulë bëqué diaguë lo që narni'i Espíritu lu
ra grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Filadelfia

7 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu
ra shmënë Dios naquëreldë Filadelfia. Zni
bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el që naná santu nu
náhi' verdá, el që nanapë liahi shtë rëy
David, el që iurë rshá'li', ni tubi adë chu
gunë gan guësë'au, nu iurë lé'i' rsé'auhi',
ni tubi adë chu gunë gan guësha'lë. 8 Na
rac bé'ahia grétë' lo që naquëhunë të, nu
na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të.
Ni tubi chu adë gunë gan guësë'au puertë
ni. Aunquë du'psë rialdí ldu'u të shti'dza,
quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë
bé'nëdi'i të negar na të shmëna. 9 Guná, lo
që nagac. Por fuersë shtëna guna de që
ra mënë narianaldë tëchi ra enseñansë shtë
Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë
bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna
të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de që
na të shmëna; gac bë'a rall de që rac shtu-
a'a lë'ë të. 10 Bë'në të cumplir mandamientë
shtëna, na të më pacënci; por ni gapa lë'ë

të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë
narëta' lu gué'dchiliu. Guëtëdë prëbë parë
lë'ë rall. 11 Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo
që naná rialdí ldu'u të, të parë ni tubi adë
chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a
të. 12 Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na
guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iádu'u shtë
Dios gube'e. Nunquë jamás adë guërú'udi'i
rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna
luqué rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná
ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén
cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'e catë
quëbezë Dios shtëna. Nu zac guëquëa'a
tubi lë cubi shtëna luqué ra mënë ni. 13 El
që nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëqué
diaguë lo që nacagni'i Espíritu lu grupë
shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquëreldë Laodicea

14 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu
grupë shtë shmënë Dios naquëreldë guë'd-
chi Laodicea. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el
që naná verdá, el testigu verdadërë, el që
naná bëcue'shté grë cusë según voluntá
shtë Dios. Rni'i më ni: 15 Na rac bé'ahia
grétë' lo që naquëhunë të. Rac bé'ahia
de që adë rac shtú'udi'i të Dios con guë-
dubinú ldu'u të. Ojalá niac shtu'u të Dios
16 perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë
nanadë náldëdi'i, nilë naldédi'i. Por ni rd-
chibë ldua'a lë'ë të. 17 Pues rni'i të na të ricu,
de që bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë
runë fáltëdi'i, perë adë rac bé'adi'i të na
të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i. Nápëdi'i
të vidë eternë; na të prubi demasiadë; na
të ciegu; adë riasédi'i të. Na të ziquë
nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios. 18 Por
ni rnehia cunseju parë lë'ë të de që guëzi'i
të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë
cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá.
Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë
lua të gac limpi ldú'ul të adë guëtúdi'i lul.
Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slu të, u sea gulë
guna'bë lua llni të tsasël shti'dza. 19 Rni'inúa
lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios
purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni
gapë të más ánimo nu guëabrí ldu'u të
lu Dios. 20 Guná, na zua rua' ldu'u nguiu;
cagna'ba. Si talë rínil shti'dza nu guëshá'lël
rua' ldú'ul, guëdchinia të parë cuezënúa
lé'ël; guadi'dzënúal. Nu lé'ël guadi'dzënul
na. 21 Grétë' el që nagunë gan lu mal,
guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë
rnibé'ahia. Zni bëna gan nu quëbezënúa
Shtada catë rnibë'a më. 22 El që rac bë'a
shti'dza, gulë bëqué diaguë lo që narni'i
Espíritu lu grupë shtë shmënë Dios."

4

Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios

1 Despuësë de gunahia ra cusë rë', gu-
nahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia
tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizmë
naguni'i lua antsë. Gunî'i' lua:
—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul
grétë' ra cusë nanapë që guër gac.
2 Mizmë iurní pudërë shtë Espíritu Santo
gulezënúhi' ldua'a. Gunahia tubi trunë
naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbë-
ga'a tubi nazubë luhin. 3 Bëluá'ahi' ziquë
tubi guë'ë jaspe narabtsë'ë u ziquë guë'ë
cornalina. Hia alrededurë lë'ë trunë, zu-
ga'a tubi iarcu iris narabtsë'ë ziquë tubi
guë'ë esmeralda. 4 Alrededurë shtë trunë
ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra
trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si;
nacu rai' lari naquichi con corunë orë naná
guëc rai'. 5 De lu trunë bëru'u ziquë ray
shtë nguzi'u; ribé con ruidë shtë nguzi'u.
Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë;
rru'u be'lë lu rai'. Ni na gadchi Espíritu shtë
Dios. 6 Nu delantë lu trunë ni nanú tubi cusë
ziquë nísëdu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë
guëë'guë.
Guëláu lugar ni nu alrededurë lë'ë trunë,
zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë
ma slu ma guërupë tëchi. 7 Primërë ra nan-
abani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë
rlua'a ziquë tubi ngunë; hia natsunë nápi'
tubi lu nguiu; hia natapë rlua'a ziquë mbisiá
nariasë. 8 Ra guëzá tapë nanabani, ni napë
rai' shu'pë shcuágui' cadë tubi rai'. Nu
nanú slu rai' guëdubi tëchi, tëchi fuërë nu
tëchi nezë la'ni. Nu dzë la gue'lë nunquë
adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':
Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a
grétë' cusë,
el que nanapë principi; nabáni' iurne', nu
adë nídi'i fin parë lé'i'.
9 Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë
rai' adorar, bëdë'ë rai' graci lu më
naquëbezë lu trunë, el que nadë tsalúdi'i.

10 Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai'
delantë lu më nazubë lu trunë nu bë'në
rai' adorar lë'ë më nanabani parë siemprë.
Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu
më ziquë sëñi na më Rëy shtë rai', nu guni'i
rai':
11 Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë.
Sulë lḗ'ël nápël derechë gunë mieti adorar;
gunë mieti alabar. Sulë lḗ'ël runë tucarë
guëdë'ë mënë graci purquë lḗ'ël
bëntsá'ul grḗtë' ra cusë.
Por voluntá shtḗnël gurështḗ guḗ'dchiliu.

5

Librë shtë më nabërulḗ Lli'li

1 Iurní gunahia tubi librë guia'a ladë ldi
shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë
tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë
fuërë nu nḗ'auhin con gadchi sëgi. 2 Nu
gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná
guna'bë di'dzë fuertë:
—¿Chull runë tucarë guësha'lë librë nu
guëché'zi' sëgi?
3 Ni por gube'e, ni por guḗ'dchiliu, ni por
lugar catë nanú ra tëgulë, ni tubi adë chu
nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë
parë guëná ni luhin. 4 Iurní nalḗ binia
purquë adë chu nádi'i të guësha'lë librë
ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë derechë parë
gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más zucsë
guëná ni la'ni librë. 5 Iurní tubi më guani'si
guní'i' lua:
—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabërulḗ León
shtë llëbní Judá naná ze'dë llëbní rëy David,
ni sí, na më pudërusë. Bë'në më gan lu
enemigu shtḗhi'; napë më derechë parë
guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi
sëgi.
6 Iurní guëláu lë'ë trunë ni nu entrë ladi
ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si,
gunahia tubi nabërulḗ Lli'li. Zuldí më aun-
quë nilë todavía rluá'aru'u sëñi de quë gúti'
ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë
lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi
slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi
espíritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë
guëdubi lu guḗ'dchiliu. 7 Lë'ë Lli'li guna'zi
librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë
lu trunë. 8 Iurë lë'ë më ni guna'zi librë,
guëzátë' tapë ra nanabani nu ra galdë bi
tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu
Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa
nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzḗ
gushialë. Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra
shmënë Dios. 9 Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi;
guni'i rai':
Sulë lḗ'ël runë tucárël guëná'zil librë,
nu guëché'zël sëgi rë' purquë gútil
nu con rënë shtḗnël gudíllil prëci parë guc
salvar mënë rë'.
Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naci-
uni.
Ruadi'dzë rall grë clasë dizḗ; be'dë guëzḗ
rall de guëzá partë shtë guḗ'dchiliu.
10 Nu lḗ'ël bëné'el derechë lë'ë rall, gac rall
rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.
Nu guënibë'a rall guëdubi guḗ'dchiliu.
11 Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi
bë shtë zihani ianglë naná rëta' alrededurë
trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më
guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë
rai', 12 guni'i rai' con voz fuertë:
Lë'ë Lli'li naguti, lḗ'i' runë tucarë gúni'
recibir labansë shtë mieti; grë mënë
guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.
Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a
më.
Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i
rall llëru'bë na pudërë shtë më.
Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar
lë'ë më.
Guëni'i rall napë më derechë parë
guënibḗ'ai'.
13 Nu binia cha' grë ra cusë nabëcue'shtḗ
Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu
guḗ'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar
shtë tëgulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':
Grë mieti gunë alabar lḗ'i'; guëdë'ë rall grë
hunurë.
Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.
Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë
lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi
tiempë.
14 Ra guëzá tapë ra nanabani guni'i rai':
—Nia Dadë. Zni gac.
Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai'
lu më nu bë'në rai' alabar el quë nanabani
parë siemprë.

6

Ra gadchi sëgi

1 Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi'
primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra tapë

nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguzi'u;
guní'i':
—Gude'e të guënal.
2 Gunahia tubi guay naquichi. Hia nad-
chi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní
bëdë'ë rai' tubi corunë nu ziá'ai' parë gúni'
gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni'
gan lu rall.
3 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi,
binia bë shtë segundë ra nanabani; guní'i':
—Gude'e të guënal.
4 Iurní bëru'u stubi guay naná color llni.
Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi
spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz
parë ra mënë narëta' lu gué'dchiliu, nu parë
quini ra mënë sa' rall.
5 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecërë sëgi, iurní
binia cha' tecërë nabani; guní'i':
—Gude'e të guënal.
Gunahia tubi guay nagasë. Hia nad-
chi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'.
6 Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani.
Guní'i':
—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë
trigu por lo që runë nguiu gan tubi dzë;
nu tsunë kilo cebadë por mizmë prëci ni.
Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë
ra hiaguë uvë.
7 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní
binia bë shtë cuartë nanabani; guní'i':
—Gude'e të guënal.
8 Gunahia tubi guay shlí'echi; hia nad-
chi'bë ma lë Galguti. Hia tëchi de ni
ze'dë naldë el që runë representar lugar
shtë ra tëgulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir
pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë
mënë narëta' lu gué'dchiliu të gati rall lu
guërru con gubini con galguidzë nu con ma
dushë.
9 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní
gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti
purquë gualdí ldu'u rai' diza'që shtë Dios
nu purquë guc rai' testigu shtë më lu sa'
rai'. 10 Ra mënë ni guni'i rai' fuertë:
—Dadë santu, quëhúnël cumplir
promësë shtënël. ¿Hashtë ca iurë gac ldë'ël
nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra
nanabani lu gué'dchiliu.
11 Iurní bë'në rai' recibir lari naquichi nu
repi më të parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë
tiempë más, hashtë gac completë número
shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza-
'që shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.
12 Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia
tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë
tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë
rënë. 13 Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulaguë
ra hashtë lu gué'dchiliu cumë ziquë rlaguë
nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi
hiaguë ni. 14 Hia gube'e gunitilú ziquë tubi
guichi nardëá; hia grëtë' ra dani nu ra
dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin. 15 Hia ra
rëy shtë gué'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra
cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë gué'd-
chiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu
ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra
nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë
con ra nguiu naná librë. 16 Guni'i rall lu dani
nu lu ra guë'ë:
—Gulaguë guëc na'a të parë guëca'chilú
na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë
bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná
guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.
17 Pues hia lë'ë iurë bëdchini, iurë shtë
cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u
entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sëñi luqué rai'

1 Despuësë de ni gunahia tapë ianglë;
zuldí rai' guëdubi ladë shtë gué'dchiliu.
Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë të parë
adë ldá'adi'i mbë lu gué'dchiliu, nilë nisë-
du'u, nu ni tubi hiaguë shtë gué'dchiliu.
2 Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë
guia'a. Nápi' tubi sëgi shtënë Dios nana-
bani. Lë'ë ianglë guni'i fuertë lu ra guëzá
tapë ianglë naná bë'në recibir pudërë parë
gunë rai' dañi lu gué'dchiliu nu nisëdu'u.
Guni'i ianglë:
3 —Adë rúnëdi'i të dañi lu gué'dchiliu nu
nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë
guna gan guëquëa'a tubi sëñi luqué ra muzë
shtë Dios, Shtáda'a.
4 Binia tubi número naná guc selladë, na
rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra
më israelitë. 5 Chi'bë chupë mili guc selladë
shtë llëbní Judá. Chi'bë chupë mili guc
selladë shtë llëbní Rubén. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní Gad. 6 Chi'bë
chupë mili guc selladë shtë llëbní Aser.
Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbní
Naftalí. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë

llëbní Manasés. 7 Chi'bë chupë mili guc
selladë shtë llëbní Simeón. Chi'bë chupë
mili guc selladë shtë llëbní Leví. Chi'bë
chupë mili guc selladë shtë llëbní Isacar.
8 Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbní
Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë
llëbní José. Chi'bë chupë mili guc selladë
shtë llëbní Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

9 Iurní gunahia zihani mënë naze'dë de
grë naciuni nu grë guë'dchi. Gunahia ra
naruadi'dzë grë clasë dizḗ. Zuldí rai' de-
lantë lu trunë nu delantë lu më nabërulḗ
Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu
gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari
naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni.
10 Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtá-
da'a, el që naquëbezë lu trunë,
nu por pudërë shtë më nabërulḗ Lli'li.

11 Grḗtë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí
rai' alrededurë trunë ni nu alrededurë ra
galdë bi tapë më guani'si, nu alrededurë ra
tapë më nanabani. Bëzullibi grḗtë' ra mënë
ni hashtë bëdchini luquḗ rai' lu guiu'u.
Delantë lu trunë bë'në rai' adorar Dios.
12 Guni'i rai':

Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë
tucárël.
Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtḗnël, nu
rac bḗ'al grë cusë.
Guëne'e mieti graci lul nu gunë rall hon-
rar lḗ'ël purquë pudërë nu fuersë
shtḗnël llëru'bë nahin.
Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

13 Iurní tubi më guani'si guna'bë dí'dzi'
lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë,
ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

14 Na repia:

—Dadë lḗ'ël nanël.

Iurní guní'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi
nu bëzunḗ rai' almë shtë rai'. Na limpi rai'
ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërulḗ
Lli'li. 15 Por ni quëbezë rai' delantë lu
trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë
më dzë la gue'lë la'ni santuari shtë më.
Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë
më lë'ë rai' con pudërë shtë më. 16 Hia
gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi
ldu'u, nilë guëza'i ngubidzë lë'ë rai', ni por
galna'i adë gúnëdi'i rall sufrir 17 purquë lë'ë
më nabërulḗ Lli'li, el që naná quëbezë
guëláu trunë ni, quëhápi' lë'ë rai' ziquë tubi
vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu më rë' gua'a
lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë.
Nu Dios guëcuë'dchí më lu rai' grḗtë' nisë
narru'u lu rai'.

8

Séptimo sëgi nu gushialë

1 Iurë lë'ë më nabërulḗ Lli'li bëche'zë
sëgi gadchi, iurní bëa'në silënci lu gube'e
ziquë mëdi iurë. 2 Lueguë gunahia lu gad-
chi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu
Dios; bë'në rai' recibir gadchi trompetë.
3 Despuësë de ni bëdchini stubi ianglë nan-
ua'a tubi cinsari orë. Iurní guzuldi' delantë
lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë
gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë
con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë
bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë. 4 Lë'ë
gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin
hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con
ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. 5 Iurní
lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin
con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurní
bëquëldí ianglë gui'i ni lu guḗ'dchiliu. Gubḗ
nu nalḗ ruidë gu'; bëdchini ray shtë nguzi'u
nu bëllú guḗ'dchiliu.

Ra trompetë

6 Iurní ra zëgadchi ianglë nanua'a ra
trompetë, bë'në rai' preparar të parë gu'ldë
rai' trompetë.

7 Primërë ianglë bi'ldi trompetë; iurní
gulaguë guiuguḗ nu gui'i nutsin con rënë
hashtë guḗ'dchiliu. Güe'qui tecërë partë
shtë guḗ'dchiliu nu tecërë partë shtë ra
hiaguë nu tecërë partë plantë narguḗ.

8 Segundë ianglë bi'ldi trompetë shtḗhi'
nu gulaguë ziquë tubi dani ru'bë lu nisë.
Dani ni rie'qui con be'lë, nu tecërë partë
shtënë nisëdu'u bëaquin ziquë rënë. 9 Hia
tecërë partë shtë ra ma nananú la'ni nisë-
du'u, guti ra. Nu tecërë partë shtë ra barcu,
grḗtë' gualú.

10 Lë'ë tecërë ianglë bi'ldi trompetë, iurní
tubi mbelëgui'i ru'bë gulaguë dizdë gube'e.
Rie'qui mbelëgui'i ziquë grëaguë. Gulaguin
lu tecërë partë shtë ra guëë'gu nu catë
nanú zini. 11 Lë'ë mbelëgui'i ni lë Naldá.

Tecërë partë shtë nisë bëaquin ziquë naldá.
Cantidá mënë guti purquë bii' rall nisë lda.
12 Lë'ë ianglë naná cuartë, bí'ldi'
trompetë; iurní tecërë partë shtë ngubidzë
con tecërë partë shtë mbehu nu ra
mbelëgui'i, gullini de manërë që ra tecërë
partë shtë rahin bëa'në nacahi. Bëdé'ëdi'i
rahin llni durantë tecërë partë shtë dzë nu
gue'lë.
13 Iurní gunahia nu binia tubi ianglë nari-
asë lu gube'e. Guní'i' fuertë:
—Prubi grétë' ra naquëreldë lu gué'd-
chiliu iurë lë'ë ra tsunë ianglë rë' gu'ldë rai'
trompetë shtë rai'.

9

1 Hia lë'ë quintë ianglë bi'ldi trompetë;
iurní gunahia tubi mbelëgui'i naná gulaguë
dizdë lu gube'e hashtë lu gué'dchiliu. Lë'ë
personë ni bë'në recibir liahi shtë guëru
naná guetë nu nídi'i fin shtë guëru ni.
2 Iurní bëllá'li' guëru ni; hia nga'li be'pi
gushë cumë ziquë gushë shtë iurnë ru'bë.
Hia lë'ë gushë ni bëcahi lu ngubidzë nu lu
gube'e. 3 La'ni gushë ni bëru'u ra mbëchizu'
naná riasë nu bietë ra ma lu gué'dchiliu.
Bë'në ra mbëchizu' recibir pudërë parë
gunë ra dañi ziquë nillë shtë gué'dchiliu.
4 Bë'në rai' recibir ordë adë gunë rai' dañi
lu ra plantë rguë, nilë tubi cusë nargué,
ni por ra hiaguë, sino nadë más gunë rai'
dañi ra mënë naná nuá'adi'i sëñi shtë Dios
luqué rai'. 5 Adë bëdé'ëdi'i më sí de quë
quini rai' mënë sino nadë más parë gunë
ra mënë sufrir dulurë durantë ga'i mbehu.
Lë'ë dulurë ni gaquin ziquë rac tubi mieti
iurë rahuë' tubi nillë lë'ë nguiu. 6 Hia dzë
ni ra mënë gac shtu'u rall gati rall perë adë
gunë rai' gan gati rai'. Aunquë rac shtu'u
mënë gati rall, hia lë'ë galguti ldaguë zitu
parë mënë ni.
7 Ra mbëchizu' rlua'a ziquë guay naná
preparadë parë lu guërru. Hia guëc ma
napë ma ziquë tubi corunë orë; hia lu ma
rlua'a ziquë tubi nguiu. 8 Nu napë ma guitsë
guëc ziquë guitsë guëc shtë na'a. Hia lai'
ma rlua'a ziquë lai' león. 9 Cuerpë shtë
ra ma nacu bien con shabë ziquë gui'bë;
hia ruidë shtë shcuaguë ma na ziquë ruidë
shtë cantidá carros nanaqué ra guay iurë
lë'ë ra ma ziagllu'në lu guërru. 10 Napë
ma llba'në ma cumë ziquë llba'në nillë con
guitsë nazubë guëquin. Hia llba'në ma napë
pudërë parë gunë dañi ra mënë por ga'i
mbehu. 11 Ra mbëchizu' rë' napë rai' tubi
jëfë naná mizmë ianglë shtë gabildi. Hia
lë'ë ianglë rë' lë con di'dzë hebreo, Abadón.
Nu dizé griego lë ma Apolión narunë cun-
tienë el quë narzalú.
12 Gudëdë primërë cusë dushë perë to-
davía runë faltë chupë cusë nadzë'bë.
13 Hia lë'ë sexto ianglë bi'ldi trompetë;
iurní binia tubi bë nabëru'u entrë ra tapë
cachi nanaqué bëcu'guë shtë orë. Bëcu'guë
ni quëbezë delantë lu Dios. 14 Lë'ë bë guni'i
lu sexto ianglë nanua'a trompetë:
—Bëlda'a ra guëzá guëdapë ra ianglë
naquëdú rua' guëë'gu Eufrates.
15 Hia iurní gula'a ra guëzá ianglë ni parë
quini rai' tecërë partë shtë mënë. Ra ianglë
guc rai' preparadë parë iurë ni, dzë nu
izë. 16 Binia tubi número shtë ra suldadë
nanadchi'bë ra guay; na rall dos cientos
millones.
17 Zni bëlua'alú ra guay lua. Hia ra nad-
chi'bë tëchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi
naná canihapë ldu'u rai'. Nahin color llni;
nu azul, nu shlí'echi. Hia ra guay napë ma
guëc ma ziquë guëc león; hia rua' ra ma
bëru'u be'lë nu gushë nu asufre. 18 Ra tecërë
partë shtë mënë guti ra por guëzá tsunë
plaguë ni narru'u rua' guay: gui'i, gushë,
nu asufre 19 purquë lë'ë ra ma bë'në ra gan
con rua' ma, nu con llba'në ma; pues llba'në
ma rlua'a ziquë serpientë con guëc shtë ma.
Con ra guëc ra ni bë'në rall dañi.
20 Perë los de más mënë nagútidi'i por
ra cashtigu ni, nunquë adë bësá'nëdi'i rall
gunë rall cusë mal, nu bësá'nëdi'i rall gunë
rall adorar ra espíritu mal con ra dzanë
ídolo shtë orë u ra dzanë bëdchichi, u gui'bë
shlí'echi u guë'ë u hiaguë. Bësá'nëdi'i rall
gunë rall adorar ra cusë ni aunquë adë
ráquëdi'i guëná rahin, nu adë ráquëdi'i rall
rzë rall. 21 Nu zac adë bësá'nëdi'i ra mënë
quini sa' rall nu ni por galbëlliú shtë rall,
nu ni por galërquënú tse'lë sa' rall, nilë por
rbézëdi'i mënë rbaa'në rall pë shtë sa' rall.

10

Lë'ë ianglë nanua'a tubi librë bi'chi

1 Iurní gunahia stubi ianglë nanapë
pudërë ru'bë naná bëdchini de gube'e. Lë'ë
ianglë nácuhi' shcahi nu nanú tubi iarcu
iris guéqui'. Lúhi' rabtsë'ë ziquë ngubidzë;

hia guëáhi' rlua'a ziquë tubi mbëduni shtë
be'lë. 2 Nuá'ai' guiá'ai' tubi librë mitu'në
naná lla'lë. Iurní bëzúhi' guëáhi' ladë ldi
lu nisëdu'u, nu guëáhi' ladë rubësë bëzúhi'
lu gué'dchiliu. 3 Iurní fuertë guní'i' ziquë
rzubá ra león. 4 Iurë gualú ra gadchi nguzi'u,
iurní guc shtua'a niaquëa'a perë binia tubi
bë nabëdchini de gube'e; guní'i':

—Adë rquébidi'il lo quë naguni'i ra
nguzi'u; adë rqué'ëdi'il lo quë naguni'i rai'.
5 Lueguë lë'ë ianglë nagunahia, zu
guëáhi' lu nisëdu'u nu gué'dchiliu, bëldísi'
guia'a ladë ldi lu gube'e. 6 Bé'ni' jurar por
lë më naná bëntsa'u gube'e nu gué'dchiliu,
nu nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu rahin.
Guni'i ianglë:

—Hia bëga'a iurë; nádi'i más tiempë.
7 Iurë lë'ë ianglë nagadchi guzublú gu'ldë
trompetë shtéhi', iurní hia guc cumplir
lo quë nabë'në Dios disponer antsë cumë
ziquë guni'i më lu ra muzë shtë më, ra
nabiadi'dzë shti'dzë më.
8 Hia bë naná binia, bë nabëdchini de
gube'e, bëabrí guní'i' lua:

—Gua iurne' të guëná'zil librë naná
lla'lë, librë nananú guia'a ianglë naná zuldí
lu nisëdu'u nu lu gué'dchiliu.
9 Iurní guahia lu ianglë nu guna'ba të parë
guëné'ei' librë. Iurní guni'i ianglë lua:

—Guna'zi librë rë'; bi'ldi la'nin nu bë'në
llgabë pë runë cuntienë ra di'dzë. Primërë
gac ra di'dzë ziquë dchini shtë mbee'zë perë
despuësë guëaquin cumë cusë naldá.
10 Iurní guna'zia librë rë' nananú guia'a
ianglë. Bi'ldia la'nin; bëna llgabë. Primërë
cusë za'quë nahin perë despuësë guquin
cusë naldá. 11 Lueguë guní'i':

—Napë quë guëabril stubi. Tsagní'il
shti'dzë Dios lu grétë' ra mënë, guë'dchi ra,
lu ra naciuni, nu lugar catë ruadi'dzë mënë
grë clasë dizé, nu lu ra rëy. Guëní'il shti'dzë
më.

11

Ra chupë testigu

1 Iurní bëne'e rai' tubi varë narrë'shë
guiu'u cuahia, nu guni'i rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidë rë';
bërë'shë santuari shtë Dios, nu bërë'shë
bëcu'guë, nu bëlabë bëldá naná quëhunë
adorar lë'ë Dadë nga'li. 2 Perë adë
rré'shëdi'il lu rualdëa' naná tëchi fuërë
shtë iádu'u purquë grétë' ni bëne'e Dios
permisi parë më zitu guëlú rall. Grë ra
mënë ni guëlú ra guëc Jerusalén durantë
cuarenta y chupë mbehu. 3 Perë guëshe'lda
chupë testigu shtëna parë guadi'dzë rai'
shti'dza durantë mili chupë gahiu'a sesenta
dzë. Nacu rai' shabë rai' color nagasë.

4 Lë'ë testigu rë' runë significar chupë
hiaguë olivos, nu zac runë significar chupë
gandelier naná quëbezë delantë lu Dadë
narnibë'a gué'dchiliu. 5 Si talë chu rac
shtu'u gunë dañi parë lë'ë testigu ni, pues
lë'ë rai' napë rai' pudërë parë guëru'u
gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente
lë'ë contrari shtë rai'. Zni gati ra grë
ra narac shtu'u quini lë'ë rai'. 6 Testigu
rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e
të parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë
naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai'
pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin
rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u gal-
guidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'.
7 Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu
ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi,
guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë
gan lu rai' hashtë gati rai'. 8 Hia shcuerpë
rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë
bëquë'ë ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë
ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto. 9 Hia por
tsunë dzë guëruldë, guëa'në ra shcuerpë
testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'd-
chi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizé, mënë
naze'dë de grë lugar nu naciuni, guëná rall
lu ra tëgulë nu adë guëdé'ëdi'i rall permisi
parë guëga'chi ra tëgulë. 10 Ra naquëreldë
lu gué'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë
guti ra testigu ni, nu nalé guëuu' ldu'u
rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall
purquë guëzá guërupë nguiu ni nabiadi'dzë
shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra
mënë shtë gué'dchiliu. 11 Perë despuësë
tsunë dzë guëruldë, Dios bëcua'ñi lë'ë rai'
parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu
rai', nalé bëdzëbë rall iurní. 12 Lueguë iurní
guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu
gube'e naná guni'i:

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní be'pi rai' gube'e la'ni tubi shcahi.
Hia ra contrari shtë rai' guná rall. 13 Mizmë
iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë

shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalé̋ bëdzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.
14 Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecërë.

Trompetë gadchi

15 Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shténi'. Iurní bëdchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rnibë'a rëy shtë gué̋'dchiliu, bëaquin lugar parë guënibë'a Dios, Shtáda'a nu Cristo shini më.
Lë'ë më guënibë'a më ziquë rëy parë siemprë.

16 Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bëdchini luqué̋ rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios. 17 Guni'i rai':

Dzu guëne'e na'a graci lul, Dadë.
Nápël grë pudërë; nabánil parë siemprë.
Napë quë guëdchínil parë guënibé̋'al;
nu nal Rëy iurne'.

18 Ra mënë shtë grë naciuni, bëldé̋ rall perë hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu lë'ë rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë ra tëgulë.

Guëné'el premi ca'a ra naná runë honrar lé̋'ël, grë ra naná limpi delantë lul, nu grë ra narzu'bë diaguë shtí'dzël, gré̋të' ra narnibë'a, nu gré̋të' ra mënë nanádi'i mënë nalasac.
Bëga'a iurë parë gúnël tsalú con gré̋të' ra narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

19 Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë conveñi la'ni iádu'u. Iurní gubé̋ la'ni gube'e; gu'të gui'i nguzi'u; binia ruidë dushë; bëllú gué̋'dchiliu nu gulaguë tubi guiugué̋ fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

1 Iurní bëlua'a tubi sëñi lu gube'e. Tubi na'a bëlua'alú lua; zúbi' la'ni llni shtë ngubidzë nu zubë mbehu guëáhi' nu nápi' gué̋qui' tubi corunë nanua'a chi'bë chupë mbelëgui'i. 2 Na'a ni nuá shíni' nu gurushtiá na'a con dulurë shtë nagalë shini na'a. Pues nalé̋ rzac zi na'a parë guëdchini shini na'a gué̋'dchiliu. 3 Lueguë bëlua'a stubi sëñi lu gube'e, tubi ma dushë dragón. Naru'bë ma nu na ma color llni nu napë ma gadchi guëc ma nu chi'i cachi, nu nanú tubi corunë cadë gadchi guëc ma. Nu nadchi'bë tubi corunë cadë guëc ma. 4 Hia con llba'në ma lë'ë dragón bëtëá tecërë partë shtë mbelëgui'i nu bëquëldí ma mbelëgui'i hashtë lu gué̋'dchiliu. Dragón rë' bëa'në delantë lu na'a parë iurë lë'ë shini na'a galë, të parë gau ma lë'ë me'dë. 5 Lueguë lë'ë na'a gupë tubi ngulë'në naná destinadë parë guënibé̋'ai' grë naciuni tubi manërë nadushë. Lueguë lë'ë shini na'a guabsú; bia'a Dios lé̋'i' hashtë trunë shtënë më lu gube'e. 6 Hia lë'ë na'a bëllu'në na'a parë tubi lugar catë chu nádi'i. Lugar ni bë'në Dios preparar të nga'li guëquëreldë na'a parë guëdë'ë mënë nagáu na'a por mili chupë gahiu'a sesenta dzë.

7 Despuësë de ni, gu' tubi guërru lu gube'e. Lë'ë ianglë ru'bë Miguel con sáhi', gudildinú rai' con lë'ë ma dragón nu con grë sa' ma. 8 Lë'ë ma con ra ianglë shténëll, gudildi rall perë adë bé̋'nëdi'i rall gan lu guërru; nu adë bëdzélëdi'i lugar parë lë'ë rall lu gube'e. 9 Zni bëquëldí Dios lë'ë dragón de gube'e; ma ni na mizmë serpientë nanabani dizdë más guahietë. Lëll Diablo nu lëll Satanás naná quëgsigué̋ guëdubi mënë shtë gué̋'dchiliu. Lé̋'ëll con ianglë shténëll, Dios bëquëldí lë'ë rall lu gué̋'dchiliu.

10 Iurní binia tubi bë fuertë lu gube'e; guní'i':

—Hia bëdchini salvaciuni nu pudërë shtë Dios. Hia bëga'a iurë parë guënibë'a më por autoridá shtë Cristo purquë hia lë'ë contrari shtë sa' hia'a bëquëldí Dios lé̋'ëll lu gué̋'dchiliu. Pues lé̋'ëll bëdchi'bë galquiá cuntrë ra shmënë Dios dzë la gue'lë. 11 Ra bëchi sa' hia'a bë'në rai' gan lu enemigu por rënë shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu enemigu ni purquë biadi'dzë rai' diza'quë. Adë bëdzé̋bëdi'i rai' gati rai' por lë'ë më. 12 Gulë bëquitë ldu'u të iurne', grë të naná quëreldë lu gube'e; perë prubi ra nananú lu gué̋'dchiliu nu ra narzé̋ lu nisëdu'u la'ni barcu purquë lë'ë mëdzabë bietë catë quëreldë të nu nalé̋ rldëll purquë nanëll du'pë tiempë runë faltë parë gunë më cashtigu lé̋'ëll.

13 Iurë lë'ë dragón guc bë'a de që Dios
bëqëldi' lḗ'ëll lu guḗ'dchiliu, guzunáldëll
lë'ë na'a nanapë shíni'. 14 Perë lë'ë na'a
bḗ'ni' recibir shcuágui' ziquë shcuaguë
mbisiá të gac tsasë na'a tubi lugar lu shlatë
zitu parë lu serpientë ni. Ndë lë'ë na'a ni
nasegurë nu bḗ'nëll recibir nagáu por tsunë
izë guëruldë. 15 Lë'ë serpientë bëqëldí nisë
con rua'll parë gaquin tubi guëë'gu të gua'a
nisë lë'ë na'a. 16 Perë guiu'u bë'në campañi
lë'ë na'a nu bëlla'lë guiu'u. Bii' guiu'u
nisë nabëru'u rua' dragón. 17 Con ni lë'ë
dragón nalḗ bëldëll cuntrë lë'ë na'a. Iurní
zia'a dragón parë tsatildinull los de más ra
shini na'a, ra narunë cumplir mandamientë
shtë Dios nu naná ruadi'dzë diza'quë shtë
Jesucristo, ra naná testigu shtë më.

13

Chupë ma dushë

1 Iurní guasuldía rua' nisëdu'u. Gunahia
bëru'u la'ni nisëdu'u, be'pi tubi ma dushë
nanapë gadchi guḗquëll, nu nápëll chi'i
cachi. Cadë cachi napë tubi corunë nu
cadë guḗquëll naquḗ tubi lë dzabë nabë'në
ofender Dios. 2 Lë'ë ma rë' nagunahia, rlua'a
ziquë tigrë; napë ma ziquë guëa' oso, nu
rua' ma na ziquë rua' león. Lë'ë dragón
bëdë'ë pudërë nu autoridá nu permisi parë
zubë ma ni lu trunë shtë dragón parë
guënibë'a ma. 3 Tubi de lë'ë guëc ma dushë
rlua'a ziquë nuá'all tubi ridë naná gudini
lë'ë ma perë ridë ni bëac. Nu guëdubi mënë
shtë guḗ'dchiliu bëdzëguëë' ldu'u rall nu
guanaldë rall tëchi ma dushë. 4 Nu bë'në
mënë adorar lë'ë dragón purquë bëdḗ'ëll
llëru'bë pudërë parë lë'ë ma dushë, nu zac
bë'në ra mënë adorar lë'ë ma dushë. Guni'i
rall:

—Nídi'i chu stubi ziquë ma dushë rë'.
Adë chu gunë gan lull.

5 Nu lë'ë ma dushë bë'në recibir permisi
parë guëni'i ma di'dzë dzabë, cusë narunë
ofender Dios. Napë ma ni pudërë parë
gúnëll ra cusë dzabë durantë cuarenta y
dos mbehu. 6 Zni bë'në ma dushë; gunḗ'ill
cuntrë Dios nu gudell guëc Dadë nu guëc
santuari shtë më nu guëc ra naquëbezë
lu gube'e. 7 Nu zac lë'ë ma dushë bḗ'nëll
recibir permisi të tildinull con grë shmënë
Dios hashtë bḗ'nëll gan lu rai'. Nu napë
ma ni autoridá subrë grë ra mënë, grë
naciuni, grë guë'dchi, nu grë lugar catë
ruadi'dzë mënë grë clasë dizḗ. 8 Grë ra mënë
naquëreldë lu guḗ'dchiliu, bë'në rall adorar
lë'ë ma dushë, ra mënë nanádi'i escritë
lë rall la'ni librë. Librë ni naescritë lë ra
nanapë vidë eternë. Guc escritë ni dizdë
gurështḗ guḗ'dchiliu. Lë librë ni na librë
shtë el quë nabërulḗ Lli'li naná guti ziquë
lli'li.

9 El quë narquḗ diaguë shti'dza, gulë
bëquḗ diaguë shti'dza. 10 Grḗtë' el quë
naguzac zi mënë lachigui'bë, mizmë lḗ'ëll
tsa lachigui'bë. Nu grë ra narguini sáhi' con
spadë nu zac lḗ'ëll gátill con spadë. Por ni
grḗtë' naná shmënë Dios rqui'ni gapë rai'
pacënci nu fe.

11 Despuësë de ni, gunahia stubi ma dushë
nabëru'u tubi guëru shtë guḗ'dchiliu. Ma ni
napë chupë cachi narlua'a ziquë cachi shtë
lli'li perë ruadi'dzë ma ziquë cha' dragón.
12 Nu napë ma pudërë shtë primërë ma
dushë nu zúbëll shlugar ma ni. Nu bë'në
segundë ma parë grë ra mënë shtë guḗ'd-
chiliu bë'në rall adorar primërë ma dushë;
ma ni bënëac ridë naná bëdë'ë galguti parë
lḗ'ëll. 13 Nu zac bë'në ma sëñi ru'bë nu
milagrë hashtë bëdchini gui'i shtë gube'e
hashtë guḗ'dchiliu por pudërë shtë ma. Ra
mënë guná rall milagrë ni. 14 Por medio
de grë milagrë nabë'në ma dushë delantë
lu primërë ma dushë, bësiguḗ ma grḗtë' ra
naquëreldë lu guḗ'dchiliu nu gunibë'a ma
de quë gactsa'u tubi figurë shtë ma dushë
nanua'a ridë. Ridë ni guquin por tubi spadë
perë adë gútidi'i ma. 15 Hia lë'ë segundë ma
dushë bḗ'nëll recibir pudërë parë guëdë'ë
ma vidë lë'ë figurë shtë primërë ma dushë,
nu zac bëdḗ'ëll pudërë parë guadi'dzë fig-
urë ni nu parë quini ma grḗtë' el quë adë
nḗdi'i gúnëll adorar lë'ë ma. 16 Nu bë'në ma
parë guëquë'ë tubi marquë guia'a ladi ldi
mënë u luquḗ mënë. Grë ra mënë ru'bë nu
ra nalasáquëdi'i, grë ra ricu nu ra prubi, grë
ra naná librë nu ra naná bajo ordë shtë sa'
rall, bë'në rall recibir marquë ni. 17 Ni tubi
adë gáquëdi'i guëtuu'll nilë por sí'ill si talë
nápëdi'ill lë shtë ma u número shtë lë ma
ni. 18 Rqui'ni llni të tsasḗ mieti di'dzë rë'.
El quë naná riasḗ, bë'në calcular número
shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar

lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

1 Iurní gunahia lu Lli'li naná zuldí guëc tubi dani lë Sión. Con lë'ë Lli'li quëbezënú tubi gahiu'a cuarenta con tapë mili mënë. Lë Lli'li naescritë luquḗ rai' nu zac lë shtë Shtadë Lli'li naescritë luquḗ ra mënë ni. 2 Lueguë iurní binia tubi bë naná ze'dë dizdë gube'e. Nahin ziquë ruidë shtënë cantidá guëë'gu, nu ziquë iurë rguini nguzi'u fuertë. Bë ni na ziquë cha' zihani arpa naquëu'ldë ra mënë. 3 Nu quëu'ldë rai' tubi cantë cubi delantë lu trunë nu delantë lu guëzá tapë ra nanabani, nu delantë lu ra më guani'si. Perë ni tubi chu adë riasḗdi'i cantë ni sino nadë más niá'asë ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrë los de más mënë shtë guḗ'dchiliu. 4 Ra mënë ni adë cuënúdi'i rai' tse'lë sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldë rai' lë'ë Lli'li cualquier nezë tsáhi'. Guc salvar rai' entrë los de más mënë ziquë primërë grupë shtë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc rai' ziquë ofrendë lu Dios nu lu Lli'li. 5 También ni tubi de lë'ë rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantë lu Dios catë quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

6 Iurní gunahia stubi ianglë naná riasë lu gube'e. Nua'a ianglë ni diza'quë parë guadi'dzënúhi' diza'quë lu ra mënë narëta' lu guḗ'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra nabiadi'dzë grë clasë dizḗ, ra naquëreldë lu guëdubi guḗ'dchiliu. Diza'quë nanua'a ianglë, nápëdi'in fin. 7 Guni'i ianglë fuertë:

—Gulë gapë respëti Dios, nu gulë bëdë'ë labansë parë lḗ'i'. Hia bëga'a iurë gunë më juzguë lë'ë ra mënë. Gulë bë'në adorar el quë nabëntsa'u gube'e nu guḗ'dchiliu, nisëdu'u nu grë ra zini.

8 Despuësë gualú shti'dzë primërë ianglë, iurní guni'i segundë ianglë ni:

—Hia lë'ë ciudá Babilonia ru'bë gunë Dios juzguë purquë ziquë tubi narzuu'dchi con vini, zni bë'në Babilonia con los de más naciuni parë gunë rall duldë, cusë nadë rlluí'idi'i.

9 Lueguë iurní tecërë ianglë guni'i fuertë:

—Si talë tubi gunë adorar lë'ë ma dushë u figurë shtḗnëll, nu guëdḗ'ëll permisi quë marquë shtë ma dushë luquḗ nguiu u guia'a nguiu, 10 pues nguiu ni napë quë sac zill lu cashtigu dushë naze'dë de Dios. Cashtigu ni na llanë shtë më nu adë nútsëdi'in con galërga'a ldu'u më. Nguiu ni gúnëll sufrir la'ni gui'i nu asufre delantë lu ra ianglë santu shtë Dios nu delantë lu Lli'li. 11 Lë'ë gushë shtënë cashtigu ni tsepi durantë grë ra siglo. Nídi'i descansë dzë, nilë gue'lë parë ra narunë adorar lë'ë ma dushë nu figurë shtë ma, u ra nabë'në recibir marquë shtë ma. 12 Por ni grë ra shmënë Dios, nu ra narzu'bë diaguë shti'dzë më, ra narianaldë bien enseñansë shtë Jesús, rqui'ni gapë rai' pacënci.

13 Iurní binia tubi bë nabëru'u de gube'e. Guni'i bë lua:

—Bëquë'ë ndë'ë: "Guëquitë ldu'u ra tëgulë parë siemprë, ra naná shmënë Dadë Jesús". Zni rni'i Espíritu. Pues guëzi'i ldu'u rai'; napë rai' descansë nu guëdë'ë Dios premi por dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë guḗ'dchiliu

14 Iurní gunahia lu tubi shcahi naquichi. Quëbezë lu shcahi tubi më narlua'a ziquë Jesús. Nápi' tubi corunë orë guḗqui' nu nápi' tubi cierrë dushë guiá'ai' narunë significar cashtigu naze'dë guëdchini. 15 Bëru'u stubi ianglë la'ni iádu'u. Ianglë ni guni'i lu nguiu nazubë rua' shcahi:

—Iurne' bëtia'a cierrë shtḗnël të guëtëal cusechë purquë hia iurë bëga'a parë guëdëahin.

16 Lueguë el quë nazubë rua' shcahi bëtḗ'di' cierrë lu guḗ'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë.

17 Iurní stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lḗ'i' nuá'ai' tubi cierrë dushë. 18 Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guënibḗ'ai' gui'i. Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guní'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu guḗ'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

19 Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtḗni' lu guḗ'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtiá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'uin të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc

ra mënë mal. [20] Ra uvë bëru'u nisë shténi'
fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë;
bëdchini rënë hashtë catë lu naná rquë
frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu
de tsunë gahiu'a kilómetros.

15

Ra ianglë naguësëdchini gadchi plaguë

[1] Iurní gunahia lu gube'e stubi sëñi
ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ian-
glë naguësëdchini gadchi plaguë. Hia con
lúltimë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.
[2] Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë
nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gu-
nahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con
figurë shténëll, nu bë'në rall gan lu número
shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua'
nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa
nabëdë'ë Dios ca'a rai'. [3] Nu quëu'ldë rai'
tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë
lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná
rni'i zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shténël. Nalé nasa'a na
lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lé'ël
rnibé'al grétë' cusë.
Tubldí nu verdá na lo quë naquëhúnël, lé'ël
Rëy shtë naciuni.
[4] Grë mieti rdzëbë lé'ël, Dadë.
Grë mieti gunë rall adorar lé'ël.
Pues sulë lé'ël nal santu.
Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë
rall adorar lé'ël purquë guná rall grë
lo quë nacanihúnël.
Nahin cusë za'quë nu justë.

[5] Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu
bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u
ra tablë shtë lëy. [6] De lë'ë santuari ni
bëru'u gadchi ianglë naguësëdchini ra gad-
chi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi;
nu rabtsë'in. Napë rai' cinturón shtë orë
dëdë laguë ldu'u rai'. [7] Iurní tubi de tapë
nanabani bëdë'ë tubi copë orë cadë ra gad-
chi ianglë. Cadë copë gadzé con cashtigu
dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani
por guëdubi siglo. [8] Hia lë'ë santuari gadzé
gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë
Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni
tubi adë chu tsutédi'i nga'li hashtë iurë
gualú gadchi plaguë nabësëdchini ra gadchi
ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

[1] Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de
lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë:
—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu
gué'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.
[2] Primërë ianglë guagldá'ti' copë lu
gué'dchiliu. Grétë' mënë nanapë marquë
shtë ma dushë nu naná bë'në adorar figurë
shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall;
nalé nahiu'bë ra guëë'dzu.
[3] Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtéhi'
lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë
rënë shtë tëgulë. Hia guti grë ra nanapë
vidë la'ni nisë ni.
[4] Tecërë ianglë guagldá'ti' copë shténi' lu
guëë'gu nu lu ra zini; hia bëac rahin rënë.
[5] Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë
nisë. Guní'i':
—Naza'quë lo quë nabé'nël, Dadë Dios.
Nal Santu. Nal principi nu lé'ël nal fin.
[6] Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini
rall shméněl; gudini rall ra nabiadi'dzë
shtí'dzël. Pues iurne' lé'ël bé'nël parë bii'
rall rënë shtë guëë'gu nu zini purquë zni
runë tucarë rall.
[7] Bini zaca tubi bë nabëdchini dizdë
bëcu'guë; guní'i':
—Nia Dadë Dios, rnibé'al grétë' cusë.
Bé'nël juzguë con verdá nu manërë tubldí.
[8] Hia cuartë ianglë guagldá'ti' copë
shténi' lu ngubidzë nu bëdé'ëi' pudërë lë'ë
ngubidzë parë guëza'i ngubidzë ra mënë
con gui'i. [9] Grétë' mënë güe'qui ra, cusë
nadzë'bë, perë adë bé'nëdi'i rall cambi
mudë nanabani rall, nu adë guní'idi'i rall
llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i rall
cusë dzabë cuntrë lë'ë më, el quë nanapë
pudërë subrë grétë' ra plaguë rë'.
[10] Quintë ianglë guagldá'ti' copë shténi'
lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë
rnibé'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë'
rall ldudzë rall por tantë dulurë. [11] Nilë
por ni adë bësá'nëdi'i rall parë quëhunë
rall mal. Más guni'i rall cusë dzabë cuntrë
Dios naquëbezë gube'e por tantë dulurë nu
guëë'dzu shtë rall.
[12] Hia lë'ë sexto ianglë guaglda'të copë
shtéhi' lu nisë shtë guëë'gu Eufrates; hia
lë'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë,
tëdë ra rëy naze'dë nezë guia'a.

13 Iurní gunahia lu dragón nu lë'ë ma
dushë nu lë'ë nabishi; rua' rall bëru'u tsunë
espíritu mal naná formë shtë lla'u. 14 Ndë'ë
na ra espíritu shtë ra mëdzabë perë napë ra
pudërë parë gunë rall milagrë. Bëru'u rall
parë guëtëá rall grétë' ra rëy shtë gué'd-
chiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë
Dios disponer. Napë më grë pudërë. 15 "Gulë
guná, na zelda sin quë adë gac ldé'ëdia'a,
ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë
naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll
të parë adë sédi'i rall con galështú delantë
lu më". 16 Hia iurní bëtëá rall ra rëy lugar
nalë con di'dzë hebreo, lëhin Armagedón.
17 Hia séptimo ianglë guaglda'të copë
shtéhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni
gube'e, bëru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu
trunë. Guni'i bë:
—Hia bëdchini fin.
18 Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu'
ruidë nu gudini nguzi'u. Lë'ë gué'dchiliu
bëllú; bëchi'chi gué'dchiliu con tubi llu más
fuertë quë grë ra llu naná bëdchini dizdë
lë'ë më bëcue'shté me gué'dchiliu. 19 Lë'ë
ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë
ciudá shtë gué'dchiliu gure rahin. Iurní
Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá ru'bë Babilo-
nia. Bëshe'ldë më cashtigu dushë guëc
ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë
më. 20 Grétë' ra dani nu ra dani la'ni nisë,
gunitilú rahin. 21 Nu zac gulaguë de gube'e
guiugué ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiugué
ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguiu
guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra
plaguë shtë guiugué. Guquin tubi cashtigu
dushë nabëshe'ldë Dios.

17

Bë'në Dios condenar na'a mal

1 Iurní bëdchini tubi de gadchi ianglë
nanua'a gadchi copë; më ni guni'i lua:
—Gude'e të guëluá'ahia cashtigu shtë
na'a mal naná zúbëga'a lu nisë zili; runë
cuntienë rnibë'a na'a zihani mënë. 2 Ra
rëy shtë gué'dchiliu na rall ziquë mënë
adulteri; bëzullibi rall lu ra dzanë ídolo;
mënë narëta' lu gué'dchiliu na rall ziquë
narzuu'dchi purquë bë'në rall neguci mal
con lë'ë na'a ni.
3 Lueguë Espíritu bëlua'a stubi cusë lua;
lë'ë ianglë bia'a na lu tubi shlatë catë nídi'i
mënë. Gunahia tubi na'a nadchi'bë tubi
ma dushë color llni; ma dushë ni napë
gadchi guëc ma nu chi'i cachi. 4 Lë'ë na'a
rë' nacu con lari color moradë nu llni;
nu zutsa'u na'a con orë nu guë'ë nalasac
nu perlas. Nuá'all tubi copë orë narunë
significar cusë dzabë nabé'nëll nu mal vidë
nanabani na'a ni. 5 Nu naqué luqué na'a tubi
lë narunë significar cusë naga'chi: "Babilo-
nia ru'bë naná shni'a ra na'a mal, nu de grë
cusë narná tushë Dios la'ni gué'dchiliu".
6 Lueguë gunahia na'a ni ziquë narzuu'dchi
purquë gudínill zihani shmënë Dios naná
guti purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Jesús,
ra nabëzuné Dios almë shtë rai'. Iurë gu-
nahia lu na'a ni, iurní nalé guasé ldua'a.
7 Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:
—¿Pëzielú rdzëguëë' ldú'ul? Guëní'ihia
lul pë runë cuntienë secretë shtë na'a ni
nu pë runë cuntienë lë'ë ma dushë catë
dchi'bë na'a, lë'ë ma nanapë gadchi guëc
nu chi'i cachi. 8 Lë'ë ma dushë nagunal, na
tubi nagubani antsë perë nídi'i' iurne'; perë
sin quë adë guëté'dëdi'i, lë'ë ma guëru'u
de guëru guetë, nu despuësë gátill nu tsall
lu gabildi catë nídi'i fin. Ra naquëreldë
lu gué'dchiliu, ra nanádi'i escritë ra lë rall
la'ni librë shtë vidë dizdë lë'ë gué'dchiliu
gurështé, ni lë'ë rall guëdzëguëë' ldu'u rall
iurë guëná rall lë'ë ma dushë nanabani
antsë perë guti ma, perë bëabrí gubani ma
stubi.
9 'Ndë'ë rqui'ni du'pë llni parë tsasé hia'a.
Ra gadchi guëc ma runë significar gadchi
dani catë zúbëga'a na'a ni. 10 Nu ra guëc
ma runë significar gadchi rëy. Ga'i rëy ni
gudëdë; gunitilú rai'. Tubi de lë'ë ra rëy ni
quëgnibë'a iurne'. Hia stúbill todavía la'di
guëdchínidi'i, perë iurë guëdchínill, adë
guënibé'adi'ill llëduni tiempë. 11 Lë'ë ma
dushë naná gubani antsë perë hia nídi'ill, ni
lë'ë naná octavo rëy aunquë na rëy ni tubi
de gadchi rëy. Despuësë guzia'a rëy ni lu
galguti parë siemprë.
12 'Ra chi'i cachi nagunal, ni runë sig-
nificar chi'i rëy todavía adë subëlúdi'i
guënibë'a rall, perë gunë rall recibir pudërë
parë guënibë'a rall ziquë rëy por tubsë
iurë juntë con lë'ë ma dushë. 13 Ra chi'i
rëy rë' gac rall de acuerdë nu gunë rall
intriegu pudërë nu autoridá shtë rall parë
lë'ë ma dushë. 14 Tildi rall cuntrë el quë

nabërulḗ Lli'li perë lë'ë Lli'li gúni' gan lu rall purquë lë'ë më napë më más pudërë quë grë ra narnibë'a; más pudërë napë më quë grë ra rëy shtë gué'dchiliu. Ra mënë naquëbezënú lë'ë më, guna'bë më lë'ë rai'; gulḗ më lë'ë rai'; na rai' shmënë më nabë'në cumplir voluntá shtë më.

15 Lë'ë ianglë guni'i lua shcuendë nisë:

—Ra nisë zili nagunal catë zubë lë'ë na'a mal, na ra guë'dchi, mënë, ra naruadi'dzë grë clasë dizḗ, nu grë ra naciuni. 16 Ra chi'i cachi nagunal guëc ma dushë, na ra contrari shtë na'a mal. Guëná tushë rall lë'ë na'a ni nu guëa'në na'a ni sin adë chu nádi'i cula'ni. Nu guëa'në na'a sin shábi'. Nu tsalú pudërë shtḗnëll; gáquëll ziquë tubi cusë narie'qui lu gui'i. 17 Zni gac purquë Dios bë'në të gunë ra chi'i rëy lo quë narni'i ldu'u më. Por ni bëa'në rall de acuerdë nu bëdë'ë rall pudërë shtë rall guia'a ma dushë hashtë gac cumplir lo quë naguni'i Dios. 18 Lë'ë na'a nagunal, na lë'ë ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra rëy shtë gué'dchiliu.

18

Ciudá Babilonia gualú

1 Despuësë de ra cusë ni, gunahia stubi ianglë naná bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë autoridá nu pudërë. Bëzianí ianglë lu gué'dchiliu con galërabtsë'ë shtḗhi' 2 nu guni'i ianglë con bë fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia, ciudá ru'bë nu bëaquin tubi lugar catë rëta' ra mëdzabë, lugar shtë espíritu mal nu lidchi ra ma dzabë nariasë, ra ma narná tushë mënë 3 purquë ra mënë de grḗtë' naciuni, na rall ziquë narzuu'dchi por tantë neguci nabë'në rall ciudá ni. Ra rëy shtë gué'dchiliu, bë'në rall adorar ra dzanë ídolo la'ni ciudá ni. Hia ra comerciante shtë gué'dchiliu, bëac rall ricu por ra cusë chulë nabë'në subrë parë ciudá ni.

4 Iurní binia stubi bë naná ze'dë de gube'e. Guní'i':

—Gulë bëru'u ciudá ni, lë'ë të shmëna të parë gápëdi'i të partë juntë con duldë shtë mënë ni, nu adë guëzac zi të por plaguë naze'dë guëc ra mënë ni. 5 Pues mënë ni bë'në rall zihani duldë, nu Dios bëagná ldu'i nu napë quë gúni' cashtigu lë'ë rall. 6 Lë'ë të ianglë, gulë bëdë'ë mizmë pagu lo quë bëdë'ë rall cua'a sa' rall nu gulë quilli hashtë chupë tantë mal según lo quë nabë'në rall. Gulë bë'në tratë lë'ë rall chupë vësë más dushë quë bë'në rall tratë sa' rall. 7 Catë lë'ë rall guquëreldë rall con tantë galëlujë, nu catë bë'në rall nadchini, gulë bë'në medir galërzac zi nu dulurë parë lë'ë rall purquë nadchini guni'i rall: "Ndë'ë zúbëga'ahia cumë ziquë tubi reina. Nádia'a viudë nu adë sac zídia'a." 8 Por ni mizmë dzë guëdchini ra plaguë guëc ciudá ni. Guëdchini galguti nu galërzac zi nu gubini. Lë'ë ciudá tsequi con be'lë purquë llëru'bë pudërë napë Dadë Dios; bë'në më condenar ciudá ni.

9 Ra rëy shtë gué'dchiliu naná bëzullibi lu ra dzanë ídolo con mënë shtë ciudá, nu bëuu' ldu'u rall galëlujë shtë ciudá; gu'në rall nu cushtiá rall iurë guëná rall lu gushë shtë ciudá narie'qui. 10 Guëa'në rall zitu purquë guëdzëbë rall cashtigu ni. Nu guëni'i rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bë nu pudërusë. Tubsë mumëntë bëdchini cashtigu dushë guëc ciudá.

11 Ra comerciante shtë gué'dchiliu nu zac lë'ë rall gu'në rall nu cushtiá rall por lë'ë ciudá ni nagualú purquë hia nídi'i chu si'i ra cusë nanua'a rall. 12 Nua'a rall orë, bëdchichi, guë'ë nalasac, perlas, lari fini, lari sëdë nu lari color moradë nu lari color llni; nu zac nua'a rall hiaguë fini naná rldia'a nashi. Nua'a rall cusë za'quë nanactsa'u marfil. Nua'a rall hiaguë nalasac, gui'bë shlí'echi; nua'a rall gui'bë nalasac; nua'a rall guë'ë iarë. 13 Nua'a rall canëlë nu cusë nanutsë ziquë naná rldia'a nashi. Nua'a rall gushialë, mirra, perfume, vini, sëiti, harinë fini nu trigu; nua'a rall ma narua'a carguë. Nua'a rall lli'li, guay, guërredë shtë guay, nu nua'a rall mënë nanápëdi'i libertá parë guëtuu' rall mënë ni. 14 Guni'i ra comerciante ni shcuendë ciudá ni:

—Hiadë nápëdi'i të ra cusë narzebi ldu'u të, cusë narëuu' ldu'u të. Iurní guniti të parë siemprë grḗtë' galëricu nu galëlujë nanapë të.

15 Ra comerciante, ra naná guc ricu por tantë bëtuu' rall nu guzi'i rall la'ni ciudá ni, guëa'në rall zitu por galërdzëbë shtë cashtigu ni. Gu'në rall nu cushtiá rall nu 16 guni'i rall:

—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Nal cumë tubi na'a nanacu lari za'quë color moradë

nu llni. Zutsá'ul con orë nu guë'ë nalasac
nu perla 17 perë tubsë mumëntë gualú grë
galëricu ni.
Grë ra capitán shtë barcu nu ra pasajërë
nu ra marinërë nu grë ra narunë dchi'ni
lu nisëdu'u, guëa'në rall zitu de ciudá ni.
18 Iurë lë'ë rall guëná rall gushë shtë ciudá
narie'qui, cushtiá rall; guëni'i rall:
—Adë guëdzélëdi'i stubi ciudá ziquë
ciudá ru'bë rë'.
19 Iurní bëtia'a rall guiu'u guëc rall; gu'në
rall nu cushtiá rall:
—Prubi de lë'ë ciudá ru'bë rë'. Con
galëricu shtë ciudá grë ra nanapë barcu lu
nisëdu'u, guc rall ricu; perë iurne' tubsë
mumëntë gualú ciudá ni. Completamente
bërëhin.
20 Perë gulë bëquitë ldu'u të naquëbezë
gube'e, lë'ë të poshtë shtë më, lë'ë të naru-
adi'dzë shti'dzë më, lë'ë të nabëzuné Dios
almë shtë të, purquë bë'në më cashtigu
ciudá ni. Bë'në më jushtisi por manërë mal
bë'në mënë shtë ciudá tratë lë'ë të.
21 Iurní tubi ianglë nanapë pudërë ru'bë
bëldísi' tubi guë'ë ziquë tubi guë'ë naná
rzua trigu; iurní bëtia'a ianglë ni lë'ë guë'ë
la'ni nisëdu'u nu guní'i':
—Zndë'ë lë'ë Dios guëtia'a ciudá
Babilonia la'ni nisë. Nunquë jamás
guëbrídi'i guëná mënë luhin. 22 Nunquë
jamás guíniru'u mënë lu nezë shtë ciudá
musiquë shtë arpa, nilë bëdcha', nilë
trompetë. Adë guëdzéldëdi'iru'u ra narunë
ra dchi'ni, nu nilë tubi clasë muzë. Adë
guínidi'iru'u ruidë shtë molinë. 23 Hiadë
gabtsé'ëdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá,
ni cërë, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u
të catë nanú sa'a lidchi mënë. Zni gac
aunquë antsë ra comerciante shténël guc
rall mënë nanapë pudërë, perë bësiguël
grétë' naciuni con galbishi.
24 Pues ciudá ni na culpablë por ra galguti
shtë ra shmënë Dios naruadi'dzë shti'dzë
më, grë ra nabëzuné Dios almë shtë rai',
grë ra naguti purquë guanaldë rai' shnezë
Jesús.

19

1 Despuësë de ra cusë rë', binia bë fuertë
shtë zihani mënë naquëbezë lu gube'e. Gu-
ni'i rai':
Aleluya, Dios Shtáda'a nápi' llëru'bë
pudërë.
Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më
runë tucarë labansë shtë mënë,
2 purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí
nu con verdá.
Pues bë'në më condenar lë'ë na'a mal naná
bëshi'ni gué'dchiliu con mal vidë
shténëll.
Lë'ë më bëguëu' galguezë por grétë' ra cusë
mal, por grë galguti shtë ra nabë'në
sirvë lu Dios.
3 Iurní bëabrí guni'i ra mënë:
—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni,
nunquë cuezë tsepi gushë parë siemprë.
4 Hia ra galdë bi tapë më guani'si con
ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u
nu bë'në rai' adorar Dios naná quëbezë lu
trunë. Guni'i rai':
—Nia Dadë; aleluya.
5 Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë
ni. Guní'i':
Gulë bë'në alabar Dios shténa'a, grétë' të
naná quëhunë sirvë lu më.
Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të
naná humildë nu lë'ë të naná më
nasac.

Sa'a shtë Lli'li

6 Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani
mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guëë'gu
catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i
rai':
Aleluya purquë hia guzublú guënibë'a Dadë
Dios shténa'a; napë më llëru'bë
pudërë.
7 Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guëdápa'a lë-
grë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guëdé'-
na'a alabar lë'ë më purquë hia bëd-
chini iurë shtë sa'a shtë Lli'li.
Lë'ë tse'lë më na preparadë.
8 Lë'ë na'a ni bëdë'ë më permisi gácuhi' con
lari fini nu limpi; rabtsë'ë lari ni.
Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë
shmënë Dios.
9 Iurní guni'i ianglë lua:
—Bëquë'ë di'dzë rë': "Dichusë na ra
naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li".
Nu zac guni'i ianglë:
—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë
Dios.
10 Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë
guna adorar lé'i', perë guni'i ianglë lua:
—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia muzë
shtë Dios cumë ziquë lé'ël, ziquë los de más
béchil naná quëhunë cumplir voluntá shtë

më, ra narni'i diza'që shtë më. Sulë Dios
bë'në adorar lḗ'i'.
Ra diza'që naze'dë de Jesús na mizmë
di'dzë nardë'ë Espírutu Santo parë ra muzë
shtë më të guadi'idzë rai' diza'që.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

11 Iurní gunahia lu gube'e bëlla'lë; gu-
nahia tubi guay naquichi. El që nadchi'bë
tëchi ma, bërulḗ Fiel nu Verdadero purquë
náhi' justë iurë rnibḗ'ai' nu tubldí quëhúni'
iurë tildinúhi' ra mënë. 12 Slúhi' rabtsë'ë
ziquë be'lë. Nuá'ai' guḗqui' zihani corunë.
Nu nápi' tubi lë naescritë sulamëntë lë'ë më
runguë bë'a lë ni. 13 Nacu më tubi lari nutsë
con rënë. Lë më ni na Di'dzë shtë Dios.
14 Nu zianaldë ra zihani suldadë shtë gube'e;
nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu
dchi'bë rai' tëchi guay naquichi. 15 De rua'
më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më
gan lu ra mënë shtë naciuni të guënibḗ'ai'
lë'ë rall tubi manërë dushë. Gunë më cash-
tigu ziquë el që narshi'i uvë con guëáhi'.
Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu
purquë bëldḗ Dios pudërusë con lë'ë rall.
16 Lu lari capë nu lu tëchi llibi më, naescritë
tubi lḗhi': "Rëy nanapë pudërë subrë grë ra
rëy; Señor naná rnibë'a grë ra Señor".
17 Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí
lu ngubidzë. Guní'i' fuertë lu grë ra ma'ñi
nariasë lu gube'e:
—Gulë gude'e nu gulë guëtëá sa' të parë
shtse ru'bë shtë Dios 18 të gau të belë shtë
ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguiu valientë.
Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra
nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná
rnibë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë
sa' rall nu belë ra mënë nalasac nu ra mënë
nalasáquëdi'i.
19 Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia
lu ra rëy shtë guḗ'dchiliu con ra suldadë
shtënë rall. Bëdëá ra parë tildinú rall cun-
trë lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con
ra suldadë shtë më ni. 20 Hia lë'ë ma dushë
zia'a prësi juntë con profetë falsë naná
bë'në zihani sëñi nu milagrë delantë lu ma
dushë. Por milagrë nabḗ'nëll bësiguḗ mënë
ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëñi
shtë ma dushë, nu bë'në rall adorar figurë
shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë
falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall
la'ni lugar catë rëuldë con gui'i nu asufre.
21 Hia los de más narianaldë tëchi ra mënë
ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë
tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni.
Grḗtë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra
tëgulë ni.

20

Tubi mili izë

1 Despuësë gunahia lu tubi ianglë naná
ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi
guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë. 2 Lë'ë
ianglë ni bëldi'bi lë'ë dragón, lë'ë serpientë
nanabani dizdë guahietë, mizmë mëdzabë
Satanás. Iurní bëquëdú ianglë lë'ë mëdzabë
con cadënë por tubi mili izë. 3 Bëquëldí
ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li
bëtá'ui' lḗ'ëll. Nu bëquḗ'ëi' tubi sëgi rua'
gabildi të parë adë guërú'udi'i Satanás nu
adë guësiguḗdi'ill ra naciuni hashtë tëdë
tubi mili izë. Despuësë de tubi mili izë, iurní
napë që lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.
4 Lueguë iurní gunahia ra trunë catë zubë
ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai'
juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná
guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai'
shti'dzë Dios; guc rai' testigu shtë Jesús.
Lë'ë ra mënë ni adë bḗ'nëdi'i rai' adorar
lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu
adë bëdḗ'ëdi'i rai' permisi parë niac marcar
luquḗ rai' u guia'a rai'. Gunahia de që
bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con
Jesucristo durantë tubi mili izë. 5 Perë los
de más ra tëgulë adë bëabrídi'i guëbani rai'
sino që hashtë despuësë tubi mili izë guc
cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtḗ ra
tëgulë ladi ra tëgulë të gátidi'i rai' jamás.
6 Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu guc ldai'
rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi
antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai'
stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë
Cristo. Nu guënibë'a rai' con lë'ë më por
tubi mili izë.
7 Iurë tëdë ra mili izë, iurní Satanás napë
që ldá'all catë nanull prësi. 8 Nu guërú'ull
të tsagsiguëll ra naciuni shtë guḗ'dchiliu.
Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog.
Guëtëall ra suldadë shtë lugar ni parë
guërru. Nalḗ zihani ra suldadë ni, ziquë
iu'lli rua' nisëdu'u. 9 Zni bërë'tsë rall catë
naná shlatë shtë guḗ'dchiliu nu bëdëá rall
alrededurë catë nanú ra shmënë Dios nu
alrededurë ciudá narac shtu'u më. Perë
Dios gunibḗ'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë

gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rall; grë rall guti. 10 Lë'ë mëdzabë naná bësiguḗ lë'ë mënë ni, bëquëldí Dios lḗ'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la gue'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

11 Iurní gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guḗ'dchiliu nu gube'e. Iurní bëdzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'. 12 Iurní gunahia lu ra tëgulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurní bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tëgulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni. 13 Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tëgulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tëgulë, bë'nin intriegu ra tëgulë nananú nga'li. Hia iurní Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabḗ'nëll. 14 Iurní galguti nu lugar catë bëga'chi ra tëgulë, Dios bëquëldí lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë. 15 Nga'li bëquëldí Dios grḗtë' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guḗ'dchiliu cubi nu gube'e cubi

1 Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guḗ'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guḗ'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u. 2 Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalḗ nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsḗ'ai'. 3 Nu binia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quëréldënúhi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá. 4 Dios guëcuë'dchi' grḗtë' nisë narru'u lu ra mënë ni. Hia iurní jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi'i ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grḗtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

5 Iurní el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhuntsa'ua nacubi grḗtë' ra cusë.

Nu zac guní'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuna cumplir shti'dza.

6 Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grḗtë' guc. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin. 7 El quë nagunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grḗtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia. 8 Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grḗtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'u guia'a mënë, grḗtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siemprë, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

9 Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëluá'ahia lḗ'ël lu naná guëtsë'a, lë'ë tse'lë shtë më nabërulḗ Lli'li. 10 Bë'në Espíritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë bia'a na guëc dani ru'bë. Bëlua'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. 11 Ciudá ni rabtsë'ë con mizmë llni nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ën ziquë tubi guë'ë namás lasac, ziquë guë'ë jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio. 12 Alrededurë ciudá ni nanú tubi lu' ru'bë nu llëduni. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mënë israelitë. 13 Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë guetë. 14 Hia lu' shtë ciudá ni napin chi'bë chupë guë'ë naná ziquë cimientë shtë lu'; hia naescritë lu guë'ë ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabërulḗ Lli'li.

15 Lë'ë ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guërë'shë ciudá, ra

puertë nu lu' shtë ciudá. 16 Lë'ë ciudá
nahin cuadradë; de larguë nu igual de
ancho. Lë'ë ianglë ni bërḗ'shi' ciudá con
varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë
mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de
alto, nu de ancho; igual na guëzá ladë shtë
ciudá. 17 Lueguë bërë'shë ianglë naná lu'
shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë
metros según medidë nanua'a ianglë.
18 Lë'ë lu' ni nactsá'uhin de guë'ë jaspe
nu lë'ë ciudá nactsá'uhin con purë orë;
rlua'ain ziquë vidrio naná limpi. 19 Ra chi'bë
chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con
grë clasë guë'ë nalasac. Primërë cimientë
na guë'ë jaspe; hia naná segundë na guë'ë
safiro; hia tecërë na guë'ë ágata; cuartë na
guë'ë esmeralda; 20 Quintë na guë'ë ónice;
sexta na guë'ë cornalina; hia séptima na
guë'ë crisólito; lë'ë octavë na guë'ë berilo;
lë'ë noveno na guë'ë topacio; lë'ë décima
na guë'ë crisoprasa; lë'ë undécima na guë'ë
jacinto; nu duodécima na guë'ë amatista.
21 Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nact-
sa'u guë'ë perla, cadë tubi puertë na tubsë
guë'ë perla. Lë'ë nezë principal shtë ciudá
ni nactsa'u de purë orë. Rlua'ain ziquë
vidrio purë.
22 Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni
purquë mizmë lë'ë Dadë Dios narnibë'a
grḗtë' cusë nu el quë nabërulḗ Lli'li, na
rai' iádu'u shtë ciudá ni. 23 Hia lë'ë ciudá
rquí'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë
mbehu parë guëzianí purquë mizmë llni
shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí
ladi guë'dchi. 24 Ra naciuni naná guc ra
salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy
shtë guḗ'dchiliu gue'dënú rai' grë pudërë
nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu
ni lu më. 25 Ra puertë shtë ciudá jamás adë
guḗ'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i
gue'lë. 26 Nga'li ra mënë shtë grë naciuni
gue'dënú rall hunurë nu cusë ru'bë parë
ciudá ni. 27 Perë nunquë adë tsutḗdi'i cusë
nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutḗdi'i el
quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu
sáhi', nilë el quë narguguḗ sáhi'. Sulë ra
mënë tsutḗ nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni
librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'ë Lli'li
nápi' librë ni.

22

1 Iurní lë'ë ianglë bëluá'ai' tubi guëë'gu
catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin
fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u
nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu
catë quëbezë Lli'li. 2 Hia guëruldë nezë prin-
cipal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guëë'gu
ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin.
Hiaguë ni bëdë'ë tubi cusechë chi'bë chupë
vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu
ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac
ra mënë shtë ra naciuni. 3 Ndë nídi'i ni
tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë
më. Lë'ë trunë catë quëbezë më nu catë
quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'ë
muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lḗ'i'.
4 Frentë guëná rai' lu më iurní nu nua'a rai'
lë më luquḗ rai'. 5 Nga'li adë tsúdi'iru'u
gue'lë. Ra naquëreldë nga'li adë rquí'nidi'i
llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë
purquë mizmë Dios, Shtáda'a, guëzianí më
lu ra mënë ni. Ndë guënibë'a rai' por grḗtë'
tiempë.

Hia guëlladchi iurë guëabrí Jesucristo

6 Lueguë lë'ë ianglë guni'i lua:
—Di'dzë rë' na verdá nu nasegurë gunë
më cumplir rahin. Lë'ë Dadë Dios shtë
ra nabiadi'dzë shti'dzë më, mizmë më ni
bëshé'ldi' ianglë parë guëluá'ai' lu muzë
shtë më grḗtë' lo quë nagac lueguë.
Guni'i Jesús:
7 —Guelda lueguë.
Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë
ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.
8 Na Juan, binia nu gunahia grḗtë' ra cusë
rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní
bëzullibia guëa' ianglë, el quë nabëlua'a na
ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lḗ'i'
9 Perë ianglë guni'i lua:
—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi
muzë shtë Dios igual ziquë lḗ'ël, ziquë ra
sa'l narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë
ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë
ndë'ë. Bë'në adorar Dios.
10 Nu guni'i ianglë lua:
—Adë rca'chi ldú'udi'il ra di'dzë rë' naná
escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'ë tiempë
ziagla'guë nagac cumplirin. 11 Dzë ni ra
mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall
mal. Ra naná më mal tsagla'guë gac rall
më mal; el quë naná më za'quë lu Dios,
tsagla'guë gac rall më za'quë lu më; el quë
naná santu delantë lu më, tsagla'guë gáqui'
santu.
Guni'i Jesús:

12 —Zni nahin; lueguë guelda. Gueldënúa
tubi premi ca'a të según lo që naquëhunë
të. 13 Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia
principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más
antsë gurështḗ guḗ'dchiliu, nabania iurní
nu despuësë tsalú guḗ'dchiliu todavía naba-
nia.
14 Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir
voluntá shtë më të gapë rai' derechë gau
rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin.
Zni gac parë tsutḗ mënë ni rua' puertë
shtë ciudá. 15 Perë grḗtë' ra naná mal, ra
naquëgsiguḗ sa' rall, ra narunë galëbëlliú,
ra narquënú sa' rall, grḗtë' ra narguini
mënë, grḗtë' ra narunë adorar cusë nar-
actsa'u guia'a mënë nu grḗtë' ra narëuu'
ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi,
guëa'në rall fuërë ciudá.
16 —Na Jesús, bëshe'lda ianglë shtëna
parë guëquébi' nu guëní'i' grë ra di'dzë rë'
lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el
që nabëdë'ë vidë parë rëy David nu nahia
llëbní shtḗhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë
narabtsë'ë rsili.
17 Lë'ë Espíritu Santo rni'i:
—Gude'e.
Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:
—Gude'e.
El që narquḗ diaguë shti'dza rni'i:
—Gude'e.
El që narbidchi si rac shtu'u gu nisë,
gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin
fin. Rne'e më nisë ni ndigá.
18 Quëhuna testificar de që cualquier
mënë narini di'dzë naná escritë la'ni li-
brë rë', si talë guëtu'ñi nguiu más cusë,
Dios gúni' cashtigu nguiu ni con plaguë
naze'dë según naescritë ndë'ë. 19 Si talë chu
tubi nguiu guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios
naná escritë la'ni librë rë', Dios guëti'i lë
nguiu ni la'ni librë narni'i chu na salvar.
Guëdchisú më derechë parë adë tsutḗdi'i
nguiu ni la'ni ciudá santu con grë ra ben-
dición naná escritë la'ni librë rë'.
20 El që narquebi ra cusë rë' rni'i:
—Lueguë guelda.
Nia, Dadë Jesús, gude'e.
21 Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë
ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuezënúhi'
lë'ë të. Amén.